

Programmabegroting 2026

Maastricht, oktober '25

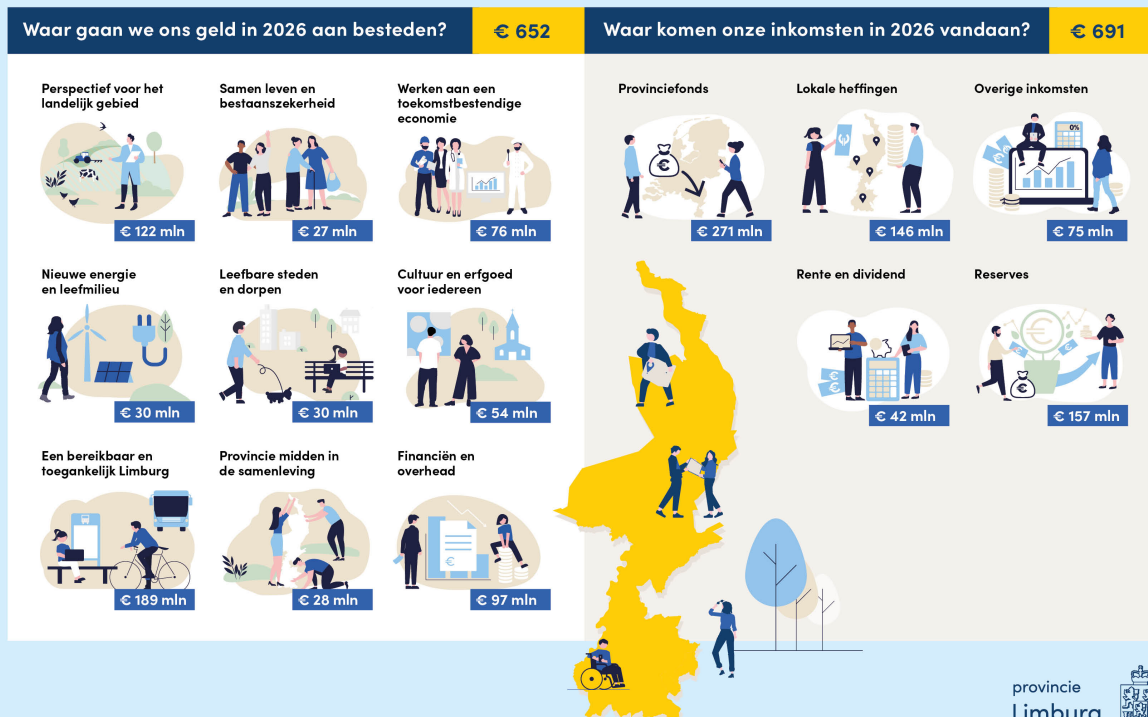
Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Begroting in één oogopslag	5
Strategisch perspectief	8
Inleiding	8
Financieel kader	11
1. Perspectief voor het landelijk gebied	20
2. Samen leven en bestaanszekerheid	60
3. Werken aan een toekomstbestendige economie	84
4. Nieuwe energie en leefmilieu	120
5. Leefbare steden en dorpen	151
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	169
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	184
8. Provincie midden in de samenleving	216
9. Financiën en overhead	238
Verplichte paragrafen	242
1. § Lokale heffingen	242
2. § Weerstandsvermogen en risicobeheersing	245
3. § Onderhoud kapitaalgoederen	254
4. § Financiering	257
5. § Bedrijfsvoering	268
6. § Verbonden partijen	273
7. § Grondbeleid	277
8. § Openbaarheid	285
9. § Duurzaamheid	286
Financiële begroting	290
Financieel perspectief	290
Balansinformatie	292
Begroting en meerjarenraming	301
Financiële grondslagen	401
Incidentele baten en lasten	407
Structurele baten en lasten	442
Uitvoeringsinformatie met behulp van taakvelden	481
Lijst met afkortingen	485
Afkortingen	485

Begroting in één oogopslag

Begroting 2026 in één oogopslag

Programmabegroting 2026

Begroting 2026 in één oogopslag

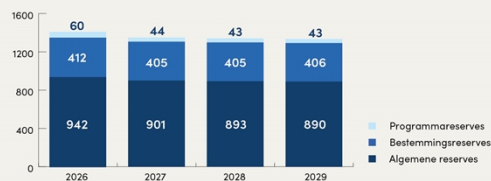
Begrotingsresultaat 2026-2029

Begroting en meerjarenraming

- Sluitende begroting en meerjarenraming
- Structureel financieel evenwicht

Prognose stand van de reserves

Eigen vermogen

- Surplus weerstandsvormen € 841 mln.
- Onbenutte belastingcapaciteit € 89 mln.
- Nog solide maar afnemende eigen vermogen

De programmareserves worden ingezet als intensiveringsmiddelen in periode 2026-2027.

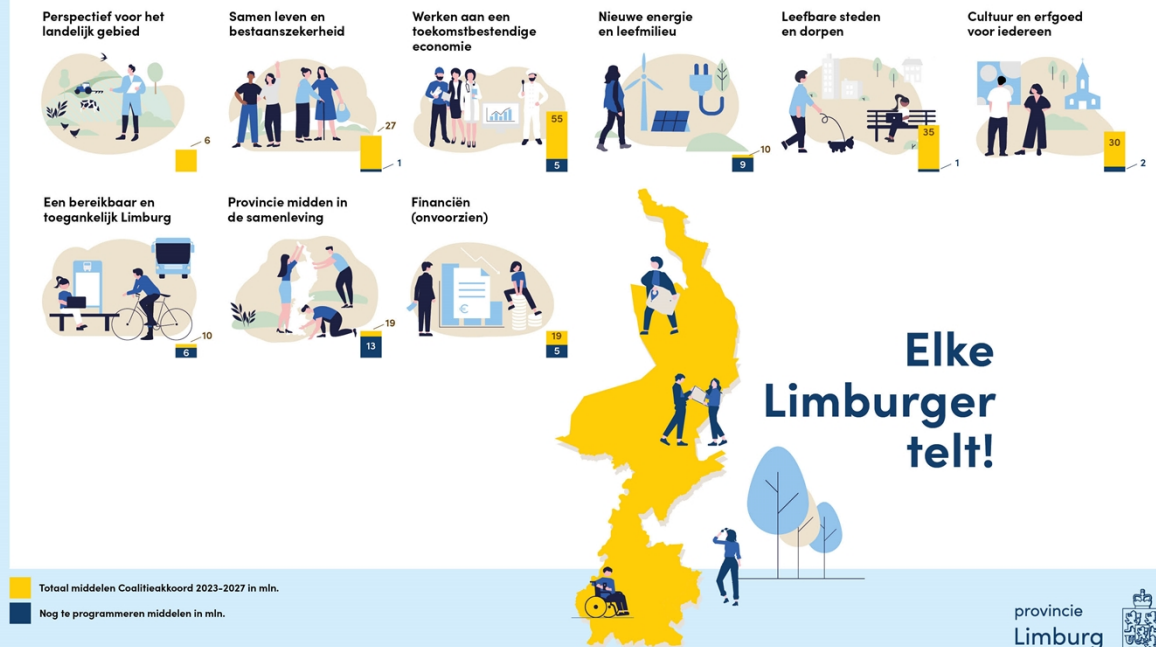
provincie
Limburg

Begroting 2026 in één oogopslag

Intensiveringsmiddelen

Coalitieakkoord 2023-2027

Strategisch perspectief

Inleiding

Inleiding

Provincie Limburg werkt vanuit een solide financiële basis, al vele jaren. Ook de begroting van 2026 geeft daar blijk van: ons huishoudboekje is meer dan op orde. Tegelijkertijd blijft het zaak om onze financiën zorgvuldig en waakzaam te blijven behartigen, zeker ook in het licht van de nog voortdurende discussie rond het Provinciefonds en de onzekere geopolitieke ontwikkelingen, die uiteindelijk ook onze regio raken. De recent gepubliceerde tussenrapportage 'Koers Halverwege 2023-2027' laat zien dat we op elk van de beleidskaders mooie resultaten hebben geboekt, maar ook dat er ruimte is om te versnellen en onze impact voor Limburg verder te vergroten. De inspanningen in dat kader zijn deels verwerkt in de begroting 2026; van extra aandacht voor de aanpak van invasieve exoten tot aanvullende middelen voor Grens-infopunten, en van inzet voor een weerbaardere lokale overheid tot investeringen in ons strategische informatiebeleid. In 2026 zetten we er binnen de begrotingskaders allemaal extra stappen in.

Limburg stapt naar voren

De wereld om ons heen is onverminderd turbulent. Op nationaal politiek niveau stevenen we opnieuw af op een formatieperiode die mogelijk tot ver in 2026 zal reiken. De uitkomsten van die politieke onderhandelingen zullen impact hebben op onze regio. Positief en negatief. Tegelijkertijd is er sprake van een wereldtoneel waar vertrouwde zekerheden en bondgenoten hebben plaatsgemaakt voor broze verstandhoudingen en openlijke vijandigheden. In al deze turbulentie is het zaak dat we als Provincie Limburg koers houden. En dat doen we dus ook. Met het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' als basis en onze beleidskaders als ijkpunten. Inmiddels aangevuld met acht strategische proposities, waarmee we samen met onze partners in de regio, de belangrijkste Limburgse prioriteiten verbinden aan Haagse en Brusselse fondsen, beleidsdiscussies en besluitvormingstrajecten. Zo zijn we meer dan ooit in staat om de juiste randvoorwaarden te creëren om als regio te ontwikkelen en te groeien.

We nemen zelf initiatief, stappen bewust naar voren, en claimen maximaal eigen regie over onze toekomst. Vanuit het perspectief dat heel Nederland daar beter van wordt. De realisatie van de Limburg Defensie Agenda is daarvan een treffend voorbeeld. Limburg was de eerste regio die zich realiseerde dat de hernieuwde noodzaak om de veiligheid en weerbaarheid van Nederland te versterken, ook actie vraagt op lokaal en regionaal niveau. Daarom zijn we naar voren gestapt. Om te helpen nationale uitdagingen het hoofd te bieden, en daarbij meteen ook regionale kansen te verzilveren. En dat werkt, getuige de nieuwe grootschalige samenwerking tussen Defensie en VDL in Born, en de vestiging van de Defensie-Innovatiehub voor nieuwe materialen op de Brightlands Chemelot Campus. Beide krijgen in 2026 nader vorm. Met diezelfde voortvarendheid richten we ons op de uitdagingen en kansen op het gebied van wonen, energie, het versterken van kwetsbare wijken en buurten, de verduurzaming van Chemelot, het landelijk gebied, de Einstein Telescope, en tri-nationale samenwerking op het gebied van onderwijs en kennisontwikkeling. Strategische proposities die ons houvast bieden in roerige tijden, internationaal en in politiek Den Haag, waar we ons richting een volgend kabinet nadrukkelijk zullen blijven presenteren en positioneren.

Actuele kansen en uitdagingen

Het overgrote deel van onze activiteiten verloopt uiteraard via het reguliere proces van begroting, voorjaarsnota en najaarsnota. Maar actuele ontwikkelingen en veranderingen vragen daarnaast ook regelmatig om aanvullende voorstellen, waar Provinciale Staten vervolgens een separaat inhoudelijk en financieel kader voor vaststelt, passend bij haar budgetrecht. We geven op deze plek alvast een doorkijk van voorstellen die recent zijn ingediend of op korte termijn op stapel staan.

Zo is onlangs door het College een Statenvoorstel ingediend om invulling te geven aan een actiever grond- en vastgoedbeleid, met name om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen rond woningbouw, economie en energie. In totaal wordt ingezet op het verwerven een kleine 700 hectare grond, waarmee in totaal 111 miljoen euro is gemoeid. Ook heeft het College een voorstel naar de Staten gestuurd ter dekking van de meerkosten voor Arriva als gevolg van de vertraging van de Maaslijn. Het voorgestelde provinciale aandeel daarin bedraagt 44,5 miljoen euro t/m 2028, inclusief een reservering voor nog resterende onzekerheden.

Het College is daarnaast voornemens om in Q1 2026 te komen met een Statenvoorstel voor een nieuw investeringsfonds met een provinciale bijdrage van zo'n 100 miljoen euro, waarvoor op dit moment een fondsplan wordt uitgewerkt. Het gaat om een fonds met een vooral technologisch-innovatieve focus, dat inspeelt op regionale demografische en economische uitdagingen, en op witte vlekken in het bestaande financieringslandschap. Vanuit de overtuiging dat groei in onze regio alleen mogelijk is via innovatie, en dat deze groei structurele sturing en ondersteuning nodig heeft. Met het voorstel voor het fonds wordt ook tegemoetgekomen aan een brede oproep vanuit Provinciale Staten om fondsvorming te verkennen als mogelijk antwoord op zowel de herijking van het provinciefonds als de doorontwikkeling van de Limburgse economie. De Staten zullen nadrukkelijk betrokken worden bij de besluitvorming over de nadere invulling van het onderliggende fondsplan.

Ook op andere onderwerpen zijn de komende tijd Statenvoorstellen te verwachten. Zo wordt er gewerkt aan een voorstel voor het aanleggen van een programmareserve van 50 miljoen euro om de verstedelijking en woningbouw binnen de zes stationsgebieden van Limburg Centraal te ondersteunen. Limburg Centraal kent een omvangrijke en samenhangende verstedelijkingsopgave met grote maatschappelijke meerwaarde. Gemeenten tonen ambitie, maar lopen tegen financiële, organisatorische en planologische grenzen aan. Tegelijkertijd vraagt het Rijk om integrale voorstellen met regionale inzet. Om projecten kansrijk te maken en gebiedsontwikkeling daadwerkelijk van de grond te krijgen, is een actieve provinciale rol noodzakelijk. De provincie kan die rol invullen via een strategisch inzetbaar verstedelijkingsbudget. Dit biedt flexibiliteit om cruciale publieke investeringen aan te jagen, planvorming te ondersteunen en cofinanciering te organiseren. Daarmee wordt het niet alleen een financiële impuls, maar ook een sturingsinstrument dat uitvoeringskracht versterkt.

Er wordt ook gewerkt aan een voorstel voor structurele dekking van de extra middelen die nodig zijn ten behoeve van de drie provinciale musea. Dit wordt geborgd in een museumvisie die in Q4 zal worden gepresenteerd en naar verwachting zal leiden tot een jaarlijkse extra bijdrage boven op de huidige begroting van opgeteld circa 6 miljoen euro t/m 2029.

Het College komt in 2026 ook met één aanpak voor de opwek en toepassing van Groen Gas. Via de PEM is de ambitie om een groot aantal Limburgse huishoudens in de toekomst van groen gas te kunnen voorzien, en daarmee niet alleen flink op de uitstoot van stikstof te besparen, maar ook kleine agrariërs te helpen verduurzamen. Naar verwachting zal er zo'n 30 miljoen euro nodig zijn om de ambities waar te maken, waarvan 25 miljoen euro revolverend zal zijn. Ook hierover volgt nog een separaat Statenvoorstel. Tenslotte werkt het College actueel ook aan voorstellen voor extra maatregelen om verslechtering van natuur te stoppen, volgend uit het Limburgs Offensief Stikstof. Hiertoe zal een bedrag van zo'n 7 miljoen euro nodig zijn, waarvan de herkomst en besteding uiteraard ook aan de Staten zal worden voorgelegd.

Met al deze maatregelen en initiatieven blijven we met elkaar kort op de bal spelen bij kansen en uitdagingen die actuele ontwikkelingen met zich meebrengen.

Onverminderd aandacht voor sturing en verantwoording

In de tweede helft van de lopende coalitieperiode is de focus gericht op de uitvoering. Het monitoren en sturen is daarbij belangrijk. Zoals ook reeds benadrukt in de Voorjaarsnota 2025 willen wij de monitoring versterken in de vorm van periodieke voortgangsgesprekken waarbij ook de directie én portefeuillehouders worden betrokken en gebruik wordt gemaakt van heldere managementinformatie.

Ook zal aan uw Staten worden voorgesteld de P&C cyclus te evalueren met als onderwerp de inhoud van de verschillende P&C producten. Tot nu toe stond bij de evaluatie vooral het proces centraal. Vanuit uw Staten horen wij een behoefte aan een strategische doorkijk en zien wij dat er rapportages met verschillende verantwoordingsdoelen op een gelijk moment aan uw Staten worden aangeboden. Dit leidt in het gesprek herhaaldelijk tot onduidelijkheid. En dat willen we oplossen.

Financieel perspectief

Een positief begrotingsresultaat

Voor 2026 verwachten wij een positief resultaat van € 38,87 mln. Het hoge resultaat wordt mede verklaard door een aantal structurele meevallers, zoals renteopbrengsten en een herberekening van de opcenten Motorrijtuigenbelasting. Hierin is de afbouw van de korting voor o.a. elektrische voertuigen verwerkt. Op basis van de begroting 2026 kan worden geconcludeerd dat de Provincie Limburg een gezonde financiële positie heeft: een begroting en meerjarenraming die structureel sluitend zijn, een solide vermogenspositie van € 1,5 mld. en een groot weerstandvermogen ten opzichte van een relatief laag risicoprofiel. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt voor 2026 € 89 mln. Ondanks deze solide financiële basis blijft bijzondere aandacht nodig voor de toekomstige druk op het structurele evenwicht en de gevolgen die de herijking van het Provinciefonds op onze financiële positie kan gaan hebben.

Meerjarenbegroting 2026-2029: het perspectief is verbeterd ten opzichte van de Voorjaarsnota door structurele meevallers

Het resultaat op de begroting laat in de jaren na 2026 een stijging zien. Het beeld ten opzichte van de Voorjaarsnota 2025 is aanzienlijk beter door een aantal structurele meevallers, zoals eerder genoemd. In 2027 is sprake van vrijval van een reservering van begrotingsruimte voor de volgende Statenperiode. Door deze te laten vrijvallen ontstaat een beter financieel beeld van de meerjarenraming.

Toch blijft de meerjarenraming onzeker omdat het proces van herijking provinciefonds, onze belangrijkste inkomstenbron, nog niet is afgerond. Bij de septembercirculaire 2025 wordt de zogenaamde tussenoplossing verwerkt, waarbij een aantal weeffouten worden gecorrigeerd. Dit effect zal ruim € 9 mln. nadelig zijn voor Limburg. Daar staat tegenover dat ook de verevening van opcenten verandert als gevolg van de belastingplannen waarbij de korting voor elektrische voertuigen en campers wordt afgebouwd. Naar verwachting zal dit juist voordelig uitpakken, waardoor het nadelig effect van € 9 mln. tenminste zal worden gecompenseerd. Deze prognose, gebaseerd op uitkomsten tussen IPO en het Ministerie van BZK, geeft voor 2026 meer zekerheid over de begroting voor wat betreft de inkomsten uit de algemene uitkering.

Daar komt ook nog een incidentele compensatie bovenop. In de periode 2026-2029 worden de provincies gecompenseerd voor de derving van opcenten door de vrijstelling op de elektrische voertuigen in et verleden. Dit voordeel zal naar verwachting ca. € 40 mln. bedragen voor onze provincie. Dit bedrag wordt in 4 jaar uitgekeerd. Zodra de effecten van de circulaire definitief bekend zijn wordt de begroting bijgesteld via een aparte begrotingswijziging.

Ook merken wij op dat er onderzoeken lopen naar het provinciefonds. Met het Rijk is afgesproken dat er extra onderzoek komt naar de vraag of deze systematiek wel voldoende meebeweegt met de beleidsterreinen openbaar vervoer, infrastructuur en natuur. Uitgangspunt voor de provincies is dat het Provinciefonds haar reële waarde moet behouden. Anders kunnen wij in de toekomst minder impact realiseren.

Financieel kader

Financiële begroting na de Voorjaarsnota 2025

In de Voorjaarsnota 2025 zijn de uitgangspunten voor de begroting 2026 vastgesteld door PS in de vergadering van 27 juni 2025. Deze uitgangspunten vormen het startpunt voor de Najaarsnota 2025 en de Programmabegroting 2026.

Na de Voorjaarsnota 2025 is de begroting 2026 aangepast op basis van onderstaande wijzigingen:

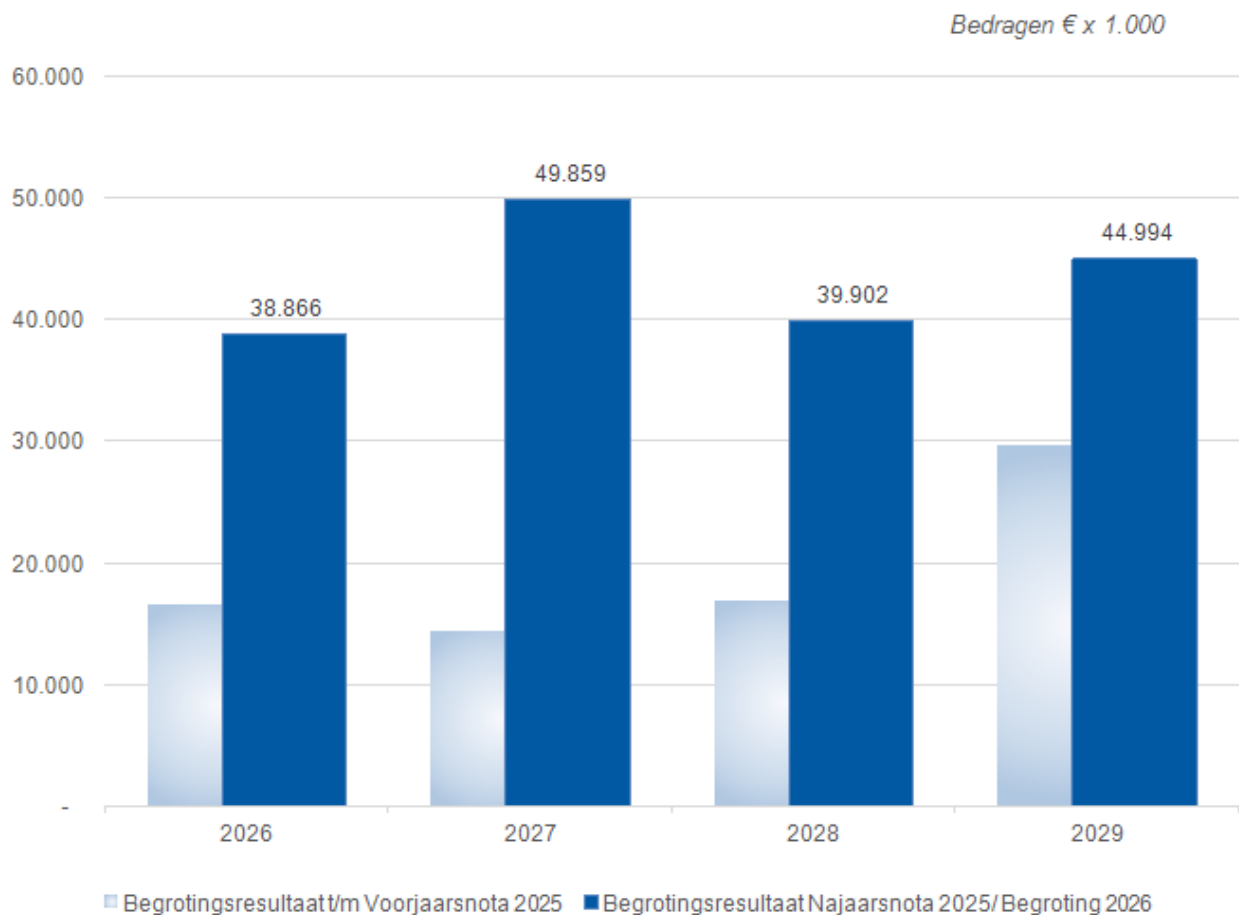
- Aanvullende reguliere middelen om de beleidskaders uit te voeren (binnen de financiële kaders van de programmareserves)
- Indexatie van de budgetten conform de Meicirculaire 2025;
- Meerjarige doorwerking van de Najaarsnota 2025: hoewel hierover apart wordt besloten door PS, zijn de effecten hiervan opgenomen in de voorliggende programmabegroting, zodat een actueel en compleet beeld wordt gegeven. Dit wordt nader toegelicht in de financiële begroting;
- Actualisatie van de formatieplanning en doorverdeling van de personele lasten. Hierin zijn ook bijstellingen n.a.v. de nieuwe CAO 2025-2026 provincies opgenomen;
- Autonome ontwikkelingen, zoals rente, dividenden en de algemene uitkering provinciefonds;
- Overige bijstellingen om ramingen actueel te houden.

Hieronder zijn in een samenvattend overzicht alle wijzigingen van de begroting 2026 weergegeven. Verderop in dit hoofdstuk worden de afzonderlijke bijstellingen van de ramingen nader toegelicht, waarbij voor elke post een meerjarig overzicht van de bijbehorende besluiten/ bijstellingen en de dekking wordt gegeven.

Hoe is de begroting 2026 opgebouwd?		Uitgave	Inkomste	Resultaat
		n	n	t
Begroting 2026 bij de Voorjaarsnota 2025 (excl. mutaties reserves)		511.249	475.045	16.567
Bijstelling van de ramingen begroting 2026:				
	Aanvullende reguliere middelen	23.870		
	Aanvullende Specifieke uitkeringen	1.339	1.339	
	Autonome ontwikkelingen	599	23.253	
	Doorwerking Najaarsnota 2025 (apart PS-besluit)	70.382	34.234	
		96.190	58.826	
	Mutaties reserves	44.729	157.164	
Programmabegroting 2026		652.168	691.034	38.866

Ontwikkeling van het begrotingsresultaat

Uit zowel de tabel als onderstaande grafiek blijkt een stijging van het begrotingsresultaat 2026 ten opzichte van de voorjaarsnota van € 16,57 mln. naar € 38,87 mln. In onderstaande grafiek is de meerjarige ontwikkeling van het begrotingsresultaat gepresenteerd:

Het begrotingsresultaat 2026-2029 laat een stijgende lijn t.o.v. de Voorjaarsnota 2025 zien. Dit is het gevolg van o.a. actualisatie van de raming van de opbrengsten van de Motorrijtuigenbelasting en te verwachten renteopbrengsten van de uitzettingen van de financiële middelen. Maar we willen benadrukken dat de meerjarenramingen respectievelijk de gepresenteerde begrotingsruimte onzeker zijn met name door het niet afgeronde proces van de herijking Provinciefonds.

Wij merken op dat er in 2027 een bedrag van € 10,64 mln. was gereserveerd voor de volgende Statenperiode. Dit in lijn met de afspraken in het coalitieakkoord. Tot nu toe was deze ruimtereservering in de meerjarenraming opgenomen als stelpost. Dit leidt echter tot onvoldoende inzage in het begrotingsresultaat. Daarom is deze stelpost vervallen en lichten wij de ruimte in deze statenperiode expliciet toe i.p.v. impliciet.

Hieronder zijn alle mutaties ná de Voorjaarsnota 2025 met betrekking tot de jaarresultaten 2026-2029 weergegeven. Meer toelichting op de mutaties is terug te vinden bij het betreffende programma (zie code in de kolom Product).

	Product	Begroting 2026	Meerjarenraming		
			2027	2028	2029
Begrotingsresultaat vóór Programmabegroting 2026					
Begrotingsresultaat voorstel Voorjaarsnota 2025		9.999	7.903	9.707	21.943
Begrotingsresultaat Meicirculaire provinciefonds 2025 (BW 5)		6.568	6.475	7.253	7.750
Begrotingsresultaat voor programmabegroting		16.567	14.378	16.960	29.693
Mutaties Programmabegroting 2026 met effect op het begrotingsresultaat					
Aanvullende reguliere middelen cf. Statenvoorstel					
GS 5-8-2025 Strategisch Informatiebeleid Limburg 2025-2028	9.1.1	-1.055	-1.424	-995	-1.401
GS 5-8-2025 Weerbare overheid	8.2.5	-195	-195	-195	-195
GS 5-8-2025 Invasieve exoten	1.1.1	-120			
GS 5-8-2025 Subsidie raster Meinweg aan Wildbeheereenheid de Roerstreek	1.1.1	-47	-47	-47	-47
GS 5-8-2025 Middelen eren en gedenken	8.2.4	-30	-30	-30	-30
GS 12-8-2025 Plancapaciteitsmonitor Wonen	5.1.2	-100	-350	-100	-100
Subtotaal		-1.547	-2.046	-1.367	-1.773
Autonome ontwikkelingen					
Herberekening renteopbrengsten beleggingen 2026-2030	9.2.4	6.551	4.939	6.173	7.285
Bijstelling Indexering 2026-2030 incl. MRB	9.2.1	477	1.410	1.887	2.236
Bijstelling stelpost prijsstijgingen 2027-2030	9.2.5	-500	-1.916	-2.771	-7.150
Bijstelling dividend Enaxis	9.2.3	3.540	7.650	-3.030	-3.030
Afronding Zeelandproblematiek	8.2.1	754	754	754	754
Herberekening opcentenheffing motorrijtuigenbelasting	9.2.1	11.833	12.301	12.715	13.130
Subtotaal		22.655	25.138	15.728	13.225
Overige bijstellingen en actualisering van ramingen					
Aanpassing toevoeging risicoreserve SIS inzake MAA	3.1.3			100	150
Technische bijstand Europese programma's aanvulling structurele dekking	3.2.1			-180	-180
GS 5-8-2025 Meerjarenraming ANLB en uitvoeringskosten	1.1.1				-4.010
GS 5-8-2025 Meerjarenraming ANLB en uitvoeringskosten	3.5.1				-1.604
Ontwikkelopgave correctie meerjarenraming	1.1.2			6.910	6.910
Vrijval stelpost begrotingsruimte nieuwe Statenperiode	9.2.3		10.641		
Subtotaal			10.641	6.830	1.266
Doorwerking Najaarsnota 2025		1.192	1.748	1.752	2.583
Totaal effect op het begrotingsresultaat		22.300	35.481	22.943	15.301
Begrotingsresultaat Programmabegroting 2026		38.866	49.859	39.902	44.994

Inzetten van aanvullende reguliere middelen

Voor het budgetrecht van de Provinciale Staten is de inzet van nieuwe middelen van groot belang.

Het jaar 2026 staat in het teken van de uitvoering van de beleidskaders. In onderstaande tabel wordt per programma weergegeven voor welke doelen wij voorstellen nieuwe of aanvullende middelen in te zetten, zodat het vastgestelde beleid uitgevoerd kan worden.

In de meeste gevallen maken wij hierbij gebruik van onze programmareserves, zoals weergegeven in de kolom 'Dekking'. PR staat hierbij voor programmareserve. Maar het kan ook gaan om andere bestemmingsreserves die voor het betreffende doel worden ingezet. Daarnaast kan het voorkomen dat, op basis van nieuwe ontwikkelingen — soms onvoorzien, soms onvermijdbaar — een andere dekkingsbron wordt voorgesteld door het college. In de betreffende programma's en producten is onder de variabele 'Geld' ook een inhoudelijke toelichting gegeven.

Ná de Voorjaarsnota 2025, waarin de programmaramingen zijn geautoriseerd door PS, heeft het college van GS met de volgende voorstellen voor aanvullende middelen ingestemd:

€ x 1.000

Programma	Voorstellen aanvullende middelen (lasten)	Dekking	Product	Begroting 2026	Meerjarenraming			
					2027	2028	2029	
1. Perspectief voor het landelijk gebied	GS 5-8-2025 Invasieve exoten	Begr.resultaat/ PR Landelijk Gebied	1.1.1	300				
	GS 5-8-2025 Zwart wild kerend raster meinelweg	Begrotingsresultaat	1.1.1	47	47	47	47	
Totaal programma 1				347	47	47	47	
2.Samen leven en bestaanszekerheid	GS 1-7-2025 Armoede en laaggeletterdheid, sociale cohesie, kansrijke vernieuwingen, wijken en dorpen	PR Sociale agenda	2.1.1	3.820				
		PR Sociale agenda	2.2.1	300				
Totaal programma 2				4.120				
3.Werken aan een toekomstbestendige economie	GS 1-7-2025 Procesmiddelen 2026 MAA	PR Economie	3.1.3	50				
	GS 1-7-2025 Cofinanciering projecten Arbeidsmarkt en Onderwijs	PR Onderwijs en arbeidsmarkt	3.3.1	550				
	GS 1-7-2025 Uitvoering beleidskaderonderdeel Een gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	PR Landbouw	3.5.1	2.750				
	GS 1-7-2025 Pogrammering van de uitvoering van het beleidskader Economie	PR Economie	3.1.1	350				
		Reserve knelpunten economisch beleid	3.1.1	300				
		PR Economie	3.2.1	9.000				
		PR Economie	3.4.1	400				
Totaal programma 3				13.400				
5.Leefbare steden en dorpen	GS 12-8-2025 Plancapaciteitsmonitor Wonen	Begrotingsresultaat	5.1.2	100	350	100	100	
Totaal programma 5				100	350	100	100	
6.Cultuur en erfgoed voor iedereen	GS 1-7-2025 Festivals en evenementen, Jongerencultuur, Erfgoeddigitalisering en CEL	PR Cultuur	6.1.1	875	550			
		PR Monumenten, erfgoed, archeologie	6.2.1	852				
Totaal programma 6				1.727	550			
7.Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	GS 1-7-2025 Samenwerking regio's, goederenvervoer en voorbereiding OV-concessie 2032	PR Bereikbaarheid	7.1.1	1.950				
		PR Bereikbaarheid	7.2.2	500				
Totaal programma 7				2.450				
8.Provincie midden in de samenleving	GS 26-8-2025 Regiodeal Midden-Limburg	PR Regiodeals 5e en 6e tranche	8.1.1	446				
	GS 5-8-2025 Middelen eren en gedenken	Begrotingsresultaat	8.2.4	30	30	30	30	
	GS 5-8-2025 Weerbare overheid	Begrotingsresultaat	8.2.5	195	195	195	195	
Totaal programma 8				671	225	225	225	
9.Financiën en overhead	GS 5-8-2025 Strategisch Informatiebeleid Limburg 2025-2028	Begrotingsresultaat	9.1.1	1.055	1.424	995	1.401	

Programmabegroting 2026

				€ x 1.000			
Totaal programma 9				1.055	1.424	995	1.401
Totaal voorstellen				23.870	2.596	1.367	1.773

Aanvullende specifieke uitkeringen

In het kader van de Regiodeal Midden-Limburg zetten wij € 1,34 mln. in van de ontvangen specifieke uitkering. Voor meer informatie verwijzen wij naar Programma 8 'Provincie Midden in de samenleving'.

Autonome ontwikkelingen: effect op de lasten en de baten

Onder 'autonome ontwikkelingen' verstaan wij externe ontwikkelingen waarop de Provincie geen of slechts beperkte invloed heeft. Deze kunnen zowel de baten als de lasten treffen.

In de begroting nemen de lasten toe door de jaarlijkse indexering, die in de meeste gevallen plaatsvindt volgens de Meicirculaire 2025 van het Provinciefonds. Voor een beperkt aantal budgetten wordt een afwijkende indexering toegepast, bijvoorbeeld vanwege contractuele afspraken.

De geïndexeerde lasten worden grotendeels gedekt vanuit de stelpost voor loon- en prijsstijgingen en aanvullend daarop vanuit de algemene middelen (begrotingsresultaat). Daarnaast houden wij, als onderdeel van het financieel beleid, rekening met een aparte stelpost voor toekomstige loonontwikkelingen.

Programma	Autonome ontwikkelingen	Ter gunste/ ter laste van	Product	Begroting 2026		Meerjarenraming					
				Lasten	Baten	L2027	B2027	L2028	B2028	L2029	B2029
Alle programma's	Algehele indexatie van budgetten in de begroting 3,2%	Stelpost loon- en prijsstijging	Alle	269	269	269	269	269	269	269	269
9. Financiën en overhead	Bijstelling indexeringen incl MRB	Begrotingsresultaat	div	33	509	33	1.444	33	1.920	33	2.270
	Bijstelling stelpost prijsstijgingen 2027-2030	Begrotingsresultaat	9.2.5	500		1.916		2.771		3.150	
	Stelpost loonstijgingen op peil houden	Begrotingsresultaat	9.2.5							4.000	
	Herberekening renteopbrengsten beleggingen 2026-2030	Begrotingsresultaat	9.2.4	550	7.102	562	5.501	515	6.688	471	7.755
	Bijstelling dividend Enexis	Begrotingsresultaat	9.2.3		3.540		7.650		-3.030		-3.030
	Beïndigen compensatie Zeelandproblematiek provinciefonds	Begrotingsresultaat	9.2.2	-754		-754		-754		-754	
	Herberekening opcentenheffing motorrijtuigenbelasting	Begrotingsresultaat	9.2.1		11.833		12.301		12.715		13.130
Totaal voorstellen				599	23.253	2.027	27.165	2.835	18.562	7.169	20.394

Doorwerking Najaarsnota 2025

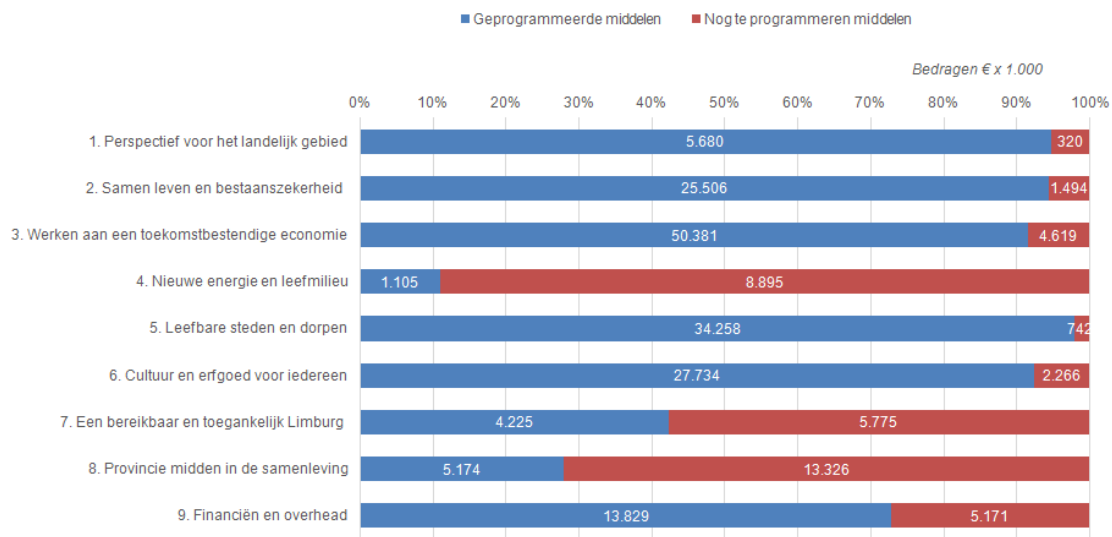
In de ontwerp Najaarsnota 2025 zijn meerjarige besluiten opgenomen die een meerjarige financiële consequentie hebben, zoals faseringen, maar ook nieuwe initiatieven zoals expliciet opgenomen in het betreffende Statenvoorstel. Deze zorgen voor een aanvullende last in de begroting 2026 van € 70,38 mln.

Financiële voortgang beleidskaders: de begrote inzet geeft de voortgang aan

In het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt' is € 206,90 mln. gereserveerd voor het realiseren van de beleidsdoelen in de periode 2023-2027. De inzet van de programmareserves is direct verbonden aan de uitvoering van de beleidskaders, zoals vastgesteld door PS. Op basis van besluitvorming is dit bedrag gestegen tot € 210,50 mln.

De inzet van de programmareserves geeft een indicatie van de financiële voortgang op de beleidskaders. Onderstaande grafiek toont de voorlopige (daadwerkelijk en begrote) inzet van programmareserves zowel procentueel als in bedragen. Ten aanzien van deze grafiek merken wij het volgende op:

- Het totaal van de programmareserves 2023-2027 in onderstaande grafiek bedraagt € 210,50 mln.;
- In de begroting is de programmering als volgt verdeeld: € 72,66 mln. in 2025, € 69,84 mln. in 2026 en in totaal € 17,42 mln. voor de periode 2027-2029;
- Op dit moment resteert er nog bijna € 42,61 mln. in de programmareserves, oftewel 20% nog te programmeren middelen beschikbaar;
- De verwachting is dat na verwerking van het aankomende Statenvoorstel rondom de Provinciale Energie Maatschappij de betreffende programmareserve (4. Nieuwe energie en leefmilieu) nagenoeg uitgeput zal zijn;
- Dat geldt ook voor de programmareserve Provincie midden in de samenleving die nagenoeg volledig ingezet zal worden voor de uitvoering van de regiodeals;
- Het restant in programma 9 betreft de programmareserve onvoorzien.

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Perspectief voor het landelijk gebied

Het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied (PS, 24 mei 2024) en de hierbij behorende doelenboom vormen deze coalitieperiode het kompas voor onze inzet. Aan de doelenboom hebben wij de voorwaarde verbonden dat het realiseren van doelen haalbaar en betaalbaar moet zijn; wijzigingen zijn aan de orde als beleid van de nieuwe regering hiertoe aanleiding geeft.

Blijvende prioriteit is nodig voor de grote uitdagingen waar het landelijk gebied van Limburg voor staat. De in gang gezette transitie vraagt de komende jaren majeure inzet van middelen en instrumenten om de landbouw te verduurzamen en toekomstperspectief te bieden, de natuur en waterkwaliteit te verbeteren, stikstof- en broeikasgasemissies terug te dringen en verdroging en wateroverlast tegen te gaan. Die uitdaging is niet kleiner geworden nu het Kabinet Schoof I in 2024 is gestopt met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Daarmee verviel de opdracht van het Rijk aan de Provincie om het eerste concept Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG), opgesteld in 2023, door te ontwikkelen. Met het vervallen van het NPLG is ook de tijdelijke wet transitiefonds ingetrokken en daarmee ook het perspectief op het verkrijgen van rijksmiddelen uit dit fonds.

De 2 rechterlijke uitspraken (inzake Rendac en Greenpeace) hebben de urgentie om dit probleem aan te pakken verder vergroot. Het kabinet heeft op 24 januari 2025 de Ministeriële commissie Economie en Natuurherstel ingesteld, die als doel heeft om een concreet programma uit te werken om Nederland van het slot te halen en perspectief te bieden aan sectoren die zijn geraakt door de rechterlijke uitspraken. Het is nog onduidelijk hoe de nieuwe regering de transitie van het landelijk gebied wil faciliteren en welke consequenties dit heeft voor de ambitie om doelen en opgaven gebiedsgericht met onze partners uit te werken tot concrete maatregelen. Wij zijn voortvarend zelf aan de slag gegaan met een geborgde aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel: het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). Het ontwerp is besproken met de Staten en er is indicatief € 7 mln. extra eigen provinciale middelen aangevraagd. Hierover volgt een separaat Statenvoorstel.

Onze ambitie om aan de slag te gaan met de uitdagingen en door ons gestelde opgaven in het landelijk gebied is onverminderd. Wij gaan door met het uitvoering geven aan de opgaven met de beschikbare (rijks)middelen. De reguliere wettelijke taken voeren wij conform plan uit. Ook geven wij invulling aan de door PS aangenomen moties, onder meer ten aanzien van Jacobkruiskruid en de bever.

Blijvend zetten wij ons in voor de leefbaarheid van het landelijk gebied en het behoud van het unieke Limburgse landschap. Daarnaast geven wij uitvoering aan het Aanvalsplan Waterkwaliteit, het plan Bodemvitalisering Limburg en stimuleren wij initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de hierbij gestelde doelen ondersteunen. Met dit alles willen wij bijdragen aan perspectief voor het landelijk gebied, voldoen aan (inter)nationale verplichtingen en weer houdbare vergunningen verlenen voor nieuwe (economische) ontwikkelingen in Limburg. Er is veel te doen, de urgentie is groot! Perspectief en verduurzaming van de landbouw en aandacht voor voedselzekerheid is nodig onder meer via de Blijversaanpak, die centraal staat bij de ontwikkeling van de landbouw in het landelijk gebied; dit is in deze begroting opgenomen in Programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie. Wij zetten in op agrarisch natuurbeheer, de legalisatie van de PAS-melders en een extra impuls op natuur-, landschap- en waterherstel.

Via het programma WRL (Waterveiligheid en Ruimte Limburg) werkt de Provincie samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten aan een klimaatrobuust watersysteem dat bestand is tegen weersextremen. Door middel van aanpassingen in het watersysteem en in de ruimtelijke ordening is het mogelijk om de kans op overstromingen, zoals wij die in de zomer van 2021 hebben ervaren, te verkleinen. Vanwege de verwachte toenemende geldstromen is dit programma bij de Programmabegroting 2026 als een apart beleidsproduct verbijzonderd.

Onze beleidskaders

Het Beleidskader [Perspectief voor het Landelijk gebied](#) is op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 1 'Perspectief voor het landelijk gebied' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt' uitgevoerd.

Daarnaast zijn diverse beleidskaders, programma's en uitvoeringsplannen opgesteld die samen richting geven aan de ambities uit het coalitieakkoord;

- [Provinciale omgevingsvisie](#)
- [Provinciale omgevingsverordening](#)
- [Provinciaal Waterprogramma 2022-2027](#)
- [Natuurprogramma 2023-2030](#)
- [Limburgse aanpak bossen](#)
- [Plan van aanpak invasieve exoten](#)
- [Limburgse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering](#)
- [Programma Landschap 2023-2026](#)
- [Plan Bodemvitalisering Limburg \(Gezond fundament; Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer\)](#)

Wat willen we bereiken?

1.1. Natuur en landschap

Ten aanzien van Natuur en Landschap streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- Wij hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur.
- In 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd.
- In 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of wij op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Aanwezigheid van een nieuwe systematiek (ism LOS) (D 4b)

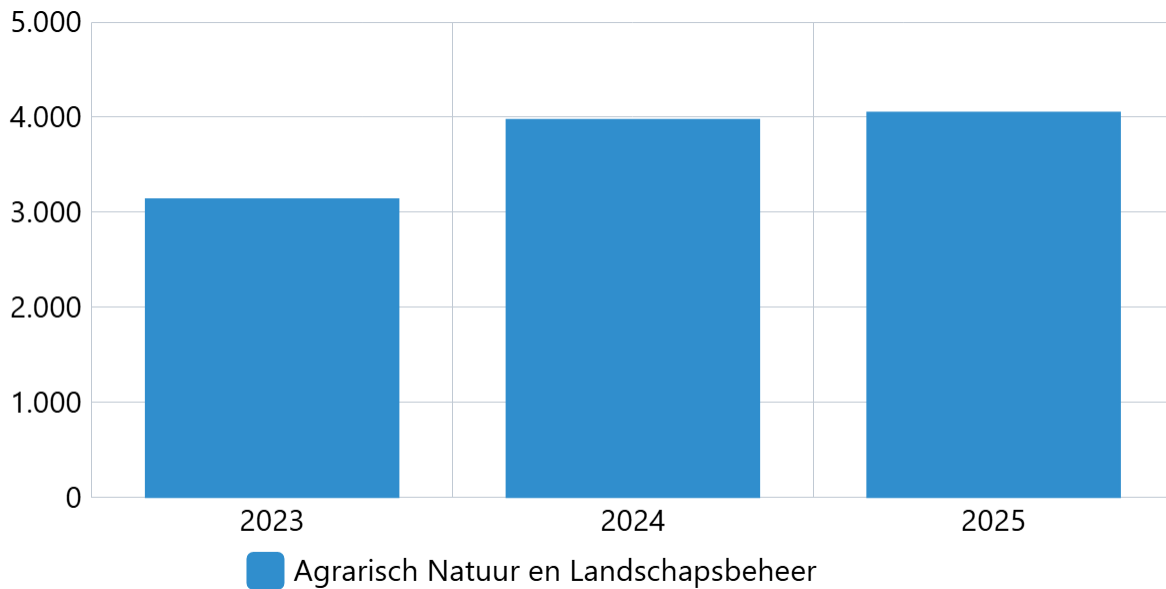
In samenwerking met ministerie van LNV is de pilot Ondernemersplan in uitvoering. Daarnaast is in samenwerking met LLTB, LAJK en Rabobank de Handreiking Blijversaanpak opgeleverd in maart 2025. Deze twee plannen worden de komende tijd verder ontwikkeld.

Indicatoren

Trend van het gerealiseerde areaal ANLb in Limburg tussen 2023 en 2027 (D_1aa)

Omschrijving

In 2024 en 2025 zijn in de Provincie Limburg meer hectares voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) beheerd dan in het jaar 2023. Startjaar dataset is 2023. Cijfers zijn gebaseerd op ingetekend beheer vanuit subsidieaanvragen.

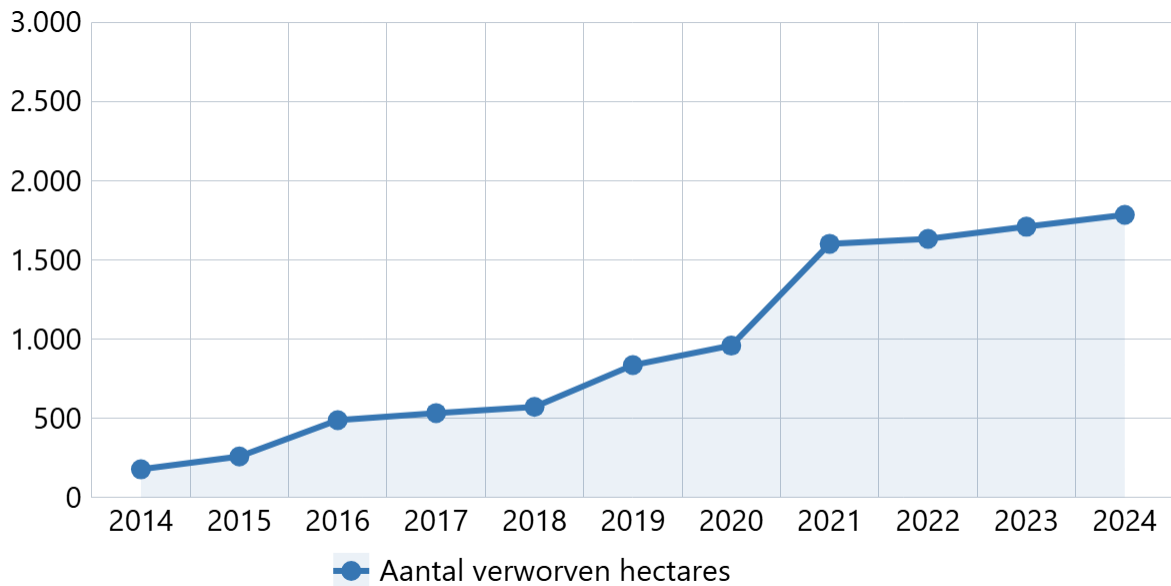

Bron: Provincie Limburg

Realisatie ontwikkelopgave - verwerving (verantwoording v.a. 01-01-2014) (D_1ac)

Omschrijving

Het aantal verworven hectares voor de Ontwikkelopgave neemt geleidelijk toe en is in 2024 opgelopen tot 1.783 ha. Doelstelling is de verwerving van 2600 ha in 2027. De groeispromg in 2021 is toe te schrijven aan het administratief inboeken van een aantal in de loop van voorgaande jaren gerealiseerde projecten.

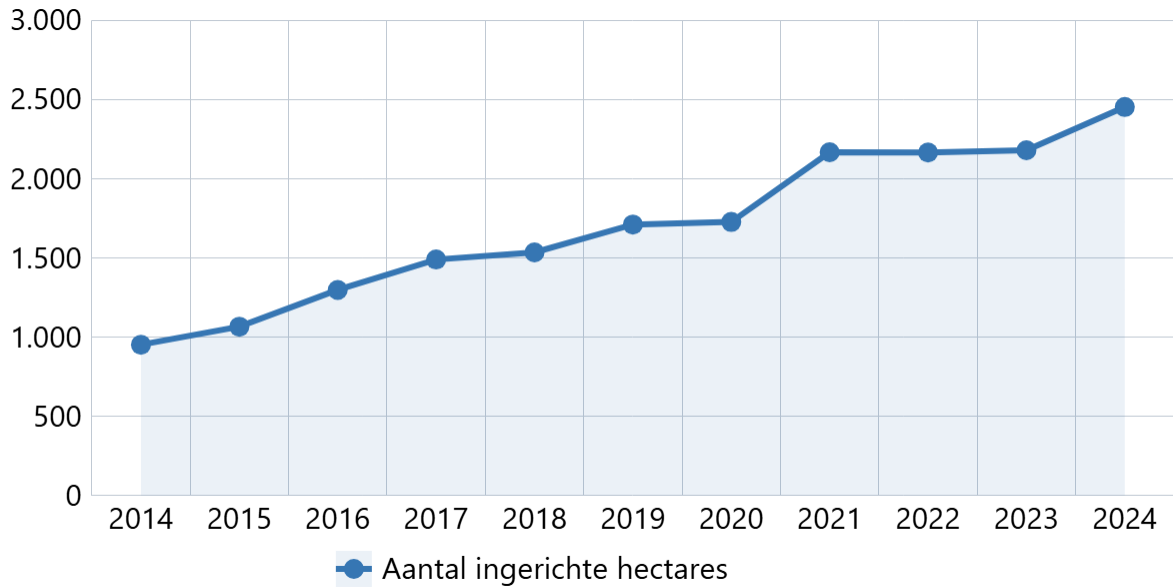

Bron: Provincie Limburg

Realisatie ontwikkelopgave - inrichting (verantwoording v.a. 01-01-2011) (D_1ad)

Omschrijving

De realisatie van de inrichting van hectares voor de Ontwikkelopgave neemt geleidelijk toe en is in 2024 opgelopen tot 2.451 ha. Doelstelling is de inrichting van 3431 ha in 2027. De groeisprong in 2021 is toe te schrijven aan het administratieve inboeken van een aantal in de loop van de voorgaande jaren gerealiseerde projecten.

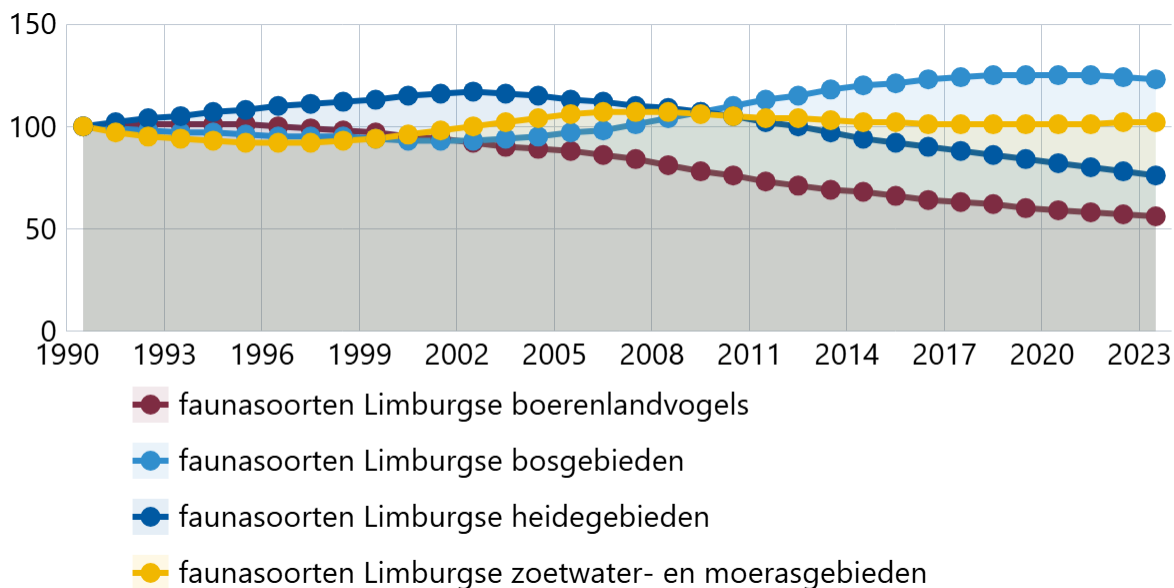
Bron: Provincie Limburg

Trend van het voorkomen van categorieën faunasoorten in Limburg (D_1bb)

Omschrijving

In de onderstaande grafiek zijn de trendlijnen te zien van kenmerkende Limburgse faunasoorten van de broedvogels, bosgebieden, heide gebieden en zoetwater- en moerasgebieden. Tot en met 2023 is de daling of stijging te zien ten opzichte van het indexjaar 1990.

Faunasoort:	Trend:
Boerenlandvogels	Tussen 1990 en 2023 sterk dalend
Bosgebieden	Tussen 2000 en 2017 toenemend, na 2021 licht afnemend
Heidegebieden	Tussen 1990 en 2000 toenemend, daarna gestaag afnemend
Zoetwater- en moerasgebieden	Tussen 2007 en 2014 licht afnemend, daarna nagenoeg stabiel

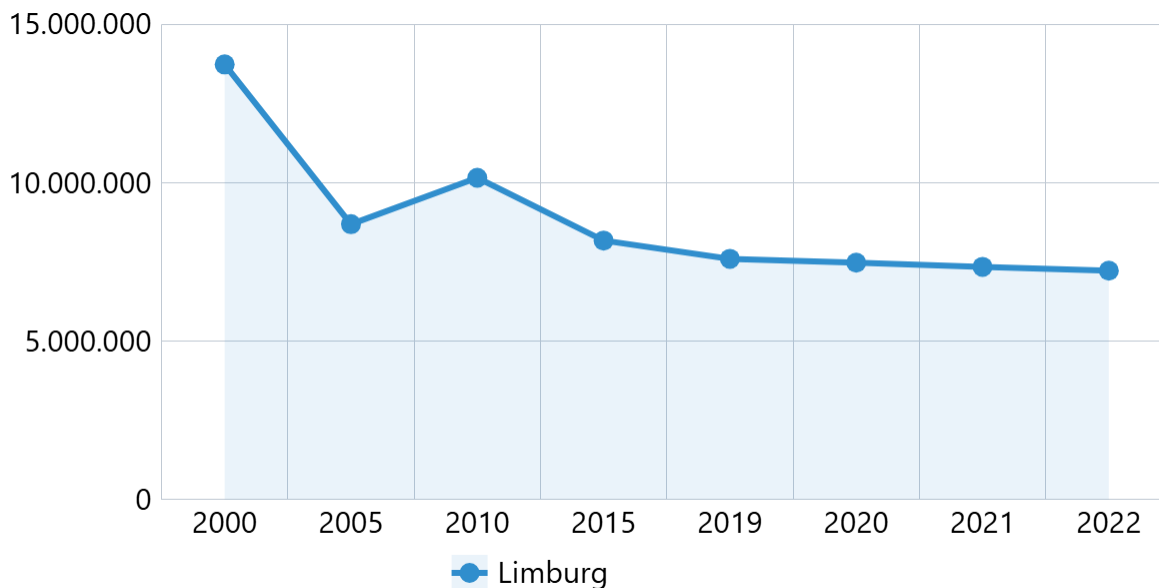

Bron: CBS Statline

Daling van de ammoniakemissie in Limburg door de landbouw (D_2a)

Omschrijving

De grafiek geeft het verloop van de uitstoot van ammoniak (NH₃) afkomstig uit de landbouw in kilogram per jaar in de Provincie Limburg. We maken hiervoor gebruik van cijfers van de Emissieregistratie (<https://data.emissieregistratie.nl/>) van het RIVM. Cijfers komen na 2 jaar beschikbaar vanwege de termijn van dataverzameling en de daaropvolgende nabewerking. De cijfers tot en met 2015 zijn gepresenteerd in blokken van 5 jaar, vanaf 2019 zijn de cijfers op jaarbasis. In de periode 2018-2022 heeft een daling van de ammoniakuitstoot van ongeveer 0,5 Kton plaatsgevonden, inclusief de effecten van generieke maatregelen en autonome ontwikkelingen. Voor Limburg wordt een reductieopgave van 3Kton voor de periode 2018-2030 gehanteerd.

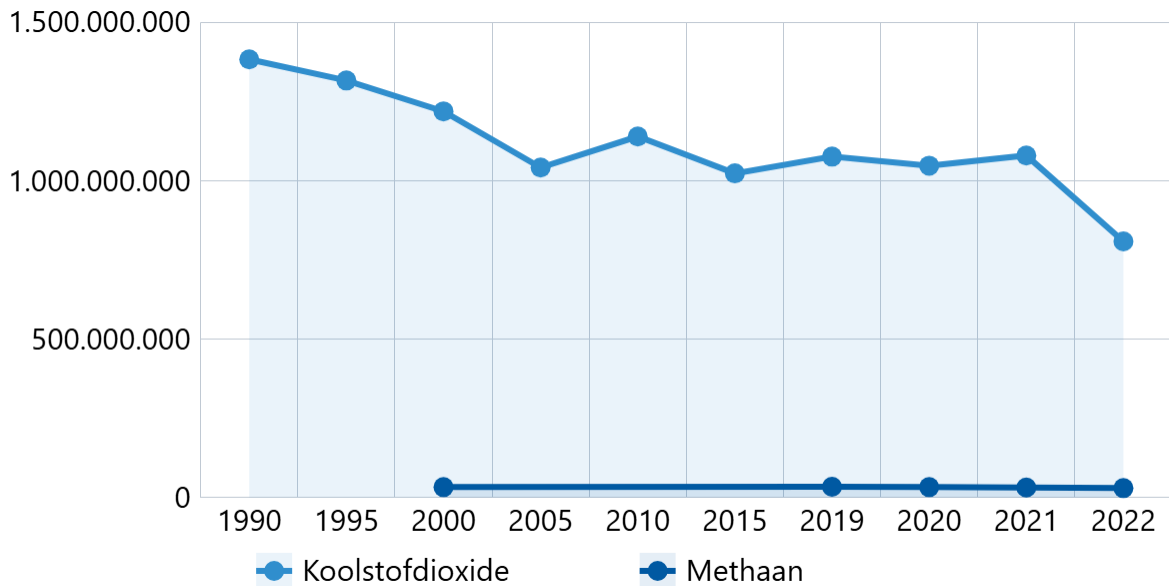

Bron: Emissieregistratie Rijksoverheid

De daling van de CO2-eq emissie in Limburg door de landbouw (D_2b)

Omschrijving

De grafiek laat het verloop van de CO2- en methaanemissie (in CO2 eq) voor de provincie Limburg zien voor de landbouwsector. We maken hiervoor gebruik van cijfers van de emissieregistratie (<https://data.emissieregistratie.nl/>) van het RIVM. Cijfers komen na 2 jaar beschikbaar vanwege de termijn van dataverzameling en de daaropvolgende nabewerking. Voor methaan maakt het CBS gebruik van een omrekenmethode. Eén kilogram CO2-equivalent staat gelijk aan de broeikaswerking van 1 kilogram CO2. De cijfers tot en met 2015 zijn gepresenteerd in blokken van 5 jaar, vanaf 2019 zijn de cijfers op jaarbasis. De emissie nam in de periode 2018-2022 met ongeveer 300.000 kilogram af. Dit is gelijk aan de reductieopgave van 0,3 Mton tussen 2018 en 2030.

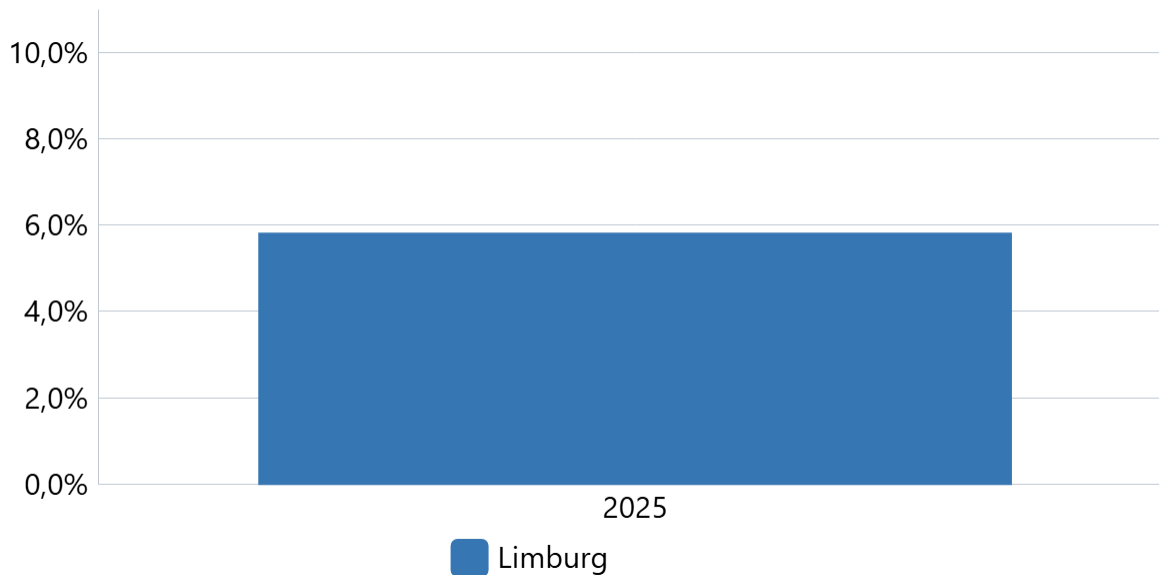
Bron: Emissieregistratie Rijksoverheid

CO2 equivalent emissie	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022
Koolstofdioxide	1.382.169.470	1.315.535.100	1.218.101.630	1.040.664.000	1.138.631.810	1.022.196.290	1.075.319.040	1.046.622.660	1.078.845.700	807.587.260
Methaan	-	-	31.836.594	-	-	-	32.772.650	31.859.692	30.438.364	28.683.430

Percentage groenblauwe dooradering in Limburg (D 3a)

Omschrijving

Het percentage groenblauwe dooradering (GBDA) is een ambitie voor het landelijk gebied voor het aanleggen en herstellen van de GBDA tot 10% in 2050. Deze ambitie is opgenomen in ons beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en is nu tevens opgenomen in de Ontwerp POVI. De eerste dataset uit het landschapselementenregister (LASREG) is in 2025 beschikbaar gekomen en geeft een indicatie van het huidige percentage GBDA in de provincie Limburg.

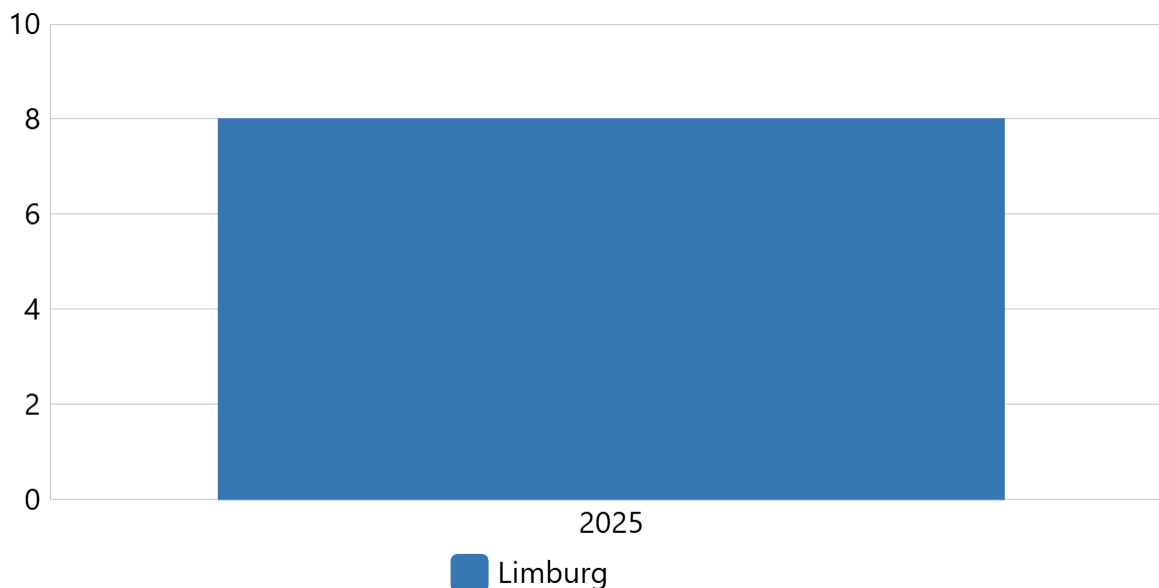

Bron: Provincie Limburg

Aantal agrarische ondernemers die een businesscase/bedrijfsontwikkelpun hebben gemaakt voor hun bedrijfssituatie (D 4a)

Omschrijving

In 2025 hebben 8 bedrijven een ondernemersplan opgesteld in het kader van het 'Pilot Ondernemersplan van LVVN'. De peildatum van deze gegevens is 11-06-2025.

Bron: Provincie Limburg

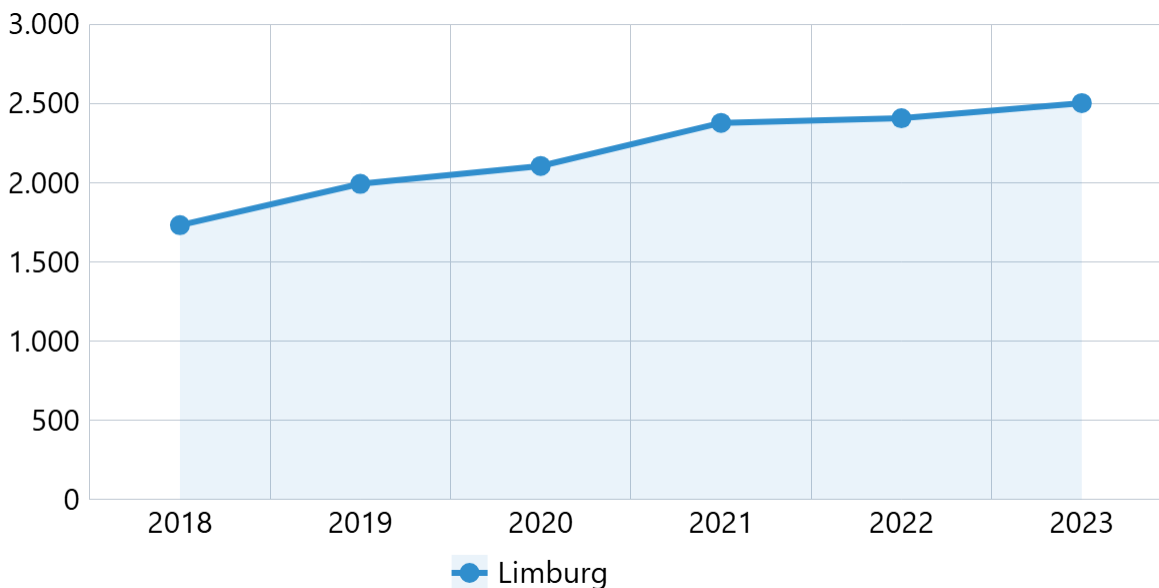
Areaal verworven natuur in hectare ihkv realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), BBV indicator 4 (R_1a)

Omschrijving

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording heeft de provincie de verplichting om jaarlijks te rapporteren over de voortgang van deze indicator. Daarom presenteren we deze datareeks naast de dataset van de Ontwikkelopgave (D_1ac en D_1ad). De datareeksen verschillen op drie punten:

- Deze BBV-indicator start met het optellen van gegevens vanaf 2011 (en niet zoals de ontwikkelopgave vanaf 2014) zodat de hier gepresenteerde cijfers niet indiceren ten aanzien van de ontwikkelopgave uit het Natuurpact.
- Deze BBV-indicator is niet gecorrigeerd voor het achteraf gezien administratief verkeerd inboeken van een aantal in de loop van voorgaande jaren gerealiseerde projecten. Deze correctie zit wel in de indicatoren D_1ac en D_1ad.
- De gegevens van de BBV-indicator worden een jaar later gepubliceerd dan de gegevens van indicator D_1ac en D_1ad.

Deze BBV-indicator laat het aantal ha verworven natuur zien voor realisatie van het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) sinds 2011. Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares die blijvend beschikbaar zijn voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). De cijfers geven de stand van zaken weer op 31 december van het desbetreffende jaar.

Bron: Interprovinciaal Overleg

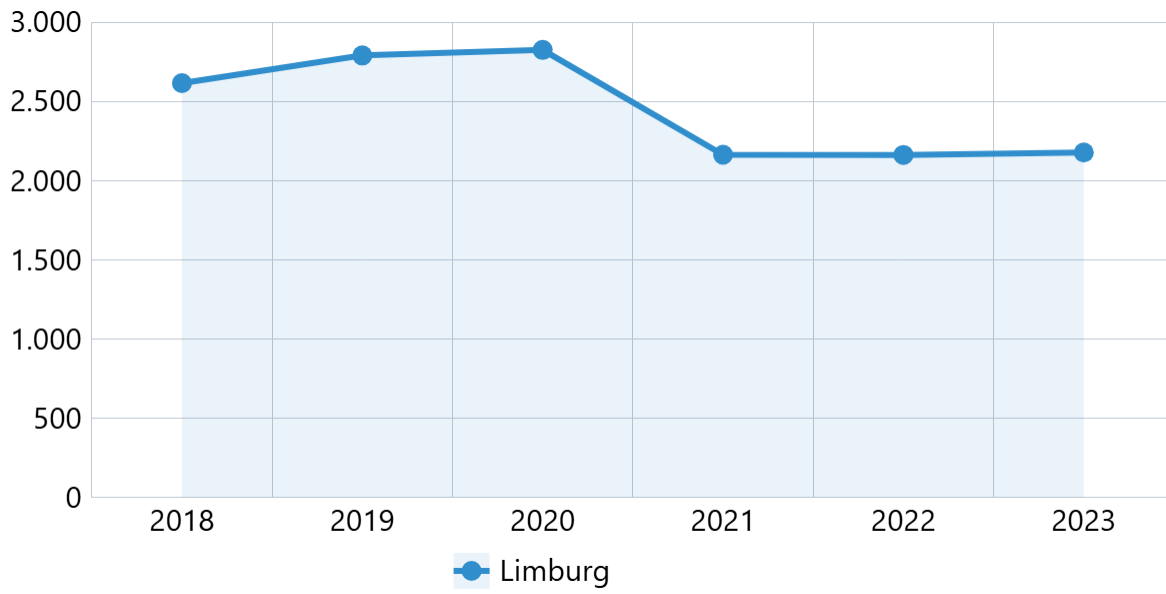
Areaal ingerichte natuur in hectare ihkv realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), BBV indicator 4 (R_1b)

Omschrijving

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording heeft de provincie de verplichting om jaarlijks te rapporteren over de voortgang van deze indicator. Daarom presenteren we deze datareeks naast de dataset van de Ontwikkelopgave (D_1ac en D_1ad). De datareeksen verschillen op drie punten:

- Deze BBV-indicator start met het optellen van gegevens vanaf 2011 (en niet zoals de ontwikkelopgave vanaf 2014) zodat de hier gepresenteerde cijfers niet indiceren ten aanzien van de ontwikkelopgave uit het Natuurpact.
- Deze BBV-indicator is niet gecorrigeerd voor het achteraf gezien administratief verkeerd inboeken van een aantal in de loop van voorgaande jaren gerealiseerde projecten. Deze correctie zit wel in de indicatoren D_1ac en D_1ad.
- De gegevens van de BBV-indicator worden een jaar later gepubliceerd dan de gegevens van indicator D_1ac en D_1ad.

Deze indicator betreft het oppervlak ingerichte natuur in hectare voor realisatie van het Limburgse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd, die noodzakelijk zijn voor de versterking en het behoud van (kwetsbare) natuur en biodiversiteit. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht. De cijfers geven de stand van zaken weer op 31 december van het desbetreffende jaar.

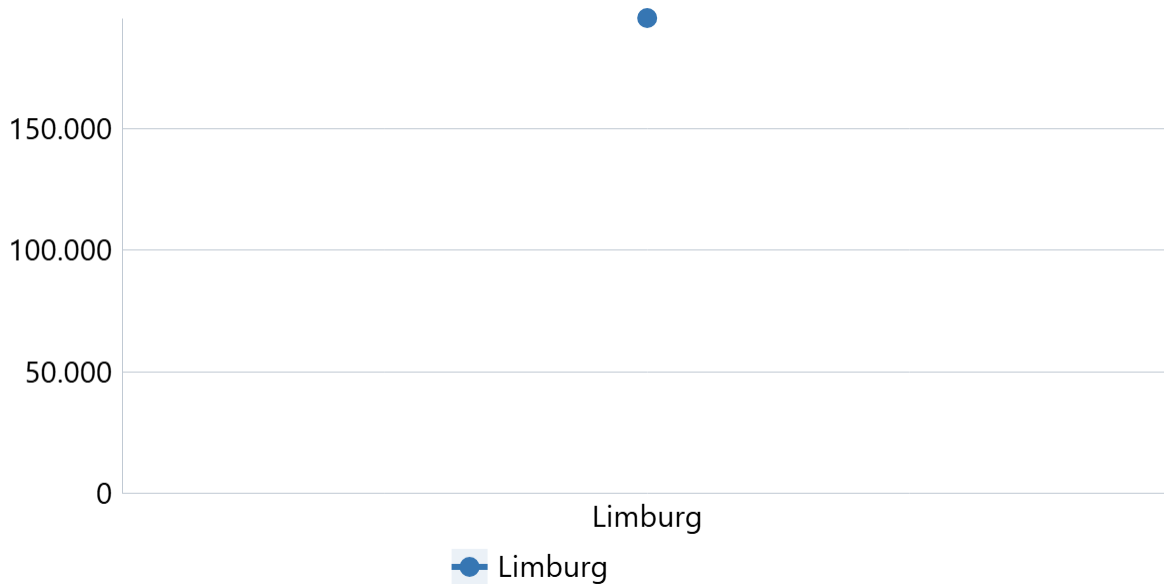

Bron: Interprovinciaal Overleg

Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), BBV indicator 5 (R_3a)

Omschrijving

Aantal hectares natuur in Limburg met gesubsidieerd beheer via het Subsiestelsel Natuur en Landschap.

Bron: Interprovinciaal Overleg

Gebied	Limburg
Limburg	195.613

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna

Omschrijving

Onze inspanningen zijn erop gericht de biodiversiteit in Limburg in stand te houden en waar mogelijk te versterken. Vanuit onze wettelijke taken en gemaakte afspraken, zetten wij in op behoud en herstel van habitattypen en leefgebieden van planten en dieren.

Naar verwachting zal in toekomstige Rijksplannen inzichtelijk worden hoeveel middelen beschikbaar komen om te werken aan de herstelopgave natuur en de stikstofopgave. Daarnaast zijn vanuit de SPUK Natuur 2 financiële middelen beschikbaar voor Limburg. Binnen de beschikbare middelen wordt doorgewerkt aan de wettelijke opgaven en doelstellingen van het coalitieakkoord op het gebied van natuur en stikstof. Maatregelen voor natuurherstel worden uitgevoerd, gebruik makend van onder meer de eigen provinciale middelen en uit de Specifieke uitkeringen voor natuur. Naast de doorontwikkeling van onze gebiedsgerichte aanpak richten we ook (beleids)instrumenten in om te komen tot een geborgde daling van de stikstofemissie.

De Provincie Limburg staat voor het realiseren en beheren van een robuust Natuurnetwerk Limburg (NNL) van goede kwaliteit. Conform het beleidskader is in 2027 ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (Natuurpact 2013) 1.270 ha natuur ingericht – waarvoor op 990 ha nog functieverandering nodig is. Onze versterkte inzet is erop gericht om hieraan, binnen de gestelde randvoorwaarden, zoveel als mogelijk invulling te geven. Het beheer van de Limburgse natuurgebieden wordt kwalitatief en kwantitatief versterkt en wij verlenen subsidies die nodig zijn voor afwaardering, inrichting, natuurherstel en (agrarisch) natuurbeheer. Ook wordt ingezet op het verwerven van gronden om te ruilen of gebiedsprocessen te faciliteren.

In 2026 wordt gewerkt aan actuele beheerplannen voor de Limburgse Natura 2000-gebieden en aan de evaluatie van de beheerplannen waarvan de looptijd is verstreken. Limburg heeft met 24 Natura-2000 gebieden een bovengemiddeld grote opgave; Natura 2000 maatregelen worden met de begrote provinciale middelen uitgevoerd. De doelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) buiten N2000 gebieden worden geconcretiseerd en ecologische verbindingzones geïnventariseerd. Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan VHR doelbereik, vergroting van het areaal en revitalisering van de Limburgse bossen. Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar gesteld zijn, is in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de groene opgaven 30% VHR en vergroting van het areaal en revitalisering van bossen. Wij ondersteunen bedreigde diersoorten actief en passief en zorgen voor behoud van beschermde natuurwaarden. Hiertoe worden subsidies en opdrachten verleend.

Als bevoegd gezag, op grond van de Omgevingswet, verleent de Provincie Limburg ontheffingen en vergunningen, monitort, houdt toezicht en handhaaft waar nodig. Instrumenten worden ontwikkeld die adequate uitvoering mogelijk maken.

Het goed samenleven van mens en natuur wordt verbeterd door versterking van het faunabeheer. Wij verlenen subsidies en opdrachten voor preventieve maatregelen om schade te voorkomen en voor het verwijderen van exoten. Ook wordt het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur verbeterd, zodat beschikbare middelen voor natuur effectief worden ingezet (natuurmonitoring).

Door participatie in (inter)nationaal beleidsoverleg worden de Limburgse belangen behartigd.

Kansen om natuurdoelen (natuurinclusief) te realiseren in verbinding met opgaven in andere sectoren worden benut. Dit betreft onder meer de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels. Om te komen tot een natuurinclusieve samenleving wordt ingezet op een natuurlijke aanpak van maatschappelijke opgaven, zodat ook vanuit andere opgaven wordt bijgedragen aan de realisatie van natuurdoelen. Zo stimuleren wij meervoudig doelbereik van de financiële middelen die voor deze opgaven beschikbaar zijn. Kansen dienen zich aan op het gebied van leefbaarheid (leefbaarheidsfonds), klimaat en energie (pré-soortenmanagementplannen genoemd in het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt'), de woonopgave, natuurinclusieve landbouw, landschapsontwikkeling en de programmatische aanpak van de opgaven in het landelijk gebied.

De aanvullende intensiveringsmiddelen (€ 2 mln.) die door Provinciale Staten ter beschikking zijn gesteld, worden benut voor het ondersteunen van initiatieven en projecten op het gebied van natuur en landschap die maatschappelijk draagvlak hebben en die invulling geven aan de in het beleidskader vastgestelde doelstellingen.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

In 2026 worden nieuwe bijdragen geleverd aan verbetering van de biodiversiteit en de natuur in Limburg. Dit doen wij door het continueren van onze wettelijke taken gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van natuurbeleid. Het areaal Natuurnetwerk wordt uitgebreid en er wordt gewerkt aan herstel, inrichting en beheer van deze natuur. Beheerplannen en natuurdoelanalyses worden opgesteld. In het verlengde hiervan worden onderzoeken uitgevoerd naar de benodigde aanvullende herstelmaatregelen en voeren wij natuurmonitoring uit.

In september 2026 zal het Rijk het herstelplan in het kader van de Europese Natuurherstelverordening gereed hebben; via het IPO wordt hieraan een bijdrage geleverd. Samen met Rijk en andere provincies werken wij in dat kader ook door aan verbetering van de natuurmonitoring.

De balans tussen mensen en de natuur wordt verbeterd door de provinciale taken op het gebied van faunabeheer uit te voeren. Dat gebeurt onder meer door subsidies te geven en opdrachten uit te voeren, bij bepaalde gevallen van schade door wilde dieren. Voor de bestrijding van exoten continueren wij in 2026 een gebiedsoverstijgende aanpak, in de vorm van onder andere 'lerend bestrijden' projecten. Samen met Limburgse gemeenten wordt gewerkt aan de in 2024 geïntroduceerde opzet voor Soorten Management Plannen.

Vanuit de extra middelen voor Natuur en Landschap worden projecten en initiatieven gesteund en opgezet die maatschappelijk draagvlak hebben en met jagers, burgers, gemeenten, terreinbeherende organisaties werken aan meer vergroening, natuur en biodiversiteit buiten N2000 gebieden, en binnen dorpen en steden. In 2025 is daarvoor onder andere geïnvesteerd in het aantrekken van een 'bossenmakelaar' die verantwoordelijk is voor het aanjagen, stimuleren, het bemiddelen bij de aan- en verkoop van bossen, en het verbinden van grondeigenaren en initiatiefnemers om zo onze doelen uit de Limburgse Aanpak Bossen te halen. Dit zal in 2026 moeten leiden tot de eerste resultaten. Daarnaast worden in 2026 de extra middelen ingezet ter stimulering en facilitering van meer natuur en biodiversiteit in Limburgse gemeenten; daartoe start – met co-financiering van het Rijk - het project Basiskwaliteit Natuur in Roermond-Oost. Daarmee wordt tevens de Limburgse biodiversiteitstoolbox geïntroduceerd voor gemeenten.

Tijd

Ten aanzien van Natuur streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (Natuurpact 2013) 1.270 ha natuur ingericht – waarvoor op 990 ha nog functieverandering nodig is.
- Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar gesteld zijn, hebben wij in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de groene opgaven 30% VHR en vergroting areaal en revitalisering bossen.
- Het beheer van de Limburgse gebieden is kwalitatief en kwantitatief versterkt.
- Limburg heeft met 24 Natura-2000 gebieden een bovengemiddeld grote opgave; Natura 2000 maatregelen zijn uitgevoerd.
- Kansen zijn benut om natuurdoelen (natuurinclusief) te realiseren in verbinding met opgaven in andere sectoren, waaronder de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels.
- Het goed samenleven van mens en natuur is verbeterd door de versterking van het faunabeheer.
- Wij verbeteren het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur, zodat middelen effectief kunnen worden ingezet.

- Wij hebben in 2027 een deel van de emissiereductie van 3 KtonNH₃/jr en 0,3Mton CO₂ eq/jr teruggebracht, met name door generiek rijksbeleid en de piekbelastersaanpak. De aanvullende aanpak door de Provincie heeft geleid tot vermindering van lokale deposities op N2000-gebieden en tot daling van de emissie van broeikasgassen.

De beoogde resultaten voor 2026 dragen hieraan bij.

Eind 2024 is geconstateerd dat de voortgang met betrekking tot de eerste doelstelling ('ontwikkelopgave') nog onvoldoende was. Hierop is begin 2025 een pakket aan maatregelen gedefinieerd en deze zijn in uitvoering. Per 1 januari 2025 was de ontwikkelopgave nog 980 ha in te richten en 817 ha functieverandering. Deze inspanningen lopen in 2026 door.

Eind 2024 is geconstateerd dat de voortgang op de emissiereductie nog onvoldoende was, en hierop is startende in 2025 zoveel mogelijk provinciaal bijgestuurd middels het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en via de lobby met IPO en Rijk. Deze inspanningen lopen in 2026 door (zie 1.1.2.).

Geld

Het budget voor product 1.1.1. natuur, biodiversiteit en fauna bedraagt € 40,96 mln. Dit bestaat uit 87% reguliere middelen; en 13% personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral gebruikt voor het continueren van de wettelijke taken op het gebied van natuur, natuurbescherming en natuurmonitoring, aanpak van exoten, Natura 2000, soortenbescherming, exploitatiesubsidies en organisatiekosten.

Nieuwe middelen

In de begroting 2026 zijn nieuwe middelen vrijgemaakt ten behoeve Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied'. Het betreft de volgende onderdelen zoals beschreven in het statenvoorstel:

- Aanpak invasieve exoten: Voor de verdere aanpak van exoten is € 0,30 mln. aan nieuwe middelen beschikbaar gesteld. Hiervan komt € 0,18 mln. uit de programmareserve Perspectief Landelijk Gebied en € 0,12 mln. ten laste van het begrotingsresultaat 2025.
- Subsidie Raster Meinweg: Voor de subsidieverlening aan een zwart wildkerend raster is een bedrag van € 0,05 mln. aan nieuwe middelen ter beschikking gesteld. Dit bedrag komt volledig ten laste van het meerjarige begrotingsresultaat 2026-2029.

1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied

Omschrijving

Wij werken aan een toekomstbestendig landelijk gebied, door de balans te herstellen tussen de draagkracht van natuur, bodem en water en anderzijds het economisch gebruik ervan. Het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) biedt een geborgde aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel. Deze koers wordt ook in 2026 voortgezet, waarbij financiële middelen en instrumenten van de provincie in samenhang worden ingezet. Nauwere samenwerkingen met gebiedspartners, ondernemers, terreineigenaren en belangenorganisaties vormen de basis voor de uitvoering. De ontwikkelingen en maatregelen zullen in regionale en lokale samenhang met elkaar worden opgepakt. Wij pakken de regie op gebiedsprocessen en -projecten en intensiveren de uitvoering. Op deze wijze ambiëren wij ontwikkelingen (vergunningverlening) weer mogelijk te gaan maken met perspectief voor ondernemers, door de natuur te beschermen en te herstellen.

Het is aan het Rijk om op nationaal niveau maatregelen te treffen, waarbij zij in eerste instantie inzet op aanpassing van wet- en regelgeving en aanvullende regelingen voor onder andere maatwerkaanpak en extensivering etc. Voor de uitvoering van de gebiedsgerichte opgaven dient zij aanvullende randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar te stellen. Een toekomstbestendig landelijk gebied is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en regionale partners. Het doelbereik in het LOS is leidend en niet het genoemde maatregelenpakket op zichzelf. Als nieuwe maatregelen – bijvoorbeeld vanuit het Rijk - aantoonbaar een grotere of meer kosteneffectieve bijdrage aan het doelbereik leveren met minder verstrekken gevolgen, zullen eerdere maatregelen worden aangepast.

Wij richten ons op 3 resultaten uit het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en daaraan gekoppeld 3 actielijnen die uitvoering gaan geven aan een integrale aanpak in het landelijk gebied.

- In 2027 hebben wij groene opgaven, lokale stikstofmaatregelen en lokale hydrologische maatregelen zoveel mogelijk gestapeld laten landen in bestaande zones van de POVI, waaronder vooral de groenblauwe mantel. Hierdoor is het ruimtebeslag beperkt.
- Maatregelen zijn afgestemd met de waterveiligheidsopgave uit het WRL.
- De zonering is zoveel mogelijk via de gebiedsprocessen nader uitgewerkt in het LOS (voorheen LPLG) en definitief verankerd in een herziening van de POVI en de omgevingsverordening.

Met vaststelling van het LOS nemen wij onze eigen verantwoordelijkheid. Ondanks alle onduidelijkheid door de val van het kabinet, zetten wij met het LOS een stap vooruit om te komen tot die integrale aanpak van het landelijk gebied. In 2026 gaan wij verder met de in gang gezette uitvoering van regelingen en SPUK's. Daarnaast vertalen wij in 2026 onderdelen uit het Programma LOS (waarin aangegeven is dat wij regie voeren op een geborgde aanpak) naar regels in de Omgevingsverordening Limburg. Dit doen wij onder meer op basis van onderzoeken en gebaseerd op adviezen van onder andere de Ecologische Autoriteit als ook de Landsadvocaat welke de basis zijn van een geborgd samenhangend pakket van maatregelen. Hiermee is de basis gelegd om de vergunningverlening weer van het slot te halen.

Wij gaan buiten verder met de gebiedsgerichte aanpak. Naast een basisinzet voor alle Natura-2000 gebieden, gaat er extra inzet plaats vinden op 4 focusgebieden. Wij zijn gestart met reeds beschikbare middelen uit SPUK's om een versnelling aan te brengen.

De uitvoering van het Natuurprogramma loopt door, waaronder de realisatie van het natuurnetwerk in Limburg (de Ontwikkelopgave), het Landschapsprogramma en het Programma Water.

De activiteiten richten zich op de realisatie van opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares als ook kwalitatieve maatregelen in de vorm van inrichting en (cyclisch) beheer en uitvoering van de bossenstrategie), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van de stikstof-uitstoot.

Rol Provincie: *subsidiënt, partner, toetser, procesmanager*

Kwaliteit

In 2026 wordt via het LOS:

1. uitvoering gegeven aan diverse generieke rijksregelingen die we zoveel als mogelijk richten op de focusgebieden in het kader van het LOS (onder andere Regeling specifieke uitkering Programma Natuur en Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties);
2. regie gevoerd en gebiedsprocessen en -projecten in de 4 focusgebieden gefaciliteerd;

3. beleidsinstrumentarium ontwikkeld (stikstof, buitenland en vergunningen);
4. monitoringsplan geïmplementeerd en ingericht;
5. fondsen geworven.

Ad 1. Via de reeds toegekende rijksmiddelen geven wij uitvoering aan rijksregelingen (o.a. Regeling Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging (MGB), Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk Gebied). Deze regelingen zijn met name gericht op stikstofreductie via het leveren van maatwerk. Dit kan de komende jaren leiden tot een aantal vrijwillige bedrijfsbeëindigingen. De daarmee ontstane stikstofruimte kan mogelijk deels ingezet worden voor de legalisatie van PAS-melders. Daarnaast zetten wij in op herstel van de natuur via de SPUK Natuur 1 en 2 zowel binnen als buiten NNN.

Ad 2. In gebiedsprocessen en projecten brengen wij in de 4 focusgebieden van het LOS (De Peel, Maasduinen, Sarsven en de Banen en Geuldal/ Mergelland) diverse partijen samen om via een integrale afweging te komen tot doelrealisatie. Wij faciliteren de processen met beschikbare capaciteit, middelen en instrumenten.

Ad 3. Wij ontwikkelen 'stikstof'-beleid en nieuwe instrumenten en zullen dit, waar nodig, ook extern laten toetsen. Ook worden onze contacten met de buurlanden geïntensiveerd ten aanzien van bijvoorbeeld hun stikstofbeleid, vergunningverlening en monitoring.

Ad 4. Het monitoren van de resultaten van het LOS (en aan de hand van de monitoringsresultaten eventueel bijsturen) is wezenlijk onderdeel om van een geborgde aanpak te kunnen spreken. In 2026 zal deze monitoring verder georganiseerd en geïmplementeerd worden.

Ad 5. Wij zetten in op samenwerkingsafspraken met het Rijk en benutten kansen om zoveel als mogelijk middelen uit het 'Startpakket Nederland van het slot' en eventuele vervolgregelingen naar Limburg te halen en in projecten weg te zetten.

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een langlopend proces dat loopt tot en met 2035. De meest urgente doelen en opgaven zijn:

- het voorkomen van verslechtering van de natuur in N2000-gebieden (wettelijke verplichting);
- het realiseren van de ontwikkelopgave natuur (2027);
- de kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater (2027) behalen.

De beoogde resultaten voor 2026 dragen hieraan bij.

Geld

Het budget voor product 1.1.2. Limburgs programma Landelijk gebied bedraagt € 44,88 mln. Dit bestaat uit 92% reguliere middelen en 8% personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral gebruikt voor natuurherstel (bestrijding van invasieve soorten en in gebieden als ZLSM-bermen), stikstofreductie, verduurzaming water- en bodembeheer Heuvelland, Natura 2000 beheermaatregelen en gebiedsgerichte samenwerking en ondersteuning. De realisatie van deze doelen wordt onder andere gedekt uit specifieke uitkeringen van het Rijk.

Nieuwe middelen

Aan dit product zijn geen nieuwe middelen toegevoegd.

1.1.3. Landschap

Omschrijving

Limburg beschikt over een rijk en afwisselend landschap. In de langjarige transitieopgave van het landelijk gebied zetten wij in op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten en de leefbaarheid. Wij richten ons op de 5 resultaten uit het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en de daaraan gekoppelde 4 actielijnen die uitvoering gaan geven aan de verbetering van het landschap:

- Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar zijn gesteld, hebben wij in 2027 met vrijwillige initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de toename van de groenblauwe dooradering in het landelijk gebied (GBDA).
In het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' is aangegeven dat wij GBDA niet als een harde opgave zien. Vanuit het voormalige NPLG was het de doelstelling om 10% GBDA in het landelijk gebied te realiseren voor 2050. Wij zijn met deze ambitie aan de slag gegaan en werken aan de GBDA voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten wij hiervoor het GLB-NSP en de ANLb, de subsidieregeling landschapselementen, de propositie Heuvelland, GBDA op eigen gronden en de Rijksmiddelen die beschikbaar komen. Wij zullen de GBDA realisatie zoveel mogelijk combineren met andere opgaven (doelstapeling).
- Door de uitvoering van onder meer LPLG, WRL en het Hoogwaterveiligheidsprogramma Maasvallei is de kwaliteit van het landschap verbeterd.
Het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) is het vervolg op het LPLG. De genoemde programma's, veranderen het landschap. Wij zullen vanaf het begin van deze programma's heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap als uitkomst, en dit gedurende elke planfase inclusief uitvoering en beheer monitoren.
- In 2027 is het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg een centrale speler in de ondersteuning van vrijwillige landschapsinitiatieven. Tevens is het aantal inwoners (vrijwilligers, agrariërs, etc.) dat betrokken is bij beheer, onderhoud en kennisdeling over het landschap substantieel vergroot. Wij ondersteunen initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen. Ook via de nationale parken en Grensparken ondersteunen wij initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. Vanuit het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol.
- De nationale parken en (grens)parken in Limburg hebben in verbinding met hun omgeving een aantoonbare substantiële bijdrage geleverd aan de bescherming, ontwikkeling en beleving van Limburgse natuur en landschap.
De nationale parken de Groote Peel, Nationaal Park de Maasduinen en Nationaal Park de Meinweg werken met de omliggende gebieden en relevante gebiedspartners aan een transitie. Voorts bevorderen wij de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensoverschrijdende parken.

Kwaliteit

De initiatieven voor de GBDA van het landschap worden ondersteund door:

- het stimuleren van de aanleg en het beheer van GBDA middels het openstellen van de nieuwe Nadere subsidieregels landschapselementen;

- in 2025 zijn wij gestart met het Landschapselementenregister, waarmee een actueler en gedetailleerder inzicht wordt verkregen in de aanwezigheid van GBDA en landschapselementen in Limburg. De gegevens worden elk half jaar bijgewerkt met de meest recente data voor een betrouwbaar monitoringsproces;
- verder zal een impuls worden gegeven aan de GBDA door middel van de middelen voor agrarisch natuurbeheer.

Het landschap en de ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt via de grote programma's:

Vanuit het programma Waterveiligheid en Ruimte is de subsidieregeling korte termijnmaatregelen ten behoeve van waterveiligheid in Limburg 2024-2026 opengesteld, die onder andere ingezet kan worden voor de aanleg van natuurvriendelijke brongerichte maatregelen waaronder GBDA (DOC-00714998).

Het Steunpunt Landschapsbeheer wordt ondersteund:

- Het Steunpunt Landschapsbeheer ontvangt vanaf 2026 jaarlijks een structurele exploitatiesubsidie van € 400.000. Financiering vindt plaats vanuit de middelen voor landschapsbeheer (DOC-00710539). Hierdoor wordt vormgegeven aan de uitvoeringskracht van het landschapsbeheer, met de inzet en facilitering van vrijwilligers.
- Wij ondersteunen initiatieven en organisaties die zich richten op natuureducatie en landschapsbeleving voor zowel kinderen als volwassenen. De Natuur- en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap, het Natuurhistorisch Genootschap en IVN ontvangen hiervoor een exploitatiesubsidie.
- Via het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Aanvragen voor projecten voor beide gebieden kunnen worden ingediend tot en met 2027, tenzij budgetten eerder uitgeput zijn. Het Steunpunt Landschapsbeheer wordt ondersteund en er wordt ingezet op vrijwilligers en burgerinitiatieven.

Nationale Parken en Grensparken worden ondersteund:

Wij hebben de nationale parken een incidentele subsidie verleend ter hoogte van € 1.479.000 (€ 493.000 per park) bestaande uit € 1.029.000 Rijksmiddelen en € 450.000 provinciale cofinanciering voor de periode april 2025 tot en met 2026 (DOC-00792600). Dit op basis van de meerwaarde van de plannen voor de doelen van het beleidskader landelijk gebied en de doelen van het door Rijk en provincies vastgestelde Beleidsprogramma nationale parken 2024-2030.

Voor de grensparken Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek kent onze ondersteuning via incidentele subsidies een tijdpad tot en met 2026, voor het Drielandenpark en het Rivierpark Maasvallei tot en met 2027 en voor het Grenzeloos Bocageland tot en met 2025.

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035. Vanuit de nationale en provinciale opgaven en tijdstermijnen rond natuur, water, landbouw en landschap worden in synergie met de grote programma's zoals het LOS en WRL de Limburgse landschappelijke (kern)kwaliteiten versterkt. De samenwerking en cofinanciering van de nationale parken en grensparken voeren wij conform planning uit. Maar ook de ondersteuning aan Steunpunt Landschapsbeheer en initiatieven voor GBDA voeren wij conform planning uit. Wij ondersteunen het EU-programma LEADER (Zuid-Limburg en Weerterland). Wij continueren de subsidieregeling landschapselementen en de mogelijke subsidieregeling voedselbossen en agroforestry.

Voor wat betreft het budget voor landschapsbeheer voeren wij inventarisaties uit op onze eigen natuurpercelen, met prioriteit voor de natuurcompensatiepercelen. Voor deze laatste categorie is separaat budget beschikbaar. De verwachting is dat deze inventarisaties in 2027 zijn afgerond en dat daarna de maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

Geld

Het budget voor product 1.1.3. Landschap bedraagt € 4,03 mln. Dit bestaat uit 83% reguliere middelen en 17% personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral gebruikt voor landschapselementen en voedselbossen, landschapsbeheer, de (financiële) ondersteuning voor grensparken en nationale parken en ondersteuning natuurbrandpreventie.

Nieuwe middelen

Aan dit product zijn geen nieuwe middelen toegevoegd.

Wat willen we bereiken?

1.3. Water

Voor het thema Water is het streven in deze coalitieperiode, in lijn met het door Provinciale Staten vastgestelde Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, gericht op het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem, dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van verbeterde kwaliteit.

De Provincie Limburg wil aantoonbare stappen blijven zetten om de waterkwaliteit in Limburg te verbeteren en de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) dichterbij te brengen. Wij willen zorgen voor voldoende bronnen voor ons drinkwater nu en in de toekomst en willen de gevolgen van droogte in Limburg terugdringen door veerkrachtige watersystemen te ontwikkelen. Ook is ons streven om de waterveiligheid van het gehele Limburgse watersysteem te verbeteren en de kans op overstromingen van huizen en bedrijven zo klein mogelijk te maken.

In het kader van hoogwaterveiligheid werken wij met het Rijk en het Waterschap samen om ervoor te zorgen dat uiterlijk in 2050 alle primaire keringen langs de Maas aan de wettelijke norm voldoen van de Waterwet. Hoewel de waterveiligheidsopgave van de Maas de verantwoordelijkheid is van het Rijk en het Waterschap, participeren wij als Provincie, naast de gemeenten, in veel gevallen ook in deze hoogwaterbeschermingsprojecten met als doel om de ruimtelijke kwaliteit in de projectgebieden te verbeteren. Ons werk is erop gericht dat de Limburgse Maasvallei een aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie- en leefgebied is en blijft, mét een toekomstbestendige bescherming tegen hoogwater.

Om het bovenstaande te bereiken streven wij deze collegeperiode ten aanzien van Water de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit.
- In 2027 zijn de dijkverbeteringsprojecten inclusief ruimtelijke opgaven gereed en enkele zijn in uitvoering.

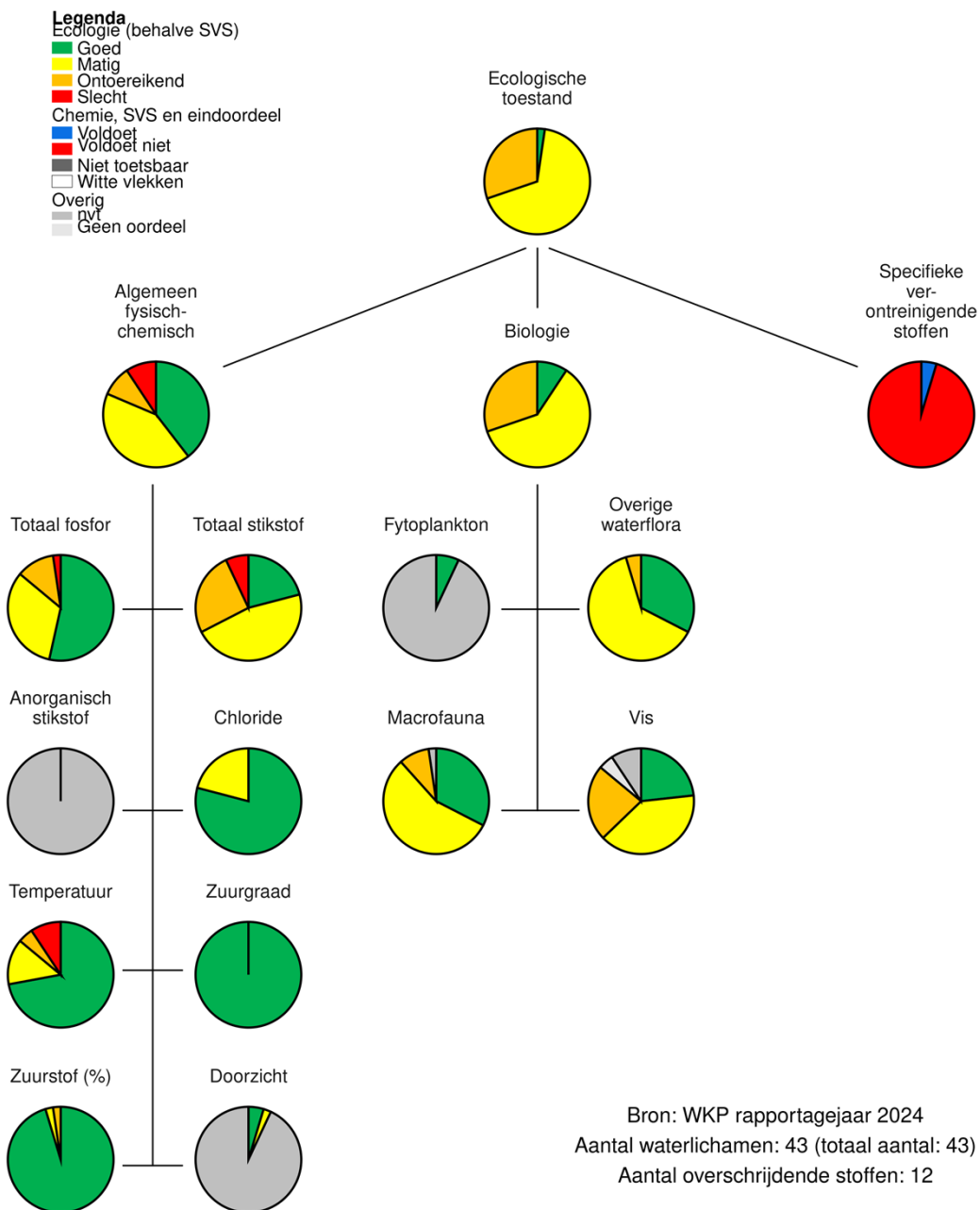
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Ecologische toestand van oppervlaktewater (BBV) (D_5db)

Deze indicator geeft aan in hoeverre de ecologie in de beken op orde is. Daarbij is gekeken naar de aanwezigheid van vissen, waterplanten en kleine waterdierpjes. Het bereiken van een goede ecologische toestand is een van de doelen van de EU-Kaderrichtlijn water. De ecologische toestand van de waterlichamen onder de Kaderrichtlijn Water (KRW) is grotendeels matig. Dit komt zowel door de algemeen fysisch, chemische toestand als de biologische, maar bovenal door de aanwezigheid van specifieke verontreinigende stoffen.

KRW-oordeel rapportagejaar 2024 - voor alle
KRW-waterlichamen van waterbeheerder Waterschap Limburg

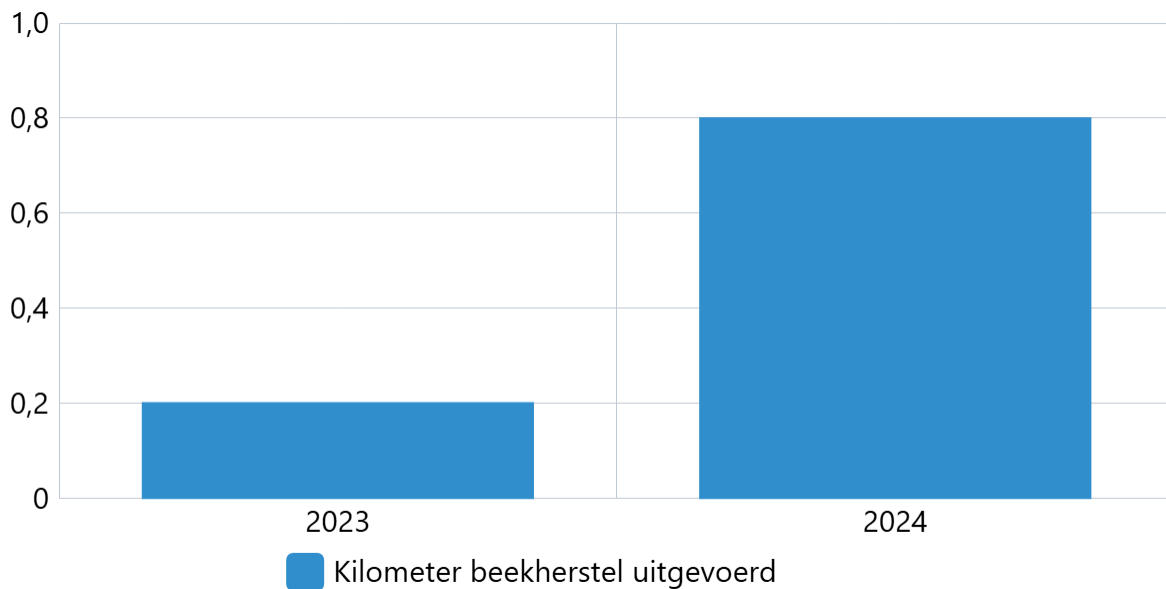

Indicatoren

Km beekherstel trajecten waar de ecologische doelen zijn behaald (D_5a)

Omschrijving

Beekherstel is het meer natuurlijk inrichten van beken om de ecologie in de beek te herstellen. Hiermee leveren we ook een belangrijke bijdrage aan de doelen van de Europese Kader Richtlijn Water. De totale opgave van 72,2 kilometer dient in 2027 gerealiseerd zijn. In 2023 was 63,6 kilometer daarvan in uitvoering.

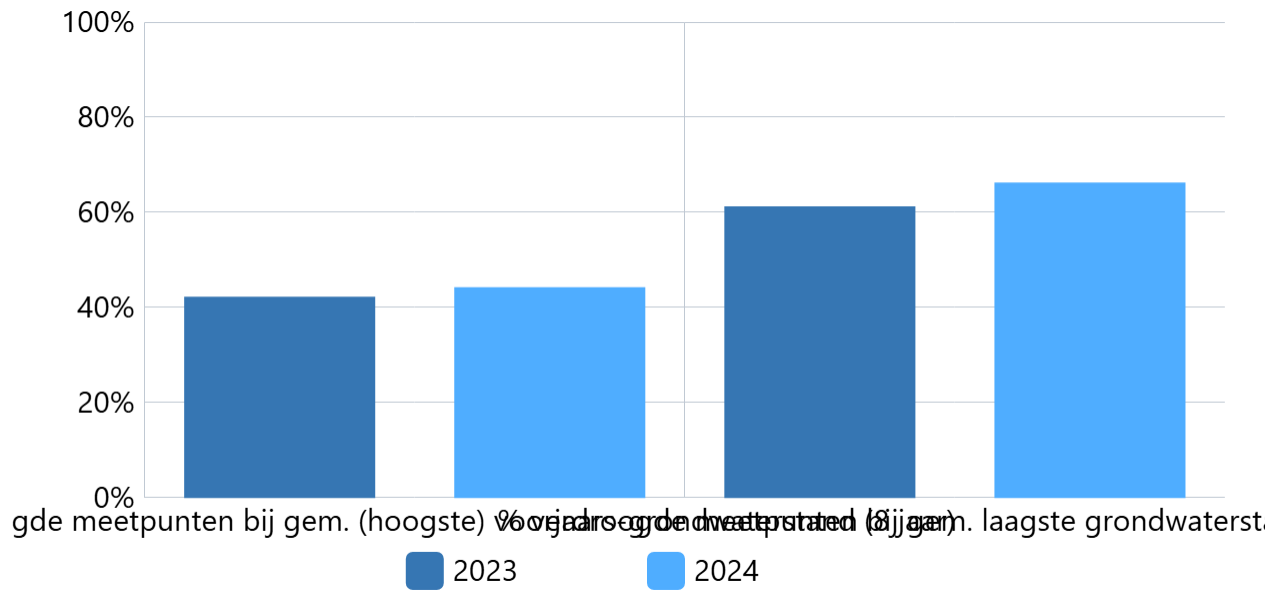
Bron: Waterschap Limburg

Percentage van de meetpunten in Natura2000 gebieden dat verdroogd is (gemiddelde periode van 8 jaar) (D_5b)

Omschrijving

Weergegeven is het percentage meetpunten waarbij verdroging is geconstateerd op basis van de gemiddelde laagste (einde van de zomer) grondwaterstand en de gemiddelde hoogste (voorjaars-)grondwaterstand. Hierbij zijn de gemiddelde waarden gehanteerd van de jaarlijkse waarden in een periode van 8 jaar. Hier zijn de resultaten voor de periode 2016 t/m 2023 en de periode 2017 t/m 2024 gepresenteerd.

Voor alle Limburgse Natura2000-gebieden geldt dat alle meetpunten binnen een gebied binnen de range van vereiste grondwaterstand moeten scoren om als goed beoordeeld te kunnen worden. Op dit moment zijn er geen Limburgse Natura2000-gebieden waar alle meetpunten goed scoren.

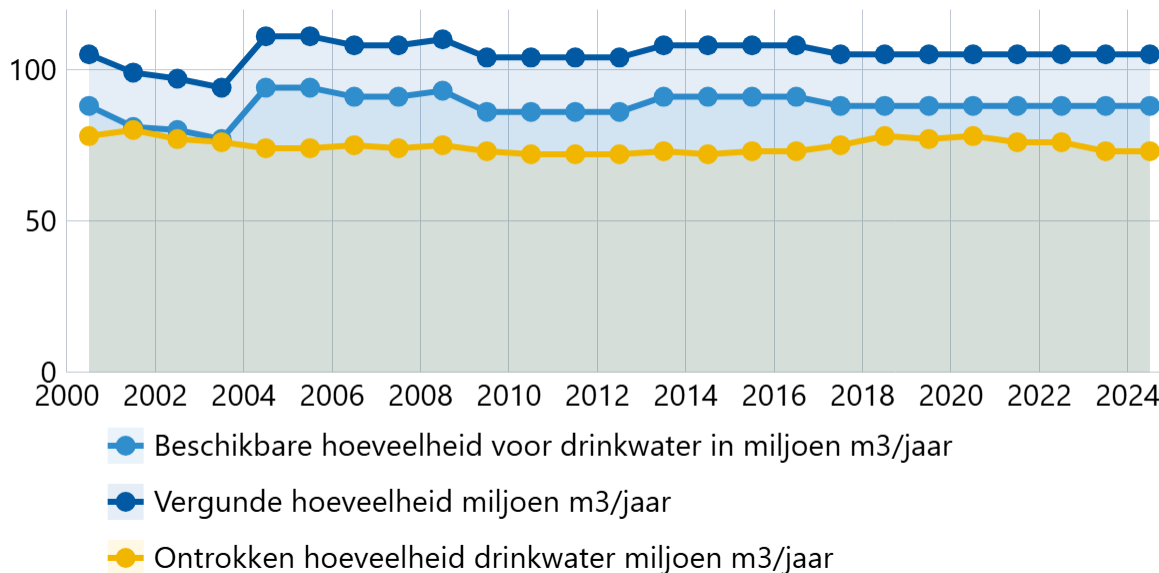
Bron: Provinciaal Optimaal Grond- en Oppervlaktewater Regime meetnet

Hoeveelheid onttrekking van grondwater WML ten opzichte van de vergunde ruimte (D_5e)

Omschrijving

WML heeft vergunningen voor het onttrekken van grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening in Limburg. Om te zorgen dat er ook voor de lange termijn voldoende drinkwater is, monitoren we de vergunde hoeveelheid en de daadwerkelijk onttrokken hoeveelheid grondwater ten behoeve van drinkwater. We zien de afgelopen jaren geen duidelijk trend in de onttrokken hoeveelheid drinkwater.

Om in geval van een calamiteit, zoals het uitvallen van een winplaats, toch aan de verplichting tot levering van drinkwater te kunnen voldoen is reservecapaciteit nodig. Dat betekent dat een deel van de totaal vergunde hoeveelheid niet kan worden gebruikt om te voldoen aan de reguliere drinkwatervraag. Deze hoeveelheid bedraagt momenteel circa 16,7 miljoen m³/jaar. De totaal vergunde hoeveelheid (donkerblauwe lijn) minus de benodigde hoeveelheid om calamiteiten op te vangen levert de beschikbare hoeveelheid water om aan de drinkwatervraag te voldoen (lichtblauwe lijn).

Bron: Waterleiding Maatschappij Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem

Omschrijving

Wij dragen zorg voor een meer duurzaam en robuust en ecologisch gezond watersysteem, dat kan omgaan met droogte en wateroverlast en dat voorziet in voldoende water en verbeterde waterkwaliteit. Daarvoor geeft de Provincie Limburg samen met het Waterschap Limburg invulling en uitvoering aan het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 en houdt in het ruimtelijk beleid rekening met water en bodem.

Kwaliteit

Wij verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater, waarmee binnen onze bevoegdheden, uitvoering wordt gegeven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In Limburg worden maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren zoals de herinrichting van beken, het realiseren van vistrappen, verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het verminderen van riooloverstorten door waterschap en gemeenten voortgezet met het doel om deze maatregelen in 2027 genomen te hebben.

De Europese Kaderrichtlijn water vraagt van ons om uiterlijk in 2027 maatregelen te nemen om aan de waterkwaliteitsdoelen van deze richtlijn te voldoen. Wij zien dat met de huidige inzet het overal bereiken van deze doelen niet zal gaan lukken. Inzet is daarom om een maximale inzet te leveren teneinde het bereiken van deze doelen dichterbij te brengen. Daarvoor is uitwerking gegeven aan het in het coalitieakkoord aangekondigde 'Aanvalsplan waterkwaliteit'. Dit aanvalsplan richt zich op die onderdelen waar wij als Provincie het verschil kunnen maken of waar wij vanuit onze positie een relevante bijdrage kunnen leveren. In 2027 zal met ondersteuning van de Provincie het aantal gemeentelijke riooloverstorten zijn afgenomen en het goede landbouwkundige gebruik zijn verbeterd (aanvullend op de inzet van het Rijk) waardoor emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen zijn verminderd, lozingsvergunningen van bedrijven zijn geactualiseerd en de uitputting van het diepe grondwater in de Roerdalslenk wordt tegengegaan.

Daartoe zet de Provincie in op project- en procesondersteuning van gemeenten bij het opheffen van riooloverstorten, en ondersteuning van agrariërs in het toepassen van landbouwmethodes die tot minder uitspoeling leiden. Invulling wordt gegeven aan het actualiseren van lozingsvergunningen. Het streven is om in 2027 afspraken gemaakt te hebben met partijen in binnen- en buitenland over het gebruik van de grondwatervoorraad in de diepe Roerdalslenk, tevens rekening houdend met de afbouw van de bruinkoolwinning in Nordrhein-Westfalen.

Wij zorgen voor een goede en actuele bescherming van ons grondwater ten behoeve van het drinkwater en het industriewater voor menselijke consumptie (conserven, frisdrank, bier etc.). Daartoe werken wij aan betere bescherming van het grondwater voor drinkwater en via verschillende programma's, waaronder het Limburgs Offensief Stikstof (LOS), aan het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, met name gericht op nutriënten en bestrijdingsmiddelen.

Voor een toekomstbestendige drinkwatervoorziening wordt gezorgd door voldoende bronnen beschikbaar te stellen voor de drinkwaterbereiding.

Ingezet wordt in op goede hydrologische omstandigheden voor onze grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. Daartoe worden onderzoeken uitgevoerd naar te nemen maatregelen en worden maatregelen ondersteund om verdroging tegen te gaan. In 2027 zijn hydrologische maatregelen (kwantitatief en kwalitatief) genomen om de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden in goede hydrologische toestand te brengen.

Wij willen zorgen voor voldoende water voor de functies in Limburg die water nodig hebben (landbouw, natuur, industrie, drinkwater, beken, scheepvaart etc.). Onze ambitie is om het waterverbruik in 2050 met 20% te verminderen en het grondwaterpeil te verhogen met 10-50 cm. Het streven is om met betrokken partijen uit de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL) een convenant Voldoende zoetwater af te sluiten in 2026, waarin partijen afspreken om meer water vast te houden en minder water te gebruiken. Het doel is om de maatregelen uit het convenant voldoende zoetwater 2027 in uitvoering te hebben.

De Provincie Limburg wil een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstroming. Daartoe wordt met Waterschap Limburg, het Rijk en Limburgse gemeenten samengewerkt aan een betere waterveiligheid voor de Limburgers via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). In 2027 zijn urgente waterveiligheidsmaatregelen mits 'no-regret' uitgevoerd. De stroomgebiedsplannen voor de Geul, de Geleenbeek en de Roer zijn dan in uitvoering en het principe Water Bodem Sturend is voor het aspect wateroverlast en waterveiligheid uitgewerkt. Daarnaast zijn waarschuwingssystemen verbeterd (early warning), en zijn concrete hulpmiddelen geboden om inwoners zelf meer waterbewust en -weerbaar te maken.

Met onze partners in de Euregio worden afspraken gemaakt over inrichting en beheer van het watersysteem. In 2027 zijn in samenspraak met betrokken overheden in binnen- en buitenland normen voor wateroverlast in het regionale watersysteem geactualiseerd.

Tijd

In 2026 geven wij invulling aan de doelstellingen uit het Provinciaal Waterprogramma op het gebied van waterkwantiteit en waterkwaliteit via onder meer de onderstaande maatregelen.

Voorwaarde voor een duurzaam en robuust watersysteem is onder meer dat er voldoende ruimte is voor het watersysteem en dat in onze ruimtelijke ordening voldoende rekening wordt gehouden met water en bodem. In de in 2025 vastgestelde provinciale omgevingsvisie is de ruimte voor het watersysteem een plek gegeven. Dit onder meer door het aanduiden en vastleggen van beekdalen, natte laagten, hellingen, droogdalen, overgangsgebieden rond Natura2000 gebieden, intrekgebieden Natura2000 gebieden, hydrologische bufferzones, grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden. In 2026 wordt aan Provinciale Staten een voorstel voor de Omgevingsverordening voorgelegd waarin de regels voor deze gebieden zijn opgenomen.

Het jaar 2026 is het één na laatste jaar waarin de maatregelen kunnen worden genomen om te voldoen aan de kwalitatieve en kwantitatieve opgaven van de Kaderrichtlijn Water. Hoewel wij als Provincie met onze partners er alles aan zullen doen om hieraan te voldoen, wordt voorzien dat niet alle opgaven overal tijdig gehaald zullen gaan worden. Voor doelen die niet tijdig haalbaar zijn moeten medio 2026 door Gedeputeerde Staten conceptbesluiten worden genomen, welke onderdeel gaan vormen van het eind 2026 vast te stellen ontwerp van het landelijke Stroomgebiedbeheerplan. Definitieve besluiten moeten in 2027 worden genomen als onderdeel van het eind 2027 door Gedeputeerde Staten vast te stellen Provinciaal Waterprogramma. Wij zijn met onze partners en met het Rijk, via het Bestuurlijk Overleg Kaderrichtlijn water (BO-KRW) hierover in overleg, waarbij samen met deze partners ook de juridische mogelijkheden en consequenties worden gezien.

In 2026 wordt verder uitvoering gegeven aan het aanvalsplan waterkwaliteit. De in 2025 ingehuurd projectleiders zullen in de jaren 2025 t/m 2027 gemeenten, waar nodig, ondersteunen bij de aanpak van overstorten. Waar nodig worden in 2026 waardenetwerken uitgevoerd (dit zijn demonstratieprojecten waarbij nieuwe technieken worden getoond waarmee de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden verminderd). Samen met onze binnenlandse en buitenlandse partners wordt gewerkt aan het in beeld brengen van de onttrekkingen en de gevolgen voor de Roerdalslenk met het doel hier afspraken over te maken.

Aan het einde van 2026, krijgt PS een voorstel aangeboden tot vaststellen van de Grondwaterheffingsverordening voor het daarop volgende jaar. Daarbij wordt de hoogte van de heffing in relatie tot de bestedingsdoelen bepaald.

Voor klimaatadaptatie wordt in 2026 verder invulling gegeven aan de strategie Waterklaar onder het Bestuurlijk Regionaal Overleg Limburg (BROL). Waterklaar is een project om inwoners van Limburg bekend te maken met het belang van alles rondom water in hun leefomgeving. Naast inwoners worden activiteiten vanuit Waterklaar in 2026 en 2027 uitgebreid naar scholengemeenschappen en bedrijven.

Onze inzet is om met onze partners de waterbeschikbaarheid in Limburg vergroten. Hierdoor kan Limburg beter omgaan met droogte. Samen met onze partners van de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL) willen wij in 2026 een convenant ondertekenen om meer water vast te houden en om minder water te gebruiken.

In 2026 zal een voorstel voor aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden aan Provinciale Staten worden aangeboden, ter verbetering van de bescherming van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Dit doen wij via de herziening van de Omgevingsverordening Limburg. Na de herziening moeten de gebiedsdossiers van de grondwaterwinningen worden geactualiseerd en moet er een nieuw uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma zal door de provincie en de andere stakeholders bestuurlijk worden vastgesteld. Naar verwachting is dit eind 2026.

Samen met WML wordt onderzocht op welke wijze de openbare drinkwatervoorziening voor de periode tot 2050 kan worden geborgd. Daartoe inventariseren wij welke mogelijkheden er zijn en wanneer er een keuze moet worden gemaakt om tijdig de benodigde hoeveelheden water beschikbaar te hebben. Aangezien de benodigde tijd voor het realiseren van een nieuwe bron 10 jaar of meer bedraagt zal mogelijk op korte termijn al een keuze moeten worden gemaakt. Besluitvorming hierover door PS, middels vaststelling van de omgevingsverordening, is in de loop van 2026 voorzien.

De diepe pakketten van de Roerdalslenk vertonen een dalende stijghoogte. Daarmee voldoet dit grondwaterlichaam niet aan de eisen van de Kader Richtlijn Water. Omdat dit grondwaterlichaam wordt beïnvloed door onttrekkingen in Nordrhein Westfalen, Vlaanderen en Noord Brabant is grensoverschrijdende afstemming nodig om tot een afgestemd maatregelenpakket te komen om aan de KRW-eisen te voldoen. Het streven is om in 2026 afspraken te hebben gemaakt om aan de KRW te voldoen.

We gaan, in overleg met het waterschap, om de afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en de uitspoeling van nutriënten in beekdalen en in de zones rond de Natura2000 gebieden te onderzoeken, zodat efficiënte maatregelen voor natuurherstel kunnen worden genomen. Financiering zal zoveel als mogelijk plaatsvinden vanuit rijksmiddelen (SPUK's).

Op basis van de natuurbeheerplannen, de aanvullende natuurdoelanalyses en het advies van de ecologische autoriteit worden maatregelen uitgevoerd om de hydrologische situatie van de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden te verbeteren. Een deel van de maatregelen zal, op basis van recent uitgevoerd onderzoek, in 2026 worden uitgevoerd.

In 2026 worden daarom onderzoeken uitgevoerd om meer inzicht te verkrijgen in de werking van het ecohydrologisch systeem van de desbetreffende 17 grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden, teneinde meer specifieke maatregelen te kunnen nemen ten behoeve van het halen van Natura2000-doelen. Het gaat onder meer om de Maasduinen, het Swalmdal, de Meinweg, het Geuldal en de Weerter- en Budelerbergen.

Via het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) nemen partijen maatregelen om verdroging te voorkomen en de waterbeschikbaarheid te vergroten. In 2026 zullen het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten aanvragen voor een bijdrage uit de subsidieregeling hebben ingediend en aan het werk zijn met de realisatie van projecten. Daarnaast activeren wij partijen om een aanvraag in te dienen voor maatregelen die voor einde 2027 kunnen worden uitgevoerd. In 2026 wordt bezien of de aanvullende provinciale subsidie moet worden bijgesteld om ons doelbereik te vergroten.

Het huidige Provinciaal Waterprogramma (PWP) heeft een looptijd van 2022 tot 2027. Het waterprogramma is een verplicht programma onder de omgevingswet. In 2026 starten wij met de voorbereiding van het programma dat einde 2027 gereed moet zijn.

Geld

Het budget voor product 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem bedraagt € 20,76 mln. Dit bestaat uit 92% reguliere middelen en 8% personeelskosten.

De reguliere middelen ad € 19,11 mln. worden vooral gebruikt voor de subsidieregeling DHZ, aanvalsplan waterkwaliteit, oppervlaktewater, waterwinst nitraatresidumetingen, grondwater beheer, monitoring en meetnetten en waterprogramma 2022-2027.

Nieuwe middelen:

Aan dit product zijn geen nieuwe middelen toegevoegd.

1.3.2. Waterveiligheid Maas

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De Provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de Provincie, maar bij het Waterschap en het Rijk.

In 2026 wordt verder gewerkt aan de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg mede in participeert, waaronder verschillende dijkverbeteringsprojecten met een brede gebiedsontwikkeling (zoals o.a. Lob van Gennep, Arcen en Well) en de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal.

De hoogwaterprojecten worden hoofdzakelijk getrokken door het Waterschap Limburg, een aantal hiervan moet in 2026 tot definitieve plannen komen en zodanig zijn voorbereid dat de projecten tot uitvoering komen (Groene Rivier Well en Baarlo-Hout-Blerick). Project Vierwaarden gaat in 2026 over naar de planuitwerkingsfase en Zuidelijk Maasdal werkt verder in de verkenningfase.

Daarnaast blijft de Provincie Limburg participeren in het Programmabureau Delta Maas en is een werkbudget beschikbaar voor de regionale afstemming in de Maasvallei. Ook dragen wij bij aan het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen Integraal Riviermanagement (IRM)) via het Deltaprogramma Maas.

Momenteel is het Rijk in samenwerking met de waterschappen bezig met een evaluatie van de normeringen voor de primaire waterkeringen in Nederland. Eind 2025 neemt de minister een besluit over de aanpassing van de normen met uitzondering van o.a. een aantal trajecten langs de Maas in Limburg. Hier spelen nog vraagstukken die het Rijk eerst wil bespreken met de regio alvorens een definitief besluit wordt genomen. Daarnaast overweegt het Rijk om wellicht ook de definitie van primaire waterkeringen bij te stellen. Dit kan betekenen dat het Rijk een aantal Limburgse dijktrajecten niet meer als primaire waterkering zal classificeren.

Vanwege het aantal dijktrajecten waarvoor een aanpassing mogelijk aan de orde zou kunnen zijn, en vanwege de eventuele herdefiniëring van 'primaire waterkeringen', neemt het Rijk voor de evaluatie in Limburg langer de tijd dan in de rest van Nederland.

Een eventuele herdefiniëring van het begrip 'primaire waterkering' zal, in het kader van het bredere waterveiligheidsbeleid, moeten worden vastgelegd in het Nationaal Waterprogramma 2028-2033. De verwachting is dat dit programma in de loop van 2026 inhoudelijk vorm zal krijgen, waarna er in 2027 een openbare inspraakprocedure wordt doorlopen alvorens het plan wordt vastgesteld.

Zoals wij in het waterprogramma 2022-2027 hebben opgenomen heeft de Deltacommissaris in 2021 geadviseerd om de normering ongemoeid te laten. Wij zullen dit advies meenemen bij deze evaluatie. Onze inzet is dat de Limburgse Maasvallei een aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie- en leefgebied is en blijft, mét een toekomstbestendige bescherming tegen hoog water, waar iedereen recht op heeft. Het zomerhoogwater van 2021 heeft aangetoond dat bescherming tegen hoog water blijvend aandacht vraagt.

Kwaliteit

Als partner in hoogwaterveiligheidsprojecten werken wij door aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden, waar vaak een complexe waterveiligheidsopgave integraal wordt opgepakt met gebiedsontwikkeling. De Provincie zet zoveel mogelijk in op rivierverruiming. In geval van dijkverbeteringen pleiten wij voor maatwerk en innovatieve oplossingen, zodat de negatieve impact van keringen op de omgevingskwaliteit zo beperkt mogelijk wordt gehouden. Voor alle hoogwaterveiligheidsprojecten geldt dat de Provincie geen trekkende rol heeft.

In 2025 is, samen met het Rijk, gewerkt aan de verdere concretisering van het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (IRM). De opgaven voor het toekomstbestendig maken van de rivieren (rivierbodembodemzorg en ruimte voor berging en afvoer) komen voort uit een aantal wettelijke opgaven (o.a. waterveiligheid en waterkwaliteit) en een aantal ambities (o.a. de opgave voor natuur vanuit de PAGW). De uitwerking hiervan moet in 2026 leiden tot concrete keuzes.

Tijd

De afgelopen jaren is in een aantal hoogwaterprojecten met een bredere gebiedsontwikkeling de nodige voortgang geboekt. Dit is gelukt ondanks de veelheid en complexiteit van de opgaven, alle belangen van verschillende partners die een rol spelen en de brede publieksparticipatie die hierbij wordt opgepakt. Deze voortgang is nodig om uiteindelijk te komen tot een hoogwaterveilige Maasvallei met een goede ruimtelijke kwaliteit. De complexiteit van de hoogwaterprojecten leidt ertoe dat niet altijd de voortgang kan worden geboekt die wenselijk is.

Het Maasproject Zuidelijk Maasdal bevindt zich momenteel in de verkenningsfase. De projecten Lob van Gennep, Vierwaarden en Verlaging Dam Lateraalkanaal bevinden zich in de planuitwerkingsfase. Project Arcen is eind 2025 in uitvoering gegaan. In 2026 koerst het project Baarlo-Hout-Blerick op een getekende realisatieovereenkomst en daarmee op een start van de eerste fase van de uitvoeringswerkzaamheden. Ook het project Groene Rivier Well gaat in 2026 in uitvoering. De uitvoering van het project Ruimte voor de Maas bij Oeffelt gaat in 2027 van start. De uitvoeringsfase van de dijkversterking van de primaire kering bij de Willem-Alexanderhaven is naar verwachting eind 2026 voltooid. Verder is het project Grensmaas al geruime tijd in uitvoering.

In 2026 staan de goedkeuringen van de projectbesluiten van project Lob van Gennep en project Thorn-Wessem op de planning.

Geld

Het budget voor product 1.3.2. Waterveiligheid Maas bedraagt € 5,89 mln.. Dit bestaat uit 79% reguliere middelen, 16% personeelskosten en 5% kapitaallasten. De reguliere middelen ad € 4,63 mln. worden vooral gebruikt voor het Maasproject Zuidelijk Maasdal.

Nieuwe middelen:

Aan dit product zijn geen nieuwe middelen toegevoegd.

1.3.3. Bodemvitalisering

Omschrijving

De ambitie is om de bodemvitaliteit in Limburg te verbeteren. Bodemvitalisering is een langdurig proces dat vraagt om een structurele en cyclische aanpak voor duurzaam resultaat. In samenwerking met gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo is een uitvoeringsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' opgesteld. Dit plan is onderdeel van het beleidskader 'Perspectief voor het Landelijk Gebied'. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de Limburgse bodem, en via pilotprojecten, het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten.

Het project, dat sinds najaar 2024 in uitvoering is, richt zich op drie sporen:

1. Meten = weten: gericht op het verkrijgen van inzicht in de staat van de Limburgse bodem en de beschikbare groene grondstofstromen.
2. Pilotprojecten: gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit door organisch stofbeheer.
3. Kennisinfrastructuur: gericht op het ontwikkelen van een toegankelijke en robuuste structuur voor het delen en borgen van kennis en ervaring over bodemvitaliteit en -vitalisering.

Kwaliteit

- Spoor 1: De kwantiteit, kwaliteit en gebruikswaarde van de (vrijkomende) groene reststromen nabij de pilotlocaties zijn in beeld gebracht en worden geactualiseerd. Daarnaast is een nulmeting uitgevoerd van de actuele staat van de bodem op de pilotlocaties.
- Spoor 2: Op basis van de nulmeting wordt advies gegeven over de te nemen maatregelen op de pilotlocaties. Dit advies vormt de grondslag voor de interventie, waarbij groene reststromen worden toegepast. Na uitvoering van de maatregelen wordt het effect beoordeeld met een vervolgmeting. Op grond van deze resultaten volgt, indien nodig, een aangepast advies en worden eventuele vervolgstappen bepaald. Dit is een cyclisch proces.
- Spoor 3: De resultaten en opgedane kennis uit spoor 1 en 2 zijn geborgd. In 2027 worden deze op een toegankelijke manier gedeeld met stakeholders en belanghebbenden.

Tijd

Het verbeteren van bodemvitaliteit vraagt om een lange adem en overstijgt één bestuursperiode. De uitvoering van het plan verloopt cyclisch. In het najaar van 2025 is een nulmeting uitgevoerd die de actuele staat van de bodem en de eigenschappen van de groene grondstofstromen in kaart brengt. Op basis hiervan volgt een advies om groene reststromen toe te passen ter plaatse van de pilotlocaties. Na de interventie wordt het effect met een vervolgmeting beoordeeld, waarna het advies kan worden bijgesteld en, indien nodig, een nieuwe interventie volgt. Deze cyclus wordt per pilotproject tot het najaar van 2027 meerdere keren doorlopen.

Geld

Het budget voor product 1.3.3. Bodemvitalisering bedraagt € 0,54 mln. Dit bestaat uit 81% reguliere middelen en 19% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor het aanvalsplan bodemvitaliteit.

1.3.4. Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Omschrijving

WRL heeft als doelstelling zorg te dragen voor een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstroming.

De Bestuurscommissie WRL overziet de totale waterveiligheidsopgave voor Limburg, sturend op samenhang, inzet van middelen, communicatie, en internationale samenwerking. Besluitvorming rond de inzet van programmamiddelen en de prioritering van opgaven valt binnen haar bevoegdheid.

WRL is een samenwerking van de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Limburgse gemeenten. Via de systematiek van het 'Groot Project' worden Provinciale Staten over de voortgang geïnformeerd.

Rol Provincie: *bevoegd gezag*

Rol Bestuurscommissie WRL: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner*

Kwaliteit

In 2026 wordt de verkenningsfase om te komen tot een voorkeursvariant voor maatregelen tegen wateroverlast (van bron tot monding) in de vier werkgebieden (Maastricht-heuvelland, Parkstad-Westelijke Mijnstreek, Midden-Limburg, Noord-Limburg) voortgezet.

In 2026 wordt de subsidieregeling voor het toepassen van 'no-regret' maatregelen (kansenregeling) voortgezet.

Tijd

Het komen tot voorkeursvarianten voor maatregelen tegen wateroverlast van bron tot monding in de verschillende werkgebieden is voorzien voor eind 2027. De uitwerking van de maatregelen volgt in de jaren daarna.

Geld

Het budget voor product 1.3.4. Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) bedraagt € 4,72 mln. Dit budget bestaat uit 82% reguliere middelen en 18% personeelskosten.

De reguliere middelen ad € 3,88 mln. worden vooral gebruikt voor de verkenningsfase om te komen tot een voorkeursvariant voor maatregelen tegen wateroverlast (van bron tot monding).

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 121,79 mln. Deze bestaan volledig uit kosten voor het programma zelf.

Om het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied uit te voeren heeft het college van GS op 5 augustus 2025 ingestemd met de volgende voorstellen voor aanvullende middelen:

- voor aanpak invasieve exoten € 0,30 mln. extra middelen incidenteel in te zetten, waarvan € 0,18 mln. uit de Programmareserve Perspectief Landelijk Gebied en € 0,12 mln. uit het begrotingsresultaat;

- voor subsidie Raster Meinweg € 0,24 mln. in te zetten voor een periode van 5 jaar (€ 0,05 mln. per jaar) ten laste te brengen van het begrotingsresultaat.

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 76,31 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.154
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	482
60472 Exploitatiesubsidie IVN	292
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	124
60522 Doorberekende personeelskosten	3.121
60536 Natuurmonitoring	636
60537 Initiatieven natuur	166
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	2.818
60641 NL PSN tariefsubsidies	1.439
60742 Motie 3114 beheer jakobskruidakkerdistel	98
60747 Inhaalslag beheer natuurcompensatie	130
60749 Inhaalslag toezicht natuurcompensatie	100
60822 Stelpost NL ANLB GLBNSP	0
68167 NL afloop Groenfonds 30 jarig	1.120
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	201
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	2.682
68172 N2000 onderzoeken	945
68173 N2000 organisatie	856
68174 Wet Natuurbescherming	1.608
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	3.450
68194 N2000 overige	28
68573 Doorberekende personeelskosten	1.962
68574 Doorberekende personeelskosten	294
68673 Actieve soortenbescherming	988
68675 Aanpak invasieve exoten	636
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	12.927
68914 Subsidie vervoer opvang gewonde wilde dieren	125
69389 Achtervang budgetschuif POP3	890
69591 Faunaschade en schadepreventie	260
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	445
69700 Natuur inclusief naisoleren	0
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	174
69851 Exploitatiesubsidie Fauna-beheereenheid	493
69938 Natuurbeheer eigen gronden	317

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	40.962
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	
60603 Stelpost natuurpact 2013	0
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	1.425
60690 L16 SPUK Watercrassula	303
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	29
60692 L16 SPUK ZLSM	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	262
60732 L16 SPUK Leukderbeek	1.100
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	40
60734 L16 SPUK verbindingzones Schiepersberg	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0
60748 Samenwerking agrarirs in gebiedsprocessen	200
60759 Limburgse Biodiversiteitsmonitor	821
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	500
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	11.547
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	3.620
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	1.719
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	3.890
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.384
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	4.045
69689 Doorberekende personeelskosten	3.535
69694 RPML procesmiddelen	1.000
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	229
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	50
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	-8
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	2.282
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	44.881
1.1.3 Landschap	
60667 Ondersteuning natuurbrandpreventie	379
60668 Procesmiddelen PLA	14
60763 Exploitatiesubsidie Steunpunt Landschapsbeheer	400
60770 DU Nationale Parken	0
60802 Nationale Parken	845
60808 Uitv achterstallig beheeronderh prov gronden	0
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	37
68596 Brandstof wagenpark PLA	15
68676 Grensparken	240

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
68731 Vermaatschappelijking	111
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	434
69690 Doorberekende personeelskosten	684
69782 Landschapsbeheer	646
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weerterland en ZLimburg	228
Totaal 1.1.3 Landschap	4.033
Totaal 1.1 Natuur en landschap	89.876
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	
60715 Subs Deltaplan Hoge Zandgronden prior geb	2.300
60746 LLTB Waterwinst nitraatresidumetingen	235
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	55
64081 Oppervlaktewater algemeen	304
65689 Grondwaterbeheer algemeen	705
66046 Grondwatermonitoring	689
68060 Doorberekende personeelskosten	1.060
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	196
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	392
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	27
68928 Brandstof wagenpark Water	8
69288 Waterprogramma 20222027	161
69739 Klimaatadaptatie	25
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	13.600
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	1.000
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	20.759
1.3.2 Waterveiligheid Maas	
60682 Zuidelijke Maasdal	3.000
65052 Procesmiddelen Maasdal	125
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	1.500
67946 Kapitaallasten	307
68041 Doorberekende personeelskosten	959
69361 Systeemmaatregel Baarlo	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	5.891
1.3.3 Bodemvitalisering	
69953 Bodemvitaliteit	440
69955 Doorberekende personeelskosten	103
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	543
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	90

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	116
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	1.569
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	494
60812 Doorberekende personeelskosten	844
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	630
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	726
69999 Subsidie riskfactory	250
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	4.720
Totaal 1.3 Water	31.912
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	121.788
Totaal Lasten	121.788
Baten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	2.818
60773 Provinciefonds DU Databank Flora en Fauna	99
60775 Provinciefonds DU Verbeterprogramma VHR	127
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	445
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	3.489
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	1.425
60690 L16 SPUK Watercrassula	303
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	29
60692 L16 SPUK ZLSM	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	262
60732 L16 SPUK Leukderbeek	1.100
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	40
60734 L16 SPUK verbindingzones Schiepersberg	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	500
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	1.014
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	3.890
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.384
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	4.045
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	229
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	50
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	-8
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	14.261

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
1.1.3 Landschap	
60771 Provinciefonds DU Nationale Parken	643
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	297
Totaal 1.1.3 Landschap	940
Totaal 1.1 Natuur en landschap	18.690
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.363
66046 Grondwatermonitoring	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	13.600
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	14.963
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	90
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	116
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	1.569
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	494
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	630
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	726
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	3.626
Totaal 1.3 Water	18.589
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	37.279
Totaal Baten	37.279
Saldo van baten en lasten	-84.510
Onttrekkingen	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	
60538 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	346
60719 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	98
60751 Aanwending algemene reserve vrije deel	319
67548 Aanwending reserve Natuur	890
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	161
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.814
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	
60753 Aanwending algemene reserve vrije deel	200
69520 Aanwending reserve N2000	1.289
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	1.489
1.1.3 Landschap	
60539 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	223

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Totaal 1.1.3 Landschap	223
Totaal 1.1 Natuur en landschap	3.527
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	
60754 Aanwending algemene reserve vrije deel	235
69948 Aanwending PR water en bodem	1.000
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.235
1.3.2 Waterveiligheid Maas	
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	3.000
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	3.000
1.3.3 Bodemvitalisering	
69954 Aanwending PR water en bodem	440
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	440
Totaal 1.3 Water	4.675
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	8.202
Totaal Onttrekkingen	8.202
Saldo mutatie reserves	8.202
Resultaat	-76.308

Verbonden partijen inzake Perspectief voor het landelijk gebied

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR) via RVR C.V. en de verbonden partijen Provincie Limburg Commandiet B.V. en RVR Beheer B.V., is inmiddels een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied gerealiseerd. Naar verwachting zal de terugverdienopgave door genoemde verbonden partijen in 2026 zijn gerealiseerd, hun activiteiten zijn thans in afbouw.

De Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) beheert het leidingennetwerk en de drinkwatervoorziening in Limburg.

2. Samen leven en bestaanszekerheid

Samen leven en bestaanszekerheid

In 2026 zetten we de volgende stappen in de uitvoering van de acties uit het beleidskader en de nadere uitwerking die daar in de afgelopen twee jaren uit is voortgekomen (bijv. actie- en aanvalsplannen). Sommige in de doelenboom opgenomen resultaten zijn reeds gerealiseerd of gaan dit jaar gerealiseerd worden, voor andere geldt dat we in 2026 de volgende stap zetten om dit resultaat in 2027 te realiseren. We verwachten dan ook dat we aan de hand van het indicatorenplan op langere termijn positieve effecten binnen onze doelstellingen gaan zien. Kanttekening daarbij is dat de onderliggende maatschappelijke problematiek binnen dit programma divers en hardnekkig is en het bereiken van vooruitgang een lange adem vraagt. Bovendien zijn we voor het behalen van de door ons gewenste resultaten en doelstellingen afhankelijk van de samenwerking met een groot en divers aantal maatschappelijke partners. Onze invloed als Provincie is binnen de maatschappelijke opgaves van dit programma beperkt, maar zeker niet onbelangrijk.

Ons beleidskader

Het [Beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027](#) is op 5 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 2 'Samenleven en bestaanszekerheid' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

2.1. Sociale agenda

Ten aanzien van de Sociale agenda streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 zijn er minder laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede dan in 2023.
- In 2027 participeren er meer jongeren op de arbeidsmarkt dan in 2023.
- In 2027 zijn er meer jongeren die voldoende bewegen en gezond eten dan in 2023.
- In 2027 zijn er relatief meer bewust gekozen zwangerschappen dan in 2023.
- In 2027 worden kinderen uit een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk.
- In 2027 voelen bewoners in geselecteerde wijken/buurten zich meer thuis dan in 2023.
- In 2027 is er in de geselecteerde wijken/buurten meer buurtcontact dan in 2023.
- In 2027 zijn er meer vrijwilligers- en bewoners-initiatieven dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

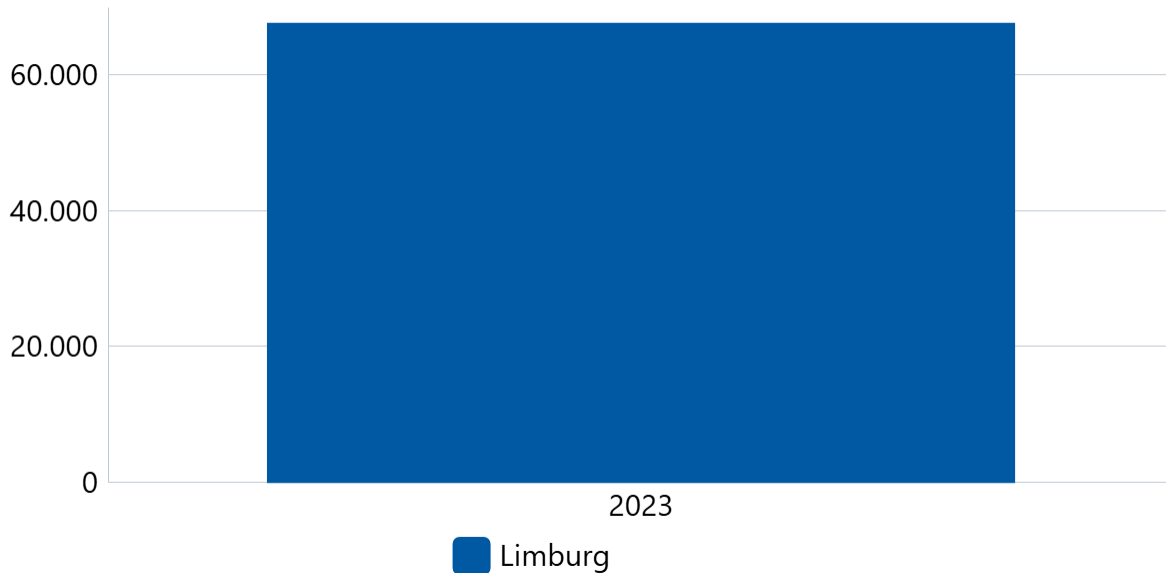
Indicatoren

Aantal laaggeletterde Limburgers dat effectieve ondersteuning heeft gekregen (D_7a)

Omschrijving

Dit betreft het in 2023 door Limburgse bibliotheken aantal bereikte personen vanuit de kernfunctie 'educatie en ontwikkeling'. Deze doelgroep bestaat niet alleen uit laaggeletterden, maar ook uit andere personen die hun basisvaardigheden willen versterken. Data van 2024 komen in juni 2025 beschikbaar.

Statistieken

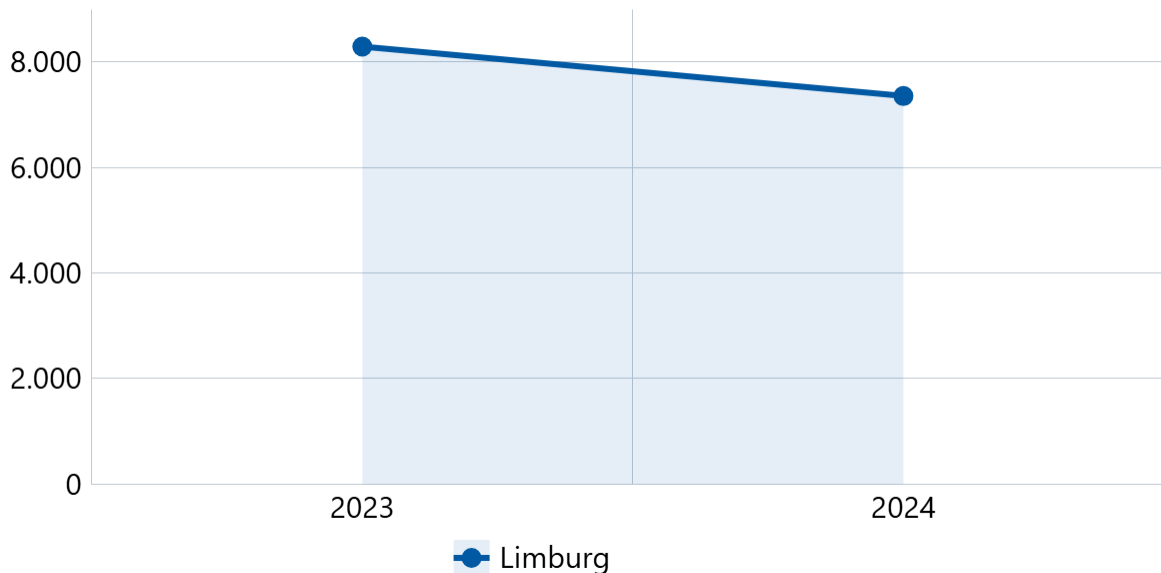
Bron: Cubiss

Aantal laagdigivvaardige Limburgers dat effectieve ondersteuning heeft gekregen (D_7b)

Omschrijving

Dit betreft het aantal personen dat in een peiljaar bij een Limburgse bibliotheek ondersteuning heeft gekregen bij een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO).

Statistieken

Bron: Cubiss

Aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen (D_7c)

Omschrijving

Deze grafiek bevat uitkomsten over huishoudens met een relatief laag inkomen. De uitkomsten worden uitgesplitst naar huishoudenskenmerken als geslacht en leeftijd van de hoofdkostwinner, en de huishoudenssamenstelling en voornaamste inkomensbron van het huishouden. Voor de indeling naar hoogte van het inkomen worden twee inkomensgrenzen gehanteerd: de lage-inkomensgrens en het beleidsmatig minimum. Voor deze indelingen wordt het aantal huishoudens gepubliceerd, zowel absoluut als in procenten van de totale populatie. De tabel bevat ook gegevens over het aantal huishoudens dat langdurig (4 jaar en langer) van een inkomen onder de gebruikte inkomensgrens moest rondkomen. De uitkomsten worden onder meer gebruikt in rapportages over armoede.

De gegevens hebben betrekking op alle particuliere huishoudens met inkomen, per 1 januari van het verslagjaar. Studentenhuishoudens en huishoudens die slechts een deel van het jaar inkomen hadden zijn buiten beschouwing gebleven.

De data laten een opvallende afname zien in 2023. Dit is onderdeel van een landelijke trend en kan verklaard worden door de nieuwe definitie van 'armoede' die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD) eind 2024 gepresenteerd. In die nieuwe methode worden de werkelijke kosten die mensen hebben aan wonen en energie meegenomen in plaats van gemiddelden. Daarnaast is gekeken of huishoudens een financiële buffer hebben. Op basis van de nieuwe definitie leven er circa 280.000 minder mensen in armoede dan op basis van de oude definitie. Ook speelt mee dat het Rijk in 2023 een Tijdelijk Noodfonds Energie heeft opgericht om huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening te ondersteunen.

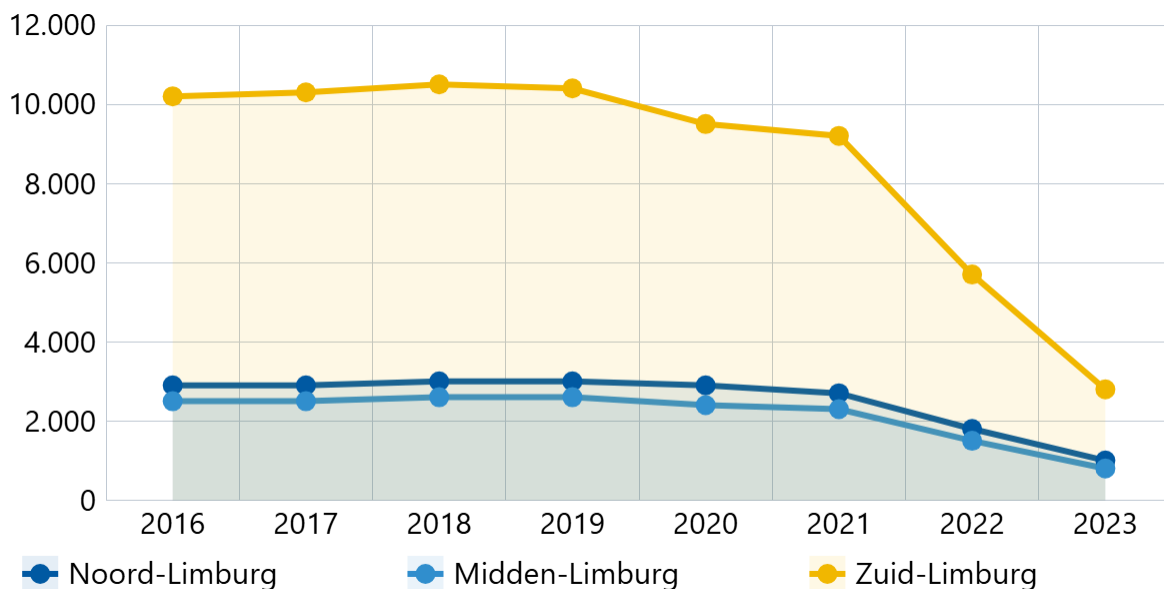
Gegevens beschikbaar vanaf: 2016.

Status van de cijfers:

De cijfers over de jaren 2016 - 2022 zijn definitief.

De cijfers over 2023 zijn voorlopig. Nieuwe cijfers worden verwacht in december 2025, en zullen verschijnen in een nieuwe tabel.

Statistieken

Bron: CBS Statline

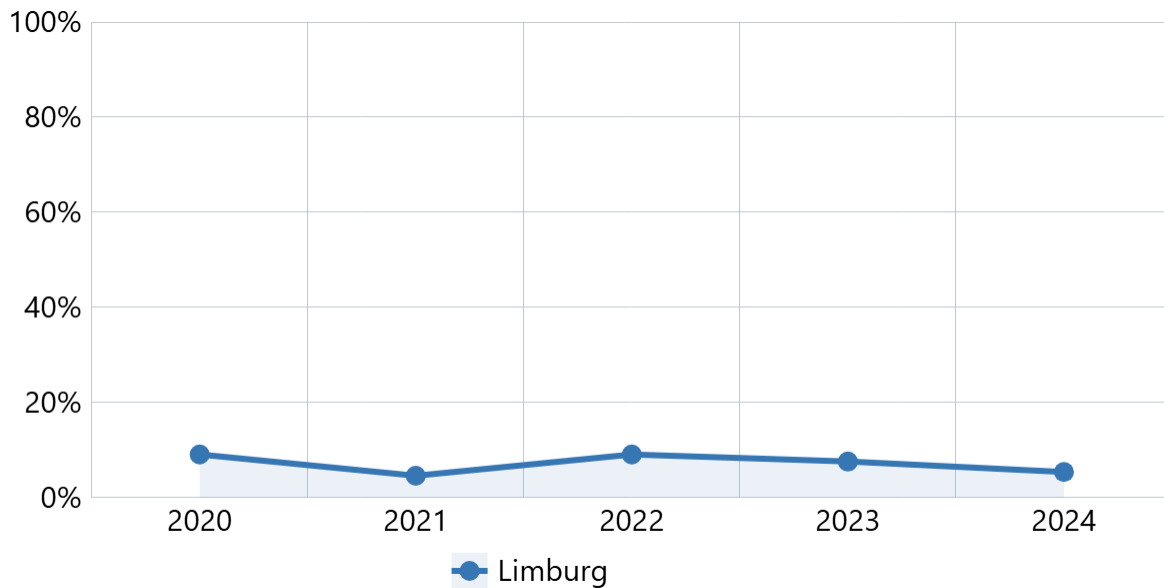
Aandeel huishoudens met problematische schulden (D_7d)

Omschrijving

Voor de aanpak van probleemschulden is behoefte aan kwantitatieve informatie over de schuldenproblematiek in Nederland. Hoe omvangrijk is deze? Hoe ontwikkelt deze zich? Wat kenmerkt problematische schuldenaren? Zijn bepaalde levensgebeurtenissen een voorbode van probleemschulden? Met welke andere problemen hangen problematische schulden samen? Zijn er verschillen tussen gemeenten? Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gevraagd de beschikbare cijfers op een rij te zetten om deze vragen te kunnen beantwoorden.

Onderstaand grafiek bevat de uitkomsten van onderzoek naar huishoudens met geregistreeerde problematische schulden. De cijfers hebben betrekking op de periode 2020 tot en met 2024 en komen voort uit onderzoek op basis van registerdata. Per verslagjaar wordt steeds de situatie op 1 januari van het betreffende jaar weergegeven.

Statistieken

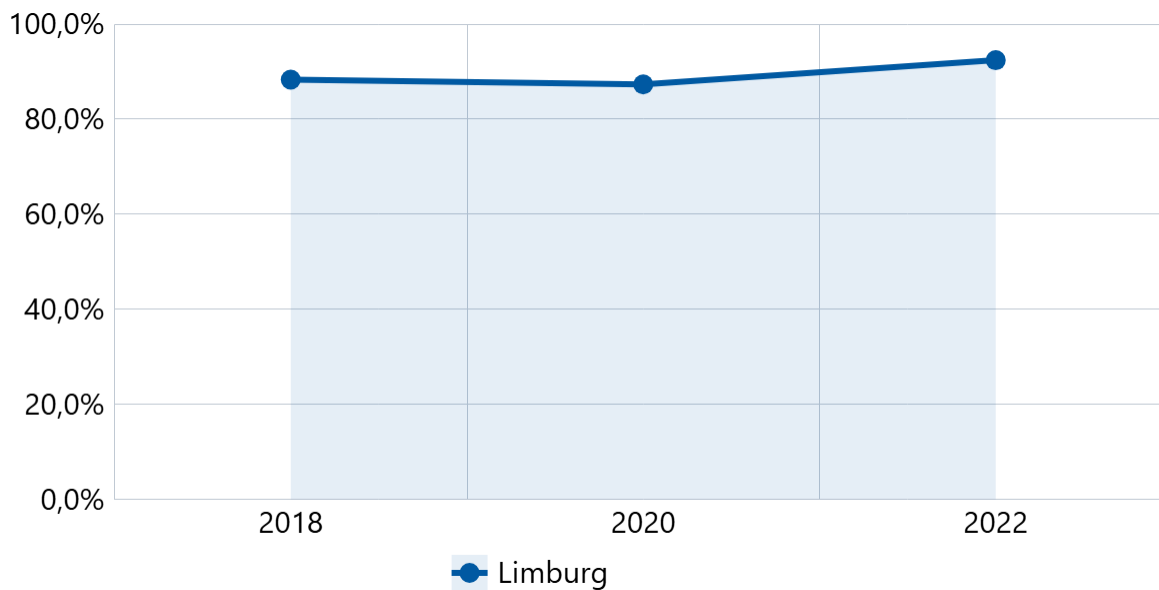
Bron: CBS Statline

Percentage jongeren (15-27 jaar) die betaald werk hebben (D_8a)

Omschrijving

Het betreft het percentage jongeren (15-27 jaar) die betaald werk hebben. Het percentage betreft ook jongeren die naast hun betaalde baan onderwijs volgen, een uitkering ontvangen of geregistreerd staan als werkzoekende.

Statistieken

Bron: CBS Statline

Percentage Limburgse jongeren die voldoen aan de bewegingsrichtlijnen (D_9a)

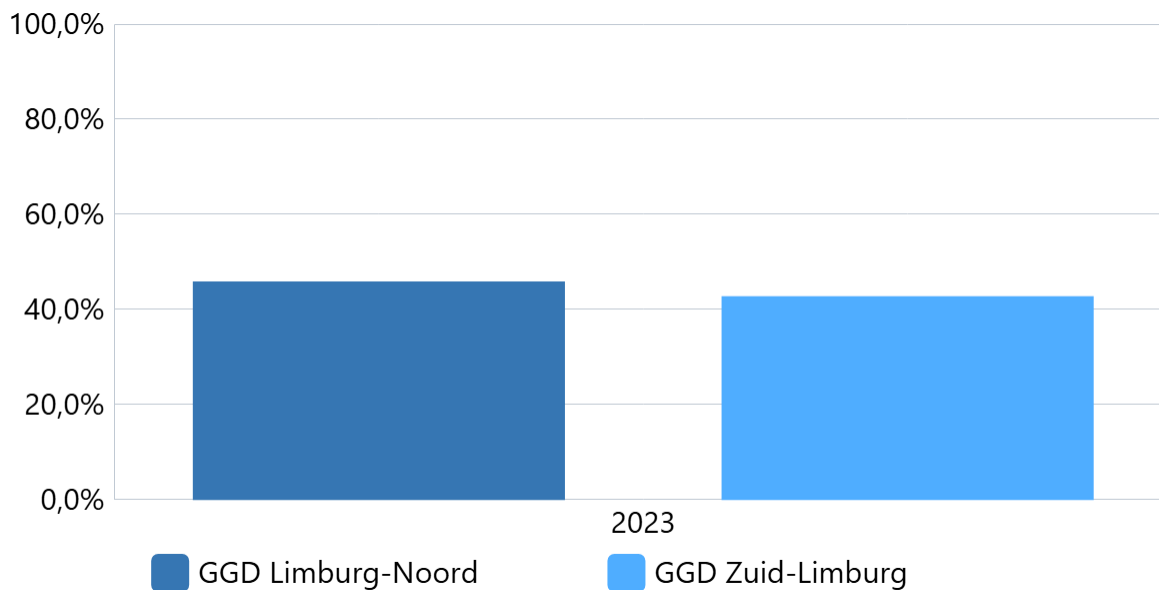
Omschrijving

Het betreft het percentage jongeren uit het tweede en vierde leerjaar (12 – 17 jaar) van het voortgezet onderwijs dat vijf of meer dagen per week minstens 1 uur sport of beweegt.

Het landelijk gemiddelde betreft 44,7%.

De nulmeting betreft het jaar 2023.

De Gezondheidsmonitor Jeugd van het RIVM / GGD wordt eens in de vier jaar herhaald.

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

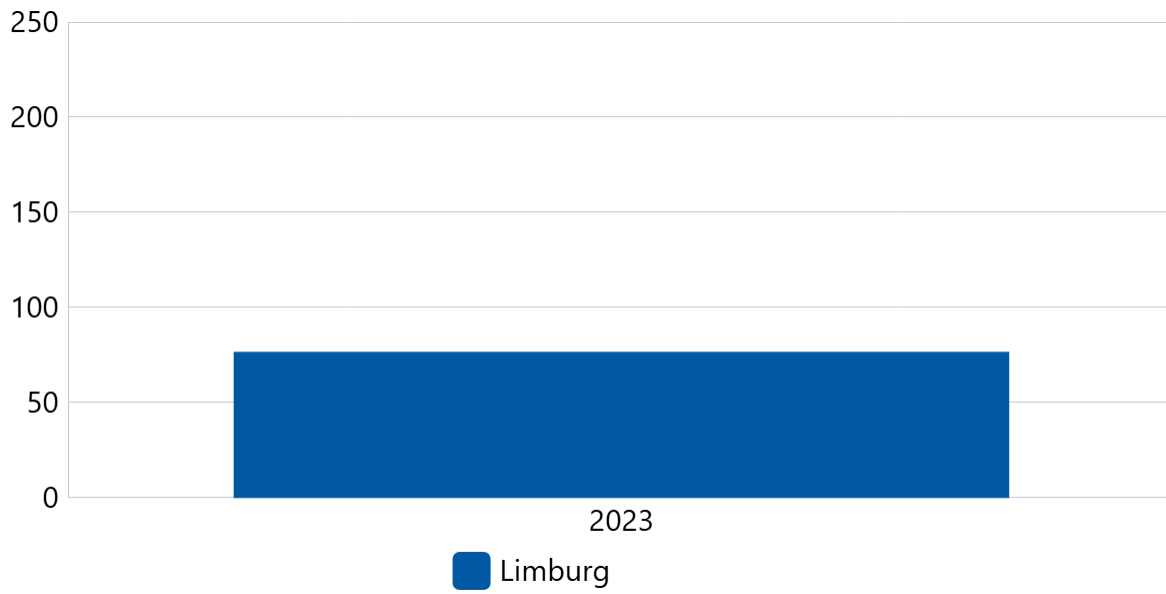
Aantal tienerzwangerschappen (D_10a)

Omschrijving

Het cijfer betreft het totaal aantal tienermoeders (19 jaar en jonger per 1 januari van het referentiejaar). De ontwikkeling van het aantal tienermoeders geeft een indicatie van de mate van bewust gekozen zwangerschappen. De nulmeting betreft het jaar 2023.

De cijfers over 2024 komen in februari 2026 beschikbaar.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

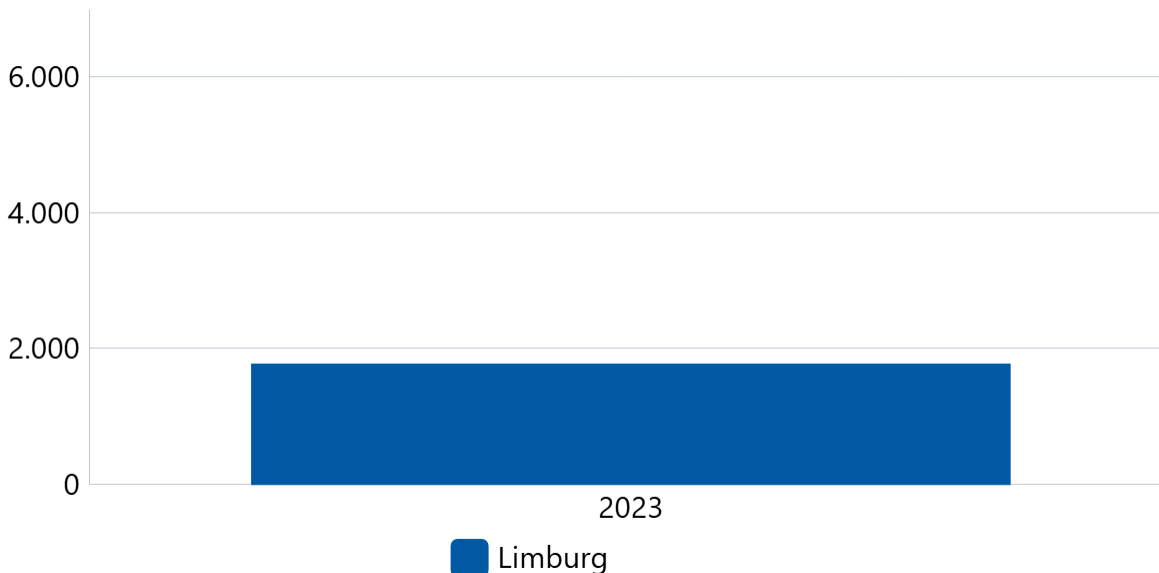
Aantal abortussen (D_10b)

Omschrijving

De ontwikkeling van het aantal abortussen geeft een indicatie van de mate van bewust gekozen zwangerschappen. Het jaar van de 0-meting is 2023.

De cijfers over 2024 komen in februari 2026 beschikbaar.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Aantal meldingen bij Veilig Thuis en Handle with Care (D_11a)

Omschrijving

Veilig Thuis

Veilig Thuis-organisaties zijn het advies- en meldpunt voor (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Slachtoffers, omstanders en professionals kunnen contact opnemen met Veilig Thuis als zij een vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Veilig Thuis kan advies en ondersteuning geven over wat de beller zelf kan doen. Is dit niet mogelijk of is de situatie te complex of ernstig? Dan kan de beller een melding doen en komt Veilig Thuis in actie.

Advies: Een op de behoefte van de adviesvrager afgestemde set van aanwijzingen, raadgevingen en tips die Veilig Thuis met de adviesvrager deelt, met als doel de adviesvrager in staat te stellen zelf verder te kunnen handelen in situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling of bij een vermoeden daarvan. De adviesvrager blijft zelf verantwoordelijk voor eventuele verdere stappen, Veilig Thuis onderneemt geen enkele verdere actie richting de directbetrokkenen bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Melding: Het kenbaar maken aan Veilig Thuis van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling met vermelding van de persoonsgegevens van de betrokkene(n). Het verschil met een advies is dat bij een melding de verantwoordelijkheid voor het zicht op de veiligheid van de directbetrokkenen is overgedragen van de melder aan Veilig Thuis.

Cijfers van 2025 worden verwacht begin 2026.

Handle with care meldingen vanuit Veilig Thuis

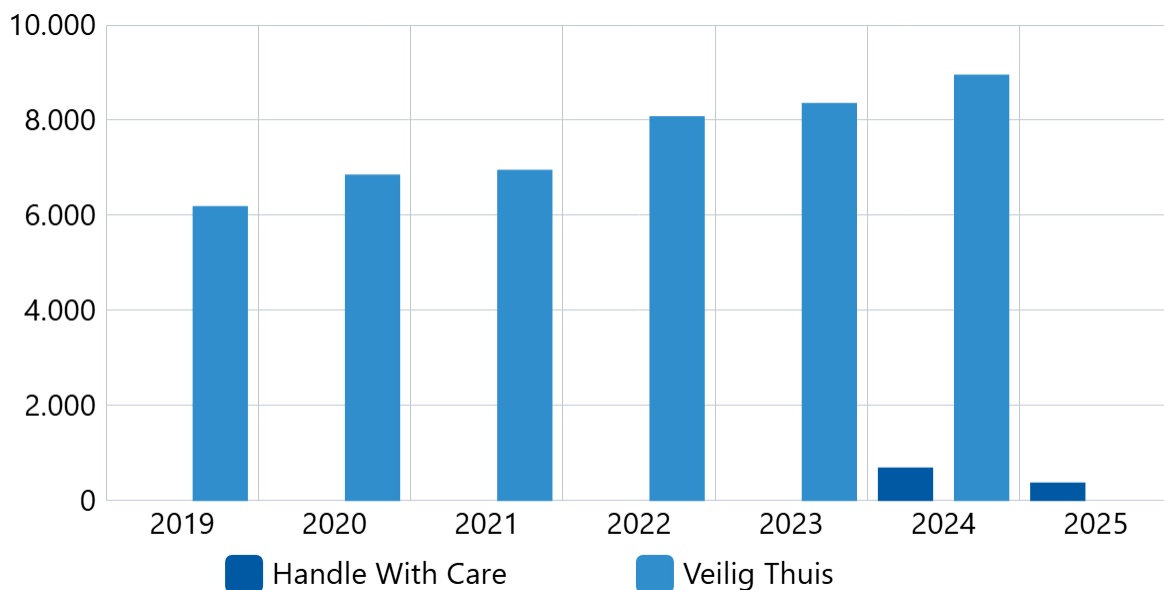
Handle With Care is een initiatief van Veilig Thuis, politie en leerplicht om leerlingen tussen de 4 en 12 jaar te beschermen tegen huiselijk geweld. Het doel is om kinderen die thuis een ernstig incident op het gebied van huiselijk geweld meemaken, op school snel van sociale steun te voorzien. Deze steun is belangrijk om de korte- en langetermijneffecten van deze ervaring te verminderen.

In 2024 zijn 665 Handle with Care signalen vanuit Veilig Thuis doorgezet naar leerplicht. Dit betreft alleen de regio Zuid-Limburg, omdat Handle with Care nog niet actief is in Noord- en Midden-Limburg. In 2025 verwachten wij ook aansluiting van de regio's Noord- en Midden-Limburg. De cijfers over 2025 betreffen de periode tot en met mei.

Het aantal Handle with Care signalen kan in de praktijk afwijken, omdat er nog een aantal signalen wordt uitgefilterd van kinderen die buiten het project vallen (bijvoorbeeld kinderen in de brugklas, kinderen die geen onderwijs krijgen door een 5B-vrijstelling of kinderen die in een andere regio naar school gaan).

2023 is het jaar van de nulmeting. De methode is in dat jaar gestart waardoor er geen cijfers over voorgaande jaren beschikbaar zijn. Tot september deed alleen Heerlen mee. Van september t/m december ook de rest van Parkstad.

De cijfers van Handle with Care in 2025 betreffen de periode tot en met mei.

Bron: CBS Statline

Publieke en maatschappelijke organisatie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Handle With Care	-	-	-	-	-	665	349
Veilig Thuis	6.170	6.835	6.935	8.060	8.340	8.935	-

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1. Sociale Agenda

Omschrijving

In Limburg moet iedereen mee kunnen (blijven) doen: praktisch en theoretisch geschoold, jong en oud, met en zonder migratieachtergrond. We willen een samenleving waarin iedereen veilig kan opgroeien, gezond kan leven en elkaar kan ontmoeten. Dat is nu voor te veel Limburgers niet vanzelfsprekend en dat kunnen we als Provincie niet zomaar accepteren. De afgelopen jaren hebben we vanuit de Sociale Agenda goede lessen geleerd en samen met maatschappelijke partners mooie resultaten bereikt. Daar bouwen we de komende jaren op voort. We continueren bewezen effectieve aanpakken en versterken, met focus, op structurele verankering. We koersen daarbij waar mogelijk op structurele financiering vanuit de Rijksoverheid. De inzet van onze brede sociale basisinfrastructuur heeft binnen deze thematische aanpak een centrale rol.

Rol Provincie: *ondersteuner, subsidiënt, financier, partner, verbinder*

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de maatschappelijke organisaties door onze ondersteuning in 2026 in staat om hun bijdrage te leveren binnen de doelstellingen van ons beleidskader. Middels de subsidieregeling en t.o.v. in 2025 verhoogde normbedragen per organisatie, sturen we daarbij op meer effectiviteit van hun inzet, waarbij zij meer Limburgers bereiken, en meer samenwerking tussen de organisaties onderling (zie [mededeling portefeuillehouder](#)).
- In 2026 is minimaal nog één project, waarmee passend perspectief geboden werd aan de doelgroep NEET- en VSV-jongeren, in uitvoering. Drie andere projecten zijn reeds afgerond. We verwachten dat het vijfde project spoedig tot uitvoering komt.
- Wij verwachten dat het bereik van Jeugdfonds Sport en Cultuur in 2025 groeit tot 9.000 kinderen uit gezinnen met een kleine beurs. Door ondersteuning van het Jeugdfonds Sport en Cultuur kunnen zij in aanraking komen met sport en cultuur. Onze subsidiebijdrage aan deze begrotingsinstelling wordt, op grond van [het actieplan armoede](#) in 2026 verdubbeld om hen in staat te stellen meer Limburgse kinderen te bereiken.
- Middels de [subsidieregeling Armoede en laaggeletterdheid 2025-2027](#) verwachten wij in 2026 minimaal tien projecten/initiatieven te ondersteunen die zich op armoedebestrijding en/of het tegengaan van laaggeletterdheid richten. Ook verwachten wij dat er in 2026 minimaal twee door ons ondersteunde schuldenaanpakken in uitvoering zijn.
- We verwachten in 2026 een subsidie te verlenen voor Kansrijke Start in Noord-/Midden-Limburg, waarmee het vervolg van deze aanpak in heel Limburg is ondersteund.
- Binnen de projecten 'Voorzorg' en 'Nu Niet Zwanger' verwachten we het meerjarige doel uit het beleidskader (1350 gevolgde trajecten) te gaan behalen. We zien dit als een teken dat deze bewezen effectieve aanpakken goed in Limburg zijn geborgd en er vraag naar is. Daarnaast streven we er in 2026 naar minimaal 40 verloskundigen/gynaecologen in Limburg te hebben opgeleid om conform de methode 'Centering Pregnancy' te werken en minimaal 500 gestarte Stevig Ouderschap-trajecten te kunnen tellen. Hierdoor neemt het aantal onbewust gekozen zwangerschappen af en worden toekomstige en nieuwe ouders beter begeleid.

- In het schooljaar 2025-2026 bestaat de Gezonde Basisschool van de Toekomst tien jaar. Samen met projectpartners en scholen zullen wij hier op diverse manieren aandacht voor hebben. Tevens hopen wij dit jaar te kunnen groeien naar 40 scholen in Limburg die via dit concept werken. Hierdoor eten ca. 8.750 kinderen gezonder en bewegen meer. Financiële ondersteuning vanuit de Rijksoverheid voor deze scholen is voor het behalen van dit doel essentieel. Wij continueren dan ook onze lobby op dit doel.
- Naar aanleiding van de uitrol van Keigezond Limburg naar minimaal acht nieuwe Limburgse gemeenten in 2025, verwachten wij in 2026 (inclusief voorgaande jaren) minimaal 2.250 kinderen met overgewicht aan een passend aanbod te hebben geholpen.
- Door de organisatie van de jaarlijkse conferentie voor (aanstaande) professionals die met jonge kinderen/gezinnen werken, ondersteunen we ook in 2026 de Beweging Limburg tegen Kindermishandeling.
- Door subsidieverlening aan de regio Noord- en Midden-Limburg begin 2025, kon de uitrol naar alle Limburgse scholen (primair onderwijs) in het Handle with Care netwerk opgestart worden. De daadwerkelijke uitrol zal naar verwachting in 2026 worden gerealiseerd, waardoor meer Limburgse kinderen in een kwetsbare thuissituatie eerder worden herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk.
- In 2026 vervolgen we de uitvoering van het Actieplan Vrijwilligers, onder meer door het communicatietraject rond vrijwillige inzet te continueren. Ook verwachten we eind 2026 voor het tweede jaar op rij een Limburgs vrijwilligersontbijt te organiseren en enkele acties i.r.t. kennisdeling en -bevordering bij vrijwilligers uit te voeren.
- In 2026 worden minimaal 30 projecten (waaronder vrijwilligers- en burgerinitiatieven) met steun van de Provincie uitgevoerd. Dit doen we vanuit de regelingen van de Leefbaarheidsaanpak (zie ook 2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen en 5.1.1. Leefbare steden en dorpen), maar ook vanuit het Limburg Samen Sterk-fonds dat in samenwerking met het Oranje Fonds is ingericht. Door deze acties wordt participatie, inclusie en sociale cohesie in Limburg bevorderd.
- In 2026 continueren wij de uitvoering van de Integrale Aanpak Arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 Waardig Werken en Wonen conform [motie 3014 Berghorst c.s.](#)
- Conform [motie 3191 Berghorst c.s.](#) reserveren wij in 2026 een bedrag van maximaal € 1.500.000,- uit de Algemene Reserve, ter verdubbeling van een bijdrage van werkgevers voor een op te richten Scholingsfonds Arbeidsmigranten. Dit fonds financiert taalscholing en inburgering van arbeidsmigranten die zich in Limburg vestigen.
- Vanuit de uitvoering van [motie 3049 Wolters c.s.](#) en [amendement 185 Berghorst c.s.](#) sluiten we zowel bestuurlijk als ambtelijk aan bij overlegtafels en netwerken op het gebied van preventie, gezondheid en welzijn. Over de voortgang bent u geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder in september 2025.
- We verwachten in 2026 minimaal twee projecten te ondersteunen die als kansrijke vernieuwingen of experimenten gezien kunnen worden. Deze projecten dragen bij aan de maatschappelijke opgaven en doelstellingen uit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid.

Tijd

We verwachten de hierboven vermelde resultaten in 2026 te gaan behalen.

Geld

Het budget voor product 2.1.1. bedraagt € 14,40 mln. Dit bestaat uit 92% reguliere middelen en 8% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- Subsidies voor werkplannen (Burgerkracht Limburg, CUBISS Limburg, Maatschappelijke Organisaties);
- Bibliotheekwerk.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Samen Leven en Bestaanszekerheid zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen om de onder 'Kwaliteit' genoemde resultaten te kunnen behalen:

- € 0,75 mln. voor Terugdringen van armoede en laaggeletterdheid (GS 1-7-2025);
- € 2,27 mln. Veilige, kansrijke, gezonde jeugd (GS 1-7-2025);
- € 0,20 mln. Vergroten sociale cohesie en eenzaamheid (GS 1-7-2025);
- € 0,60 mln. Ondersteuning kansrijke vernieuwingen (GS 1-7-2025).

De laatste vier genoemde bedragen worden gedekt uit de Programmareserve Sociale Agenda.

Wat willen we bereiken?

2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Ten aanzien van krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen streven we deze collegeperiode de volgende doelstelling na:

- In 2027 zijn de Limburgse wijken, buurten en dorpen leefbaarder en veiliger geworden dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Omschrijving activiteiten en uitgevoerde initiatieven (D_14b)

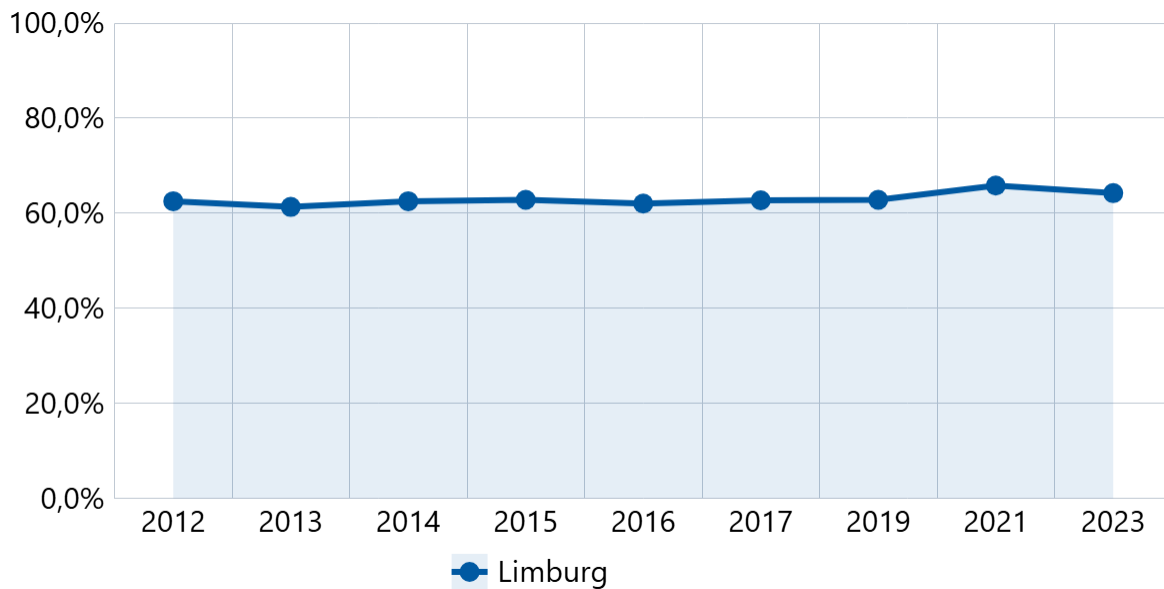
Sinds de lancering van het Limburgs actieplan vrijwilligers (7 december 2024, op de Dag van de Vrijwilliger) zijn er reeds een paar uitvoerende stappen ondernomen op het gebied van communicatie. Zo is er een portretreeks gestart, waarin de verhalen en ervaringen van vrijwilligers uit verschillende domeinen (zoals maatschappelijke organisaties, natuur en water, en erfgoed) doorlopend tot en met 2027 worden belicht. Deze reeks doet het vooral op LinkedIn goed (tussen de 92-108 likes) en wordt zelfs buiten de provincie opgepikt, onder andere door de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast worden er gesprekken gevoerd met een aantal sociale fondsen over een mogelijke samenwerking op het gebied van financiering voor projecten en initiatieven van vrijwilligers. Ook is er een provinciaal vrijwilligerscompliment in voorbereiding. In Q1 en Q2 van dit jaar gaan we aan de slag met de (verdere) uitvoering / verkenning van 7 acties uit het actieplan. Er zijn 10 acties in totaal. We zullen alle acties dit jaar starten en deels in uitvoering brengen. In de jaren 2026 en 2027 wordt er op dezelfde manier vorm gegeven aan het vervolg van deze 10 acties.

Indicatoren

Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: 'Ik voel mij thuis bij mensen in deze buurt'. (D_12a)

Omschrijving

Deze tabel bevat cijfers over leefbaarheid en overlast in de woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap traditionele criminaliteit, slachtofferschap online criminaliteit, oordeel van burgers over de politie, en preventie van criminaliteit. De cijfers (vanaf 2012 - tweejaarlijks beschikbaar) laten een stabiel beeld zien, vanaf 2019 is een verbetering zichtbaar.

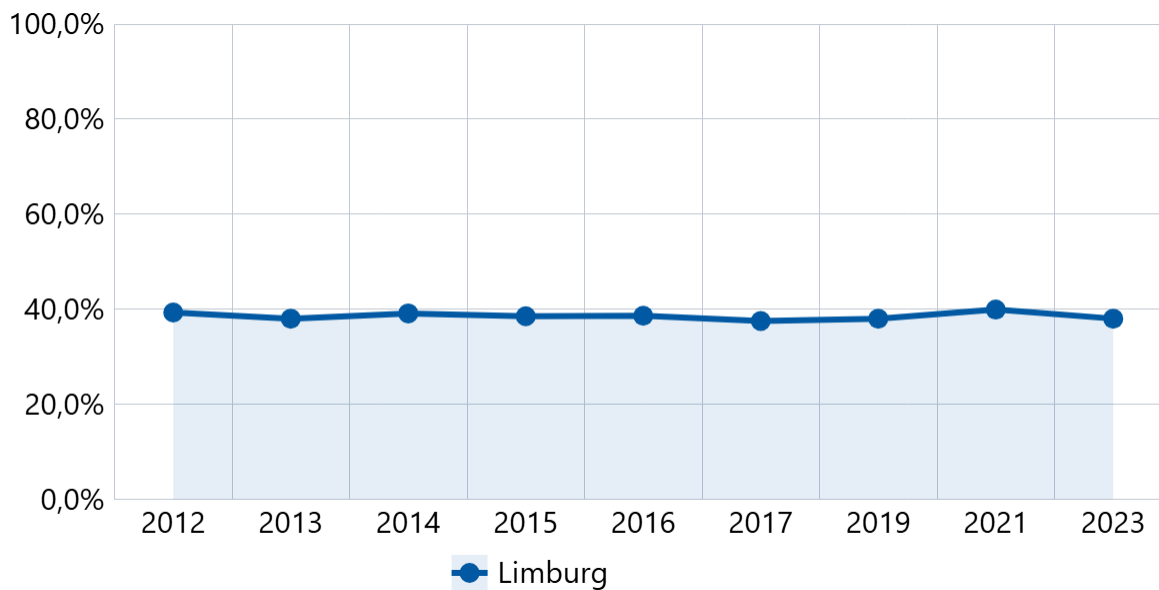

Bron: CBS Statline

Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners'. (D_13a)

Omschrijving

Deze tabel bevat cijfers over leefbaarheid en overlast in de woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap traditionele criminaliteit, slachtofferschap online criminaliteit, oordeel van burgers over de politie, en preventie van criminaliteit. De cijfers (vanaf 2012 - tweejaarlijks beschikbaar) laten een stabiel beeld zien, vanaf 2019 is een verbetering zichtbaar.

Bron: CBS Statline

Percentage Limburgers dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt (D_15a)

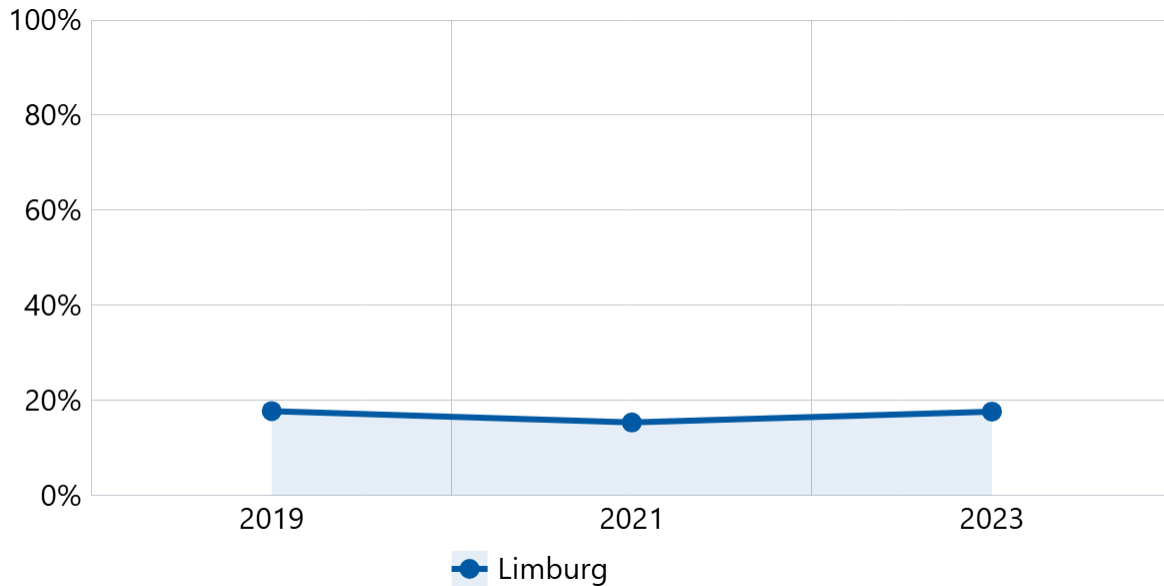
Omschrijving

Betreft cijfers uit de CBS veiligheidsmonitor. Landelijk lag het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt in 2023 op 15%.

Tot en met 2017 werd de Veiligheidsmonitor jaarlijks uitgevoerd. Daarna vindt de Veiligheidsmonitor plaats in de oneven jaren: 2019, 2021, 2023 en de volgende in 2025.

In verband met wijzigingen in de vraagstelling kunnen eerdere gegevens niet worden meegenomen in de trend.

De data van 2025 worden halverwege 2026 verwacht.

Bron: CBS Statline

Schaalscore sociale cohesie (D_15b)

Omschrijving

Sociale cohesie is opgebouwd vanuit een veiligheidsmonitor van het CBS en bestaat uit verschillende onderdelen over de sociale aspecten van een woonbuurt.

Vanaf 2021 betreft het een achttal stellingen:

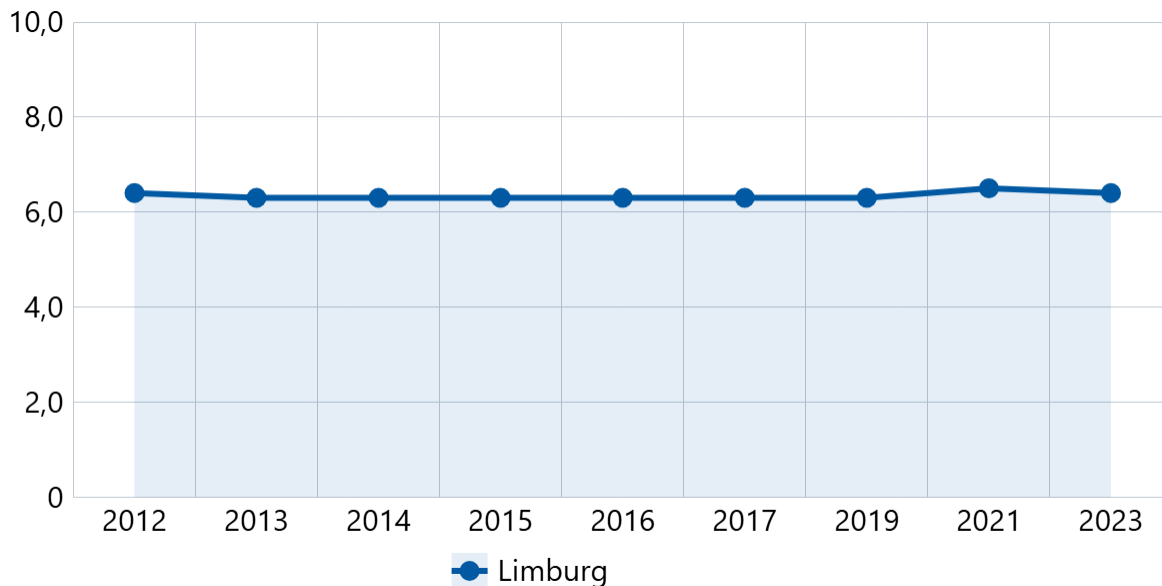
- Mensen kennen elkaar nauwelijks
- Mensen gaan prettig met elkaar om
- Gezellige buurt waar men elkaar helpt
- Voel mij thuis bij mensen in deze buurt
- Veel contact met andere buurtbewoners
- Tevreden met samenstelling bevolking
- Durf mijn huissleutel te geven
- Mensen spreken elkaar aan op gedrag

Tot en met 2019 is er gebruikgemaakt van de onderstaande set stellingen:

- Mensen kennen elkaar nauwelijks
- Mensen gaan prettig met elkaar om
- Gezellige buurt met veel saamhorigheid
- Voel mij thuis bij mensen in deze buurt
- Veel contact met andere buurtbewoners
- Tevreden met samenstelling bevolking

Tot en met 2017 werd de Veiligheidsmonitor jaarlijks uitgevoerd. Daarna vindt de Veiligheidsmonitor plaats in de oneven jaren: 2019, 2021, 2023 en de volgende in 2025.

De data van 2025 worden halverwege 2026 verwacht.

Bron: CBS Statline

Trend in de buurt met sociale overlast (D_15c)

Omschrijving

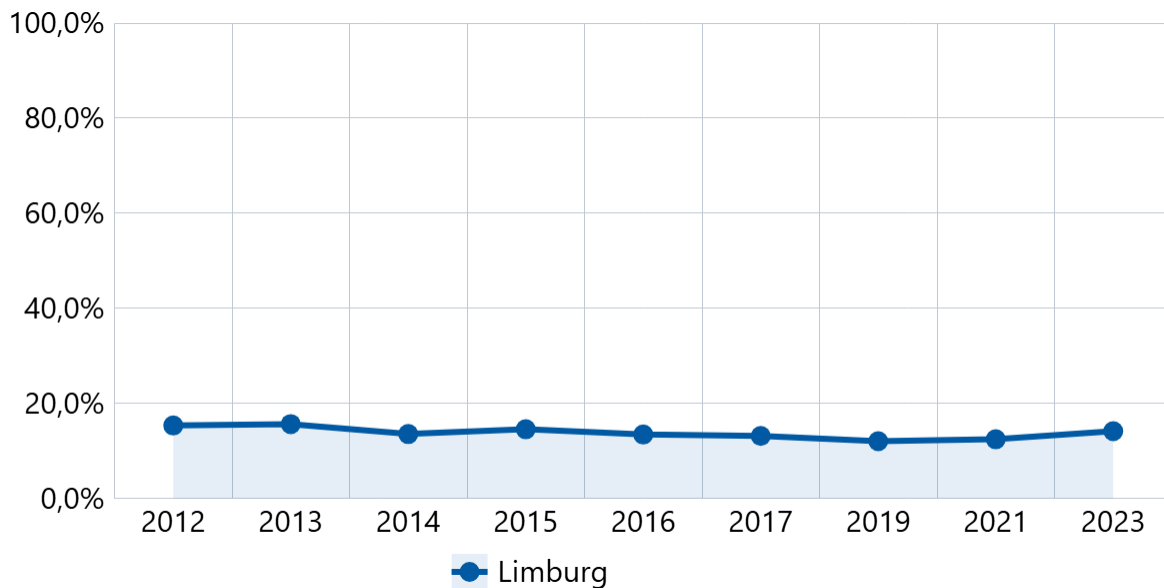
Betreft het percentage Limburgers die veel overlast ervaren van één of meerdere vormen van sociale overlast:

1. Dronken mensen op straat
2. Verwarde personen
3. Drugsgebruik, bijv. op straat of bij coffeeshops
4. Drugshandel
5. Overlast door buurtbewoners
6. Mensen die op straat worden lastiggevallen
7. Rondhangende jongeren

Tot en met 2017 werd de Veiligheidsmonitor jaarlijks uitgevoerd. Daarna vindt de Veiligheidsmonitor plaats in de oneven jaren: 2019, 2021, 2023 en de volgende in 2025.

Door wijzigingen in de vraagstellingen en in de onderzoeksopzet zijn de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2021 en 2023 niet zonder meer te vergelijken met die van de eerdere edities van de Veiligheidsmonitor.

De data van 2025 worden halverwege 2026 verwacht.

Bron: CBS Statline

Wat gaan we daarvoor doen?

2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Omschrijving

De leefbaarheid van wijken, buurten en kernen in Limburg wordt deels bepaald door de fysieke kwaliteit van huizen, straten en voorzieningen. Minstens zo belangrijk is echter het “sociale weefsel” van deze gemeenschappen. In bepaalde gemeenschappen in Limburgse wijken en dorpen is de (sociale) problematiek dermate groot en complex dat thema's meerjarig en in samenhang moeten worden opgepakt. Denk hierbij aan thema's als veiligheid, gezondheid, leren, werken en wonen. Limburgse dorpen kennen op sociaal vlak ook uitdagingen, bijvoorbeeld ten aanzien van een steeds hogere druk op het voorzieningenniveau, met negatieve gevolgen op de sociale cohesie in deze kernen. Op basis van data is in kaart gebracht in welke wijken en dorpen de nood hoog is, dat vervolgens heeft geleid tot gesprekken met stakeholders in deze gebieden. Als resultaat van dit proces zijn er in 2025 intentieovereenkomsten voor integrale en langjarige gebiedsgerichte aanpakken getekend met de volgende gemeenten:

- Beesel: Reuver/Offenbeek;
- Heerlen: Heerlen - Noord;
- Kerkrade: Kerkrade - Oost;
- Maastricht: Pottenberg en Nazareth;
- Roermond: Donderberg;
- Sittard-Geleen: Geleen-Zuid;
- Vaals: Vallisveld;
- Venlo: Vastenavondkamp - Blerick.

Deze acht gebiedsgerichte aanpakken voeren wij uiteraard niet alleen uit, maar samen met lokale allianties van partijen die bereid zijn om additioneel te investeren in deze gebieden (denk aan gemeenten, woningcorporaties, zorgverzekeraars, MUMC+, zorg- en welzijnsorganisaties, onderwijs en kennisinstellingen etc.). Als Provincie zien wij onze rol als facilitator en als verbinder om samen met de stakeholders tot een gezamenlijke aanpak en uitvoering te komen. Wij investeren mee aan initiatieven die een bijdrage leveren aan de vijf doelen van het beleidskader. De geleerde lessen, werkzame interventies en knelpunten delen we in een lerend netwerk. Samen met onze Limburgse partners zetten we o.a. via de uitwerking van een propositie 'Sociaal en Veerkrachtig' Limburg in op lobby richting Den Haag en Brussel om tot een structurele aanpak te komen en delen kennis met gemeenten in Limburg die niet hierboven genoemd zijn.

Rol Provincie: *facilitator, subsidiënt, financier, verbinder, partner*

Kwaliteit

- 2026 zal het eerste volledige uitvoeringsjaar binnen de acht gebiedsgerichte aanpakken zijn. Concreet betekent dit dat in deze acht gebieden de uitvoering is gestart op basis van samenwerkingsovereenkomsten die met de lokale alliantiepartners zijn gesloten. In deze samenwerkingsovereenkomsten staat opgenomen op welke manier er de komende jaren samengewerkt gaat worden en welke resultaten nagestreefd worden. De [motie 3124 Van Bijnen](#) is onderdeel hiervan.
- Ook in 2026 geven wij ondersteuning aan kleinschalige (inwoners)initiatieven en initiatieven van stichtingen/verenigingen/coöperaties ter bevordering van de sociale cohesie en leefbaarheid in dorpen en buurten. Dat doen wij via de regelingen van de Leefbaarheidsaanpak (zie ook 2.1.1. Sociale Agenda en 5.1.1. Leefbare steden en dorpen).
- In 2026 zal het lerend netwerk verder vormgegeven worden door de organisatie van een aantal bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten worden ervaringen en goede voorbeelden van de acht gebiedsgerichte aanpakken gedeeld. Maar ook de aanpakken, interventies en vraagstukken waar het niet goed of moeizaam loopt, worden met behulp van elkaar of externe experts (o.a. een pool van professionals) besproken en er wordt gezocht naar oplossingen. Deze inzichten worden in het kader van kennisdeling ook beschikbaar gesteld voor andere gemeenten, waarmee wij geen gebiedsgerichte aanpak hebben. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid voor een leergang Social Engineering, gericht op het opleiden van professionals in domein overstijgend en gebiedsgericht werken.
- Provincie Limburg zal dit jaar gastheer zijn van de jaarlijkse netwerkconferentie 'Spil in de Wijk', waar zo'n 1.500 Limburgse beroepskrachten en vrijwilligers bij zijn aangesloten die allen grote betrokkenheid hebben bij de leefbaarheid, veiligheid en veerkracht van Limburgse buurten en wijken. Ze zijn afkomstig uit verschillende sectoren – zorg, onderwijs, veiligheid, welzijn, woningcorporaties en overheid – en delen één missie: het verschil maken in de wijk. De netwerkconferentie bevordert kennisdeling en samenwerking tussen hen.
- Samen met onze partners in de Bestuurlijke alliantie gebiedsgerichte aanpak werken we verder aan een langjarig commitment op bestuurlijk niveau om doorbraken en interventies binnen gebiedsgerichte aanpakken te initiëren. Dit gebeurt onder andere door het identificeren van best practices en knelpunten. Deze worden door de partijen gebundeld en gezamenlijk uitgedragen, met als doel Limburg op sociaal gebied krachtig vooruit te helpen en te adresseren en profileren samen met en richting het Rijk en Europa.
- We blijven o.a. via de propositie 'Sociaal en Veerkrachtig Limburg' actief de verdere samenwerking met de Rijksoverheid opzoeken en richten hier ook onze lobby richting Den Haag en Brussel op in.

Tijd

- We verwachten de hierboven vermelde resultaten in 2026 te gaan halen.
- De uitvoeringsovereenkomsten van de acht gebiedsgerichte aanpakken hebben allen een meerjarige looptijd, 2026 is het eerste volledige uitvoeringsjaar binnen deze periode.

Geld

Het budget voor product 2.2.1. bedraagt € 7,57 mln. Dit bestaat uit 93% reguliere middelen en 7% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor de Leefbaarheidsaanpak (€ 1,71 mln.) en de dorpsgerichte en gebiedsgerichte wijkenaanpak (€ 5,00 mln.).

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Samen leven en Bestaanszekerheid zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen om de onder 'Kwaliteit' genoemde resultaten te kunnen behalen:

- € 0,30 mln. procesmiddelen integrale wijken- en dorpenaanpak (GS 1-7-2025).

Wat willen we bereiken?

2.3. Sport en bewegen

Ten aanzien van Sport en Bewegen streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 voldoen meer Limburgers aan de beweegrichtlijn dan in 2023.
- In 2027 worden er meer Limburgers bereikt door de sport-/beweegactiviteiten van de sociale basisinfrastructuur dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

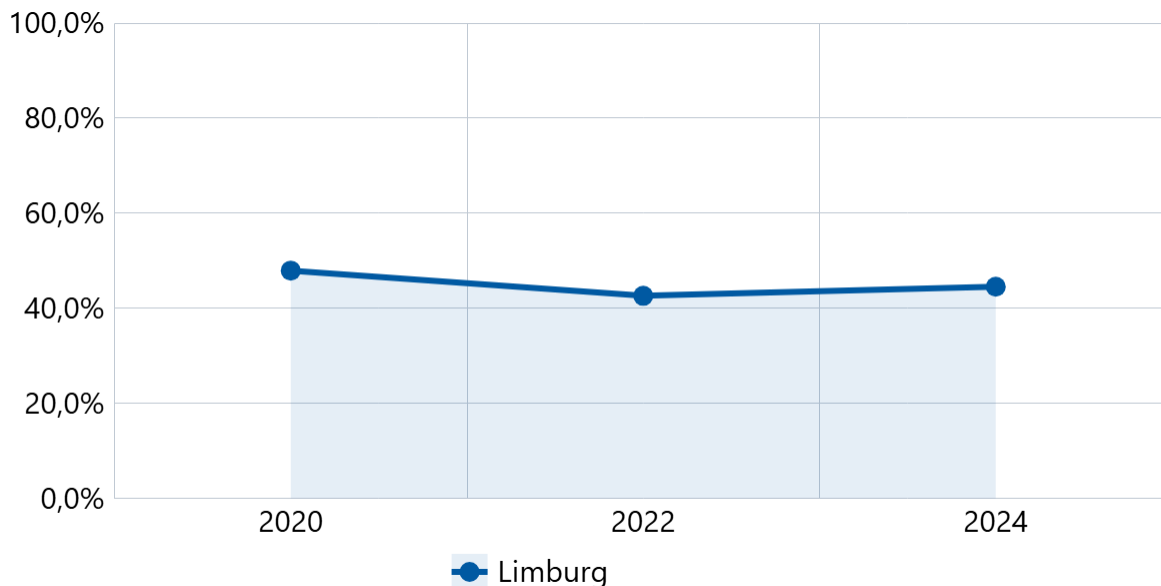
Indicatoren

Percentage Limburgers dat aan de beweegrichtlijnen voldoet (D_17a)

Omschrijving

Een persoon voldoet aan de beweegrichtlijn als hij/zij 2,5 uur per week matig intensief beweegt en daarnaast 2 uur per week spier- en botversterkende activiteiten uitvoert. Voor ouderen komen daar nog balansoefeningen bij. Balansoefeningen zijn op dit moment niet meegenomen in de beweegrichtlijn. De hoeveelheid beweging wordt ingeschat op basis van een uitgebreide vraag waarin mensen kunnen aangeven hoe veel uur per week zij besteden aan verschillende activiteiten, zoals lopen of fietsen naar werk of school, huishoudelijke activiteiten, vrije tijd, en sport.

De cijfers betreffen Limburgers van 18 jaar en ouder.

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Wat gaan we daarvoor doen?

2.3.1. Sport en bewegen

Omschrijving

In onze provincie is het bevorderen van sport en bewegen van groot belang. We scoren immers niet goed bij allerlei indicatoren die onze gezondheid meten. Bovendien leiden sporten en sportevenementen tot nieuwe ontmoetingen en andere manieren van samenzijn. Dat is belangrijk voor de sociale cohesie. Daarom moet iedereen die wil sporten, kunnen sporten. We blijven focussen op versterken van verbinding en samenwerking, zowel binnen de sportsector als in samenhang met het sociaal domein. De inzet van onze brede sociale basisinfrastructuur heeft binnen deze thematische aanpak een centrale rol.

Rol Provincie: *subsidiënt, procesmanager, financier*

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de sporttakplatforms door onze ondersteuning in 2026 in staat om hun bijdrage te leveren binnen de doelstellingen van ons beleidskader. Middels de subsidieregeling en t.o.v. 2025 verhoogde normbedragen per organisatie, sturen we daarbij op meer effectiviteit van hun inzet. Zodat zij meer Limburgers bereiken en meer samenwerking tussen de organisaties onderling plaatsvindt. In 2026 is er ruimte voor drie nieuwe sporttakplatforms om toe te treden tot de brede sociale basisinfrastructuur (zie [mededeling portefeuillehouder](#)).
- In 2026 verwachten wij minimaal 1.400 topsporters en talenten te ondersteunen in hun (top)sportcarrière.

- Coöperatie Limburg Sport zal in 2026 uitvoering geven aan het Paralympisch Topsporttalentfonds, in navolging van [amendement 187 Smeets c.s.](#) Middels dit fonds krijgen Paralympische topsporters en talenten financiële ondersteuning in hun (top)sportcarrière. Ook wordt vanuit dit fonds een bijdrage geleverd aan talentherkenning in relatie tot breedtesport voor mensen met een beperking.
- Via [de subsidieregeling Topsportevenementen 2025-2027](#) verwachten wij in 2026 minimaal vier topsportevenementen met een activerend breedtesportprogramma te ondersteunen.
- Via [de subsidieregeling bovenlokale evenementen 2025-2027](#) verwachten wij in 2026 20 sportevenementen te ondersteunen. De organisatie van deze evenementen, die veelal op initiatief van vrijwilligers worden georganiseerd, is van belang voor het bevorderen van de beweegdeelname en sociale cohesie in Limburgse gemeenschappen.
- 2026 zal het eerste volledige uitvoeringsjaar zijn van de drie regionale sport- en beweegakkoorden, waar initiatieven en projecten staan opgenomen die eraan bijdragen dat meer Limburgers vaker gaan bewegen en sporten. In het proces om tot deze akkoorden te komen zijn [motie 3028 Van Bijnen c.s.](#), de [motie 3032 Goossen c.s.](#), de [motie 3110 Van Bijnen](#), de [motie 3134 Absil c.s.](#) met de regio's besproken.

Tijd

- We verwachten de hierboven vermelde resultaten in 2026 te gaan behalen.
- De regionale sport- en beweegakkoorden hebben allen een meerjarige looptijd. 2026 is het eerste volledige uitvoeringsjaar binnen deze periode.

Geld

Het budget voor Sport en bewegen is € 4,96 mln. Dit bestaat uit 91% reguliere middelen en 9% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- € 2,77 mln. Subsidieregeling Sporttakplatforms;
- € 0,12 mln. Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- € 1,37 mln. Ondersteuningsstructuur Sport.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 26,92 mln. Deze bestaan volledig uit kosten voor het programma zelf.

Om het Beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid uit te voeren heeft het college van GS op 1 juli 2025 ingestemd met het inzetten uit de Programmareserve Sociale agenda van aanvullende middelen in 2026 van € 4,12 mln. voor:

- Terugdringen van armoede en laaggeletterdheid (€ 0,75 mln.);
- Veilige, kansrijke, gezonde jeugd (€ 2,27 mln.);
- Vergroten sociale cohesie en eenzaamheid (€ 0,20 mln.);
- Ondersteuning kansrijke vernieuwingen (€ 0,60 mln.);
- Procesmiddelen integrale wijken- en dorpenaanpak (€ 0,30 mln.).

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 15,24 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1 Sociale agenda	
2.1.1 Sociale agenda	
60366 Burgerkracht Limburg	2.949
60649 L1 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven S	0
60651 L2 Subs LA sticht vereniging cooperatie S	0
60707 Proceskosten kansrijke vernieuwingen	600
60768 Subs reg armoede en laaggeletterdheid 2527	950
63349 CUBISS Limburg	1.651
63350 Maatschappelijke organisaties subsidie	3.723
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	12
67706 Beleidsregels bibliotheekvernieuwing opdr	56
67707 Maatschappelijke organisaties opdrachten	22
68016 Doorberekende personeelskosten	1.164
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	49
69981 Terugdringen armoede en laaggeletterdheid	750
69982 Veilige kansrijke gezonde jeugd	2.270
69983 Sociale cohesie en gemeenschapszin	200
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	14.396
Totaal 2.1 Sociale agenda	14.396
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
60546 L2 Dorpendeals grote initiatieven	0
60650 L2 Dorps en buurtgerichte aanpakken	0
60652 Uitvoeringskosten Subsidieregeling LA S	42
60712 L2 Uitvoeringsplannen dorspgerichte aanpak	1.000
60716 Gebiedsgerichte wijkenaanpak	4.000
60791 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch sociaal	670
60792 LA Initiatieven stichtverenigingcop soc	1.000
68017 Doorberekende personeelskosten	554
69984 Procesmiddelen	300
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.566
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.566
2.3 Sport en bewegen	
2.3.1 Sport en bewegen	
67072 Bijzonder in Beweging	0
67885 Subs Regeling Sporttakplatforms	2.774

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
68023 Doorberekende personeelskosten	446
68647 Jeugdfonds Sport en Cultuur	121
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	1.366
69872 Subsidieregeling topsport evenementen	250
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	4.957
Totaal 2.3 Sport en bewegen	4.957
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	26.920
Totaal Lasten	26.920
Saldo van baten en lasten	-26.920
Onttrekkingen	
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1 Sociale agenda	
2.1.1 Sociale agenda	
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	4.420
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	4.420
Totaal 2.1 Sociale agenda	4.420
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	7.012
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012
2.3 Sport en bewegen	
2.3.1 Sport en bewegen	
69873 Aanwending PR Sociale Agenda	250
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	250
Totaal 2.3 Sport en bewegen	250
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	11.682
Totaal Onttrekkingen	11.682
Saldo mutatie reserves	11.682
Resultaat	-15.238

3. Werken aan een toekomstbestendige economie

Werken aan een toekomstbestendige economie

We gaan werken aan de randvoorwaarden voor een veerkrachtige en wendbare regionale economie. Een economie die toekomstbestendig is en waarin slimme en duurzame innovaties snel tot ontwikkeling komen. Zodat de veranderingen die op ons afkomen niet alleen opgaven zijn, maar ook kansen bieden. Vanuit groene industriepolitiek versterken we de circulaire economie in Limburg. De lijn voor de Brightlands campussen zetten we door. We werken mee aan een conventiebureau voor héél Limburg dat gebruik maakt van de Brightlands kansen en zo het zakelijk toerisme stimuleert. Ook andere toeristische bedrijvigheid ondersteunen we. We stimuleren innovaties in het mkb gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven in alle sectoren en ondersteunen de inrichting van fondsen voor innovatieve mkb'ers. We werken er de komende jaren aan om aantrekkelijker te worden voor werknemers en bedrijven om zich hier te vestigen. Daar hoort een selectieve acquisitie-aanpak bij. We maken ons sterk voor een juiste waardering van vakmanschap, het beroepsonderwijs en onze verwerkende industrie (van groot tot klein), met blijvend leren, ontwikkelen en samenwerken als uitgangspunten. We stimuleren een trinationale kennisinfrastructuur door het vormen van grensoverschrijdende consortia tussen onderwijsinstellingen. Wij gaan ons inzetten om de beschikbaarheid van voldoende en adequaat opgeleide arbeidskrachten te verbeteren wat een noodzakelijke randvoorwaarde is om in te kunnen inspelen op de uitdagingen in het sociaal en economisch domein. Via het 'Blijversbudget' gaat de Provincie gerichte innovatie en conceptuele ontwikkeling ondersteunen, die de bedrijvigheid op het platteland perspectief op een minder milieubelastend voortbestaan biedt. Daarmee vullen we de instrumentenkoffer om succesvol de transitie in de landbouw te maken.

We werken aan de kansen die onze (lands- en provincie)grenzen bieden. Samen met het Rijk delen we de ambitie om te komen tot een kandidatuur met de regeringen van België en Duitsland, om de Einstein Telescope in de Euregio Maas-Rijn, te realiseren. Die internationale ligging en grensoverschrijdende samenwerking zijn belangrijk voor onze nieuwe verdien capaciteit. We blijven inzetten op een aantal omvangrijke en langlopende projecten als verduurzaming Chemelot en MAA.

Onze beleidskaders

Het Beleidskader [Werken aan een Toekomstbestendige Economie 2024-2027](#) is op 12 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 3 'Werken aan een toekomstbestendige economie' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Naast het beleidskader zijn door Provinciale Staten verschillende Statenvoorstellen vastgesteld die betrekking hebben op de doelen en ambities uit hoofdstuk 3:

- [2e Gewijzigd Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol Provincie Limburg \(PS 24 juni 2022\)](#)
- [Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - campus en vastgoed - visie en inzet tot 2030 \(PS 19 december 2022\)](#)
- [Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030 \(PS 10 februari 2023\)](#)
- [Statenvoorstel inzake Uitwerking transitie Maastricht Aachen Airport \(PS 16 december 2022\)](#)

Voor een aantal majeure integrale ontwikkelingen zijn door Provinciale Staten afzonderlijke kaderstellende besluiten genomen die toezien op inzet en middelen: verduurzaming Chemelot, Brightlands en MAA.

Wat willen we bereiken?

3.1. Vestigingsklimaat van morgen

- In 2027 zijn onze acquisitieresultaten verbeterd, kennen wij het Limburgse bedrijfsleven beter en is het zakelijk toerisme gegroeid;
- In 2027 is de acquisitiesamenwerking met stakeholders in Limburg dusdanig versterkt dat nieuwe potentiële leads die kansrijk zijn voor Limburg, in gezamenlijkheid worden verkend;
- In 2027 zijn de (ruimtelijke) randvoorwaarden gecreëerd voor de beoogde versterking van het toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat in 2027.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator voor deze doelstelling is nog in ontwikkeling.

Beschrijving bereikte versterking acquisitiesamenwerking (D_19a)

Om nieuwe bedrijven aan te trekken in Limburg is er vanuit de Provincie één centraal aanspreekpunt, die korte lijnen heeft met LIOF, de Brightlands campussen, gemeenten en het bedrijfsleven. Dit zorgt voor een meer gerichte en gecoördineerde aanpak. De aanpak is selectief, met oog voor maatschappelijke factoren, en richt zich op duurzame vestiging en bedrijven die bijdragen aan de duurzame economie van de toekomst.

Indicatoren

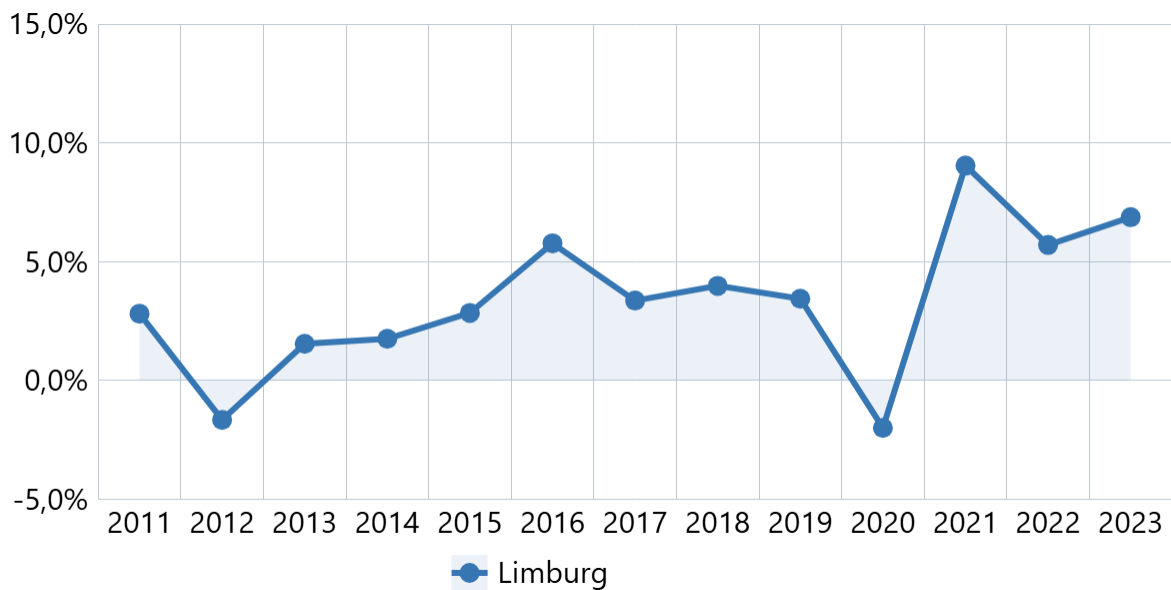
Bruto regionaal product (% groei t.o.v. voorgaand jaar) (MO_7a)

Omschrijving

Deze tabel bevat jaargegevens over de productiecomponenten van het bruto binnenlands product. Het Bruto Regionaal Product is de totale waarde van alle goederen en diensten die in een regio (bijvoorbeeld Limburg) in één jaar zijn geproduceerd. De volumeontwikkeling van het bruto regionaal product is een gebruikelijke maatstaf voor de economische groei van een regio. Deze grafiek visualiseert dus hoe snel (of langzaam) de economie van Limburg groeit of krimpt over meerdere jaren. Dit is gemeten in procentuele verandering van het Bruto Regionaal Product ten opzichte van voorgaand jaar.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft onlangs de nationale rekeningen gereviseerd. Daarbij worden nieuwe bronnen, methoden en concepten doorgevoerd in de nationale rekeningen. Dit doen zij eens in de vijf jaar, om te zorgen dat het beeld van de Nederlandse economie weer optimaal aansluit bij alle onderliggende statistieken, bronnen en internationale richtlijnen voor het samenstellen van de nationale rekeningen. Om een breuk tussen twee jaren te voorkomen (reeksbreuk) worden ook de voorafgaande jaren (= de hele tijdreeks) herzien. De getoonde cijfers wijken dus af van de vorige P&C Beleidsmonitor.

De cijfers van 2022 en 2023 zijn nog voorlopig. In december komt het cijfer van 2024 beschikbaar.

Bron: Provincie Limburg

Aantal door MCB ingediende bidboeken voor de werving van (internationale) congressen (D_18b)

Omschrijving

Dit project is nog in ontwikkeling en het Limburgbrede congresbureau zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 van start gaan. Daarom zijn er nog 0 ingediende bidboeken.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Gebied	2024
Limburg	0

Totale economische waarde (bestedingswaarde van deelnemers) van de door MCB geworven congressen (D_18c)

Omschrijving

Dit project is nog in ontwikkeling en het Limburgbrede congresbureau zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 van start gaan. Daarom is de totale economische waarde van de door MCB geworven congressen nog 0.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Gebied	2024
Limburg	0

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen

Omschrijving

Een goed vestigingsklimaat is belangrijk zowel voor ons bestaande bedrijfsleven als voor het verbinden van nieuwe economische spelers aan onze regionale economie. Het is onze ambitie om de acquisitiekracht van Limburg te versterken, om de behoeften van het bedrijfsleven in onze regio beter in beeld te hebben, om de kansen voor zakelijk toerisme verbonden aan innovatie beter te benutten en om de (ruimtelijke) randvoorwaarden van een toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat te verbeteren.

We richten ons op drie actielijnen:

- Strategische acquisitie en verankering;
- Toerisme: innovatie, infrastructuur en zakelijk toerisme;
- Internationale Economische samenwerking en diplomatie.

Rol Provincie: *aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)*

Kwaliteit

- In 2026 hebben de acquisitieleads geleid tot het vestigen van nieuwe bedrijven in Limburg.
- In 2026 richt het vernieuwde congresbureau - dat voortkomt uit het Maastricht Convention Bureau - zich op het binnenhalen van internationale meerdaagse congressen met een focus op wetenschap en innovatie.
- In 2026 wordt gewerkt aan de duurzame verankering van zowel de TEFAF als Jumping Indoor Maastricht in Limburg.
- In 2026 is er een meerjarige programmatische samenwerking van alle provincies op het thema routestructuren met de landelijke stichtingen Wandelnet en Fietsplatform.
- In 2026 wordt tenminste één project gerealiseerd dat bijdraagt aan de internationale samenwerking en profilering van de Brightlands campussen.

Tijd

Activiteiten zijn continu doorlopend en duren de volledige collegeperiode.

Geld

Het budget voor product 3.1.1. Vestigingsklimaat voor morgen is € 2,85 mln. Dit bestaat uit 53% reguliere middelen en 47% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- Partnership Tefaf (€ 0,30 mln.);
- Procesmiddelen Einstein Telescope (€ 0,42 mln.).

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen:

- € 0,40 mln. voor de subsidiebijdrage voor de organisatie van Jumping Indoor Maastricht (JIM). Dit bedrag wordt gedekt uit de Programmareserve Economie (GS 1-7-2025);
- € 0,30 mln. voor de provinciale bijdrage aan acquisitie. Dit bedrag wordt gedekt uit de reserve knelpunten economisch beleid (GS 1-7-2025).

3.1.3. Maastricht Aachen Airport

Omschrijving

Maastricht Aachen Airport (MAA) draagt bij aan zowel de Limburgse als aan de nationale economie. Daarnaast leidt het tot samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs; bijvoorbeeld in het Aviation Competence Center.

MAA maakt deel uit van de nationale luchtinfrastructuur en is na Schiphol de enige Nederlandse luchthaven met een vrachtfunctie.

Op [16 december 2022](#) hebben Provinciale Staten kennisgenomen van het Businessplan 'Transitie naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven' van MAA BV en MAABI BV ter invulling van [Amendement 145 'Een omgevingsbewust en toekomstbestendig MAA'](#) en ingestemd met het verstrekken van een Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB) van € 5,50 mln. per jaar en een investeringskrediet voor achterstallig onderhoud (in de vorm van een agiostorting) van € 23,9 mln.

Het businessplan 2022 beschrijft de wijze waarop de luchthaven zal transformeren naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven met de daarbij behorende doelen en beoogde fasering en tijdspad. Als aandeelhouder van de luchthaven bewaken we de kaders die Provinciale Staten bij de besluitvorming in 2022 hebben aangegeven en zien wij erop toe dat de in het businessplan gestelde doelen worden behaald. Dit doen we aan de hand van reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen, maar ook aan de hand van de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen. Hierover rapporteren we twee maal per jaar aan Provinciale Staten door middel van de voortgangsrapportages in het kader van de 'Regeling Grote Projecten'. Voorts informeren wij Provinciale Staten als actualiteiten daartoe aanleiding geven.

Rol Provincie: *partner (aandeelhouder), financier, procesmanager, bevoegd gezag*

Kwaliteit

Omgevingsfonds

De toegezegde provinciale bijdrage van in totaal € 8,75 mln. aan de stichting wordt in de vorm van een subsidie in tranches verstrekt op basis van de jaarlijks aan te leveren voortgangsrapportages inclusief geactualiseerd liquiditeitsoverzicht; in 2026 voor de derde keer.

Provinciaal Inpassingplan MAA proefdraaien

We verwachten dat het PIP in de loop van 2026 kan worden vastgesteld, mits de minister de Wnb-vergunning heeft afgegeven.

Luchthavenbesluit

De in het kader van de luchthavenbesluitprocedure opgestelde m.e.r.-notitie is in het najaar van 2024 ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W). Het ministerie heeft deze beoordelingsnotitie op haar beurt voor advies aan de Commissie MER voorgelegd. Het advies van de Commissie is in maart 2025 gepubliceerd. We verwachten dat de Minister van I&W in 2026 aangeeft of de beoordelingsnotitie ten grondslag kan liggen aan de door de minister te nemen mer-beoordelingsbeslissing en om naar aanleiding van het advies van de Commissie MER aanbevelingen aan MAA kenbaar te maken, zodat de luchthaven haar verdere uitwerkingen kan doen en de voorbereidingen ten behoeve van het indienen van de aanvraag Luchthavenbesluit kan afronden.

Route development fund

De ontvangen bijdragen van de gemeente Maastricht om in te zetten op het stimuleren van lijnverbindingen vanaf MAA naar intercontinentale luchthavens ter bevordering van de verankering van het zakelijk toerisme in de regio naar bijvoorbeeld het MECC en de TEFAF zijn voor € 0,6 mln. ingezet in 2025. Afhankelijk van de verdere ontwikkeling van de luchtverbindingen en de marktbehoefte, worden er in 2026 nieuwe aanvragen ingediend en bijdragen afgeroepen.

Ontsluiting luchthaven

Voor het verbeteren van de ontsluiting van de luchthaven (verbeteren verkeersveiligheid Vliegveldweg en voorterreinen MAA) heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat in de vorm van een specifieke uitkering (SPUK) aan de Provincie een bedrag van € 3,5 mln. inclusief BTW beschikbaar gesteld. De Provincie leidt de middelen door aan de gemeente Beek en MAA die dit project gaan uitvoeren. De gemeente Beek en MAA dragen zelf ieder € 2 mln. bij. De voorbereiding van dit project is gestart in 2025. Met de planning van de start van de uitvoering wordt rekening gehouden met de verwachte extra toestroom van passagiers medio 2027 als gevolg van de aansluiting bij Eindhoven Airport. In 2026 zal de aanbesteding plaatsvinden en zullen de eerste werken worden uitgevoerd.

Tijd

De bovengenoemde resultaten worden per ultimum 2026 gerealiseerd.

Geld

Het budget voor product 3.1.3. Maastricht Aachen Airport bedraagt € 17,23 mln. Dit bestaat uit 98% reguliere middelen, 1% personeelskosten en 1% kapitaallasten.

De reguliere middelen worden gebruikt voor met name:

- 'niet' economische diensten van algemeen belang (NEDAB) € 5,50 mln.;
- achterstallig onderhoud € 6,54 mln.;

- omgevingsfonds € 1,60 mln.;
- ontsluiting Maastricht Aachen Airport € 2,89 mln.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' zijn in deze begroting voor 2026 € 0,05 mln. procesmiddelen opgenomen ten behoeve van het programma 'Transitie Maastricht Aachen Airport'. Dit bedrag wordt gedekt uit de Programmareserve Economie onderdeel majeure projecten (GS 1-7-2025). Deze procesmiddelen zijn onder andere benodigd voor een mogelijk onderzoek naar benchmark met andere luchthavens, het organiseren van bijeenkomsten en werkbezoeken.

Wat willen we bereiken?

3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

- In 2027 is de innovatiekracht van het Limburgse mkb verbeterd, waardoor ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg.
- In 2027 zijn er meer startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie, allen gericht op de transities.
- In 2027 is er voor Limburg een dekkend financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

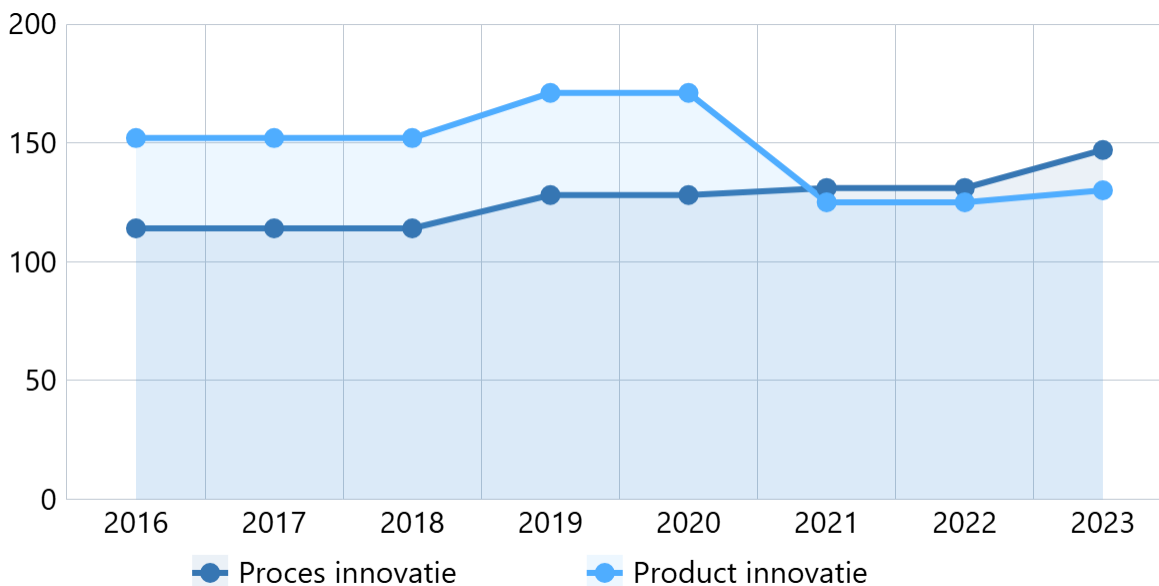
Aanwezigheid financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers, ja/nee (D_22a)

Ja

Indicatoren

Aantal MKB bedrijven in Limburg met proces- en productinnovaties (D_21a)

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Aantal MKB bedrijven in Limburg met proces- en productinnovaties (D_21a)

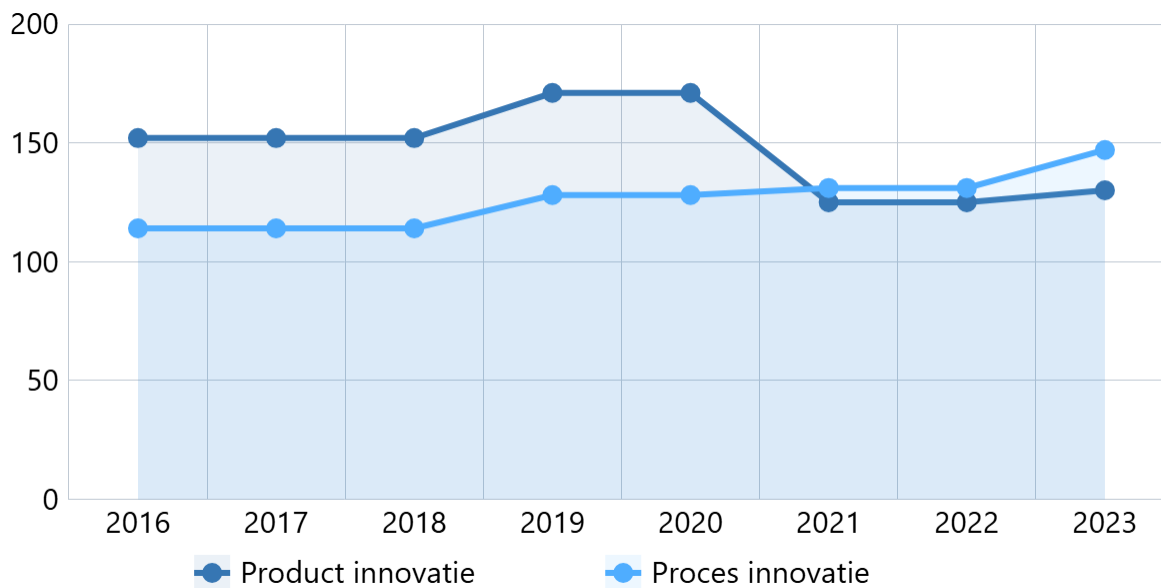
Omschrijving

De onderstaande grafiek geeft weer:

- MKB-bedrijven in Limburg die productinnovaties introduceren (percentage van het mkb). Productinnovatie is een belangrijk onderdeel van innovatie, omdat het nieuwe markten kan creëren en het concurrentievermogen kan verbeteren. Deze indicator wordt berekend als het aantal mkb-bedrijven dat ten minste één productinnovatie heeft geïntroduceerd, hetzij nieuw voor de onderneming, hetzij nieuw voor hun markt, gedeeld door het totale aantal mkb-bedrijven. De scores zijn geïndexeerd op basis van de prestaties van de EU in 2017 voor die indicator.
- MKB-bedrijven in Limburg die bedrijfsprocesinnovaties introduceren (percentage van het mkb). Veel bedrijven innoveren niet door nieuwe producten te verbeteren, maar door hun bedrijfsprocessen te verbeteren. Bedrijfsprocesinnovaties omvatten proces-, marketing- en organisatie-innovatie. Deze indicator wordt berekend als het aantal mkb-bedrijven dat ten minste één bedrijfsprocesinnovatie heeft geïntroduceerd, hetzij nieuw voor de onderneming of nieuw voor hun markt, gedeeld door het totale aantal mkb-bedrijven. De scores zijn geïndexeerd op basis van de prestaties van de EU in 2017 voor die indicator.

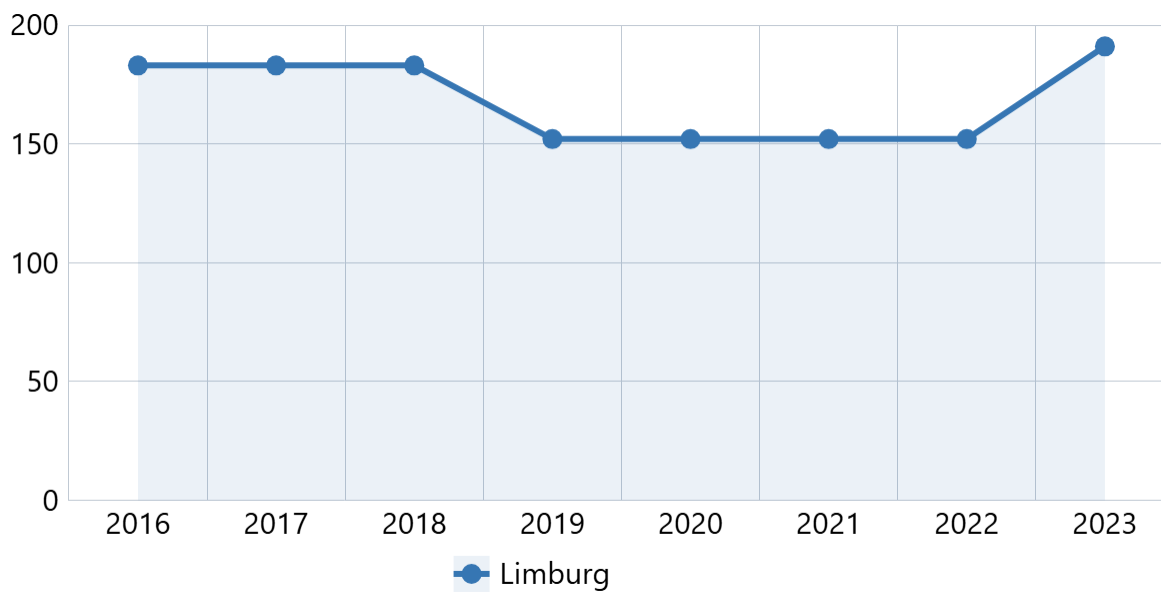
Bron: European innovation scoreboard (EIS)

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Aantal MKB bedrijven in innovatieve samenwerkingsverbanden (D_21b)

Bron: Provincie Limburg

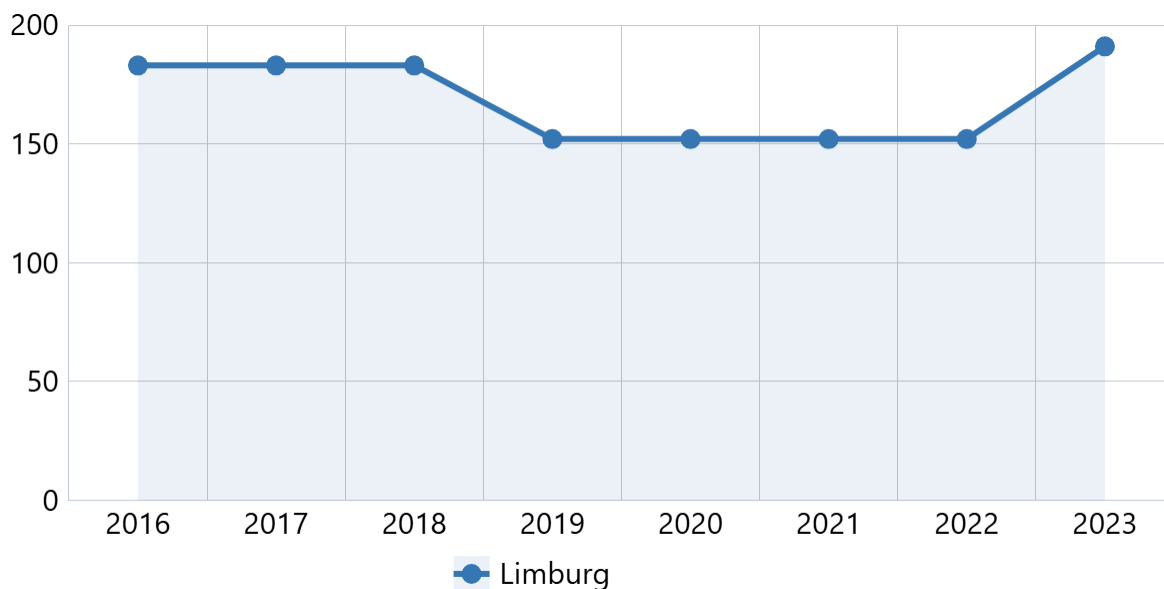
Aantal MKB bedrijven in innovatieve samenwerkingsverbanden (D_21b)

Omschrijving

Deze indicator geeft de mate weer waarin het MKB betrokken is bij innovatiesamenwerking. Complexe innovaties zijn vaak afhankelijk van het vermogen om gebruik te maken van diverse informatie- en kennisbronnen of om mee te werken aan de ontwikkeling van een innovatie. De indicator meet de uitwisseling van kennis tussen openbare onderzoeksinstituten en bedrijven, en tussen bedrijven en andere bedrijven. De y-as laat de jaarlijkse prestatie van Limburg op deze indicator zien. Hierbij is de gemiddelde prestatie van EU landen in 2017 de 'baseline' en dus 100.

Bron: European innovation scoreboard (EIS)

Statistieken

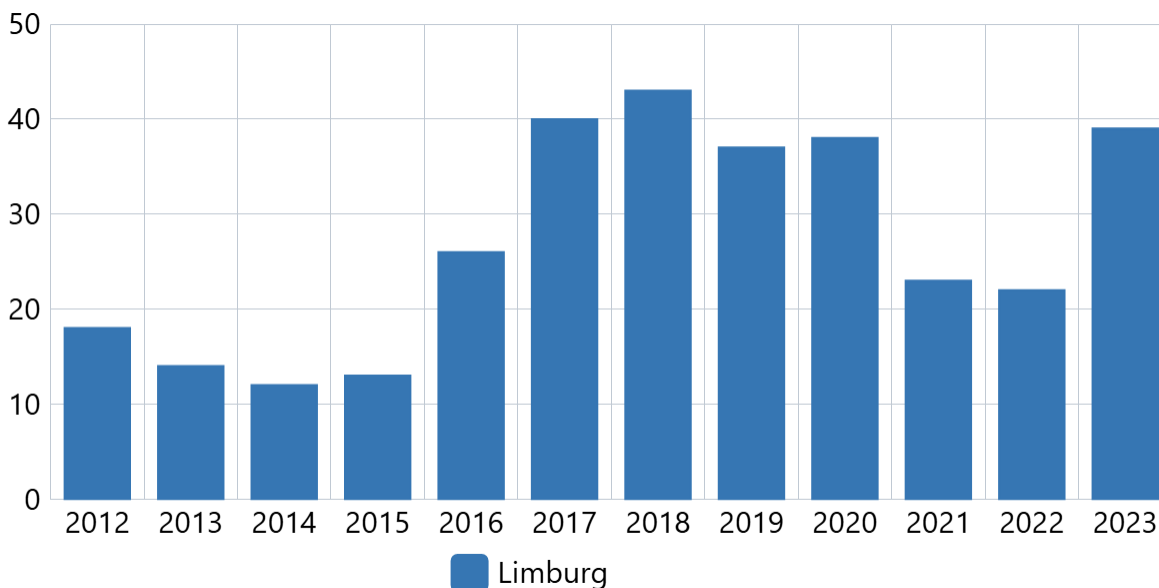
Bron: Provincie Limburg

Aantal startende innovatieve bedrijven vanuit: (i) Brightlands ecosystemen (D_23a)

Omschrijving

Aantal startende innovatieve bedrijven vanuit: (i) Brightlands ecosystemen (D_23a (i))

De onderstaande grafieken geven het aantal startende innovatieve bedrijven of wel start up (vestigingen van nieuw opgerichte bedrijven) vanuit de Brightlands ecosystemen weer.

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

Omschrijving

Het Limburgse mkb is de drager van het verdienvermogen van de regio. Met trots zien we dat het veel ondernemers lukt om de kansen die uit de transitie ontstaan om te zetten in bedrijvigheid. Daarmee leveren zij hun bijdrage aan de maatschappelijke opgaven voor Limburg. Er is ook nog een wereld te winnen, het mkb moet blijven innoveren. Het versterken van de innovatiekracht bij het Limburgse mkb blijft daarmee een belangrijke opgave.

Onze ambitie is dat de innovatiekracht van het Limburgse mkb verbeterd, zodat ondernemers in alle sectoren via slimme innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg. Ook willen wij dat er meer startende innovatieve ondernemers ontstaan vanuit de Brightlands campussen, het onderwijs en via acquisitie. Wij dragen bij aan het realiseren van een regionaal financieringsinstrumentarium dat alle stadia van een startende onderneming kan ondersteunen.

Uitvoering verloopt via drie actielijnen:

- Innovatief bedrijfsleven;
- Innovatieve ecosystemen;
- Innovaties voor het brede mkb.

Rol Provincie: *aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)*

Kwaliteit

- In 2026 worden bedrijven ondersteund bij innovatieve grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten in euregionaal verband.
- In 2026 worden via onze instrumenten ondernemingen gestimuleerd om (in samenwerking met kennisinstellingen) innovatieve projecten te starten op één of meer van de vijf maatschappelijke transities.
- In 2026 wordt de nieuwe regeling Sprint subsidies van kracht, bedoeld om het MKB te ondersteunen die versnelling willen aanbrengen in het toekomstbestendig maken van hun onderneming en die een bijdrage leveren aan één of meer maatschappelijke opgaven.
- In 2026 wordt de subsidieregeling "Economische Frontrunners" van kracht, bedoeld om aanvullend aan de Limburg-brede verstedelijkingsstrategie van Limburg Centraal in te zetten op het verbeteren van het economisch profiel en dynamiek in en rond de zes grote Limburgse steden en hun intercitystations.
- In 2026 worden nieuwe start-ups en scale-ups ondersteund met inzet van fondsen en programma's in Limburg.
- In 2026 gaan we voor het Limburgse MKB door met de mogelijkheden die de Actieagenda MKB-Dienstverlening 2024-2026 van het Rijk ons biedt.
- In 2026 onderhouden wij nauw contact met het MKB en organiseren we diverse evenementen speciaal voor deze doelgroep.

Einstein Telescope:

- Er zijn definitieve afspraken gemaakt met België en Duitsland over de wijze waarop het consortium de samenwerking in de bidbook / haalbaarheidsfase en de daarop volgende bouwfase gaat uitvoeren.
- Er ligt een stevig R&D- en valorisatieprogramma waarbij een prominente rol is weggelegd voor de ET Pathfinder als laboratorium voor de Einstein Telescope sleuteltechnologieën.
- Er ligt een goed uitvoeringsplan om MBO en HBO in zowel nationale als Euregionale context in de meest brede zin aan te laten sluiten op de kennis en kunde die nodig is om de Einstein Telescope te ontwikkelen, te bouwen en te onderhouden.
- De noodzakelijke haalbaarheidsonderzoeken ten behoeve van het bidbook zijn grotendeels uitgevoerd en er ligt een plan om de ruimtelijke inpassing en aanleg uit te voeren.
- Er ligt een goede nationale en Euregionale lobbystrategie om de positie van de EMR als vestigingsplek van de Einstein Telescope in ons voordeel te beslechten.

Tijd

Deze activiteiten zijn continu doorlopend en duren de volledige collegeperiode.

Geld

Het budget voor product 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven bedraagt € 21,47 mln. Dit bestaat uit 90,9% reguliere middelen en 9,1% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- Cofinanciering van Europese projecten (€ 1,29 mln.);
- Subsidie project Healthy Eating and Food Innovation (€ 0,26 mln.);
- Exploitatiesubsidie Chemelot innovation and Learning Labs (CHILL) (€ 0,50 mln.);
- Exploitatie- en apparaatskosten LIOF (€ 2,77);
- Technische bijstand Europese programma's (€1,18 mln.);

- MIT-regeling (€ 1,00 mln.);
- Cofinanciering van Europese projecten ten aanzien van het project Einstein Telescope (€3,50 mln.).

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen:

- € 3,00 mln. ten behoeve van de uitvoering de Sprint Subsidie. Dit bedrag wordt gedekt uit de programmareserve Economie (GS 1-7-2025);
- € 6,00 mln. ten behoeve van de uitvoering Economische Frontrunners. Dit bedrag wordt gedekt uit de programmareserve Economie (GS 1-7-2025).

3.2.2 Brightlands

Omschrijving

Brightlands

De vier Brightlands campussen vormen de basis en kern van Brightlands. We voeren de Staten-besluiten van 2022 en 2023 uit. We continueren onze inzet om het samenspel tussen de Brightlands campussen te verbeteren. Samen met onze partners gaan we meer partijen binden aan Brightlands: mkb-bedrijven, kennisinstituten, mede-overheden en talenten. Enerzijds om het draagvlak onder de Brightlands campussen en Brightlands breder te maken. Anderzijds is ons doel om de investeringen meer te laten renderen in de maatschappelijke omgeving via valorisatie en ondernemerschap. Dat doen we ook vanuit de adviezen van de kwartiermaker en met het Brightlands office. Via het office gaan we de gezamenlijke lobbykracht van de regio bundelen om meer impact te maken, waarbij we aansluiten bij de 8 propositie. Verder gaan we het merk 'Brightlands' met meer focus positioneren ook op landelijk niveau. Nauwe samenwerking tussen het Brightlands office en de eigen lobbykracht van de Provincie is daar een onderdeel van.

Brightlands Chemelot Campus

De ontwikkeling van Brightlands Chemelot Campus staat in het teken van de realisatie van de uitbreiding Noord, waarin nieuwe bedrijvigheid en initiatieven met name op gebied van circulariteit (zoals Brightlands Circular Space) zullen landen, en het verstevigen van het totale kennislandschap. Daarmee is deze campus, samen met de Chemelot Industrial site een belangrijke aanjager van de circulaire transitie in Limburg en Nederland. De chemiesector verkeert in zwaar weer en dat ondervindt ook de campus als het gaat om investeringen in R&D en de vestiging van nieuwe en het behoud van bestaande bedrijven of de doorontwikkeling daarvan.

Brightlands Campus Greenport Venlo

De Brightlands Campus Greenport Venlo is een jonge campus, die zich richt op innovatie in de hoogwaardige tuinbouwketen voor gezondheid, duurzaamheid en bedrijvigheid. De komende periode ligt hier de nadruk op de verdere ontwikkeling en groei van de campus en het stabiliseren van de vastgoedsituatie.

Brightlands Maastricht Health Campus

Vanuit de Brightlands Maastricht Health Campus wordt ingezet op het integraal ontwikkelen van de campusorganisatie (inclusief bedrijvigheid), een aantrekkelijk campusgebied en de benodigde kennisinfrastructuur. De focus ligt hierbij op medische- en engineering thema's en de versterking van de campus in zijn geheel, om zo innovatieve ideeën van wetenschappers, ondernemers en artsen naar de patiënt te kunnen blijven brengen, via de markt.

Brightlands Smart Services Campus

De Brightlands Smart Services Campus bevindt zich anno 2025 in een fase van versnelde professionalisering en doorgroei, met als doel uit te groeien tot een volwassen innovatie-omgeving. Hoewel de campus nog altijd kenmerken vertoont van een campus in de 'opstart-fase', zijn duidelijke stappen gezet richting een structureel duurzame organisatie en community. Met het oog op de jonge leeftijd van de campus en het feit dat deze geheel nieuw is opgebouwd, verloopt de ontwikkeling in lijn met de verwachtingen en doelen. De groei van het aantal bedrijven, kennisinstellingen en arbeidsplaatsen is en blijft de centrale ambitie. Met het oog op deze groei wordt er actief gewerkt aan optimalisatie van het ruimtegebruik en ligt uitbreiding van het beschikbare vastgoed in Heerlen in de lijn der verwachting. De bezettingsgraad is inmiddels fors gestegen, en verdere optimalisatie levert belangrijke kansen op voor het versterken van de economische en maatschappelijke impact van de campus.

Kwaliteit

Brightlands

In het Statenbesluit 'Brightlands - visie en rol Provincie Limburg' c.s. is vastgelegd wat de inzet van de Provincie gaat zijn in de periode tot 2030.

Meer in het bijzonder bundelt het Brightlands office de lobby en PA-inspanningen op een selectie van onderwerpen. Het merk 'Brightlands' is met meer focus landelijk gepositioneerd. In 2026 stimuleert en ondersteunt het startup versnellingsprogramma 'Brightlands Startup League' startende innovatieve ondernemers in de Brightlands community.

We stimuleren actief, ook als aandeelhouder, dwarsverbanden tussen Brightlands campussen onderling én met de relevante regionale programma's en daarmee de samenwerking tussen en het draagvlak onder de Brightlands campussen.

We rapporteren over de realisatie van de inhoudelijke doelen in de Brightlands Rapportage (in het kader van de Regeling Grote Project). Daarin zijn ook de beoogde resultaten benoemd. Via De Brightlands Rapportage worden de Staten jaarlijks geïnformeerd voor 1 juli.

Brightlands Chemelot Campus

Samen met het ministerie van Defensie, ministerie van Economische Zaken, LIOF, de Brightlands Chemelot Campus zullen wij vervolgstappen zetten voor de verdere ontwikkeling van de Limburgse innovatiehub voor slimme materialen.

De bouw van Brightlands Circular Space zal in 2026 doorgaan en de samenwerking wordt gezocht met partijen in de circulaire loop.

De bijdrage aan het geheel van bedrijvigheid, onderzoek en ondernemerschap, via de ondersteuning van de kennisinfrastructuur, zetten wij ook in 2026 voort voor zover het rendement dat toelaat.

Brightlands Campus Greenport Venlo

In 2026 wordt verder gewerkt aan de groei van de Brightlands Campus Greenport Venlo, zoals opgenomen in het Groeiplan BCGV 203X. Een van de belangrijke onderdelen is CHILL@Venlo, het verbinden van strategische partners en de groei van het aantal studenten op de campus.

Daarnaast werkt Campus Vastgoed Greenport Venlo in 2025 verder aan de vastgoedpropositie van de campus, waarin de acquisitie(strategie) en de strategische gebiedsvisie van de campus centraal staan.

Brightlands Maastricht Health Campus

De campusorganisatie blijft inzetten op de valorisatie van kennis en kunde van UM en MUMC+ naar ondernemerschap en werkgelegenheid. De fysieke ontwikkeling is hierbij ondersteunend.

Het vinden van samenwerkingspartners en vervolgens het indienen van voorstellen richting programma's en fondsen van Rijk en EU is een van de belangrijkste activiteiten.

De campusorganisatie gaat haar inzet op het gebied van het ondersteunen van ondernemerschap verder uitbouwen. Zij doet dit ook in samenwerking met de andere campussen.

Brightlands Smart Services Campus

De campusorganisatie profileert zich met een hoog ambitieniveau, gericht op versterking van haar rol als toonaangevend AI- en data-community. Als één van de zeven nationale AI-hubs (AI-hub Brightlands) vervult BSSC sinds 2021 een centrale positie binnen de Nederlandse AI-coalitie. Voor de periode tot en met 2030 ligt de nadruk op het verdiepen van kennis en expertise in zorgvuldig gekozen focusgebieden zoals zorg & gezondheid, circulaire industrie en innovatieve publieke dienstverlening, steeds in nauwe samenwerking met strategische partners zoals Universiteit Maastricht en APG als (mede)aandeelhouder maar ook Zuyd Hogeschool en Vista College. De belangrijkste opgaven liggen in het verder ontwikkelen van de innovatie-omgeving: het bieden van een hoogwaardige vestigingslocatie met moderne faciliteiten (inclusief flexibele kantoor- en labruimte), het aantrekken van nieuwe bedrijven en instellingen, het realiseren van strategische samenwerkingen en allianties, en het actief deelnemen aan nationale en Europese innovatieprogramma's. Evenementen, matchmaking en community building zijn kernelementen binnen deze strategie, waarmee de campus haar aantrekkingskracht blijft vergroten.

Innovatief programmamanagement en projectontwikkeling, zoals via het Innovation Powerhouse, Health AI & Data Alliance en ELSA Labs, vormen een steeds belangrijker onderdeel van de campusactiviteiten. Initiatieven als het verbinden van MKB, onderzoek en onderwijs (bijvoorbeeld via learning labs en de Digitale Werkplaats) dragen bij aan het versterken van de regionale kennisinfrastructuur en versnellen de digitale transitie in Limburg. Gezien de positieve trend in bezettingsgraad en het groeiende aantal innovatieve bedrijven en startups op de campus, wordt de basis gelegd voor een duurzaam positief financieel bedrijfsmodel, met ruimte voor verdere uitbreiding indien de vraag aanhoudt.

De Provincie Limburg blijft de Brightlands Smart Services Campus (blijven) versterken met structurele (co-)financiering, het programmatisch faciliteren en verbinden van partners en inzet op regionale positionering.

Tijd

De Statenbesluiten hebben betrekking op de periode 2023-2030. De inzet van de Provincie is uitgezet voor dezelfde periode.

Geld

Het budget voor product 3.2.2. Innovaties voor de Brightlands bedraagt € 6,12 mln. Dit bestaat uit 21,8% reguliere middelen, 18,2% personeelskosten en 60% kapitaallasten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- Communicatie Brightlands (€ 0,50 mln.);
- Brightlands Startup (€ 0,75 mln.);
- Kwartiermaker Brightlands (€ 0,09 mln.).

Wat willen we bereiken?

3.3. Een gezonde arbeidsmarkt

- In 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot.
- In 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden.
- In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transitie.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Aanwezigheid van de LLO-infrastructuur, ja/nee (D_25a)

Ja. De LLO-infrastructuur is ondergebracht in twee initiatieven:

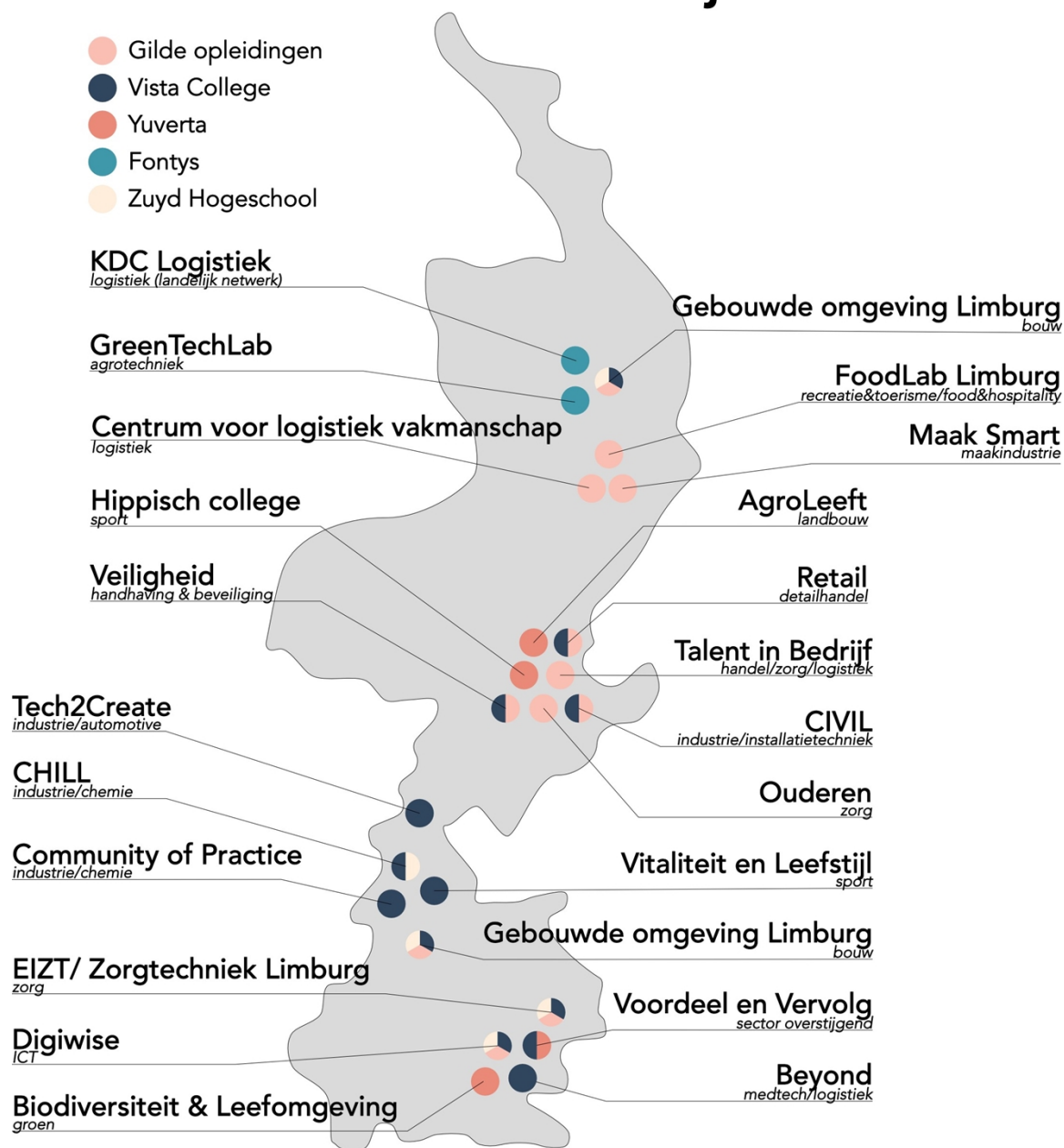
Leo Loopbaan: het loket voor de Limburger rondom loopbaan en ontwikkeling

Limburg Leert: het loket voor Limburg voor om- en bijscholing

Het aantal publiek private samenwerking van het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven binnen de transities (D_26a)

Deze afbeelding toont de locaties in Limburg waar publiek beroepsonderwijs en bedrijfsleven met elkaar samenwerken. Deze publiek private samenwerkingen kennen verschillende vormen. De getoonde samenwerkingen staan los van eventuele provinciale ondersteuning.

publiek private samenwerkingen in het onderwijs

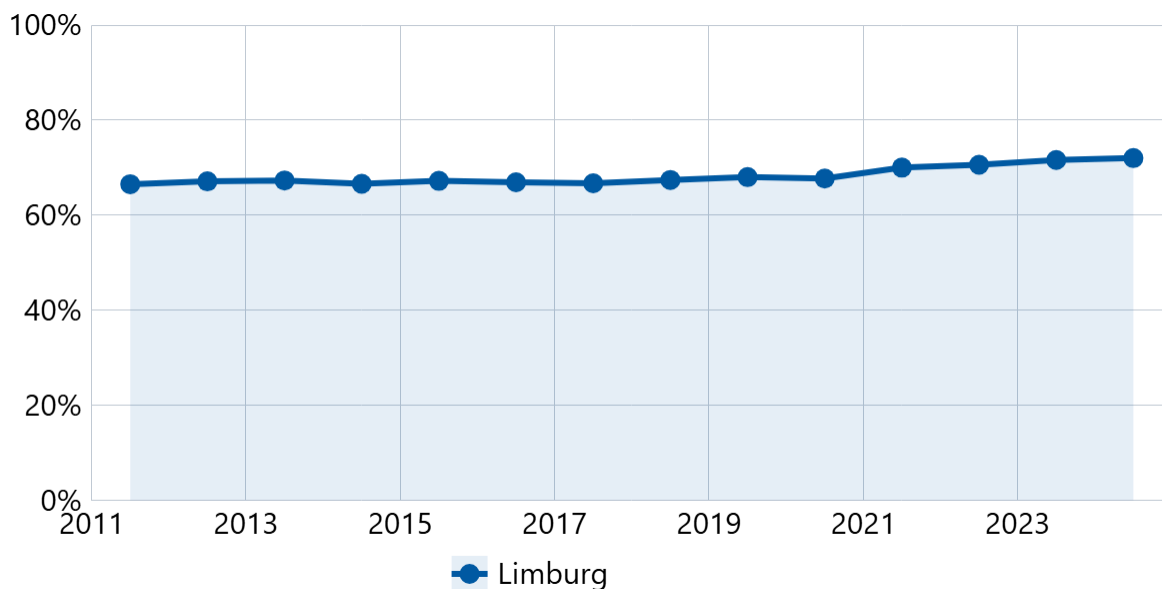
Indicatoren

Werkgelegenheid (% bruto arbeidsparticipatie) (MO_7b)

Omschrijving

De bruto arbeidsparticipatie is het percentage mensen van de werkende leeftijd dat werkt óf op zoek is naar werk en hier ook beschikbaar voor is. Het gaat dus om het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Met *beroepsbevolking* wordt bedoeld: personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Met *niet-beroepsbevolking* bedoelen we: personen zonder betaald werk die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Deze indicator heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. De arbeidsparticipatie is op dit moment historisch hoog. Dit is zowel in Limburg als in de rest van Nederland het geval.

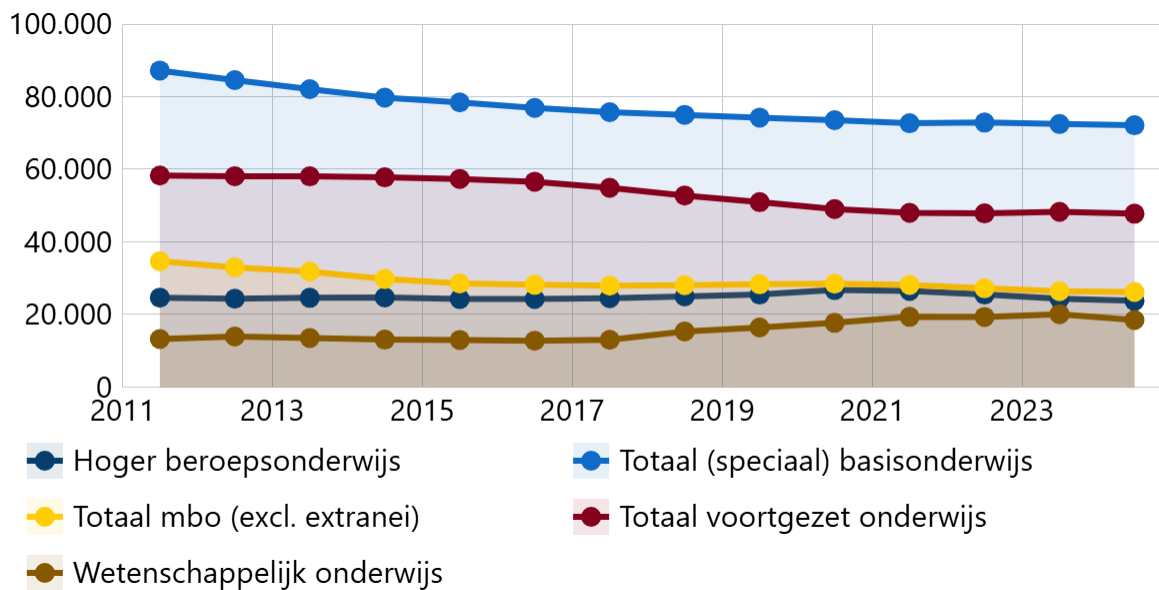
Bron: Provincie Limburg

Leerlingenaantallen Limburgse onderwijsinstellingen (D_24a)

Omschrijving

Deze grafiek bevat het aantal leerlingen en studenten in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo), voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en hoger onderwijs (ho) naar onderwijssoort, onderwijsniveau en woonregio op 1 oktober van een betreffend school-/studiejaar.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Aanwezigheid/beschikbaarheid opleidingen (D_24b)

Omschrijving

De grafiek toont het aantal mbo-studenten per sectorkamer per 1 oktober. De ontwikkeling van het aantal studenten is een belangrijke indicator voor de toekomstbestendigheid van het onderwijs. Bij een dalende trend zal een opleiding op enig moment onder druk komen te staan.

Statistieken

Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt

Omschrijving

Met de uitvoeringsagenda 'Een gezonde arbeidsmarkt' werken we aan een arbeidsmarkt waarin iedere (nieuwe) Limburger in staat is om een duurzame werkplek te vinden, mee te kunnen bewegen met veranderingen en zichzelf verder te ontwikkelen.

Hierbij richten we het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid op de sociaal maatschappelijke opgaven:

- Onderwijsopgave: een meer toekomstbestendig onderwijslandschap (mbo-hbo-wo) in Limburg dat de transitie ondersteunt (kennis als brandstof voor innovatie) en minder kwetsbaar is voor de rigiditeit van het nationale systeem en met aanhaking van bedrijfsleven. Een onderwijslandschap dat ook binnen de demografische realiteit van Limburg in staat is om mensen op te leiden, zodat deze goed blijven aansluiten op de behoeften in de regio.
- Kwalitatieve opgave: Het beter op peil houden van kennis en vaardigheden ('Leven Lang Ontwikkelen'), waarmee een bredere inzetbaarheid in een voortdurend veranderende arbeidsmarkt wordt bereikt. Blijven leren en ontwikkelen wordt gestimuleerd en is makkelijk toegankelijk, voor iedereen. Bedrijfsleven en onderwijs zijn hier samen voor verantwoordelijk.
- Kwantitatieve opgave: een betere balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Een dynamiek waarin de vraag naar personeel onderdeel is van strategisch HR beleid.

We gaan met dit uitvoeringsprogramma bijdragen aan deze arbeidsmarktopgaven via drie actielijnen:

- Actielijn 1: Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur;
- Actielijn 2: Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking;
- Actielijn 3: Vraag en aanbod in balans.

Voor de activiteiten in deze drie actielijnen is vooralsnog de inzet van € 10,0 mln. uit de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs voorzien.

Rol Provincie: *ondersteuner, subsidiënt, partner*

Kwaliteit

In 2026 zijn de volgende resultaten voorzien:

- In 2026 is de Bestuursafel Onderwijs met alle hoger- en beroepsonderwijsinstellingen minimaal twee keer bij elkaar gekomen.
- In 2026 zijn er minimaal twee arbeidsmarkt- of onderwijsprojecten met Limburgse partners ingediend binnen Rijks- of Europese regelingen.
- In 2026 is de financiering van de Grensinformatiepunten (GIP's) structureel geborgd.
- In 2026 is gestart met de uitvoering van Talent Charter.

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten is per ultimo 2026 gerealiseerd.

Geld

Het budget voor product 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt bedraagt € 5,54 mln. Dit bestaat uit 88% reguliere middelen en 12% personeelskosten. De reguliere middelen worden met name gebruikt voor:

- Cofinanciering nationale en Europese projecten € 1,55 mln.;
- Cofinanciering grensinformatiepunten € 0,90 mln.;
- Talent Charter: geïntensiveerde arbeidsmarktaanpak € 2,16 mln.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' hoofdstuk 'Een gezonde arbeidsmarkt' zijn in deze begroting voor 2026 € 0,55 mln. lasten opgenomen. Dit bedrag wordt ingezet voor de cofinanciering van nationale en Europese projecten en wordt gedekt uit de Programmareserve Onderwijs en Arbeidsmarkt (GS 1-7-2025).

Wat willen we bereiken?

3.4. Verduurzaming en circulaire economie

- Tegen 2027 heeft de Limburgse economie een grotere mate van circulariteit bereikt door de implementatie van R-strategieën, waarmee we in lijn zijn met de nationale doelstelling van 50% circulariteit tegen 2030.
- In 2027 werken we met onderwijs, bedrijfsleven en overheid intensief samen om de circulaire transitie te versterken.
- In 2027 zijn de ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden zo ingericht om de uitrol van kansrijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Beschrijving van de mate waarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenwerken op het gebied van circulariteit (D_28a)

We verkennen hoe de arbeidsmarktvraag voor de circulaire economie (kwantitatief en kwalitatief) eruit ziet om een scherper beeld te kunnen schetsen hoe het onderwijsaanbod optimaal aan te laten sluiten. De verkenning wordt in Q3 2025 opgeleverd. De 5 universiteiten in de euregio werken op initiatief van de provincie samen aan een trinationaal curriculum circulaire economie. Het MBO in Limburg ontwikkelt open-source modules circulaire economie.

Beschrijving van de door de Provincie ingerichte ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden (D_29a)

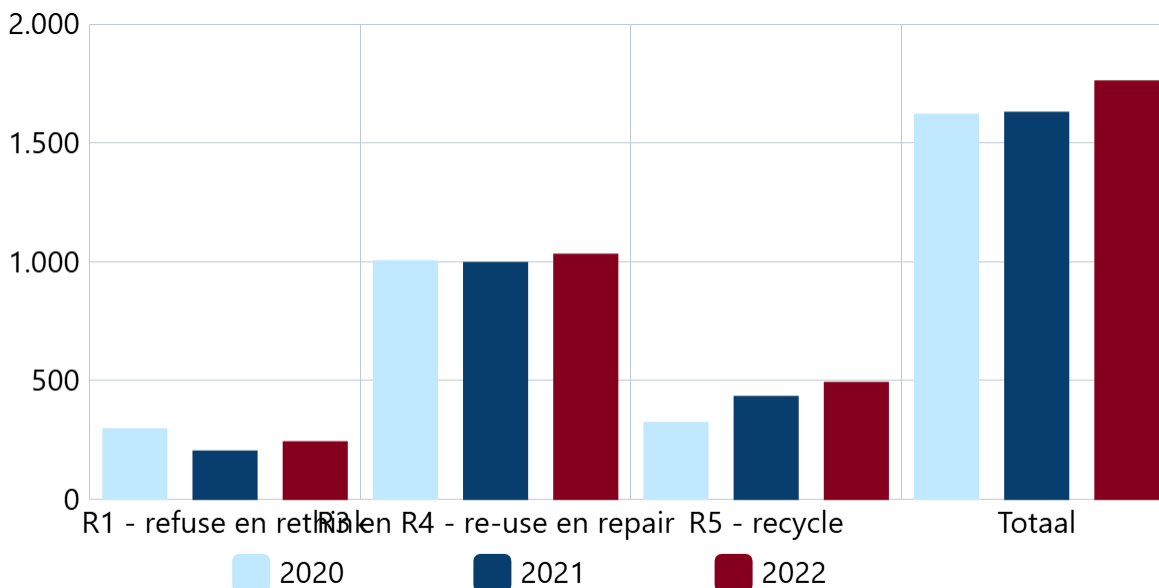
Om hier stappen te kunnen zetten sluiten we aan bij relevante tafels en instrumenten. In de concept POVI is circulaire economie als provinciaal belang aangemerkt. Met Limburg Toekomstbestendig (LIOF), de fondsen en onze provinciale subsidieregeling economie en concurrentiekracht ondersteunen we het bedrijfsleven vanuit onze provinciale rol in de transitie naar circulaire economie. Voor het optimaliseren van de juridische randvoorwaarden zijn we vooral afhankelijk van Europese en rijkswetgeving. Hiertoe voeren wij lobby samen met andere provincies en nemen we deel aan relevante Europese netwerken zoals European Chemical Regions Network (ECRN), Vanguard Initiative en S3platform chemie.

Indicatoren

Regionale toegevoegde waarde van de circulaire economie in Limburg naar R-strategie (D_27a)

Omschrijving

In onderstaande figuur is de toegevoegde waarde opgenomen, gegenereerd met economische activiteiten die gelinkt kunnen worden aan één van de verschillende R strategieën. De R-strategieën, ook wel R-ladder genoemd, zijn circulariteitsstrategieën die bijdragen aan het verminderen van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen. Hieronder vallen R1 rethink (heroverwegen), R2 reduce (verminderen), R3 reuse (hergebruik), R4 repair (repareren) en R5 recycle (materialen hergebruiken).

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie

Omschrijving

Het bedrijfsleven wordt versterkt door een duurzame circulaire economie. Dit heeft gunstige consequenties voor de concurrentiepositie van Limburg. We blijven ons actief inzetten voor nationaal en Europees beleid dat de industrie zoals die van het grote industriecluster Chemelot versterkt, verduurzaamt en vergroent. Verduurzaming en circulair ondernemen vraagt kennis, samenwerking en investeringen.

Wij zetten onze innovatie-instrumenten in (die bij LIOF zijn ondergebracht) en delen onze kennis en ervaring. Om versnelling, opschaling en impact te genereren is focus noodzakelijk. We zetten daarom in op vier prioritaire bedrijfsketens. Dit zijn:

- chemie;
- biomassa en voedsel;
- circulair bouwen;
- duurzame maakindustrie.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, financier, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner, aanjager*

Kwaliteit

- In 2026 is ondersteuning gegeven aan inspirerende Limburgse praktijkvoorbeelden voor de circulaire economie. Hierbij is aangesloten bij projecten die uitstraling hebben door hun impact voor de circulaire economie en projecten die zowel een bijdrage leveren aan de circulaire economie als aan andere provinciale doelstellingen zoals Limburg Centraal. Hiervoor zetten we de economische frontrunners subsidie in (zie 3.2.1.).

- In 2026 is de ambitie van Chemelot om in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn ondersteund vanuit de provinciale rol. Langs de lijn van het Limburgs Bod voor een Duurzaam Chemelot blijven we een krachtig partner in de verduurzaming van het chemiecluster Chemelot – cruciaal voor het verdienvermogen van Nederland en de strategische autonomie van onze economie. Deze strategische propositie omhelst een samenhangende investeringsstrategie, die moet leiden tot een klimaatneutrale en circulaire Chemelot-site in 2050. Die ambitie is haalbaar, wanneer bedrijven bereid zijn te investeren. Om de investeringsbereidheid te vergroten spannen we ons richting Rijk en de Europese Commissie in voor een gelijk speelveld, de tijdige aanwezigheid van cruciale infrastructuur en voor (cluster-)maatwerkafspraken voor flagship projecten zoals de Thermal Oxidizer voor AnQore en OCI/Furec (RWE). Tevens zien we meerwaarde in een publiek belang in de strategische grondpositie van de Chemelot Industrial Park, de Brightlands Chemelot Campus en de haven van Chemelot (Stein). Onder de voorwaarde dat ook de Rijksoverheid hierin een positie inneemt, verkennen we de mogelijkheden om de grondpositie van DSM-Firmenich over te nemen. Voor het totaal pakket aan maatregelen zullen wij een separaat voorstel aan uw Staten voorleggen.
- In 2026 is het impulsprogramma Biocirculaire economie Limburg IBEL 2.0 in uitvoering, met de nadruk op vezels.
- In 2026 is innovatie en toepassing om de transitie naar een circulaire economie te versnellen in het MKB ondersteund door gebruik te maken van de sprintsubsidie (zie 3.2.1.).
- In 2026 zijn nationale en Europese financieringsprogramma's maximaal benut voor verduurzaming en circulaire economie (3.2.1.).
- In 2026 is de uitvoering van het programma CEL4LIFE van start gegaan en grensoverschrijdend project CHEERS4EU is verder gecontinueerd.
- In 2026 is er een circulair leer- en innovatieplatform Limburg dat kennisdeling stimuleert en zich doorontwikkelt naar een center of expertise circulaire economie.

Om de verduurzaming van de Provinciale organisatie te versnellen wordt:

In 2026 het uitvoeringsplan duurzaamheid uitgevoerd vanuit bedrijfsvoering (zie verplichte paragrafen 9 Duurzaamheid).

In 2026 is door Provincie Limburg opgetreden als 'eerste klant' (launching customer) voor onze eigen inkoop.

Tijd

Bovenstaande resultaten ultimo 2026 gerealiseerd of in uitvoering. Fondsen zoals van LIOF, Europese en nationale fondsen lopen over coalitieperioden heen.

Geld

Het budget voor product 3.4.1. Innovaties voor Verduurzaming en circulaire economie bedraagt € 2,31 mln. Dit bestaat uit 68,8% reguliere middelen en 31,2% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor:

- Interreg project Europe Cheers4EU (€ 0,11 mln.);
- Procesmiddelen circulaire Economie (€ 0,13 mln.).

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen:

- € 0,30 mln. voor de provinciale bijdrage aan acquisitie. Dit bedrag wordt gedekt uit de programmareserve economie (GS 1-7-2025);
- € 0,05 mln. ten behoeve van de bijdrage aan de Circulaire Economie Leer- en innovatieplatform Limburg. Dit bedrag wordt gedekt uit de programmareserve Economie (GS 1-7-2025).

Wat willen we bereiken?

3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

- In 2027 is er meer kennis over de land- en tuinbouw in Limburg en daardoor begrip ten aanzien van de sector en de transities.

In 2027 zijn er 120 agrarische koplopers en innovatoren ondersteund met het marktrijp maken van kansrijke innovaties en concepten ten behoeve van de transities. Daarnaast zal er eind 2025 een uitgebalanceerd pakket beschikbaar zijn ten behoeve van de transities in de landbouw. Hierbij besteden we minimaal de helft van het beschikbare budget aan oplossingen die duurzaam en diervriendelijk zijn.

We werken aan een communicatiestrategie, waarmee we gaan zorgen voor actieve informatie naar de Limburgse agrariërs ten aanzien van kennis- en informatie-overdracht en regelingen. Daarnaast beogen we met de communicatiestrategie ook educatieve en kleinschalige initiatieven te ondersteunen gericht op de relatie tussen boer en burger.

Tot slot werken we aan een platform waar partijen die betrokken zijn bij het perspectief van de blijvende ondernemer in Limburg met elkaar spreken over de strategie en aanpak om deze ondernemers te ondersteunen met het uitstippelen van de toekomstontwikkeling van hun bedrijf.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Deze indicatoren gaan in op het aantal ondernemers en initiatieven die we als Provincie ondersteunen en de strategische netwerken en samenwerkingen waarin we participeren.

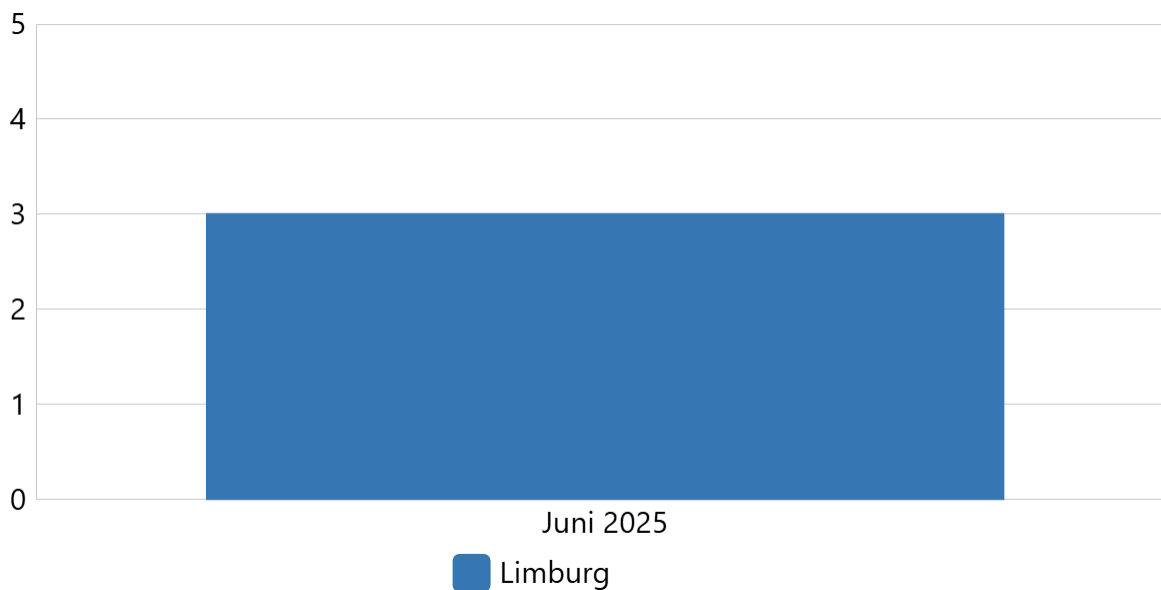
Indicatoren

Aantal ondersteunende, toekomstgerichte en innovatieve projecten / concepten i.r.t. de land- en tuinbouwsector waar we als Provincie financieel aan bijdragen (D_30c)

Omschrijving

Dit betreft de ontwikkeling van de Agrarische Blijversaanpak Limburg, de ondersteuning van het Regionaal Voedselsysteem Limburg en de fieldlab Vitale Kip.

Onderstaande grafiek laat de cijfers tot en met juni 2025 zien. In de tweede helft van 2025, 2026 en 2027 wordt deze grafiek aangevuld zodat de trend zichtbaar wordt.

Bron: Provincie Limburg

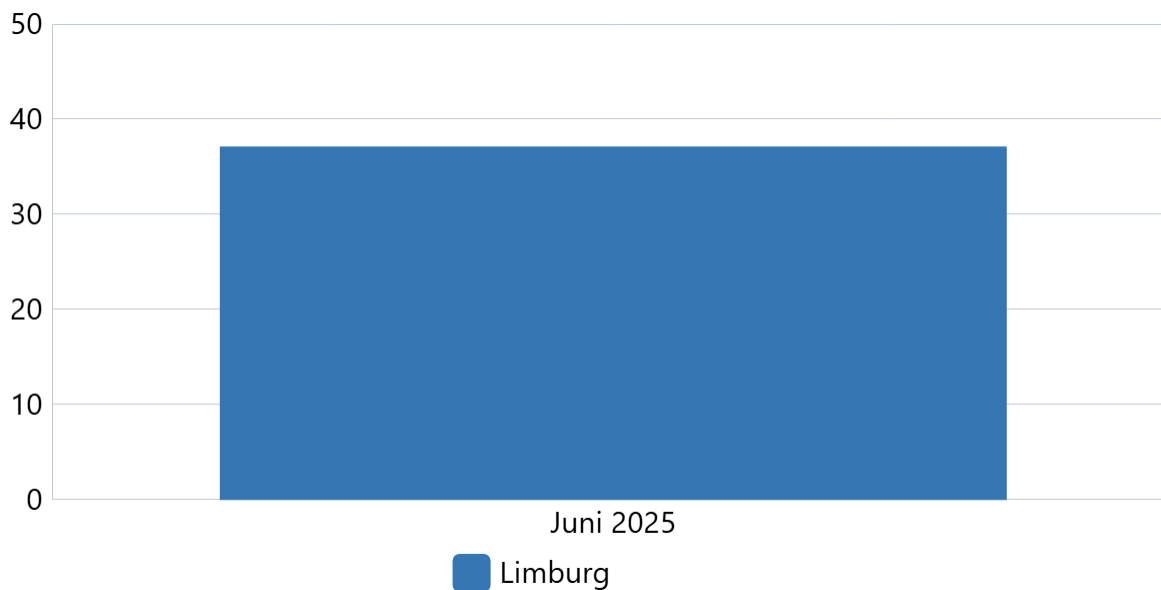
Aantal netwerken of strategische samenwerkingen i.r.t. de land- en tuinbouwsector waar we als Provincie in participeren door middel van kennis inbreng en optioneel financiële middelen (D_30d)

Omschrijving

Het betreft hier Europese, (inter-) provinciale, nationale, (eu-)regionale netwerken, platforms en (thema-) werkgroepen.

Onderstaande grafiek laat de cijfers tot en met juni 2025 zien. In de tweede helft van 2025, 2026 en 2027 wordt deze grafiek aangevuld zodat de trend zichtbaar wordt.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

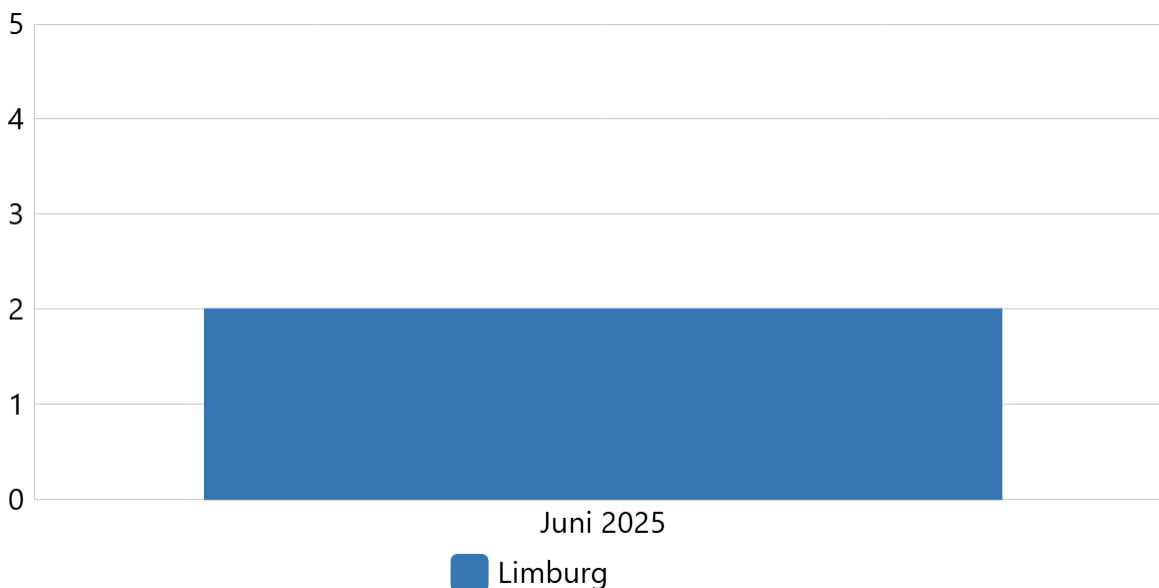
Aantal door de Provincie ondersteunde initiatieven van derden (inclusief het aantal hiermee bereikte personen) die educatief of informatief zijn voor de maatschappij over land- en tuinbouwsector (D_30e)

Omschrijving

Hieronder valt de "Week van ons Eten", waar elke dag diverse activiteiten hieromtrent plaatsvinden, alsmede de informatieve landbouw-module in de pilot van het traject van Goed Gezien op middelbare scholen. Verkenningen rondom een regeling inzake boer-burger initiatieven vinden plaats.

Onderstaande grafiek laat de cijfers tot en met juni 2025 zien. In de tweede helft van 2025, 2026 en 2027 wordt deze grafiek aangevuld zodat de trend zichtbaar wordt.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

Omschrijving

We zijn trots op onze Limburgse land- en tuinbouw die behoort tot de top van de wereld. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarisch ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied. Ondernemers die de komende jaren willen doorgaan met ondernemen, of daarmee willen starten, hebben hun blik op de toekomst gericht.

We richten ons op de doorontwikkeling van (bewezen) conceptuele ontwikkelingen en implementeerbare innovaties bij de koplopers en innovators van de sectoren. Daarnaast achten we het in het belang van de Limburgse agrariër dat hij maximaal gebruik kan maken van kennis en informatie die hem ondersteunt bij het maken van duurzame investeringsbeslissingen voor zijn bedrijf.

Binnen dit beleidskader streven we ernaar om de middelen die hieraan verbonden zijn zo veel mogelijk te laten landen op het boeren erf.

Dit doen we door middel van drie actielijnen:

1. Opgavegericht innoveren;
2. Strategisch verbinden;
3. De Limburgse land- en tuinbouw in beeld.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

- In 2026 stellen we een regeling op voor verduurzaming en innovatie op het boerenerf. Deze regeling willen we uitvoeren, omdat voor de vorige openstellingen van de productieve investeringsregelingen van het NSP dergelijk grote belangstelling was, dat deze ruimschoots was overschreven.
- In 2026 is het werkprogramma Building Balance 2025-2028 voor de ondersteuning van ketenvorming rondom biobased teelten in uitvoering. Dergelijke teelten hebben de potentie om een nieuwe economische drager voor de agrarische sector te worden, maar hiervoor is wel een betere ketenregie nodig.
- In 2026 maken we een start met het opzetten en begeleiden van showcasebedrijven rondom doelsturing. Hiermee beogen we kennis en expertise op te bouwen rondom techniek en jurisprudentie om, op langere termijn, te komen tot doelvoorschriftenvergunningen.
- In 2026 schalen we de handreiking van de Blijversaanpak uitwerking en de aanpak verder op. De proef op de som fase zal de eerste helft van het jaar 2026 in beslag nemen, waarbij we hopen de ervaringen vanuit deze fase te kunnen gebruiken voor een verdere uitrol en inbedding.
- In 2026 investeren we in het onderhouden van diverse relevante netwerken zoals het strategisch partnerschap van het Regionaal Voedselsysteem Limburg, Platform vitale veehouderij en rondom eiwittransitie.
- Tot slot beogen we in 2026 de communicatiecampagne rondom de 'Limburgse land- en tuinbouw in beeld' in uitvoering te brengen.

Tijd

- De beoogde regeling zal in Q2 2026 worden opengesteld.
- Het werkprogramma Building Balance is een programma dat zich uitstrekt over de jaren 2025-2028.
- Het opstarten van het traject rondom de showcasebedrijven zal worden aanbesteed in 2026, de uitvoering zal enkele jaren in beslag nemen om te komen tot een uitgebreide set aan data en opbouw van kennis en expertise.
- De proef op de som fase van de Blijversaanpak wordt in 2026 afgerond. De verwachting is dat in het tweede deel van 2026 een verder opschaling en inbedding mogelijk is.
- Het strategisch partnerschap van het Regionaal Voedselsysteem strekt zich over 3 jaren (2025 t/m 2027).

Geld

Het budget voor product 3.5.1. Gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg bedraagt € 9,18 mln. Dit bestaat uit 92% reguliere middelen en 8% personeelskosten. De reguliere middelen worden met name gebruikt voor:

- uitvoeringskosten GLB/NSP € 1,40 mln.;
- cofinanciering GLB/NSP 2024-2027 totaal € 2,61 mln. voor de openstelling van de interventies Samenwerking EIP operationele groepen € 2,32 mln. en Kennisverspreiding en informatie € 0,29 mln.;
- uitvoering van de actielijnen Opgavegericht innoveren € 2,91 mln., Strategisch verbinden € 0,40 mln. en Limburgse land- en tuinbouw in beeld € 0,52 mln.;
- cofinanciering Europese projecten € 0,60 mln.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' hoofdstuk 'Een gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg' zijn in deze begroting voor 2026 € 2,75 mln. lasten ten laste van de programmareserve Landbouw opgenomen (GS 1-7-2025). Dit betreft de volgende actielijnen:

- Opgavegericht innoveren € 2,51 mln.;
- Strategisch verbinden € 0,21 mln.;
- Limburgse land- en tuinbouw in beeld € 0,04 mln.

Deze middelen worden onder andere ingezet voor de volgende projecten c.q. programma's:

- Regeling voor verduurzaming en innovatie op het boerenerf;
- Werkprogramma Buidling Balance Limburg;
- Het opzetten en begeleiden van showcasebedrijven rondom doelsturing;
- Blijversaanpak.

Voor een nadere toelichting hiervan verwijzen wij u naar het onderdeel Kwaliteit van dit product.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale uitgaven € 76,18 mln. Deze bestaat uit de totale lasten € 65,06 mln. en de totale stortingen € 11,12 mln. in de risicoreserves SIS (€ 6,57 mln.) en Programmareserve Brightlands (€ 4,55 mln.).

Op 1 juli 2025 heeft het college van GS ingestemd met de volgende voorstellen voor aanvullende middelen in deze begroting :

1. Voor de uitwerking van het Beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie zijn de volgende nieuwe voorstellen in de begroting 2026 (incidenteel) opgenomen:
 - Programmering van de uitvoering 2026 van het beleidskader Economie € 11,05 mln. gedekt door programmareserve Economie voor € 10,05 mln., en voor € 0,30 mln. uit reserve knelpunten economisch beleid;
 - Uitvoering 2026 beleidskader Economie, onderdeel 'een gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw' € 2,75 mln. uit de programmareserve Landbouw;
 - Procesmiddelen MAA 2026 € 0,05 mln. uit de programmareserve Economie

Verder voor de cofinanciering projecten Arbeidsmarkt en Onderwijs is € 0,55 mln. incidenteel toegevoegd aan de begroting door onttrekking uit de gelijknamige programmareserve (GS 1 juli 2025).

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 40,49 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	
60564 Actielijn Toerisme 322	400
63253 Knelpuntenfonds	300
63258 Uitvoeringsprogramma economie en innovatie	85
68000 Doorberekende personeelskosten	0
68006 Doorberekende personeelskosten	1.342
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	419
68926 Partnership TEFAF	300
69972 LIOF Trade	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	2.846
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	2.893
66052 Kapitaallasten	203
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	12.040
67720 Procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	50
67753 Stichting Klachtentelefoon MAA	83
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	33
67895 Toev voorz luchthavengeb gebouwen	73
68004 Doorberekende personeelskosten	152
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	98
69683 Bijdrage Omgevingsfonds MAA	1.602
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	17.225
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	20.071
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
60508 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 2	19
60517 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 2	649
60588 ET actielijn innovatief bedrijfsleven	500
60589 ET actielijn innovatieve ecosystemen	500
60591 ET actielijn majeure projecten	2.500
60689 Interreg Europe Project RISEMEDEU	18
60795 Sprint Subsidies	3.000
60796 Economische Frontrunners	6.000
68002 Doorberekende personeelskosten	1.953
68153 BC Healthy Eating and Food Innovation	261

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
68766 CHILL	500
68884 Kapitaallasten	0
69897 NV Industriebank LIOF	2.768
69898 Technische bijstand Europese programmas	1.180
69903 MITregeling	1.000
69964 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 1	133
69965 Cofin Vestigingsklimaat v morgen actielijn 3	86
69966 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 1	399
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	21.466
3.2.2 Brightlands	
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	85
69870 Brightlands Communicatie	500
69915 Brightlands Startup League	750
69927 Kapitaallasten	3.672
69928 Doorberekende personeelskosten	1.113
Totaal 3.2.2 Brightlands	6.120
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	27.585
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	
60509 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 2	420
60510 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 3	175
60765 Talent Charter	2.160
68013 Doorberekende personeelskosten	665
68091 Arbeidsmarktdata	73
69131 GIP Euregio Rijn Waal	11
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	162
69133 GIP Aachen Eurode	304
69134 GIP Maastricht	422
69934 Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur 51	125
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	38
69936 Vraag en aanbod in balans 53	38
69967 Cofin Arbeidsmarkt en Onderwijs actielijn 1	950
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	5.541
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	5.541
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	
60583 Communicatie en kennisdeling 226	25
60584 Menselijk kapitaal onderwijs 224	50
60783 Kosten tbv aankoop gronden Graetheide	1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
60794 Blue Circle Olefines	300
60841 Proceskosten Sea Eagle	375
69892 Full proposal CEL4LIFE 20252028	32
69900 REBIS	69
69929 Doorberekende personeelskosten	721
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	111
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	2.683
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	2.683
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
60823 Stelpost uitvoeringskosten GLBNSP	0
69865 Cofinanciering GLBNSP GroenBlauwdierenwelz	0
69918 Doorberekende personeelskosten	723
69920 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	30
69921 Uitvoeringskosten GLBNSP	1.400
69960 Cofin GLBNSP samenwerking EIP oper groepen	2.318
69962 Cofin GLBNSP Kennisverspreiding en informatie	292
69968 Cofinanciering Land en tuinbouw	599
69978 Opgavegericht innoveren	2.905
69979 Strategisch verbinden	395
69980 Limburgse land en tuinbouw in beeld	522
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	9.183
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	9.183
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	65.064
Totaal Lasten	65.064
Baten	
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	2.893
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	621
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	3.513
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	3.513
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.2 Brightlands	
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	38
69905 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	2.123
69906 Dividend campus Greenport Venlo CV	160
Totaal 3.2.2 Brightlands	2.321

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	2.321
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	108
69133 GIP Aachen Eurode	203
69134 GIP Maastricht	271
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	581
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	581
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	89
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	89
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	89
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	6.504
Totaal Baten	6.504
Saldo van baten en lasten	-58.560
Stortingen	
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	
69502 Toevoeging risicoreserve SIS MAA	4.507
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	4.507
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	4.507
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.2 Brightlands	
69910 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	500
69911 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	1.260
69912 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	300
69916 Toevoeging PR Brightlands	4.550
Totaal 3.2.2 Brightlands	6.609
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	6.609
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	
69774 Toevoeging PR onderwijs en arbeidsmarkt	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	11.117
Totaal Stortingen	11.117

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Onttrekkingen	
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	
60519 Aanw reserve knelpunten economisch beleid	300
69973 Aanwending PR Economie	400
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	700
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	
69974 Aanwending PR Economie	50
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	50
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	750
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
69844 Aanwending PR Brightlands	0
69970 Aanwending PR Economie	13.804
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	13.804
3.2.2 Brightlands	
60673 Aanwending risicoreserve SIS	3.607
69917 Aanwending PR Brightlands	1.250
69943 Aanwending PR Economie	47
Totaal 3.2.2 Brightlands	4.903
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	18.707
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	3.905
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	
60785 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	1.000
69893 Aanwending PR Economie	407
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	1.407
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	1.407
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
69971 Aanwending PR Landbouw	4.420
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	4.420
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	4.420
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	29.190

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Totaal Onttrekkingen	29.190
Saldo mutatie reserves	18.073
Resultaat	-40.487

Verbonden partijen inzake Werken aan een toekomstbestendige economie

Het Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (LIOF), MKB-Leningenfonds en Limburgs Business Development Fund (LBDF) vervullen gezamenlijk de financieringsfunctie gericht op stimulering van bedrijfsinvesteringen, start-ups en doorontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf. Elk van deze verbonden partijen is gericht op een specifieke doelgroep met specifieke financieringsvraagstukken.

Voor de Brightlands campussen dienen de drie venture fondsen; Chemelot Ventures, Brightlands Venture Partners (BVP) fonds IV en Brightlands Agrofood Fund (BAF) als financieringsinstrument voor start-ups en scale-ups.

Provincie Limburg Aviation Valley Commandiet (BLAC BV) en de daaraan gelieerde entiteiten richten zich specifiek op de ontwikkeling van het bedrijventerrein aangrenzend aan Maastricht Aachen Airport. N.V. HBLM (en de dochtervennootschappen MAABI B.V., MAA B.V) en N.V. ALTMAA dragen bij aan de logistieke en toeristische sectoren van de Limburgse economie.

Limburgse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (LHB) B.V. is in een afrondende fase en beheert de opwaardering van de Limburgse bedrijventerreinen.

De Brightlands Chemelot Campus entiteiten dragen bij aan de ontwikkeling van een campus met de focus op nieuwe, biobased materialen en (bio)circulaire duurzame chemische productie door de investeringen in vastgoed en innovatie ontwikkelingen. Maastricht Health Campus B.V. zet zich in voor de ontwikkeling van een internationaal erkende valorisatiecampus in de sectoren Life Sciences en Health. De entiteiten van de Brightlands Campus Greenport Venlo focussen op duurzame technologische ontwikkelingen op het gebied van gezonde voeding, future farming en (bio)circulaire economie. De Brightlands Smart Service Campus entiteiten, Campus Management & Development (CMD) B.V. en Campus Huisvesting (CHV) B.V. focussen op data science en smart services, met als doel de ontwikkeling van een campus van Europees niveau met hoog innovatief vermogen en ondernemerschap.

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Nieuwe energie en leefmilieu

Een Limburg dat vooruit wil, heeft energie nodig. Betrouwbare en schone energie. Steeds vaker opgewekt uit duurzame bronnen, zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt tegengegaan. De overgang naar duurzame energie zal niet vanzelf gaan en zowel van onze huishoudens als de industrie veel vragen. We zullen samen moeten komen tot een verantwoord tempo, zodat de effecten van verandering voor iedereen te dragen zijn.

Bedrijven die gas willen vervangen door stroom, krijgen vaak te maken met lange wachttijden voor een zwaardere aansluiting op het elektriciteitsnet. Dit wordt veroorzaakt door de beperkte beschikbaarheid van materialen en het tekort aan vakmensen in de sector. Tegelijkertijd proberen overheden in de hele wereld de energielasten voor hun burgers te verlichten door miljarden te investeren. Veelal in combinatie met inspanningen om te verduurzamen, om te schakelen naar lokaal opgewekte energie, en om regio's weer concurrerend te maken. Dat is dan weer een voordeel van de huidige moeizame energiesituatie.

Het gevoel voor urgentie rond de zogeheten 'energietransitie' is door al deze factoren groter dan ooit. Ook in Limburg zijn we klaar om nieuwe wegen te bewandelen. Een kwestie van pionieren en ondernemen, experimenteren, vallen, opstaan en weer doorgaan. Daarbij heeft onze regio een aantal extra uitdagingen. Bijvoorbeeld door onze geografische ligging, ver van de Noordzee waar een steeds groter deel van de Nederlandse elektriciteit in windmolenparken wordt opgewekt. Hoe komt die schone energie voor ons beschikbaar? We hebben daarnaast de beschikking over slechts beperkte fysieke ruimte in onze provincie om aan energievoorzieningen te spenderen. De mogelijke komst van de Einstein Telescope is daarop ook van invloed. Limburg heeft relatief veel energie-intensieve industrie en een verouderde woningvoorraad, dus onze energieopgave is ook daarom relatief groot. Dit zijn geen effecten die nu ineens zijn ontstaan en daarom is er de afgelopen jaren al veel in gang gezet om de Limburgse energieopgave te lijf te gaan. Op basis van de ingezette koers willen we de komende periode ideeën en plannen die eerder zijn geformuleerd daadwerkelijk uitvoeren. Waar nodig scherpen we ze aan en maken we ze groter en robuuster. De kwaliteit van onze leefomgeving staat onder druk en dat heeft gevolgen voor ons allemaal, van de gezondheid van inwoners tot de aantrekkelijkheid van Limburg als plek om te wonen en te werken. De Provincie Limburg zet daarom stevig in op het verbeteren van het leefmilieu, met duidelijke kaders en een robuuste uitvoering. Niet alleen om risico's te beperken, maar ook om de leefbaarheid en veiligheid voor huidige en toekomstige generaties te waarborgen. Tegelijkertijd zijn er op nationaal en Europees niveau nog nooit zoveel financiële middelen beschikbaar geweest rond het vraagstuk van energie en een schoon leefmilieu. Daar gaat Limburg met nog meer gewicht op inspelen.

Nieuwe Energie

We werken aan een toekomstbestendig energiesysteem in en voor Limburg. Het energiesysteem omvat alle processen, structuren en componenten die betrokken zijn bij (a) het winnen/opwekken van energie, (b) het transport/opslag en (c) het gebruik van energie. De totale keten van energieproductie tot eindgebruik. Het omvat zowel traditionele energiebronnen, zoals fossiele brandstoffen, als hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne-energie en windenergie.

In lijn met het beleidskader Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu is de Energievisie 1.0 ontwikkeld, om meer duidelijkheid te krijgen over de stappen die we nu moeten zetten voor het gewenste energiesysteem van de toekomst. De Energievisie 1.0 benadrukt dat de tijdige uitvoering van de geplande energie-infrastructuur essentieel is voor de voortgang van ons energiesysteem en voor de ontwikkeling van Limburg. De keuzes en uitgangspunten uit deze visie worden opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie en de Energievisie als onderdeel van het traject Toekomstvisie 2050.

Voor WZL volgt een apart Statenvoorstel over de vervolgfase en de rol van de provincie daarin. Hierbij hoort ook een financiële bijdrage van de Provincie, indicatief bedrag: € 5 - € 10 mln.

Daarnaast volgt er in de eerste helft van 2026 een statenvoorstel inzake Groen gas via de PEM, indicatief bedrag: € 25 mln. voor investeringen in covergisters en € 5 mln. voor inzet capaciteit.

Ruimte en de energietransitie zijn nauw met elkaar verbonden. De ruimte in Limburg is schaars, terwijl het nieuwe energiesysteem juist om veel ruimte vraagt. Het is van belang dat nieuwe manieren van energie-opwek en de hiervoor benodigde energie-infrastructuur goed ruimtelijk wordt ingepast, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn, en dat bestaande en nieuwe energie-infrastructuur optimaal wordt benut om de aanleg van onnodig (lange) nieuwe aansluitingen te voorkomen. Hiervoor hebben we ook aandacht gevraagd middels het Ruimtelijk Voorstel van de Provincie aan het Kabinet.

Ook aan de specifieke ketens en onderdelen van het energiesysteem – de gebouwde omgeving, warmtetransitie, verduurzaming van de industrie en bedrijventerreinen, energie-infrastructuur en grootschalige opwek – draagt de Provincie bij.

Gezonde en veilige leefomgeving

Een gezonde en veilige leefomgeving is een thema dat veel inspanning vraagt en de komende periode meer prioriteit vergt. Hier is de rol van de Provincie als regulerende overheid nodig met het uitoefenen van het formele bevoegd gezag. Een overheid, die haar inwoners beschermt tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's én werkt aan een beter leefmilieu. Met het beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu' gaan wij de komende jaren toewerken naar een robuuster beleid en uitvoering voor het Limburgse leefmilieu. Een gezond en veilig leefmilieu draagt immers bij aan de leefbaarheid in Limburg. Na het landelijke advies van de Commissie Van Aartsen en het daaruit voortvloeiende Nationale Interbestuurlijk Programma, het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over het Limburgse VTH-stelsel in het milieudomein en een in 2023 uitgevoerde verkenning naar concretiserend milieubeleid, neemt de Provincie sterker dan voorheen haar verantwoordelijkheid. We gaan van een minimalistische aanpak naar een robuuste uitvoering op basis van een realistisch en uitvoerbaar perspectief. Niet alleen omdat het moet, maar omdat wij als provinciale 'overheid' hier een zorgplicht voor dragen om het Limburgse leefmilieu te verbeteren.

Ons beleidskader

Het [Beleidskader Nieuwe energie en een schoon leefmilieu](#) is op 12 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 4 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

4.1. Nieuwe energie

Nieuwe energie

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2030 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit gedaald van nu 6,6% naar 5%.
- In 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW Photovoltaic Vermogen, hierna te noemen PV-vermogen, in 2030.

- In 2030 bedraagt de CO₂-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990.
- In 2030 bedraagt CO₂/N₂O-reductie van de industrie 55% t.o.v. 1990.
- De energie-infrastructuur is betrouwbaar, wordt efficiënt benut en voorziet beter in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit.
- In 2030 is er 2,5 TWh duurzame opwek van energie gerealiseerd voor grootschalige installaties (>15 kWp) in Limburg.

Een Limburg dat vooruit wil, heeft een schoon en gezond leefmilieu nodig met een toekomstbestendige energievoorziening. De gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend en zorgen ervoor dat onze huidige brede welvaart en bestaanszekerheid onder druk staan. Landelijk wordt daarom, via het Klimaatakkoord, ingezet op een klimaatneutrale samenleving in 2050. Dat betekent dat we nu al werken aan energiebesparing en omschakelen naar nieuwe bronnen en dragers van energie. Energie is een basisvoorziening voor mensen én bedrijven. De leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie is belangrijk. Door internationale ontwikkelingen en geopolitieke onzekerheden steeg de prijs van energie de afgelopen tijd aanzienlijk. Het zijn basisvoorzieningen en randvoorwaarden die de overheid in brede zin moet garanderen en die niet (alleen) aan de markt overgelaten kunnen worden.

Vanuit de algemene verantwoordelijkheid ontwikkelt de Provincie daarom beleid en initiatieven op het gebied van '*Energie-infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen*' (4.1.1.) en '*Verduurzaming Gebouwde omgeving & Warmte en Grootschalig opwek*' (4.1.2.).

Wat merkt de Limburger ervan?

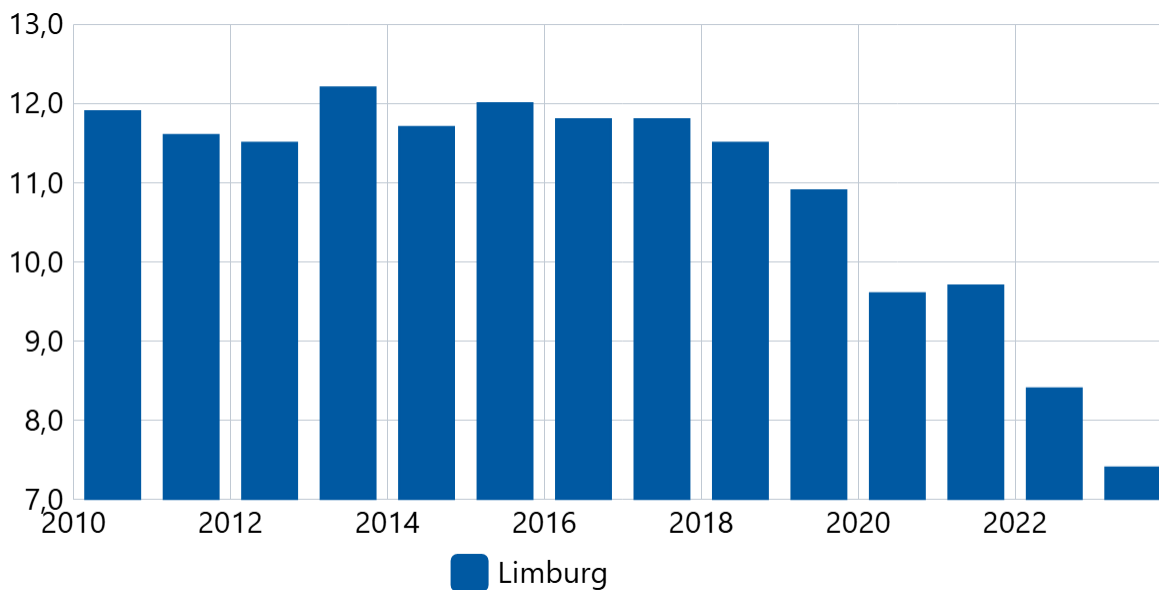
Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd. De doelen en daarbij behorende indicatoren van het programma Nieuwe Energie zijn opgesteld in lijn met het op 12 april 2024 door PS vastgestelde beleidskader 'Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu'.

Indicatoren

Bekende CO₂-uitstoot (BBV) (MO 8d)

Omschrijving

Deze BBV indicator geeft de CO₂-emissie over de jaren heen weer (Bron: Regionale Klimaatmonitor met een bewerking door IPO). De emissie van CO₂ is hierbij bepaald door het verbruik van gas, elektriciteit en vervoersbrandstoffen te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiedrager. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van bijvoorbeeld de brandstofmix van de elektriciteitsproductie en de samenstelling van aardgas. De emissie is gegeven in mTon. Na 2015 is sprake van een structurele afname van de CO₂-emissie.

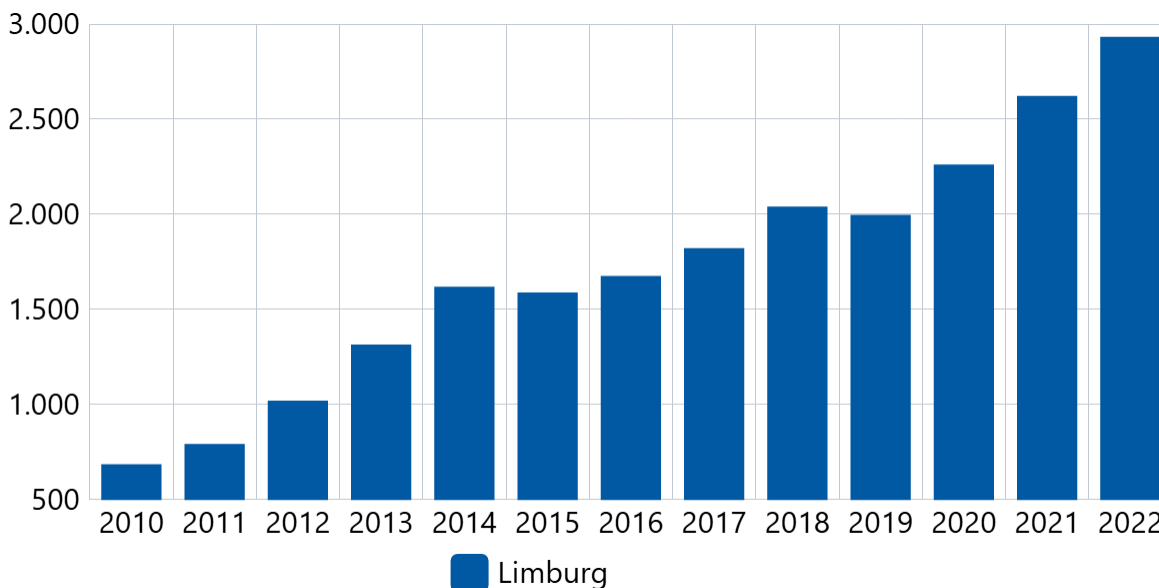

Bron: Regionale klimaatmonitor

Hernieuwbare Energie (BBV) (MO 8e)

Omschrijving

Deze BBV-indicator geeft de groei weer van hernieuwbare opwek in Limburg. Dit betreft hernieuwbare energie uit zon, wind, biomassa, bodem, buitenlucht en water, zowel voor elektriciteit, warmte of vervoer. De hernieuwbare opwek is weergegeven in TeraWattuur (TWh) (bron: Regionale Klimaatmonitor).

Bron: Regionale klimaatmonitor

CO2/N2O-emissie van de industrie conform de NEA-monitoring (D 31a)

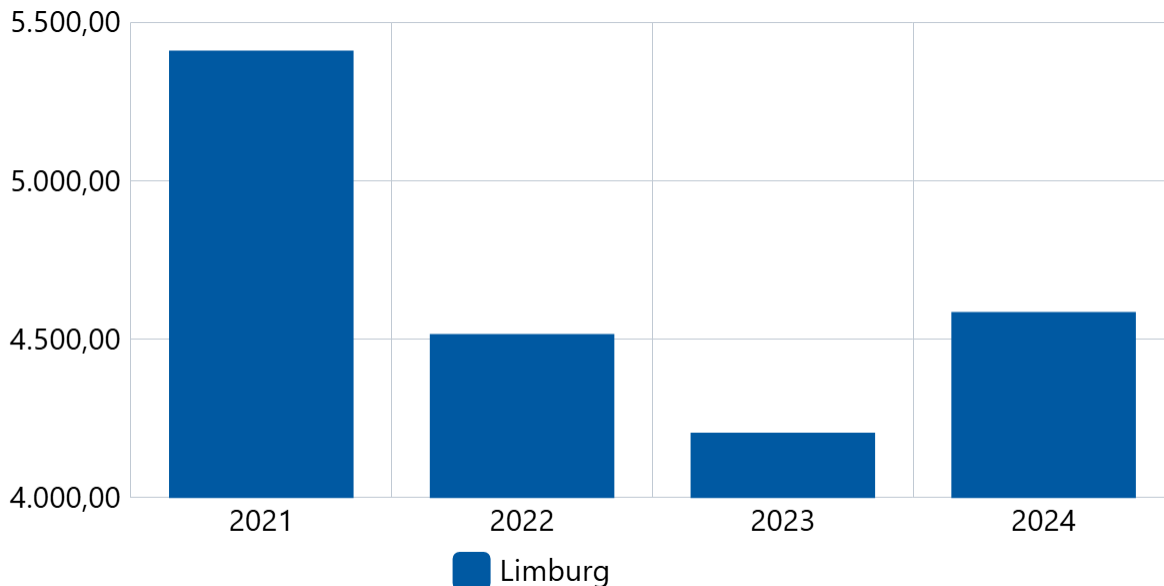
Omschrijving

In deze figuur is de emissie van CO2 en lachgas door de industrie weergegeven in kiloton CO2-equivalenten. Daarbij is de emissie van lachgas vermenigvuldigd met de broeikasgasfactor om daarmee een vergelijkbare maat te krijgen voor het broeikasgaseffect.

Weergegeven is de emissie van de bedrijven die vallen onder de CO2-heffing. Daarmee hebben de cijfers niet betrekking op de hele sector industrie, maar wel van de grootste veroorzakers van deze broeikasgassen. De emissie wordt gepubliceerd door de Nationale Emissie Autoriteit (NEA). De cijfers van de NEA gaan over de emissie uit schoorstenen van de betrokken bedrijven. Dit onderscheidt zich van de CO2-emissie uit de Regionale Klimaatmonitor die veelal, maar niet uitsluitend, werkt met de verbruiksmethode. Daarin wordt de CO2-emissie bepaald door het gebruik van elektriciteit, gas en vervoersbrandstoffen vermenigvuldigd met de emissiefactor (zie ook MO_8d). Lachgas wordt daarmee buiten beschouwing gelaten. In de grafiek wordt zichtbaar dat na een reeks van jaren waarin de emissie afnam, de emissie van de betrokken bedrijven in 2024 weer is toegenomen.

In het beleidskader is als doel geformuleerd om deze emissie te verlagen tot 45% t.o.v. het niveau van 1990. Daarmee is het doel gelijk aan het nationale doel. Er zijn evenwel geen regionale cijfers van de emissie in 1990 beschikbaar, alleen de emissie op nationaal niveau. Hierdoor is het doel niet te kwantificeren. Conform toezegging 9708 is Provinciale Staten in het najaar 2025 via een mededeling portefeuillehouder geïnformeerd over de activiteiten die plaatsvinden in het kader van de verduurzaming industrie, specifiek met betrekking tot de concretere doelen die zijn vastgesteld in het beleidskader. Voor de verduurzaming Chemelot verwijzen wij naar de actualisatie van het 'Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot'.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

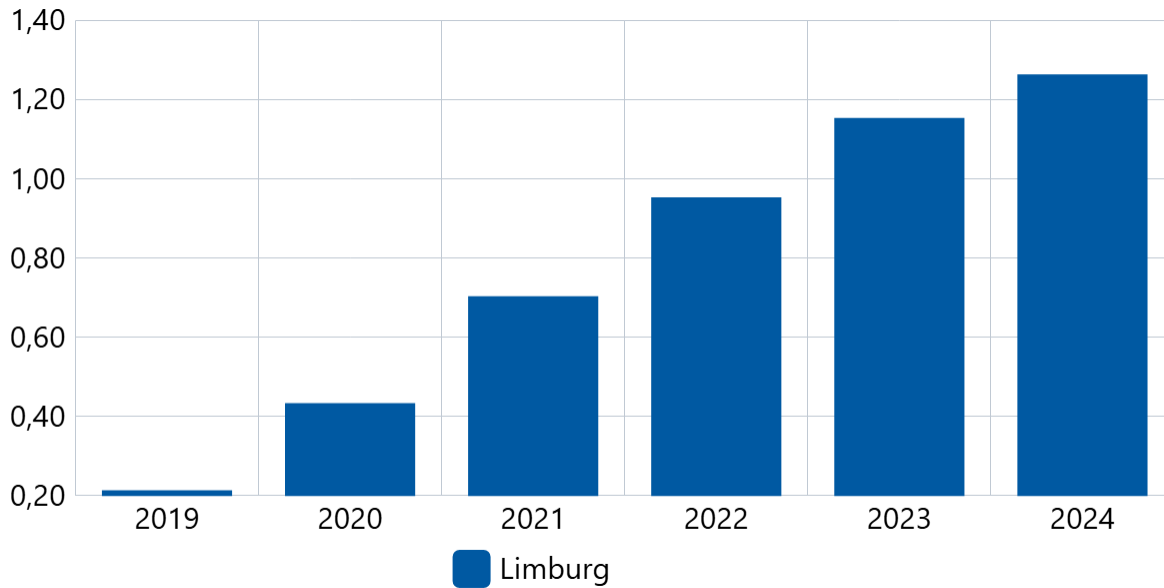
Elektriciteitsproductie (TWh) door grootschalige zon-pv en windturbines (D 33a)

Omschrijving

Deze figuur toont de gerealiseerde elektriciteitsproductie uit grootschalige zon-pv-installaties en windturbines in teraWattuur (TWh = 1 biljoen kWh). Grootschalige zon-pv-installaties hebben een vermogen van 15 kW of meer en kunnen zowel op dak als op de grond gelegen zijn. De productie is bepaald volgens de methodiek van Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). PBL publiceert deze cijfers als onderdeel van de monitoring van de RES-opgave. Dit houdt in dat de jaarlijkse fluctuaties door meer of minder zon of wind er uit zijn gehaald. Dit heet genormaliseerd gebruik, waarbij wordt teruggerekend naar een 'normaal' zon- en windjaar. De energieproductie van installaties die in een bepaald jaar zijn gebouwd wordt aangevuld met de productie die zij in een heel jaar zouden leveren (bijtelling).

Doel is om in 2030 een productie van 2.5 TWh te bereiken. De jaarlijkse groei vlakt af en bedraagt tussen 2022 en 2023 0.2 TWh.

Statistieken

Bron: Regionale klimaatmonitor

CO2-emissie van de gebouwde omgeving [bronbenadering] (D 34a)

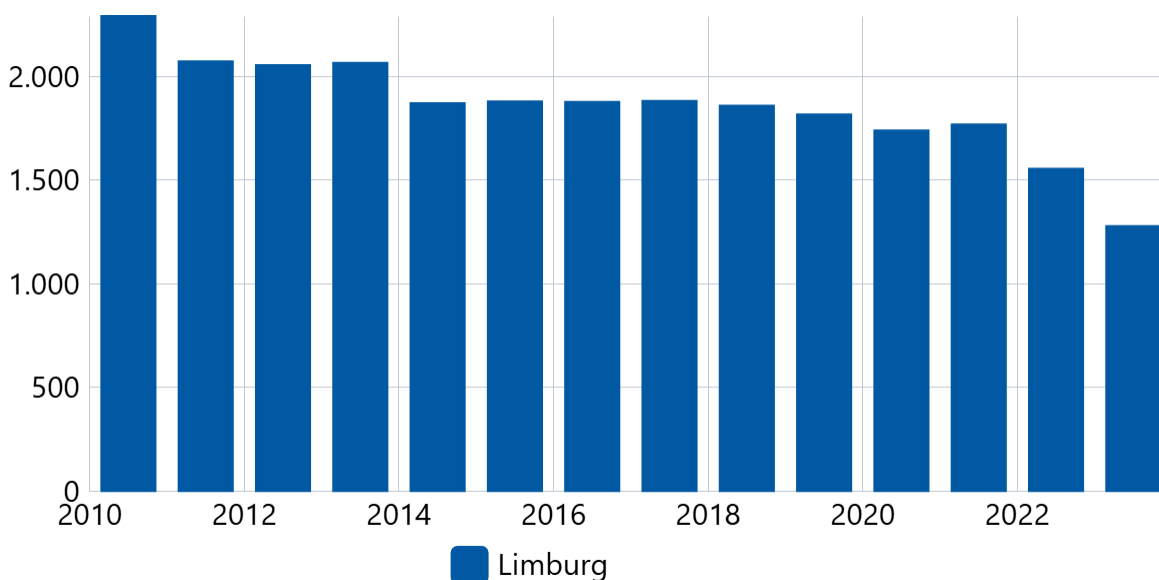
Omschrijving

Deze figuur uit de Regionale Klimaatmonitor toont de CO2-emissie van de gebouwde omgeving volgens de bronmethode in kiloton (kTon). Er wordt hierbij uitsluitend gekeken naar de emissie uit de schoorstenen van de gebouwde omgeving. Dit zijn de verwarmingsinstallaties die middels de verbranding van gas gebouwen verwarmen. Het elektriciteitsverbruik wordt hierbij niet meegerekend (dat wordt in deze berekeningswijze toegerekend aan de sector energie). Deze berekeningsmethodiek is gelijk aan die van doelstelling D31 a).

Het doel is gelijk aan het nationale doel, waarbij de emissie in 2030 45% bedraagt van het niveau in 1990. Het nationale doel is bepaald conform de IPPC rapportagemethode. Hiervan bestaan geen regionale cijfers. Met cijfers uit de emissieregistratie is de emissie in 1990 bij benadering te bepalen (1693 kTon). Het doel voor 2030 bedraagt op basis daarvan maximaal 762 kTon .

De trend van de afgelopen jaren is een beperkte jaarlijkse daling, die vanaf 2021 prominenter doorzet.

Statistieken

Bron: Regionale klimaatmonitor

Het aandeel huishoudens in Limburg met een laag inkomen én een woning van laag energetische kwaliteit (D 35a)

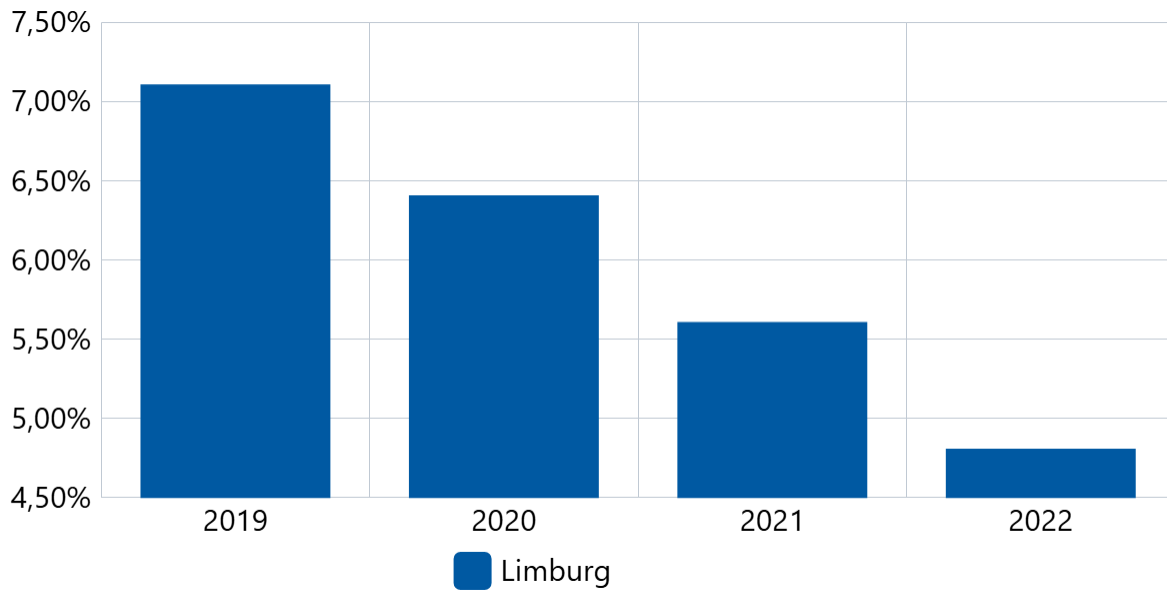
Omschrijving

CBS publiceert data over energiearmoede en hanteert daarvoor verschillende indicatoren. De getoonde indicator laat huishoudens naar voren komen die kwetsbaar zijn omdat ze een laag inkomen hebben en wonen in een woning met een lage energetische kwaliteit. Hierdoor worden ook huishoudens meegenomen die hun energierekening wel kunnen betalen, maar door de lage energetische kwaliteit problemen kunnen ervaren in wooncomfort. Bijvoorbeeld omdat de woning moeilijk of alleen tegen hoge kosten te verwarmen is.

CBS publiceert de getallen van twee jaar geleden. De verwachting is dat de getallen van 2023 in augustus 2025 beschikbaar gekomen. CBS heeft in 2024 een methodewijziging doorgevoerd, waarbij de indicatorwaarden van alle voorgaande jaren zijn bijgesteld. Daarmee is ook de waarde van het gehanteerde uitgangsjaar gewijzigd. De methodewijziging leidt over alle voorgaande jaren tot een (geringere) lagere indicatorwaarde.

Er is vanaf de start van de statistiek een verbetering zichtbaar in de situatie rond energiearmoede, waarbij in 2022 de doelstelling behaald is. Weergegeven zijn de gemiddelde waarden van de gehele provincie. Op wijkniveau verschillen de waarden aanzienlijk, waarbij de indicator in een aantal wijken boven deze gemiddelden liggen.

Statistieken

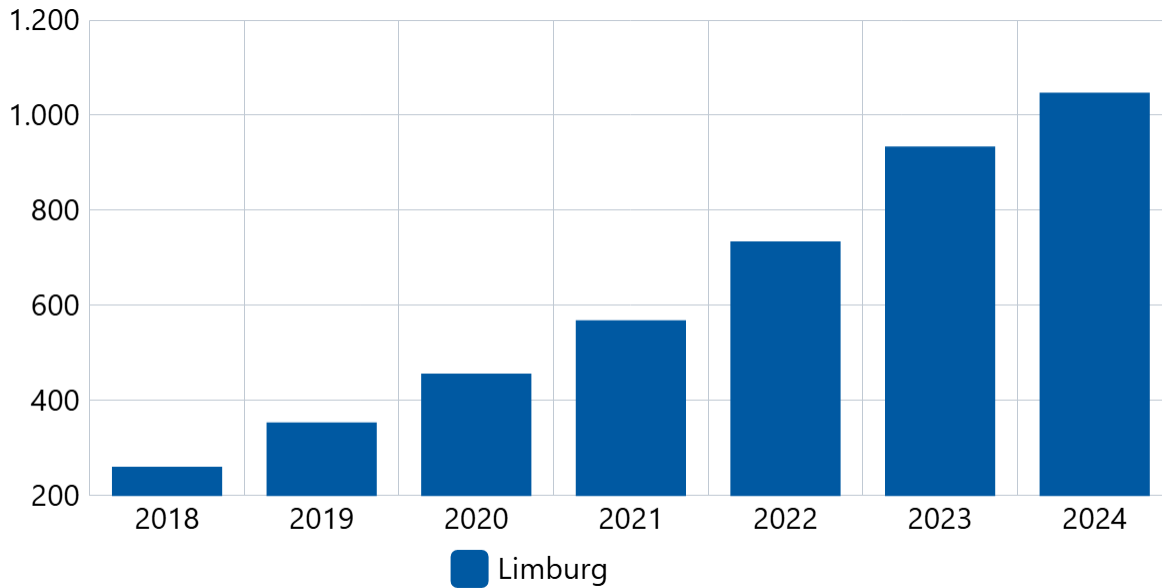

Bron: Regionale klimaatmonitor

Het geplaatste PV-vermogen (MW) op dak op woningen in Limburg (D 36a)

Omschrijving

Deze CBS-indicator betreft vooral installaties op woningen, maar ook kleine installaties bij bedrijven of op de grond. Grotere woningen met een installatie boven de 15 kW tellen daarentegen niet mee. Er is vanaf 2018 sprake van een jaarlijkse toenemende groei in het vermogen.

Bron: Regionale klimaatmonitor

Wat gaan we daarvoor doen?

4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

Omschrijving

Zoals hierboven aangegeven, werken we de komende periode aan een betrouwbare energie-infrastructuur. Deze infrastructuur moet efficiënt worden gebruikt en beter geschikt zijn voor het transport van elektriciteit, zowel in als uit het netwerk. Ook willen we dat de industrie 55% minder CO₂ en N₂O uitstoot. Hieronder staan de resultaten die we hiervoor willen bereiken.

Rol Provincie: *ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Het verder uitvoeren van de vastgestelde energievisie 1.0 via deelname in TV2050 (van waaruit de energievisie 2.0 volgt).
- Het verder uitvoeren van het pMIEK waar we samen met betrokken partners werken aan toekomstbestendige energie-infrastructuur.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2026 voeren wij de volgende voorbereidende activiteiten uit:

- In 2027 is een CES 4.0 Cluster 6 opgeleverd met inzicht in vermogensbehoefte van bedrijven per modaliteit.
- In 2027 is via de SPUK bedrijfsmatig vastgoed de organisatiegraad op 49 bedrijventerreinen verhoogd ten behoeve van de verduurzaming van hun bedrijventerreinen.
- In 2027 zijn via de SPUK bedrijfsmatig vastgoed tenminste 10 bedrijventerreinen ontzorgd in hun verduurzaming.

Limburgs Energiefonds (LEF)

In 2026 continueren wij de volgende activiteit:

- Herijken strategie van LEF en bezien op welk moment Mijnwater 'ontvlecht' kan worden uit het LEF.

Tijd

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Benadrukken van de strategische waarde van de Clauscentrale (Maasbracht) en Chemelot (incl. Graetheide) in onze lobby en ruimtelijk borgen van projecten Delta Rhine Corridor, 380kv en aanlandingspunten wind-op-zee via een gebiedsgerichte aanpak zoals deze is vastgesteld tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving eind 2024 en 2025.
- Versnellen waar mogelijk onze ruimtelijke procedures voor de energie-infrastructuur en zoeken naar oplossingen m.b.t. stikstofdeposities.
- Stimuleren van initiatieven gericht op het efficiënt gebruik van energie zoals batterijopslag, samenwerking op bedrijventerreinen en nieuwe contractvormen (buiten piekuren).

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Participeren in de voor Limburg relevante 'maatwerk-afspraken' onder regie van het Ministerie van KGG.
- Continueren van de samenwerking met de LEA bedrijven en gezamenlijk uitvoering geven aan het 'Landelijk actieplan verduurzaming Cluster 6-bedrijven.
- Invulling geven aan een ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen via o.a. de SPUK-regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed, het landelijk programma Verduurzaming Bedrijventerreinen en het Limburgse uitvoeringsprogramma Energiehubs (LUPEH).

Limburgs Energiefonds (LEF)

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Ondersteunen van ondernemerschap en innovatie bij Limburgse bedrijven via Limburgs Energiefonds (LEF) en LIOF.

Geld

Het budget voor product 4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen bedraagt € 3,07 mln. Dit bestaat uit 42% reguliere middelen en 58% personeelskosten.

4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek

Omschrijving

De groei van hernieuwbare energie zwakt af onder invloed van de netcongestie, hogere kosten en restrictiever beleid. Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een afname van energiearmoede, een toename van zowel kleinschalige, als ook grootschalige opwek en de reductie van CO₂-emissie van de gebouwde omgeving. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten te behalen.

Rol Provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2026 voeren/continueren wij de volgende activiteiten uit:

- Voortzetting ontwikkeling 'proof of concept' WZL.
- In 2027 zijn via de SPUK bedrijfsmatig vastgoed 389 kleine en micro ondernemingen en 201 maatschappelijk vastgoedeigenaren ontzorgd.
- In 2027 is tenminste één wijkgerichte aanpak ondersteund waar energiearmoede onderdeel van uitmaakt. Waar mogelijk doen wij dit onder de vlag van de PEM.
- In 2027 zijn ten minste 3 initiatieven/samenwerkingsverbanden in Limburg ondersteund die gericht zijn op energiebesparing. Waar mogelijk doen wij dit onder de vlag van de PEM.

Grootschalige opwek

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Wij blijven het nationale programma aanpak SMR's van het Rijk op de voet volgen, en zullen pro-actief handelen als er kansen (en een rol) voor de Provincie is, dit in navolging van de 4e Gewijzigde Motie 3020 Schyns c.s. inzake Rijksgeld voor onderzoek SMR's.

Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM)

In 2026 voeren wij de volgende activiteiten uit:

- In navolging van het Statenbesluit november 2025 inzake de Provinciale Energiediensten Maatschappij, zal hieraan concreet uitvoering gegeven worden. Binnen dit Statenbesluit is onderscheid gemaakt tussen pijler 1 'Lokale energieautonomie vergroten' en pijler 2 'Energiearmoede bestrijding'. In aanloop naar de Voorjaarsnota 2026 wordt bezien of het daarvoor bestemde bedrag in totaliteit dan al nodig is. In dat geval zullen de middelen voor pijler 2 bij gelegenheid van de Najaarsnota 2026 worden aangewend.

- Met het Statenvoorstel Provinciale Energiediensten maatschappij zijn de nog resterende middelen (€ 8,3 mln.) van het beleidskader Nieuwe Energie afgeroepen ten bate van de uitvoering daarvan. Daarmee zijn alle programmamiddelen van het beleidskader besteed.

Tijd

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- ontwikkelen en continueren van de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed.
- ondersteunen energiebesparing samen met de Limburgse RES regio's en woningcorporaties;
- ondersteunen energiearmoede aanpakken d.m.v. het inrichten van een ondersteuningspool.
- blijven inzetten op Mijwater en deelnemen aan de publieke samenwerking Warmtenet Zuid-Limburg (WZL).

Grootschalige opwek

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- Wij zijn partner in de RES-regio's en spannen ons in om de RES-doelen te behalen met 51% lokaal eigenaarschap bij elk project waarbij de omgeving kan meeprofiten.
- Samen met de RES-regio Zuid-Limburg werken aan een actieprogramma om te zorgen voor nieuwe grootschalige opweklocaties met innovatieve manieren van meervoudig ruimtegebruik. De nog vast te stellen POVI (en de verordening) bieden markt- en overheidspartijen meer zicht op de (on)mogelijkheden; daarmee hopen we de impasse die ontstaan lijkt voor zon- en windenergie te doorbreken.
- Samen met Limburgse stakeholders gaan we in gesprek met het Rijk over de condities van de nationale programma-aanpak SMR's.

Provinciale Energiediensten Maatschappij

In 2026 continueren wij de volgende activiteiten:

- In navolging van het Statenbesluit 2025 inzake de Provinciale Energiediensten Maatschappij, zal concrete totstandkoming van de PEM worden uitgewerkt en via een statenvoorstel ter besluitvorming worden aangeboden.

Geld

Het budget voor product 4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek bedraagt € 2,30 mln. Dit bestaat uit 66% reguliere middelen en 34% personeelskosten.

Wat willen we bereiken?

4.2. Gezond en veilig leefmilieu

Gezond en veilig leefmilieu

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020 middels:
 - verminderen blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen;
 - verminderen geluidsoverlast & bevorderen van stilte;
 - verminderen emissies verontreinigende stoffen naar lucht;
 - voorkomen van vermijdbare milieuschade, c.q. het (vooruit)schuiven van milieuschade.
- In 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020.

De ambitie is een aantoonbaar gezond en veilig leefmilieu in Limburg. Omdat bijvoorbeeld schone lucht en de kwaliteit van het leefmilieu van groot belang zijn voor de gezondheid vraagt deze ambitie om minder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof) en het terugdringen van omgevingslawaaï.

Omgevingskwaliteit en andere aspecten van leefmilieu worden aan het begin van het realiseren van alle fysieke opgaven expliciet meegenomen. Gezorgd wordt voor een verantwoorde manier van omgaan met de schaarste in zowel fysieke als milieuruimte. Hier ligt een nauwe relatie met Programma 5 "Leefbare steden en dorpen".

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken waaronder milieu en natuur. Bij een robuust VTH-stelsel behoort een uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij wordt onder andere ingezet op een intensivering van provinciaal milieubeleid.

Wat merkt de Limburger ervan?

Het te verwachten maatschappelijke effect is dat Limburgers gemiddeld langer en in goede gezondheid leven. Enerzijds doordat zij minder ziek worden en stress beleven door de leefomgeving waarin ze verkeren en anderzijds doordat zij minder risico lopen om te sterven bij een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Het causale verband tussen levensduur en de effecten van de leefomgeving op die levensduur is moeilijk aan te tonen. Relevante, maar niet allesomvattende, indicatoren zijn 1) het percentage van de totale ziektelast door omgevingsgeluid en luchtvervuiling, 2) het aantal maanden korter leven door luchtvervuiling en 3) de ervaren gezondheid. Deze indicatoren geven enig inzicht in de lange termijn effecten van het gevoerde beleid (zie de Maatschappelijke Opgave hierboven). Op de middellange termijn wordt daarvoor gekeken naar de emissies en blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen, ernstige geluidshinder en slaapverstoring en de geluidsbelasting in relatie tot de geluidsnorm in stiltegebieden. Voor externe veiligheid is nog geen indicator beschikbaar, maar wel beleidsinformatie via www.risicokaart.nl.

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Monitoring geluidsbelasting stiltegebieden (D 37d)

Met deze indicator geven we de stiltegebieden in Limburg weer met de geluidbelasting en of deze voldoet aan de richtwaarde van 40 dB(A). De indicator geeft per stiltegebied per jaar de gemeten geluidsbelasting weer in dB(A).

Over de jaren heen wordt de richtwaarde van 40 dB(A) in een meerderheid van de gebieden gehaald. De verbeterde prestatie van de gebieden in 2023 wordt mogelijk voor een deel verklaard uit de in 2022 gelanceerde stiltecampagne waarin ten behoeve van de flora en fauna op de belangrijke waarde van stilte en rust in de gebieden is gewezen.

stiltegebied	2003	2010	2015	2019	2023
Asbroeker Heide	46,0	38,0	37,0	30,0	34,0
Broedersbos	44,0	48,0	39,0	41,0	37,0
De Hamert	42,0	48,0	38,0	38,0	38,0
Droogdal Tussen Mheer En Terhorst	50,0	37,0	42,0	41,0	43,3
Gebied Ten Zuiden Van Mheer En Noorbeek Oost	40,0	35,0	33,0	51,0	35,9
Gebied Ten Zuiden Van Mheer En Noorbeek West					35,4
Gebied Tussen Geul En Gulp	37,0	35,0	34,0	38,0	35,2
Gebied Tussen Slenaken En Vaals	35,0	34,0	36,0	42,0	38,0
Gebied Tussen Swalmen En Tegelen	46,0	36,0	41,0	37,0	39,0
Gebied Tussen Wijlre En Trintelen	37,0	46,0	37,0	44,0	37,0
Gerendal En Omgeving	44,0	38,0	36,0	42,0	38,2
Groote En Kleine Moost	35,0	36,0	40,0	36,0	39,0
Groote Peel	37,0	42,0	39,0	36,0	35,0
Hellingbos En Plateau Rimborg	60,0	39,0	36,0	38,0	37,0
Jabeekse Bossen	42,0	38,0	42,0	44,0	40,0
Kranenbroek En Omgeving	38,0	36,0	45,0	42,0	41,0
Landgoed Geysteren-Geysterenderheide	50,0	36,0	39,0	41,0	38,0
Leudal	50,0	40,0	39,0	40,0	40,0
Mariapeel-Griendtsveen-Grauwveen	40,0	37,0	38,0	38,0	37,0
Meertensgroeve		40,0			
Meinweg	38,0	31,0	43,0	41,0	33,0
Reutje-Munningsbos-Sweeltje	43,0	47,0	36,0	42,0	35,0
Roerdal	39,0	36,0	40,0	40,0	41,0
Sarsven En De Banen En Vlakwater	33,0	39,0	41,0	40,0	37,0
Schinveldse Bossen	70,0	39,0	35,0	62,0	41,0
Sint Jansberg	48,0	42,0	35,0	41,0	39,0
Stramprooierbroek-Tungelerwallen-Wijfelterbroek	37,0	31,0	40,0	50,0	34,0
Tienrayse En Swolgender Heide-Broekhuizerbroek	43,0	34,0	41,0	36,0	43,0
Vijlenerbos En Omgeving Oost	32,0	41,0	34,0	37,0	35,7
Vijlenerbos En Omgeving West					34,2
Weerter Bossen	39,0	36,0	40,0	34,0	36,0
Widdonk-Waterbloem-Weyenhout-Doorbrand Oost				39,0	42,0
Widdonk-Waterbloem-Weyenhout-Doorbrand West	31,0	36,0	41,0	37,0	42,0
Zelderse Driessen	36,0	40,0	38,0	32,0	36,0

voldoet aan richtwaarde (40 dB(A))

voldoet niet aan richtwaarde (40 dB(A))

Indicatoren

Jaarlijks berekende blootstelling luchtkwaliteit in Limburg (D 37a)

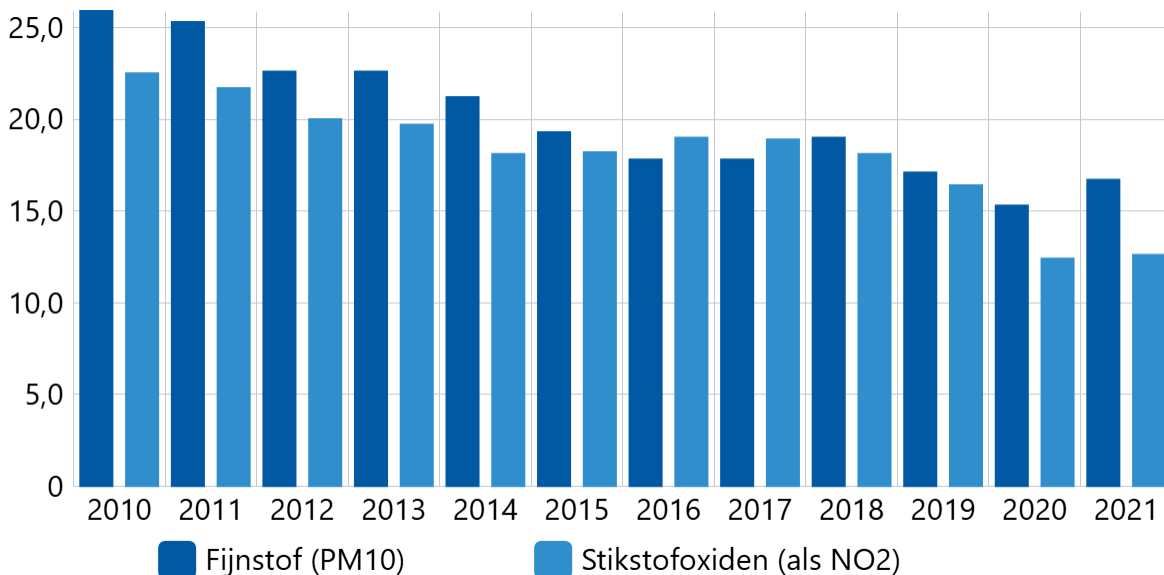
Omschrijving

Met deze indicatoren geven we de berekende blootstelling van de Limburgse bevolking weer aan fijnstof (PM10) en stikstofoxiden (NO2) in microgram/m3 tussen 2010 en 2021.

De blootstelling of het bevolkingsgewogen gemiddelde is een combinatie van de berekende concentratie per adres en het aantal inwoners per adres. Met de blootstelling geven we weer hoe hoog de concentratie per inwoner van Limburg gemiddeld is.

In de grafiek zien we een dalende trend in de *blootstelling* aan fijnstof en stikstofoxiden. Dit hangt samen met de eveneens dalende trend van de *uitstoot* van deze stoffen. In het oog springend zijn de coronajaren 2020 en 2021. Door de afname van verkeer zijn de concentraties NO2 opvallend lager. De gegevens over 2022 worden opgenomen in de beleidsmonitor voorjaar 2026.

Statistieken

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Aantal ernstig gehinderden door provinciaal wegverkeer (D_37ba)

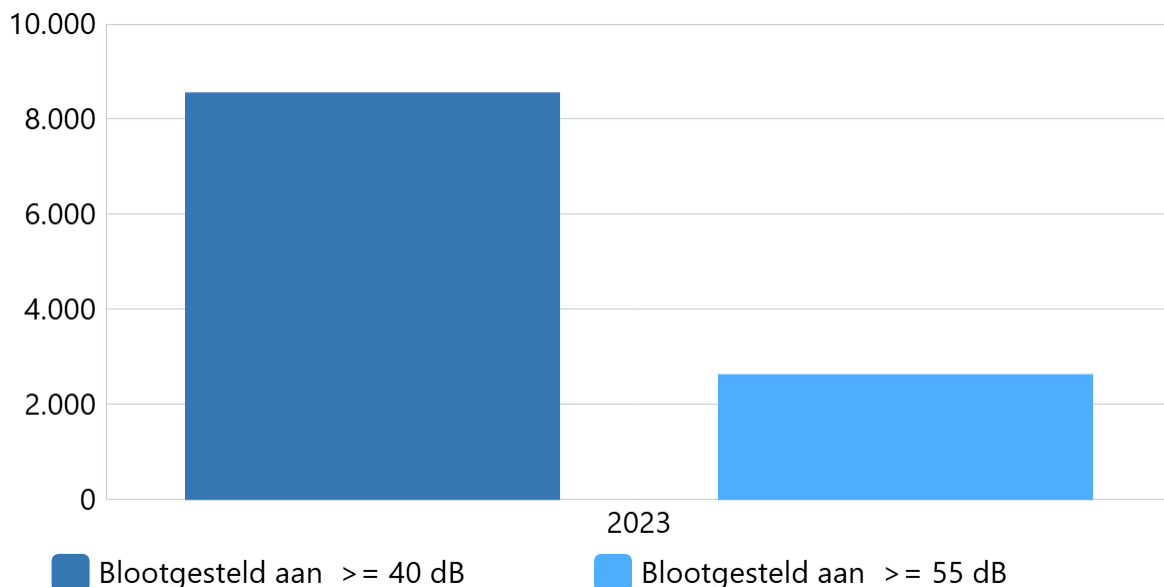
Omschrijving

Met deze indicator geven we weer hoeveel inwoners van Limburg overlast ervaren door geluid van wegverkeer op provinciale wegen in 2023. De hinder wordt uitgedrukt in het geluidsniveau decibel en de geluidsbelasting wordt gedurende de dag bepaald.

Geluid kan leiden tot verschillende vormen van overlast, zoals irritatie, somberheid of slaapverstoring. De hinder wordt weergegeven vanaf 40 dB en vanaf 55 dB (Lden). Vanaf 40dB treden toenemende gezondheidsklachten op als gevolg van geluid. Vanaf 55 dB overweegt de provincie toepassing van geluidsreducerend asfalt zoals beschreven in het actieplan geluid.

In de grafiek zijn de aantallen weergegeven voor in het jaar 2023. Deze aantallen dienen als basis voor het provinciaal actieplan geluid (2024-2029).

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Aantal slaapverstoorden door provinciaal wegverkeer (D_37bb)

Omschrijving

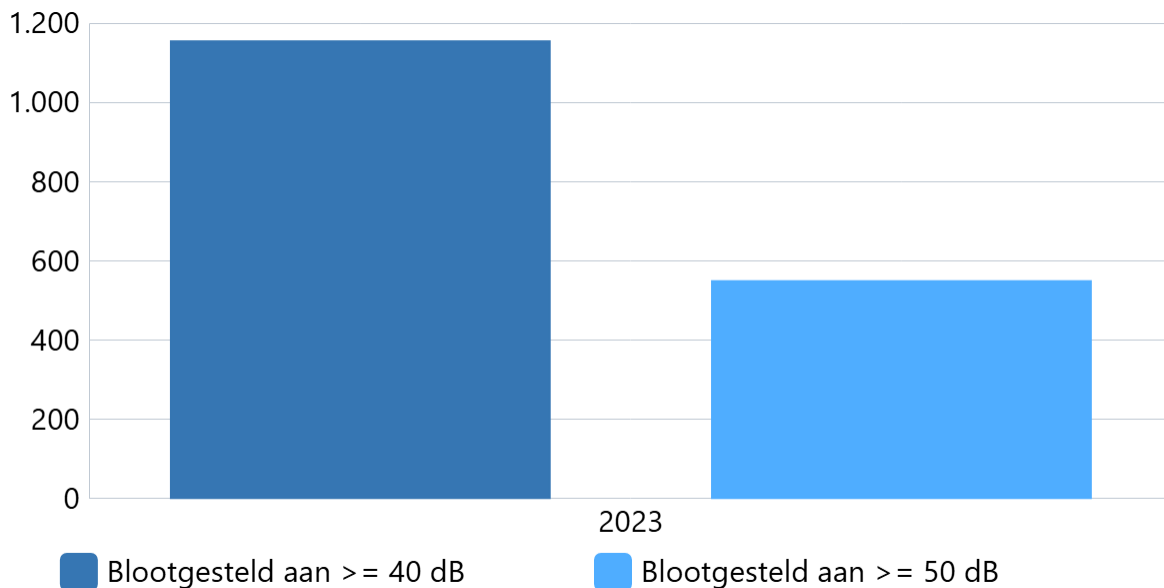
Met deze indicator geven we weer hoeveel inwoners van Limburg slaapverstoring ervaren door geluid van wegverkeer op provinciale wegen. De hinder wordt uitgedrukt in het geluidsniveau decibel en de geluidsbelasting wordt gedurende de nacht bepaald.

Slaapverstoring betekent dat mensen moeilijker in slaap vallen, vaker wakker worden of eerder ontwaken als gevolg van geluid. Dit heeft vaak negatieve gevolgen op het dagelijks functioneren, zoals vermoeidheid en verminderde concentratie.

De hinder wordt weergegeven vanaf 40 dB en vanaf 50 dB (Lnight). Vanaf 40dB treden toenemende gezondheidsklachten op als gevolg van geluid. Voor specifiek het geluid in de nacht worden geen maatregelen genomen. Dit is al onderdeel van de aanpak van ernstig gehinderden (D37_ba) die ook effect heeft op geluid in de nacht.

In de grafiek zijn de aantallen weergegeven voor in het jaar 2023. Deze aantallen dienen als basis voor het provinciaal actieplan geluid (2024-2029).

Statistieken

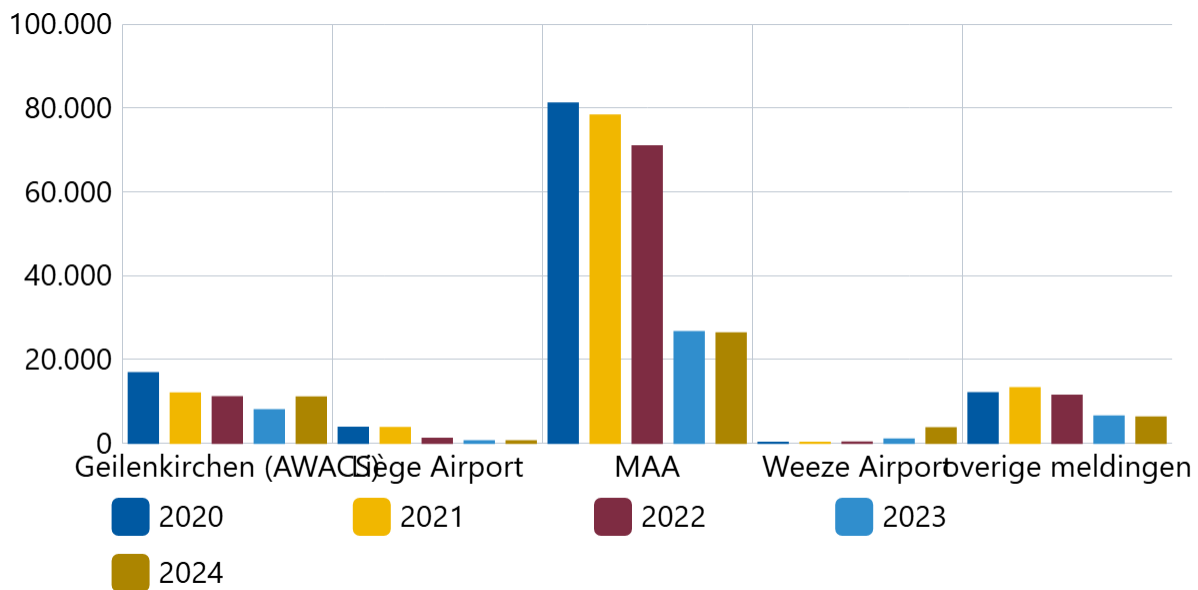
Bron: Provincie Limburg

Aantal klachten vliegverkeer (D 37c)

Omschrijving

Met deze indicatoren geven we de trend weer van het aantal klachten dat over vliegverkeer wordt ingediend bij het Klachten Informatie Centrum Luchtverkeer. De stichting geristreert klachten over vliegverkeer in Limburg. Deze indicator helpt de Provincie om een beeld te vormen van de hinder die de omgeving ondervindt van vliegverkeer.

Statistieken

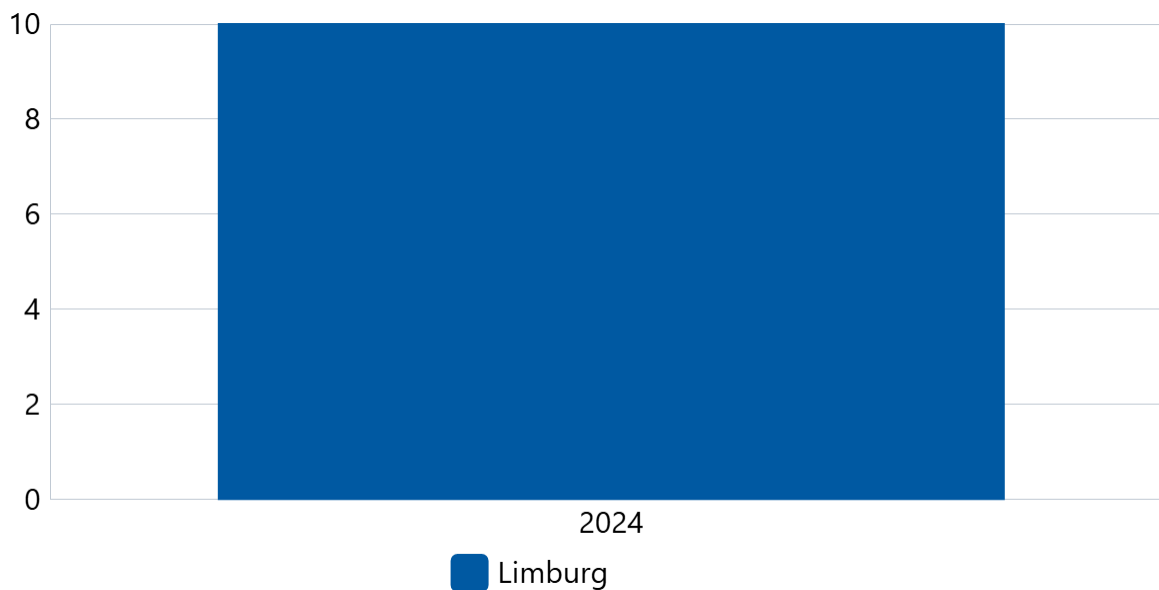
Bron: Provincie Limburg

Aantal klachten in stiltegebieden (D 37e)

Omschrijving

Met deze indicator geven we het aantal klachten weer over stiltegebieden in 2024. Klachtmeldingen kunnen betrekking hebben op kenbaarheid, vermoede overtredingen en verzoeken om handhaving. Vier van de tien meldingen zijn afkomstig zijn van één persoon.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

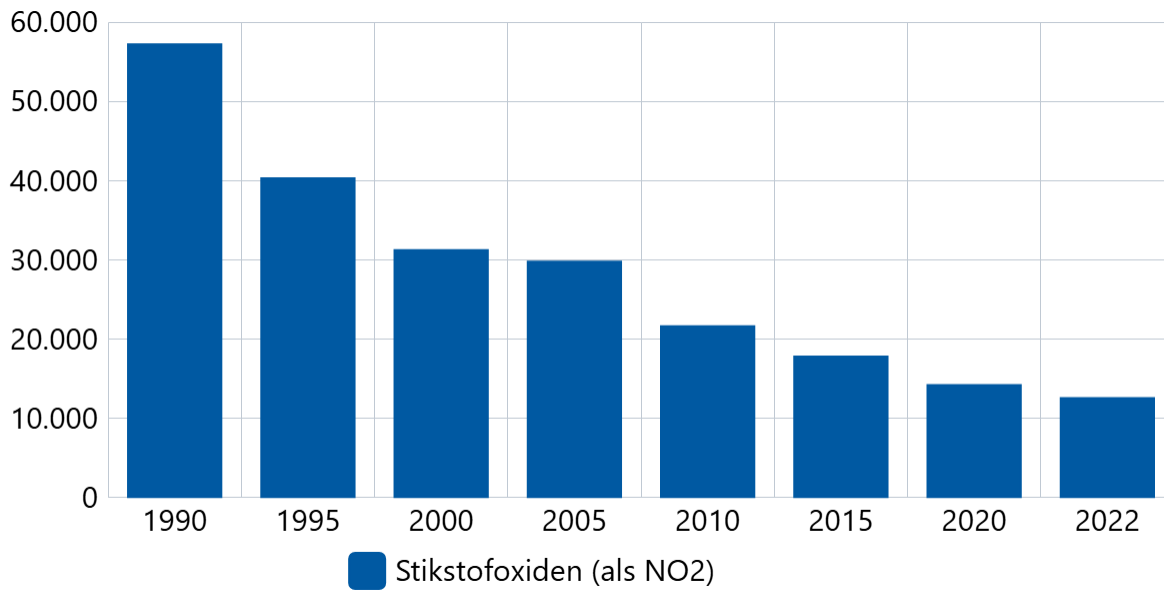
Emissie van NO₂ naar lucht (D 37fa)

Omschrijving

Met de onderstaande indicator geven we de emissie, oftewel uitstoot, weer van stikstofoxide (NO₂) tussen 1990 en 2022. De indicator geeft de uitstoot weer uit alle bronnen in de provincie Limburg voor de betreffende jaren.

De uitstoot van NO₂ laat een dalende trend zien. Dit is het gevolg van minder uitstoot door voornamelijk verkeer, industrie en energie door schonere technieken. Het jaar 2023 wordt opgenomen in de beleidsmonitor voorjaar 2026.

Statistieken

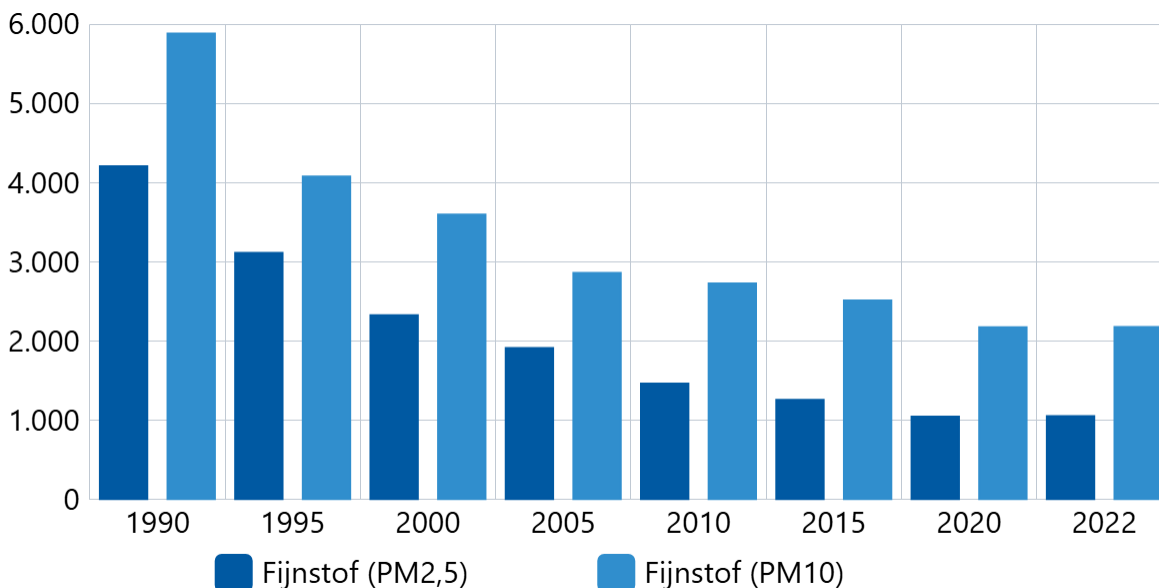
Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Emissie fijnstof naar lucht (D 37fb)

Omschrijving

Met deze indicator geven we de emissie oftewel uitstoot weer van fijnstof (PM10) en fijnstof (PM2.5) tussen 1990 en 2022 in tonnen. De indicator geeft de uitstoot weer uit alle bronnen in de provincie Limburg voor de betreffende jaren.

De uitstoot van PM10 en PM2.5 laat een dalende trend zien. Het jaar 2023 wordt opgenomen in de beleidsmonitor voorjaar 2026.

Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Wat gaan we daarvoor doen?

4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu

Omschrijving

Er wordt meer prioriteit gesteld komende periode aan een gezond en veilig leefmilieu. De Provincie pakt een regulerende rol op zich en beschermt op die manier haar inwoners tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's.

Rol Provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Om onze doelen te realiseren, betrekken we milieu- en gezondheidseffecten actief bij onze eigen ruimtelijke plannen, projecten en programma's. We werken doelgericht aan de uitvoering van het beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu, waarbij de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid als basis dient voor thematische uitwerkingen. Ook onderdeel van onze aanpak is het vergroten van transparantie over de kwaliteit van de leefomgeving. Hiervoor zijn leefomgevingsindicatoren ontwikkeld, die we blijven doorontwikkelen en ontsluiten via het milieudashboard (<https://bbm.databank.nl/mosaic/dashboard/milieu>). Daarnaast leveren we een actieve bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving door advies te geven bij plannen van andere overheden en bij MER-procedures, zodat milieu- en gezondheidseffecten ook daar volwaardig worden meegewogen.

Wat doen we in 2026 voor specifieke milieuthema's:

Luchtkwaliteit & Zeer Zorgwekkende Stoffen

We bevorderen de kwaliteit van de leefomgeving onder andere door het verminderen van emissies van, en de blootstelling aan, luchtverontreinigende stoffen. Door:

- Metten luchtkwaliteit op leefomgevingsniveau: via het luchtmeetnet meten en analyseren wij de luchtkwaliteit, inclusief ultrafijnstof (onderdeel Schone Luchtakkoord).
- Project Grenzeloos Meten 2.0: wij voeren, samen met gemeenten in Noord-Limburg, (sensor)metingen naar geur, fijnstof en de beleving van de luchtkwaliteit uit.
- Scholieren meten luchtkwaliteit (snuffelfiets): wij verstrekken subsidies (50% van de kosten) aan gemeenten voor het laten meten van luchtkwaliteit door middelbare scholieren. Het schoolproject maakt leerlingen bewust van de luchtkwaliteit, door hen actief te betrekken bij het meten van fijnstof en stikstofdioxide (onderdeel Schone Luchtakkoord).
- Update centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK): wij actualiseren de jaarlijkse bijdrage vanuit wegverkeer en veehouderijen in Limburg. Daardoor ontstaat er landelijk een gedetailleerd beeld van de luchtkwaliteit in 2030 en wordt duidelijk of deze voldoet aan de nieuwe omgevingswaarden per 2030.
- Actualisatie SMOG-protocol: wij actualiseren ons handelings- en voorlichtingsprotocol bij smog door slechte luchtkwaliteit, op basis van de RIVM-standaard.
- Extra toezicht op Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP): wij organiseren extra toezicht, uitgevoerd door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg, op de naleving van de wettelijke verplichting voor bedrijven om een VRP in te dienen. Hiervoor wenden wij de programmareserve aan. Dit is een actie waarvoor in 2025 de Omgevingsdienst Zuid-Limburg in onze opdracht een plan van aanpak heeft ontwikkeld. De uitvoering start medio 2026 conform de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid en is in lijn met de planning zoals met uw Staten gedeeld op 8 oktober 2024 (GS DOC-00700043).
- Verkennen geurbeleid: wij verkennen of de landelijke handreiking voor geur doelmatig en doeltreffend kan worden vertaald naar beleid voor bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag. Dit is een nieuwe actie die in 2026 wordt uitgevoerd en nieuw wordt toegevoegd aan de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid. De aanleiding is de ontwikkeling van een landelijke handreiking voor geur (verwachting publicatie Q3/Q4 2025) die recht doet aan de nieuwe wetenschappelijke inzichten voor geurhinder.

Geluid & stilte

Door de geluidbelasting terug te dringen, worden de negatieve gezondheidseffecten die samenhangen met geluid van verkeer (zoals (ernstige) hinder en slaapverstoring) beperkt. Als tegenhanger van gebieden met geluidshinder hebben wij ook stiltegebieden, waar Limburgers in rust kunnen verblijven. Dat doen wij door:

- Innovatieve geluidmaatregelen bij provinciale wegen: wij doen een pilot om te komen tot nieuwe maatregelen tot het reduceren van geluidshinder door provinciale wegen. Deze actie was gepland om in 2025 mee te starten, maar vanwege tijdelijke beperking in capaciteit en daardoor herprioritering van taken is deze doorgeschoven naar 2026 (zoals ook vermeld in de Najaarsnota 2025). De verwachting is dat deze pilot later, maar alsnog binnen deze collegeperiode wordt afgerond.
- Geluidsreducerend asfalt: wij leggen bij projecten en onderhoud aan wegen geluidsreducerend asfalt aan op in het Limburgs Actieplan Geluid 2024-2029 aangewezen locaties.
- Geluidsproductie Plafonds (GPP's): wij werken aan de invoering van GPP's voor industrieterreinen (Chemelot en VDL Nedcar) en provinciale wegen. De GPP's begrenzen de maximale hoeveelheid geluid die een bron, zoals een weg of industrieterrein, mag produceren.
- Beleidsregel voor doelmatigheid van geluidmaatregelen: wij actualiseren de beleidsregel die bepaalt wanneer het treffen van geluidsmaatregelen doelmatig is, gelijktijdig met het vaststellen van GPP's.

- Verduidelijking bepalingen Stiltegebieden: wij verduidelijken de bepalingen in de Omgevingsverordening Limburg om stilte in stiltegebieden te behouden of te bevorderen.
- Verkennen externe werking stiltegebieden: wij verkennen, vanuit het oogpunt van subsidiariteit, gemeentelijke instrumenten om te sturen op geluidsbronnen buiten het stiltegebied met wezenlijke negatieve geluidseffecten op het gebied. Dit is een actie die volgt op de verkenning naar het terugdringen van normoverschrijdingen in stiltegebieden. In 2026 wordt deze actie uitgevoerd en wordt toegevoegd aan de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid.

Afval & Circulaire Economie

De kwaliteit van de leefomgeving wordt ook verbeterd door het beperken van het ontstaan van afvalstoffen dan wel het optimaliseren van de inzet van afvalstoffen in een circulaire economie. Daar zetten we op in door:

- Kennisopbouw VTH: wij bouwen kennis op (inclusief kansen en knelpunten) op het gebied van afval & CE binnen het VTH-instrumentarium.
- Nazorg stortplaatsen: wij voeren onze taken uit met betrekking tot de eeuwigdurende nazorg na sluiting van stortplaatsen, specifiek wordt een eindinspectie op de stortplaats Weert uitgevoerd. Ingediende nazorgplannen worden beoordeeld.

Omgevingsveiligheid

Naast het bevorderen van de gezondheid van de Limburgers is ook het doel om risico's op zware ongevallen met gevaarlijke stoffen in te perken. Dat doen we door:

- Tellen vervoer gevaarlijke stoffen: wij tellen het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale wegen om zo beter inzicht te krijgen in de risico's afkomstig van provinciale wegen.
- Beheer & onderhoud risicokaart: wij beheren en onderhouden de risicokaart. Deze kaart geeft een beeld van de risico's in de leefomgeving.
- Uitvoeren veiligheidsafspraken Chemelot: wij voeren de afspraken uit die na afronding van het veiligheidsconvenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' zijn gemaakt.

Luchtvaart

Luchtvaart heeft directe invloed op aspecten zoals de luchtkwaliteit, geluidshinder, externe veiligheid en de bodemkwaliteit. Om de impact hierop zo klein mogelijk te maken doen wij in 2026:

- Deelname Commissies Regionaal Overleg: samen met het Rijk en gemeenten en omwonenden spreken wij met de (betreffende) luchthaven over de impact van de luchthaven op de leefomgeving;
- Subsidiëren Klachten Informatie Centrum Luchtverkeer (KICL): wij subsidiëren een centrum waar burgers terecht kunnen met meldingen en vragen over luchtvaart. Het KICL maakt analyses van de overlast ten behoeve van de Commissies Regionaal Overleg.

Tijd

- De advisering over projecten, ontwikkelen van producten en uitvoering van activiteiten vinden plaats binnen de wettelijke termijn of de afgesproken tijdsperiode.
- De modulaire aanpak concretiserend milieubeleid wordt deze collegeperiode uitgebouwd. De basis is opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie Limburg 2025 en wordt vertaald naar regels in de Omgevingsverordening Limburg waar van toepassing.
- In de periode tot en met 2027 worden nieuwe relevante gegevens over de milieudruk toegevoegd aan ons bestaande overzicht.

Luchtkwaliteit & Zeer Zorgwekkende Stoffen

- Medio 2026 wordt gestart met extra toezicht houden op het aanleveren van VRP's door bedrijven.
- Jaarlijks worden metingen bij bedrijven en in de leefomgeving uitgevoerd. In 2026 worden de eerste resultaten na de herijking van het meetnet gepubliceerd, waaronder Ultra Fijnstof.
- In 2026 wordt de mogelijkheid tot geurbeleid voor provinciale bedrijven verkend.
- In 2026 wordt het SMOG-protocol geactualiseerd.

Geluid & stilte

- De Geluidproductieplafonds voor provinciale wegen worden in 2026 vastgesteld.
- Gelijktijdig met de Geluidproductieplafonds voor provinciale wegen wordt de beleidsregel doelmatigheid van geluidsmaatregelen vastgesteld.
- De Geluidproductieplafonds voor regionale industrieterreinen worden uiterlijk in 2027 vastgesteld.
- In 2026 wordt een pilot opgezet om te komen tot innovatieve geluidsmaatregelen bij provinciale wegen.
- In 2026 worden de gemeentelijke instrumenten verkend om te sturen op de bronnen van buiten het gebied met effect op het stiltegebied.

Afval & CE

- In 2026 wordt de eindinspectie op de stortplaats Weert afgerond.
- In 2026 doen wij kennis op over de inzet van VTH-instrumentarium op het gebied van afval en bevordering van CE.

Omgevingsveiligheid

- Jaarlijks tellen wij het vervoer van gevaarlijke stoffen op een deel van de provinciale wegen, volgens een meerjarige cyclus waarin alle wegen periodiek aan bod komen.
- Wij beheren en onderhouden doorlopend de risicokaart.
- Na het afronden van het veiligheidsconvenant in 2025, staan 2026 en 2027 in het teken van de transitie naar uitvoering. In deze jaren ligt de focus op het toepassen van de ontwikkelde kaders en het ondersteunen van de groei en ontwikkeling binnen de praktijk.

Luchtvaart

- Doorlopend nemen wij deel aan verschillende regionale commissies van de verschillende luchthavens.

Geld

Het budget voor product 4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu bedraagt € 1,77 mln. Dit bestaat uit 27% reguliere middelen en 67% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor uitvoering milieubeleid en het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie en de Limburg Defensie Agenda.

4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving

Omschrijving

Wij versterken de VTH-keten waardoor de kwaliteit van de uitvoering van de provinciale bevoegd gezag rol verbeterd wordt. Deze bevoegd gezag rol ziet toe op de Omgevingswet, Mijnbouwwet, Luchtvaartwet en de Omgevingsverordening Limburg.

De werkzaamheden bestaan uit het verlenen van vergunningen en ontheffingen, het afhandelen van meldingen, het houden van toezicht en bij overtredingen het handhavend optreden (bestuursrechtelijk en strafrechtelijk) hierop. Het afhandelen van handhavingsverzoeken en klachten/meldingen maakt hier ook onderdeel van uit.

De wijze waarop de bevoegd gezag rol wordt ingevuld, staat beschreven in de Uitvoering- en handhavingsstrategie 2024 en in het VTH-uitvoeringsprogramma 2026.

Wij onderschrijven de ambitie van het Interbestuurlijk Programma VTH om te komen tot een robuuster VTH-stelsel. Het implementeren van de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer ten aanzien van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (hierna: OD ZL) is daar onderdeel van. Dit betekent een investering in de uitvoeringscapaciteit van zowel de OD ZL als het cluster VTH.

Voor alle omgevingsdiensten geldt dat ze op 1 april 2026 robuust moeten zijn. De Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) en de Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord (RUD LN) hebben in 2024 plannen van aanpak opgesteld om te gaan voldoen aan de robuustheidscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het Ministerie van I&W heeft deze plannen beoordeeld en op haalbaarheid geanalyseerd. In april 2025 heeft de staatssecretaris van I&W de Tweede Kamer laten weten dat vanwege een aantal kanttekeningen het de vraag is of de ODZL op 1 april 2026 zal voldoen aan de robuustheidscriteria. Ten aanzien van de RUD LN geldt dat er nog veel stappen te nemen zijn. In het bedrijfsplan van de RUD LN zijn de te nemen stappen om robuust te worden opgenomen (zie mededeling portefeuillehouder d.d. 11 februari 2025, DOC-00762991 en mededeling portefeuillehouder d.d. 20 mei 2025, DOC- 00780680). Vooralnóg heeft dit geen financiële consequenties voor de Provincie.

Rol Provincie: *toetser, bevoegd gezag, financier*

Kwaliteit

Wij zetten in op het voorkomen van aantasting van de leefomgeving of het voorkomen van het ontstaan van risico's voor de leefomgeving.

Wij leveren een bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken door het opstellen van heldere, transparante en handhaafbare vergunningen. Dit doen wij zoveel mogelijk binnen de gestelde beslistermijn.

Wij proberen de kans op het ontstaan van risico's voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te beperken door onze toezichtcapaciteit risicogericht en zo effectief mogelijk in te zetten.

Indien overtredingen geconstateerd worden treden wij handhavend op. Dit doen wij op een transparante manier die aansluit bij de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht.

Alle werkzaamheden worden conform het VTH Uitvoeringsprogramma 2026 uitgevoerd.

Tijd

De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de termijn van het collegeprogramma 2023-2027.

De uitvoering van de VTH-taken vindt plaats binnen de daarvoor geldende termijnen.

Geld

Het budget voor 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving bedraagt € 22,70 mln. Dit bestaat uit 65% reguliere middelen en 35% personeelskosten. De reguliere middelen worden met namen ingezet voor onze bijdrage aan de ODZL, RUD NML en uitvoering VTH.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 29,84 mln. Deze bestaan volledig uit kosten voor het programma zelf.

Om het Beleidskader 'Nieuwe energie en leefmilieu' uit te voeren, stellen wij (GS 24-6-2025) in deze begroting voor om € 0,28 mln. uit de Programmareserve Energie - deel Schoon leefmilieu te gebruiken voor Uitvoering modulaire aanpak concretiserend milieubeleid 2025-2026.

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 24,98 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	
60574 Procesmiddelen uitvoeringsplan Duurzaamheid	68
68048 Doorberekende personeelskosten	1.786
68698 Warmtenet ZuidLimburg BSA	594
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	215
69760 SPUK CDOKE	-45
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	454
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	3.073
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	56
69691 Doorberekende personeelskosten	785
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	610
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	853
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.304
Totaal 4.1 Nieuwe energie	5.377
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	
60793 Uitvoering beleidskader leefmilieu	275
67641 Procesmiddelen milieuadvies	172
68051 Doorberekende personeelskosten	1.186
69388 Procesgeld militaire luchthavens	133
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.766
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	
60820 Bodemtaken RUD Noord	150
63119 Procesmiddelen VTH	138
63122 Bestuursdwang	133
63123 Wet Hygveiligheid zweminrichtcatCD	127
63127 Milieu Klachten Telefoon	12
64038 Groene Brigade	28
67594 Provinciale bijdrage RUDNoord	308
68053 Doorberekende personeelskosten	7.943
68119 DU Besluit Risico Zware Ongevallen BRZO	168
68584 Leasetermijnen wagenpark VTH	128
68594 Brandstof wagenpark VTH	24

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
68871 Provinciale bijdrage RUDZLODZL	13.519
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	21
69803 Stelpost ZRKvoorstellen VTH	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	22.699
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	24.465
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	29.841
Totaal Lasten	29.841
Baten	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	454
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	454
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	56
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	610
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	853
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.519
Totaal 4.1 Nieuwe energie	1.973
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	
60131 Heffing ontgrondingen	2
60551 Provinciefonds DU Hergebruik stedel afvalw	21
60581 Leges maatwerkvoorschr bouw en milieu par 28	2
60582 Legesvermindering par 217	-7
60838 Leges maatwerkvoors en gelijkw maatr 28	39
60839 Leges gelegenheid tot zwemmen en baden 28a	8
60840 Teruggaaf 218	1
63122 Bestuursdwang	133
64038 Groene Brigade	28
65929 Legesopbrengst omgevingsvergunningen	0
68235 Leges vergunningen Wet Natuurbescherming 98	2
69565 Leges bodeminformatie	0
69766 Leges vergunning milieubelastende activiteiten	0
69807 Leges vooroverleg 22	9
69808 Leges bouwwerken 23	640
69810 Leges aanlegactiviteiten 25	225
69811 Leges kappen houtopstanden 26	56
69812 Leges MBA omgevingsplan 27a	4

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
69813 Leges MBA 27b	580
69815 Leges natuur 29	168
69816 Leges flora en fauna 210	291
69817 Leges maatwerkvoorschriften houtopst 211	-11
69818 Leges ontgrondingsactiviteiten 215a	130
69819 Leges wateronttrekkingsactiviteiten 215b	18
69820 Leges overig 212	241
69821 Leges luchtvaartuigen TUGs 213	8
69822 Leges toestemming vuurwerk 214	0
69823 Leges niet benoemd rest 216	5
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.595
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.595
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	4.568
Totaal Baten	4.568
Saldo van baten en lasten	-25.273
Onttrekkingen	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	
69998 Aanwending PR Energie	275
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	275
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	275
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	275
Totaal Onttrekkingen	275
Saldo mutatie reserves	275
Resultaat	-24.998

Verbonden partijen inzake Nieuwe energie en leefmilieu

Het Limburgs Energie Fonds (LEF B.V.) verstrekt geldleningen of aandelenkapitaal, specifiek voor initiatieven met als doel duurzame energie opwek, energiebesparing en circulariteit. Middels ons publiek belang in Enexis wordt het voeren van excellent netbeheer geborgd en dragen we bij aan het versnellen van de energietransitie.

Met de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (voorheen Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg) en de RUD Limburg Noord beogen wij het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor inwoners en bedrijven in Limburg.

Het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen is ingericht ter financiering van de eeuwigdurende nazorg van voormalige stortplaatsen.

5. Leefbare steden en dorpen

Leefbare steden en dorpen

Provincies bepalen, conform Omgevingswet, samen met gemeenten hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De ruimtelijke keuzes worden onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Leefbaarheid vormt een rode draad in het coalitieakkoord. Het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, het realiseren van een woonaanbod dat past bij de vraag van onze inwoners en duurzame zorg voor bodem en ondergrond zijn belangrijke elementen om vanuit het fysieke spoor in samenhang bij te dragen aan de leefbaarheid van Limburg.

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen, omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we willen zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een college-brede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Leefbaarheid kent een belangrijk uitgangspunt: het gaat om de relatie tussen de inwoner en de eigen leefomgeving. Bij de leefomgeving horen niet alleen de kenmerken die fysiek zichtbaar zijn (de woning, de bushaltes of de bomen), maar ook de aanwezige sociale kenmerken (de sociale cohesie, het verenigingsleven en de veiligheid). Wanneer deze leefomgeving, met haar sociale en fysieke kenmerken, aansluit bij de behoeften van de inwoner, spreken we van een leefbare omgeving. Inwoners uit St. Geertruid kunnen hele andere behoeften hebben met betrekking tot hun leefomgeving dan de inwoners van een woonwijk in Venlo. Hiermee is leefbaarheid dus per definitie plaatsgebonden en afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de kenmerken van een locatie en van de mensen die hier wonen. Dit betekent dat we als provinciale overheid midden in de samenleving moeten staan om gebiedsgericht te bezien wat er nodig is om de leefbaarheid in onze Provincie in stand te houden of zelfs te verbeteren.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen 2024-2027' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit.

Onze beleidskaders

Het [Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen](#) is op 12 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 5 'Leefbare Steden en Dorpen' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Daarnaast zijn diverse beleidskaders, programma's en uitvoeringsplannen opgesteld die samen richting geven aan de ambities uit het coalitieakkoord;

- [Kader Kwaliteit Limburgse centra](#)
- [IBA Parkstad](#)
- [Provinciale omgevingsvisie uit 2021](#)
- [Provinciaal waterprogramma](#)

Wat willen we bereiken?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

- In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevorderen. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is. Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

- In 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd.

- In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal.
- In 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd.

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Tevens is tijdens het sluiten van de Woondeal een ambitie uitgesproken voor 20.000 woningen extra. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Met grootschalige woningbouw, zoals gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transities en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, mijnbouw, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de buurt- en wijkgerichte aanpak uit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven.

Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019) en Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de 2026 worden voorgezet en in de collegeperiode 2023-2027 (voor het grootste deel) worden afgerond. Deze inspanningen hebben zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) al geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Met de voorzet van deze inspanningen in 2026 wordt een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, wordt leegstand verder gereduceerd, wordt er meer groen gerealiseerd, komen er meer sociale huurwoningen op de markt en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee wordt de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren

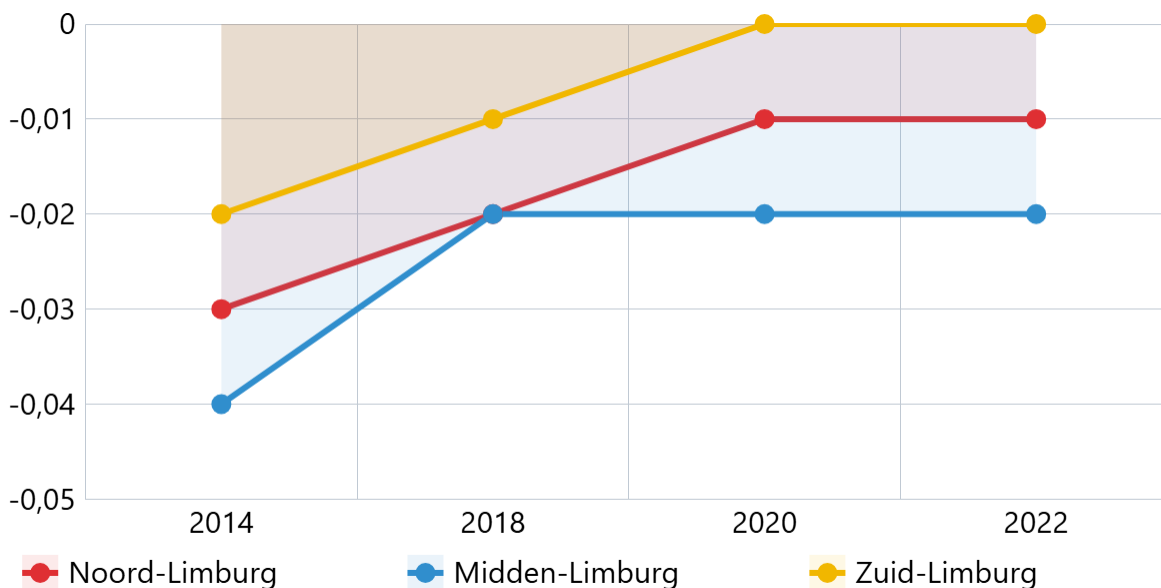
Leefbaarheid in de fysieke omgeving (D_39a)

Omschrijving

De Leefbaarometer is een instrument dat tot op laag schaalniveau een inschatting geeft van de leefbaarheid. Het instrument doet dat op basis van een groot aantal kenmerken van de woonomgeving. Deze variëren van de in een gebied gepleegde misdrijven tot de lokale geluidsbelasting. De Leefbaarometer is onderverdeeld in vijf 'dimensies' waarbinnen thematisch met elkaar samenhangende indicatoren zijn gegroepeerd. De 'fysieke omgeving' is één van deze dimensies.

De Leefbaarometer kent een *totaalscore* per gebied. Daarnaast wordt de *afwijking t.o.v. het landelijk gemiddelde* getoond. Onderstaande grafiek toont in hoeverre de dimensie fysieke omgeving (bijv. hoeveelheid groen, aanwezigheid van infrastructuur, milieukwaliteit) gemiddeld bijdraagt aan de afwijking t.o.v. het landelijk gemiddelde.

Op wijk- en buurtniveau kan de fysieke omgeving een positieve of negatieve bijdrage hebben. Op hogere schaalniveaus zijn die afwijkingen niet zichtbaar. Bezoek daarom de website [Leefbaarometer.nl](https://leefbaarometer.nl) voor kaarten en onderliggende indicatoren. De Leefbaarometer 2024 is recent beschikbaar geworden. Deze cijfers voegen we toe aan de P&C Beleidsmonitor voorjaar 2026.

Bron: Leefbaarometer

Leefbaarheid: toegang tot voorzieningen (D_39aa)

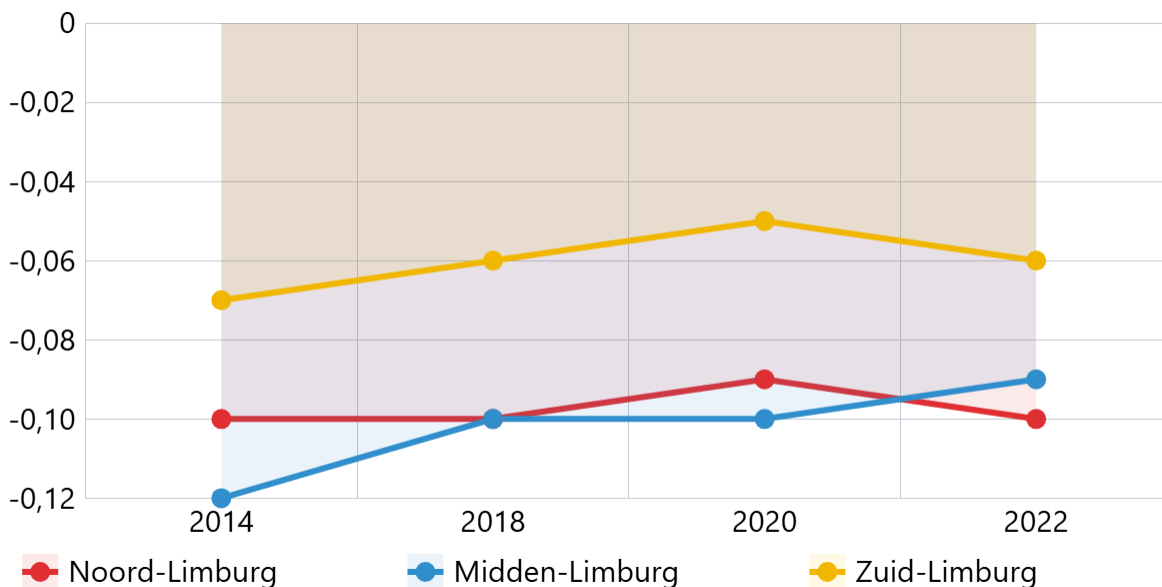
Omschrijving

De Leefbaarometer is een instrument dat tot op laag schaalniveau een inschatting geeft van de leefbaarheid. Het instrument doet dat op basis van een groot aantal kenmerken van de woonomgeving. Deze variëren van de in een gebied gepleegde misdrijven tot de lokale geluidsbelasting. De Leefbaarometer is onderverdeeld in vijf 'dimensies' waarbinnen thematisch met elkaar samenhangende indicatoren zijn gegroepeerd. 'Voorzieningen' is één van deze dimensies.

De Leefbaarometer kent een totaalscore per gebied. Daarnaast wordt de afwijking t.o.v. het landelijk gemiddelde getoond. Onderstaande grafiek toont in hoeverre de dimensie voorzieningen (bijv. nabijheid onderwijs, horeca en zorg) gemiddeld bijdraagt aan de afwijking t.o.v. het landelijk gemiddelde.

Met name in de steden levert deze dimensie een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Op wijk- en buurtniveau kunnen voorzieningen een positieve of negatieve bijdrage hebben. Bezoek de website [Leefbaarometer.nl](https://leefbaarometer.nl) voor kaarten en onderliggende indicatoren. De Leefbaarometer 2024 is recent beschikbaar geworden. Deze cijfers voegen we toe aan de P&C Beleidsmonitor voorjaar 2026.

Statistieken

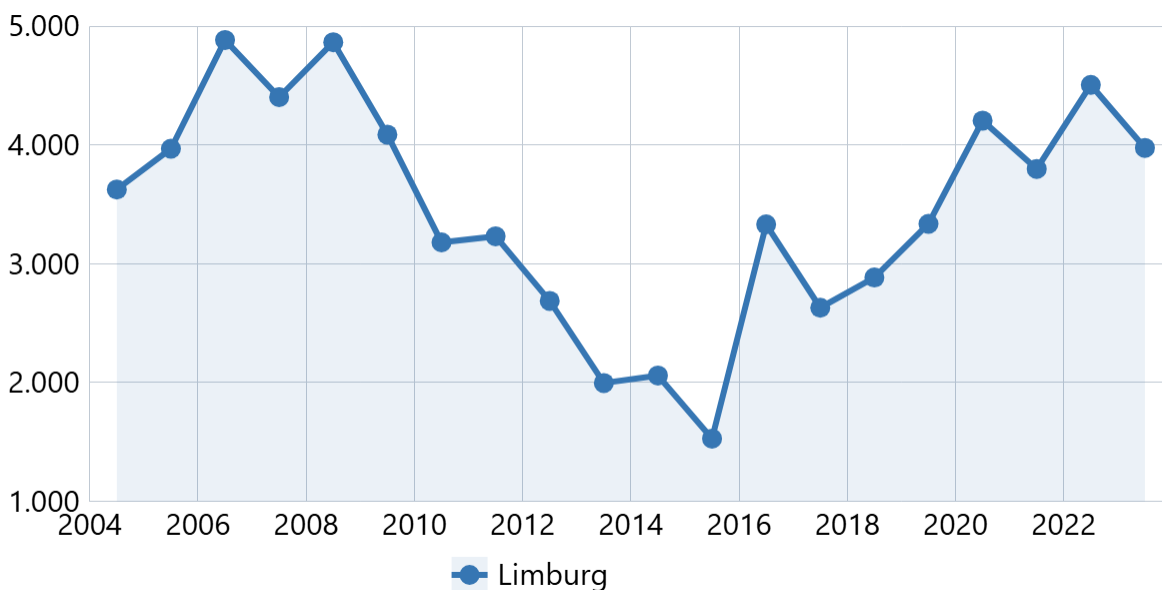
Bron: Leefbaarometer

Aantal bruto toegevoegde woningen (D_40a)

Omschrijving

In 2023 werden in Limburg bruto 3.974 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd (exclusief onttrekkingen). Bijna de helft van de woningen werd in Zuid-Limburg gerealiseerd. Midden- en Noord-Limburg realiseerden elk ongeveer een kwart van de woningen. In de Woondeal is afgesproken om in de periode 2022-2024 16.561 woningen te bouwen. Na twee jaar is ruim de helft hiervan gerealiseerd. De cijfers over 2024 worden in de Woonmonitor 2025 gepubliceerd en opgenomen in de P&C Beleidsmonitor voorjaar 2026.

Deze cijfers zijn gebaseerd op de registratie van realisaties in de plancapaciteitsmonitor door gemeenten. De cijfers wijken af van de mutaties woningvoorraad van het CBS. Zie paragraaf 5.5 van de [Woonmonitor 2024](#) voor een uitleg.

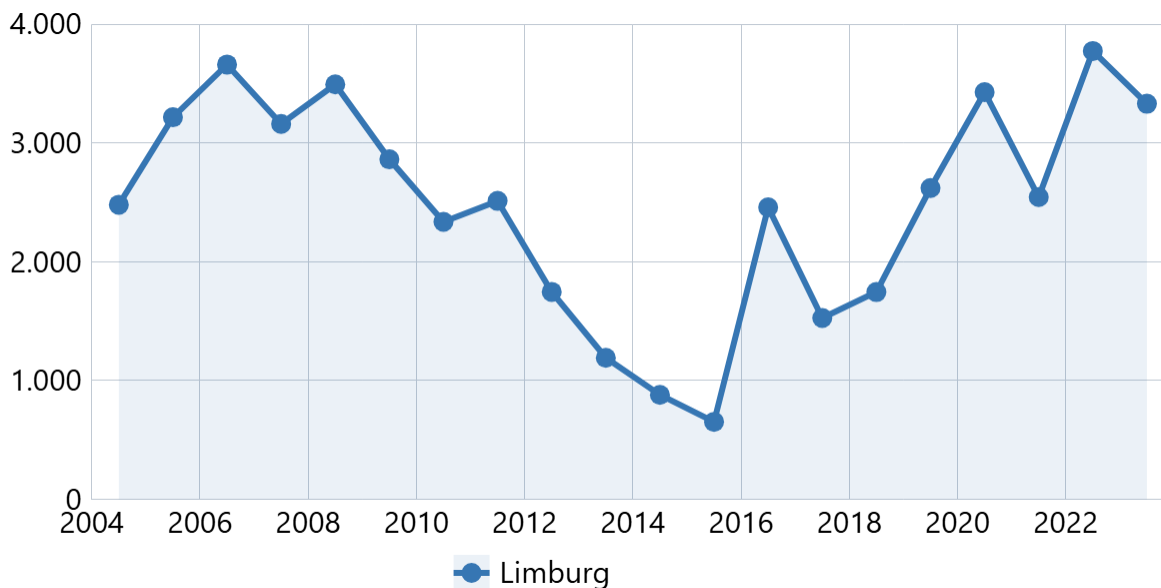

Bron: Etil Research Group - Plancapaciteitsmonitor

Aantal netto toegevoegde woningen (D_40b)

Omschrijving

In 2023 werden 645 woningen door sloop, verbouwing en functiewijziging aan de woningvoorraad onttrokken. Netto nam de woningvoorraad in Limburg dat jaar met 3.329 woningen toe. De cijfers over 2024 worden in de Woonmonitor 2025 gepubliceerd en opgenomen in de P&C Beleidsmonitor voorjaar 2026.

Bron: Etil Research Group - Plancapaciteitsmonitor

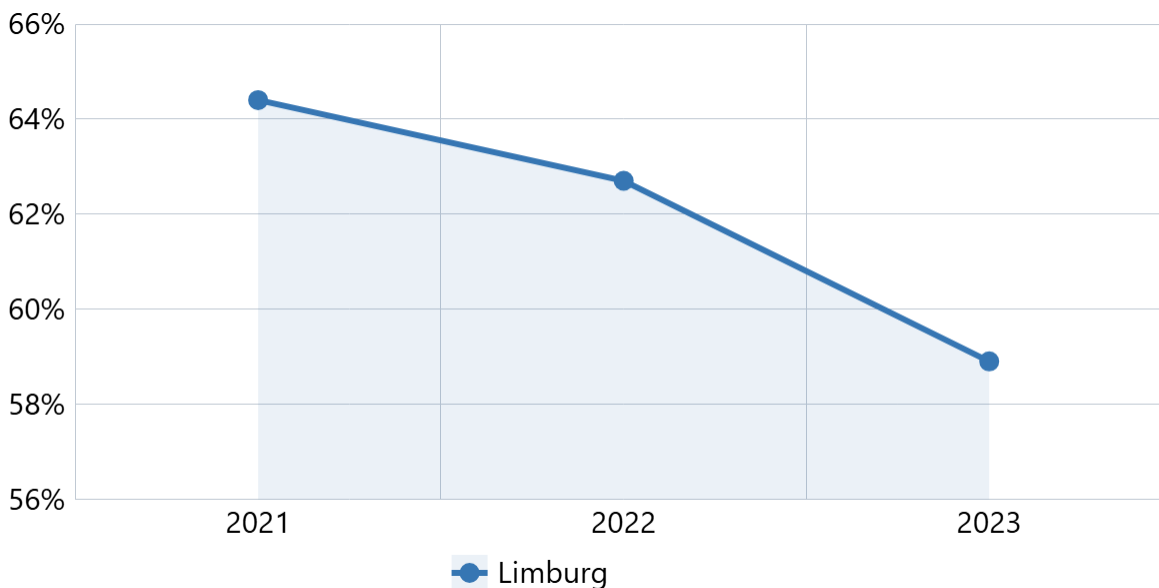
Aandeel gerealiseerde betaalbare woningen t.o.v. het totaal aantal gerealiseerde woningen (D_41a)

Omschrijving

Sociale huurwoningen vallen onder het betaalbare segment. Daarnaast zijn huurwoningen vanaf de sociale huurgrens tot €1.000 per maand betaalbaar. Koopwoningen onder €355.000 vallen ook onder het betaalbare segment.

In 2023 werd 61% van de bruto-toevoegingen in Limburg in het betaalbare segment gerealiseerd. Dat is iets onder het streefpercentage van 64%. In 2022-2023 werd een aandeel van 58% in het betaalbare segment gerealiseerd. In Noord- en Midden-Limburg was dat 45% en in Zuid-Limburg 72%. De cijfers over 2024 worden in de Woonmonitor 2025 gepubliceerd en opgenomen in de P&C Beleidsmonitor voorjaar 2026.

Statistieken

Bron: Etil Research Group - Plan Capaciteitsmonitor

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

Met het nieuwe beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (en bestaande kaders) willen we uitvoering geven aan onze ambities wat betreft de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte en (semi) publiek toegankelijke ruimte en gebouwen. We gaan samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf aan de slag om de leefbaarheid te verbeteren. Dit doen we bewust vanuit een ondersteunende rol omdat de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties de kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. We acteren vanuit vertrouwen in de initiatiefnemer, wat inhoudt dat wij zowel de kaders aan de voorkant als ook de verantwoording aan de achterkant willen beperken tot het noodzakelijke vanuit 'goed bestuur'.

Rol Provincie: *stimuleren, faciliteren, ondersteuner*

Kwaliteit

De doelstellingen van de Limburgse Leefbaarheidsaanpak zijn als volgt:

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 20 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.
- Tussen 2023-2027 is er vanuit de leefbaarheidsaanpak bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsakkoorden, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.

Tijd

Op basis van de huidige stand van zaken liggen we op schema om deze doelstellingen te halen. De doelstelling t.a.v. gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken is zelfs al bereikt. We verwachten daarnaast, dat we ook de doelstelling t.a.v. de leefbaarheidsakkoorden, behorend bij de subsidieregeling voor gemeenten, ruimschoots zullen behalen. Dit heeft financiële consequenties, die hieronder aan de orde komen.

Geld

Het budget voor product 5.1.1. Leefbare steden en dorpen bedraagt € 20,68 mln. Dit bestaat uit 88% reguliere middelen en 12% personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor de Subsidieregels Leefbaarheidsaanpak en meerjarige projectsubsidies in het kader van KLC.

Bij de regeling van de Leefbaarheidsaanpak voor gemeenten (gebiedsgerichte publieke initiatieven) verwachten we dat het beschikbare budget niet toereikend zal zijn. Hierbij baseren we ons op een inventarisatie en gesprekken met gemeenten (peilmoment augustus 2025). Wij zullen u daarom begin 2026 een Statenvoorstel voorleggen voor ophoging van het budget (indicatief bedrag € 8,00 mln.).

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versteviging van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Met grootschalige woningbouw, zoals gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook kijken we naar de stads- en dorpsranden (het straatje erbij). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. Zo heeft bijvoorbeeld op 15 april 2024 de Woonkeuken plaatsgevonden in aanwezigheid van de minister van BZK, waarin we de voortgang van het bovenstaande met onze partners hebben gedeeld.

Met de Woondeal, de Omgevingswet en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt meer regie van de provincie en gemeenten gevraagd om de woningbouwopgave op te lossen. Om gemeenten te ondersteunen in deze nieuwe uitdaging, met als doel versnelling van de woningbouw, zullen we de middelen voornamelijk inzetten voor capaciteitsondersteuning bij gemeenten, te verdelen over een divers instrumentarium en proces- en uitvoeringsmiddelen.

Voor Limburg is de totaalopgave complex. Nieuwbouw, verbouw en herbouw zijn communicerende vaten, niet los van elkaar te zien en hangen samen met de kenmerken van de beschikbare locaties en de omliggende wijken. Overheden bouwen geen huizen of hebben deze in bezit. Daar komt nog bij dat Limburg een grensprovincie is en woningmarktontwikkelingen aan de andere zijden van de landsgrenzen altijd in zekere mate van invloed en tevens lastig te voorspellen zijn. Dit alles vergt een intensief samenspel tussen overheden, corporaties, markt en bewoners, flexibiliteit en een integrale toekomstgerichte blik.

Rol Provincie: *ondersteuner, procesmanager, partner*

Kwaliteit

We acteren langs 3 lijnen:

1. Versnelling uitvoering Woondeal;
2. Limburgse aanpak bebouwde omgeving;
3. Regie op de Volkshuisvesting en verrijken Woondeal.

Het belangrijkste doel is om de woningbouw sneller te laten verlopen en de Woondeal 2022-2030 uit te voeren. Om dit doel te bereiken, zijn vijf deelprojecten opgesteld die nauw met elkaar verbonden zijn. Deze projecten helpen gemeenten bij het uitvoeren van hun taken die te maken hebben met de Woondeal. Ook ondersteunen ze bij het maken van producten die nodig zijn vanwege de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting.

We werken met een 'Versnellingsmenu', dat bestaat uit de volgende 5 projectlijnen:

1. **Extra capaciteit voor gemeenten in regionaal verband:** wordt samen met de 3 regio's nader uitgewerkt.
2. **Kennisdeling en -ontwikkeling:** zittend personeel en zij-instromers (corporaties, waterschap, makelaars, marktpartijen zoals ontwikkelaars en aannemers, adviseurs zoals architecten en RO/woon beleidsmedewerkers gemeenten en Provincie). Tevens wordt aan bestuurlijke kennisdeling gewerkt plus betrekken we afdelingshoofden/teammanagers erbij.
3. **Kansrijk aanspreken van Rijksregelingen** (ondersteunen van gemeenten om de complexe regelingen kansrijk aan te spreken).
4. **Versnellingstafels** (provinciaal om oplossingen voor Limburgse knelpunten te vinden en te agenderen op de landelijke tafel en regionale versnellingstafels om locatie- of projectspecifieke knelpunten op te lossen).
5. **Standaardisatie en uniformiteit** (bijvoorbeeld in de bouwstroom (procedures en certificering), maar ook bij het opstellen van de benodigde documenten).

Limburgse Aanpak bebouwde omgeving

Binnen dit traject werken we aan drie onderdelen.

Ten eerste werken we verder aan het plan Limburg Centraal. Het doel is om een duidelijk voorstel te maken waarmee Limburg zich kan ontwikkelen tot een groot gebied voor woningbouw.

Ten tweede wordt het proces 'Straatje erbij' verder uitgewerkt. Dit gebeurt op twee manieren:

1. het wordt opgenomen in de plannen van gemeenten en regio's als onderdeel van de Woondeal;
2. er worden wijzigingen in de Provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening voorbereid. Deze wijzigingen worden later aan de Staten voorgelegd.

Ten derde wordt de rol van de Provincie op het gebied van bestaande woningen en de herontwikkeling van wijken verder uitgewerkt.

Regie op de Volkshuisvesting en verrijking Woondeal

De wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting verplicht Rijk-Provincie-Gemeenten om een Volkshuisvestingsprogramma vast te stellen. In deze documenten wordt vastgelegd 'waar, hoeveel en voor wie' woningen worden gebouwd, hierbij dient ook de bestaande voorraad te worden betrokken. In het 'voor wie' zit specifieke aandacht voor diverse aandachtsgroepen. Deze kunnen én in de nieuwbouw (2/3e betaalbaar en 30% sociaal), maar ook in de bestaande voorraad huisvesting vinden (bijvoorbeeld via een gemeentelijke Huisvestingsverordening en Urgentieregeling, waar de Provincie een adviserende rol bij heeft).

De verrijking van de Woondeal heeft betrekking op de juiste verdeling van de nieuwe en bestaande woningvoorraad voor verschillende doelgroepen. Wij gaan door met het organiseren van de Woonkeuken, de Woonkamer en met de ambtelijke en bestuurlijke overleggen op regionaal niveau. In 2026 zullen we van start gaan met het opstellen van ons provinciaal Volkshuisvestingsprogramma.

Limburg Centraal

In het voorjaar van 2024 hebben wij samen met het Rijk en zes intercitygemeenten in Limburg het ambitiedocument Limburg Centraal gepresenteerd. Hierin staat dat we ruim 30.000 woningen willen bouwen rond de stations van deze steden tot en met 2040. Om dit te realiseren, hebben we een samenwerking opgezet tussen het Rijk, de Provincie, de zes gemeenten, het Waterschap en netbeheerder Enexis. In november 2024 is tijdens het BO Leefomgeving het startsein gegeven om samen met de bovenstaande partijen een verstedelijkingsstrategie te ontwikkelen volgens het Plan van Aanpak Limburg Centraal.

In 2025 zijn we hier conform Plan van Aanpak mee gestart. Eveneens zijn we samen met de zes gemeenten gestart met het opstellen van de zes businesscases. ProRail, Arriva en NS worden hierbij betrokken.

Verstedelijking gaat om het versterken van de woon-, werk en leefomgeving in deze steden. Zodoende wordt ook vanuit de economische portefeuille verstedelijking volgens Limburg Centraal ondersteund. We verwachten cofinancieringsvragen voor woningbouwprojecten vanuit de regio op basis van de businesscases. Eveneens is in het BOL van juni 2025 afgesproken dat Rijk en Regio samen de mogelijkheid verkennen om een integraal budget te realiseren ten behoeve van de verstedelijkingsopgave. Zodoende ontvangen Provinciale Staten in september van dit jaar een Statenvoorstel, waarin voorgesteld wordt om een programmareserve in te stellen ten behoeve van uitvoeringsgerichte ondersteuning van verstedelijking en woningbouw binnen de stationsgebieden van Limburg Centraal, indicatief bedrag € 50 mln. Statenbehandeling van dit voorstel is voorzien in november 2025.

Bestaande woningvoorraad en herstructurering

In het kader van het opstellen van het Volkshuisvestingsprogramma zal een aanpak bestaande woningvoorraad en herstructurering worden meegenomen, aangezien dit het meest geschikte instrument daarvoor is.

ad 3. Regie op de Volkshuisvesting en verrijking Woondeal

Woonzorgvisie

In de wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt niet meer gesproken over woonzorgvisies, maar over woonzorganalyses. Onder coördinatie van de Provincie hebben alle regio's een woonzorganalyse opgesteld en landen de hieruit voortkomende (woningbouw)voornemens in de gemeentelijke en regionale woningbouwprogrammeringen en gemeentelijke Volkshuisvestingsprogramma's.

Volkshuisvestingsprogramma

Wij willen een provinciaal volkshuisvestingsprogramma opstellen dat beleidsmatig antwoord geeft op de vragen “voor wie, hoeveel, waar en wanneer gaan we woningen bouwen?”. Het volkshuisvestingsprogramma is een instrument om het beleid uit de POVI uit te werken en te concretiseren. Daarbij moet worden aangegeven hoe wij zorg dragen voor voldoende woongelegenheden en welke acties we gaan ondernemen ter bevordering van voldoende woongelegenheden. Het opstellen gebeurt in samenwerking en afstemming met externe partijen. De start van het Volkshuisvestingsprogramma is uitgesteld.

Tijd

- In 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen.
- In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd.
- In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal.
- In 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen bij locaties rondom OV-knooppunten.
- Tussen 2023-2027 draagt de Provincie bij aan een effectieve samenwerking met gemeenten, marktpartijen, woningcorporaties en het Rijk om woningen uit de Woondeal Limburg te realiseren.
- In 2024 hebben alle woonregio's (3) onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld.
- In 2025 is de Woondeal Limburg verrijkt met afspraken over de huisvesting van aandachtsgroepen.
- In 2026 geeft het provinciale Volkshuisvestingsprogramma duidelijkheid over de provinciale opgave.
- In 2027 hebben we samen met de gemeenten concrete invulling gegeven aan de ambities uit het LABO.

Geld

Het budget voor product 5.1.2. bedraagt € 1,79 mln. Dit bestaat uit 6% reguliere middelen en 94% personeelskosten. De reguliere middelen hebben vooral betrekking op de plancapaciteitsmonitor.

Nieuwe middelen

Voor de lange termijn is een terugkerende investering nodig om de Plancapaciteitsmonitor/JUNO te kunnen blijven gebruiken. De geregistreerde data in de PCM zijn essentieel om de woningbouwopgave en de afspraken uit de Woondeal te kunnen monitoren. Een bedrag van € 0,10 mln. wordt structureel toegevoegd aan de begroting.

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Na de beoogde vaststelling door PS van de geactualiseerde POVI in december 2025 vindt doorvertaling hiervan plaats in een actualisering van de Omgevingsverordening. Daarmee krijgen de beleidskeuzes in de POVI, waar nodig, een juridische bindende doorwerking naar derden. De vaststelling van de geactualiseerde Omgevingsverordening door PS is voorzien in mei 2026.

In juni 2025 is het eerste ruimtelijk arrangement tussen Rijk en Provincie gesloten. Dit biedt de kans om beleid en uitvoering te synchroniseren en doorbraken op samenhangende keuzes te realiseren, bv op het gebied van verstedelijkingsstrategie, havens en industriële clusters, ruimte voor energie en ruimte voor defensie. In 2026 geven we verder uitvoering aan de in dit arrangement gemaakte afspraken. En wordt gewerkt aan een nieuwe versie van dit (adaptieve) instrument.

Voortbouwend op de vastgestelde POVI zullen we met de gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op het ruimtelijk arrangement met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die werd ondersteund door regionale bestuursafspraken. Bijzondere aandacht krijgt het sluiten van de beleidscyclus (uit de Omgevingswet) met een optimale samenhang tussen POVI, Programma's, Omgevingsverordening, monitoring en evaluatie.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen, vastgelegd door PS in de POVI en Verordening. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren. Bijvoorbeeld voor de realisatie van energie-infrastructuur.

Rol Provincie: *ondersteuner, partner, bevoegd gezag*

Kwaliteit

Het doel is om in de vernieuwde Omgevingsverordening vast te leggen hoe de keuzes die Provinciale Staten in de POVI hebben gemaakt, juridisch bindend worden voor anderen. Dit geldt voor de thema's en onderdelen die belangrijk zijn voor de provinciale belangen en passen bij de basisprincipes van de Omgevingswet. Hierdoor heeft het provinciaal beleid direct invloed op hoe de fysieke leefomgeving van onze inwoners wordt ingericht.

Tijd

Vaststelling door Provinciale Staten van de geactualiseerde Omgevingsverordening is voorzien in mei 2026.

De planning/cyclus van uitwerking en actualisatie van het ruimtelijke arrangement is in hoge mate afhankelijk van het Rijk.

Geld

Het budget voor product 5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte bedraagt € 4,47 mln. Dit bestaat uit 26% reguliere middelen en 74% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor ondersteuning POVI en beheer onroerende eigendommen.

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de Provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen/ bodemopgaven, het veranderende speelveld en geeft inzicht in de ambitie en doelen van de Provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie "Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg" zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

1. verbeteren van de bodem, zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik;
2. herstellen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem;
3. voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond;
4. realiseren van een duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordering);
5. ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond. De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma. Voor 2026 wordt in het voorjaar (Q1) het Actieprogramma bodem en ondergrond 2026 opgesteld en ter goedkeuring voorgelegd aan GS.

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het toenmalige Ministerie van Economische Zaken over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor de komende vijf jaar zijn vastgelegd in het Meerjarenprogramma Nazorg Steenkoolwinning 2026-2030. De werkzaamheden voor 2026 zijn nader uitgewerkt in het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2026.

De komende jaren zetten wij in op een samenwerking met de OU om het I3ML uit te breiden met een kennisfunctie. Deze functie zal zich gaan richten op de ontwikkeling en valorisatie van wetenschappelijk onderzoek naar het verleden, heden en de duurzame toekomst van mijnbouw.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, partner*

Kwaliteit

- Opstellen van het Actieprogramma bodem en ondergrond 2026.
- Uitvoeren van de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2026.
- Regie op de uitvoering van de met het Rijk afgesproken beheersmaatregelen in het kader van de na-ijlende effecten steenkoolwinning.
- Regie op de uitvoering van de acties zoals omschreven in het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2026.

Tijd

- In december 2026 zijn de acties uit het opgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2026 uitgevoerd.

- De regie op de met het Rijk afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten steenkoolwinning, nog geruime tijd voort.
- In december 2026 zijn de acties uit het Actieplan Nazorg Steenkoolwinning 2026 uitgevoerd.

Geld

Het budget voor product 5.1.4. Bodem en ondergrond bedraagt € 2,80 mln. Dit bestaat uit 79% reguliere middelen en 21% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor ondersteuning maatregelen naijl-effecten steenkoolwinning en Kennisontwikkeling binnen Instituut I3ML.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 29,75 mln. Deze bestaan uit kosten voor het programma zelf.

Op 12 augustus 2025 heeft het college van GS ingestemd met het voorstel in de begroting € 0,10 mln. jaarlijks voor monitoring wonen in te zetten. De dekking vindt structureel plaats uit het meerjarig begrotingsresultaat.

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 9,66 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	
60646 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven F	0
60647 Subs LA Stichting vereniging cooperati F	0
60648 Subs LA gebiedsger publ initiatieven F	0
60787 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch fysiek	1.100
60788 LA Initiatieven stichtverenigingcop fysiek	4.000
60789 LA Gebiedsger publ initiatieven fysiek	12.000
68024 Doorberekende personeelskosten	2.576
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	415
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	584
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	20.675
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	
60825 Plancapaciteitsmonitor	100
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	15
68038 Doorberekende personeelskosten	1.677
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.791
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	
63398 Ontwikkelingsgericht werken	177
63992 Provinciale Omgevingsvisie	233
65443 Algemene kosten	65
65444 Beheer onroerende eigendommen	456
68040 Doorberekende personeelskosten	3.334
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	204
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	4.469
5.1.4 Bodem en ondergrond	
60738 Kennisontwikkeling binnen Instituut I3ML	200
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	30
68052 Doorberekende personeelskosten	601
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	1.980
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	2.811
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	29.747
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	29.747
Totaal Lasten	29.747
Baten	
5 Leefbare steden en dorpen	

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	
65439 Opbrengsten projecten	108
65444 Beheer onroerende eigendommen	696
67877 Erfpachtcanon	1.534
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	2.338
5.1.4 Bodem en ondergrond	
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	2.985
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	2.985
Totaal Baten	2.985
Saldo van baten en lasten	-26.762
Onttrekkingen	
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	17.100
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	17.100
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	17.100
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	17.100
Totaal Onttrekkingen	17.100
Saldo mutatie reserves	17.100
Resultaat	-9.662

Verbonden partijen inzake Leefbare steden en dorpen

IBA Parkstad spitste zich in de periode 2016-2022 specifiek toe op de realisatie van een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in de Parkstadregio in Zuid-Limburg, middels ondersteuning van toonaangevende projecten. Deze verbonden partij handelt thans de afwikkeling van de laatste projecten af, die naar verwachting nog tot in 2027 zullen doorlopen.

6. Cultuur en erfgoed voor iedereen

Cultuur en erfgoed voor iedereen

Voor iedere inwoner van Limburg moet er een toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed zijn, om samen van te genieten, om mee te doen, om zich in te herkennen en verbinding te ervaren. Niet alle inwoners van Limburg komen vanzelfsprekend in aanraking met cultuur en erfgoed. Dat verdient aandacht, omdat er juist in Limburg zoveel is om van te genieten. De Provincie Limburg is overtuigd van de intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed, maar benadrukt ook de functie die cultuur en erfgoed hebben voor de maatschappij. Zij vormen een verbindende factor in een veranderende samenleving. Wij willen daarom dat cultuur en erfgoed voor elke inwoner van Limburg toegankelijk is. Zodat nog meer Limburgers geraakt worden door kunst, geïntrigeerd raken door ons verleden en mee kunnen doen met het Limburgse culturele leven. Daarom investeren wij in een breed en toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg. De Limburgse cultuur is daarnaast ook zichtbaar aanwezig in het openbare leven. Denk aan de Limburgse taal of de (volks)culturele evenementen. Of aan onze monumenten, zoals kerken, kastelen of industrieel erfgoed, die vaak beeldbepalend zijn in het Limburgse landschap. Dit verdient behoud en bescherming. Het is van belang dat de Limburgse geschiedenis zoveel mogelijk toegankelijk is voor inwoners, in het bijzonder voor onze jongeren.

Ons beleidskader

Het [Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen](#) is op 5 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 6 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

6.1. Cultuur

Ten aanzien van cultuur streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg niet alleen vergroot, maar vooral aan de basis versterkt t.o.v. 2023.
- In 2027 is een groter aandeel van de Limburgse jeugd in aanraking gekomen met het cultureel aanbod in Limburg.
- In 2027 is het lokale culturele aanbod, dat door de Provincie wordt ondersteund, versterkt.
- In 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd en gericht op het behoud van het Limburgs.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren

Aantal door Provincie Limburg in Noord- en Midden-Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen binnen bepaalde regelingen (D_44a)

Omschrijving

Het cijfer betreft het aantal door Provincie Limburg in Noord- en Midden-Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen binnen de regelingen:

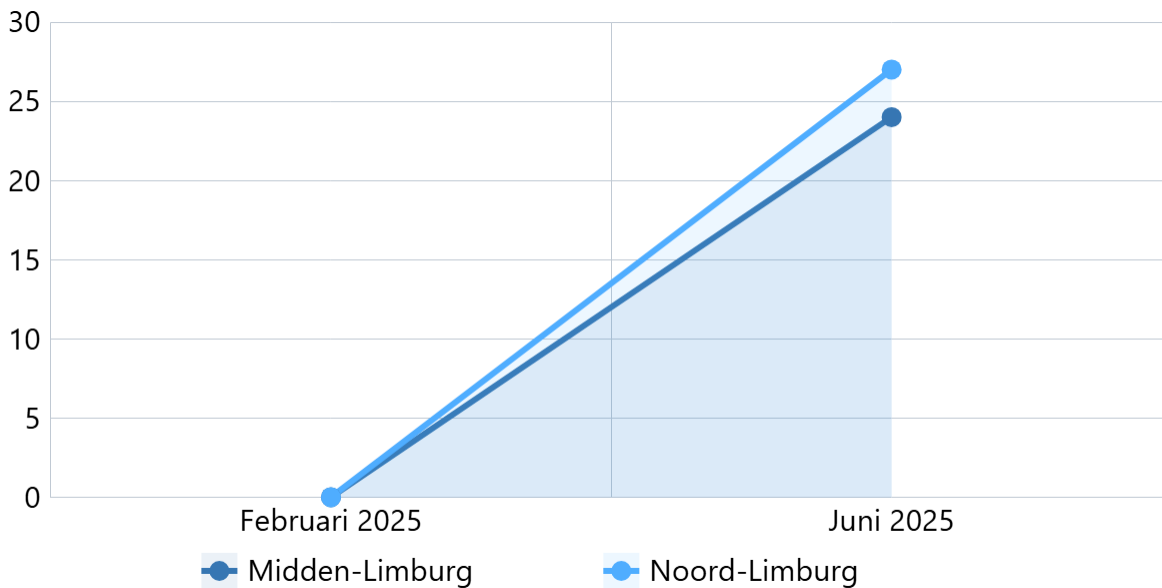
- Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2025-2027
- Nadere subsidieregels Cultuur 2025-2027
- Nadere subsidieregels Culturele infrastructuur 2025-2028
- Plus nog een specifieke subsidieregeling vanaf 2025 (*)

De cijfers over 2025 betreffen de periode tot en met mei.

De gegevens over geheel 2025 komen beschikbaar bij de VJN 2026

In totaal zijn er per peildatum 1 juni 2025, 131 aanvragen gehonoreerd, waarvan 80 in Zuid-Limburg.

(*) deze regeling is nog niet operationeel.

Bron: Provincie Limburg

Gebied	Februari 2025	Juni 2025
Midden-Limburg	0	24
Noord-Limburg	0	27

Aantal Limburgse basisschoolleerlingen dat op school in aanraking is gekomen met cultureel aanbod (D_45a)

Omschrijving

Het betreft cijfers afkomstig uit het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028. Presentatie van de cijfers vindt plaats over gehele jaren. De gegevens over 2025 (het startjaar van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028) worden begin 2026 aangeleverd. De nulmeting betreft het jaar 2025.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Gebied	Februari 2025	Juni 2025
Limburg	0	0

Aantal door Provincie Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen op het gebied van cultuur binnen de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen (D_46a)

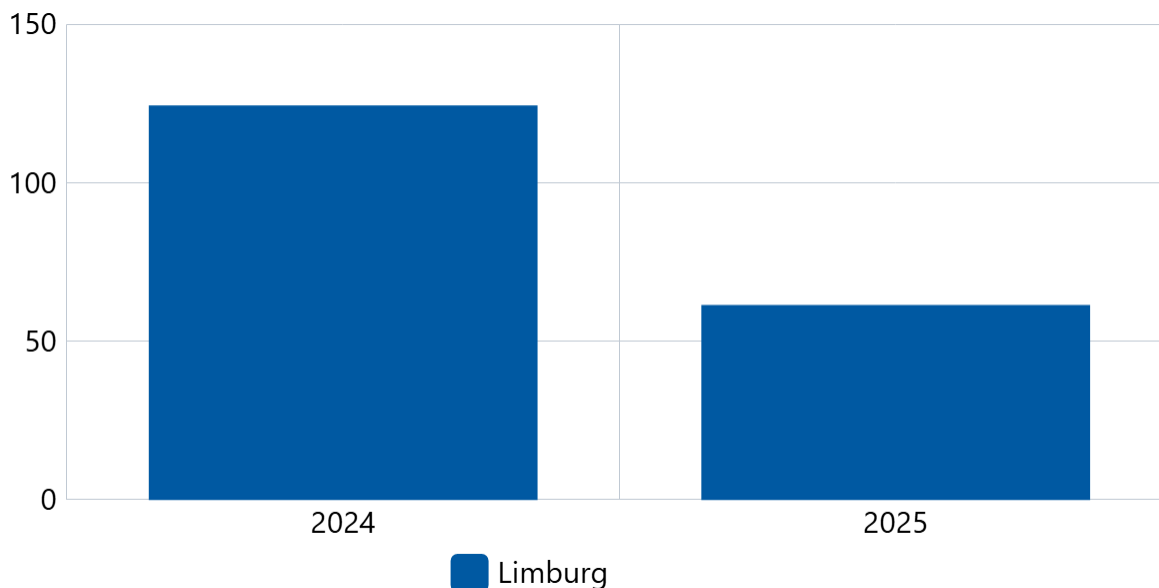
Omschrijving

De cijfers betreffen het aantal bovenlokale culturele evenementen dat in financieel is ondersteund middels de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2020-2024 en de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2025-2027. In 2025 zijn 62 bovenlokale culturele evenementen financieel ondersteund. Van deze verleende subsidies hadden er:

- 1 betrekking op het jaar 2024 (Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2020-2024)
- 61 betrekking op het jaar 2025 (Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen 2025-2027)

De cijfers over 2025 hebben betrekking op de periode tot en met mei.

Er zijn nog een aantal ingediende aanvragen in behandeling waarover besluitvorming op een later moment zal plaatsvinden.

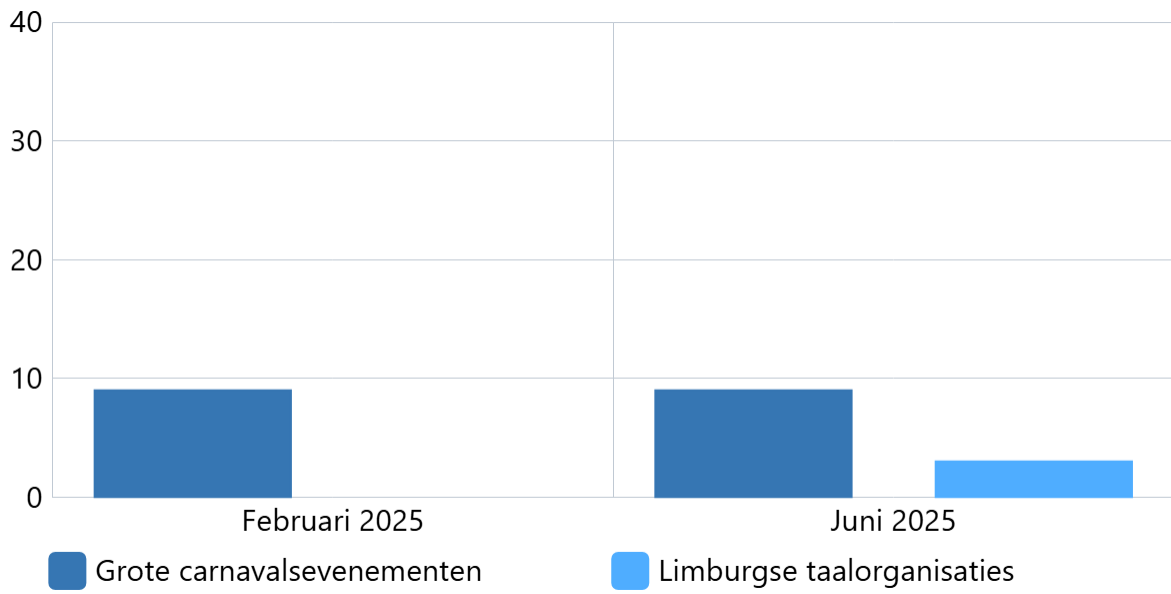
Bron: Provincie Limburg

Aantal en soort ondersteunde initiatieven gericht op het behoud van het Limburgs (D_47a)

Omschrijving

Initiatieven kunnen betrekking hebben op:

- (1) Door de Provincie Limburg rechtstreeks gesubsidieerde organisaties inzake Limburgse taal
 - (2) Door de Provincie Limburg rechtstreeks gesubsidieerde grote carnavalsevenementen of -liedjesconcoursen
 - (3) Door de Provincie Limburg rechtstreeks gesubsidieerde of anderszins gefinancierde overige projecten/initiatieven, anders dan via de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen of het leefbaarheidsfonds.
 - (4) Projecten/initiatieven waar door een externe organisatie een stimuleringsbijdrage aan is verstrekt.
- Nulmeting is het jaar 2025 als geheel (eerste jaar, eind 2025). Opgegeven aantal is de actuele stand van zaken dd. 6 juni 2025 van het totaal aantal ondersteunde initiatieven in 2025.

Bron: Provincie Limburg

Subsidie regelingen	Februari 2025	Juni 2025
Grote carnavalsevenementen	9	9
Limburgse taalorganisaties	-	3

Wat gaan we daarvoor doen?

6.1.1. Cultuur

Omschrijving

Cultuur stimuleert de (talent)ontwikkeling en zet aan tot creatief en innovatief denken. Het prikkelt mensen en is aanleiding voor reflectie op zichzelf en de maatschappij. Cultuur vertelt aansprekende verhalen, biedt beleving, herkenning en identiteit. Het biedt ontmoeting, leidt tot onderlinge verbinding en versterkt de sociale cohesie. Toegang tot cultuur is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Wij werken daarom aan een beter gebalanceerd professioneel cultuuraanbod voor de hele provincie. De regio Noord- en Midden-Limburg verdient een groter en meer divers cultuuraanbod. De drie provinciale musea blijven belangrijke boegbeelden van en voor Limburg. Voor het Limburgs Museum zien wij een meer centrale rol in het uitdragen van de Limburgse identiteit. Kinderen maken op school door cultuureducatie vaak voor het eerst kennis met cultuur. Wij zetten tevens in op kansengelijkheid voor kinderen en jongeren door cultuureducatie op scholen te stimuleren. Veel mensen komen in aanraking met cultuur, doordat zij lid zijn van een amateurkunstenvereniging. Aandacht voor verenigingsondersteuning blijft van groot belang om laagdrempelige cultuurparticipatie te laten blijven bestaan. De kracht, inzet en passie van amateurs en vrijwilligers zijn een zichtbare eigenheid van Limburg en dragen wezenlijk bij aan het gemeenschapsgevoel en aan de ontwikkeling van de eigen en de gezamenlijke identiteit. Wij zetten daarom ook in op de doorontwikkeling van de Limburgse taal. Daarnaast ondersteunen wij vele lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen in Limburg, die zorgen voor ontmoeting en bijdragen aan de levendigheid van wijken of kernen.

Rol Provincie: *subsidiënt, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

In 2026 voeren wij de volgende activiteiten uit die bijdragen aan het doel dat elke Limburger toegang heeft tot alle vormen van cultuur:

- Wij zetten in het kader van de vernieuwing van het landelijk cultuurbestel continu in op de lobby richting Rijk voor een evenwichtige spreiding van cultuur over Nederland. Wij voeren daarnaast lobby voor een groter Rijkscommitment voor de Limburgse taal.
- Wij monitoren de inhoudelijke en bedrijfsmatige voortgang van de culturele infrastructuur, in totaal 49 culturele instellingen, op basis van de Nadere subsidieregels Culturele infrastructuur 2025-2028.
- Wij geven uitvoering aan het Groeiplan Noord- en Midden-Limburg om het cultureel aanbod in deze regio's te versterken. Dit doen we onder andere door deskundigheidsbevordering van de culturele instellingen in de regio's, het creëren van meer residentieplekken in Noord- en Midden-Limburg en het ondersteunen van initiatieven uit deze regio's. Dit doen we aan de hand van een subsidieregeling.
- Wij geven uitvoering aan de provinciale museumvisie en werken deze op onderdelen verder uit. Ten aanzien van onze drie provinciale musea zijn extra middelen nodig. Deze museumvisie, inclusief een voorstel voor de structurele dekking van de extra én incidentele middelen, wordt in Q4 aan GS en PS voorgelegd. Concreet betekent dit dat na goedkeuring van PS de inzet is om vanaf 2026 structureel € 2,2 mln. jaarlijks extra toe te kennen aan de musea, bovenop onze huidige begroting.
- Wij geven uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Limburgse taal. Daarbij hebben wij specifieke aandacht voor de acties die uit de Actiecommissie en het Staotecomité Limburgse taal komen en ondersteunen wij het Hoes veur 't Limburgs.
- Wij borgen de ondersteuning van de verenigingen en de vrijwilligers in de amateurkunsten- en erfgoedsector via onze steunfunctieorganisaties Huis voor de Kunsten Limburg en Stichting Klankkleur Limburg.

- Wij monitoren in het kader van het landelijk programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028 de door het Fonds Cultuurparticipatie goedgekeurde jaarplannen van de regionale penvoerders. Deze penvoerders leggen de verbinding tussen het culturele veld en de scholen, waardoor leerlingen kennismaken met en leren van cultuur.
- Wij ondersteunen door onze subsidieregelingen lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen. Deze zorgen voor ontmoeting, dragen bij aan de levendigheid van een wijk of kern en/of aan de eigenheid van Limburg.
- Wij zetten in op het stimuleren van specifieke vormen van cultuur, zoals jongerencultuur en Limburgse popmuziek en hebben meer aandacht voor werk van eigen bodem.

Tijd

De inzet wordt om de hierboven onder 'kwaliteit' genoemde activiteiten in 2026 uit te voeren.

Geld

Het budget voor product 6.1.1. Cultuur bedraagt € 37,24 mln. Dit bestaat uit 93% reguliere middelen, 3% personeelskosten en 4% kapitaallasten. De reguliere middelen betreffen vooral structurele exploitatiesubsidies voor de Limburgse Musea en culturele instellingen (Huis voor de Kunsten, Filmfonds Limburg, Muziekbonden, Limburgse taal).

De overige lasten bestaan vooral uit middelen voor de hiervoor onder Kwaliteit genoemde activiteiten, zoals Uitvoering van het Groeiplan Noord- en Midden-Limburg, Cultuureducatie met Kwaliteit, Voordekunst, beheerskosten voor de musea (onderhoud, belastingen, verzekeringen), subsidies/subsidieregelingen en beleidsontwikkeling.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Cultuur en erfgoed' zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen (ook genoemd onder Kwaliteit):

- € 0,55 mln. voor de Subsidieregels Festivals en evenementen (GS 1-7-2025);
- € 0,25 mln. voor Jongerencultuur (GS 1-7-2025);
- € 0,30 mln. voor Nieuwe ontwikkelingen Cultuur (GS 1-7-2025).

Deze bedragen worden gedekt uit de Programmareserve Cultuur (€ 4,45 mln.) en Programma Sociale Agenda (€ 0,10 mln.).

Daarnaast heeft het Rijk een Decentralisatieuitkering toegekend voor de Verbreding en Vernieuwing van de Culturele Infrastructuur gedurende 2025, 2026 en 2027 (€ 0,33 mln.). Dit bedrag is zowel als last en baat in de begroting opgenomen.

Wat willen we bereiken?

6.2. Erfgoed

Ten aanzien van erfgoed streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is een groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023.
- In 2027 zijn meer vrijwilligers betrokken bij het in stand houden van erfgoed dat door de Provincie Limburg wordt ondersteund.

- In 2027 is door de Provincie ondersteunend erfgoed meer toegankelijk voor een breed publiek.
- Erfgoed wordt als een provinciaal belang meegewogen in alle transitieopgaven.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Meewegen erfgoed in transitieopgave (D_51a)

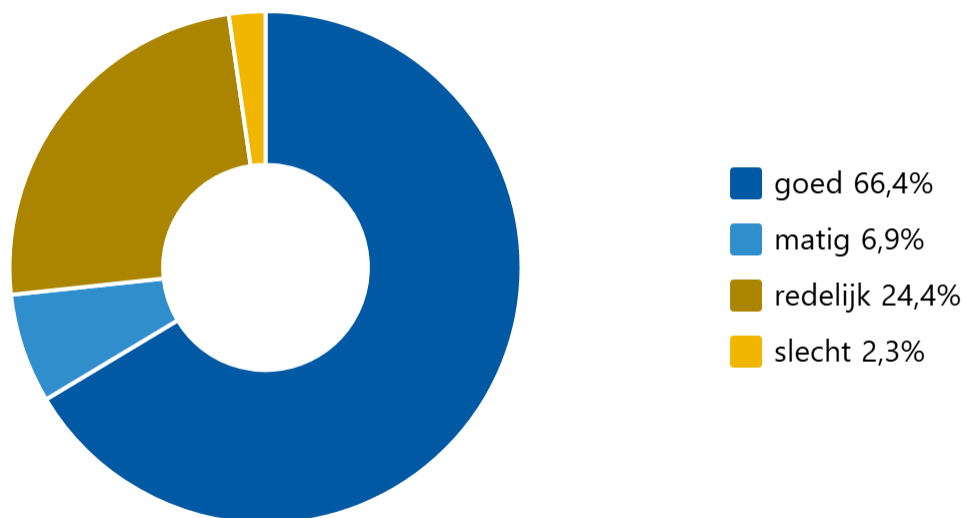
In de procedure van advisering bij ruimtelijke onderbouwing van vergunningsaanvragen én nieuwe omgevingsplannen van gemeenten wordt vanuit cluster Cultuur op regelmatige basis (12 tot 15 keer per jaar) een toegesneden erfgoed advies ten aanzien van een ruimtelijke (transitie) opgave gegeven. Daarnaast wordt bij grote herbestemmingsopgaven, waar de provincie vanuit Cultuur bij betrokken, is ook specifiek Erfgoed advies gegeven ten behoeve van de doorontwikkeling van een erfgoed locatie.

Indicatoren

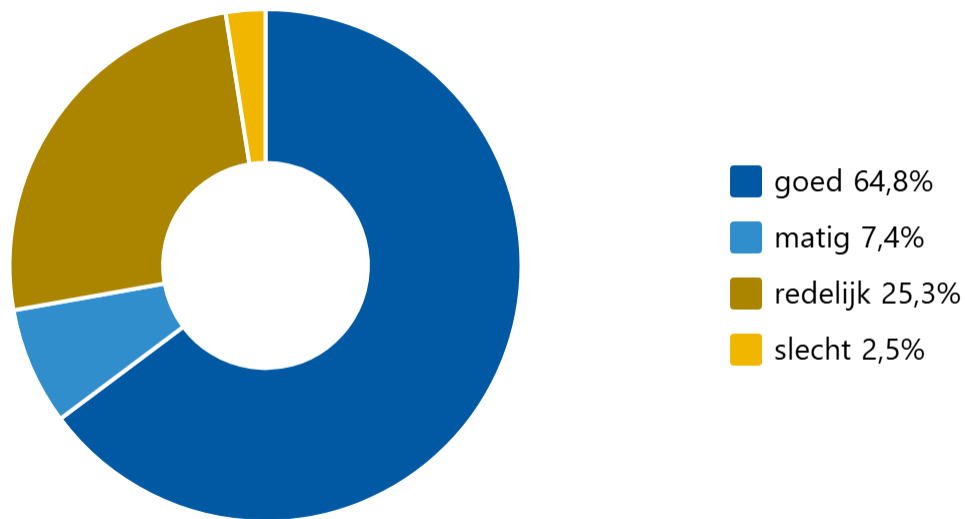
% Rijksmonumenten weergegeven naar de staat van het casco (BBV) (D_48b)

Omschrijving

Het percentage Rijksmonumenten in Limburg weergegeven naar de huidige staat van onderhoud. Rijksmonumenten in een redelijke of slechte staat van onderhoud hebben een restauratieopgave. Op basis van bestuursafspraken uit 2012 en 2015 werkt de Provincie samen met het Rijk aan de verbetering van de staat van onderhoud van deze Rijksmonumenten.

2023

2024

Bron: Fenicks - Erfgoed

Vrijwilligers betrokken bij instandhouding en/of levend houden van erfgoed met provinciale ondersteuning (D_49a)

Omschrijving

2023 en 2024

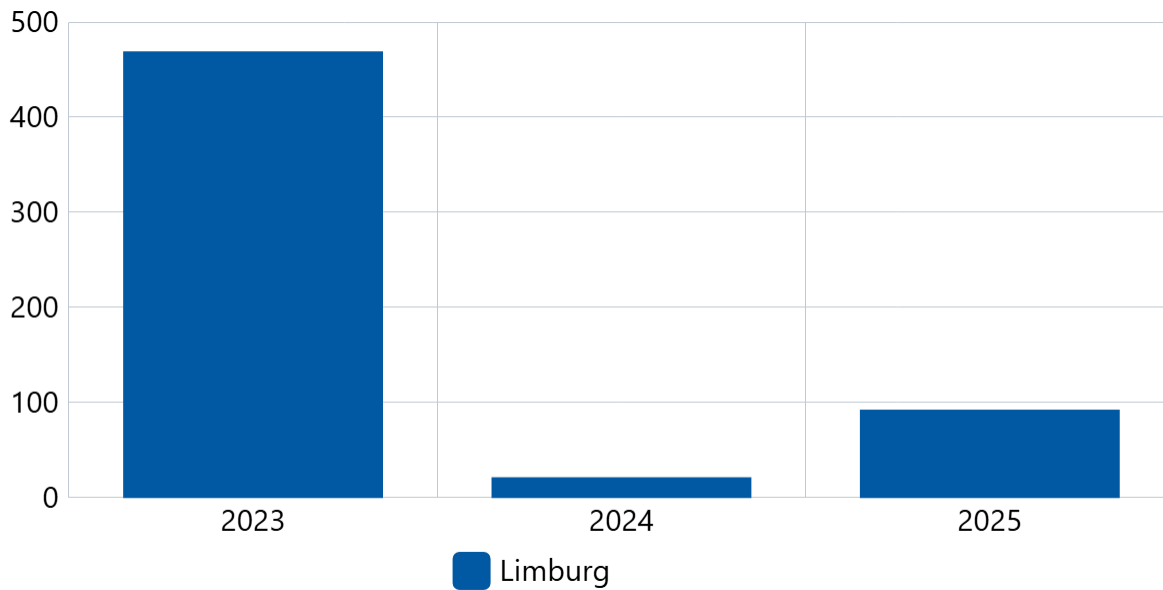
Betreft het aantal vrijwilligers betrokken bij projecten gericht op het in standhouden van fysiek erfgoed en het uitdragen van het verhaal van fysiek erfgoed en archeologie. Deze projecten werden financieel ondersteund via de Nadere subsidieregels Archeologie en Klein Limburgs erfgoed 2022-2024.

2025

De cijfers over 2025 hebben betrekking op de periode tot en met mei.

Er zijn nog een aantal ingediende aanvragen binnen de nadere subsidieregels Klein Limburgs erfgoed 2025-2027 en de nadere subsidieregels Archeologie 2025-2027 in behandeling waarover besluitvorming op een later moment zal plaatsvinden.

De nulmeting betreft het jaar 2023.

Bron: Provincie Limburg

Toegankelijkheid van erfgoed met provinciale ondersteuning (D_50a)

Omschrijving

Het verbeteren van de toegankelijkheid van monumenten is onderdeel van de nadere subsidieregels Kerken 2024 - 2027 en grote en complexe opgaven ten aanzien van monumenten. Deze subsidieregeling Kerken 2024 - 2027 is eind 2024 opengesteld en er zijn nog geen projecten beschikt die betrekking hebben op het verbeteren van de toegankelijkheid. Naar verwachting zullen eind 2025 de eerste projecten gesubsidieerd worden de (deels) inzetten op het verbeteren van de toegankelijkheid van monumenten.

De nulmeting betreft het jaar 2025.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Gebied	Februari 2025	Mei 2025
Limburg	0	0

Wat gaan we daarvoor doen?

6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie

Omschrijving

Erfgoed wordt vaak gezien als dat wat Limburg écht Limburgs maakt. Erfgoed is overal en geeft kleur aan de omgeving. We blijven ons dan ook inzetten voor het behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.

De Limburger kan hierdoor meer erfgoedlocaties bezoeken, omdat de toegankelijkheid gestimuleerd is en meer monumenten zijn opgeknapt voor de toekomst. Hierdoor is het straatbeeld verbeterd, zowel in de stad als op het platteland. Leegstaand monumentaal erfgoed staat er immers vaak slecht bij. Door bij te dragen aan de restauratie van deze gebouwen komen meer van dit soort gebouwen in een betere staat. Ook is de Limburger die betrokken is als erfgoedvrijwilliger, geholpen bij zijn/haar erfgoedproject als de Provincie deze ondersteunt. Tegelijkertijd is erfgoed in brede zin beter toegankelijk voor een breed publiek waardoor iedere Limburger makkelijker kan genieten van of meedoen met ons Limburgs erfgoed.

Rol Provincie: *subsidiënt, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner*

Kwaliteit

In 2026 voeren wij de volgende activiteiten uit die bijdragen aan het doel om erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties te behouden:

- Wij geven uitvoering aan onze wettelijke taken op het gebied van archeologie en monumenten.
- Wij blijven ondersteuning geven aan zowel rijks- als gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgave. Hieronder vallen ook de categorieën 'industrieel' en 'religieus' erfgoed.
- Wij ondersteunen vanuit de Programmabegroting enkele grote restauratieopgaven in Limburg waaronder bijvoorbeeld het Hornekwartier in Weert en kloosterdorp Steyl.
- Wij zetten onze ondersteuning aan archeologische projecten gericht op publieksbereik voort om de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse historische voorwerpen te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek.
- Wij zetten onze ondersteuning aan projecten gericht op publieksbereik voort, om de kennis over en het behoud van ons rijke en diverse erfgoed te bevorderen. Hierbij hebben we ook specifieke aandacht voor het klein Limburgs erfgoed.
- Wij zetten onze ondersteuning voor molens, groen erfgoed en kerken via de [Monulisa-regeling](#) voort ([amendement 179 Depondt c.s. inzake continuering Monulisa regeling](#)).
- In 2026 zetten wij onze subsidierelatie met de begrotingsinstellingen op het gebied van erfgoed voort.
- Wij gaan door met onze provinciale lobby voor meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven en de bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen.
- Wij geven uitvoering aan het instrument 'Erfgoedlab' en helpen complexe monumentale opgaves via dit instrument verder.
- De gebiedsbiografie van Limburg wordt opgeleverd.
- Wij stimuleren het verduurzamen van monumenten door eigenaren subsidie te geven binnen de restauratie- en kerkenregeling voor verduurzamingsmaatregelen.

Tijd

De inzet wordt om de hierboven onder 'kwaliteit' genoemde activiteiten in 2026 uit te voeren. Belangrijke focus heeft het uitvoeren van onze wettelijke taak.

Geld

Het budget voor product 6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie bedraagt € 16,68 mln. Dit bestaat uit 93% reguliere middelen en 7% personeelskosten. De reguliere middelen hebben vooral betrekking op restauratie van (rijks)monumenten, subsidies voor organisaties (Sociaal Historisch Centrum Limburg, Monumentenwacht, Steunpunt Archeologie en Monumenten, Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Stichting Restauratie Atelier Limburg Bisschoppelijk Centrum Rolduc), subsidieregelingen (Archeologie, Klein Limburgs Erfgoed, Kerken), bijdragen in het kader van Erfgoedlab, incidentele ontwikkelingen, Depot bodemvondsten, Via Belgica, Erfgoed OLS, Archeologisch onderzoek Maaspark Well, Hoes veur 't Limburgs, Europees Erfgoedlabel, Stichting Liberation Route Limburg en uitvoering archeologiebeleid.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Cultuur en erfgoed voor iedereen zijn in deze begroting voor 2026 de volgende lasten opgenomen:

- € 0,23 mln. voor Erfgoeddigitalisering (GS 1-7-2025);
- € 0,12 mln. voor Coöperatie Erfgoed Limburg (GS 1-7-2025);
- € 0,50 mln. voor Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed (GS 1-7-2025).

Deze bedragen worden gedekt uit de Programmareserve Monumenten, erfgoed, archeologie.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 53,92 mln. Deze bestaan uit kosten voor het programma zelf.

Om het Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen uit te voeren, heeft het college van GS op 1 juli 2025 ingestemd om in deze begroting € 0,88 mln. uit de Programmareserve Cultuur in te zetten voor:

- Subsidieregels Festivals en evenementen (€ 0,55 mln.);
- Jongerencultuur (€ 0,03 mln.);
- Nieuwe ontwikkelingen Cultuur (€ 0,30 mln.).

Uit de Programmareserve Monumenten, erfgoed en archeologie wordt een bedrag van € 0,85 mln. gebruikt voor:

- Erfgoeddigitalisering (€ 0,23 mln.);
- Coöperatie Erfgoed Limburg (€ 0,12 mln.);
- Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed (€ 0,50 mln.).

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 37,90 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	
60341 Huis voor de Kunsten	2.239
60503 Nieuwe ontwikkelingen Cultuur	300
60556 Uitvoering Groeiplan Noord en MiddenLimburg	1.000
60557 Cultuureducatie met Kwaliteit 2025	682
60558 Jongerencultuur	25
60559 Subsidieregels Festivals en evenementen 2025	550
60560 Stimuleringsreg bovenlok evenementen 2025	320
60761 DU Verbreding en Vernieuwing Cult Infrastr	333
63344 Beleidsontwikkeling cultuur Cultuurtank	102
63373 Bonnefantenmuseum toevoeging voorziening	303
63374 Limburgs Museum Venlo toev voorziening	257
63375 Museumplein Limburg toev voorz	247
63997 Bonnefantenmuseum belasting en verzek	41
63998 Limburgs Museum belasting en verzek	65
63999 Museumplein Limburg belasting en verzek	131
64023 Bonnefantenmuseum	6.426
64024 Limburgs Museum Venlo	5.347
64025 Stichting Discovery Museum	5.385
67766 Filmfonds Limburg	426
67918 Kapitaallasten	354
68018 Doorberekende personeelskosten	1.161
68736 Stichting Popmuziek Limburg	200
68887 Kapitaallasten BR Creative City	706
68888 Kapitaallasten BR Limburgs Museum	187
68891 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	82
69418 Muziekbonden	544
69748 Subsidieregeling Cult infrastructuur 2528	7.660
69858 Limburgse taal	1.163
69876 Voordekunst	500
69877 Matching Basis Infrastructuur	250
69940 Limburgs Museum versterking N en M Limburg	250
Totaal 6.1.1 Cultuur	37.237
Totaal 6.1 Cultuur	37.237
6.2 Erfgoed	

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	
60340 Sociaal Historisch Centrum Limburg	605
60354 Steunpunt Archeologie en Monumenten	163
60477 Monumentenwacht	796
60501 Subsidieregeling Kerken 20242027	2.150
60504 Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed	500
60513 Nadere Subsidieregels Monulisa 20252028	850
60562 Erfgoeddigitalisering	232
60563 Coperatie Erfgoed Limburg	120
60740 Restauratie en verduurz vml Van Horne Kazerne	1.200
60907 Limb Geschied en Oudheidk Genootschap	245
65087 Stichting Restauratie Atelier Limburg	537
65481 Depot bodemvondsten	116
65753 DUitkering restauratie rijksmonumenten	1.939
67635 Archeol onderz Maaspark Well oud ILG	509
67919 Kapitaallasten	1
68019 Doorberekende personeelskosten	1.147
68222 Erfgoedlab	500
68230 Bisschoppelijk Centrum Rolduc	651
68232 Restauratie monumenten	1.997
68234 Inspelen op incidentele ontwikkelingen	918
68256 Erfgoed OLS	116
68269 Beleidsmiddelen erfgoed	355
68650 Publieksfunctie De Vondst	90
68728 Via Belgica	72
69291 Subsidieregeling Archeologie 20252027	300
69292 Subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed 2527	200
69501 Europees erfgoedlabel	275
69750 Hoes veur t Limburgs	84
69878 Stichting Liberation Route Limburg	15
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	16.683
Totaal 6.2 Erfgoed	16.683
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	53.920
Totaal Lasten	53.920
Baten	
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	
60772 Provinciefonds DU Verbreding en vernieuwing	333

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
64023 Bonnefantenmuseum	1.102
64024 Limburgs Museum Venlo	934
64025 Stichting Discovery Museum	1.697
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.066
Totaal 6.1 Cultuur	4.066
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	
68133 Provinciefonds DU restaur rijksmonumenten	1.939
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005
Totaal Baten	6.005
Saldo van baten en lasten	-47.915
Onttrekkingen	
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	82
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706
69879 Aanwending PR Cultuur	4.447
69987 Aanwending PR Sociale Agenda	100
Totaal 6.1.1 Cultuur	5.523
Totaal 6.1 Cultuur	5.523
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	4.490
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	4.490
Totaal 6.2 Erfgoed	4.490
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	10.013
Totaal Onttrekkingen	10.013
Saldo mutatie reserves	10.013
Resultaat	-37.902

7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

De bereikbaarheid voor personen- en goederenverkeer - evenals de ontsluiting van het platteland staat onder druk. Toegankelijke en betaalbare mobiliteit is een kerntaak van de Provincie. Dat komt primair tot uiting in de wettelijke verantwoordelijkheden op het gebied van beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur en het regionale openbaar vervoer. Daarnaast liggen er Limburgse mobiliteitsopgaven rond gedragsverandering, multimodaliteit, verduurzaming en verkeersveiligheid. Hiermee dragen we bij aan de verbetering van de leefbaarheid in Limburg.

Onze beleidskaders

Het [Beleidskader Een bereikbaar en toegankelijk Limburg](#) is op 12 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 7 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Daarnaast is gelijktijdig de [Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024 - 2027](#) met het beleidskader vastgesteld.

In lijn met het beleidskader is op 10 december 2024 het [Ontwikkelplan OV](#) door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. Dit betreft, net als de Nota infrastructurele kapitaalgoederen, het verdiepend beleid rondom onze wettelijke taken.

Wat willen we bereiken?

7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van mobiliteit en bereikbaarheid streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023.
- In 2027 is er sprake van een verbeterde bereikbaarheid van Limburg nationaal en internationaal (goederen en personen) t.o.v. 2023.
- In 2027 vinden er meer duurzame verplaatsingen plaats (goederen en personen) t.o.v. 2023.
- In 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

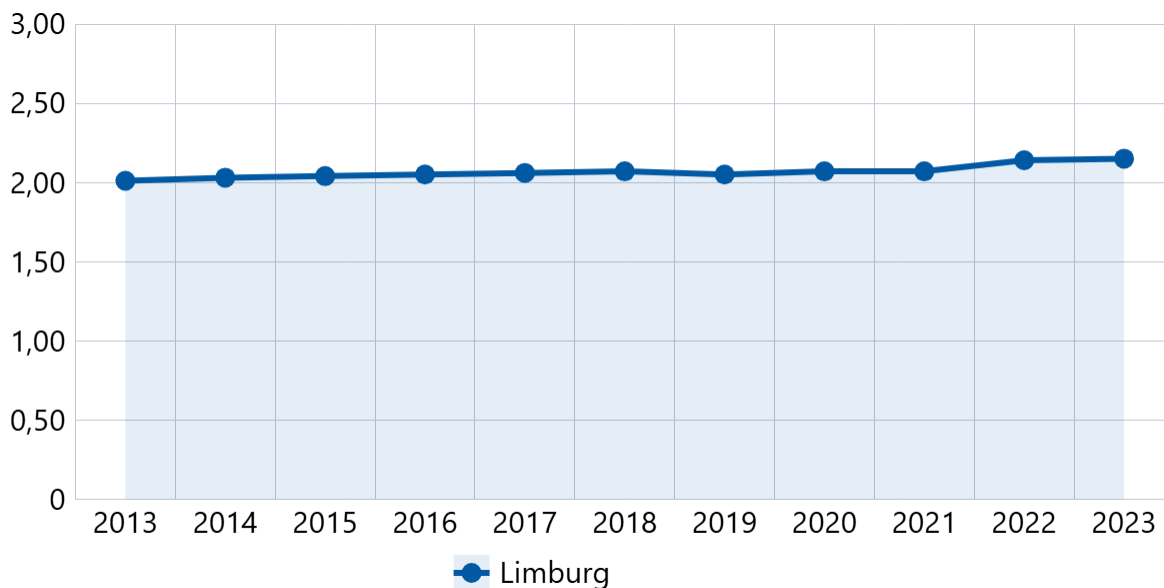
Indicatoren

De gemiddelde afstand tot voorzieningen (D_52a)

Programmabegroting 2026

Omschrijving

Deze grafiek toont de gemiddelde reisafstanden in kilometer voor inwoners van Limburg van hun woonadres naar de dichtstbijzijnde voorzieningen over de afgelopen 10 jaar. De meegenomen voorzieningen zijn: huisartsenpraktijk, apotheek, ziekenhuis (incl. en excl. buitenpolikliniek, grote supermarkt, overige dagelijkse levensmiddelen, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en bibliotheek. De indicator sluit hiermee aan op de methodiek die door het CROW gehanteerd wordt voor de landelijke monitoring van Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP). De afstand tot voorzieningen is in de afgelopen 10 jaar relatief stabiel gebleven, maar laat in de laatste twee jaar een geringe stijging zien.

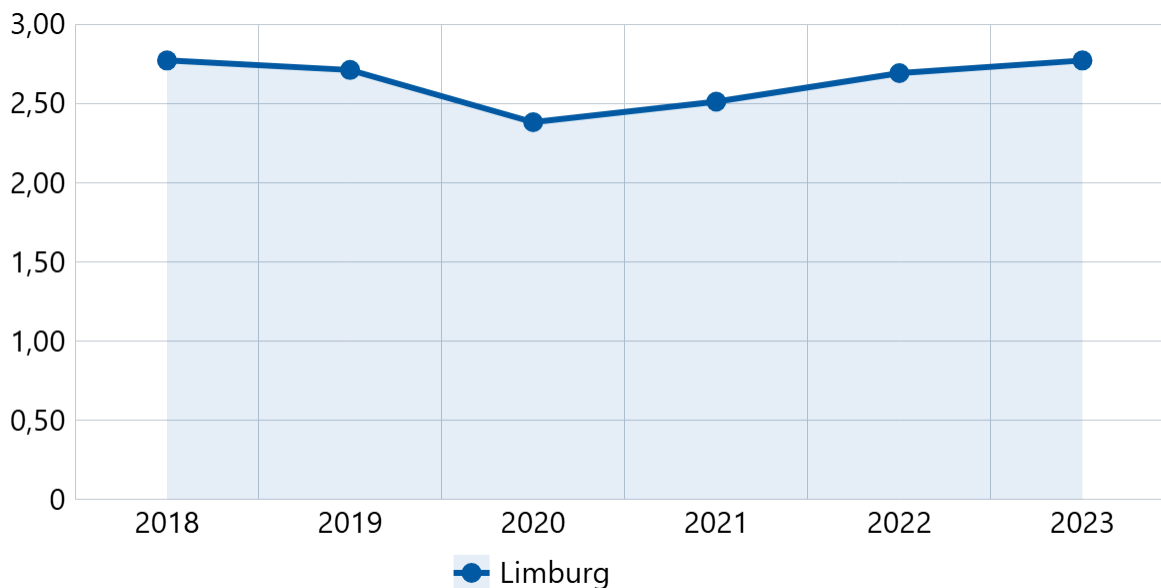

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Mobiliteit

Aantal verplaatsingen per dag per persoon in Limburg (D_53a)

Omschrijving

Deze grafiek toont het gemiddeld aantal verplaatsingen per persoon per dag in Limburg. De informatie over het verplaatsingsgedrag komt voort uit het landelijke onderzoek Onderweg in Nederland ([ODiN](#)) van het CBS. Het gaat om reguliere verplaatsingen op Nederlands grondgebied inclusief binnenlandse vakantiemobiliteit. De gegevens zijn beschikbaar voor de jaren 2018 tot en met 2023. Het aantal verplaatsingen per persoon per dag is in 2023 gelijk aan het niveau in 2018. In de tussengelegen jaren is sprake geweest van een daling.

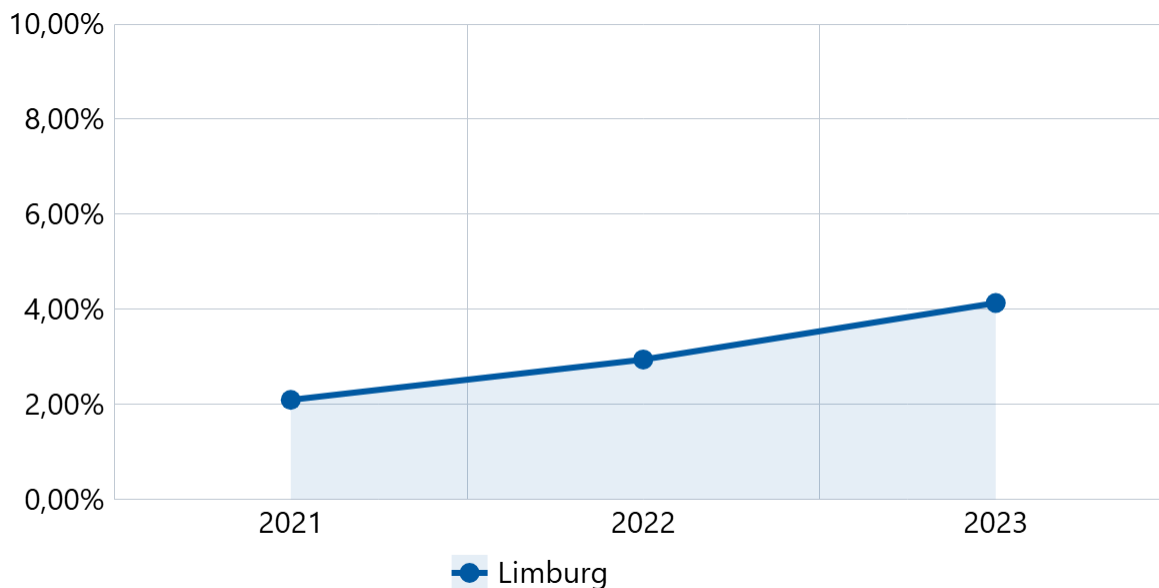

Bron: Provincie Limburg

Aandeel duurzame (volledig elektrisch en plug-in hybride) voertuigen (D_53b)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aandeel duurzame voertuigen ten opzichte van het totaal aantal voertuigen in het actieve wegvoertuigenpark. Het gaat om voertuigen die deel uitmaken van het actieve Nederlandse wegvoertuigenpark op 1 januari van het betreffende jaar. De gegevens zijn gebaseerd op het kentekenregister van het RDW. Voor de personenauto's en bedrijfsmotorvoertuigen wordt een uitsplitsing gemaakt naar brandstofsoort. Voertuigen met brandstofsoorten 'elektrisch' en 'plug-in hybride' zijn gekenmerkt als duurzame voertuigen. Over de afgelopen drie jaar is een jaarlijkse stijging van het aandeel duurzame voertuigen zichtbaar.

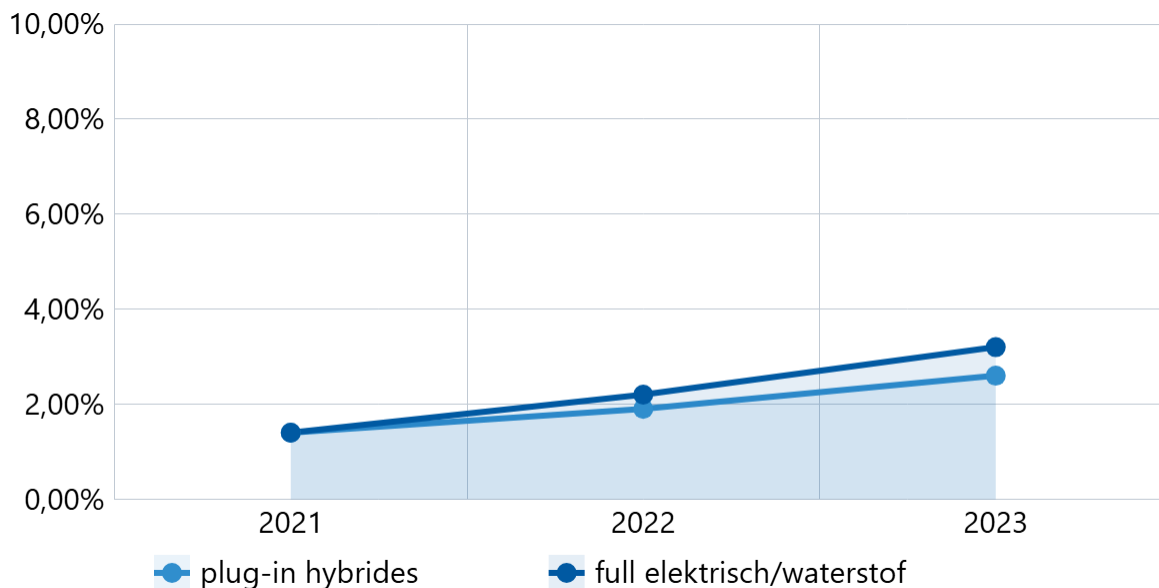

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Mobiliteit

Aandeel kilometers duurzame voertuigen (volledig elektrisch en plug-in hybride) (D_53c)

Omschrijving

Deze indicator bevat het aandeel kilometers afgelegd door duurzame personenauto's in Limburg. De indicator is samengesteld door het wegvoertuigenpark dat geregistreerd is in Limburg en in Nederland per brandstofsoort, het aantal personenauto's dat gedurende het betreffende jaar op de weg in Limburg kan zijn geweest opgenomen en het gemiddeld jaarkilometrage. Voertuigen met brandstofsoorten 'elektrisch' en 'plug-in hybride' zijn gekenmerkt als duurzame voertuigen. Het aandeel van de afgelegde kilometers met duurzame voertuigen is de afgelopen 3 jaar gestegen, maar betreft nog een klein deel van het totaal.

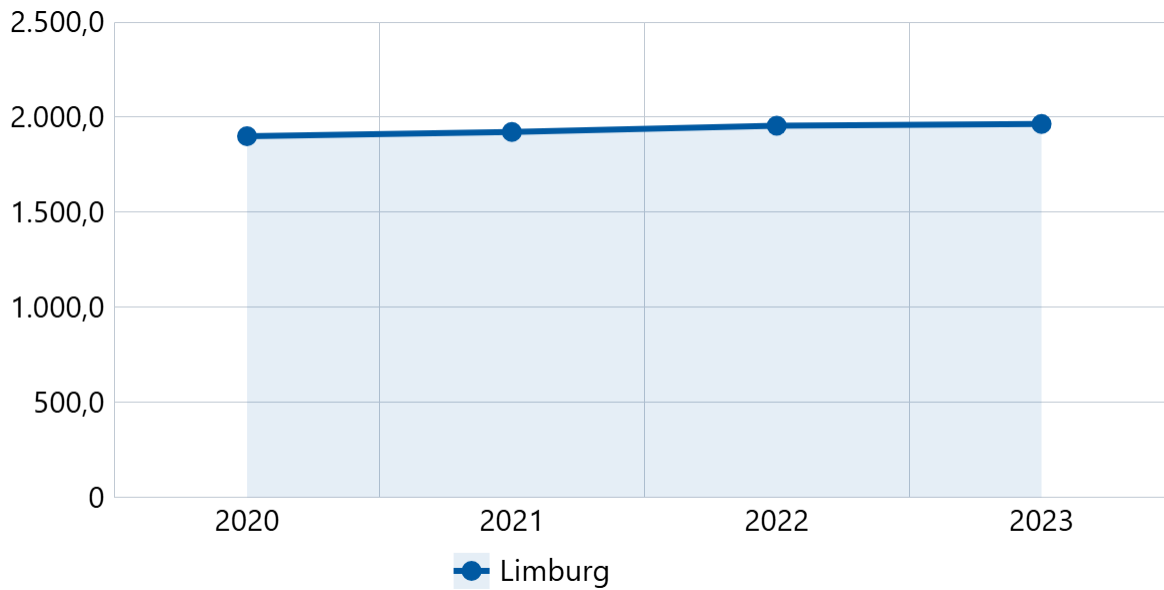

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Mobiliteit

CO2-uitstoot Verkeer en vervoer incl. auto(snel)wegen (D_53d)

Omschrijving

Onderstaande grafiek toont de CO2-uitstoot van verkeer en vervoer inclusief auto(snel)wegen (fossiele brandstoffen) in kton volgens verbruiksbenadering in de provincie Limburg van 2020 t/m 2023. De bron hiervoor is Emissieregistratie, zij verdelen de CO2-emissies op basis van een verdeelmodel over alle gemeenten. Dit model is ten dele gebaseerd op verkeersmetingen, met name op het hoofdwegennet. De verdeling op het onderliggende wegennet is gebaseerd op verdeelsleutels, zoals het aantal woningen binnen de bebouwde kom. Vanwege een gewijzigde meetmethodiek laten we alleen de data vanaf 2020 zien.

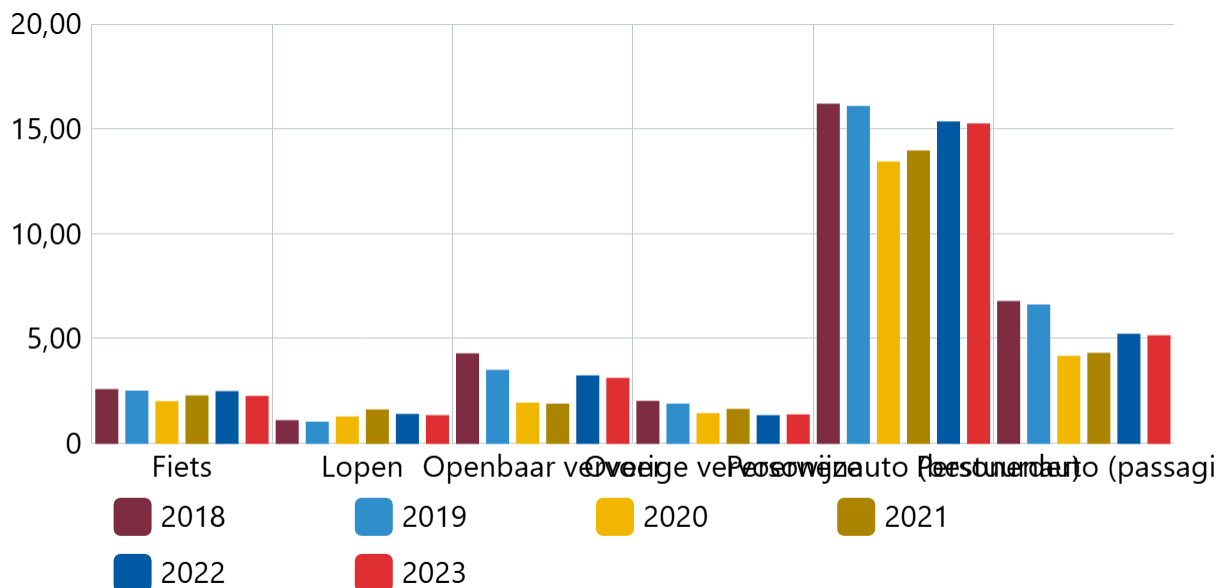

Bron: Regionale klimaatmonitor

Modal split personenvervoer (D_53e)

Omschrijving

Deze grafiek toont de Modal Split naar afgelegde afstand in kilometer per vervoerswijze. Dit betreft het gemiddelde aantal kilometers dat een persoon op een dag aflegt. De afstand naar vervoerswijze is op basis van de ritvervoerswijze zodat ook voor- en natransport apart gemeten zijn. Bijvoorbeeld bij een verplaatsing van huis naar het werk met achtereenvolgens de fiets naar het station, de trein en te voet naar kantoor worden de kilometers voor de drie vervoerswijzen apart geteld.

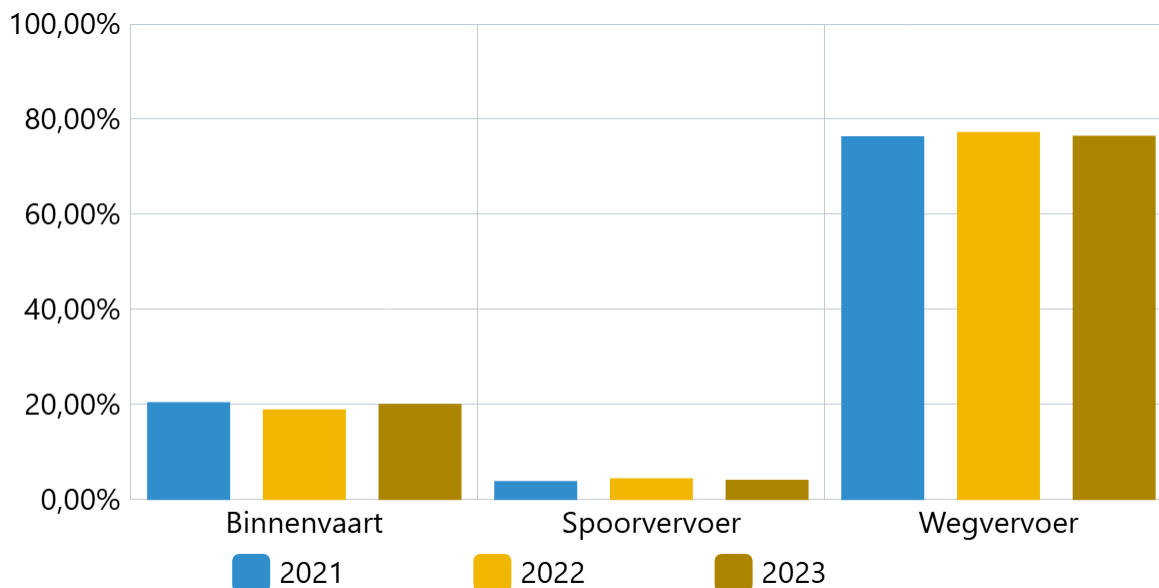

Bron: Provincie Limburg

Model split goederenvervoer (D_53f)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aandeel van het vervoerd gewicht van betreffende modaliteit ten opzichte van het totaal aan vervoerd gewicht. De cijfers hebben betrekking op de binnenvaart, het weg- en spoorvervoer. Het onderzoek betreffende de binnenvaart is gebaseerd op integrale waarneming van alle reizen op de Nederlandse vaarwegen. Het onderzoek betreffende het wegvervoer is gebaseerd op een aselechte steekproef onder bedrijfsvoertuigen. Het onderzoek betreffende spoorvervoer is gebaseerd op integrale waarneming van vervoerde tonnen en tonkilometers over het spoor op Nederlands grondgebied. De gegevens over de afgelopen 3 jaar laten kleine fluctuaties zien, maar zijn in grote lijnen stabiel.

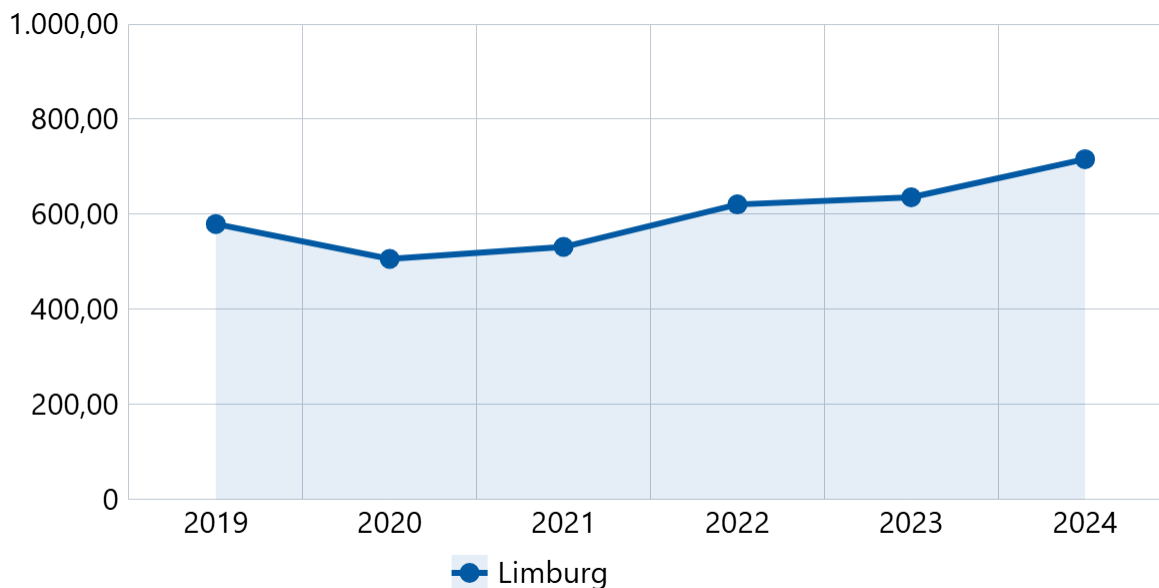

Bron: Provincie Limburg

Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners (D_54a)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners in Limburg. De verkeersongevallen informatie is afkomstig uit STAR-data (Via-stat). Het aantal inwoners is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De registratie van verkeersongevallen vindt plaats door de politie. Niet alle verkeersongevallen en slachtoffers worden geregistreerd. Hoe ernstiger de afloop van een ongeval, hoe groter de kans dat registratie plaatsvindt. Na een daling in 2020 is het aantal verkeersongevallen per 100.000 inwoners de afgelopen jaren gestegen.

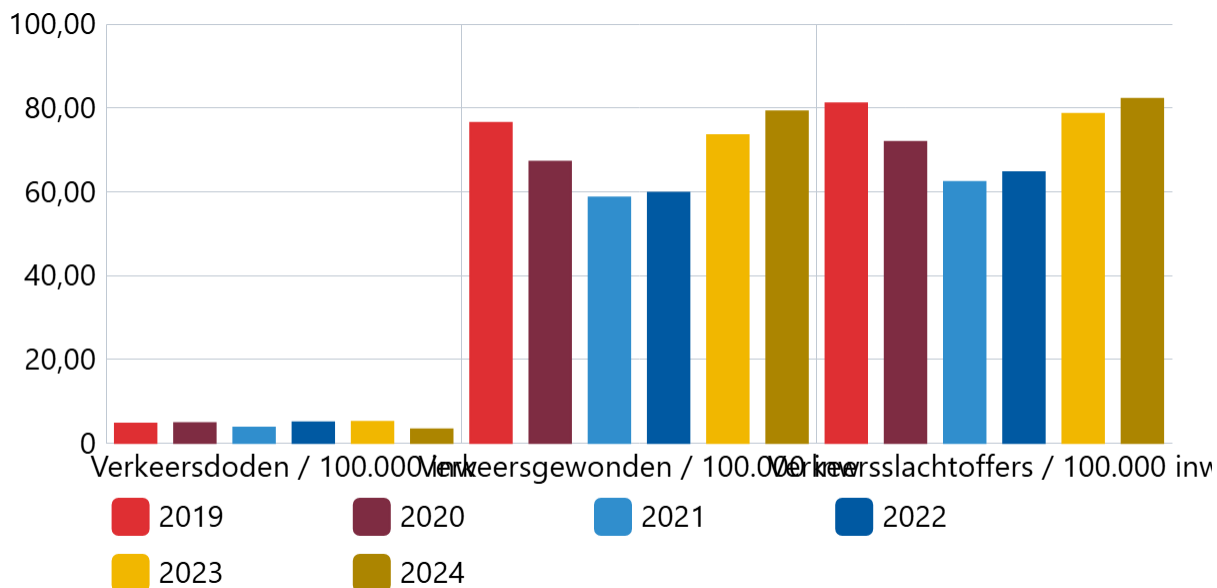

Bron: Provincie Limburg

Aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (D_54b)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aantal geregistreerde verkeersslachtoffers (verkeersgewonden, verkeersdoden en gecombineerd) per 100.000 inwoners in Limburg. De verkeersslachtofferinformatie is afkomstig uit STAR-data (Via-stat). Het aantal inwoners is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De registratie van verkeersongevallen vindt plaats door de politie. Niet alle verkeersongevallen en slachtoffers worden geregistreerd. Hoe ernstiger de afloop van een ongeval, hoe groter de kans dat registratie plaatsvindt. Na een daling in de jaren 2020 en 2021 is het aantal verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners de afgelopen jaren gestegen.

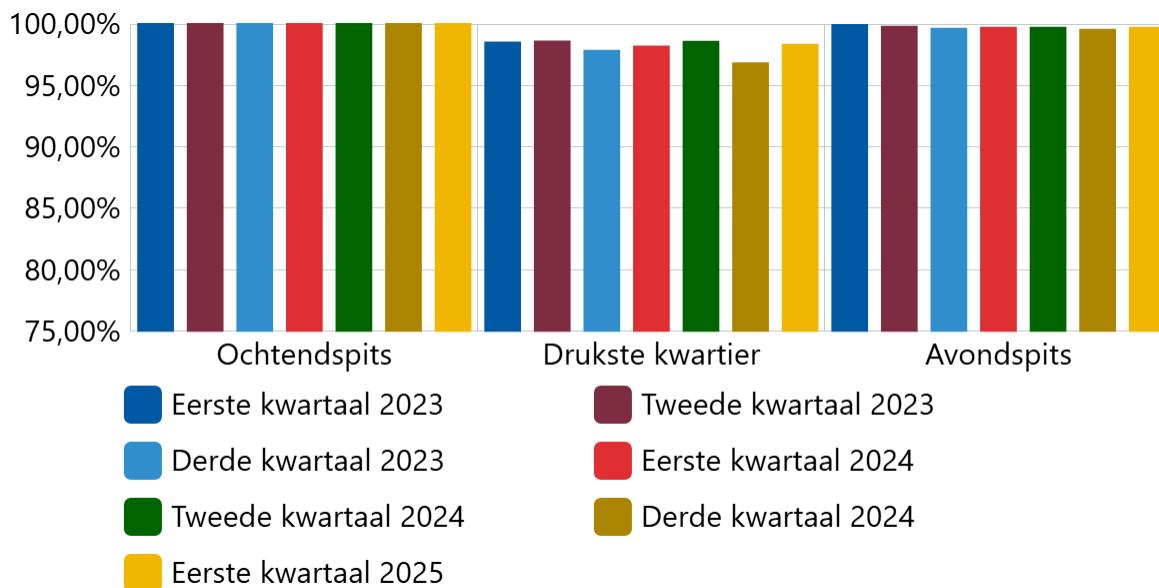

Bron: Provincie Limburg

Reistijdverhouding tussen daluren en spitsuren Provinciale wegen (D_56aa)

Omschrijving

Aandeel van het provinciale wegennet waarbij de reistijd in spitsijd maximaal 1,5 keer zo lang is als in de dalperiode (reistijdverhouding). De reistijdverhoudingen zijn gebaseerd op Floating Car Data die landelijk door het Nationaal Dataportaal Wegverkeer (NDW) worden ingekocht bij Be-Mobile. De gerealiseerde snelheden en reistijdverhoudingen spits t.o.v. dal vormen een indicator voor de monitoring (doorstroming/bereikbaarheid) en helpen ons bij het identificeren van mogelijke capaciteitsknelpunten op het wegennet. De reistijdverhouding is voor zowel de ochtend- als avondspits nagenoeg onveranderd. Tijdens het drukste kwartier is in alle kwartalen sprake van een lichte daling van het aandeel ten opzichte van het voorgaande jaar.

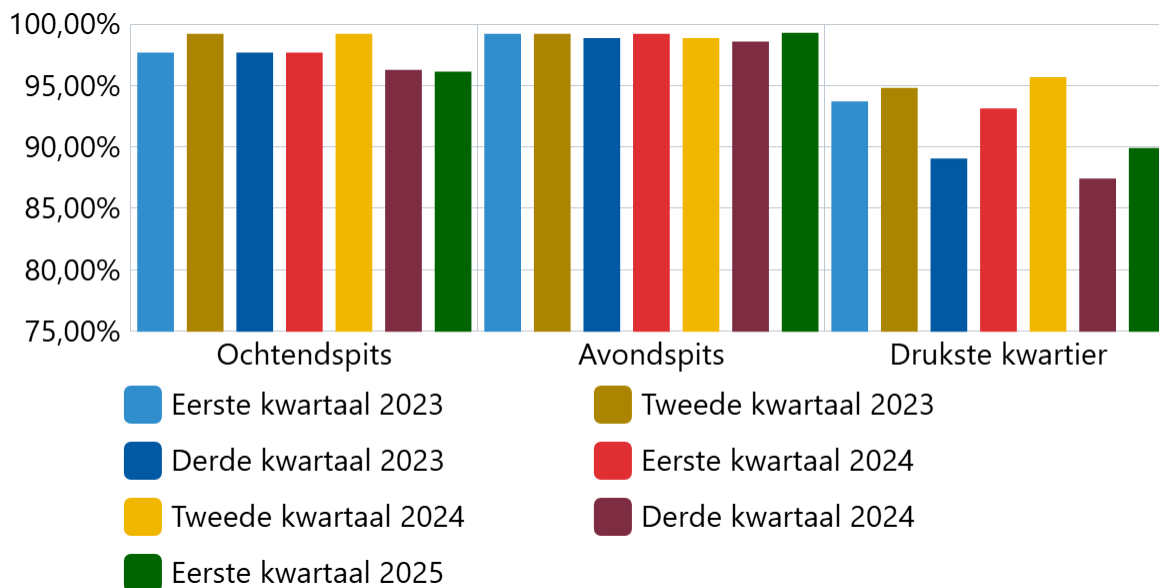
Bron: Provincie Limburg

Reistijdverhouding tussen daluren en spitsuren rijkswegen Limburg (D_56ab)

Omschrijving

Aandeel van het rijkswegennet in en nabij Limburg waarbij de reistijd in spitsijd maximaal 1,5 keer zo lang is als in de dalperiode (reistijdverhouding). Voor methodiek, zie indicator D_56_aa hierboven.

De reistijdverhouding in de ochtend- en avondspits is nagenoeg onveranderd. Tijdens het drukste kwartier is in kwartaal 1 en kwartaal 3 sprake van een lichte daling van het aandeel ten opzichte van het voorgaande jaar. In kwartaal 2 is sprake van een lichte stijging van het aandeel.

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma

Omschrijving

We werken aan onze structurele beleidsvoorbereidende taken, waaronder monitoring, verkeers- en vervoersmanagement en verkeersveiligheid. Daarnaast werken we aan regionale mobiliteitsopgaven zoals gedragsbeïnvloeding en logistiek.

Rol Provincie: *belangenbehartiger, kennisautoriteit, subsidiënt*

Kwaliteit

Wij gaan in 2026 verder met de uitvoering van het Beleidskader 2024-2027 'Een Bereikbaar en Toegankelijk Limburg'.

- We borgen continu de Limburgse belangen in verschillende nationale programma's zoals bijvoorbeeld Toekomstbeeld Fiets en het programma Goederenvervoercorridors. We zijn tevreden als Limburgse projecten in deze programma's zijn opgenomen.
- We blijven de mobiliteit in Limburg monitoren. Dit doen we aan de hand van een aantal instrumenten, waaronder ons verkeersmodel, het verkeersmeetnet en verplaatsingsdata. In 2025 werken we aan een gezamenlijke monitoringsaanpak met Zuid-, Midden- en Noord-Limburg zodat we op eenduidige wijze monitoren en onze gezamenlijke projecten evalueren.

- We continueren onze inzet op de Verkeersactieve school, de doelgroepenpak verkeersveiligheid en de jaarlijkse verkeersveiligheidscampagnes (waaronder BOB en MONO). We streven er naar dat minimaal 90% van de (speciaal) basisscholen en voortgezet (speciaal) onderwijsinstellingen in Limburg deelneemt aan de verkeersactieve school. We voeren minimaal 9 gedragsinterventies uit binnen de doelgroepenpak en we voeren 5 communicatiecampagnes uit. Deze maatregelen dragen bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid.
- Nog niet alle fietsprojecten uit het voormalig beleidskader "Focus op Fiets" 2020-2023 zijn uitgevoerd. Wij blijven de uitvoering hiervan deze coalitieperiode monitoren. Deze projecten worden namelijk onder regie van de gemeenten uitgevoerd. Over de specifieke projecten rapporteren we via het IPML. Deze projecten dragen bij aan de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, verduurzaming, leefbaarheid en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.
- We bepalen halfjaarlijks de laaddruk van het bestaande netwerk aan elektrische laadinfrastructuur. Op basis hiervan bepalen we samen met gemeenten waar we nieuwe elektrische laadpalen bijplaatsen. Risico hierbij is een vertraagde realisatie door bijv. bezwaarprocedures of netcongestie.
- We continueren onze inzet op structurele gedragsverandering van personen en goederen via de logistieke aanpak, werkgeversaanpak en fietsstimulering. Dit doen we in samenwerking met de gemeenten en het Rijk. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid, verduurzaming en leefbaarheid. Een risico is de Rijkscofinanciering waarover jaarlijks in het BO MIRT onderhandeld wordt.
- In lijn met de in PS aangenomen gewijzigde motie 3169 inzake "grootschalige internationale testomgeving voor geautomatiseerd rijden in de Euregio" hebben we samen met de consortiumpartners cofinanciering (Interreg) ontvangen voor een pilot met geautomatiseerd vervoer.

Tijd

De inzet is om de onder kwaliteit genoemde activiteiten in 2026 uit te voeren. Het borgen van de Limburgse belangen in nationale programma's is daarbij een continu proces.

Geld

Het budget voor product 7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma bedraagt € 15,70 mln. Dit bestaat uit 87% reguliere middelen en 13% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor structurele lasten voor verkeersveiligheid en beleid rondom verkeers- en vervoersmanagement, SmartwayZ.NL, Rotonde Voorterstraat, doorontwikkeling van verkeersmeetnet en verkeersmodellen en beleidsontwikkeling.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Een bereikbaar en toegankelijk Limburg zijn in deze begroting voor 2026 de volgende incidentele lasten opgenomen:

- € 1,50 mln. Samenwerking regio's (GS 1-7-2025);
- € 0,45 mln. Goederenvervoer (GS 1-7-2025).

Deze middelen worden gedekt uit de Programmareserve Bereikbaarheid.

Wat willen we bereiken?

7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van het openbaar vervoer en wegbeheer streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is de kwaliteit van het openbaar vervoer voor de Limburgers verbeterd t.o.v. 2023.
- In 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023.
- In 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023.
- In 2027 voldoet het provinciale infrastructurele areaal aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Het areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis', ja/nee (D_61a)

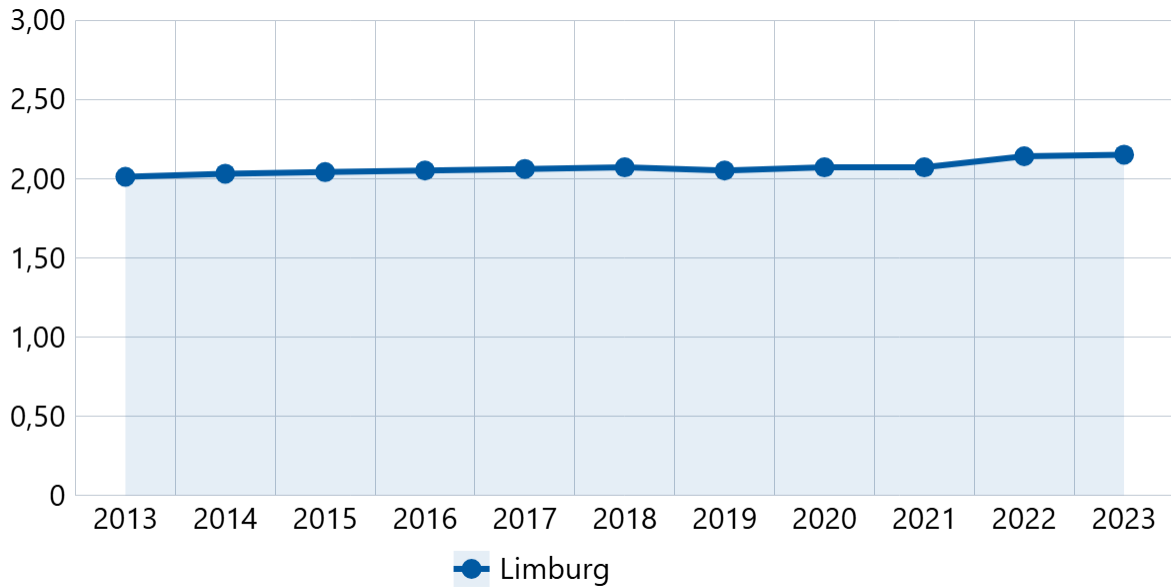
Ja, het areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau Basis, zoals dat is gedefinieerd door het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeertechniek (CROW).

Indicatoren

De gemiddelde afstand tot voorzieningen (D_52a)

Omschrijving

Deze grafiek toont de gemiddelde reisafstanden in kilometer voor inwoners van Limburg van hun woonadres naar de dichtstbijzijnde voorzieningen over de afgelopen 10 jaar. De meegenomen voorzieningen zijn: huisartsenpraktijk, apotheek, ziekenhuis (incl. en excl. buitenpolikliniek, grote supermarkt, overige dagelijkse levensmiddelen, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en bibliotheek. De indicator sluit hiermee aan op de methodiek die door het CROW gehanteerd wordt voor de landelijke monitoring van Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP). De afstand tot voorzieningen is in de afgelopen 10 jaar relatief stabiel gebleven, maar laat in de laatste twee jaar een geringe stijging zien.

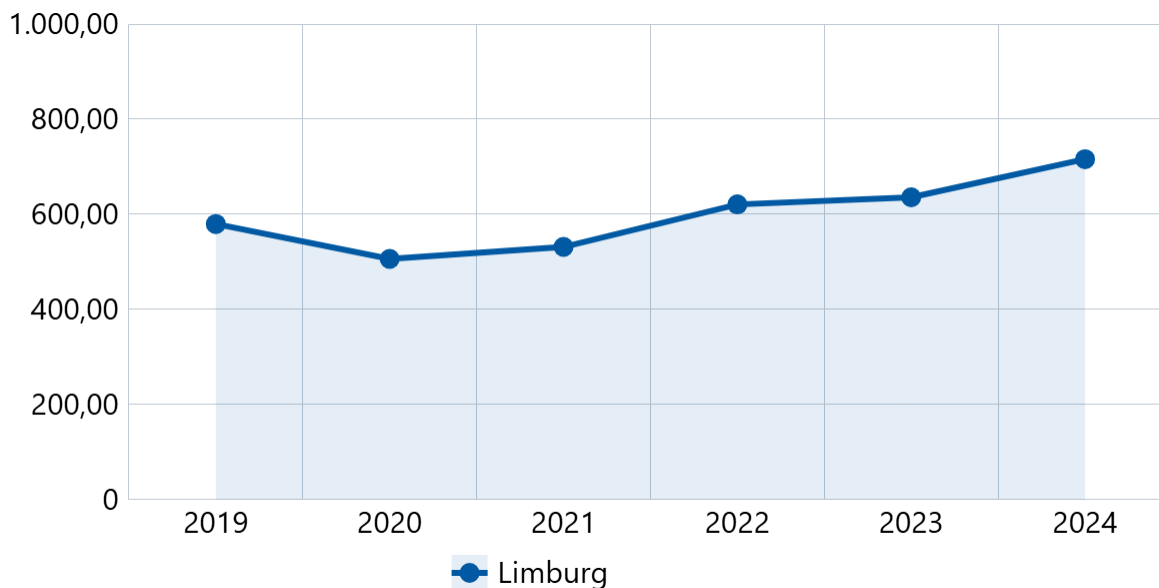

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Mobiliteit

Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners (D_54a)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners in Limburg. De verkeersongevallen informatie is afkomstig uit STAR-data (Via-stat). Het aantal inwoners is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De registratie van verkeersongevallen vindt plaats door de politie. Niet alle verkeersongevallen en slachtoffers worden geregistreerd. Hoe ernstiger de afloop van een ongeval, hoe groter de kans dat registratie plaatsvindt. Na een daling in 2020 is het aantal verkeersongevallen per 100.000 inwoners de afgelopen jaren gestegen.

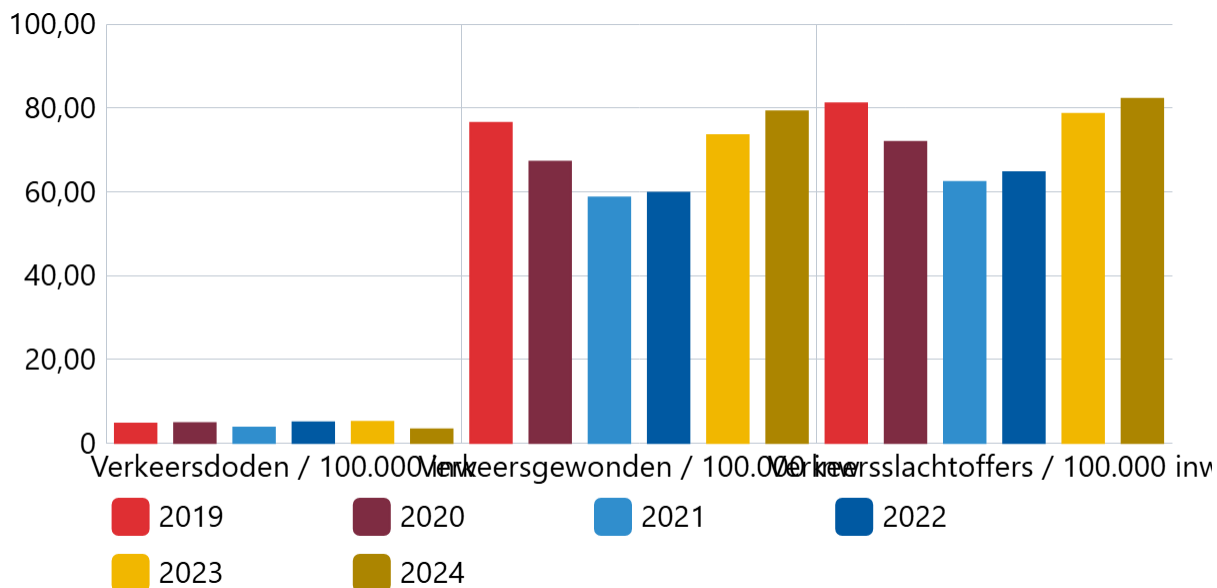

Bron: Provincie Limburg

Aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (D_54b)

Omschrijving

Deze grafiek toont het aantal geregistreerde verkeersslachtoffers (verkeersgewonden, verkeersdoden en gecombineerd) per 100.000 inwoners in Limburg. De verkeersslachtofferinformatie is afkomstig uit STAR-data (Via-stat). Het aantal inwoners is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De registratie van verkeersongevallen vindt plaats door de politie. Niet alle verkeersongevallen en slachtoffers worden geregistreerd. Hoe ernstiger de afloop van een ongeval, hoe groter de kans dat registratie plaatsvindt. Na een daling in de jaren 2020 en 2021 is het aantal verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners de afgelopen jaren gestegen.

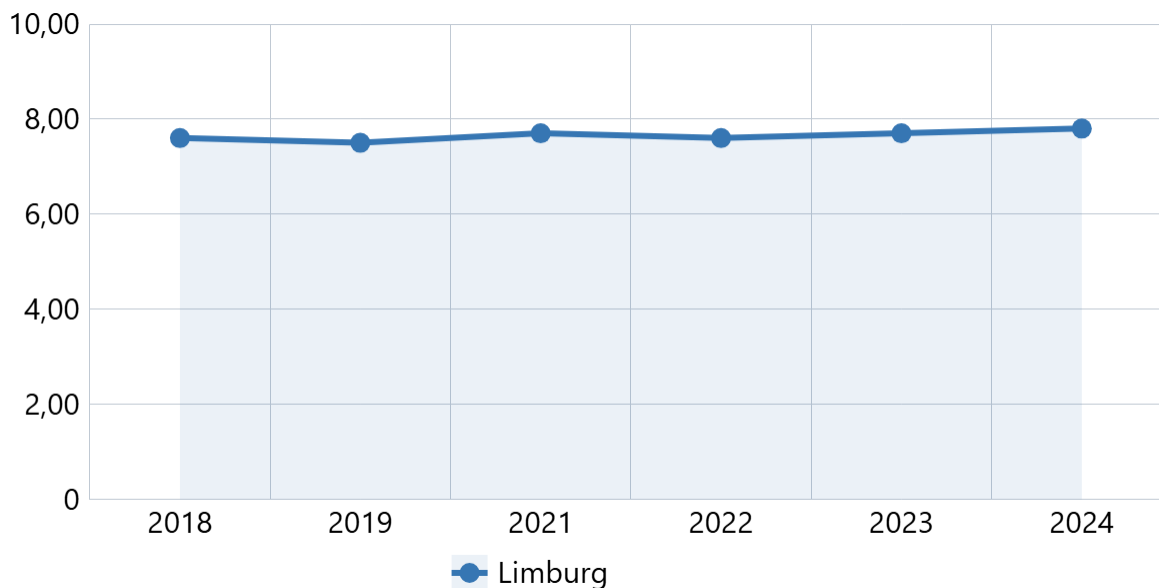

Bron: Provincie Limburg

Algemeen oordeel reizigers openbaar vervoer in Limburg (per OV-autoriteit, per OV-vervoerder) (BBV) (D_55a)

Omschrijving

CROW publiceert jaarlijks de OV-Klantenbarometer, een grootschalige landelijk onderzoek naar de mening van reizigers over het openbaar vervoer. We zien al jaren een stabiel cijfer, net onder 8. Dit is in lijn met het Nederlandse beeld, dat in 2024 op 7,8 uitkomt.

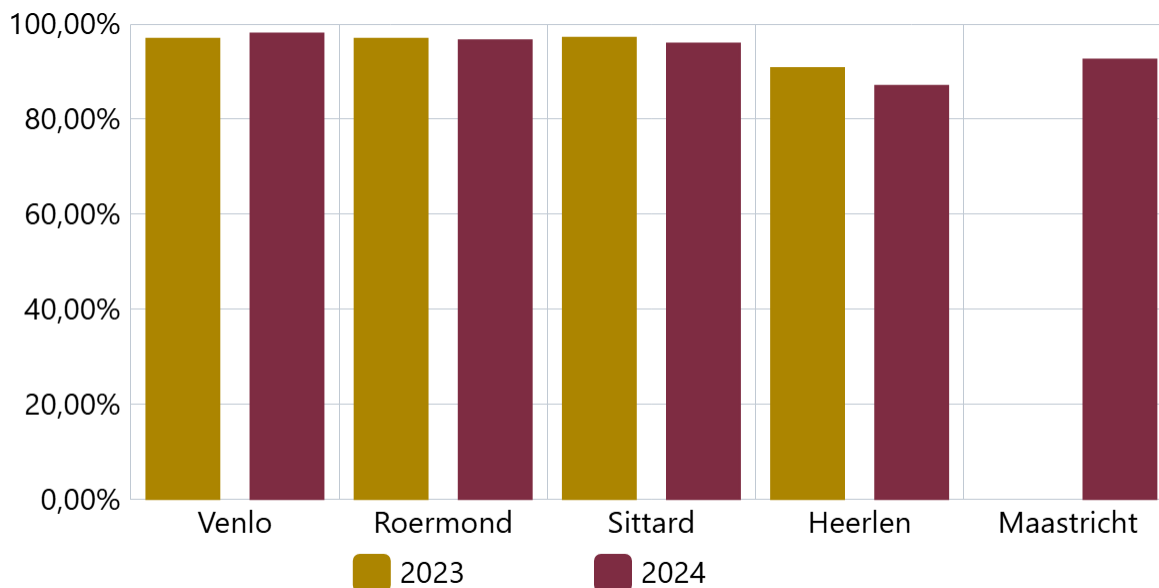

Bron: CROW

Percentage gerealiseerde aansluitingen Arriva - NS (D_55ba)

Omschrijving

Het percentage gehaalde treinaansluitingen op knooppunten in Limburg van Arriva (aankomst) naar NS (vertrek). Een aansluiting telt mee als beide treinen hebben gereden. Hij geldt als gehaald wanneer de aankomsttijd van de eerste trein plus de minimaal benodigde overstaptijd kleiner dan of gelijk aan de vertrektijd van de tweede trein is. De treinen waartussen de aansluiting meetelt voor dit cijfer worden jaarlijks samen met de betrokken vervoerders vastgesteld. De data van ProRail over 2023 in Maastricht is niet volledig. In Heerlen is de aankomstpunctualiteit in 2024 gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

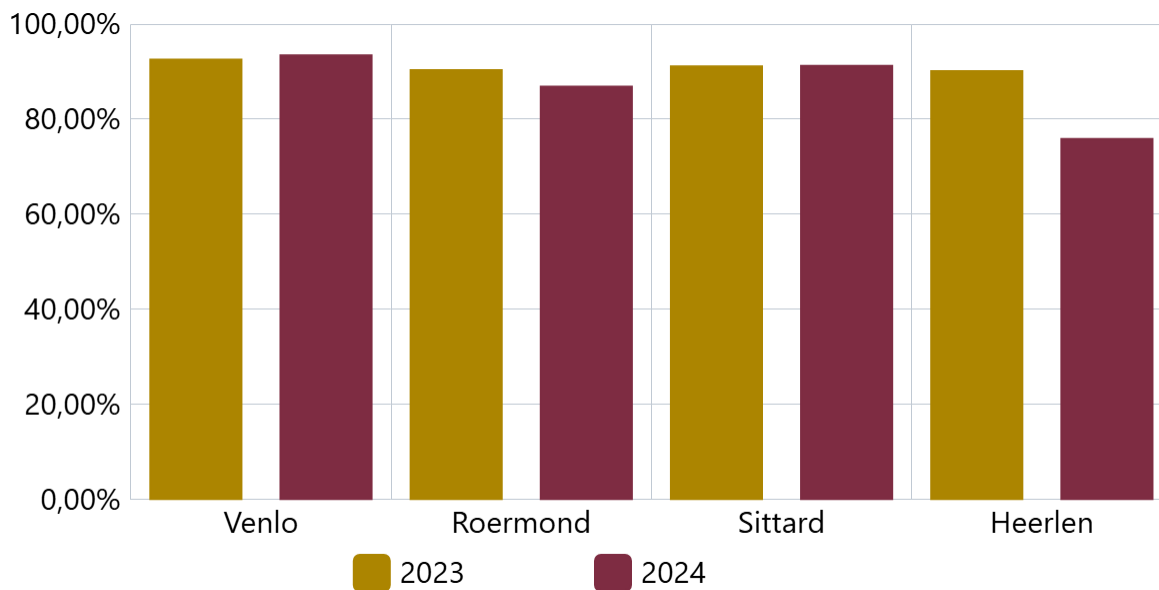

Bron: ProRail

Percentage gerealiseerde aansluitingen NS - Arriva (D_55bb)

Omschrijving

Het percentage gehaalde treinaansluitingen op knooppunten in Limburg van NS (aankomst) naar Arriva (vertrek). Een aansluiting telt mee als beide treinen hebben gereden. Hij geldt als gehaald wanneer de aankomsttijd van de eerste trein plus de minimaal benodigde overstaptijd kleiner dan of gelijk aan de vertrektijd van de tweede trein is. De treinen waartussen de aansluiting meetelt voor dit cijfer worden jaarlijks samen met de betrokken vervoerders vastgesteld. De aankomstpunctualiteit is in Roermond en Heerlen gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

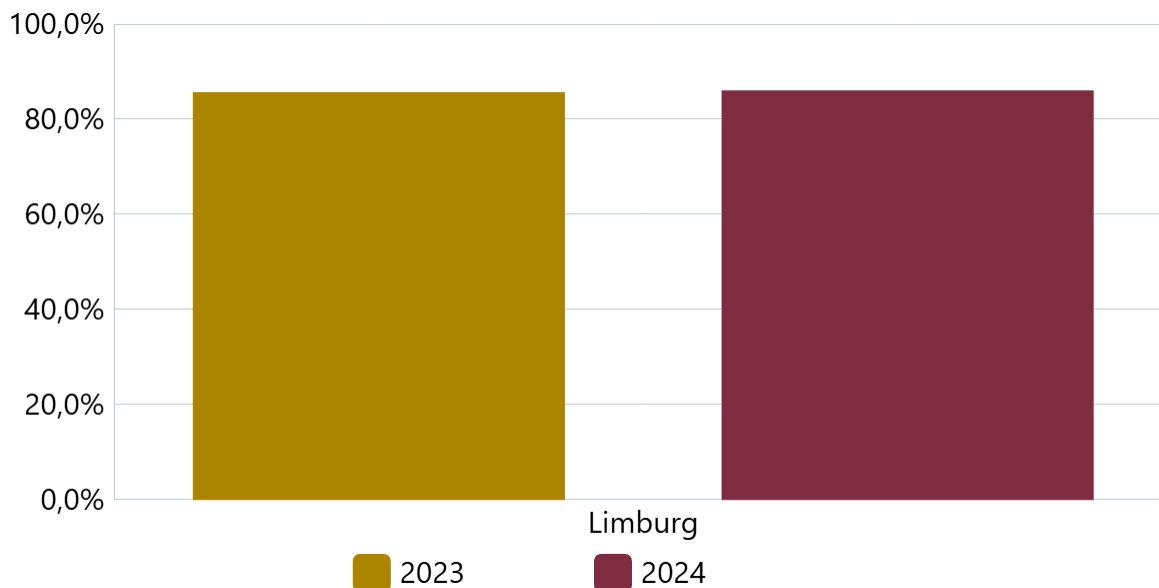

Bron: ProRail

Percentage gerealiseerde aansluitingen Bus - Bus (D_55bc)

Omschrijving

Deze indicator toont de aansluitpunctualiteit op 3 belangrijke bus knooppunten: Ell - Niesstraat, Gulpen busstation en Hoensbroek busstation. De aansluiting telt als gehaald wanneer de aankomsttijd van de eerste bus plus de minimaal benodigde overstaptijd kleiner dan of gelijk aan de vertrektijd van de tweede bus is. Het percentage is van 2023 naar 2024 amper gewijzigd.

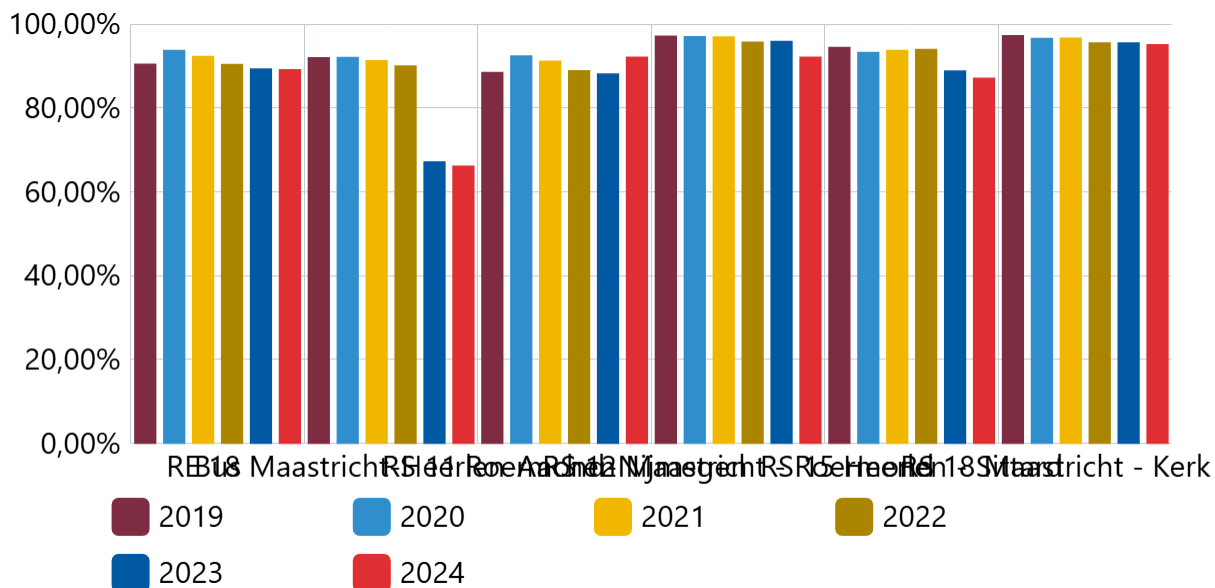

Bron: Arriva

De mate (%) waarin bussen of treinen op tijd aankomen op een knooppunt of eindpunt (D_55c)

Omschrijving

Percentage van de treinen/bussen die binnen 3 minuten na de geplande aankomsttijd arriveren op een knooppunt of eindstation. De hier weergegeven punctualiteit is het gemiddelde over alle maanden van het betreffende jaar. Dit zijn de niet-gecorrigeerde totalen (cijfers die gebruikt worden in de afrekening kunnen daardoor licht afwijken). De punctualiteit voor bus is licht afgenomen. De ontwikkeling van punctualiteit voor trein verschillen sterk per treintraject, voor de trajecten van RS 11 en RS 18 zijn deze in 2023 vergelijkbaar met het voorgaande jaar. Voor de trajecten RS 12, RS 15 zijn deze licht gedaald. Uitzondering betreft het traject RE18 Maastricht-Heerlen-Aachen, waar sprake is van een sterke daling.

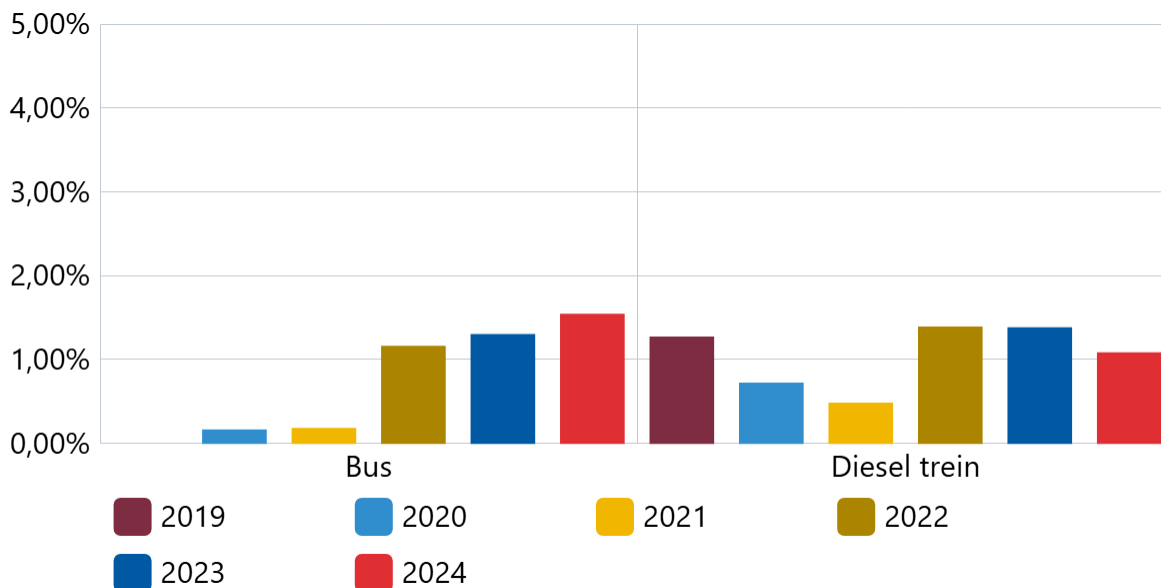

Bron: Arriva

Prestatie indicatoren over rituitval (D_55d)

Omschrijving

Alle uitgevallen kilometers (uitgedrukt in een percentage ten opzichte van de geplande dienstregeling) die zijn ontstaan door de vervoerder (materieelstoringen, logistieke redenen of door personeel). Niet-verwijtbare rituitval (b.v. sein-, wissel-, overweg- en stroomstoringen) zijn hiervoor al in mindering gebracht. Rituitval vanwege stakingen telt niet als verwijtbaar en is daarom niet meegenomen in de cijfers. Ook uitgevallen ritten waarvoor treinvervangend busvervoer is ingezet, worden niet meegeteld onder verwijtbare rituitval. De rituitval voor bus en elektrische trein is in 2023 gestegen. De rituitval van diesel treinen is gelijk gebleven ten opzichte van 2022.

Bron: Arriva

Wat gaan we daarvoor doen?

7.2.1. Infrastructuur

Omschrijving

Basis op orde in het wegbeheer

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027, met daarin vastgelegd het gewenste kwaliteitsniveau 'Basis' voor beheer en onderhoud van wegen, kunstwerken en andere infrastructurele kapitaalgoederen is op 26 april 2024 vastgesteld. Het provinciale infrastructurele areaal behoort volgens de nota te voldoen aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

De onderhouds- en vervangingsplanning van verhardingen en civiele kunstwerken is ook het moment om ingrepen uit het functioneel, natuurinclusief, administratief en duurzaam-circulair kader mee te nemen. In de periode 2024-2027 wordt het onderhoud voor wat betreft het functioneel kader waar mogelijk gecombineerd met de inrichtingseisen uit de Leidraad Inrichting Provinciale infrastructuur (LIPI).

Ook in 2026 geven we uitvoering aan de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 en continueren we de uitvoering van de reeds opgenomen weginfrastructuurprojecten in het IPML.

Rol Provincie: *procesmanager, partner*

Kwaliteit

Het gewenste kwaliteitsniveau voor beheer en onderhoud van wegen, kunstwerken en andere infrastructurele kapitaalgoederen in eigendom en beheer van de Provincie Limburg is het kwaliteitsniveau Basis.

Het provinciale infrastructurele areaal voldoet aan dit kwaliteitsniveau 'Basis'.

Tijd

Het beheren en onderhouden van de provinciale infrastructuur is een continu proces conform de onderhoudsprogrammering die is opgenomen in de verplichte paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' als onderdeel van de Programmabegroting 2026.

Geld

Het budget voor product 7.2.1. Infrastructuur bedraagt € 75,47 mln. Dit bestaat uit 59% reguliere middelen, 15% personeelskosten en 26% kapitaallasten. De reguliere middelen betreffen grotendeels structureel geraamde uitgaven voor dagdagelijks beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur.

In verband met de ontbinding van de Anterieure Overeenkomst Gebiedsontwikkeling VDL Nedcar is in 2026 een incidenteel bedrag (€ 10,13 mln.) beschikbaar voor de afhandeling van lopende projecten. Dit laatste bedrag wordt gedekt uit de Bruteringsreserve VDL Nedcar.

7.2.2. Openbaar vervoer

Omschrijving

De Provincie Limburg is concessieverlener van het regionale openbaar vervoer in Limburg. Arriva is sinds december 2016 concessiehouder en verzorgt sindsdien het regionale trein- en busvervoer in Limburg.

We willen een aantrekkelijk, duurzaam en toegankelijk openbaar vervoer met goede aansluitingen en actuele reisinformatie. Het Limburgse openbaar vervoersysteem is een vitaal basiselement binnen de Limburgse mobiliteit en de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem.

Het aantal reizigers in het openbaar vervoer in Limburg is lager dan in 2019. Hierdoor staat de concessie onder (financiële) druk. De komende jaren blijft het financieel en economisch evenwicht in het openbaar vervoer een opgave.

De internationale verbindingen zijn opgenomen onder product 7.3.1.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, toetser, financier, partner*

Kwaliteit

Wij gaan in 2026 verder met de uitvoering van het Beleidskader 2024-2027 'Een Bereikbaar en Toegankelijk Limburg'.

- Arriva blijft volgens de concessieafspraken uitvoering geven aan de concessie.
- We geven een impuls aan de bereikbaarheid van het platteland. We zullen dit samen met partners benaderen vanuit het concept publieke mobiliteit. In 2026 werken we met onze partners verder aan de samenwerking rond publieke mobiliteit en zijn we gestart met de eerste uitwerkingen van dit concept in concrete initiatieven.
- In 2026 monitoren en analyseren we de effecten van Dal Vrij Limburg, sturen we bij waar nodig en rapporteren hierover.

- In 2026 geven we verder invulling aan het Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid dat in 2024 is vastgesteld. Dit betekent onder andere het blijven verlenen van reisassistentie en het toegankelijk maken van haltes/busstations met de beschikbare middelen.
- In 2026 geven we uitvoering aan de subsidieregeling Wensbus. We monitoren de voortgang conform de subsidieregeling.
- In 2026 begint de landelijke uitrol van de OV-pas als opvolger van de OV-chipkaart. We spelen met het productenpalet in op nieuwe kansen en mogelijkheden van OVPay. We zijn tevreden als de nieuwe producten beschikbaar zijn en gebruikt worden door de reizigers.
- Nadat in 2025 de samenwerking met grensoverschrijdende vervoersautoriteiten is geïntensiveerd starten we in 2026 in enkele regio's met gezamenlijk onderzoek naar toekomstbestendige grensoverschrijdende busverbindingen.
- Het Convenant 'Decentralisatie stoptreindiensten Roermond-Maastricht Randwyck en Sittard-Heerlen in Limburg' is per 1 januari 2025 beëindigd. In dit convenant heeft het Rijk de intentie uitgesproken om tot passende afspraken te komen over de exploitatiebijdrage voor de gehele regionale concessieperiode (t/m 2031). In het BO MIRT is met de staatssecretaris afgesproken dat hier in de eerste helft van 2025 afspraken over worden gemaakt. Vanwege de val van het Kabinet is vertraging ontstaan in het vastleggen van nieuwe afspraken.
- In december 2031 eindigt de bestaande OV-concessie welke is verleend aan Arriva. De provincie is wettelijk verplicht tijdig een opvolgende OV-concessie te verlenen. In 2026 stellen we een Nota van Uitgangspunten op om tijdig keuzes te kunnen maken voor de aanbesteding en implementatie van een nieuwe concessie.

Tijd

Het concessiebeheer en het ontwikkelen van het Limburgse openbaar vervoer is een continu proces. De onder 'omschrijving' genoemde onderwerpen worden in 2026 voortgezet.

In 2016 hebben het Rijk en de Provincie Limburg een Convenant 'Decentralisatie stoptreindiensten Roermond-Maastricht Randwyck en Sittard-Heerlen in Limburg' afgesloten. Voor de periode 2017 t/m 2024 is op grond van het Convenant door het Rijk een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 6 mln. toegekend, met inbegrip van inflatie. Deze bijdrage is niet verder geïndexeerd.

We blijven ons inzetten om snel tot de noodzakelijke structurele afspraken te komen. Ten aanzien van het Convenant zijn ten tijde van het opstellen van deze begroting de financiële afspraken nog niet geformaliseerd. Gelet op de intentie van het Rijk om tot verlenging van de financiële afspraak te komen, is in de begroting 2026 rekening gehouden met de Rijksbijdrage. Zodra de nieuwe financiële afspraken zijn geformaliseerd zal het effect van een eventuele wijziging hiervan in een volgend P&C-document worden verwerkt in de exploitatiebegroting van 2026 en verder. We blijven ons inzetten om snel tot de noodzakelijke structurele afspraken te komen. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Om tijdig en grondig te kunnen starten met de aanbesteding van de nieuwe concessie vanaf december 2031 starten we al in 2026 met voorbereidende werkzaamheden, de eerste concrete uitwerking daarvan is de Nota van Uitgangspunten die we eind 2026 voorzien.

Om de gevolgen van de vertraagde realisatie van de Maaslijn op te vangen, en een verlengde exploitatie van de Maaslijn met dieseltreinen mogelijk te maken dient Arriva voor de daarbij optredende meerkosten te worden gecompenseerd. Een daartoe strekkend Statenvoorstel met begrotingswijziging is in september 2025 door uw Staten behandeld.

Geld

Het budget voor product 7.2.2. Openbaar vervoer bedraagt € 81,70 mln. Dit bestaat uit 99% reguliere middelen en 1% personeelskosten. De reguliere, structureel geraamde, middelen zijn bestemd voor de bijdrage in de OV concessie.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Een bereikbaar en toegankelijk Limburg zijn in deze begroting voor 2026 € 0,50 mln. (GS 1-7-2025) incidentele lasten opgenomen voor de voorbereiding van de concessie Openbaar Vervoer 2032. Dit bedrag wordt gedekt uit de Programmareserve Bereikbaarheid.

Wat willen we bereiken?

7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van Limburg nationaal en internationaal verbinden streven we deze collegeperiode de doelstellingen zoals geformuleerd voor product 7.1. na.

Wat merkt de Limburger ervan?

De doelstellingen en indicatoren voor product 7.3 zijn gelijk aan product 7.1.

Wat gaan we daarvoor doen?

7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden

Omschrijving

We werken aan de nationale en internationale bereikbaarheid van Limburg. Dit doen we door in te zetten op de aanpassing en/of realisatie van (grensoverschrijdende) spoorverbindingen, snelwegen en vaarwegen. De tijdige realisatie van de Maaslijn heeft daarbij onze prioriteit. Verder werken we aan de Drielandentrein, Intercity (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aachen, Weert-Hamont-Antwerpen en de Intercity tussen Eindhoven, Venlo en Düsseldorf. Voor het vervoer over de weg gaat het over de verbreding van de A2 tussen Het Vonderen en Kerensheide, Knooppunt Zaarderheiken, de A67 en de doorstroming op de A2 tussen Weert en Eindhoven. Tot slot lobbyen we voor de bereikbaarheid van Limburg over het water en zetten we in op de uitbreiding van onze binnenhavens. Dit doen via de samenwerking met de binnenhavens in Blueports.

Rol Provincie: *belangenbehartiger, subsidiënt*

Kwaliteit

Wij gaan in 2026 verder met de uitvoering van het Beleidskader 2024-2027 'Een Bereikbaar en Toegankelijk Limburg'.

- We blijven bij het Rijk lobbyen voor een goede multimodale bereikbaarheid over de weg en de vaarwegen. Wij zijn tevreden als projecten in Limburg op de Rijksagenda staan (bijv. BO MIRT).
- We blijven ons inzetten om aanspraak te maken op nationale en Europese fondsen voor de invulling van onze mobiliteitsopgaven.
- Ook in 2026 zetten we onze activiteiten met betrekking tot de verduurzaming van de Limburgse binnenhavens (Rhombus) onverminderd voort.
- We blijven sturen op tijdige realisatie van de elektrificatie en partiële spoorverdubbeling van de Maaslijn. Wij zijn tevreden als in december 2027 de nieuwe dienstregeling met elektrisch aangedreven treinen succesvol gestart is. Naast een verbeterde bereikbaarheid en een aantrekkelijker mobiliteitssysteem draagt dit ook bij aan de duurzaamheid (elektrisch materieel in plaats van diesel).
- We blijven ons onverminderd inzetten voor de internationale verbindingen Weert-Hamont-Antwerpen en de Intercity (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aken.

Tijd

Voor de realisatie van bovengenoemde opgaven zijn we veelal afhankelijk van andere partijen, waaronder het Rijk. We voeren een stevige lobby richting Rijk en Europa om de projecten volgens planning te kunnen uitvoeren en afronden. Dit blijft een doorlopend proces.

Geld

Het budget voor product 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden bedraagt € 16,19 mln. Dit bestaat uit 81% reguliere middelen, 5% personeelskosten en 14% afschrijvingslasten. De reguliere middelen zijn bestemd voor realisatie van de door Europa toegekende middelen voor de Rhombusprojecten.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 189,06 mln.

Om uitvoering te geven aan het Beleidskader 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg' heeft het college van Gedeputeerde Staten op 1 juli 2025 ingestemd met het incidenteel inzetten van € 2,45 mln. aan aanvullende middelen uit de Programmareserve Bereikbaarheid binnen deze begroting, ten behoeve van:

- samenwerking regio's (€ 1,50 mln.);
- goederenvervoer (€ 0,45 mln.);
- voorbereiding van de concessie Openbaar Vervoer 2032 (€ 0,50 mln.).

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 129,21 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	
60109 Reg Org Verkeersv Limb	443
60523 Doelgroepenpak Gedragbenvl Verkeersv	249
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.153
60566 Samenwerking regio's	1.500
60567 Goederenvervoercorridor BO MIRT	450
60601 Nadere subsidieregels Doortrappen 20252027	100
60806 Deelmobiliteitshub	500
67130 Procesmiddelen mobiliteit	224
67862 Verkeers en vervoersmanagement	1.067
67929 Kapitaallasten	2
67931 Kapitaallasten	27
68029 Doorberekende personeelskosten	2.141
68187 Rotonde Voortestraat voorheen N300	500
68190 SmartwayZNL	475
68952 Langjarige verplichtingen	392
69163 Minder Hinder Aanpak BO MIRT	35
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	50
69165 Digitalisering oa Data Top 15BO MIRT	100
69172 Beleidskader Fiets Fietsprojecten	3.500
69204 Doorontwikkeling verkeersmeetnet	600
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	186
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	1.815
69326 Slim veilig duurzaam	190
69427 A67A73 Parallelbaan Zaarderheiken	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	15.698
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	15.698
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	
60638 Amendement 186 Duurzaam en Circulair bouwen	0
60810 DU Verkeersveiligheid	94
60827 Programmakosten VDL Nedcar	10.125
63280 Wegbeheer algemene kosten	564
63284 Middelen	88
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	264

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
63286 Schade aan prov wegennietdeclarabel	58
63287 Recognities	160
63288 Klussenbestek	517
63289 Groen incl faunavoorziening	867
63292 Bebording bebakening en wegmeubilair	5
63293 Openbare verlichting	563
63294 Bewegwijzering UT GMS	198
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	333
63297 Afwatering incl oppervlaktewater	141
63298 Gladheidsbestrijding	1.841
63300 Incidentmanagement	819
63301 Verhardingen	357
63303 Kunstwerken incl geluidsvoorzieningen	1.100
63823 Contract CFOOR	5.137
64075 Schade door diefstal wegmeubilair	8
65580 Klein onderhoud steunpunten wegen	59
65581 Toev odhvoorziening steunpunten wegen	101
67768 Exploitatiesubsidie ZLSM	249
67773 Onderhoudsplan infra en opstallen ZLSM	185
67933 Kapitaallasten infraprojecten	11.957
67934 Kapitaallasten BPL	4.030
67935 Kapitaallasten bruteringsreserve N280	1.538
68033 Doorberekende personeelskosten	11.195
68580 Leasetermijnen wagenpark provinciale wegen	495
68590 Brandstof wagenpark provinciale wegen	110
68827 Overige elektrische installaties	124
68829 Wegaanleg algemene kosten	61
68830 OMOP verhardingen	18.151
68831 Groot onderhoud kunstwerken contract	959
68832 Onderhoudscontract openbare verlichting	277
68833 Onderhoudscontracten automaten VRA	217
68834 Onderhoudscontract buiteninstallatie VRI	240
68852 Kapitaallasten	172
69029 Kapitaallasten brut res VDLNedcar	206
69192 Beheer en onderhoud DRIS	96
69264 Kapitaallasten N266	108
69299 Kapitaallasten steunpunten	7
69386 Urgente functionele verkeersveiligheidszaken	140
69634 Kapitaallasten BR N270 OoijenWanssum	721

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
69721 Kapitaallasten N270 OoijenWanssum	0
69740 Stelpost kaplst nota infrastrkapitaalgoed	0
69741 Stelpost kapitaallasten Risicocomponent	829
69763 Stelpost nota kapitaalgoederen kapitaallast	0
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	0
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	75.466
7.2.2 Openbaar vervoer	
60524 DU Voorkomen tariefstijgingen reg OV tarief	6.931
60527 DU OV aanbod verbeteren en op peil houden	6.989
60803 Voorbereiding OVconcessie 2032	500
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	65.381
67869 OVconcessie 1631 ontwikkelruimte	244
67873 OV projecten monitoring en bedrijfsvoering	480
68032 Doorberekende personeelskosten	1.079
68184 OV Concessie 20162031 Wensbus	33
68849 Kapitaallasten	66
69454 Uitvoeringskosten subsidieregul de Wensbus	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	81.703
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	157.169
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	11.752
67928 Kapitaallasten	103
68031 Doorberekende personeelskosten	765
68850 Kapitaallasten	2.125
69311 Inframaatregelen WeertHamontAntwerpen	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	139
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	100
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	280
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	927
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	16.192
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	16.192
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	189.060
Totaal Lasten	189.060
Baten	
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	125

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.153
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	61
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	686
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	2.025
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	2.025
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	
60281 Wegenbeheer legesheffing	27
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	393
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	157
67769 Gebruiksvergoeding ZLSM basis	259
67771 Gebruiksvergoeding ZLSM huur station	28
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	94
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	957
7.2.2 Openbaar vervoer	
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	6.931
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	6.989
67882 Bijdrage Gelderland in OVconcessie	1.974
68118 SPUK exploitatie stoptreindiensten	6.000
68989 SPUK exploitatie sneltrein MHA	258
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	22.151
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	23.108
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	11.752
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	100
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	280
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	927
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.059
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.059
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	38.192
Totaal Baten	38.192
Saldo van baten en lasten	-150.867
Stortingen	
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	34
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	34

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	34
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	34
Totaal Stortingen	34
Onttrekkingen	
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	6.156
69875 Aanwending PR Bereikbaarheid	2.450
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	8.606
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	8.606
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.538
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	10.332
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWanssum	721
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	12.591
7.2.2 Openbaar vervoer	
60804 Aanwending PR Bereikbaarheid	500
69529 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	500
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	13.091
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
69530 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	21.696
Totaal Onttrekkingen	21.696
Saldo mutatie reserves	21.662
Resultaat	-129.205

Verbonden partijen inzake Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

In het samenwerkingsverband van decentrale OV-autoriteiten (Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A.) wordt gewerkt aan thema's in het openbaar vervoer die door hun samenhang een landelijke aanpak behoeven. Hiertoe behoort enerzijds de kennisdeling en het op elkaar afstemmen van OV-beleid ten behoeve van de doorstroming (OV-netwerk) en anderzijds de standaardisatie en het openbaar beschikbaar stellen van OV-data ten behoeve van reisinformatie en betalen en tarieven (OV-data).

8. Provincie midden in de samenleving

Provincie midden in de samenleving

Een Provincie die midden in de samenleving staat en op een responsieve en dienstbare manier de urgente Limburgse opgaven gaat beetpakken. Waarbij niemand tot het onmogelijke zal worden gedwongen. In plaats daarvan gaan we als Provincie met elkaar, en samen met alle Limburgers elke dag een beetje beter maken. Tot in de wijken van onze steden en in de haarvaten van ons platteland. Elke regio, elke kern en elke Limburger telt. Daarvoor werken wij samen met onze Limburgse gemeenten, de Rijksoverheid, andere provincies, buurregio's en Brussel en behartigen wij de Limburgse belangen vanuit eigen kracht. Een weerbare en slagvaardige provinciale overheid is daarvoor cruciaal.

Ons beleidskader

Het [Beleidskader Provincie Midden in de Samenleving](#) is op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 8 'Provincie midden in de samenleving' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

8.1. Regio Deals

De Provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van bestuur sleutelelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij tevens invulling aan de wijze waarop wij willen werken met onze Limburgse gemeenten als het gaat om regionale samenwerking (Regio Deals en Elke Regio Telt).

Daarbij streven wij de volgende doelstelling na:

- In 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de Regio Deals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht;

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Ervaren partnerschap van gemeenten binnen de regiodeals (D_57a)

Bij de vijfde tranche Regio Deals hebben Midden- en Noord Limburg de Provincie gevraagd om volwaardig partner en co-financier te worden. Beide regio's hebben tijdens bestuurlijk overleg hun dankbaarheid geuit voor het toetreden van de Provincie als volwaardig partner. Voor beide Regio Deals is dit partnerschap eind 2024 formeel bezegeld is met het sluiten van een Convenant. In 2025 zal dit partnerschap voor beide Regio Deals nader bezegeld worden met een bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst tussen de betreffende regio en de Provincie. Voor de Regio Deal Noord Limburg II heeft dit in juni plaatsgevonden. De samenwerkingsovereenkomst voor de Regio Deal Midden Limburg is in voorbereiding.

Ervaren partnerschap van gemeenten binnen de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht (D_57b)

Er vindt een gefaseerde aanpak plaats om de uitvoeringskracht van gemeenten te versterken via een vertrouwelijke, bestuurlijke gespreksronde met, en een bezoek van de portefeuillehouder op locatie bij, de 31 Limburgse gemeenten. Deze dialoogronde vormt de basis van het Programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwestijl (GUN). Het zijn van een betrokken partner als Provincie start met het voeren van het goede gesprek met de gemeenten.

Voortgang in het behalen van de gestelde doelen in de Regio Deal Convenanten voor Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche Regio Deals) (D_57c)

Voortgang ligt op schema.

Op 14 oktober 2024 resp. 14 november 2024 is PS geïnformeerd over de formele toekenning en ondertekening van de 5e tranche Regio Deals van respectievelijk Noord Limburg II en Midden Limburg I (zie DOC-007091S1 en DOC-00718614). In 2025 zal bij beide Regio Deals over de eerste tranche projecten worden besloten en zal gestart worden met het beschikken van de projecten door de kassiers van beide deals. Inmiddels is voor de Regio Deal Noord Limburg II de eerste tranche projectvoorstellen in uitwerking.

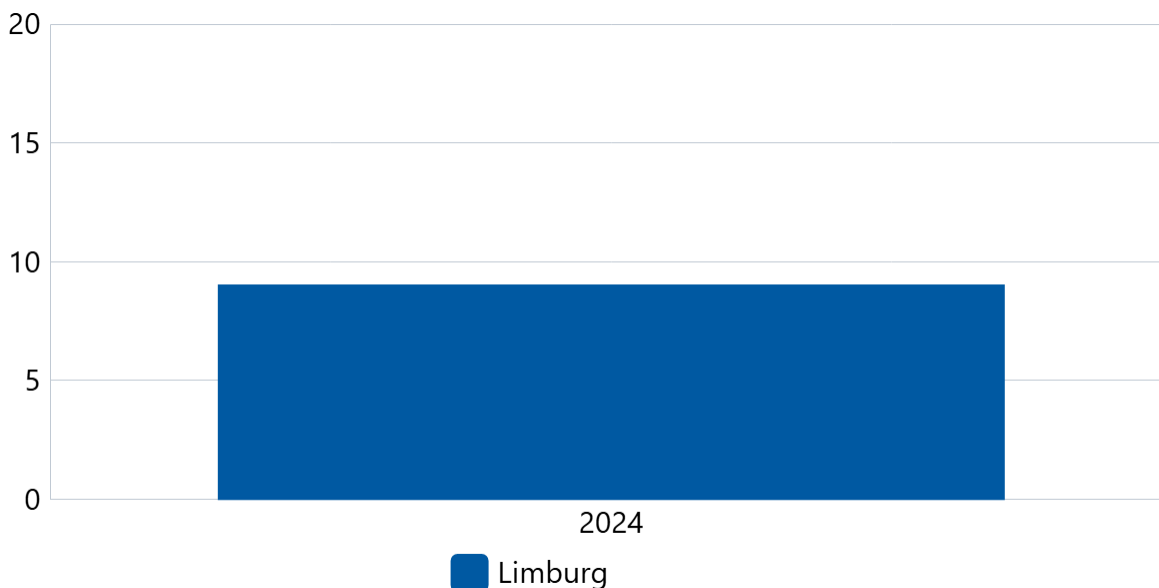
Indicatoren

Aantal projecten waarin Provincie Limburg projectpartner is voor de Regio Deals Parkstad 2.0 en Westelijk Zuid-Limburg (4e tranche Regio Deals) (D_57d)

Omschrijving

De provincie ondersteunt op projectbasis vanuit de beleidsmiddelen negen projecten uit deze regiodeals uit 2023.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

8.1.1. Regio Deals

Omschrijving

Wij zijn als Provincie partner in de Regio Deals voor Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche) en de lopende Regio Deal Noord-Limburg (3e tranche). Voor de reeds in februari 2023 (bij de 4e tranche) toegekende Regio Deals voor Parkstad en Centraal-westelijk Zuid-Limburg zijn wij op projectbasis partner om die initiatieven te ondersteunen die passen binnen de inhoudelijke contouren van het coalitieakkoord. Daarnaast maken we als Provincie de verbinding met het aspect bekwaam openbaar bestuur en bestuurlijke vernieuwing in relatie met de Regio Deals in Zuid-, Midden- en Noord-Limburg.

Kwaliteit

In 2026 willen wij de volgende resultaten bereiken:

- de Regio Deals Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche) zijn in uitvoering;
- de Regio Deal Noord-Limburg II bouwt voort op het fundament van de eerste deal, met nu ook de kassiersfunctie. Voor de Regio Deal Midden-Limburg vervult de Provincie de kassiersfunctie; wij werken samen op basis van bestuurlijke overeenkomsten tussen Provincie en Regio;
- de aanpak voor de monitoring van de beide Regio Deals is vastgesteld en vormt de basis voor het voortgangsgesprek met het Rijk over de beide deals;
- de projecten van de eerste Regio Deal voor Noord-Limburg (2020-2025, 3e tranche) zijn afgerond;
- samen met de gemeenten in zuidelijk Limburg geven we invulling aan onze cofinanciering aan de beide Regio Deals uit de 6e tranche;

- met het Nationaal Programma Vitale Regio's is de opvolger van 'Elke Regio Telt' gepresenteerd. Limburg is hier met 3 regio's, als enige provincie in zijn geheel, in vertegenwoordigd. Samen met Rijk en gemeenten geven wij hier vorm en invulling aan.

Tijd

De Regio Deal Noord II en Midden Limburg hebben een looptijd tot en met 2028. De Regio Deals uit de 6de tranche zullen een looptijd hebben tot en met 2029. Het Nationaal Programma Vitale Regio's beoogt tot een structurele samenwerking tussen Rijk en regio's te komen met aanvankelijk een uitvoeringsagenda per regio voor de komende vier jaren.

Geld

Het budget voor product 8.1.1. Regio Deals bedraagt € 2,83 mln. Dit bestaat uit 93% reguliere middelen en 7% personeelskosten.

Van de reguliere middelen wordt € 1,04 mln. ingezet voor de kosten van de uitvoeringsorganisatie van de Regio Deal Midden-Limburg.

Nieuw is € 1,79 mln. welk bedrag beschikbaar is voor een deel van de eerste tranche projecten binnen de Regio deal Midden-Limburg. Dit bedrag is door GS op 26-8-2025 beschikbaar gesteld en wordt ten laste gebracht van de Programmareserve Regiodeals 5e en 6e tranche.

De resterende middelen voor de uitvoering van de eerste projectenportfolio's van de Regio Deal Midden-Limburg worden, na goedkeuring van de projectenlijst door GS, opgenomen in de begroting bij de Voorjaarsnota 2026. Indien subsidies, passend binnen de gestelde kaders, reeds eerder verstrekt kunnen worden, zal vooruitlopend op de Voorjaarsnota 2026 een voorschot worden verstrekt. Dit gebeurt conform de samenwerkingsovereenkomst, met als doel om de beoogde resultaten en doelstelling zo snel mogelijk te realiseren. PS zijn hierover via mededelingen portefeuillehouder geïnformeerd.

Wat willen we bereiken?

8.2. Betrouwbare en integere overheid

In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie organiseren en willen verbeteren. Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Op het gebied van bestuurscultuur en integriteit zijn aan het einde van de vorige bestuursperiode betekenisvolle stappen gezet in antwoord op de bestuurscrisis; deze zetten we in 2023-2027 onverminderd voort en werken we verder uit. Dit doen we onder de noemer Kwaliteit Openbaar Bestuur. Ook op het gebied van veiligheid en ondermijning geldt dat we voortbouwen op reeds gezette stappen. De Provincie Limburg richt zich in deze aanpak van ondermijning en oneigenlijke beïnvloeding op zowel de eigen provinciale organisatie als ook op het ondersteunen van de gemeenten. De Provincie zet in op een actieve lobby richting de bestuurscentra in Den Haag en Brussel en werkt actief samen met de buurlanden.

Daarbij streven wij de volgende doelstellingen na:

- In 2027 wordt de Provincie Limburg als meer dienstbaar en als beter benaderbaar ervaren door de Limburgers t.o.v. de 0-meting in 2024.
- In 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de regiodeals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht.
- In 2027 zijn de geplande activiteiten voor een weerbare overheid in uitvoering binnen de provinciale organisatie, conform de checklist 'Limburgse norm' (ten opzichte van de 0-meting 2024).
- In 2027 is de provinciale organisatie beter toegerust op de grote opgaven door ontwikkelingen binnen de organisatie.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Verbetering die zichtbaar is in de checklist 'Limburgse norm' (D_59a)

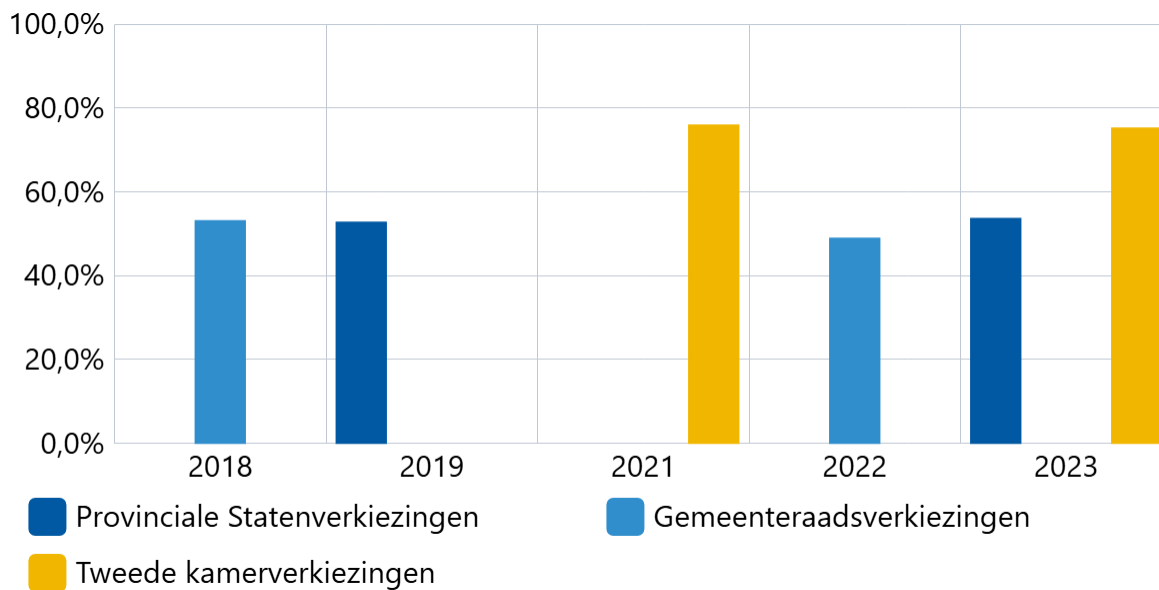
De geplande activiteiten in het kader van een weerbare overheid in 2027, zijn in uitvoering dan wel gerealiseerd.

Omschrijving organisatieontwikkelingen op in ieder geval het gebied van personeelsbestand (SPP), kennis, digitalisering en concernstandaarden (D_60a)

Gezien de toekomstige strategische ontwikkelingen is meer kennis nodig op het gebied van toepassing digitalisering-AI, projectbeheer, inzicht in financiën en inzicht in de samenhang van de opgaves. Dit is afgeleid van workshops Strategische PersoneelsPlanning in de periode 2024-2025 en proefschrift 'De transformatieve overheid'.

Indicatoren

Opkomst Provinciale verkiezingen (MO_16c)

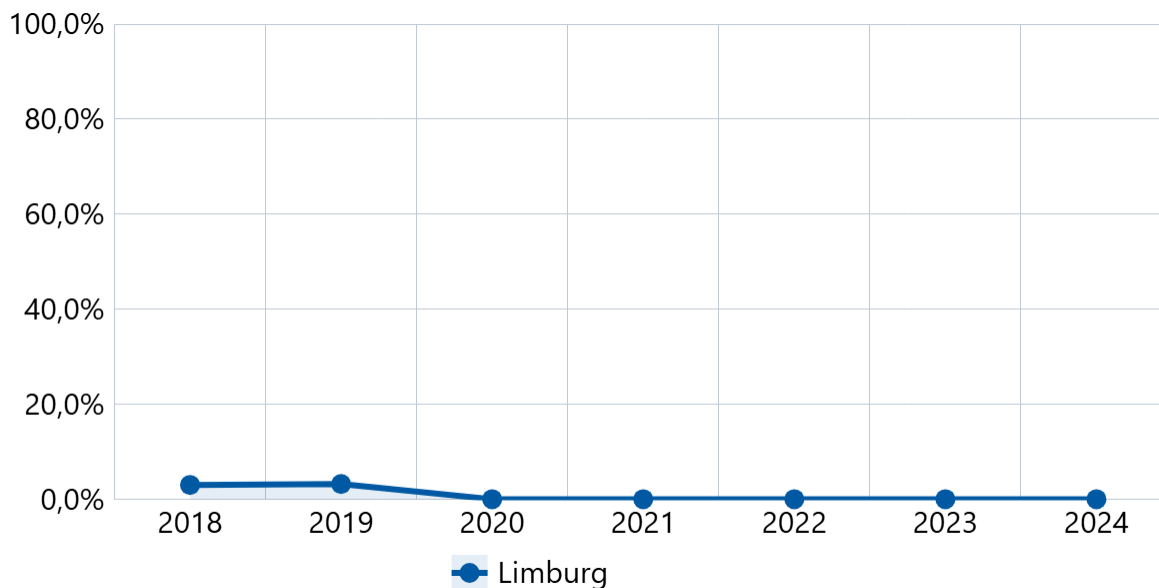

Bron: Kurtosis

Preventief toezicht gemeenten (% onder preventief toezicht) (R_209b)

Omschrijving

Op basis van de vastgestelde gemeentebegrotingen 2024 en 2025 zijn er geen Limburgse gemeenten onder preventief financieel toezicht. Zij vallen daarom allen onder het repressieve financiële toezichtregime, wat betekent dat de gemeente haar vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren zonder dat de Provincie dat vooraf moet goedkeuren.

Bron: Kurtosis

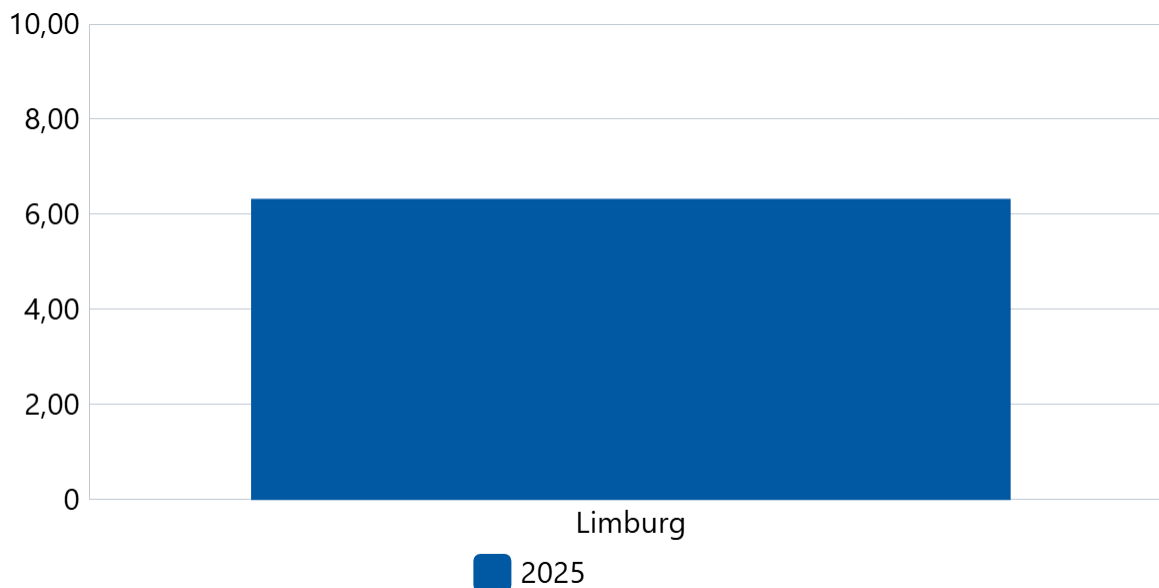
Ervaren dienstbaarheid Provincie (D_58a)

Omschrijving

In mei en juni 2025 is een vragenlijstonderzoek uitgevoerd naar de ervaren dienstbaarheid en benaderbaarheid van onze organisatie onder inwoners die het afgelopen jaar contact hebben opgenomen met de Provincie Limburg (enquête 'ervaren dienstbaarheid, benaderbaarheid en regeldruk onder inwoners'). In de vragenlijst waren vragen opgenomen over de onderwerpen benaderbaarheid, dienstbaarheid, toegankelijkheid, regeldruk en het algemene beeld over de provincie als organisatie ('imago'). De deelnemers zijn benaderd door het panelbureau Flycatcher Internet Research. In totaal hebben 282 mensen de vragenlijst ingevuld.

In deze enquête krijgt het thema dienstbaarheid een gemiddeld rapportcijfer van 6,3. Ruim de helft van de deelnemers die contact hebben gehad met de Provincie vindt de kwaliteit van de antwoorden, informatie en ondersteuning die de Provincie geeft goed (52%) en vindt dat de Provincie eerlijk is wat ze wel en niet (kan) doen (51%). Iets minder dan de helft vindt dat de Provincie hen goed ondersteunt bij hun (aan)vraag, klacht of verzoek (49%). Deelnemers van 70 jaar en ouder vinden dit relatief vaker dan van 50- t/m 69-jarigen, en geven ook een hoger rapportcijfer voor het thema dienstbaarheid (7,1 tegenover 5,9).

Statistieken

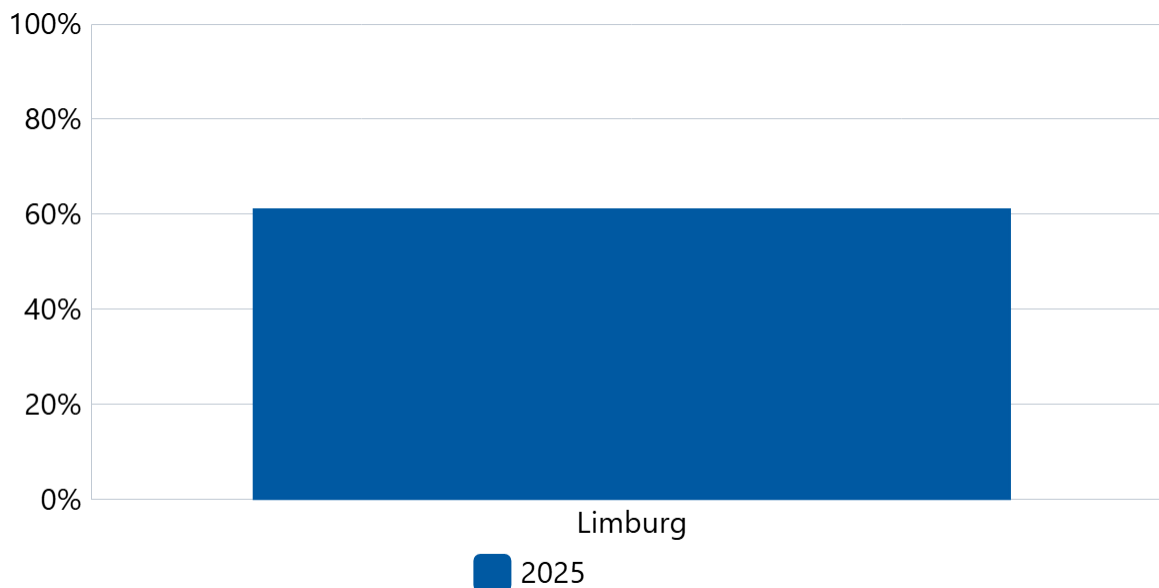
Bron: Provincie Limburg

Ervaren benaderbaarheid Provincie (D_58b)

Omschrijving

In de enquête 'ervaren dienstbaarheid, benaderbaarheid en regeldruk onder inwoners' (zie ook D_58a) bleek dat inwoners die het afgelopen jaar contact opnamen met de provincie dit voornamelijk via e-mail (48%) of webformulier (27%) deden, vanwege de eenvoud (56%) en snelheid (37%). 29% van de respondenten ervaarde barrières in het contact met de Provincie, zoals: het lastig krijgen van een reactie (52%), moeilijk bereikbaar personeel (28%), lange wachttijden (25%) en het zich niet serieus genomen voelen (24%). 71% van de respondenten ervaarde geen barrières in het contact.

Statistieken

Bron: Provincie Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen

Omschrijving

De Provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid sleutelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving zijn het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie willen organiseren en verbeteren. De provinciale doelenboom behorend bij het beleidskader is vertaald in deze programmabegroting inclusief de bijbehorende indicatoren.

Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Kwaliteit

- Wij vervullen onze vertegenwoordigende rol in de interbestuurlijke overlegsgremia vanuit IPO en Interbestuurlijk toezicht en implementeren de vernieuwing van het toezicht op de gemeentefinanciën.

- Wij werken aan de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht met het programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe Stijl waar wij in nauwe samenwerking met gemeenten, vanuit een onafhankelijke analyse en het benutten van nationale goede voorbeelden van effectieve samenwerking en krachtenbundeling, werken aan de kansen voor een versterking van de uitvoeringskracht in Limburg. Het oppakken van tussentijdse quick-wins en het actief leggen van verbindingen vanuit de acht beleidskaders gericht op versterken van de uitvoeringskracht is hierbij essentieel.
- Wij werken aan een responsieve overheid door het instellen van een provinciale contactfunctionaris (werktitel) die burgers en instellingen wegwijs biedt voor vraagstukken waarvoor niet direct een antwoord, proces of loket beschikbaar is.
- Wij experimenteren met het dienstbaarheidsbeginsel in een aantal pilots binnen het VTH-beleid om problemen in de leefwereld van burgers beter te kunnen adresseren.
- Wij willen onze rol in de regio goed kunnen blijven vervullen, passend bij de veranderende opgaven. De opgaven vragen om een integrale benadering -samen met de regio-, dus we moeten ze niet sectoraal benaderen. In het Organisatie Ontwikkeltraject (OOT) werken we daarom (onder andere) aan het versterken van onze positie in de regio, waarbij we inzetten op versterkte partnerschappen en een effectievere aanpak van regionale opgaven waarbij we de impact op Limburg verhogen.
- Wij werken aan een aanpak voor het terugdringen van de (ervaren) regeldruk. Dit doen wij in nauwe samenwerking met gemeenten, maar bezien ook de mogelijkheden voor het terugdringen van provinciale regeldruk in vereisten, criteria of andere lastendruk voor burgers, instellingen en bedrijven. De vraag naar regeldruk is conform toezegging Provinciale Staten ook expliciet ter sprake gekomen in de vertrouwelijk bestuurlijke gespreksronde binnen het project GUN.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan het Jongerenparticipatieplan 2024-2027 via diverse actielijnen en initiatieven. Hierin staan dialoog, versterken burgerschap en samenwerking in participeren centraal.

Tijd

- De vertegenwoordiging in het IPO en de uitvoering van het IBT betreffen doorlopende activiteiten, voorstel: Kwaliteit openbaar bestuur betreft een actueel en relevant thema voor onze provincie. De verdere uitwerking is conform het beleidskader 'Provincie Midden in de samenleving' voorzien in de periode 2024-2027.
- Voor het zomerreces van 2025 is de bestuurlijke vertrouwelijke gespreksronde binnen het project Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe Stijl afgerond. Voorts laten wij een wetenschappelijke verkenning uitvoeren naar de definitie en operationalisering van uitvoeringskracht, naar de best/worst practices t.a.v. uitvoeringskracht in het land inclusief handelingsperspectieven voor Limburg. Vanuit de programmatische aanpak willen wij samen met de gemeenten in februari 2026 komen tot een Uitvoeringsmanifest voor de Limburgse gemeenten, mede als input voor de nieuwe collegevormingen in Limburg na de verkiezingen.
- De concrete resultaten uit de ontwikkelsporen van het OOT zijn voorzien (uiterlijk) in 2027.

Geld

Het budget voor product 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen is € 15,44 mln. Dit bestaat uit 48% reguliere middelen en 52% personeelskosten (w.o. PS, GS en Griffie).

De reguliere middelen worden gebruikt voor onder andere het IPO, de Zuidelijke Rekenkamer, fractievergoedingen, vergoedingen voor burgercommissieleden, de Referendumcommissie, procesmiddelen controlecommissie, accountantskosten, toevoegingen aan de voorziening APPA en overige bestuurlijke kosten, zoals representatie, reis- en verblijfkosten, scholing en webcast.

8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking

Omschrijving

De Provincie Limburg grenst met 75 procent grotendeels aan België en Duitsland en is daarmee de meest internationale provincie van Nederland. In Limburg hebben we maar liefst 351 km grens met het buitenland en 'slechts' 113 km grens met de rest van Nederland (provincies Noord-Brabant en Gelderland). Heel Limburg is een grensregio en speelt al eeuwenlang een bijzondere rol als verbindende schakel in Noordwest-Europa. Van de 31 Limburgse gemeenten hebben er 25 minstens één grens met een van de buurlanden. Vier gemeenten hebben zowel een grens met Duitsland als met België (Echt-Susteren, Gulpen-Wittern, Sittard-Geleen en Vaals). De grensligging is daarmee geen bijzaak, maar hoofdzaak voor Limburg! Dit brengt een aantal unieke kansen en uitdagingen met zich mee en heeft diepe sporen nagelaten in onze geschiedenis, cultuur en identiteit. Limburg heeft een sterke historische verbondenheid met de buurlanden en dat is zichtbaar in de tradities, religie en het taalgebruik. Zo dragen feestelijke tradities zoals carnaval, schutterijen en harmonieorkesten, evenals het Limburgse dialect met invloeden uit Vlaanderen, Frankrijk en Duitsland, bij aan ons unieke regionale karakter. Ook het gezamenlijke mijnbouwverleden verbindt grote delen van Limburg nauw aan de Belgische en Duitse grensregio's.

Voor velen in Limburg is leven in een grensregio vanzelfsprekend. Dagelijks stappen Limburgers de grens over voor werk, studie, handel, recreatie of gewoon een boodschap om de hoek. Toch brengt het leven aan de grens niet alleen voordelen en kansen met zich mee; het creëert ook uitdagingen. Onze drijfveer is daarom dat het nog beter kan in onze grensregio. We vormen het verbindende element tussen verschillende ecosystemen in binnen- en buitenland. Onderwijs, werkgelegenheid, zorg en ook op sociaal vlak. Trek een cirkel rondom Limburg en er zijn verschillende universiteiten, luchthavens, binnenhavens, logistieke hotspot, onderwijs- & innovatiehubs.

Voor Limburg zijn open grenzen en een 360 graden perspectief essentieel. Maar ook in tijden waarin landsgrenzen open zijn, leiden verschillen in wet- en regelgeving, administratieve systemen, economische belangen en taalbarrières tot gemiste kansen voor mensen en bedrijven langs de grens. Onderzoek, zoals van het Institute for Transnational and Euregional Cross-Border Cooperation and Mobility (ITEM), heeft aangetoond dat grensregio's zoals Limburg vaak lijden onder economische inefficiënties. Dit komt onder andere door:

- extra administratieve lasten voor bedrijven en werknemers;
- slechtere toegang tot buitenlandse markten;
- verminderde investeringen in de grensregio;
- complexiteit in regelgeving, bijvoorbeeld rond arbeidsrecht en sociale zekerheid (hieronder vallen ook de erkenning van diploma's en beroepskwalificeringen of dubbele belasting van grenspendelaars).

Daarnaast delen we een groot aantal uitdagingen met onze buurregio's: ondermijning, water, stikstof, natuur of wegen zijn maar enige voorbeelden van items die letterlijk en figuurlijk niet aan de grens ophouden.

We zetten daarom onze inzet voor samenwerking met onze burens niet alleen voort, maar intensiveren deze op een strategische manier.

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend door o.a.:

- onze voortdurende inzet in het grensregio-overleg met Vlaanderen;
- de Grenslandagenda met Noordrijn-Westfalen;
- onze inzet in de Euregio Maas-Rijn;
- de structurele samenwerking met verschillende ministeries in Noordrijn-Westfalen;
- de inzet van strategisch relatiebeheer.

Tijd

Dit is een continu proces.

Geld

Het budget voor product 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking bedraagt € 0,71 mln. Dit bestaat uit 41% reguliere middelen en 59% personeelskosten. De reguliere middelen worden gebruikt voor de financiële bijdragen aan de drie Euregio's en het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel.

8.2.3. Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn

Omschrijving

De kern van het internationaliseringsbeleid van Limburg ligt in de brede samenwerking met de directe buurlanden Duitsland en België en hun grensregio's. In de samenwerking met Noordrijn-Westfalen wordt in een breed partnerschap met Rijk, Land, grensprovincies, Bezirke en Euregio's gewerkt aan de bilaterale samenwerking via o.a. een jaarlijkse Grenslandconferentie en een Grenslandagenda. Limburg is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering hiervan. Naast dit formele kanaal is er tevens een informeel overleg tussen de Nederlandse grensprovincies Limburg, Gelderland, Overijssel en de Bezirksregierungen van Keulen, Düsseldorf en Münster ter bevordering van de grensoverschrijdende samenwerking tussen deze regio's. De samenwerking met Vlaanderen krijgt gestalte via het regionaal bestuurlijk grensregio-overleg dat twee keer per jaar bijeenkomt. De inzet is om de samenwerking met Wallonië van een bestuurlijk samenwerkingskader te voorzien. Als partnerregio in de EGTS Euregio Maas-Rijn werken wij met onze partners aan de uitvoering van de strategie EMR2030. Daarnaast vervult de Provincie Limburg de rol van Managementautoriteit van Interreg Maas-Rijn (NL-BE-DE).

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend.

Tijd

Dit is een continu proces.

Geld

Het budget voor product 8.2.3. Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn bedraagt € 2,69 mln. Dit bestaat uit 29% reguliere middelen en 71% personeelskosten.

De reguliere middelen worden gebruikt voor internationalisering, het Interreg VI Euregio Maas-Rijn en het EMR STIPP-programma.

Omschrijving

Public affairs en lobby

Provincie Limburg ziet zich geconfronteerd met steeds grotere en complexere opgaven, die (deels) door het Rijk bij de regionale overheden worden belegd. Daarnaast ligt er een ambitieus Limburgs collegeakkoord, met duidelijke economische en maatschappelijke accenten, die vragen om ondersteunend nationaal en Europees beleid en om additionele middelen uit nationale en Europese fondsen. De optelsom hiervan maakt dat het belangrijker is dan ooit om vanuit het Gouvernement en de brede Limburgse regio doelgericht en goed georganiseerd lobby te bedrijven. Deze lobby dient om te komen tot de juiste beleidsbeslissingen en tot de invulling van de benodigde randvoorwaarden, waaronder nadrukkelijk ook het beschikbaar komen van additionele fondsen.

In het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' is vastgelegd, dat de Provincie gaat werken volgens een nieuwe programmatische lobbyaanpak. Deze programmatische aanpak is doorontwikkeld en kent twee hoofdlijnen:

1. 'Going concern': lobby ten behoeve van de speerpunten uit het coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' zoals uitgewerkt in de diverse beleidskaders, in combinatie met lobby ter versterking van de randvoorwaarden voor uitvoering van onze wettelijke taken.
2. 'Strategische proposities': Boven op de inspanningen die in het kader van 'going concern' worden gepleegd, voorziet de programmatische lobbyaanpak in het formuleren, uitdragen en realiseren van een achttal strategische proposities. Deze acht proposities zijn in 2025 vastgesteld en in verschillende stadia van ontwikkeling: 'Het Limburgs Bod voor een Duurzaam Chemelot', 'Limburg Defensie Agenda', 'Limburg Centraal', 'Einstein Telescope', 'Energie van en voor Limburg', 'Toekomst Landelijk, Gebied/Stikstof', '(trinationaal) Onderwijs en Arbeidsmarkt' en 'Sociaal en Veerkrachtig Limburg'.

Parallel aan de nieuwe lobbyaanpak van de Provincie wordt samen met de belangrijkste stakeholders in de regio gewerkt aan gezamenlijke afgestemde lobby-inspanningen bij relevante dossiers. Dit gebeurt onder meer onder de vlag van Brightlands, dat hiermee uitgroeit tot hét merk dat symbool staat voor het innovatieve Limburg (in al haar economische en maatschappelijke facetten). De Provincie verzorgt ook hiervan de coördinatie en de bijbehorende werkzaamheden zijn onderdeel van het takenpakket van de lobbyoffice.

Fundraising

Een effectieve fundraising aanpak richting Brussel en Den Haag vraagt om selectiviteit van proposities en een proactieve samenwerking met onze partners. Deze fundraisingaanpak wordt ontwikkeld en geïntensiveerd door het kernteam fundraising. Op basis van de door PS vastgestelde beleidskaders zijn de dossiers die kansrijk zijn voor bijdragen uit externe fondsen geselecteerd. Per dossier wordt systematisch een projectportfolio opgezet, worden kansrijke calls in beeld gebracht en aanvragen ingediend in samenwerking met externe partners. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op de Regionale EU-programma's (OPZuid, Interreg en NSP-GLB), omdat de Provincie hier een bestuurlijke rol heeft voor wat betreft toekenning van middelen. Bovendien wordt aan de voorkant de uitwerking van proposities gestimuleerd met de inzet van procesmiddelen. De fundraisingaanpak wordt versterkt door dossiers met elkaar te verbinden en vanuit een integrale insteek proposities te ontwikkelen. Daarnaast is de beleidsvorming rondom het Meerjarig Financieel Kader 2028-2034 (MFK) in Brussel gestart, de meerjarenbegroting van de EU. Dit proces gaat de komende jaren lopen in Brussel, alsook in Den Haag en de andere Europese hoofdsteden. De Provincie anticipeert op deze belangrijke ontwikkeling en is bezig met zich te organiseren op de lobby richting Brussel en Den Haag enerzijds, en anderzijds het verkennen van de mogelijkheden die het MFK biedt voor provinciale prioriteiten. De Provincie zet in op het monitoren en signaleren van mogelijkheden, het voorbereiden van de uitvoering in de Provincie hiervan en, waar nodig en mogelijk, het beïnvloeden van nationaal en Europees beleid. Een voorbeeld hiervan is de recent gepubliceerde Clean Industrial Deal, waarin de focus ligt op energie-intensieve industrie en schone technologie, en waar een sterke link ligt met de duurzame transitie van Chemelot.

Kwaliteit

- Om de programmatische aanpak via strategische proposities verder te ontwikkelen wordt de interne organisatie verder versterkt volgens de lijnen van het organisatie ontwikkel traject. Externe kennis en expertise wordt ingezet indien nodig om de gewenste resultaten te kunnen boeken en de lobbyvaardigheid in de eigen organisatie te vergroten en duurzaam te borgen. Daartoe is in 2025 onder meer een raamcontract gesloten met deskundige PA-adviesbureau's, die in 2026 doorloopt.
- Voor de geselecteerde Fundraising dossiers ondersteunen wij aanvragen, met een extra inzet op de Regionale programma's. Wij ondersteunen aanvragen met provinciale middelen en ambtelijke inzet, waarbij de provinciale prioriteiten leidend zijn. Ook zullen wij ons inzetten om samen met partners de beleidsvoorbereiding van nieuwe EU programma's (vanaf 2028 in uitvoering) te beïnvloeden;

Tijd

- Public affairs en lobby is in principe een continu proces zonder tijdshorizon. De val van het kabinet in 2025 en de daaruit volgende landelijke verkiezingen op 29 oktober 2025 en de daaropvolgende formatie van een nieuw kabinet creëren echter momentum om versneld de proposities door te ontwikkelen en de Limburgse belangen in Den Haag onder de aandacht te brengen om in 2026 de lobby-inspanningen vanuit Limburg te intensiveren.
- Gedurende het hele jaar zullen wij aanvragen ondersteunen of voor een deel zelf opstellen die ingediend worden in de voor 2026 lopende en relevante calls van de programma's. In Q4 2026 wordt de monitoringsrapportage met de resultaten van de ingediende aanvragen ten tijde van de Najaarsnota 2026 via een mededeling portefeuillehouder aan PS gepresenteerd.

Geld

Het budget voor product 8.2.4. Externe relaties en public affairs bedraagt € 3,19 mln. Dit bestaat uit 79% reguliere middelen en 21% personeelskosten.

De reguliere middelen worden gebruikt voor de versterking van lobby en public affairs, het Bevrijdingsfestival Limburg, regiobranding Limburg en procesmiddelen voor fundraising.

Nieuw als begrotingspost in de begroting van 2026 is € 0,03 mln. bestemd voor:

- € 0,015 mln. Limburgse Veteranendag;
- € 0,015 mln. Nationaal Indië monument.

Dit bedrag is door GS op 05-08-2025 als structureel budget in de begroting beschikbaar gesteld.

Daarnaast is de begroting verhoogd met € 0,05 mln., dit budget is bestemd voor Liberation Concert. Hiervoor is vanuit programma 9 Financiën en overhead €0,05 mln. overgeboekt naar programma 8 Provincie midden in de samenleving.

8.2.5. Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid

Omschrijving

Rijks- en veiligheidstaken

De Commissaris van de Koning (CdK) voert zijn Rijkstaken – gebaseerd op zijn ambtsinstructie – uit. Deze rijkstaken behelzen onder meer Openbare Orde en Veiligheid, burgemeesterszaken & bestuurlijke verhoudingen, bestuurlijke integriteit gemeenten/ waterschap, Koninklijke Onderscheidingen & Predicaten, grenskwesties en worden separaat verantwoord aan de Rijksoverheid. Ook kan de CdK als Rijksorgaan een specifieke opdracht krijgen. Denk hierbij aan de rijksopdracht vluchtelingen en grensoverschrijdende samenwerking.

Integriteit

De Commissaris van de Koning heeft op grond van de Provinciewet en zijn ambtsinstructie de verantwoordelijkheid de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Deze verantwoordelijkheid valt uiteen in twee onderdelen:

- 1) De integriteit in eigen huis, de Provincie Limburg, waar het de ambtelijke organisatie, het college van GS en Provinciale Staten betreft (provinciewet).
- 2) De zorgplicht naar Gemeenten en Waterschap in Limburg (Rijkstaak).

Weerbare overheid

Naast bovenstaande taken is de CdK verantwoordelijk voor 'weerbare overheid', waarbinnen Veilige Publieke Dienstverlening (VPD), aanpak van ondermijning (o.a. Bibob, samenwerking RIEC), integriteit en bestuurscultuur worden ingezet. Provinciale (wettelijke) taken en rijkstaken worden gecombineerd uitgevoerd. De provinciale inzet voor een weerbare overheid en tegen ondermijning van het openbaar bestuur gaat de komende tijd onverkort door.

Kwaliteit

Rijkstaken worden doorlopend uitgevoerd.

Integriteit:

Bestaat uit de doorontwikkeling en het borgen van het integriteitsbeleid en -besef door middel van acties op het gebied van preventie, morele oordeelsvorming en handhaving binnen de ambtelijke en politiek-bestuurlijke provinciale omgeving. Binnen de Stuurgroep Kwaliteit Openbaar Bestuur Limburg is brede aandacht voor integriteit, bestuurscultuur en weerbare overheid.

Weerbare overheid en bestuurscultuur

Het team BIBOB is op niveau en de Bibobbeleidslijn is geactualiseerd. Hierdoor kan het Bibob instrumentarium intensiever worden ingezet. Aanpak van en aandacht voor ondermijning wordt met behulp van de handreiking Limburgse Norm naar een hoger niveau getild (provinciebreed samen met gemeenten, waterschap en andere partners). Er wordt blijvend ingezet op Veilige Publieke Dienstverlening. Ook wordt permanente inzet gepleegd op de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur met diverse partners.

Tijd

Dit is een continu proces.

Geld

Het budget voor product 8.2.5. Rijkstaken CdK en weerbare overheid bedraagt € 3,04 mln. Dit bestaat uit 38% reguliere middelen en 62% personeelskosten.

De reguliere middelen worden gebruikt voor rijkstaken CdK, weerbare overheid en integriteit.

Nieuw is € 0,20 mln. voor weerbare overheid en integriteit. Dit bedrag is door GS op 05-08-2025 structureel beschikbaar gesteld.

Wat mag het kosten?

Voor het uitvoeren van de jaarplannen van dit programma zijn de totale lasten € 27,88 mln.

Op 5 augustus 2025 heeft het college van GS met de volgende nieuwe voorstellen in de begroting 2026 ingestemd:

- € 0,03 mln. jaarlijks voor terugkerende subsidiëring van activiteit in het kader van eren en gedenken;
- € 0,20 mln. voor weerbare overheid en integriteit.

Op 26 augustus 2025 heeft het college van GS ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,79 mln. voor de Regio Deal Midden-Limburg.

Vooruitlopend op de verwachte uitkomsten van de Septembercirculaire provinciefonds 2025 wordt de provinciale bijdrage aan het oplossen van de `Zeelandproblematiek` afgeraamd. De vrijgevallen structurele middelen ad € 0,75 mln. per jaar komen ter gunste van de jaarlijkse begrotingsresultaten.

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 23,84 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9. Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	90
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	90
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	338
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	90
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	238
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	471
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energieanalyse hubs	439
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	711
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	165
68037 Doorberekende personeelskosten	195
Totaal 8.1.1 Regiodeals	2.826
Totaal 8.1 Regiodeals	2.826
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	
60782 Staatecomit Limburgse taal	10
60809 DU Veilig Wonen	7
63216 Uitbestede werkzaamheden	31
63217 Werkbezoekenconferenties	16
63219 Rekenkamer	430
63234 Interbestuurlijk toezicht	49
63244 IPO Interprovinciaal overleg	2.782
63384 Procesmiddelen toezicht Gemeentefinancin	5
63415 Bestuurskracht versterken	81
63665 Procesmiddelen Controlecommissie	73
65108 Limburg agenda	96
65322 Apparaatskosten verg Statenlidmaatschap	1.550
65737 Fractievergoedingen	1.012
65738 Overige kosten Griffie	12
65740 Reis en verblijfkosten PS	116
65741 Representatiekosten PS	15
65743 ICTkosten PS	39
65744 Apparaatskosten salariskosten Griffie	1.672
65745 Reis en verblijfkosten Griffie	18
65746 Vorming en opleiding Griffie	20

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
65800 Representatie Griffie	2
65938 Accountantskosten onderzoek Jaarstukken	191
66073 Toevoegingvrijval voorziening APPA	993
67173 Doorberekende personele lasten GS	1.177
67174 Doorberekende pers lst vml bestuur	375
67743 Integriteit PS	40
67744 Onvoorziene uitgaven PS en Griffie	12
67988 Kapitaallasten	6
68071 Doorberekende personeelskosten	3.273
68353 PSGS Keuken	75
68373 Mobiele telefonie Provinciaal Bestuur	2
68374 RV GS binnenland	617
68378 RV GS Buitenland	13
68380 Repr Protocol en decorum	20
68381 Repr Provinciaal bestuur	161
68506 Mobiele telefonie Griffie	4
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	165
68591 Brandstof wagenpark Bestuur	65
68823 Bijdrage oplossen Zeelandproblematiek	0
69142 Vergoeding burgercommissieleden	37
69231 SIS webcast en notulen	115
69259 Scholing PS	15
69564 Referendumcommissie	48
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.440
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	
63246 Euregio MaasRijn	146
63247 Euregio RijnMaasNoord	41
63248 Euregio RijnWaal	16
65818 Huis Nederlandse Provincies Brussel	85
68069 Doorberekende personeelskosten	417
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	705
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	
60684 823 EMRSTIPP programma	413
67631 Internationalisering	112
68068 Doorberekende personeelskosten	1.913
69631 Management Autoriteit Interreg VI	248
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.685
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
60602 Versterking lobby organisatie en PA	300
60817 Limburgse Veteranendag	15
60818 Nationaal Indi Monument	15
60819 Liberation Concert	50
60943 Bevrijdingsfestival Limburg	35
63242 Public affairs	304
67022 Regiobranding Limburg	1.300
68072 Doorberekende personeelskosten	667
69963 Procesmiddelen Fundraising	500
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	3.186
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	
60544 Veilige Publieke taak	20
60545 Tegengaan van ondermijning	100
63229 Grenspalen	10
65568 Integriteit	95
67752 Rijks en veiligheidstaken CdK	706
68070 Doorberekende personeelskosten	1.900
69404 Aanpak weerbaar bestuur kleinere gemeenten	185
69442 Procesmiddelen Wet Bibob	25
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	3.041
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	25.057
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	27.883
Totaal Lasten	27.883
Baten	
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	68
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	68
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	254
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	68
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	178
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	353
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energieanalyse hubs	329
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	533
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	124
Totaal 8.1.1 Regiodeals	1.973
Totaal 8.1 Regiodeals	1.973
8.2 Betrouwbare en integere overheid	

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	
60597 Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	59
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	7
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	66
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	
60684 823 EMRSTIPP programma	413
69631 Management Autoriteit Interreg VI	248
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	660
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	
60654 Provinciefonds DU Weerbaar Bestuur	185
63229 Grenspalen	6
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	191
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	917
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	2.890
Totaal Baten	2.890
Saldo van baten en lasten	-24.993
Onttrekkingen	
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	
60781 Aanwending PR Regiodeals 5e en 6e tranche	658
Totaal 8.1.1 Regiodeals	658
Totaal 8.1 Regiodeals	658
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	
69977 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	500
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	500
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	500
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	1.158
Totaal Onttrekkingen	1.158
Saldo mutatie reserves	1.158
Resultaat	-23.835

Verbonden partijen inzake Provincie midden in de samenleving

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) behartigt, samen met de andere provincies, de provinciale belangen op landelijk niveau. Middels de stichting Euregio Maas-Rijn werd de positie van Limburg in de Euregio Maas-Rijn bestuurlijk verankerd. De opvolger van de stichting is de Europese groepering voor territoriale samenwerking, welke zich richt op het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter.

De Zuidelijke Rekenkamer doet onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het Provinciebestuur van Limburg en Noord-Brabant gevoerde bestuur.

9. Financiën en overhead

Financiën en overhead

Dit programma bestaat uit twee onderdelen:

- Overhead: betreft sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, zoals huisvesting, ICT, management, facilitaire diensten etc.;
- Overige financiële posten (onvoorzien, taakstelling 2023-2027 etc.) en algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds, opcenten MRB, dividend etc.).

Onze beleidskaders en verordeningen

In de [Financiële verordening Provincie Limburg 2024](#) staan de formele regels voor het voeren van het financieel beleid en beheer.

Verder zijn ook belangrijk;

- [Sturing in Samenwerking 3.0](#)
- [Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid](#)
- [Controleverordening Provincie Limburg 2024](#)

Wat mag het kosten?

De totale uitgaven van dit programma bedragen € 96,80 mln., waarvan € 33,58 mln. storting in de reserves en € 63,22 mln. lasten.

Overhead

Het totaal budget voor overhead bedraagt € 62,97 mln. en betreft organisatiekosten, huisvesting, ict etc.

Nieuw

Op 5 augustus 2025 heeft college van GS de nota Strategisch Informatiebeleid Limburg (SIBL) 2025-2028 vastgesteld. Conform dit besluit zijn € 1,06 mln. in 2026 extra middelen toegevoegd aan het budget. De ambities uit dit SIBL zijn grotendeels te dekken uit bestaande budgetten, maar vanaf 2026 is een structureel tekort voorzien. Dit tekort wordt gedekt uit het begrotingsresultaat, waarbij de structurele meerjarige financiële consequenties zijn meegenomen in deze Programmabegroting 2026 (mededeling portefeuillehouder van 5-8-2025 (GS DOC-00798827).

Stelposten

Het resultaat voorgaande dienstjaren (VDJ) laat jaarlijks incidentele meevallers zien van gemiddeld € 10 mln. over de periode 2015 tot en met 2024, echter met fluctuaties. Uit voorzichtigheid is structureel een stelpost van € 5 mln. per jaar in de begroting opgenomen. De realisatie wordt jaarlijks gemonitord, zodat bij afwijkingen tijdig kan worden bijgestuurd.

In de begroting 2026 is ook een reservering van € 2,21 mln. voor onvoorziene uitgaven structureel geraamd.

Algemene dekkingsmiddelen

De baten van dit programma bedragen € 435,45 mln. Deze baten dekken de uitgaven in de beleidsprogramma's. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de volgende posten:

- Opcenten motorrijtuigenbelasting ad € 142,41 mln., geïndexeerd in lijn met het Coalitieakkoord 2023-2027. De ramingen 2026-2029 zijn ook geactualiseerd.
- De algemene uitkering Provinciefonds, conform Meicirculaire 2025 van het Rijk, bedraagt € 252,83 mln. De raming blijft onzeker omdat het proces van herijking nog niet afgerond is. In de Septemercirculaire 2025 van het provinciefonds zal de zogenaamde "tussenoplossing" verwerkt worden. Deze tijdelijke oplossing bevat de correctie van een aantal weeffouten die nadelig uitwerken voor de provincie.
- De Renteopbrengsten ad € 23,48 mln. betreffen rentes van uitzettingen publieke taak, obligatieportefeuille en leningen aan decentrale overheden. In de begroting zijn de rentebaten naar boven bijgesteld op basis van nieuwe uitzettingen, overige mutaties binnen de leningportefeuille publiek belang en de verwachte rentebaten met looptijd tot één jaar.
- Dividend Enexis: gunstige bijstelling van 3,54 mln. in 2026. De bijstelling van de raming heeft voor doel om het niveau van het dividend te brengen op € 16,12 mln. per jaar. In deze begroting is het jaarlijkse dividend van Enexis geraamd op € 16,12 mln.

Grotendeel van de mutaties in de reserves betreffen faseringen van middelen uit de Najaarsnota 2025.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
Lasten	
9 Financiën en overhead	
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	62.972
Totaal 9.1 Overhead	62.972
9.2 Algemene financiën	
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	94
9.2.2 Provinciefonds	0
9.2.3 Dividenden	66
9.2.4 Rente	950
9.2.5 Stelposten en overige financiën	-3.077
9.2.6 Onvoorzien	2.211
Totaal 9.2 Algemene financiën	245
Totaal 9 Financiën en overhead	63.216
Totaal Lasten	63.216
Baten	
9 Financiën en overhead	
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	319
Totaal 9.1 Overhead	319
9.2 Algemene financiën	
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	142.406
9.2.2 Provinciefonds	252.826
9.2.3 Dividenden	16.420
9.2.4 Rente	23.476
Totaal 9.2 Algemene financiën	435.128
Totaal 9 Financiën en overhead	435.447
Totaal Baten	435.447
Saldo van baten en lasten	372.231
Stortingen	
9 Financiën en overhead	
9.2 Algemene financiën	
9.2.5 Stelposten en overige financiën	33.579
Totaal 9.2 Algemene financiën	33.579
Totaal 9 Financiën en overhead	33.579
Totaal Stortingen	33.579
Onttrekkingen	
9 Financiën en overhead	

Exploitatie	Primitieve begroting 2026
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	1.922
Totaal 9.1 Overhead	1.922
9.2 Algemene financiën	
9.2.5 Stelposten en overige financiën	55.927
Totaal 9.2 Algemene financiën	55.927
Totaal 9 Financiën en overhead	57.849
Totaal Onttrekkingen	57.849
Saldo mutatie reserves	24.270
Resultaat	396.501

Verbonden partijen inzake Financiën en overhead

De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) en de BNG bank dragen zorg voor de financiering van de publieke sector. Het publiek belang is om in deze sectorbanken te participeren, zodat zij in staat blijven de publieke sector tegen aantrekkelijke voorwaarden te faciliteren.

Verplichte paragrafen

1. § Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de uitgangspunten voor de heffing van belastingen en rechten, de lokale lastendruk en de kwijtschelding.

Een deel van het geld dat de provincie ontvangt, komt van belastingen en heffingen die inwoners en ondernemers betalen. Het grootste deel daarvan krijgen we via een toeslag bovenop de motorrijtuigenbelasting, dit heet de 'opcenten op de motorrijtuigenbelasting' (MRB). Verder zijn er nog andere heffingen, zoals leges (kosten voor bijvoorbeeld een vergunning), grondwaterheffing (voor het oppompen van grondwater) en ontgrondingenheffing (voor het afgraven van grond).

Inkomsten uit lokale heffingen

Als wij geld innen via belastingen en heffingen, gebruiken we het 'profijtbeginssel'. Dit betekent dat wie voordeel heeft van een bepaalde dienst of voorziening, daarvoor ook betaalt. Bij heffingen, zoals leges (kosten voor bijvoorbeeld een vergunning), geldt dit principe sterker dan bij belastingen, zoals de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Verder moeten we ons bij het bepalen van de hoogte van deze heffingen altijd houden aan regels, afspraken en wetten. Bijvoorbeeld regels uit de Provinciewet (art. 222 t/m 226).

Elk jaar stellen we deze regels officieel vast. Dat doen we in twee documenten: de Legesverordening Limburg (met de daarbij horende prijzentabel) en de Grondwaterheffingsverordening. De uitgangspunten voor deze heffingen gebruiken we ook bij het maken van de programmabegroting van de Provincie. In het Statenvoorstel van de betreffende verordeningen rapporteren wij ook over de kostendekkendheid.

In de onderstaande tabel ziet u hoeveel geld de Provincie krijgt via lokale heffingen.

Inkomsten lokale heffingen

€ x 1.000

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Opcenten MRB	123.866	132.618	142.406	148.038	153.026	158.014
Leges	1.540	1.389	2.440	2.440	2.440	2.440
Grondwaterheffing	1.073	1.321	1.363	1.363	1.363	1.363
Totaal	126.479	135.328	146.209	151.841	156.829	161.818

Beleid ten aanzien van de diverse provinciale heffingen

Hierna leggen we uit hoe het beleid werkt voor verschillende provinciale heffingen. Het gaat om de volgende onderdelen:

- Opcenten op de motorrijtuigenbelasting.
- Lokale lastendruk.
- Leges in het kader van de Omgevingswet.
- Grondwaterheffing.
- Ontgrondingenheffing.
- Kwijtscheldingsbeleid.

Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

In het coalitieakkoord van 2023 tot 2027 (“Elke Limburger telt!”) staat dat wij zorgen voor gelijke aanpassing (“indexatie”) van de motorrijtuigenbelasting en de rest van onze begroting. Dat betekent dat de verhoging van het aantal opcenten bij de motorrijtuigenbelasting even groot is als de aanpassing van de hele begroting.

In de onderstaande tabel ziet u hoe het aantal opcenten verandert in de jaren 2025 tot en met 2029.

Aantal opcenten MRB 2025-2029

Per 1 januari	Aantal opcenten	Prijsindex t.o.v. voorgaand jaar
2025	85,8	3,30%
2026	88,5	3,20%
2027	92,0	3,95%
2028	95,1	3,40%
2029	98,2	3,30%

Lokale lastendruk

Lokale lastendruk betekent: hoe hoog zijn de lokale belastingen, zoals de motorrijtuigenbelasting, vergeleken met landelijke belastingen? Voor Limburg is vooral de hoogte van de ‘opcenten’ belangrijk. Opcenten zijn een extra toeslag op de motorrijtuigenbelasting die de Provincie mag heffen. In 2026 mag elke Provincie maximaal 143,9 opcenten heffen.

Elk jaar geeft de Belastingdienst een overzicht van alle auto's en motoren in Limburg. Dit gebeurt met een lijst (“gewichtsuitdraai”), waarin het gewicht en het soort brandstof per voertuig staan.

Op basis van de situatie op 27 juni 2025 verwachten we voor Limburg tussen 2026 en 2029 een opbrengst van meer dan € 1,6 mln. per opcent.

Omdat Limburg 88,5 opcenten heft (en 143,9 maximaal mag heffen), is er een 'onbenutte belastingcapaciteit' van 55,4 opcenten. Anders gezegd: de Provincie zou in 2026 nog € 89,1 miljoen extra mogen vragen, maar kiest ervoor dit niet te doen.

Ontwikkeling aantal opcenten MRB 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Provincie Limburg	80,6	83,1	85,8	88,5
Landelijk gemiddelde	84,7	87,4	88,8	90,0
Wettelijk maximum	125,8	138,3	139,9	143,9
Limburg als % van het wettelijke maximum	64,1%	60,1%	61,3%	61,5%

Leges in het kader van de Omgevingswet

Provincies en gemeenten bepalen samen waar gebouwd mag worden en hoe de ruimte in Nederland wordt gebruikt.

Er is sinds 1 januari 2024 een nieuwe belangrijke wet: de Omgevingswet. In deze wet staan alle regels voor de leefomgeving bij elkaar, zoals voor bouwen, natuur, milieu en water. Veel oude wetten, zoals de milieuwet, de wet op ruimtelijke ordening en de wet over natuur, zijn hierdoor vervangen.

In de Omgevingswet staan in hoofdstuk 13 regels over kosten die mensen of bedrijven moeten betalen, bijvoorbeeld voor vergunningen (leges) en andere heffingen.

De verordening 2026 is op het moment van publicatie nog niet door het college vastgesteld. Een separaat Statenvoorstel volgt nog in 2025.

Grondwaterheffing

Provincies mogen een grondwateronttrekkingsheffing opleggen aan mensen of bedrijven die grondwater uit de grond halen. Het geld dat hiermee wordt opgehaald, is bedoeld om bepaalde uitgaven van de Provincie voor grondwater te betalen. Deze heffing staat in artikel 13.4b van de Omgevingswet. Meer regels hierover staan in artikel 8.3 en 8.4 van het Omgevingsbesluit. De grondwaterheffing wordt berekend over de hoeveelheid water die is opgepompt, volgens het beleid en de tarieven in de Grondwaterheffingsverordening Limburg. De verordening 2026 is op het moment van publicatie nog niet door het college vastgesteld. Een separaat Statenvoorstel volgt nog in 2025.

Ontgrondingenheffing

Volgens artikel 13.4a van de Omgevingswet mag de Provincie Limburg een speciale belasting, ontgrondingenheffing, invoeren. Dit artikel komt uit artikel 21f van de Ontgrondingenwet. Sinds 1 januari 2009 gebruikt Limburg de heffing alleen om kosten te betalen voor schadevergoedingen die ontstaan door een ontgrondingsbeschikking.

De ontgrondingenheffing moet worden betaald door mensen of bedrijven die een ontgrondingsvergunning of machtiging hebben. De verordening 2026 is op het moment van publicatie nog niet door het college vastgesteld. Een separaat Statenvoorstel volgt nog in 2025.

Kwijtscheldingsbeleid

De Provincie Limburg volgt de landelijke regels voor kwijtschelding, zoals opgenomen in artikel 232e, tweede lid, van de Provinciewet. Soms zijn er uitzonderingen, deze worden benoemd in de betreffende verordening. Het beleid geldt alleen voor natuurlijke personen (mensen). Bedrijven en andere organisaties (niet-natuurlijke personen) krijgen geen kwijtschelding. Omdat de meeste belastingplichtigen bedrijven of organisaties zijn, komt kwijtschelding bijna niet voor.

Voor het innen van leges (kosten voor bijvoorbeeld een vergunning) wordt geen kwijtschelding gegeven, zoals opgenomen in artikel 232e, derde lid, van de Provinciewet en in artikel 6 van de Legesverordening Limburg 2025. Op het moment van publicatie zijn de leges- en heffingsverordeningen nog niet door het college vastgesteld. Wij gaan uit van ongewijzigd beleid voor 2026.

2. § Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de financiële risico's die de Provincie loopt. In deze paragraaf worden de risico's beschreven die financiële gevolgen kunnen hebben, die niet (volledig) afgedekt zijn door beheersmaatregelen.

Het gaat dus om de financiële restrisico's die gedekt moeten worden uit het beschikbare weerstandsvermogen (op concernniveau).

Deze paragraaf bevat minimaal een uiteenzetting van de wettelijk verplichte onderdelen:

1. het beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's;
2. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
3. een inventarisatie van de risico's;
4. beoordeling en overzicht kengetallen in relatie tot de financiële positie.

De Provincie Limburg presenteert daarnaast de confrontatie tussen de risico's en beschikbare weerstandscapaciteit en biedt aan het begin van deze paragraaf de conclusie over het weerstandsvermogen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de (gewogen) risico's af te dekken. Op het (incidentele) weerstandsvermogen is een zodanig groot surplus aanwezig, dat dit ruim voldoende is om meerjarig als buffer te dienen voor het benodigde weerstandsvermogen, dankzij de sterke positie van het provinciale Eigen Vermogen. In de onderdelen b en c worden de in de onderstaande tabel genoemde onderdelen toegelicht.

Beleid inzake weerstandcapaciteit en risico's

In het licht van voortdurende economische veranderingen, maatschappelijke verschuivingen en onvoorziene uitdagingen, speelt het weerstandsvermogen een cruciale rol.

De belangrijkste uitgangspunten van het risicobeleid en risicomanagement zijn:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere planning- en control cyclus en levert een bijdrage aan het realiseren van bestuurlijk gewenste doelstellingen, beleidseffecten en prestaties van de Provincie Limburg;
- Risicomanagement heeft de functie om risico's op kansen en bedreigingen expliciet te maken en is erop gericht om de verworven kennis en ervaring met betrekking tot risico's te verankeren binnen de organisatie.

Als definitie voor het begrip Risicomanagement wordt gehanteerd: “Het gestructureerd managen van de risico’s, opdat een organisatie om financiële dan wel niet-financiële redenen de beleidsdoelen niet of niet volledig realiseert”. Hierbij is risicomanagement een methode voor het op systematische wijze identificeren, analyseren, evalueren, beheersen, monitoren en communiceren van de risico’s die samenhangen met een activiteit, functie of proces met als doel het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid dat de doelstellingen van de organisatie zullen worden gerealiseerd.

Als definitie voor het begrip ‘Risico’ wordt gehanteerd: ‘onzekerheid dat een gebeurtenis zich voordoet, waarbij zowel positieve als negatieve effecten kunnen optreden, die van invloed zijn op het doelbereik’. In de afgelopen jaren zijn reeds maatregelen getroffen op het gebied van risicopreventie en –signalering om het risicobewustzijn binnen de organisatie te stimuleren:

- Het permanent verbeteren van de administratieve organisatie en interne controle in nauw overleg met de huisaccountant;
- Het uitwerken van uniforme concernstandaarden (Zo werken wij!). Deze standaarden omvatten naast gedetailleerde uitvoeringsregels om een uniforme werkwijze van processen te borgen, tevens een Risk & Control Framework;
- Het hanteren van het beleidskader Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O). Met dit kader beschikt de Provincie over een integraal beleid op het gebied van Misbruik en Oneigenlijk gebruik van provinciale regelingen en voorzieningen en integriteit;
- Het periodiek updaten van het kader “Sturing in samenwerking 3.0”, een beschrijving van het strategisch investerings- en uitvoeringskader. Dit doorontwikkelde sturingskader 3.0 is door Provinciale Staten vastgesteld op 5 februari 2021. Dit kader is in het najaar 2023 geëvalueerd. Deze evaluatie diende als input voor het te ontwikkelen en op te stellen SiS 4.0.

Het team Concerncontrol en –advies binnen het cluster Concern zorgt voor een extra onafhankelijke blik op het totale systeem van control. Door middel van audits of steekproeven worden de control werkzaamheden binnen de eerste en tweede lijn getoetst op diverse aspecten (financieel, juridisch, planning, doelmatigheid, risico’s etc.).

Werkzaamheden zijn onder andere;

- Het opstellen en jaarlijks updaten van een fraude-risicoanalyse;
- Het uitwerken van uniforme concernstandaarden (Zo werken wij!);
- Het ontwikkelen en vaststellen van een integraal kader voor risicomanagement binnen de provincie, dat duidelijkheid geeft over de ambities en inhoud ten aanzien van risicomanagement op cluster niveau, bij de deelnemingen en programma’s en projecten;
- Het aanscherpen van control bij deelnemingen conform GS nota 9 juli 2024.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de bestaande taken. Dit ‘vermogen’ is het geheel van middelen en mogelijkheden binnen de financiële positie van de Provincie, die zij als ‘vrij aanwendbaar’ wil aanmerken. Het gaat dus om vrij aanwendbare middelen waar geen enkele verplichting tegenover mag staan en mogelijk nog te genereren (onbenutte) inkomsten.

In overeenstemming met het BBV wordt bij de opbouw en samenstelling van de weerstandscapaciteit onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele componenten.

Onder incidentele risico’s wordt verstaan risico’s welke een éénmalige last tot gevolg kunnen hebben.

Onder structurele risico's wordt verstaan risico's welke leiden tot structurele lasten (meerdere boekjaren).

Incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bedraagt, op basis van de prognosebalans per 1-1-2026 ruim € 841 mln. feitelijk bestaande capaciteit uit het vrij aanwendbare gedeelte van de Algemene reserve.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is vooral van belang voor het opvangen van optredende risico's die een over de tijd uitgestrekt effect hebben en om de incidentele weerstandscapaciteit aan te vullen na het optreden van risico's. De structurele middelen om risico's op te vangen bestond uit de onbenutte belastingcapaciteit van € 79 mln. in 2025. In 2026 bedraagt deze € 89 mln.

€ x 1 mln.

Stand per 1-1	Incidenteel	Structureel	B2026	B2025
Beschikbare weerstandscapaciteit	846	89	935	937
Gewogen risico's	5	28	32	51
Surplus weerstandsvermogen	841	61	902	898
Beslag op Weerstandsvermogen	1%	31%	3%	5%

Risico-inventarisatie

Het risicoprofiel van de Provincie is breder dan de risico's die wij in deze paragraaf presenteren. Risico's komen immers in alle soorten en maten voor. Vanuit begrotingsoogpunt zijn echter vooral de financiële risico's van belang. De risico's die we onderkennen hebben betrekking op: Verbonden partijen, leningen/garanties, debiteuren, het grondbeleid, groot onderhoud. En daarnaast op risico's die voortvloeien uit de uitoefening van de provinciale taken. De voorschriften uit het BBV geven aan dat, indien nodig, een voorziening moet worden getroffen. Daarnaast zijn er bestemmingsreserves ingesteld. Een en ander is samengebracht in onderstaande tabel:

€ x 1 mln.

Aandachtsgebied	Inschatting risico's	Voorziening	Reserve	Onderdeel weerstandsvermogen
Verbonden partijen en leningen	133	5	128	
APPA	10	10		
Debiteuren	11	11		
Grondbeleid	10	10		
Overig (uitvoering programma's etc.)	32			32
Incidentele weerstandscapaciteit	196	36	128	32

Belangrijke risico's in de begrotingprogramma's

De (gewogen) risico's in de begroting 2026, waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen en die van materieel belang zijn voor de provinciale financiële positie bedragen € 32 mln. Dit is aanzienlijk lager dan de risico-inschatting die gemaakt is bij de jaarrekening 2024, die op € 52 mln. lag.

Deze daling is vooral het gevolg van de Maaslijn (Statenvoorstel inzake Verrekening financiële gevolgen vertraging Maaslijn, brief GS van 12-8-2025). Het risico met betrekking tot de Maaslijn heeft daadwerkelijk plaatsgevonden. De kosten die hieruit voortvloeien, worden gedekt vanuit de algemene reserve.

Door deze uitgave neemt het totale weerstandsvermogen af, dit onder voorbehoud van goedkeuring van uw Staten van het voorstel. Tegelijkertijd neemt het beslag op de algemene reserve af, omdat de middelen nu daadwerkelijk worden ingezet. Boekhoudkundig wordt dit effect gezien als een verschuiving van middelen van het weerstandsvermogen naar een specifieke reserve of last.

Tevens is het risico op de opcenten motorrijtuigenbelasting komen te vervallen. Het besluit over rekeningrijden is uitgesteld en het nieuwe belastingplan 2026 werkt gunstig uit op onze begroting.

Daartegenover staat wel, een stijging van het risico rondom de Provinciefondsuitkering. Op dit moment blijkt op basis van voorlopige uitkomsten dat het nieuwe verdeelmodel sterk nadelig kan zijn voor Limburg. Een tijdelijke tussenoplossing, zoals afgesproken met het Rijk en het IPO, leidt nu tot een nadelig resultaat en is verwerkt in de begroting. Er blijft desondanks sprake van een majeur risico. Het benodigd structureel weerstandsvermogen voor dit risico wordt geschat op € 16 mln.

Er is naar gestreefd om de risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd in beeld te brengen, met inachtnaam van het wettelijke kader. De belangrijkste risico's worden onderstaand gepresenteerd. Bij de uitwerking wordt ingegaan op een aantal relevante aspecten: de omschrijving van het risico, de mogelijke financiële impact, duidelijkheid over de hoogte van de financiële relatie, een schets van de belangrijkste ontwikkelingen en tot slot een overzicht van de belangrijkste beheersmaatregelen.

Aandachtsgebied	Risico	Mutatie	Toelichting
1. Regionale economie	Europese programma's	→	Geen wijziging
3. Regionale bereikbaarheid en OV	Maaslijn/Concessie	↓	Apart Statenvoorstel, risico vervalt
4. Ruimtelijke ontwikkeling	Grondbeleid, risico anticiperende aankopen	→	Risico wordt afgedekt door middel van aparte risicoreservering
	Bodemsanering	→	Geen wijziging
8. Financiën en overhead	Provinciefonds	↑	Risico neemt toe, materiële bedragen geven aanleiding
	Loon- en prijsindexering	→	Loon- en prijsindexering
	Opcenten MRB	↓	Risico neemt af, niet materieel
	Rente-inkomsten	→	Renterisico provinciale leningportefeuilles is nihil.

Top 3 grootste risico's

De 3 grootste risico's met materiële impact op het weerstandsvermogen worden hieronder beschreven. Hierbij wordt de opmerking geplaatst dat de risico's in deelnemingen en leningen hier niet worden meegenomen, deze zijn reeds gedekt middels de risicoreserve financieel instrumentarium sturing in samenwerking.

Provinciefonds uitkering

Financiële impact

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt bepaald door:

- de ontwikkeling van het bruto binnenlands product;
- overige ingrepen van het Rijk;
- taakmutaties;
- de onder- of overschrijding van het BCF-plafond;
- herijking of herverdeling van het provinciefonds.

Ontwikkeling BBP

Het provinciefonds is gekoppeld aan o.a. het 8 jarige gemiddelde van de ontwikkeling van het BBP. Daarmee wordt beoogd de veelvoorkomende fluctuaties te beperken en de onzekerheid van de ramingen in de begrotingen van provincies (en gemeenten) terug te dringen. Hierdoor daalt een deel van de structurele risico's rondom het provinciefonds. Uit de voorjaarsraming van de Nederlandse Bank wordt een beperkte groei verwacht van ca. 1%

Taakmutaties

Nieuwe taken of taken die bij de provincies verdwijnen leiden ook tot meer of minder middelen. Uitgangspunt is dat de middelen toereikend zijn om de taak uit te voeren. Een taakmutatie leidt dan wel tot een wijziging van de algemene uitkering of een decentralisatie-uitkering, maar niet tot een wijziging van de financiële ruimte. De financiële impact is in theorie nihil. Echter: vanuit IPO is bij het Rijk aandacht gevraagd voor de kostenontwikkelingen rondom OV, infrastructuur en natuur. De indexaties die worden toegepast op de ontwikkeling van het provinciefonds blijven achter bij de werkelijke kostenontwikkelingen op deze taakgebieden. En dit gaat ten koste van de financiële ruimte van de provincies op andere beleidsterreinen. Inmiddels zijn er in IPO-verband aanvullende onderzoeken gestart naar deze kostenposten.

Overige ingrepen van het Rijk zijn afhankelijk van de uitwerking van het nieuwe regeerakkoord. Inmiddels zijn we op weg naar Tweede Kamerverkiezingen die op 29 oktober 2025 gaan plaatsvinden. Op het moment van publiceren van de programmabegroting is nog niet bekend of er maatregelen komen die effect hebben op de ontwikkeling van het provinciefonds.

Daarnaast speelt het risico betreffende het plafond BTW- Compensatiefonds (BCF). Overschrijden de BTW- claims van provincies en gemeenten het plafond, dan wordt de overschrijding gekort op het provincie- en gemeentefonds. Omgekeerd leidt een onderschrijding van het plafond tot een toevoeging aan het provincie- en gemeentefonds. Voorlopig gaan we ervan uit dat de financiële impact € 1 mln. (incidenteel) kan zijn.

Al in mei 2021 is het proces gestart voor het herijkingsonderzoek provinciefonds. Dat proces loopt op dit moment nog steeds. Doel is te komen tot een geactualiseerd model voor de verdeling van de algemene uitkering van het provinciefonds dat voldoet aan de eisen van de Financiële verhoudingswet. Draagvlak is van groot belang.

Omschrijving van het risico

Op dit moment blijkt op basis van voorlopige uitkomsten dat het nieuwe verdeelmodel sterk nadelig kan zijn voor Limburg. Een tijdelijke tussenoplossing, zoals afgesproken met het Rijk en het IPO, leidt nu tot een nadelig resultaat en is verwerkt in de begroting. Er blijft desondanks sprake van een majeur risico. Over de uitkomsten van het proces zal, zodra meer bekend is via de reguliere informerende stukken over de circulaire, worden gerapporteerd.

Termijn duidelijkheid

De uitkering 2025 wordt definitief vastgesteld in de meicirculaire 2026.

Acties / beheersing

Via IPO is er een constant overleg over de voorstellen van het Rijk.

Europese programma's

Financiële impact

Voor de periode 2014-2020 is uitgegaan van een risico/weerstandsvermogen van € 4 mln. De programma's uit de periode 2007-2013 zijn inmiddels door Brussel definitief afgerekend. Over die periode zijn geen financiële claims ingediend.

Omschrijving van het risico

Het risico houdt verband met mogelijke correcties bij de eindafrekening van de EU-bijdrage in Europese Programma's door Brussel en de rijkscofinancieringsbijdrage door de lidstaat.

De Provincie Limburg maakt zoveel mogelijk gebruik van subsidies vanuit de Europese structuurfondsen (o.a. OPZuid en de Interreg-A programma's). De EU-regelgeving stelt dat de 'Lead partner' van een project verantwoordelijk c.q. aansprakelijk is voor de financiële risico's van het gehele project, dus bijvoorbeeld in geval van een korting op de EFRO bijdrage. Een lagere vaststelling wordt in principe doorbelast aan de projectuitvoerder. Daar waar de Provincie Limburg 'Lead partner' is, geldt dus ook een terugbetalingsrisico wanneer EU-middelen niet conform de geldende wet- en regelgeving worden besteed. Datzelfde geldt voor de rijks cofinancieringsbijdrage. Op grond van historische gegevens kan gesteld worden dat het risico beperkt is.

Dit is gebaseerd op het feit dat dit risico zich tot op heden nog niet heeft gemanifesteerd. Desondanks bij optreden is de impact groot.

Mede gelet op mogelijke EU controles in de periode t/m 2023 blijft het wenselijk om het maximale risicobedrag op € 4 mln. te houden.

Termijn duidelijkheid

De uiteindelijke financiële risico's van de programma's 2014-2020 zullen pas na afloop van deze programma's, bij de eindafrekening in 2025-2026 bekend zijn.

Acties / beheersing

De (externe) uitvoeringsorganisaties van de EU programma's beoordelen de juridische aspecten van de EFRO-projectsubsidies. Voor wat betreft het aandeel provinciale cofinanciering zijn wij zelf verantwoordelijk voor de juridische toetsing. In de regel wordt een provinciale cofinanciering aan een Limburgse partner in een EU project afgegeven als een inspanningsverplichting. Het financiële risico is zodoende beperkt.

Indexering loon- en prijsstijgingen

Financiële impact

In de begroting en meerjarenramingen wordt rekening gehouden met de jaarlijkse indexaties op basis van de loon- en prijsontwikkelingen uit de meicirculaire provinciefonds. Zo is de indexatie in de begroting 2026 gebaseerd op de meicirculaire 2025.

Dekking voor deze raming vinden we standaard in het accres bij de algemene uitkering en (indien van toepassing) in de indexering van de opcenten motorrijtuigenbelasting.

Omschrijving risico

Zowel de belasting van de post 'Indexering loon- en prijsstijging' als de dekking kan in het algemeen tussen de eerste raming in de primaire begroting en de realisatiecijfers in de jaarrekening aanzienlijk wijzigen. Bovendien kunnen van jaar op jaar de post 'Indexering loon- en prijsstijging' en de aangewezen dekkingsmiddelen fors veranderen.

Als gevolg van het coalitieakkoord "Elke Limburger telt 2023-2027" gaan de opcenten deels meebewegen met de indexatie van de programmabegroting.

Door de fluctuaties in de belasting van de post en in de dekkingsmiddelen bestaat er altijd het risico dat de aangewezen dekkingsmiddelen ontoereikend zijn. We schatten het maximale risico normaal op € 2 miljoen.

Volgens de Nederlandse Bank zal de inflatie geleidelijk gaan dalen, maar blijft deze hoger dan in de rest van het Eurogebied. De verwachting is de inflatie in de loop van 2025 daalt tot onder de 3%. Dit komt door de wereldwijde groeivertraging, lagere energieprijzen en de waardeinstijging van de euro, die invoer goedkoper maakt. Ook binnenlandse factoren zoals de afkoelende economie en de afnemende loongroei dragen bij aan de lagere inflatie. De inflatie blijft in Nederland hiermee de komende jaren hoger dan de meeste landen in het eurogebied. Het verschil komt vooral door binnenlandse factoren: hoge vraag, hoge loongroei en stijging van huren.

De Europese Centrale Bank zet in op beperking van de inflatie naar 2%.

Termijn duidelijkheid

Het accres 2026 wordt definitief bekendgemaakt in de meicirculaire 2027.

Acties / beheersing

De enige variabele, waar de Provincie sturing aan kan geven, is de indexering van de opcenten motorrijtuigenbelasting.

Kengetallen BBV inzake financiële positie

Vanaf de begroting van 2016 is in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) vastgelegd dat in deze paragraaf zes verplichte kengetallen moeten worden opgenomen. Naast deze kengetallen moet ook worden beoordeeld hoe ze samenhangen en wat dit betekent voor de financiële positie van de Provincie. Samen geven de kengetallen en de beoordeling een duidelijk beeld van de financiële situatie.

Vanaf de begroting van 2017 moeten daarnaast ook de verwachte balansen worden opgenomen in de begroting en de meerjarenraming. Dit geeft Provinciale Staten beter inzicht in zaken zoals investeringen, het gebruik van reserves en voorzieningen, en de financieringsbehoefte. Op basis van deze verwachte balansen kunnen de verplichte kengetallen worden berekend voor de periode 2021-2026. Het is belangrijk om te weten dat er op landelijk niveau geen vaste normen zijn vastgesteld voor deze kengetallen.

De voorgeschreven kengetallen worden één voor één uitgelegd en toegelicht.

De cijfers voor de netto schuldquote, de netto schuldquote aangepast voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio en het kengetal grondexploitatie hebben te maken met de balans. Uit de uitleg hieronder blijkt dat de financiële reserves afnemen. De solvabiliteitsratio laat zien dat er voldoende financiële buffer is en dat het risico rondom de grondexploitatie erg klein is.

De cijfers over de structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit gaan over de inkomsten en uitgaven van de provincie. Uit de berekeningen blijkt dat de structurele inkomsten voldoende zijn en dat er ruimte is om deze inkomsten te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit was in 2025 € 79 miljoen. In de programmabegroting van 2026 is dit gestegen naar € 90 miljoen.

Hieruit kunnen we concluderen dat de financiële situatie van de Provincie Limburg als voldoende beschouwd kan worden.

Netto schuldquote

De netto schuld laat zien hoe groot de schulden van de Provincie zijn in vergelijking met het eigen geld. De netto schuldquote geeft aan hoe zwaar de rente en aflossingen drukken op de begroting. Dit wordt berekend door het verschil tussen de eigen middelen en de schulden te vergelijken met de inkomsten, zonder rekening te houden met veranderingen in de reserves.

Om te begrijpen of er sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote op twee manieren weergegeven: met en zonder doorgeleende bedragen. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de totale schuldenlast.

Een negatieve schuldquote betekent dat er meer geld beschikbaar is dan nodig. Dit overschot wordt kleiner door investeringen in projecten. Als er meer geld nodig is, moet er extra financiering geregeld worden.

Door de doorgeleende bedragen mee te nemen in de netto schuldquote, wordt duidelijk hoeveel er wordt doorgeleend. Dit laat zien welk deel van de leningen is uitgeleend en wat dit betekent voor de totale schulden. Hierdoor nemen de overschotten toe. Als we beide schuldquotes vergelijken, blijkt dat er een aanzienlijk bedrag wordt doorgeleend.

Schuldquote	R2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Netto schuldquote	10%	10%	20%	38%	72%	70%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-206%	-172%	-137%	-110%	-101%	-95%

Solvabiliteit

Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de Provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

De solvabiliteitsratio is een maat voor de weerbaarheid van de Provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de Provincie. Als we het vreemd vermogen beschouwen, zien we dat dit met name bestaat uit overlopende passiva. Dit betreft voor een substantieel deel beschikte subsidies. Gezien de hoogte van het vreemd vermogen kunnen we concluderen dat de berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Er is sprake van een zeer gezonde vermogenspositie.

	R2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Solvabiliteitsratio	75%	76%	74%	71%	73%	75%

Grondexploitatie

In het verleden is gebleken dat de grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van Provincies. De boekwaarde van de grondposities zijn van belang. Deze moeten worden terugverdiend bij verkoop. De omvang van de boekwaarde van de gronden wordt gerelateerd aan de baten exclusief de mutaties in de reserves. De waarde staat nu negatief, als gevolg van vooruitontvangen inkomsten op onze projecten. De vraag is uiteindelijk wat de projecten opleveren in financiële zin. De paragraaf grondbeleid geeft hier inzicht in.

De omvang van de grondexploitatie is bij de Provincie gering. Er is dan ook geen sprake van een materieel risico.

	R2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Kengetal grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Structureel exploitatiesaldo

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het onderscheid tussen structurele en incidentele baten/lasten van belang. Het structurele begrotingssaldo wordt berekend door de totale baten en lasten te verminderen met de incidentele baten en lasten.

Incidentele baten en lasten zijn eenmalige inkomsten en uitgaven die maximaal drie jaar duren. Het onderscheid tussen structurele en incidentele posten is vastgelegd in een notitie van de commissie BBV. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten, samen met de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, te delen door de totale baten (zonder mutatie van reserves).

Een positief kengetal betekent dat we een positief saldo hebben tussen de structurele baten/lasten en de onttrekking/toevoegingen aan de reserves. Het betekent dat er flexibiliteit zit in de begroting. Als gevolg van nadelige effecten van structurele baten uit o.a. provinciefonds en leges enerzijds en o.a. hogere structurele lasten anderzijds, daalt de structurele exploitatieruimte. De verwachting is dat na afronding van het proces van herijking provinciefonds het kengetal zal dalen bij ongewijzigd beleid.

	R2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Structurele exploitatieruimte	26%	16%	10%	7%	7%	6%

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Een Provincie heeft de mogelijkheid het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van Provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te relateren aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle Provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de Provincie Limburg onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van provinciale opcenten.

Belastingcapaciteit	R2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Aantal opcenten t.o.v. landelijke gemiddelde	95%	98%	97%	97%	97%	97%
Landelijk gemiddelde jaar t-1	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3. § Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn van belang voor de realisatie van provinciale programma's. Zo speelt een goed onderhouden infrastructuur een belangrijke rol in de economie en het sociaal leven. Een integrale afweging tussen aanwezigheid van kapitaalgoederen, duurzaamheidseisen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is van strategisch belang voor de Provincie en voor haar financiële positie.

Met de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen in de begroting stellen Provinciale Staten kaders voor onderhoud van infrastructuur, wegbeheer en gebouwen.

Infrastructuur

Het beheren en onderhouden van de provinciale infrastructuur is een continu proces conform de onderhoudsprogrammering die is opgenomen in de verplichte paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' als onderdeel van de Programmabegroting 2026.

Zoals in de Voorjaarsnota 2025 is vermeld, is er bij twee projecten vertraging ontstaan:

- project N595 Wittemer Allee; de start van de realisatiefase is naar achteren verschoven i.v.m. een beroepsprocedure;
- fase 1 van project N598 Reconstructie De Hut – De Plank; de start is afhankelijk van stikstof en de planning van netbeheerders.
Naar verwachting worden alle onderhoudswerkzaamheden binnen de termijn van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen NIK 2024-2027 uitgevoerd.

Beheer en onderhoud van nieuwe of aangepaste structuur

De nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027, met daarin vastgelegd het gewenste kwaliteitsniveau 'Basis' voor beheer en onderhoud van wegen, kunstwerken en andere infrastructurele kapitaalgoederen is op 26 april 2024 vastgesteld. Het provinciale infrastructurele areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

De onderhouds- en vervangingsplanning van verhardingen en civiele kunstwerken is ook het moment om ingrepen uit het functioneel, natuurinclusief, administratief en duurzaam-circulair kader mee te nemen. In de periode 2024-2027 wordt het onderhoud voor wat betreft het functioneel kader indien mogelijk gecombineerd met de inrichtingseisen uit de Leidraad Inrichting Provinciale infrastructuur (LIPI).

Ook in 2026 geven we uitvoering aan deze nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 en continueren we de uitvoering van de reeds opgenomen weginfrastructuurprojecten in het IPML.

Tabel 3.1. Oplevering
projecten

Nr. IPML	Wegnummer	Naam	Project	Periode
B5	N270	Eindhoven-Well	N270 Koninginnebrug	2028
B22	N564	Weert-Lozen	N564 Brug Nyrtar	2030
B48	N281	Nijswiller- Hoensbroek	N281 Rehabilitatie 4-baans gedeelte gem. Heerlen (fundering en verharding, km 22- 32)	2026
W7	N270	Eindhoven-Well	N270 VIA Venray projecten (incl. afrit Deurnseweg)	2026
W19	N266-N275	Nederweert- Helmond	N266-N275 Nederweert	2027
W20	N273	Ittervoort-Venlo	N273 kom Neer	2028
W24	N280	Weert-Roermond	N280 Deelproject West-Leudal (incl. reconstructie aansluiting N280/N279 rotonde en carpoolplaats Kelpen)	2028
W37	N297	Born - Millen	Gebiedsontwikkeling Randweg VDL Nedcar	on hold
	N276	Brunssum - St Joost		
W45	Ntb	Nieuw wegvak	Randweg Abdissenbosch	on hold
W59	N595	Valkenburg- Wittem	N595 Wittemer Allee	2027
W60	N598	De Hut-De Plank	N598 P 246 De Hut - De Plank fase 1	2028

Financiële consequenties voor de begroting

Financiële consequenties van de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden volgend uit de NIK 2024-2027 en de planning uit het IPML zijn vertaald in de begroting 2026 en bijhorende meerjarenraming in het begrotingsprogramma 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg.

Tabel 3.2. Exploitatiebudget (bedragen € x
1.000)

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatielasten *	21.283	33.338	33.338	33.368	33.470	33.456

* Incl. steunpunten wegen.

Investerings in weginfra

De beschikbare middelen worden geprogrammeerd op basis van onderhoudsprioriteit waarbij, conform de CROW-onderhoudssystematiek het onderhoudsniveau 'Basis' van de provinciale arealen wordt geborgd. Op het moment dat onderhoud wordt uitgevoerd, wordt vanaf 2025 ook gekeken welke maatregelen gecombineerd kunnen worden uitgevoerd om te voldoen aan het functioneel, administratief, duurzaam en circulair kader en natuurinclusief kader. Daarnaast wordt binnen de beschikbare middelen gekeken welke maatregelen op hoog risicolocaties ten behoeve van verkeersveiligheid kunnen worden uitgevoerd.

Tabel 3.3. Investerings (€ x 1.000)

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026*	2027**	2028***	2029
Projecten*	17.283	28.455	35.410	41.283	0	0
Kunstwerken*	2.412	7.541	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen**	13.247	33.160	13.082	22.044	227	160
Totaal	32.942	69.156	48.492	63.327	227	160

*De hoge geplande uitgaven in 2026 betreffen m.n. de projecten N266 Nederweert, N281 Rehabilitatie en N598 De Hut - De Plank

**De hoge geplande uitgaven in 2027 betreffen m.n. de projecten N595 Wittermer Allee en N273 Kom Neer

***De planning voor 2028 e.v. wordt opgenomen in de eerstvolgende Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2028-2032

Gebouwen

De Provincie Limburg heeft 10 gebouwen in eigendom. Dit zijn:

- het Gouvernement aan de Maas;
- drie steunpunten voor provinciale wegen te Hulsberg, Sittard en Nederweert;
- drie provinciale musea, te weten: het Bonnefantenmuseum te Maastricht, het Limburgs Museum te Venlo en het Discovery Museum te Kerkrade;
- kasteel Groot Buggenum te Grathem (inclusief bijbehorende dienstwoning);
- cargoloods Oost Maastricht-Airport;
- het stationsgebouw van de Zuid Limburgse Stoomtrein Maatschappij Simpelveld (inclusief bijbehorende loods, werkplaats, watertoren en seinhuisjes).

Het bestuur, de directie en de provinciale medewerkers zijn gehuisvest in het Gouvernement en de drie steunpunten, de overige gebouwen worden verhuurd aan de betreffende organisaties die het gebouw gebruiken.

Beleid

Het goed onderhouden van de provinciale gebouwen en de gebouwgebonden (technische) installaties is van groot belang voor de functionele beschikbaarheid van de voorzieningen en de gezondheid en het welzijn van medewerkers. Tevens is het uitvoeren van goed onderhoud van belang voor de representativiteit, de energie-efficiëntie en het waardebehoud van de gebouwen. In veel gevallen leidt dit ook tot een kostenbesparing op de lange termijn.

Verder kan de implementatie van duurzame technologieën en producten bij het uitvoeren van het onderhoud bijdragen aan de Provinciale doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en klimaatneutraliteit. Gelet op het voorgaande is goed onderhoud van de provinciale gebouwen dus van belang voor de uitvoering van de provinciale programma's.

Het doel van het onderhoudsproces is het waarborgen van het vereiste onderhoudsniveau van alle provinciale gebouwen. Om dit doel te bereiken zijn voor alle gebouwen Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) opgesteld, die ten grondslag liggen aan de planning en uitvoering van het (groot) onderhoud. Op basis van deze plannen wordt ook de financiële voorziening voor het groot onderhoud van de provinciale gebouwen ingericht. Tevens wordt voldaan aan het besluit begroting en verantwoording (BBV) van het Ministerie Binnenlandse Zaken en de voorwaarden van de accountant.

Verduurzaming gebouwen

De gebouwen zijn in de afgelopen jaren op diverse gebieden verduurzaamd en hebben nagenoeg allemaal het energielabel A (voor de kantoorruimten is de minimale eis energielabel C).

Voor alle provinciale gebouwen zijn in 2024 en in 2025 energiebesparingsrapporten opgesteld waarin maatregelen zijn opgenomen voor de verdere verduurzaming van deze gebouwen in de komende jaren. Bij natuurlijke vervangingsmomenten van installaties en voorzieningen worden indien en voor zover mogelijk energiezuinige alternatieven toegepast. Aanvullende doelstellingen en maatregelen m.b.t. CO₂- en energiereductie binnen de provinciale vastgoedportefeuille zijn nader uitgewerkt in het toekomstige provinciale Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2024-2030 (zie: paragraaf 9 "Duurzaamheid").

In het kader van de Provinciale energiestrategie (PES) is in het verleden onderzocht of het mogelijk is om op de beschikbare gebouwde omgeving PV-panelen aan te brengen. In het kader van de voorbeeldfunctie, wordt alleen duurzaam opgewekte energie ingekocht en is onze bedrijfsvoering duurzaam en circulair.

Plannen in 2026

- Groot onderhoud liften Gouvernement en de drie musea;
- Binnenschilderwerk Gouvernement;
- Uitdiepen Papenwater Gouvernement;
- Realiseren PV-installatie Limburgs Museum;
- Vervangen beveiligingsinstallaties (camera-installatie, brandmeldinstallatie, ontruimingsinstallatie, inbraakinstallatie, SMS) Bonnefantenmuseum;
- Vervangen gebouwbeheersysteem Bonnefantenmuseum en het Limburgs Museum.

4. § Financiering

Inleiding

De paragraaf Financiering biedt nader inzicht in: 1) de portefeuille met liquide middelen en beleggingen van (tijdelijk) overtollige liquide middelen; 2) de portefeuille met uitstaande geldleningen en verstrekte borgstellingen aan verbonden partijen en derden marktpartijen uit hoofde van het publiek belang* en 3) de portefeuille met opgenomen geldleningen ten behoeve van zowel specifieke projectfinanciering als ook de eigen algemene balansfinanciering voor Provincie Limburg.

*Geïnvesteed agiokapitaal in deelnemingen maakt geen deel uit van deze paragraaf en is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen.

De primaire taak van de financieringsfunctie is dat te allen tijde voldoende werkkapitaal beschikbaar is om tijdig aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen, opdat de financiële continuïteit van Provincie Limburg gewaarborgd blijft en dat de in de meerjarenbegroting opgenomen beleidsdoelstellingen zonder belemmering van financiering uitgevoerd kunnen worden.

Een secundaire maar even zo belangrijke taak van de financieringsfunctie is dat de Provincie haar (tijdelijk) overtollige middelen in een verantwoorde balans inzet ten behoeve van zowel directe stimulering van het publieke belang in Limburg als ook het realiseren van beleggingsrendementen. Deze beleggingsrendementen komen op indirecte wijze, als rentebaten in de meerjarenbegroting, eveneens toe aan de Limburgse maatschappij.

De paragraaf Financiering is als volgt opgebouwd:

- Financiering integraal;
- Algemene ontwikkelingen;
- Portefeuille Uitzettingen van (tijdelijk) overtollige liquide middelen;
- Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publiek belang;
- Portefeuille Opgenomen geldleningen;
- Verantwoording wettelijke normen - Kasgeldlimiet;
- Verantwoording wettelijke normen - Renterisiconorm;
- Verantwoording wettelijke normen - Drempelbedrag schatkistbankieren;
- Verantwoording wettelijke normen - Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo

Financiering integraal

Uit de financiële balans per 31 december 2024 (Pepperflow, Jaarstukken 2024), valt af te lezen dat Provincie Limburg een balanstotaal heeft van € 2.265 mln. De volgende onderdelen van deze balans komen direct voort uit de activiteiten behorend bij de financieringsfunctie:

- de activazijde van de balans toont de bezittingen van de Provincie. De Provincie bezit voor in totaal € 1.045 mln. aan obligaties, deposito's en uitstaande langlopende geldleningen en voor nog eens € 379 mln. aan kortlopende uitzettingen en liquide middelen;
- de passivazijde laat zien hoe de activa zijn gefinancierd. Hieruit valt af te lezen dat het overgrote deel van de provinciale activa met eigen vermogen is gefinancierd (€ 1.699 mln.) en in relatief beperkte mate met vreemd vermogen. De vaste schuldpositie bestaat ultimo 2024 uit € 38,1 mln. aan opgenomen langlopende geldleningen.

De activa zoals hierboven bij het eerste gedachtestreepje beschreven zijn onderverdeeld in de volgende twee financieringsportefeuilles:

1. Portefeuille Uitzettingen (tijdelijk) overtollige liquide middelen;
2. Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publieke belang.

De opgenomen geldleningen, zoals vermeld bij het tweede gedachtestreepje, zijn ondergebracht in de volgende financieringsportefeuille:

3. Portefeuille Opgenomen geldleningen.

In tabel 4.1 wordt het portefeuille overzicht van de drie voornoemde financieringsportefeuilles weergegeven. In de tabel wordt de verwachte nominale hoofdsom per aanvang boekjaar 2026-2030 weergegeven, rekening houdend met de reguliere contractuele aflossingen. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met toekomstige nieuwe uitzettingen of opnames in dezelfde portefeuille, omdat dit afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming nog ongewis is. Vrijvallende middelen komen in beginsel toe aan het schatkistbankieren rekening-courant en de aflossingen op opgenomen geldleningen worden betaald uit ditzelfde rekening-courant. Het schatkistbankieren rekening-courant is een portefeuille onderdeel van de portefeuille Uitzettingen (tijdelijk) overtollige liquide middelen.

De verwachte totale nominale waarde van de drie financieringsportefeuilles samen per aanvang 2026 bedraagt naar verwachting € 1.271,66 mln. en per aanvang 2027 € 1.123,03 mln. Dit houdt in dat de drie gedefinieerde financieringsportefeuilles in 2026 naar verwachting met circa € 148,6 mln. dalen. Deze middelen zullen enerzijds op basis van de investeringsplanning verschuiven naar de materiële vaste activa of onderhanden werk (bijvoorbeeld als gevolg van grondaankopen of investeringen in infrastructuur) en zullen anderzijds conform de programmabegroting worden ingezet als financiering van de inzet van de programmareserves 2025-2028.

De totaal verwachte renteopbrengst per portefeuille per boekjaar wordt eveneens in tabel 4.1 gepresenteerd. In de verwachte renteopbrengst zijn naast de geschatte variabele rentebaten in rekening-courant bij Schatkistbankieren bij het Rijk verder uitsluitend de renteopbrengsten opgenomen gebaseerd op getekende leningovereenkomsten. Afhankelijk van eventuele toekomstige uitzettingen kunnen de te realiseren rentebaten in de meerjarenraming tot een toename van rentebaten leiden. Dit maakt dat in tabel 4.1 in beginsel van boekjaar tot boekjaar een daling in de rentebaten zichtbaar is, dat met rentebaten uit eventuele toekomstige uitzettingen kan worden aangevuld. De totaal verwachte renteopbrengsten in boekjaar 2026, zoals verwerkt in de programmabegroting, bedraagt € 26,9 mln.

Financiële karakteristieken per portefeuille

Elke financieringsportefeuille (en ook elk portefeuille onderdeel) heeft zijn eigen kenmerken die hieronder beknopt worden benoemd:

1. Portefeuille Uitzettingen van (tijdelijk) overtollige liquide middelen: deze portefeuille heeft een relatief hoge liquiditeitswaarde, omdat een aanzienlijk deel van de portefeuille in direct beschikbaar rekening-courant en/of bijna direct opeisbare Rijksdeposito's is ondergebracht. Ook is het kredietrisico binnen deze portefeuille relatief laag, omdat de tegenpartij altijd een overige Nederlandse overheidsorganisatie is. Daar staat tegenover dat de rentevergoedingen vaak lager zijn, omdat een groot deel van de portefeuille kortlopend uitstaat en er marginale risico-opslagen worden toegevoegd.
2. Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publieke belang: het primaire doel van deze portefeuille is het tegemoet komen aan partijen die met hun activiteiten het publiek belang in Limburg dienen. De portefeuille heeft een lage liquiditeitswaarde, omdat geldleningen aan verbonden partijen en derden marktpartijen een relatief lange looptijd kennen en slechts in (zeer) beperkte mate vervroegd afgelost (kunnen) worden. Gegeven het maatwerk in de leningsovereenkomsten is er tevens een zeer beperkte secundaire markt om deze geldleningen voortijdig met cessie aan derden over te kunnen dragen. Ook is het kredietrisico op deze portefeuille aanzienlijk hoger en is het aanvraag- en besluitvormingsproces en het leningbeheer intensiever dan in de andere portefeuilles. Daar staat tegenover dat de rentepercentages binnen deze portefeuille vaak meerdere procentpunten hoger liggen als resultante van de toegevoegde marktconforme risico-opslagen.

3. Portefeuille Opgenomen geldleningen: de Provincie heeft goede toegang tot de (sector)banken en overige financiële instellingen voor het kortlopend (< 1 jaar) en langlopend (> 1 jaar) inlenen van gelden, waardoor de toegankelijkheid tot het inlenen van aanvullende liquiditeiten toereikend is. Over het algemeen geldt hoe korter de inleenperiode hoe gunstiger de rentetarieven zijn, met dien verstande dat de rentelasten ook sneller kunnen stijgen bij marktverschuivingen (renterisico). Vooralsnog heeft de Provincie geen aanvullende liquiditeitsbehoefte voor de eigen bedrijfsvoering. De Provincie heeft wel enkele langlopend opgenomen (of overgenomen) geldleningen in de boeken ten behoeve van specifieke projecten.

Tabel 4.1 Portefeuille overzicht uitstaande en opgenomen gelden per aanvang boekjaar (nominaal x € 1.000)

Portefeuille overzicht	2026	2027	2028	2029	2030
1. Portefeuille Uitzettingen (tijdelijk) overtollige liquide middelen	711.467	719.659	540.262	558.841	640.165
2. Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publieke belang	591.395	418.382	400.839	373.310	352.494
Totaal uitstaande financiële middelen	1.302.862	1.138.041	941.101	932.151	992.659
3. Portefeuille Opgenomen geldleningen	-31.207	-15.010	-10.373	-5.917	-4.000
Saldo uitstaande en opgenomen geldleningen	1.271.655	1.123.031	930.728	926.234	988.659
<i>Integrale prognose renteopbrengsten per boekjaar (bedragen x € 1.000)</i>					
Renteopbrengsten per portefeuille	2026	2027	2028	2029	2030
1. Portefeuille Uitzettingen (tijdelijk) overtollige liquide middelen	13.656	12.085	10.779	10.861	12.465
2. Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publieke belang	9.820	7.076	6.489	5.698	4.928
Boekhoudkundige vrijval van reserves uit voormalige verkoop van obligaties	3.470	1.749	413	132	0
Totaal aan renteopbrengsten per boekjaar	26.946	20.910	17.681	16.691	17.393
3. Portefeuille Opgenomen geldleningen	-22	-11	0	0	0
Saldo renteopbrengsten per boekjaar	26.924	20.899	17.681	16.691	17.393

Algemene ontwikkelingen

Op het gebied van wet- en regelgeving ten aanzien van overheidsfinanciering hebben al meerdere jaren geen grote ontwikkelingen plaatsgevonden. De vigerende Financiële verordening Provincie Limburg en het Treasurystatuut voldoen aan de wettelijke kaders, zijnde het Besluit Begroting & Verantwoording (BBV), de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden (SKB) en de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo). Ook voor de periode 2026 en verder zijn door de Rijksoverheid geen wetswijzigingen aangekondigd die van materiële invloed zijn op de financieringsfunctie van de Provincie.

Portefeuille Uitzettingen van (tijdelijk) overtollige middelen

Gedeputeerde Staten ziet er op toe dat de benodigde en de (tijdelijk) overtollige liquide middelen prudent worden beheerd. In de vigerende Financiële verordening en het vigerende Treasurystatuut zijn de doelstellingen en de nadere uitvoeringsregels ten aanzien van het financieringsbeleid vastgelegd, alsmede de taken, rollen en bevoegdheden. De Provinciale organisatie voert deze financieringsactiviteiten in eigen beheer uit.

Samenstelling van de portefeuille

De portefeuille omvang inclusief verwachte renteopbrengsten in de periode 2026-2030 is opgenomen in tabel 4.2. Hieronder wordt per portefeuille onderdeel een nadere toelichting gegeven.

Portefeuille onderdeel 1a: In het portefeuille onderdeel 'Geldleningen aan decentrale overheden' zijn alle uitzettingen aan Nederlandse decentrale overheden met een looptijd langer dan 1 jaar opgenomen. Aanvang 2026 heeft dit portefeuille onderdeel een totaalomvang van € 280 mln. In de periode van 2026 tot 2030 zal een aanzienlijk aantal leningen met een totaalvolume van € 142 mln. vrijvallen. Afhankelijk van nieuwe feiten en omstandigheden is de verwachting dat met het doen van periodieke nieuwe uitzettingen dit portefeuille onderdeel in de periode 2026-2030 (nagenoeg) op peil zal blijven.

Portefeuille onderdeel 1b: De regeling Schatkistbankieren voorziet in de mogelijkheid om deposito's in meerdere looptijden en met een vast rentetarief bij het Ministerie van Financiën af te sluiten. De rentetarieven zijn gelijk aan de kapitaalmarktrente waartegen de Staat der Nederlanden zich kan financieren op de internationale financiële markten. Doordat het rendement op deze deposito's circa 30 tot 40 basispunten lager ligt dan uitzettingen aan decentrale overheden, maar daarentegen wel direct opeisbaar zijn in geval van aanvullende liquiditeitsbehoefte, worden Rijksdeposito's actief gebruikt voor een beperkt deel van de beleggingsmix. Het doel van plaatsing in Rijksdeposito's is het (onder normale marktomstandigheden) verkrijgen van een iets hoger rendement dan het saldo op rekening-courant.

Portefeuille onderdeel 1c: Het rekening-courant saldo bij de Schatkist is in de eerste plaats benodigd voor de dagelijkse inkomsten en uitgaven van de Provincie op concernniveau. Het is noodzakelijk om op dagelijkse basis voldoende saldo beschikbaar te hebben om tijdig aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. In geval van (tijdelijke) tekorten zullen er middelen ingeleend kunnen worden (zie portefeuille Opgenomen leningen) en bij (tijdelijk) overtollige liquide middelen zou het overtollige deel voor een bepaalde duur kunnen worden uitgezet ten behoeve van het publiek belang en/of een hoger renterendement. Om tijdig voldoende inzicht te hebben in de liquiditeitsbehoefte wordt een meerjarenprognose liquiditeit opgesteld waarin meerjarig alle begrote exploitatie inkomsten en uitgaven, investeringen en financieringsmutaties zijn opgenomen. In tabel 4.2 is het verwachte rekening-courant saldo per aanvang boekjaar opgenomen, uitgaande van géén nieuwe uitzettingen en opnames in de financieringsportefeuilles. Gelet op de toename van het rekening-courant saldo is het, afhankelijk van nieuwe feiten en omstandigheden, de verwachting dat nieuwe uitzettingen wel mogelijk zijn. Omdat de rentevergoeding op rekening-courant variabel is en het banksaldo intra-boekjaar aanzienlijk kan fluctueren, worden voorzichtigheidshalve (vooralsnog) geen renteopbrengsten over het positief banksaldo in de begroting verwerkt. Binnen de reguliere P&C-cyclus zullen de verwachte rentebaten periodiek worden bijgesteld.

Tabel 4.2 Portefeuille Uitzettingen (tijdelijk) overtollige liquide middelen per aanvang boekjaar (nominaal x € 1.000)

Portefeuille onderdelen	2026	2027	2028	2029	2030
1a. Geldleningen aan decentrale overheden	330.468	301.436	269.404	232.372	210.340
1b. Schatkistbankieren deposito's	0	0	0	0	0
1c. Schatkistbankieren rekening-courant*	380.999	418.223	270.858	326.469	429.825
1. Totaalomvang portefeuille	711.467	719.659	540.262	558.841	640.165
Verwachte renteopbrengsten per portefeuille onderdeel	2026	2027	2028	2029	2030
1a. Geldleningen aan decentrale overheden	8.412	7.667	7.049	5.939	5.325
1b. Schatkistbankieren deposito's	0	0	0	0	0
1c. Schatkistbankieren rekening-courant	5.244	4.418	3.730	4.922	7.140
1. Totaal renteopbrengsten portefeuille	13.656	12.085	10.779	10.861	12.465

*Het rekening-courant saldo per aanvang boekjaar is berekend op basis van de meerjarenprognose liquiditeit. Het deel van dit saldo dat (tijdelijk) overtollig is, kan in aanmerking komen voor nieuwe uitzettingen.

Portefeuille Uitzettingen uit hoofde van het publieke belang

De portefeuille uitzettingen uit hoofde van het publieke belang bevat (uitsluitend*) alle geldleningen aan en borgstellingen ten behoeve van verbonden partijen en derden marktpartijen uit hoofde van het publiek belang. Conform de Financiële verordening artikel 21 en artikel 22 lid 3 zijn in het vigerende beleidskader Sturing in Samenwerking (beleidskader SiS) de voorwaarden en condities vastgelegd waartegen de Provincie een geldlening uit hoofde van het publiek belang zou kunnen verstrekken. Tevens is in het beleidskader SiS vastgelegd hoe uitvoering wordt gegeven aan het leningbeheer en risicomanagement van de individuele leningen en de portefeuille als geheel.

* De portefeuille met het ingelegde eigen vermogen (via aandelenverwerving en agiostortingen) in provinciale deelnemingen is opgenomen in de Paragraaf Verbonden Partijen.

Een overzicht van de omvang en de verwachte renteopbrengsten van de uitgezette geldleningen aan verbonden partijen en derden partijen en het totaal aan verstrekte borgstellingen is opgenomen in tabel 4.3.

In het portefeuille onderdeel Geldleningen aan verbonden partijen wordt er in beginsel rekening mee gehouden dat de drie uitstaande hybride geldleningen van elk € 50 mln. aan de sectorbanken BNG Bank en NWB Bank per eerste call-datum door de bank worden afgelost. Mochten de sectorbanken besluiten (eenzijdig recht) om niet tot aflossing over te gaan, dan wordt de verwachte aflossing in de planning één jaar opgeschoven.

Tabel 4.3 Portefeuille Uitzettingen publiek belang per aanvang boekjaar (nominaal x € 1.000)

Portefeuille onderdelen	2026	2027	2028	2029	2030
2a. Geldleningen aan verbonden partijen	337.250	180.432	175.585	164.708	159.799
2b. Geldleningen aan derde partijen	254.145	237.951	225.255	208.603	192.695
Subtotaal uitstaande middelen	591.395	418.383	400.840	373.311	352.494
2c. Borgstellingen aan bank	0	0	0	0	0
2. Totaalomvang portefeuille	591.395	418.383	400.840	373.311	352.494
Verwachte renteopbrengsten per portefeuille onderdeel	2026	2027	2028	2029	2030
2a. Geldleningen aan verbonden partijen	7.496	5.018	4.762	4.502	4.160
2b. Geldleningen aan derde partijen	2.324	2.058	1.728	1.196	768
2c. Borgstellingen aan bank (vergoeding van begunstigten)	0	0	0	0	0
2. Totaal renteopbrengsten portefeuille	9.820	7.076	6.490	5.698	4.928

Portefeuille Opgenomen geldleningen

Gelet op de solide liquiditeitspositie zoals gepresenteerd in tabel 4.2 is de verwachting dat er in de komende jaren geen structurele opname van geldleningen voor de eigen liquiditeitsbehoefte van de Provincie benodigd is (balansfinanciering). Vooralsnog zijn er ook geen activiteiten en/of projecten in voorbereiding waarvoor een nieuwe specifieke projectfinanciering benodigd is. Wel heeft de Provincie twee opgenomen projectfinancieringen in de boeken staan die hieronder nader worden toegelicht:

1. In 2004 heeft de Provincie een geldlening van de (voormalige) Stichting Symbiose overgenomen met betrekking tot het pand Mercator. Verkoop van dit pand heeft in 2005 plaatsgevonden. De rente bedraagt 6,19% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks € 180.600 afgelost tot en met de einddatum in 2027. Daarmee is de einddatum reeds in zicht.
2. In het kader van de beëindiging van de activiteiten van LIOF Bedrijventerreinen per 1 juni 2016 heeft de Provincie eind 2016 een geldlening van LIOF overgenomen ad € 15,882 mln. na instemming door Provinciale Staten d.d. 30 september 2016 met de overname van de grondexploitatie industriepark Swentibold. In het ondertekende addendum behorende bij de Samenwerkingsovereenkomst d.d. 12 oktober 2000, in navolging van het collegebesluit d.d. 29 november 2016, is vastgelegd dat het Ministerie van Economische Zaken de Provincie voor het gedeelte van de lening dat overeenkomt met het negatieve exploitatieresultaat bij afsluiting van het project kwijtschelding verleent tot een maximum van het leenbedrag. Over de lening is de Provincie geen rente verschuldigd aan EZ.

3. In 2018 was de Provincie met de Europese Investeringsbank (EIB) een uitbreidingsfinanciering voor de regeling Duurzaam Thuis overeengekomen. Binnen deze regeling, welke in opdracht van de Provincie door Svn wordt uitgevoerd, konden particuliere huiseigenaren tegen gunstige voorwaarden een geldlening ontvangen voor de verduurzaming van de eigen woning. In de periode januari 2019 tot en met december 2021 heeft de Provincie in totaal € 50 mln. (5 tranches van € 10 mln.) bij de EIB opgenomen en doorgestort aan Svn. Door de betrokkenheid van de EIB was de Provincie in staat om tevens van de EIB een EU-subsidie ELENA (European Local ENergy Assistance) te ontvangen ter dekking van de project- en proceskosten. Vanaf oktober 2023 kunnen woningeigenaren geen nieuwe aanvragen meer doen en wordt de regeling uitgefaseerd. Ook kan de Provincie geen nieuwe lening tranches meer opnemen bij de EIB. De eerste (in kwartaal 1 2019) opgenomen lening tranche is reeds volledig afgelost en de overige vier tranches worden in verschillende looptijden in de komende jaren lineair aan de EIB afgelost. De rente op alle vier de tranches bedraagt tot aan einde looptijd 0,00% en zijn daarmee kostenloos.

In tabel 4.4. wordt een overzicht van de restant schuld per aanvang boekjaar van de opgenomen geldleningen weergegeven, evenals de rentelasten per jaar. De rentelasten op opgenomen leningen zijn in 2026 minimaal en dalen in 2027 verder tot nul euro.

Tabel 4.4 Portefeuille Opgenomen geldleningen per aanvang boekjaar (nominaal x € 1.000)

Portefeuille onderdelen	2026	2027	2028	2029	2030
3a. Langlopende geldleningen projectfinanciering o/g	-31.208	-15.010	-10.371	-5.915	-4.000
Lening BNG Bank tbv voormalige Stichting Symbiose (6,19%)	-363	-182	0		
Lening Ministerie van EZK inzake Industriepark Swentibold	-11.560				
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 1 Q1 2019 (0,08%)					
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 2 Q4 2019 (0,00%)	-3.334	-2.223	-1.112	0	0
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 3 Q3 2020 (0,00%)	-6.666	-5.999	-5.332	-4.665	-4.000
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 4 Q4 2021 (0,00%)	-5.000	-3.750	-2.500	-1.250	0
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 5 Q4 2021 (0,00%)	-4.285	-2.856	-1.427	0	0
3b. Langlopende geldleningen balansfinanciering o/g	0	0	0	0	0
3c. Kasgeldleningen o/g	0	0	0	0	0
3. Totaalomvang portefeuille	-31.208	-15.010	-10.371	-5.915	-4.000

Verwachte rentekosten per portefeuille onderdeel	2026	2027	2028	2029	2030
3a. Langlopende geldleningen projectfinanciering o/g	-22	-11	0	0	0
Lening BNG Bank tbv voormalige Stichting Symbiose (6,19%)	-22	-11	0		
Lening Ministerie van EZK inzake Industriepark Swentibold	0				
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 1 Q1 2019 (0,08%)					
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 2 Q4 2019 (0,00%)	0	0	0	0	0
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 3 Q3 2020 (0,00%)	0	0	0	0	0
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 4 Q4 2021 (0,00%)	0	0	0	0	0
Lening EIB tbv regeling Duurzaam Thuis tranche 5 Q4 2021 (0,00%)	0	0	0	0	0
3b. Langlopende geldleningen balansfinanciering o/g	0	0	0	0	0
3c. Kasgeldleningen o/g	0	0	0	0	0
3. Totaal rentekosten portefeuille	-22	-11	0	0	0

Verantwoording wettelijke normen - Kasgeldlimiet

Een belangrijke doelstelling van de Wet fido is het vermijden van grote schommelingen in de rentelasten van openbare lichamen. Kortlopende financieringen (met looptijden tot één jaar) zijn vatbaarder voor renteschommelingen dan langlopende financieringen (met looptijden vanaf één jaar). Om een grens te stellen aan het volume aan opgenomen kortlopende financiering is in de Wet fido de kasgeldlimiet vastgelegd. De kasgeldlimiet is een door de minister bepaald percentage van het begrotingstotaal bij aanvang van het boekjaar. Bij ministeriële regeling is dit percentage voor Provincies vastgesteld op 7%, ongewijzigd ten opzichte van voorgaande boekjaren.

In tabel 4.5 is de begrote gemiddelde beschikbare ruimte per kwartaal onder de kasgeldlimiet voor 2026 weergegeven. De kasgeldlimiet voor Provincie Limburg bedraagt circa € 42,8 mln. Dit houdt in dat de Provincie gemiddeld per kwartaal tot maximaal dit volume aan kortlopende geldleningen mag opnemen. Omdat de Provincie structureel over eigen liquide middelen beschikt en geen kortlopende geldleningen heeft opgenomen, kan worden gesteld dat de geschatte ruimte onder de kasgeldlimiet circa € 433,9 mln. bedraagt. Dit maakt dat de Provincie ook in 2026 onder vrijwel alle omstandigheden onder deze limiet zal blijven.

Tabel 4.5 Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

Berekening kasgeldlimiet 2026	Q1 2026	Q2 2026	Q3 2026	Q4 2026
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting 2026	611.989	611.989	611.989	611.989
Kasgeldlimiet: 7,0% van grondslag (1)	42.839	42.839	42.839	42.839
Omvang vlottende schuld (2)	8.600	8.600	8.600	8.600
Omvang vlottende middelen (3)	399.611	399.611	399.611	399.611
Netto schuld (+) of overschot (-) (2-3 = 4)	-391.011	-391.011	-391.011	-391.011
in % van de oorspronkelijke begroting	-63,9%	-63,9%	-63,9%	-63,9%
Ruimte (+) / Overschrijding (-) (1-4)	433.850	433.850	433.850	433.850

Verantwoording wettelijke normen - Renterisiconorm

In de Wet fido is tevens een renterisiconorm opgenomen. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm is bij ministeriële regeling vastgesteld op 20% van de provinciale begroting bij aanvang boekjaar. In tabel 4.6 is af te lezen dat de renterisiconorm voor de Provincie in 2026 € 122,4 mln. bedraagt, wat inhoudt dat de vaste schuldpositie tot maximaal deze omvang in boekjaar 2026 zou mogen worden afgelost. In 2026 wordt voor 'slechts' € 16,2 mln. op de vaste schuldpositie afgelost, waarmee de Provincie ruim onder de renterisiconorm blijft. De restant opgenomen schuldpositie ná 2026 bedraagt in totaal dan nog slechts € 15,0 mln., waardoor ook in volgende jaren de renterisiconorm nooit kan worden overschreden.

Tabel 4.6 Renterisiconorm per boekjaar (bedragen x € 1.000)

Berekening renterisiconorm	2026	2027	2028	2029	2030
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting 2026	611.989	611.989	611.989	611.989	611.989
Renterisiconorm: 20,0% van grondslag (1)	122.398	122.398	122.398	122.398	122.398
Renteherzieningen (2)	0	0	0	0	0
Aflossingen (3)	16.198	4.639	4.456	1.915	666
Renterisico volume (2+3 = 4)	16.198	4.639	4.456	1.915	666
in % van de oorspronkelijke begroting	2,6%	0,8%	0,7%	0,3%	0,1%
Ruimte (+) onder renterisiconorm (1-4)	106.200	117.758	117.942	120.483	121.732

Verantwoording wettelijke normen - Drempelbedrag schatkistbankieren

Met de regeling schatkistbankieren wordt beoogd dat vrij besteedbare tijdelijk overtollige middelen worden aangehouden binnen de faciliteit Schatkistbankieren van het Ministerie van Financiën. Echter, omdat vanuit de internetfaciliteit schatkistbankieren geen betalingsverkeer mogelijk is, is het toegestaan om een deel van de liquide middelen buiten de schatkist aan te houden om het reguliere betalingsverkeer via de huisbank praktisch uitvoerbaar te houden. Het drempelbedrag is het gemiddelde totaalsaldo per dag dat buiten de schatkist mag worden aangehouden. Het drempelbedrag voor Provincie Limburg in 2026 bedraagt ruim € 10,2 mln. ($€ 500 \text{ mln.} \times 2\% + € 111.989 \text{ mln.} \times 0,2\%$). Dit houdt in dat gemiddeld genomen iedere dag tot € 10,2 mln. buiten de rekening-courant bij Schatkistbankieren bij het Rijk kan worden aangehouden. De Provincie beoogt het werkelijk bedrag buiten de schatkist tot een minimum te beperken. Daar zijn de (digitale) bankprocessen ook als zodanig op ingericht. Het risico op overschrijding van voornoemd drempelbedrag is daarmee afgedekt.

Verantwoording wettelijke normen - EMU-saldo

Het EMU-saldo (de afkorting voor Europese Monetaire Unie en ook wel overheidssaldo genoemd) is de optelsom van alle inkomsten en uitgaven van de Rijksoverheid en de decentrale overheden in enig jaar. Met alle EMU-landen is afgesproken dat het EMU-saldo in enig jaar niet lager mag zijn dan minus 3%. Ook wel het begrotingstekort of / -overschot genoemd. De inkomsten en uitgaven van alle Nederlandse overheden beïnvloeden het EMU-saldo van Nederland. Het Rijk rapporteert hierover aan de Europese Commissie.

De decentrale overheden hebben met het Rijk afgesproken dat provincies en gemeenten als groep en individueel naar rato bijdragen aan het op peil houden van het Nederlands EMU-saldo. Dit is vastgelegd in de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF).

Decentrale overheden (be)sturen en verantwoorden conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) echter op basis van baten en lasten, waarbij reserves worden opgebouwd en (grote) investeringen over meerdere jaarschijven worden verantwoord. Dat is anders dan de feitelijke inkomsten- en uitgavenstromen per kalenderjaar, welke voor de berekening van het EMU-saldo nodig zijn.

De gezamenlijke groep provincies en iedere individuele provincie ontvangen via de Septembercirculaire de EMU-referentiewaarde. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde voor Provincie Limburg bedraagt in 2025 -€ 93,0 mln., gepubliceerd in de Septembercirculaire 2024 van het provinciefonds. Op het moment van schrijven zijn de referentiewaarden voor de begroting van 2026 nog niet bekend.

€ x 1.000

	2026	2027	2028	2029
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-73.569	-13.955	29.879	43.598
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	29.507	32.625	38.418	38.858
Mutaties (im)materiële vaste activa	149.939	200.412	15.756	160
Mutaties voorzieningen	993	993	993	993
Mutaties voorraden	-2.000	-2.000	-14.000	-24.000
Berekend EMU-saldo	-191.007	-178.749	67.535	107.289

5. § Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering ondersteunt en stuurt het behalen van beleidsdoelstellingen door te zorgen voor betrokkenheid bij de omgeving, benaderbaarheid voor burgers en betrouwbaarheid in handelen. Er wordt gebouwd aan een organisatie die goed samenwerkt met ondernemers, burgers en maatschappelijke partners. Beleidsontwikkeling en communicatie worden steeds meer gecombineerd om effectief in te spelen op veranderingen.

Organisatievisie

We voeren in 2026 het organisatie-ontwikkeltraject 'Samen op weg naar een slagvaardige organisatie' uit

In 2026 zetten we het in 2024 vastgestelde Organisatie Ontwikkeltraject 'Samen op weg naar een slagvaardige organisatie' voort. Met deze koers versterken we het ambtelijk vakmanschap door te investeren in de ontwikkeling van onze Provincie Professionals, door te komen tot een duidelijke sturingsfilosofie en rolverdeling, en werkprocessen effectiever en efficiënter in te richten. Tegelijkertijd versterken we onze positie als (samenwerkings)partner in de regio en investeren we in sterke verbindingen met Den Haag en Brussel. Zo streven we ernaar om Limburg elke dag mooier, duurzamer en innovatiever door te geven aan de generaties die na ons komen.

Human Resources

Wij zorgen voor een kwalitatief goede dienstverlening aan de medewerkers en aan de organisatie in de vorm van een gedegen salarisadministratie, (financieel) personeelsadministratie, HR-data en informatie, P&O-advies en leer- en ontwikkelactiviteiten. Daarnaast investeren wij ook in het versterken van de organisatie. Met het oog op de toekomst ligt de focus op doorontwikkeling van in-, door- en uitstroomactiviteiten. Dat doen we door in te zetten op SPP, arbeidsmarktbenadering, recruitment, loopbaanontwikkeling, nieuwe leer- en ontwikkelactiviteiten, diversiteit & inclusie en duurzame inzetbaarheid.

Strategische personeelsontwikkeling

Strategische personeelsplanning (SPP) is een cyclisch proces van plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen. Met SPP brengen we de gewenste toekomstige personele bezetting in beeld: welke kennis, vaardigheden en gedragingen zijn op termijn nodig om als organisatie goed te blijven presteren? Tegelijkertijd brengt SPP in kaart over welke van deze kwaliteiten we op dit moment al beschikken. Door een gap-analyse uit te voeren, kunnen we op basis van zowel de huidige situatie als toekomstige ontwikkelingen gerichte strategische keuzes maken.

Deze analyse vormt de basis voor het formuleren van gerichte wervingsstrategieën om de juiste nieuwe collega's aan te trekken. Daarnaast ontwikkelen we leer- en ontwikkeltrajecten om Provincie Professionals te helpen in hun ontwikkeling op veranderende taken en verantwoordelijkheden. En bepalen we uitstroombestendige strategieën voor medewerkers van wie de kwaliteiten en ambities niet langer aansluiten bij onze veranderende opgaven.

Leren en ontwikkelen

Leren en ontwikkelen is cruciaal voor het realiseren van onze ambities, van uitvoeringskracht en digitalisering tot maatschappelijke opgaven en wendbaarheid. Onze visie is dat leren voortkomt uit de organisatievisie en direct toepasbaar is in het dagelijks werk. Via de Limburg Academie zetten we een volgende stap in professionalisering, waarbij Leren & Ontwikkelen nauwer wordt verbonden aan strategische plannen en clusterdoelen. Zo bouwen we aan een lerende organisatie waarin medewerkers zich blijven ontwikkelen en actief bijdragen aan de doelen van de Provincie. De Limburg Academie fungeert daarbij als katalysator voor het versterken van de leercultuur. Dit doen we niet alleen vanuit ons eigen aanbod, maar ook door actief partnership en kwalitatieve advisering aan het management, zodat de leercultuur zich verder kan ontwikkelen en verdiepen binnen de hele organisatie.

Arbeidsmarktstrategie

Om onze maatschappelijke opgaven ook in de toekomst te realiseren, is een doordachte en toekomstgerichte arbeidsmarktstrategie essentieel. Strategische Personeelsplanning (SPP) helpt ons daarbij door inzicht te geven in toekomstige personeelsbehoefte en ons in staat te stellen gericht en proactief te werven. We zetten in op een sterk werkgeversmerk, met het profiel van de 'Provincie Professional' als centraal uitgangspunt. De komende jaren professionaliseren we onze aanpak verder, met een herkenbare kandidaatreis, functiegroepgericht werven en een uniforme wervingsaanpak voor alle clusters. Zo bouwen we aan een wendbare organisatie met een duidelijk profiel, waar mensen graag willen werken én blijven werken.

Duurzame inzetbaarheid & vitaliteit

De Provincie Limburg zet sterk in op duurzame inzetbaarheid als gezamenlijke verantwoordelijkheid van medewerkers en organisatie. We streven naar een werkomgeving waarin werkgeluk, vitaliteit en professionele groei centraal staan, met aandacht voor eigen regie en balans tussen werk en privé. Vitaliteit draait om mentale veerkracht, persoonlijke ontwikkeling en zingeving. Met gerichte acties op verzuimpreventie, werkgeluk, gezondheid, flexibiliteit en sociale veiligheid bouwen we aan een toekomstbestendige organisatie.

Leiderschapsontwikkeling

Het in 2024 vastgestelde leiderschapsprofiel definieert duidelijk onze verwachtingen van leidinggevendenden in hun drievoudige rol als leider-veranderaar, coach en manager. Dit profiel vormt de basis voor hoe leidinggevendenden binnen onze organisatie mensen ontwikkelen, veranderingen leiden en hun teams aansturen. Daarnaast zijn we in 2024 gestart met het aanbieden van een 4-jarig leiderschapsprogramma om onze lijnmanagers actief te ondersteunen in hun groei. Dit traject helpt hen niet alleen om hun eigen capaciteiten te versterken, maar stelt hen ook in staat om hun cluster/team effectiever te leiden en bij te dragen aan onze organisatiedoelen. Het ontwikkeltraject "Op Weg Naar Leiderschap" gaat medewerkers van de Provincie Limburg beroepsmatig opleiden. Hiermee geven we een impuls aan het zorgdragen voor gekwalificeerde opvolgers in leidinggevende posities. Dit programma start in 2026 en heeft een doorlooptijd van circa 2 jaar.

Diversiteit & inclusie

Diversiteit gaat over alle zichtbare en onzichtbare verschillen tussen mensen; inclusie over een werkomgeving waarin iedereen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt. Alleen wanneer iedereen gelijke kansen krijgt om zichzelf te zijn en bij te dragen, ontstaat er ruimte voor ontwikkeling, samenwerking en vernieuwing. Hoewel inclusie nog geen vanzelfsprekendheid is binnen onze organisatie, zien we positieve beweging door training, dialoog en bewustwording. De komende jaren investeren we in een inclusiever werving- en selectieproces, versterken we bewustzijn rond gelijke beloning en bouwen we aan een cultuur van psychologische veiligheid en oordeelsvrij denken. Diversiteit en inclusie zijn geen losse thema's, maar raken de kern van ons leiderschap, beleid en organisatiecultuur. Door actief ongelijkheid tegen te gaan en verschil te omarmen, bouwen we aan een veerkrachtige, rechtvaardige en mensgerichte Provincie Limburg. Als we van binnenuit waarmaken wat we naar buiten toe uitdragen, groeit ons werkgeversmerk op een geloofwaardige en duurzame manier.

Optimalisering dienstverlening

We passen onze systemen, (werk)processen, communicatie- en informatievoorziening voortdurend aan op basis van strategische en tactische keuzes, nieuwe inzichten, digitaliseringsmogelijkheden en evaluaties.

Leveren van HR-data en informatie

We leveren (periodiek) relevante rapportages met HR- managementinformatie. Deze rapportages bevatten HR data die door onze professionals worden vertaald naar informatie, trends en adviezen. Dit levert niet alleen cruciale basisinformatie voor de Strategische sturingscyclus en de cluster(jaar)plannen maar biedt ook houvast in het doorlopen van de PDCA-cyclus op organisatieniveau. Elk half jaar leveren we een rapportage aan op basis van HR-data. Dit gaat onder meer over data zoals het personeelsbestand, ziekteverzuim, leren en ontwikkelen, diversiteit en inclusie, recruitmentdata. Deze data ondersteunen de PDCA-cyclus en helpen bij het beter nemen van besluiten en het verder bouwen aan een gezonde en slagvaardige organisatie.

Communicatie

De activiteiten vanuit communicatie zijn gefocust op de prioriteiten van de beleidskaders, de organisatievisie, en het organisatieontwikkelplan. Deze vormen de basis om communicatie-inspanningen (en de bijbehorende capaciteit) uit te voeren zowel extern als intern, met als doel de inwoner van Limburg op een open en transparante manier te informeren over het beleid van de Provincie Limburg.

2026 staat in het teken van de verdere communicatieve uitwerking van de projecten en thema's spelend binnen de acht beleidskaders. Dat betreft het opzetten en uitvoeren van communicatiestrategieën, -plannen en -uitingen en de ondersteuning van bestuur op inhoud en communicatie.

Informatievoorziening

Wij ondersteunen de provinciale organisatie bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven door middel van een kwalitatief goede informatievoorziening en geoptimaliseerde processen. Daarbij speelt het cluster O&I een centrale adviserende en coördinerende rol op het gebied van het gebruik en het beheer van data met specifieke aandacht voor informatiebeveiliging, dossiervorming en archivering. Leidend voor de werkzaamheden is het uitvoeringsprogramma van het Strategisch Informatiebeleid Limburg (SIBL 2025-2028) dat in 2025 is geactualiseerd.

Het SIBL 2025-2028 positioneert informatievoorziening als het kloppend hart van de organisatie. Onze kernambitie is het beschermen en versterken van publieke waarden in een digitale wereld. Dit vraagt om digitaal leiderschap in de vorm van kennis en commitment vanuit directie, bestuur en management.

Het SIBL onderscheidt drie hoofdlijnen:

1. Sterke basis: professionalisering van informatieveiligheid, modernisering van de informatiehuishouding (onder meer door digitalisering archieven, zaakgericht werken en implementatie van een e-depot), en een proactieve, integrale benadering van wetgeving (zoals de Woo, WDO, Archiefwet, AI-Act, Cyberbeveiligingswet).
2. Ambitie en vernieuwing: stimulering van interne dataficatie, digitale dienstverlening en innovatie—waaronder de verantwoorde toepassing van AI en samenwerking met kennisinstellingen. Dit alles met oog voor gebruiksgemak, inclusiviteit en ethiek.
3. Randvoorwaarden: Versterking van governance en sturing via heldere rollen, het bevorderen van digitale vaardigheden van medewerkers via trainingen, het borgen van ethiek in beleid én praktijk, en eigentijdse communicatie over beleid en besluitvorming.

De medewerker staat centraal in dit beleid: van een moderne, flexibele werkomgeving (zoals overstap naar hoogwaardige WiFi, nieuwe werkplekken) tot gebruiksvriendelijke digitale processen die de administratieve last en digitale stress verminderen. Digitale kennis en AI-geletterdheid worden via een breed leerprogramma ontwikkeld, zodat medewerkers kunnen blijven meegaan met de ontwikkelingen.

Juridische zaken

Wij leveren de expertise die nodig is om de ambities van het provinciebestuur op een rechtmatige manier te kunnen verwezenlijken. Dit doen we vanuit de teams Bestuursrecht, Omgevingsrecht, Privaatrecht en het secretariaat van de Ondernemingsraad (OR). We doen dat op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het (helpen bij het) opstellen van subsidiebeschikkingen, overeenkomsten of vergunningen, door te adviseren over de governance bij publiek-private samenwerkingen of door de juridische risico's in projecten inzichtelijk te maken en te adviseren over hoe we binnen de gegeven context daar zo goed mogelijk mee om kunnen gaan.

Registratie persoonsgegevens

De Provincie Limburg hanteert een privacybeleid waarin wordt gesteld dat een adequaat niveau van privacy- en informatiebeveiliging wordt nagestreefd. Hierbij wordt constant afgewogen welke maatregelen noodzakelijk zijn om risico's te beperken, zodat de juiste balans kan worden gevonden tussen wetgeving, de taakstelling van de organisatie, een praktische manier van werken en de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen.

Het privacybeleid kenmerkt zich door een cyclisch proces dat voldoet aan een gestandaardiseerd patroon met daarin de elementen: voorbereiden, ontwikkelen, goedkeuren, communiceren, uitvoeren, implementeren en evalueren. Dit houdt in dat er sprake is van een terugkoppelmechanisme, waardoor het beleid - indien noodzakelijk - op basis van inzicht kan worden bijgestuurd en aangepast.

De Functionaris Gegevensbescherming (FG) fungeert als interne privacy toezichthouder en rapporteert jaarlijks rechtstreeks aan de directeur bedrijfsvoering (zoals afgesproken met de algemeen directeur) en Gedeputeerde Staten over zijn werkzaamheden en bevindingen.

Voor 2026 zijn wat betreft de bescherming van persoonsgegevens binnen de Provincie Limburg onder andere de volgende acties/werkzaamheden gepland:

- het vergroten van privacy awareness;
- de aanpassing van de werkwijze voor de afhandeling van datalekken;

- het uitvoeren van Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA) bij de inzet van (nieuwe) algoritmes;
- het uitvoeren van gegevensbeschermingseffectbeoordelingen bij (nieuwe) risicovolle verwerkingen;
- de vertaling van de bevindingen van de FG in concrete actie- en verbeterpunten;
- de periodieke aanpassing van het verwerkingenregister.

Inkoop en aanbesteding

Wij adviseren gevraagd en ongevraagd over de doelmatigheid en rechtmatigheid van opdrachten, het thema Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, het inkoop- en aanbestedingsbeleid, uitvoeren van inkoopanalyses én contractmanagement- en beheer. Cluster Inkoop en aanbesteding is eindverantwoordelijk voor de begeleiding van aanbestedingsprocedures vanaf € 50.000 en het centraal contractbeheer.

Het zwaartepunt in 2026 zal liggen op het verankeren en borgen van het (decentrale) contractmanagement in de organisatie, maar ook het verkrijgen van meer inzicht in de efficiency van de uitgaven. Daarnaast zal voldoende aandacht zijn voor de opleiding en ontwikkeling van de medewerkers tot een Provincie Professional op het gebied van inkoop en aanbesteden.

Financiën

Wij zorgen voor het financiële beleid en beheer. Aan de basis staat een up-to-date financiële administratie en betrouwbare financiële verslaglegging.

Topics 2026:

In 2026 zal de implementatiefase plaatsvinden van het nieuw financieel informatiesysteem AFAS, dat per 1-1-2027 operationeel moet zijn. We nemen afscheid van K2F dat sinds 1998 actief was voor de provincie.

Subsidies

We leveren een stevige bijdrage aan het behalen van (strategische) organisatiedoelstellingen door:

- het ontwikkelen en monitoren van subsidiebeleid;
 - het geven van advies over het al dan niet inzetten van het subsidie-instrument om organisatiedoelstellingen te behalen;
 - het uitvoeren en continu verbeteren van het proces en de ondersteunende systemen;
 - het leveren van juridische/rechtmatige en financieel goed onderbouwde subsidiebeschikkingen.
- Subsidieaanvragen worden daarbij zo spoedig mogelijk en binnen de wettelijke termijnen afgehandeld.

Huisvesting en facilitaire zaken

Wij organiseren en regisseren ten behoeve van de provinciale organisatie:

- de totale facilitaire dienstverlening, waaronder ook;
- het bieden van mobiliteitsoplossingen, hospitality activiteiten en de organisatie van evenementen;
- de adequate huisvesting van het bestuur, directie en provinciale medewerkers;
- het beheer en onderhoud van de provinciale gebouwen.

Als dynamische en strategische partner beschikken wij over de vereiste expertise ten aanzien van een breed scala aan facilitaire en onderhoudsactiviteiten. We zijn klantgericht, resultaatgericht en flexibel, waarbij we steeds inspelen op de behoeften van onze interne klanten.

Belangrijke speerpunten zijn het verminderen van energieverbruik en het realiseren van een klimaat-neutrale organisatie in 2050. Wij integreren duurzaamheid en circulariteit in onze bedrijfsvoering door:

- energiezuinige technologieën, producten en werkwijzen toe te passen om het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van de organisatie te minimaliseren/te reduceren;
- circulaire processen en ketens in te richten, waarbij we afval minimaliseren en producten en materialen zoveel mogelijk hergebruiken.

Rechtmatigheid

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op onderstaande drie rechtmatigheidscriteria:

Begrotingscriterium; passen de verplichtingen en uitgaven binnen de grenzen van de door Provinciale Staten vastgestelde begroting?

Voorwaardencriterium; is aan de gestelde voorwaarden voldaan, bijvoorbeeld bij subsidies en aanbestedingen?

Misbruik) en Oneigenlijk gebruik (M&O)-criterium; zijn gegevens die tot doel hebben overheidssubsidies te verkrijgen of een heffingsbedrag vast te stellen door de belanghebbende volledig verstrekt en zijn deze inhoudelijk juist en volledig?

Het rechtmatigheidsonderzoek heeft ten doel voldoende mate van zekerheid te verkrijgen dat de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de relevante externe en interne regelgeving (spelregels) in de jaarrekening zijn verantwoord. Een gedegen en zorgvuldig uitgevoerd rechtmatigheidsonderzoek vormt het fundament voor de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording.

Het belang van het rechtmatigheidsonderzoek is gelegen in onderstaande redenen:

Kwaliteitsimpuls voor de interne processen en beheersing;

Meer vooruitkijken naar het voorkomen en verlagen van de kans op onrechtmatigheden;

Voldoen aan Provinciewet, BADO en BBV;

Het rechtmatigheidsonderzoek kan tevens een positieve bijdrage leveren aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van de bedrijfsvoering, en het vertrouwen van de burgers en bedrijven en het imago van de provincie vergroten.

In de jaarstukken zal in lijn met de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV in de paragraaf bedrijfsvoering over de volgende onderwerpen worden gerapporteerd:

- 1) Individuele afwijkingen hoger dan de rapportagegrens;
- 2) Verbeteracties om afwijkingen in de toekomst te voorkomen;
- 3) Niet-financiële onrechtmatigheden wet Fido (treasury);
- 4) Adviezen M&O-beleid;
- 5) Naleving uitgangspunten gids proportionaliteit (aanbestedingen);
- 6) Interne fraude.

De verbeteracties uit het rechtmatigheidsonderzoek 2024 krijgen hun opvolging in de operationele bedrijfsvoering.

6. § Verbonden partijen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in diverse aspecten van de verbonden partijen. Bij de uitwerking van deze paragraaf is enerzijds rekening gehouden met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en anderzijds met de informatie die voor de gebruikers van deze jaarrekening het meest relevant is.

Belangrijkste ontwikkelingen in het boekjaar

In het eerste halfjaar van het boekjaar 2025 is in totaal voor € 22,8 mln. geïnvesteerd in de Provinciale deelnemingen en is bij wijze van desinvestering € 5,0 mln. aan kapitaal naar de Provincie teruggevloeid. Per saldo is de boekwaarde van de verbonden partijen toegenomen in het eerste halfjaar 2025 met € 17,8 mln. naar € 330,3 mln. per 30 juni 2025 (ultimo 2024: € 312,5 mln.). In het eerste halfjaar 2025 hebben geen afwaarderingen plaatsgevonden.

De investering valt uiteen in € 2,0 mln. in Provinciale fondsen, € 16,1 mln. in Brightlands Campussen en € 4,7 mln. in de luchthaven. De desinvesteringen hebben betrekking op de verbonden partijen: MKB-Leningenfonds, CSV Amsterdam BV en Chemelot Ventures BV. Bij MKB-Leningenfonds heeft de Provincie in totaal € 4,3 mln. terugontvangen, doordat aflossingen op de uitgezette leningenportefeuille bij MKB-L hebben plaatsgevonden. Bij de beëindiging van de verbonden partij CSV Amsterdam BV in het tweede kwartaal 2025 heeft er een slotuitkering plaatsgevonden van circa € 1,4 mln., ver boven de van de boekwaarde van € 3.220. Bij de verbonden partij Chemelot Ventures BV heeft mede door een verkoop van een onderliggende participatie per saldo een kapitaalrugstorting plaatsgevonden van € 0,6 mln. In de paragraaf portfoliomanagement die bij de jaarrekening wordt opgenomen, is de spreiding van de portfolio naar risicoprofiel en sectoren opgenomen alsmede de ontwikkeling van de risicoreserve en de behaalde financieel rendementen.

Visie en beleidsvoornemen deelnemingen

In 2025 en in 2026 wordt door het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan 2025 voor Nederland een matige economische groei verwacht. De economische groei ligt naar verwachting rond de 1% tot 1,5%. Belangrijke aanjagers zijn de export en binnenlandse consumptie, hoewel deze worden geremd door internationale onzekerheden, zoals geopolitieke spanningen. De inflatie daalt naar verwachting verder, waardoor koopkracht geleidelijk herstelt, mede geholpen door loonstijgingen. De arbeidsmarkt blijft krap, met relatief lage werkloosheid. Investerings in verduurzaming en digitalisering nemen toe. Tegelijkertijd staan sectoren zoals landbouw en industrie onder druk vanwege de energietransitie en stikstofmaatregelen. Over het geheel verwacht men een gematigd, voorzichtig herstel van het economisch vertrouwen.

We verwachten dat de focus (net als voorgaande jaren) op het (actief) beheer van de verbonden partijen zal plaatsvinden: grip houden op sturing & toezicht, beheersing van financiële risico's en het waarborgen van aansluiting bij provinciale beleidsopgaven.

Dit vraagt veel van onze aandeelhoudersrol en samenwerking met derden, hetgeen ook in een nieuwe Sturing in Samenwerking 4.0 benadrukt zal worden.

Bij het aangaan van een deelneming of het continueren van onze rol in een verbonden partij moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- Er is sprake van een strategisch Publiek en Provinciaal belang.
- Een permanente rol en betrokkenheid wordt wenselijk of noodzakelijk geacht.
- De Provincie wil actief kunnen sturen.
- Een samenwerking op basis van een juridische entiteit is wenselijk of noodzakelijk.
- De specialistische toets van het businessplan is positief.

Alle overwegingen ten aanzien van het aangaan en beheer van verbonden partijen zijn opgenomen in Sturing in Samenwerking.

Ten aanzien van de governance en specifiek de bemensing van de verbonden partijen kunt u <https://www.limburg.nl/bestuur/benoemingenregister/> raadplegen.

Interpretatie

Voor de interpretatie van de paragraaf Verbonden partijen zijn de volgende zaken van belang:

- Volledigheid en actualiteit van de financiële gegevens is afhankelijk van het moment van vaststelling van de jaarrekening van de (externe) verbonden partij.
- De opgenomen subsidies betreft enkel de structurele subsidies dan wel subsidie bij oprichting.
- Het belang zoals vermeld in het organogram is het belang van de bovenliggende entiteit. Dochtervennootschappen worden enkel separaat in de 'factsheet' opgenomen als deze niet worden meegeconsolideerd in de directe deelneming van de Provincie. Dit geldt onder meer voor de vier dochtervennootschappen van Chemelot Participaties BV (Chemelot Campus BV, Chemelot Research Facilities BV, Chemelot Scientific Participations BV en Chemelot Campus Vastgoed CV). In de factsheets wordt aangegeven dat dit een indirect belang betreft van de Provincie. De kredieten van Provinciale Staten zijn namelijk in het verleden verstrekt aan deze vennootschappen, welke vennootschappen op een later moment dochtervennootschap van Chemelot Participaties BV zijn geworden.
- De boekwaarde zoals vermeld in de factsheet van de verbonden partij betreft de boekwaarde per 31 december 2024 (na afwaarderingen). Indien bij de boekwaarde € 0 is vermeld dan kan sprake zijn van volledige afwaardering of dat er geen inbreng is geweest door Provincie Limburg (bv. bij samenwerkingen) of dat het een indirect belang betreft.
- De grafiek provinciale investeringen in de factsheet van de verbonden partij geeft de investering weer voor het betreffende boekjaar.

Regeling grote projecten

Diverse verbonden partijen vallen onder de Regeling Grote Projecten. Conform deze Regeling worden periodiek gedetailleerde voortgangsrapportages opgesteld en met uw Staten gedeeld. In deze voortgangsrapportage wordt onder meer gerapporteerd over doelbereik, GS/PS-besluiten, financiën en risico's.

Verloopoverzicht boekwaarde per Verbonden partij

In onderstaande tabel is de boekwaarde per ultimo 2024, de mutatie en waarde per einde juni 2025 van alle verbonden partijen opgenomen.

De factsheets van alle verbonden partijen met onderliggende informatie zijn opgenomen in de bijlage van deze begroting.

Verbonden Partij		31-12-2024	Mutatie boekjaar	30-6-2025	
1	Enexis Holding N.V. (VP)	€ 6.202.544	€ -	€ 6.202.544	Essent
2	CSV Amsterdam B.V. (VP)	€ 3.220	€ -3.220	€ -	
3	Chemelot Participaties B.V. (VP)	€ 97.764.434	€ 12.153.688	€ 109.918.122	Brightlands
4	Chemelot Campus B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
5	Chemelot Campus Vastgoed C.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
6	Chemelot Research Facilities B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
7	Chemelot Scientific Participations B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
8	Maastricht Health Campus B.V. (VP)	€ 2.913.717	€ 1.370.000	€ 4.283.717	MHC
9	Campus Heerlen Huisvesting B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	SSC
10	Campus Heerlen Management & Development B.V. (VP)	€ -	€ 600.000	€ 600.000	
11	Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (VP)	€ 15.666.307	€ 1.109.600	€ 16.775.907	GPV
12	Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. (VP)	€ 8.096.693	€ -	€ 8.096.693	
13	Brightlands Campus Greenport Venlo B.V. (VP)	€ -	€ 900.000	€ 900.000	
14	Holding Businesspark Luchthaven Maastricht N.V. (VP)	€ 23.781.348	€ 4.737.500	€ 28.518.848	MAA
15	Aangewezen Luchtvaartterrein Maastricht-Aachen Airport N.V. (VP)	€ 1	€ -	€ 1	
16	Provincie Limburg AviationValley Commandiet B.V. (VP)	€ 2.983.541	€ -	€ 2.983.541	
17	Land Development AviationValley Maastricht C.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
18	Land Development AviationValley Maastricht N.V. (VP)	€ 18.000	€ -	€ 18.000	
19	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering (Liof) N.V. (VP)	€ 51.577.738	€ -	€ 51.577.738	Fondsen
20	MKB-Leningenfonds (MKB-L) B.V. (VP)	€ 5.817.188	€ -4.313.538	€ 1.503.650	
21	Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V. (VP)	€ 13.924.959	€ 162.174	€ 14.087.133	
22	Chemelot Ventures B.V. (VP)	€ 9.743.598	€ -624.305	€ 9.119.293	
23	Brightlands Ventures Partners Fund IV B.V. (VP)	€ 3.692.427	€ 558.224	€ 4.250.651	
24	Brightlands Agrifood Fonds B.V. (VP)	€ 3.657.152	€ 370.529	€ 4.027.681	
25	Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (VP)	€ 54.543.130	€ 748.834	€ 55.291.964	
26	Provincie Limburg Commandiet B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	RvR
27	RvR Limburg Beheer B.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
28	RvR Limburg C.V. (VP)	€ -	€ -	€ -	
29	BNG Bank N.V. (VP)	€ 22.689	€ -	€ 22.689	Overig
30	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (VP)	€ 3.063	€ -	€ 3.063	
31	Waterleiding Maatschappij Limburg N.V. (VP)	€ 132.458	€ -	€ 132.458	
32	Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen B.V. (VP)	€ 66.000	€ -	€ 66.000	
33	Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. (VP)	€ 11.897.511	€ -	€ 11.897.511	
34	IBA Parkstad BV (VP)	€ -	€ -	€ -	
35	Stichting Euregio Maas-Rijn (VP)	€ -	€ -	€ -	
36	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (VP)	€ -	€ -	€ -	

37	Omgevingsdienst Zuid-Limburg	€ -	€ -	€ -
38	Regionale uitvoeringsdienst Limburg Noord (VP)	€ -	€ -	€ -
39	Nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Limburg (VP)	€ -	€ -	€ -
40	Het Interprovinciaal Overleg (VP)	€ -	€ -	€ -
41	Zuidelijke Rekenkamer (VP)	€ -	€ -	€ -
42	Coöperatie Samenwerkingsverband DOVA U.A. (VP)	€ -	€ -	€ -
Totaal		€	€ 17.769.486	€
		312.507.718		330.277.203

7. § Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf Grondbeleid geeft inzicht in de visie en de uitwerking van het provinciale grond- en vastgoedbeleid ter ondersteuning van de provinciale taken en opgaven zoals verankerd in de provinciale beleidsprogramma's. Tevens is een actuele prognose van de te verwachten resultaten opgenomen en worden mogelijke risico's van de activiteiten in het kader van het grondbeleid in beeld gebracht.

Beleid in relatie tot de begrotingsprogramma's

In het Coalitieakkoord 2023-2027 "Elke Limburger telt!" is opgenomen dat de Provincie Limburg een actiever grondbeleid gaat voeren om invulling te geven aan de regierol bij het leggen van de ruimtelijke puzzel. Dit is uitgewerkt in nieuw beleid en is in 2024 vastgelegd in de Nota Grond- en vastgoedbeleid (PS-besluit d.d. 21 juni 2024 G-24-022).

De Nota Grond- en vastgoedbeleid bevat de volgende hoofdlijnen:

- Het grond- en vastgoedbeleid en de daarbij behorende instrumenten worden ingezet om bij te dragen aan de realisatie van de provinciale beleidsdoelen uit de 8 provinciale beleidskaders.
- Gekozen wordt voor situationeel grond- en vastgoedbeleid, waarbij van situatie tot situatie bepaald wordt welke rol de Provincie het beste past (actief, samenwerken, faciliteren of loslaten). Deze afweging wordt gemaakt aan de hand van een in de nota opgenomen afwegingskader.
- De Provincie zet versterkt in op het instrument anticiperende aankopen. Anticiperend aankopen betekent dat de Provincie in een vroeg stadium grond koopt. Het voordeel hiervan is dat de Provincie later meer invloed heeft op het oplossen van de ruimtelijke puzzel en gemakkelijker grond kan ruilen voor provinciale taken en opgaven.
- Uitgangspunten voor de uitvoering van het grond- en vastgoedbeleid zijn: doeltreffendheid, transparantie, integer en mensgericht handelen (betrouwbare en responsieve overheid), samenwerking met gemeenten en regio's en databedreven werken. Sowieso handelen wij conform wet- en regelgeving.

Naar aanleiding van de behandeling van de Nota Grond- en vastgoedbeleid in PS (toezegging 9541) is de uitvoeringsstrategie van het nieuwe beleid per beleidskader nader uitgewerkt in de (vertrouwelijke) Nota uitvoeringsstrategie Grond- en vastgoedbeleid 2.0 (GS-besluit d.d. 5 augustus 2025).

Uitvoering van het beleid

De uitvoering van het grond- en vastgoedbeleid is nader uitgewerkt in drie nota's:

- **Uitvoeringsnota Pacht (2025):**
De Uitvoeringsnota Pacht beschrijft de wijze waarop de landbouwgronden en natuurgronden (voor zover agrarisch medegebruik mogelijk is) van de Provincie Limburg in pacht en huur worden uitgegeven. Deze wordt (indien nodig) geactualiseerd in 2026.
- **Uitvoeringsnota Beheer grond & vastgoed (2022):**
Deze nota beschrijft de operationele elementen waarmee GS invulling geven aan het portfoliomanagement en geeft inzicht in de courante grond- en vastgoedportefeuille. Deze nota wordt in 2026 geactualiseerd.
- **Nota Uitvoering grond- en vastgoedbeleid / Zo Werken wij! (2020):**
In deze nota wordt onze interne werkwijze beschreven. De uitvoeringsregels borgen een uniforme handelswijze en beheersing van risico's in de uitvoering. Deze nota wordt in 2026 geactualiseerd.

Portefeuille Provincie Limburg

De actuele grond- en eigendomsposities van de Provincie Limburg zijn inzichtelijk gemaakt in de notitie Grond- en Vastgoedportefeuille 2025 (zie mededeling portefeuillehouder, GS-DOC-00760174). Naar aanleiding van toezegging (T9535) wordt deze notitie jaarlijks bij PS aangeboden.

Aankopen

Aankopen kunnen op verschillende manieren tot stand komen:

1. *Via projecten en programma's*
Aan de hand van een aankoopplan voor een project of programma worden de benodigde gronden aangekocht om de provinciale opgaven te verwezenlijken. De (voorgenomen) project- en programma-aankopen zijn verwerkt in de begrotingsprogramma's. Dit betreft met name weginfrastructuurprojecten en de ontwikkelopgave natuur.
2. *Via anticiperende aankopen*
Provinciale Staten hebben hiervoor op 19 september 2025 een besluit genomen (PS-besluit d.d. 19 september 2025 G-25-010). Op het moment van publicatie van deze begroting is het besluit door PS nog niet formeel vastgesteld. Daarbij wordt € 67,9 mln. aanvullend beschikbaar gesteld voor klassieke anticiperende aankopen (totaal € 90 mln.) en € 21 mln. voor offensieve aankopen. Klassieke anticiperende aankopen richten zich op wettelijke taken, zoals weginfrastructuur, natuurontwikkeling en ruilgrond. Offensieve aankopen zijn bedoeld voor eigen doelen, zoals energieprojecten, economische ontwikkeling en woningbouw. Volgens de Nota uitvoeringsstrategie Grond- en vastgoedbeleid 2.0 is het doel om tussen 2025 en 2030 in totaal 700 hectare grond en vastgoed anticiperend aan te kopen. Dit betekent dat jaarlijks gemiddeld bijna 150 hectare moet worden aangekocht.

3. *Via Erfpachtkader*

Het Erfpachtkader, vastgesteld door PS in 2017 (G-17-046), maakt het mogelijk om eigendommen te kopen en in erfpacht uit te geven. Het doel hiervan is onder andere het aantrekken van bedrijven en het stimuleren van de Limburgse economie.

PS heeft hiervoor een revolverend krediet van € 100 mln. beschikbaar gesteld. Dit betekent dat het geld opnieuw kan worden gebruikt zodra eerdere investeringen zijn terugbetaald. Op dit moment omvat de erfpachtportefeuille vijf lopende projecten: Railterminal Venlo, BCTN-terminal Wanssum, Organic Nutricians Centre Ysselsteyn, Watersley Sittard en Siberia Maasbree, met een waarde van bijna € 30 mln. Bij één van deze projecten is de bedrijfsactiviteit waarvoor de erfpachtovereenkomst is aangegaan stil komen te vallen, waardoor niet meer aan de (financiële) verplichtingen kan worden voldaan. In overleg met het bestuur van de onderneming en de financier(s) wordt actief gekeken naar passende oplossingen.

Op dit moment wordt vanuit twee initiatieven een verzoek voorbereid om gebruik te maken van het erfpachtkader. Eén van deze initiatieven betreft de aankoop van de resterende erfpachtlocatie bij de Railterminal in Greenport Venlo, op verzoek van onze deelneming Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo. Wanneer een nieuwe locatie wordt aangekocht, in erfpacht wordt uitgegeven en wordt toegevoegd aan de provinciale erfpachtportefeuille, wordt dit via de gebruikelijke openbare besluitvormingsprocedures bekendgemaakt.

In 2024 is een evaluatie uitgevoerd naar het Erfpachtkader en de resultaten van deze evaluatie zijn begin 2025 besproken met PS (G-24-036). In Q1 2026, na afronding en op basis van de onderzoeken naar objectieve aanvullende criteria, wordt PS een voorstel aangeboden voor een geactualiseerd Erfpachtkader.

Verkopen

De grond- en vastgoedportefeuille dient afgestemd te zijn op de inhoudelijke en financiële doelstellingen. Belangrijk instrument daarvoor is het strategisch portfoliomanagement. Daartoe is de grond- en vastgoedportefeuille op objectniveau beoordeeld en is per object een strategiekeuze bepaald. Vastgoed met huidig dan wel (beoogd) toekomstig belang in relatie tot provinciale beleidskaders, programma's, projecten en/of wettelijke taken worden als strategisch aangemerkt. Ontbreekt het aan dit belang dan is er sprake van niet strategisch vastgoed. In dat geval zal verkoop (strategiekeuze "afstoten") aan de orde zijn. De indeling van strategisch en niet strategisch eigendom vindt plaats op basis van de uitgangspunten zoals benoemd in de (vigerende) Uitvoeringsnota beheer grond en vastgoed 2022.

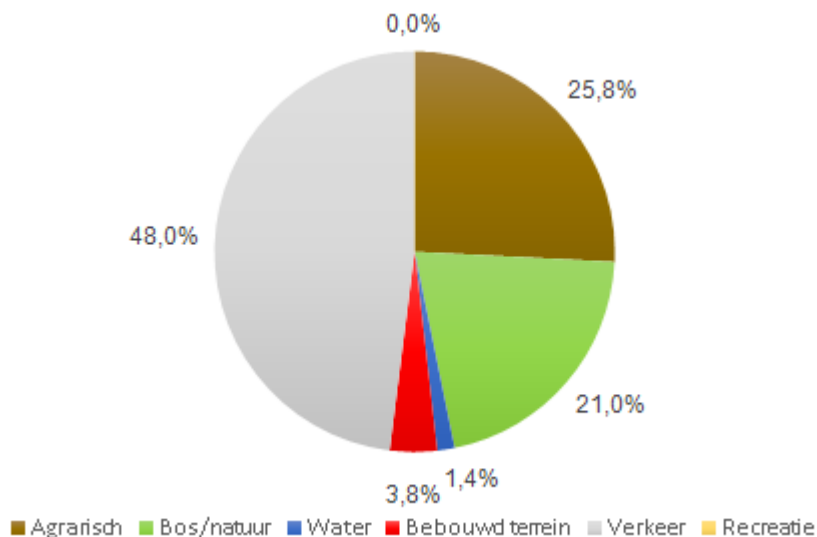
Het strategische vastgoed omvat ook ruilgronden die indirect ingezet en verkocht kunnen worden voor provinciale doelrealisatie. Door de inzet/verkoop van deze gronden, kan dit bijvoorbeeld ook als smeermiddel werken voor het aanjagen van provinciale doelrealisatie.

Beheer

Met uitzondering van de openbare infrastructuur met bijbehorende tankstations, erfpachtgronden, strategische grondvoorraden en deelnemingen, is het in eigendom hebben van gronden/vastgoed vooral van tijdelijke aard. Het beheer van deze gronden en opstallen is voor het overgrote deel geënt op dit tijdelijke karakter. Daarbij wordt gebruik gemaakt van flexibele, kortdurende pacht-, huur- en gebruiksovereenkomsten. De exploitatie van het beheer is opgenomen in programma 5. Leefbare steden en dorpen, product 5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte (65444 Beheer onroerende eigendommen).

Grond- en vastgoedportefeuille samengevat

De Provincie Limburg heeft 3.462 hectare grond in eigendom waarvan de totale boekwaarde € 107,8 mln. bedraagt (peildatum 1 januari 2025). In onderstaande figuur is het eigendom van de Provincie Limburg weergegeven en onderverdeeld op basis van de huidige cultuurtoestand (bron: notitie grond en vastgoedportefeuille GS-DOC-00760174)

Figuur: Eigendom Provincie Limburg naar cultuurtoestand per 1-1-2025

Nagenoeg de helft van de provinciale gronden bestaat uit de ondergrond van openbare infrastructuur. Dit vloeit voort uit een belangrijke provinciale kerntaak: het in eigendom hebben, onderhouden en beheren van provinciale wegen. Ruim 25% van de provinciale gronden bestaat uit agrarische gronden. Dit is 0,6% van het totale agrarische areaal in Limburg. Een andere nuancering in dit kader is dat de helft van dit totale Provinciale agrarische areaal op termijn wordt omgevormd tot natuur, als onderdeel van de ontwikkelopgave natuur. De agrarische gronden die niet worden ingezet voor de ontwikkelopgave natuur blijven agrarische gronden en kunnen direct of indirect (als ruilgrond) dienstbaar zijn aan het verwezenlijken van andere provinciale beleidsdoelen c.q. kerntaken, dan wel als strategische agrarische voorraad worden aangehouden. Het aandeel bos / natuur omvat ongeveer een vijfde van de provinciale vastgoedportefeuille. Dit aandeel is hoofdzakelijk ontstaan vanuit de projecten Ooijen-Wanssum en vanuit natuurcompensatie verplichtingen volgende op de realisatie van enkele wegenprojecten. In 2025 is de portefeuille strategische gronden / agrarische ruilgronden aanzienlijk uitgebreid met enkele omvangrijke aankopen zoals de Graetheide - Lexhy en de verwerving van grootschalig areaal landbouwgrond.

Het bebouwde deel van de grondportefeuille (bijna 4%) houdt verband met het Erfpachtkader (G-17-046). De Provincie Limburg is daarnaast eigenaar van 29 opstallen. De opstallen zijn divers van aard. Enkele van deze opstallen zijn woningen die gesloopt moeten worden in verband met herbestemming (o.m. in relatie tot het project N280 West). Ook zijn er woningen die niet meer functioneel zijn in relatie tot provinciale beleidsdoelen of kerntaken. Verkoop is in die gevallen aan de orde. Daarnaast zijn er een aantal objecten in bezit met andere doeleinden, zoals bijvoorbeeld de provinciale organisatie. Naast het Gouvernement betreft dit de provinciale steunpunten als ook het "Kasteel Groot Buggenum". Objecten met een openbare functie zoals de provinciale musea en het stationsgebouw Simpelveld (ZLSM) maken eveneens onderdeel uit van de provinciale vastgoedportefeuille. Andere vermeldenswaardige opstallen vormen de benzineverkooppunten / tankstations. De Provincie Limburg bezit negen locaties gesitueerd langs provinciale wegen die aan exploitanten worden verhuurd en waarvoor de Provincie Limburg derhalve inkomsten ontvangt. In 2025 zijn drie hoeves / boerderijen aangekocht als onderdeel van de aankoop Graetheide - de Lexhy.

Boekwaarde en verwachte resultaten

In onderstaande tabel zijn de boekwaarden voor de lopende projecten opgenomen, met inbegrip van de prognose voor toekomstige kosten en opbrengsten en daaraan gerelateerd het verwachte resultaat.

	Actuele prognose
In exploitatiegenomen gronden	
Laerbroeck (PS 29-5-2010)	0
IPS/YARD	0
Totaal in exploitatie genomen gronden	0

Toelichting op deze projecten

Toelichting in Exploitatie genomen gronden

Laerbroeck

Laerbroeck, het noordelijke deel van het hoogwaterbeschermingsproject Baarlo-Hout-Blerick, was tot ruim tien jaar geleden een glastuinbouwgebied. Tussen 2006 en 2013 saneerde de Provincie Limburg de kassen vanwege de ligging in het Maasstroomgebied, met als doel hoogwaterbescherming en dijkverlegging. De herontwikkeling van het gebied, waaruit ook de kosten gedekt zouden worden, is niet uitgevoerd. De Provincie Limburg is bij de sanering eigenaar geworden van 36 hectare grond in het gebied. De huidige boekwaarde van deze grond is € 12,69 mln.

Medio 2023 is het Programma Baarlo – Hout-Blerick, met het daarin opgenomen voorkeursalternatief voor de dijkverlegging, ter plaatse vastgesteld door de betrokken partners, te weten het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, het Waterschap Limburg en de gemeenten Venlo en Peel & Maas. Met dit besluit en de ondertekening van de bestuursovereenkomst in juni 2023 is het project in de planuitwerkingsfase terecht gekomen. In de planuitwerkingsfase die duurt tot eind 2026 zullen voor het gebied “Laerbroeck”, voor het buitendijkse eigendom van Provincie Limburg, de mogelijkheden nader onderzocht worden om enerzijds de ruimtelijke kwaliteit in het gebied te versterken, het water te bufferen en de agrarische kwaliteit zoveel mogelijk te behouden. De aldaar aanwezige woningen waarvan de functie door de dijkverlegging niet meer gehandhaafd kan worden, worden aangekocht door het Rijk. De effectuering van de benodigde verkopen van het provinciaal eigendom in voorgaand kader zal in de eerste helft van 2026 plaatsvinden. Het binnendijkse provinciaal eigendom wordt mogelijk ingezet ten behoeve van de herhuisvesting van de eigenaren van woningen die aangekocht moesten worden door het Rijk.

Voor het project Laerbroeck is een voorziening getroffen om de waardevermindering van de gronden bij verkoop op te vangen. De voorziening die voor het project is getroffen, zoals besloten door PS (Jaarrekening 2010 en 2013) bedraagt € 10,28 mln. De boekwaarde van € 2,42 mln. is gelijk aan de agrarische waarde van de gronden. Na de effectuering van de grondverkopen in de eerste helft van 2026 wordt de grondexploitatie gesloten en het verlies afgedekt door de voorziening.

De gronden, voor zover niet verkocht, worden toegevoegd aan de grondportefeuille. De realisatiefase van het project is beoogd in de periode 2026-2030 waarna Baarlo-Hout-Blerick in 2030 hoogwaterveilig is.

IPS/Yard

De grondexploitatie IPS/Yard was onderdeel van de totale gebiedsontwikkeling VDL Nedcar. Het doel was, de economische structuur van Limburg te versterken door de duurzame doorontwikkeling van het bedrijventerrein VDL Nedcar mogelijk te maken. In 2022 zijn de gronden grotendeels geleverd aan VDL Nedcar, het met PFAS verontreinigde deel uitgezonderd. Hiermee is een groot deel van de opbrengsten (zie verderop onder punt 6: risico's en risicoreserve) al gegenereerd. Vanuit de uitgesproken wens om de anterieure overeenkomst tussen VDL Nedcar en Provincie Limburg te beëindigen, dient in het licht van de afspraken tussen Provincie Limburg en VDL Nedcar, te worden gezien welke (toekomstige) kostenposten nog ten laste dienen en kunnen komen van de exploitatie. Te denken valt bijvoorbeeld aan de saneringskosten van een deel van het Yard-terrein. Deze sanering zou pas uitgevoerd worden, nadat sprake zou zijn van zicht op continuïteit van VDL Nedcar en de daarmee samenhangende werkgelegenheid.

€ x 1.000					
	Beschikbaar gesteld krediet	Boekwaarde 1- 1-2025	Toekomstige kosten	Toekomstige opbrengsten	Verwacht project resultaat
Overige grondvoorraden					
Californië II (PS 23-6-2011)	20.000	7.089		7.089	0
Anticiperende aankopen	22.100	3.989		3.989	0
Ophoging krediet anticiperende aankopen PS september 2025	67.900				
Offensieve anticiperende aankopen PS september 2025	21.000				
Totaal overige grondvoorraden	131.000	11.078	0	11.078	0
Onderhanden werk					
Ontwikkelopgave Natuur	178.140	90	33.274	33.364	0
Graetheide de Lexy	13.702			13.702	0
Totaal Onderhanden werk	191.842	90	33.274	47.066	0

Toelichting overige grondvoorraden

Californië II

De gebiedsontwikkeling Californië moet ruimte gaan bieden aan grootschalige glastuinbouw. In 2011 is Californië B.V. een overeenkomst aangegaan met de Provincie Limburg voor het voorfinancieren van de gronden die benodigd zijn voor het deelgebied Californië II. Inmiddels zijn vrijwel alle benodigde gronden verworven. De in voorraad zijnde gronden Californië worden op basis van gemaakte afspraken met Californië B.V., op kostprijsbasis (oorspronkelijk verwervingskosten met toeslag voor rente en apparaatskosten) doorverkocht. Aan de afspraken ligt een afnameverplichting ten grondslag. Na een periode waarin de belangstelling vanuit de markt voor afname van gronden in Californië II beperkt is geweest, heeft zich een serieuze gegadigde voor de gronden gemeld. Hiermee lijken er reële kansen te zijn voor de daadwerkelijke ontwikkeling van het gebied.

Anticiperende aankopen

Door PS is in 2014 (kenmerk G-14-010) een revolverend krediet beschikbaar gesteld van € 22,1 mln. voor het verrichten van anticiperende aankopen. De boekwaarde van de voorraad gronden die in eigendom zijn gekomen via anticiperende aankopen, bedraagt per 1 januari 2025 € 3,989 mln. De voorraad bestaande uit hoofdzakelijk agrarische gronden (44,7 hectare) omvat in totaal 59,6 hectare.

Zowel in het Coalitieakkoord “Elke Limburger telt”, als in de door PS vastgestelde nota Grond- en vastgoedbeleid is opgenomen dat de Provincie een actiever grond- en vastgoed beleid gaat voeren. Daarbij wordt met name ingezet op het instrument anticiperende aankopen. Hiervoor is ophoging en verbreding van het krediet Anticiperende aankopen nodig. Op basis daarvan hebben PS op 19 september 2025 besloten om het krediet (klassieke) anticiperende aankopen op te hogen met € 67,9 mln. (van € 22,1 mln. naar € 90 mln.) en een krediet in te stellen voor offensieve anticiperende aankopen van € 21 mln. Ter afdekking van het hogere risico bij offensieve anticiperende aankopen wordt een afzonderlijke risicoreserve van € 5 mln. gevormd. Deze reserve wordt gevormd om eventuele waardedalingen of tegenvallers bij verkoop op te vangen. Op het moment van publicatie van deze begroting is het besluit door PS nog niet formeel vastgesteld.

Herontwikkeling Groeve Mourik Brunssum

De strategische verwerving van de Groeve Mourik heeft plaatsgevonden in 2022 op basis van een optie tot koop zoals deze in 2011 is overeengekomen met de firma Mourik en afliep op 1 juli 2022. Besluitvorming over het lichten van de optie heeft plaatsgevonden op 28 juni 2022 (GS DOC-00290582). De behandeling van deze strategische verwerving in PS heeft op 30 september 2022 (G-22-026) plaatsgevonden. De levering van het eigendom aan de Provincie Limburg is in dit kader gepland voor begin 2028.

De strategische verwerving heeft plaatsgevonden met het doel de gronden met een omvang van circa 75 hectare in te zetten voor de realisatie van provinciale doelen zoals deze zijn verwoord in de provinciale beleidskaders. Het uiteindelijke programma van de herontwikkeling is daarbij mede afhankelijk van de uitwerking van de gevolgen van de uitspraak van 18 december 2024 door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State met betrekking tot de hogere beroepen inzake Amercentrale en Rendac (stikstofuitspraak) die na de strategische verwerving is gedaan. De Groeve Mourik is gelegen in de nabijheid van natura 2000 gebieden. Herontwikkeling tot bijvoorbeeld een bedrijfslocatie lijkt daardoor vooralsnog niet meer (traditioneel) mogelijk. In de eerste helft van 2026 is besluitvorming in dit kader beoogd, vooruitlopend op de levering die begin 2028 gepland staat. Financiering van de aankoop bij levering is beoogd vanuit het krediet anticiperende aankopen en vanuit een in het kader van de besluitvorming van 2022 toegezegde bijdrage van de gemeente Brunssum en de stadsregio Parkstad.

Graetheide – De Lexhy

Op 26 juni 2025 hebben Provincie Limburg en de gemeente Sittard-Geleen de koopovereenkomsten ondertekend inzake de strategische verwerving Graetheide – de Lexhy. Verkopende partij is dsm-firmenich. Het betreft het gebied dat ten noorden van de Urmonderbaan is gelegen en in totaal circa 354 hectare landbouw- en natuurgrond, inclusief 3 pachthoeves en 2 woningen. Provincie Limburg en gemeente Sittard-Geleen worden ieder voor 50% eigenaar.

Dit voormalig eigendom van dsm-firmenich omvat grofweg het gebied Graetheide en het gebied de Lexhy. In dit gebied zijn een aantal opgaven en ontwikkelingen voorzien zoals opgenomen in de Strategische gebiedsvisie voor de omgeving van Chemelot (2021) en daarnaast is op de Lexhy het 380kV/150kV-hoogspanningsstation voorzien.

Provincie Limburg en de gemeente Sittard-Geleen hebben besloten om deze strategische gronden aan te kopen om daarmee regie te houden op de provinciale en gemeentelijke belangen en doelen van de “strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot”.

De levering van deze gronden is voorzien in 4 tranches, zijnde Q2 2025, Q3 2025, Q4 2025 en de laatste tranche in Q1 2026. De eerste tranche is op 30 juni 2025 getransporteerd bij de notaris.

Om deze aankoop mogelijk te maken hebben PS in de vergadering van 20 juni 2025 inzake statenvoorstel “Voorgenomen strategische verwerving Graetheide – de Lexhy” (G-25-006) een investeringskrediet van € 13,70 mln. en een exploitatiebudget van € 1,47 mln. beschikbaar gesteld.

Toelichting onderhanden werk

Ontwikkelopgave natuur

Vanaf 2023 heeft de Provincie Limburg voor € 18,2 mln. aan (ruil)grond gekocht voor de ontwikkeling van natuur (peildatum 1 juni 2025). Het gaat om zo’n 210 hectare grond. Met deze aankopen is de provinciale grondbehoefte van maximaal 500 hectare conform het vigerende beleid- zoals opgenomen in de Nota uitvoeringsstrategie Grond en vastgoedbeleid 2.0 - deels (210 van de benodigde 500 hectare) ingevuld.

In het kader van het Statenvoorstel anticiperende aankopen worden de aangekochte gronden administratief overgeboekt naar het krediet (klassieke) anticiperende aankopen. Op het moment dat (ruil)gronden uit de voorraad (klassiek) anticiperende aankopen daadwerkelijk ingezet worden voor de realisatie van de ontwikkelopgave natuur - en er dus sprake is van projectgronden - dan vindt er (wederom) een overboeking plaats. Deze werkwijze zorgt ervoor dat (ruil)grond integraal ingezet kunnen worden voor provinciale doelen.

Risico's en risicoreserve

Om risico's af te dekken is binnen de begroting een Risicoreserve financieel instrumentarium SIS 3.0 gevormd. Het erfpachtinstrumentarium maakt hiervan integraal onderdeel uit.

De huidige risico-inschatting van de lopende projecten wordt nihil ingeschat. De recente stikstofuitspraken (waaronder Rendac en Greenpeace) zijn daarbij wel een belangrijk aandachtspunt. Aangezien de gevolgen van de uitspraken en verdere stappen nog onduidelijk zijn, zijn de stikstofrisico's (vooralsnog) niet meegenomen in de huidige risico-inschatting.

Laerbroeck

Bij het project Laerbroeck is door het treffen van een voorziening de restwaarde van de verworven gronden teruggebracht tot de agrarische waarde. Het risico voor de Provincie is hierdoor verwaarloosbaar.

IPS/Yard

De grondexploitatie (gelegen binnen de totale gebiedsontwikkeling VDL) wordt gefinancierd met een achtergestelde renteloze lening verstrekt door het Ministerie van EZK. Met het Ministerie van EZK wordt gesproken over de financiële afwikkeling van deze lening. In de leningsovereenkomst is opgenomen dat indien bij afsluiting van het project sprake is van een positief dan wel negatief exploitatieresultaat, dit resultaat voor rekening komt van EZK. Er wordt onderzocht en er worden gesprekken gevoerd met het Ministerie van EZK, welke (toekomstige) kosten nog aan de lening kunnen en mogen worden toegerekend.

Californië II

De in voorraad zijnde gronden ten behoeve van Californië II zullen door Californië B.V. tegen kostprijs (oorspronkelijke verwervingskosten met toeslag voor rente en apparaatskosten) worden afgenomen. Er is een kans dat de Californië B.V. financieel niet in staat is de gronden van de Provincie af te nemen. De boekwaarde van de gronden komt echter overeen met de marktwaarde. Het risico voor de Provincie is derhalve nihil.

Anticiperende aankopen

Voor de klassieke anticiperende aankopen (gericht op wettelijke taken zoals natuur en weginfrastructuur) zijn de risico's beperkt en goed te beheersen. De waardeontwikkeling van deze gronden is relatief stabiel en de beleidsmatige inzet is helder en langdurig verankerd. Dit blijkt ook uit de historische anticiperende aankopen. Per 1 januari 2025 is voor € 3,989 mln. grond aangekocht. De voorraad bestaande uit hoofdzakelijk agrarische gronden (44,7 ha.) omvat in totaal 59,6 hectare. Dit resulteert in een gemiddelde grondwaarde van € 6,69 per m². De verwachting is dat deze gemiddeld genomen minimaal tegen deze waarde verkocht kunnen worden.

Voor offensieve anticiperende aankopen ligt het risicoprofiel duidelijk hoger. Deze aankopen vinden plaats in een vroeg stadium, zonder garantie op planrealisatie of concrete afzetmogelijkheden. Daarnaast bestaat het risico op eventuele waardedaling of vertraging. Om deze risico's beheersbaar te houden, wordt een risicoreserve van € 5 mln. gevormd voor offensieve anticiperende aankopen (PS-besluit d.d. 19 september 2025 G-25-010). Op het moment van publicatie van deze begroting is het besluit door PS nog niet formeel vastgesteld.

Graetheide / De Lexhy

Alle gronden zijn extern getaxeerd. De gronden zijn marktconform tegen agrarische- en natuurwaarde aangekocht. De bestaande bebouwing is in de taxatie meegenomen en worden ook marktconform aangekocht. De risico's zijn inzichtelijk gemaakt ten behoeve van de besluitvorming in PS op 20 juni 2025 en daarvoor zijn voorzieningen getroffen die in het exploitatiebudget zijn opgenomen.

8. § Openbaarheid

Inleiding

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Wet open overheid (Woo). De verplichting voor deze Openbaarheidsparagraaf is sinds 2022 opgenomen in artikel 3.5 van de Woo.

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Woo in werking getreden. Dit houdt in dat burgers makkelijk toegang moeten hebben tot informatie en dat de overheid haar gegevens goed organiseert. Volgens de Woo is de Provincie verplicht om bepaalde soorten informatie uit zichzelf (zonder verzoek) openbaar te maken.

Deze verplichting tot actieve openbaarmaking is echter nog niet direct op 1 mei 2022 ingegaan. De Rijksoverheid wil samen met regionale en lokale overheden een haalbaar stappenplan opstellen om deze verplichting uit te voeren. Daarom is er, in overleg met vertegenwoordigers van verschillende bestuursorganen, gekozen voor een gefaseerde aanpak. Dit betekent dat de invoering in stappen gebeurt en dat overheden ondersteuning krijgen bij het goed regelen van de actieve openbaarmaking van hun informatie.

Bij koninklijk besluit is op 1 november 2024 de eerste fase (tranche) in werking getreden. De exacte datum voor de tweede fase is nog niet vastgesteld.

De documenten binnen de informatiecategorieën worden via de zogenaamde Woo-index actief openbaar gemaakt. Dit systeem, inclusief een zoekfunctie, wordt door de Rijksoverheid stap voor stap verbeterd. Deze verbeteringen zijn gebaseerd op praktijkervaringen en onderzoek naar gebruiksvriendelijkheid. Het belangrijkste doel is om gebruikers goed te ondersteunen bij het vinden van relevante openbaar gemaakte overheidsinformatie.

In 2026 ligt de nadruk op de tweede en derde fase van het actief openbaar maken van informatiecategorieën. Hierbij volgen we de landelijke strategie, die mede afhankelijk is van de technische voorbereidingen.

Informatiecategorieën en indicatieve implementatiestrategie (geen definitieve indeling voor tranche 2 en verder):

1. Wetten en algemeen verbindende voorschriften (tranche 1);
2. Overige besluiten van algemene strekking (tranche 1);
3. Organisatie en werkwijze (tranche 1);
4. Bereikbaarheidsgegevens (tranche 1);
5. Vergaderstukken Staten-Generaal (tranche 1);
6. Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag (tranche 2);
7. Vergaderstukken decentrale overheden (tranche 2);
8. Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges (tranche 2);
9. Adviezen (tranche 2);
10. Jaarplannen en jaarverslagen (tranche 2);
11. Woo-verzoeken en besluiten (tranche 3);
12. Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken (tranche 3);
13. Convenanten (tranche 3);
14. Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking (tranche 3);
15. Onderzoeksrapporten (tranche 3);
16. Klachtoordelen (tranche 3);
17. Beschikkingen (tranche 4).

9. § Duurzaamheid

Inleiding

De afgelopen jaren zette de Provinciale organisatie diverse stappen om haar bedrijfsvoering en uitvoerende taken te verduurzamen. Het belang om sneller en gestructureerd toe te werken naar een duurzame organisatie die haar negatieve impact op mens, dier en milieu vermindert, neemt echter steeds sterker toe door toenemende wet- en regelgeving en een groeiende noodzaak in de maatschappij om te verduurzamen. Vanuit onze maatschappelijke voorbeeldfunctie is in de nieuwe beleidskaders 'Nieuwe Energie en Schoon Leefmilieu' en 'Werken aan een toekomstbestendige economie' opgenomen dat wij als organisatie een plan schrijven wat aantoont hoe de provinciale organisatie haar negatieve impact op mens, dier en milieu richting 2030 gaat reduceren. Dat plan is ondertussen vastgesteld en is getiteld het 'uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030'. Dit uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030 laat op een integrale wijze zien hoe de organisatie als maatschappelijke organisatie 'het goede voorbeeld' geeft richting de Limburger en welke acties nodig zijn om onze bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving.

De opgave

Het uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030 is gebaseerd op het huidige wettelijk kader, landelijke en Europese ambities, ambities voortkomend uit diverse akkoorden en intentieverklaringen en trends in de maatschappij. Dan gaat het bijvoorbeeld om de Klimaatwet, de routekaart schoon en emissieloos bouwen (SEB), het manifest maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI), het Nationaal Programma circulaire economie en de Europese Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030

Het uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030 kent 4 strategische doelen, nl.:

- 1: CO₂-reductie: minimaal 55% CO₂-reductie realiseren in 2030 t.o.v. 2019;
- 2: Energiereductie: jaarlijks 1,9% energiereductie tot en met 2030;
- 3: Circulariteit: minimaal 50% reductie in het gebruik van primaire grondstoffen in 2030 t.o.v. 2019;
- 4: Implementatie: in 2030 is duurzaamheid een vanzelfsprekendheid in bedrijfsprocessen van de Provinciale organisatie.

Deze doelen zijn vertaald naar 5 thema's die betrekking hebben op de diverse organisatieonderdelen van de provinciale organisatie, nl.: energie; duurzaam inkopen en afval; mobiliteit; duurzame infrastructuur; en mindset. Vervolgens gaat het om circa 175 reductiemaatregelen op deze thema's.

Financiën

Het uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030 streeft er naar om duurzaamheid te integreren in bestaande bedrijfsprocessen en budgetstromen. De huidige verwachting voor de periode 2024-2027 is dat de mogelijke meerkosten en opbrengsten n.a.v. de voorgestelde maatregelen in enkele gevallen leiden tot specifieke meerkosten, zoals binnen duurzame infrastructuur (provinciaal wegbeheer en -aanleg) en energie (gebouwen). Binnen de desbetreffende budgetstromen wordt de impact van deze meerkosten met bijbehorende baten tijdig inzichtelijk gemaakt en geagendeerd. Deze insteek stimuleert de organisatie om het 'duurzaamheidsaandeel' inzichtelijk te maken om het vervolgens als een integraal onderdeel mee te wegen in onze besluitvorming. Voor het uitvoeringsplan duurzaamheid is een aanjaagbudget van € 314.000 tot en met 2027 beschikbaar gesteld (NJN2024). Een bedrag van € 289.800 is reeds ingezet voor de aanbesteding externe ondersteuning voor de uitvoering van het uitvoeringsplan duurzaamheid.

Monitoring & voortgang

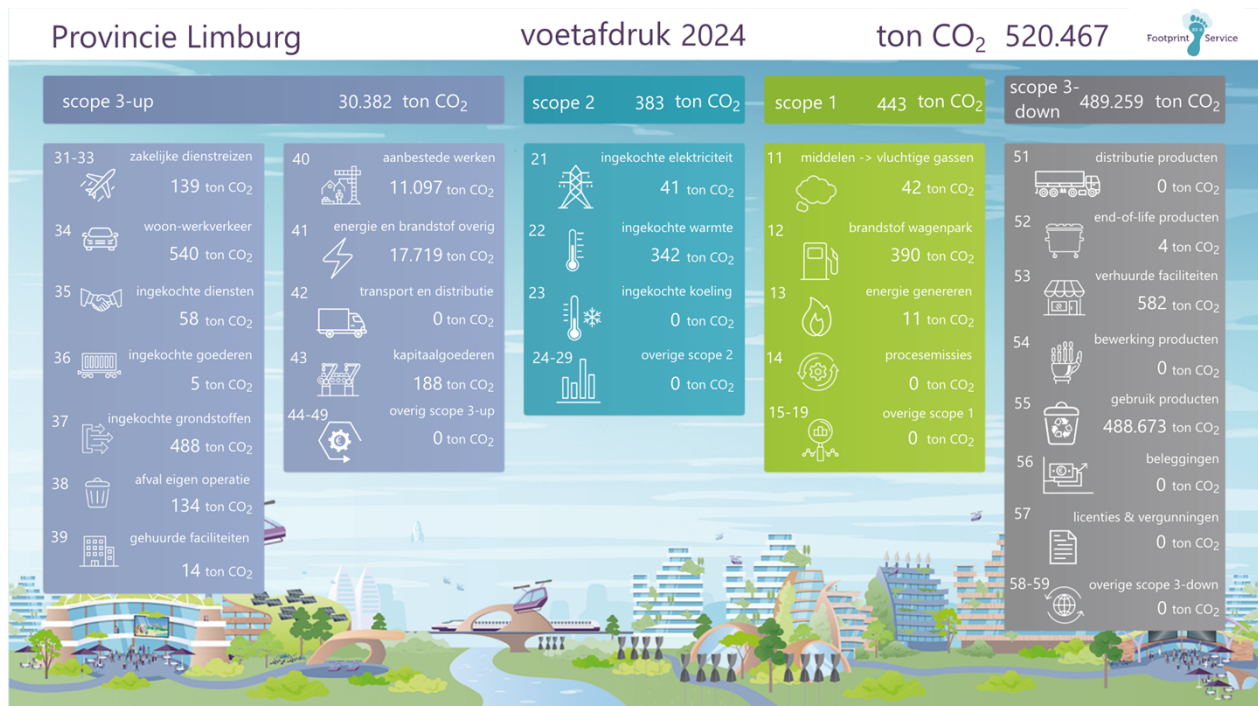
Effectieve ondersteuning en monitoringinstrumenten

In 2024 en begin 2025 is via een aanbesteding externe ondersteuning geselecteerd voor de uitvoering van het uitvoeringsplan duurzaamheid. Dankzij deze ondersteuning zijn de voetafdrukken over de jaren 2023 en 2024 zorgvuldig in kaart gebracht en is gestart met een actieplan maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI). Daarnaast is begonnen met de doorontwikkeling (automatisering dataproces) van ons duurzaamheidsdashboard. Hiermee verkrijgen we betere (sturings)informatie op de voortgang van de gestelde doelen, zodat gerichte en directe bijsturing mogelijk is. De klimaatmonitor 2024 is nog conform de opzet vanuit voorgaande jaren. Zowel de klimaatmonitor als de voetafdruk worden de komende jaren doorontwikkeld wat gaat leiden tot nieuwe inzichten en data.

Voetafdruk 2024: aanzienlijke reductie ten opzichte van 2019

De totale CO₂-voetafdruk van de Provincie bedraagt in 2024 ruim 520 kton CO₂. Dit is een daling van 10% ten opzichte van het vergelijkbare referentiejaar 2019.

Binnen deze voetafdruk onderscheiden we een beïnvloedbaar deel (scope 1, 2 en zakelijke dienstreizen) en een niet-beïnvloedbaar deel (waaronder leveranciers en eindgebruikers binnen scope 3). Het beïnvloedbare deel is sinds 2019 met maar liefst 80% gereduceerd. De reductie binnen de beïnvloedbare mobiliteit — waaronder het eigen wagenpark, dienstreizen en woon-werkverkeer— bedraagt 30%. Deze daling is grotendeels toe te schrijven aan een structurele afname van het woon-werkverkeer door thuiswerken. Hieronder de visualisatie van de voetafdruk 2024:

Toekomstige opgave: ketenverantwoordelijkheid in scope 3

De duurzaamheidsopgave voor de komende jaren ligt met name in de minder beïnvloedbare scope 3-categorieën. Dit betreft enerzijds het 'upstream' deel bij leveranciers, zoals het gebruik van grondstoffen, goederen en GWW-werkzaamheden. Anderzijds speelt het 'downstream' deel, waarin maatschappelijke ontwikkelingen zoals verkeer op provinciale wegen een belangrijke rol spelen. Samenwerking met ketenpartners en innovatie in de uitvoering zijn hierin essentieel.

Circulaire grondstoffen: eerste resultaten zichtbaar

In de klimaatmonitor 2024 is de circulariteit van beton en asfalt inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat bijna 40% van de ingekochte hoeveelheden al uit secundaire (gerecyclede) bronnen afkomstig is. In 2025 wordt deze monitoring verder uitgebreid naar andere grondstoffen, met als doel de voortgang van het uitvoeringsplan duurzaamheid te monitoren en eventueel bij te sturen.

Energieverbruik provinciale gebouwen: stabilisatie en verduurzaming

Het energieverbruik van de provinciale gebouwen in eigendom (exclusief verhuurde panden) is in zowel 2023 als 2024 nagenoeg gelijk gebleven. Vergeleken met 2019 is sprake van een afname in aardgasverbruik, maar daar staat tegenover dat het gebruik van stadswarmte is toegenomen. Deze verschuiving draagt bij aan de bredere doelstelling om fossiele bronnen uit te faseren.

Financiële begroting

Financieel perspectief

Financiële positie

Een gezonde financiële positie komt tot uitdrukking in een sluitende begroting met een structureel evenwicht en voldoende weerstandsvermogen. Op deze begroting is het volgende van toepassing:

- de Najaarsnota 2025, de Programmabegroting 2026 en de bijhorende meerjarenraming 2027-2029 zijn structureel sluitend;
- een positieve begrotingsresultaat van € 38,89 mln. in 2026; in 2027 is de begrotingsruimte € 49,86 mln., in 2028 is € 39,90 mln. en in 2029 € 44,99 mln.
- er is voldoende weerstandsvermogen om de financiële risico's te dekken (surplus weerstandsvermogen € 841 mln.);
- de onbenutte belastingcapaciteit, als onderdeel van het surplus in het weerstandsvermogen, bedraagt € 89 mln. per jaar;
- conform het Coalitieakkoord 2023-2027 was € 210,5 mln. gereserveerd voor nieuw beleid in programmareserves, waarvan 80% reeds is geprogrammeerd;
- een solide eigen vermogen van € 1.41 miljard geprognoseerd per 31-12-2026;
- een solide financieringspositie, waardoor de behoefte aan Vreemd Vermogen beperkt is;
- de financiële kengetallen (zie paragraaf Weerstandsvermogen) vertonen een zelfde beeld.

Daarmee concluderen wij dat puur vanuit financieel perspectief de financiële positie gezond is. Dit blijft altijd een momentopname en de meerjarenraming blijft een punt van zorg. De meerjarenraming blijft daarom voor wat betreft de inkomsten en het begrotingsresultaat in grote mate onzeker. Dit vanwege de verwachte negatieve effecten van herijking van het provinciefonds. Het beleid van het nieuwe kabinet ná de landelijke verkiezingen kan van invloed zijn voor de provinciale inkomsten. Ook geopolitieke ontwikkelingen kunnen van invloed zijn.

Behoud van structureel evenwicht: strategisch voorsorteren maar wachten op impact

In de Voorjaarsnota 2025 zijn uw Staten uitgebreid geïnformeerd over de mogelijkheden en beperkingen om dit structurele evenwicht te handhaven.

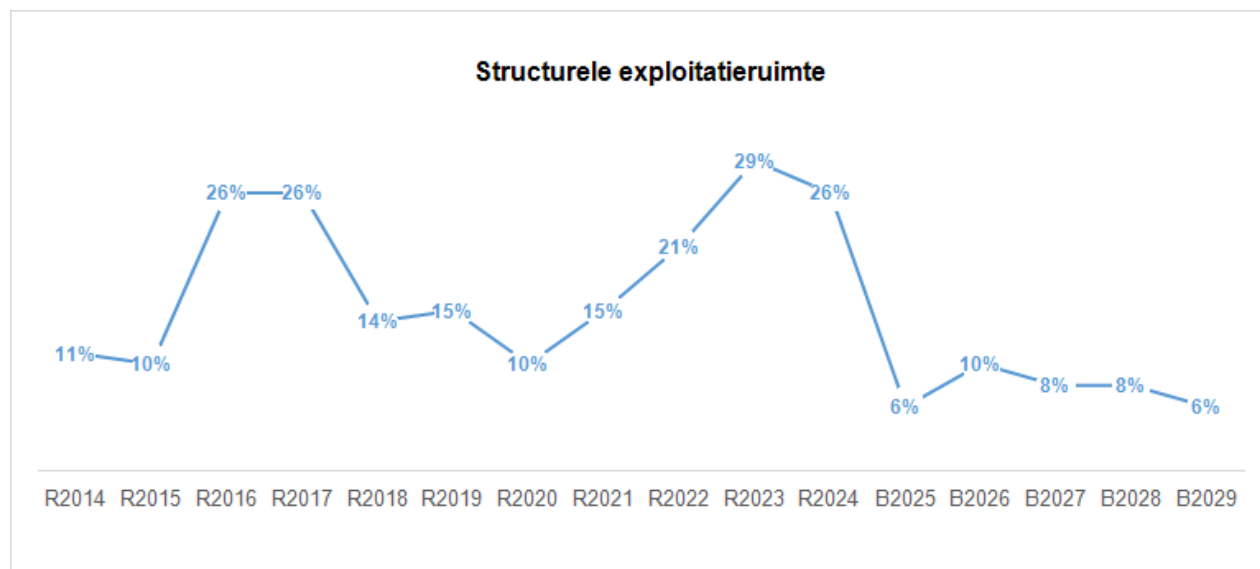
Ondanks de ruime begrotingsresultaten is het raadzaam om terughoudend te zijn met het aangaan van structurele verplichtingen. Deze voorzichtige benadering is ook toegepast op de gepresenteerde financiële resultaten van de begroting en meerjarenraming.

Voor specifieke toelichtingen op de diverse onderdelen verwijzen wij naar de aparte paragrafen over onze begroting en meerjarenraming, balansinformatie en de grondslagen.

Ontwikkeling structureel evenwicht: druk blijft op het meerjarig perspectief

In dit kengetal komt tot uitdrukking of de Provincie over voldoende structurele baten beschikt om de structurele lasten te dekken. Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de Provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit percentage negatief is, betekent dit dat het structurele deel van de baten onvoldoende ruimte biedt om de structurele lasten te blijven dragen. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de financieringslasten) te dekken. Een cijfer van rond de nul (tussen – 0,4 en 0,4) betekent dat structurele baten en lasten min of meer in evenwicht zijn.

Uit de cijfers blijkt dat de begroting 2026 en bijhorende meerjarenraming structureel in evenwicht zijn. De stijging van 2021 t/m 2023 is te verklaren uit de voordelige jaarrekeningresultaten. De dalende trend vanaf 2023 kenmerkt zich door een sterkere stijging van de structurele lasten ten opzichte van de structurele baten.

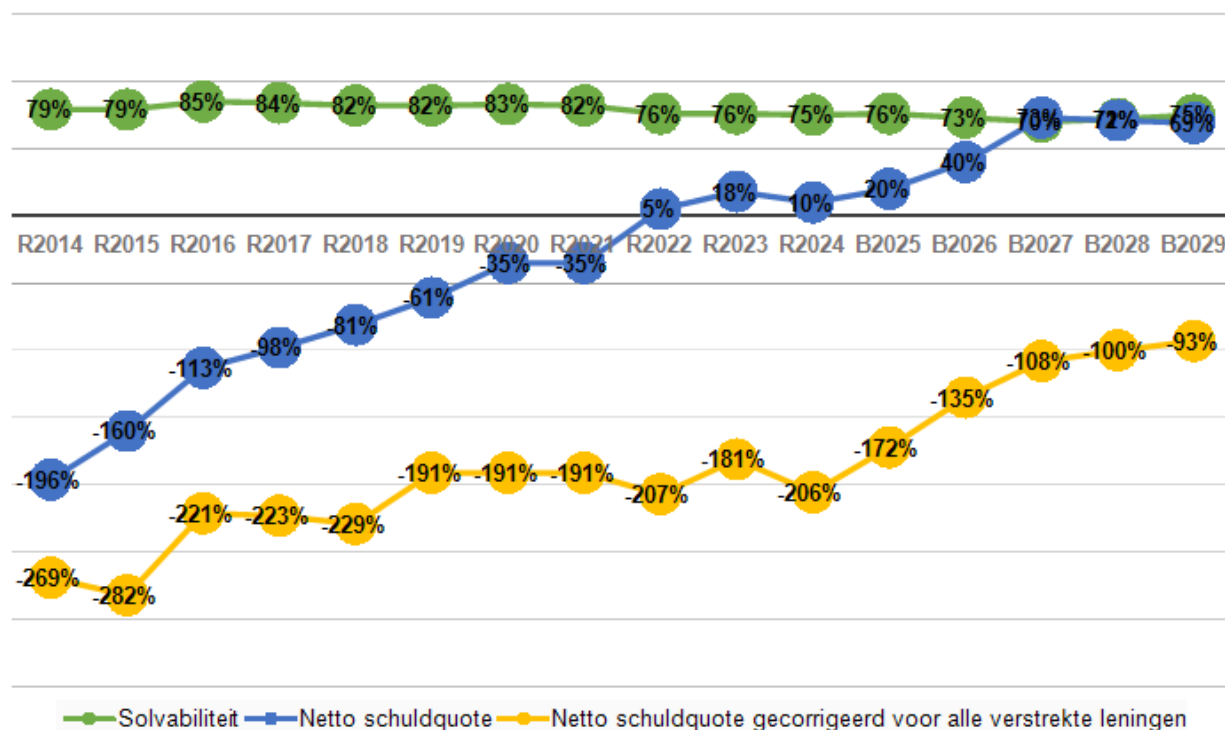

Vermogensratio's geven een solide beeld

Het solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de Provincie Limburg in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen en de totale balansomvang weer. Hoe hoger het percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de Provincie. Uit de meerjarige ontwikkeling van deze ratio blijkt dat deze ratio een stabiel beeld geeft over de periode 2014-2029. Een voorbehoud moet worden gemaakt over de periode 2027-2029. De verwachting is dat dit ratio nog beperkt zal dalen als gevolg van inzet van programmareserves in deze en volgende Statenperiode om de beleidskaders uit te kunnen voeren. Ook na deze inzet is echter nog steeds sprake van een gunstig solvabiliteitsratio.

De netto-schuldquote geeft inzicht in het niveau van de provinciale schuldenlast ten opzichte van het totaal van de baten. Het geeft daarmee een indicatie van het beslag dat de financieringslasten op de exploitatie leggen en daarmee op de vrije ruimte van de exploitatiebegroting. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de schuldquote. Als gevolg van de investeringsstrategie zien wij de schuldquote stijgen. Maar ook hier is nog steeds sprake van gezonde verhoudingen.

Ontwikkeling schuld- en solvabiliteitsgetallen

Balansinformatie

Inleiding

In deze paragraaf geven wij verplichte informatie over:

- de meerjarige prognosebalans;
- de bijhorende investeringsplanning (activa);
- meerjarige ontwikkeling van de reserves en voorzieningen (passiva);
- het ontwikkelen van het EMU-saldo.

Prognose balans

De prognosebalans geeft een verwachting van de balansposten op basis van deze begroting. Deze sluit aan op de Jaarrekening 2024. Het doel is om een beeld te geven van de verwachte financiële situatie van de Provincie aan het einde van elk begrotingsjaar.

De prognosebalans laat zien welke belangrijke veranderingen er worden verwacht.

- **Mutaties in activa en kapitaal:** de mutaties in de materiële en immateriële vaste activa en kapitaalverstrekkingen komen door de investeringsplanning en het huidige afschrijvingsbeleid, zoals beschreven in het hoofdstuk 'Financiële grondslagen'.
- **Mutaties in financiële activa:** de veranderingen in overige financiële vaste activa, zoals uitgezette leningen en dalende uitzettingen, worden verder toegelicht in de paragraaf over financiering.

- **Resultaat:** het resultaat is nu opgenomen als een totaalbedrag. Dit is nog niet toegewezen en zal in deze Statenperiode naar verwachting volledig worden gebruikt voor autonoom beleid.
- **Reserves:** de reserves dalen door de inzet van programmareserves uit het coalitieakkoord 2023-2027 en andere bestemmingsreserves op basis van bestaand beleid. Hierover staat meer informatie later in deze paragraaf.
- **Voorzieningen:** de verplichte voorzieningen worden ook nader gespecificeerd in deze paragraaf.
- **Schuldpositie:** de schuld van de Provincie blijft gunstig. Vanwege de sterke financiële positie, zoals beschreven in paragraaf 4 'Financiering', wordt verwacht dat de Provincie de komende jaren geen structurele externe financiering nodig heeft. Meer informatie hierover staat in de genoemde paragraaf.

x € 1.000

Activa	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	58.113	94.411	160.525	224.619	232.494	224.451
Materiële vaste activa	420.725	505.275	563.199	669.858	642.320	614.425
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	308.563	478.649	481.794	484.825	432.002	432.091
Financiële vaste activa: Leningen	978.012	962.199	933.167	901.135	864.103	842.071
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	66.846	3.226	3.226	3.226	3.226	3.226
Totaal vaste activa	1.832.259	2.043.760	2.141.911	2.283.663	2.174.145	2.116.264
Viottende activa						
Voorraden: onderhanden werk en grond	10.724	-9.276	-11.276	-13.276	-27.276	-51.276
Voorraden: gereed product en handelsgoederen	50	50	50	50	50	50
Uitzettingen < 1 jaar	378.941	76.170	0	0	149.934	274.489
Liquide middelen	18	18	18	18	18	18
Overlopende activa	42.961	74.224	74.224	74.224	74.224	74.224
Totaal viottende activa	432.694	141.186	63.016	61.016	196.950	297.505
Totaal activa	2.264.953	2.184.945	2.204.927	2.344.679	2.371.096	2.413.770
Passiva						
Vaste passiva						
Resultaat (cumulatief)	99.293	65.108	103.974	153.833	193.735	238.729
Reserves	1.599.928	1.526.486	1.414.051	1.350.237	1.340.214	1.338.817
Voorzieningen	25.182	26.175	27.169	28.162	29.155	30.149
Vaste schuld	38.102	33.465	17.268	12.631	8.175	6.258
Totaal vaste passiva	1.762.505	1.651.234	1.562.462	1.544.863	1.571.280	1.613.954
Viottende passiva						
Viottende schuld	34.856	66.120	174.874	332.225	332.225	332.225
Overlopende passiva	467.591	467.591	467.591	467.591	467.591	467.591
Totaal viottende passiva	502.447	533.711	642.465	799.816	799.816	799.816
Totaal passiva	2.264.953	2.184.945	2.204.927	2.344.679	2.371.096	2.413.770

Erratum op de eindbalans 2024

In de Jaarstukken 2024 is abusievelijk een niet geactualiseerde balans 2024 blijven staan. Dit betreft de vlottende passiva, specifiek de post 'Overige vooruit ontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen'. Het correcte bedrag is € 1,35 mln. i.p.v. € 2,18 mln.

Volledigheidshalve merken wij hierop dat in het onderdeel 'Toelichting op de balans per 31-12-2024' van de Jaarrekening 2024 is het correcte bedrag opgenomen. Deze fout heeft geen gevolgen voor het vastgestelde financiële resultaat of vermogenspositie.

In de geprognosticeerde balans hierboven zijn de correcte bedragen opgenomen.

Investeringsplanning

De investeringen in de materiële en immateriële vaste activa volgens de balans hierboven worden gespecificeerd in de onderstaande tabel.

Het grootste deel van onze investeringen gaat naar de provinciale infrastructuur. Dit zijn bijvoorbeeld projecten zoals de elektrificatie van de Maaslijn (onderdeel van de Railagenda), de N280 en andere provinciale wegen.

€ x 1.000

Totaal	Begroting na wijz. 2025	Begroting 2026	Meerjarenraming		
			2027	2028	2029
Investerings in vaste activa					
Uitgaven					
Economisch nut	12.515				
Maatschappelijk nut	108.006	86.491	130.412	227	160
Activa van derden	46.068	70.253	70.000	15.529	
Totaal uitgaven	166.589	156.744	200.412	15.756	160
Bijdragen					
Economisch nut	5.864				
Maatschappelijk nut	12.581	6.805			
Activa van derden	6.793				
Totaal bijdragen	25.238	6.805	0	0	0

Investerings per begrotingsprogramma

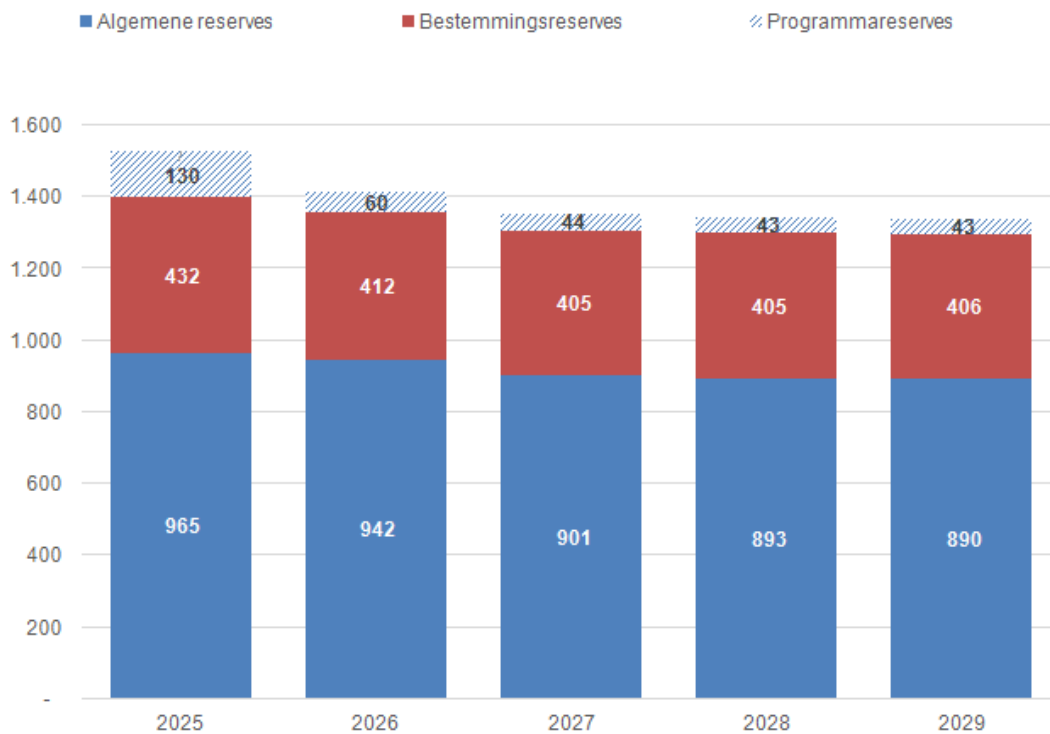
Hieronder worden de investeringen per beleidsterrein (programma) weergegeven. De onderstaande planning laat zien dat we investeren in de infrastructuurprojecten, met name provinciale wegen.

Totaal	Begroting na wijz. 2025	Begroting 2026	Meerjarenraming		
			2027	2028	2029
Investerings in vaste activa					
Uitgaven					
1. Perspectief voor het landelijk gebied	-198				
3. Werken aan de toekomstbestendige economie	1.709				
5. Leefbare steden en dorpen	11.045				
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	152.573	156.744	200.411	15.755	160
9. Financiën en overhead	1.460				
Totaal uitgaven	166.589	156.744	200.411	15.755	160
Bijdragen					
1. Perspectief voor het landelijk gebied	21				
3. Werken aan de toekomstbestendige economie	1.709				
5. Leefbare steden en dorpen	5.865				
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	17.643	6.805			
Totaal bijdragen	25.238	6.805	0	0	0

Stand van de reserve: solide vermogenspositie

Voor het inzicht in de financiële positie is ook onze vermogenspositie van belang. Uit onderstaande specificatie en het betrekken van ons weerstandvermogen blijkt dat er sprake is van een solide vermogenspositie (zie paragraaf 2, 'Weerstandvermogen en risicobeheersing'). Hieruit blijkt dat onze vermogenspositie sterk is. Meer informatie hierover staat in paragraaf 2, 'Weerstandvermogen en risicobeheersing'. Het overzicht laat wel zien dat het provinciaal vermogen daalt:

- De algemene reserve is hoger in 2025 dan de jaren daarna. Dit beeld ontstaat door de faseringen van budgetten vanuit het lopende begrotingsjaar (2025) naar de komende begrotingsjaren.
- In de programmareserves zijn de intensiveringsmiddelen voor het realiseren van de ambities van het Coalitieakkoord 2023-2027 opgenomen. De gereserveerde programmamiddelen worden op basis van de door PS vastgestelde beleidskaders en daaraan verbonden doelen ingezet in deze periode. Er resteert nog € 42,61 mln. aan programmareserves. Dit bedrag wordt in de komende jaren van deze Statenperiode ingezet om de vastgestelde beleidskaders van PS uit te voeren.
- Wij merken op dat in deze cijfers de separate Statenvoorstellen die in aantocht zijn nog niet verwerkt zijn in de cijfers omdat dit via een separate begrotingswijziging aan uw Staten zal worden voorgelegd. Dit betreft:
 - inzet van de algemene reserve ten behoeve van de businesscase Maaslijn ad € 44,50 mln. (min-post)
 - de vorming van de nieuwe programmareserve Verstedelijkingsbudget Limburg Centraal ad € 50 mln. (plus-post).

Meerjarige ontwikkeling stand reserves 2025-2029

Onderstaande tabel geeft een gespecificeerd meerjarig inzicht in het verloop van de reserves. Wij merken daarbij op:

- bruteringsreserves dienen ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten en de hoogte van de reserve is afgestemd op de toekomstige afschrijvingen. Deze dalen dus langzaam maar zeker;
- overige bestemmingsreserves worden ter egalisatie conform instellingsbesluiten ingezet;
- de programmareserves zullen in de komende jaren uitgeput raken. Dit komt doordat ze inzet worden voor de beleidsdoelen uit het Coalitieakkoord 2023-2027.

€ x
1.000

	2024		2025			2026			2027			2028			2029		
	Balans ultimo 2022	Beste m. resultaat	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand	Verm eer dering	Ver min dering	Eind stand
Algemene reserve	933.612	99.293	78.184	146.051	965.039	33.579	56.481	942.136	2.674	43.348	901.462	272	9.187	892.546	0	2.461	890.085
Risicoreserve Financieel instrumentarium SiS	116.941	0	18.037	6.147	128.832	6.567	3.607	131.792	5.741	2.967	134.566	5.149	2.999	136.716	4.689	2.761	138.644
Reserve Campusorganisatie Chemelot	28	0	0	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28
Reserve aandeeltransacties LIOF	1.533	0	0	968	564	0	0	564	0	0	564	0	0	564	0	0	564
Reserve knelpunten Economisch beleid	3.810	0	0	1.500	2.310	0	300	2.010	0	0	2.010	0	0	2.010	0	0	2.010
Bestemmingsreserve DU bedrijventerreinen	387	0	0	0	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387
Bestemmingsreserve realisatie N280	119.880	0	0	1.179	118.702	0	1.538	117.164	0	1.788	115.376	0	3.465	111.911	0	3.465	108.446
Bestemmingsreserve ZLSM	99	0	34	0	133	34	0	167	34	0	201	34	0	235	34	0	269
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	25.804	0	0	8.991	16.812	0	6.156	10.657	0	9.341	1.316	0	406	911	0	0	911
Bestemmingsreserve AROV	0	0	4.570	1.135	3.435	0	0	3.435	0	0	3.435	0	0	3.435	0	0	3.435
Bruteringreserve VDL Nedcar	50.859	0	0	25.156	25.703	0	10.332	15.371	0	206	15.165	0	206	14.958	0	206	14.752
Reserve DU Regiodeal Parkstad	22	0	0	0	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22
Risicoreserve offensieve anticiperende aankopen	0	0	5.000	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000

€ x
1.000

Reserve grondwaterbehe er	1.345	0	300	63	1.582	0	0	1.582	0	0	1.582	0	0	1.582	0	0	1.582
Reserve DU Gebiedsontwikke ling Ooijen- Wanssum	10.615	0	0	231	10.385	0	161	10.224	0	161	10.064	0	161	9.903	0	161	9.743
Reserve DU Zoetwatermaatre gelen	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve DU- uitkering bodemsanering	241	0	0	200	41	0	0	41	0	0	41	0	0	41	0	0	41
Reserve DU Naijl-effecten mijnbouw	3.687	0	0	2.704	983	0	0	983	0	0	983	0	0	983	0	0	983
Reserve Transitiefonds	2.643	0	0	1.456	1.188	0	0	1.188	0	0	1.188	0	0	1.188	0	0	1.188
Reserve Natura 2000	13.174	0	0	3.565	9.608	0	1.489	8.119	0	872	7.247	0	672	6.576	0	0	6.576
Reserve Natuur	4.589	0	0	3.699	890	0	890	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruteringsreserv e duurzaamheid gebouwen	593	0	0	200	394	0	200	194	0	194	0	0	0	0	0	0	0
Bruteringsreserv e Limburgsmuseu m Venlo	1.284	0	0	187	1.097	0	187	909	0	187	722	0	95	627	0	87	539
Bruteringsreserv e Creative City	7.769	0	0	706	7.063	0	706	6.356	0	706	5.650	0	706	4.944	0	706	4.238
Reserve POB - CAO provincie	1.613	0	0	304	1.309	0	304	1.005	0	204	801	0	204	598	0	0	598
Bruteringsreserv e N270 Ooijen- Wanssum	38.069	0	0	721	37.348	0	721	36.627	0	721	35.905	0	721	35.184	0	721	34.463
Reserve Waterveiligheid	51.460	0	0	1.039	50.421	0	3.000	47.421	0	0	47.421	0	0	47.421	0	0	47.421
Programmareser ve Landbouw	9.398	0	0	3.692	5.705	0	4.420	1.285	0	375	910	0	0	910	0	0	910
Programmareser ve Water en bodem	3.650	0	0	750	2.900	0	1.440	1.460	0	1.140	320	0	0	320	0	0	320

€ x
1.000

Programmareser ve Sociale Agenda	26.620	0	0	7.55 3	19.067	0	11.7 82	7.286	0	5.79 2	1.494	0	0	1.494	0	0	1.494
Programmareser ve Economie	33.371	0	0	15.5 25	17.845	0	14.7 08	3.138	0	949	2.189	0	43	2.146	0	100	2.046
Programmareser ve Onderwijs en arbeidsmarkt	9.111	0	0	3.10 6	6.005	0	3.90 5	2.100	509	945	1.663	0	0	1.663	0	0	1.663
Programmareser ve Energie	9.984	0	0	779	9.205	0	275	8.930	0	35	8.895	0	0	8.895	0	0	8.895
Programmareser ve Leefbaarheid	29.862	0	0	12.3 35	17.527	0	17.1 00	427	0	0	427	0	0	427	0	0	427
Programmareser ve Wonen	4.993	0	0	4.67 8	315	0	0	315	0	0	315	0	0	315	0	0	315
Programmareser ve Cultuur	13.808	0	0	4.24 6	9.562	0	4.44 7	5.115	0	3.42 2	1.692	0	1.10 2	590	0	0	590
Programmareser ve Monumenten, erfgoed, archeologie	13.771	0	0	6.11 8	7.653	0	4.49 0	3.163	0	1.48 7	1.676	0	0	1.676	0	0	1.676
Programmareser ve Bereikbaarheid	10.000	0	0	1.27 5	8.725	0	2.45 0	6.275	0	500	5.775	0	0	5.775	0	0	5.775
Programmareser ve Regiodeals 5e en 6e tranche	15.000	0	0	3.38 6	11.614	0	658	10.956	0	0	10.956	0	0	10.956	0	0	10.956
Programmareser ve Bestuurlijke vernieuwing	2.600	0	0	230	2.370	0	0	2.370	0	0	2.370	0	0	2.370	0	0	2.370
Programmareser ve Onvoorziene uitgaven	18.361	0	0	7.84 2	10.519	0	3.59 8	6.921	0	1.75 0	5.171	0	0	5.171	0	0	5.171
Programmareser ve Perspectief voor het Landelijk gebied	2.000	0	0	1.13 8	862	0	570	292	0	232	60	0	60	0	0	0	0
Programmareser ve Brightlands	3.317	0	3.800	3.50 7	3.610	4.550	1.25 0	6.910	4.550	0	11.459	4.550	0	16.009	4.550	0	20.558
Reserve bodemsanering 2024-2030	431	0	0	277	155	0	0	155	0	0	155	0	0	155	0	0	155
Reserve bodem en ondergrond 2024-2030	3.590	0	200	217	3.574	0	0	3.574	0	0	3.574	0	0	3.574	0	0	3.574
Totaal	1.599. 928	99.29 3	110.1 24	282. 859	1.526. 486	44.72 9	157. 164	1.414. 052	13.50 7	77.3 22	1.350. 237	10.00 5	20.0 27	1.340. 215	9.272	10.6 69	1.338. 818

Programmabegroting 2026

Meerjarige ontwikkeling stand voorzieningen 2025-2029

Onderstaande tabel geeft inzicht in het meerjarige verloop van de voorzieningen:

- De voorziening APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) voorziet in het pensioen en de sociale zekerheid van gedeputeerden en commissarissen van de Koning. Stortingen zijn gebaseerd op een gemiddelde van de afgelopen 5 jaar.
- De voorziening onderhoud provinciale gebouwen is gebaseerd op het door PS vastgestelde onderhoudsplan.

Deze voorzieningen hebben een verplicht karakter en zijn niet vrij besteedbaar.

	2025			2026				2027			2028			2029		
	Beginsta nd	Verme er	Vermi n	Begi n	Verme er	Vermi n	Eind	Verme er	Vermi n	Eind	Verme er	Vermi n	Eind	Verme er	Vermi n	Eind
	U2022	dering	derin g	saldo	dering	derin g	saldo	dering	derin g	saldo	dering	derin g	saldo	dering	derin g	saldo
Voorzieningen voor toekomstige verplichtingen, verliezen en risico's																
Voorzieni ng APPA	9.052	993	0	10.04 5	993	0	11.03 9	993	0	12.03 2	993	0	13.02 5	993	0	14.01 9
	9.052	993	0	10.04 5	993	0	11.03 9	993	0	12.03 2	993	0	13.02 5	993	0	14.01 9
Lastenegaliserende voorzieningen																
Voorzieni ng onderhou d provincial e gebouwe n	11.376	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6
	11.376	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6	2.910	2.910	11.37 6
Totaal	20.428	3.903	2.910	21.42 1	3.903	2.910	22.41 5	3.903	2.910	23.40 8	3.903	2.910	24.40 1	3.903	2.910	25.39 5

Het EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft het verschil weer tussen de inkomsten en uitgaven van de Provincie over een bepaald jaar, volgens de internationale regels van de Europese Unie.

- Positief EMU-saldo: meer inkomsten dan uitgaven (overschot);
- Negatief EMU-saldo: meer uitgaven dan inkomsten (tekort).

In de regeling voor de gelijkwaardige inspanning van decentrale overheden voor het EMU-saldo zijn de collectieve bijdragen van gemeenten, provincies en waterschappen voor de jaren 2024-2026 vastgesteld en per bestuurslaag uitgesplitst. Het Ministerie van BZK publiceert individuele EMU-referentiewaarden, zodat provincies en gemeenten tijdig weten wat hun aandeel is. De EMU-referentiewaarde is geen bindende norm, maar geeft een indicatie van het proportionele aandeel van de Provincie in de gezamenlijke tekortnorm. De in de onderstaande tabel opgenomen referentiewaarde voor de Provincie Limburg is conform de Septembecirculaire 2024 provinciefonds.

€ x 1000

Mutaties			2026	2027	2028	2029
Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingsen en leningen	22.281	26.034	86.856	19.182
		Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0
	Vlottende activa	Uitzettingen < 1 jaar	76.169	1	-149.935	-124.554
		Liquide middelen	0	0	0	0
		Overlopende activa	0	0	0	0
			98.450	26.035	-63.079	-105.372
Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	16.197	4.637	4.456	1.917
	Vlottende passiva	Vlottende schuld	-108.754	-157.351	0	0
		Overlopende passiva	0	0	0	0
			-92.557	-152.714	4.456	1.917
EMU-saldo			-191.007	-178.749	67.535	107.289
EMU-saldo referentiewaarde 2025			-93.003	-93.003	-93.003	-93.003
Verschil			-98.004	-85.746	160.538	200.292

Begroting en meerjarenraming

Inleiding

In dit deel geven we uitleg over onze begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029. We besteden extra aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Specificaties van de begroting 2026 meerjarenraming 2027-2029 per programma, doelstellingen en beleidsproducten.
- Het verwachte financiële resultaat voor de periode 2026-2029.
- Middelen voor nieuw beleid en de inzet van de reserves per programma.

- De invloed van de Najaarsnota 2025 op de begroting van 2026 en de daaropvolgende jaren.
- Een overzicht van de inkomsten en uitgaven in 2026, verdeeld over verschillende categorieën.

Meerjarig overzicht van baten en lasten

In onderstaande tabel hieronder staat een uitgebreid en totaal overzicht van de begroting voor 2026. Dit overzicht is ingedeeld in drie niveaus: programma- doelstelling - product. Naast de begroting voor 2026 zijn de volgende gegevens hieronder weergegeven:

- de raming voor de jaren 2027-2029, die hoort bij de begroting 2026;
- vergelijkende cijfers uit de Jaarstukken 2024 (PS 20 juni 2025);
- gewijzigde begroting 2025 tot en met Najaarsnota 2025 (PS 30 oktober 2025).

De verschillen tussen de jaarcijfers worden toegelicht onder de tabel.

Het overzicht geeft per programma de volgende punten weer, in deze volgorde:

- lasten: de uitgaven en de toebedeelde kosten;
- baten: de inkomsten en opbrengsten;
- saldo (verschil) tussen baten en lasten;
- toevoegingen aan de eigen reserves;
- onttrekking uit de eigen reserves;
- saldo mutatie reserves: verschil tussen onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves;
- begrotingsresultaat: de som van het verschil tussen baten en lasten en het saldo van de mutaties in de reserves.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
1 Perspectief voor het landelijk gebied						
1.1 Natuur en landschap						
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna						
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.083	1.119	1.154	1.154	1.154	1.154
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	452	467	482	482	482	482
60472 Exploitatiesubsidie IVN	274	283	292	292	292	292
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	116	120	124	124	124	124
60522 Doorberekende personeelskosten	2.941	2.951	3.121	3.108	3.100	3.039
60536 Natuurmonitoring	0	617	636	636	544	544
60537 Initiatieven natuur	0	234	166	50	0	0
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	0	0	2.818	0	0	0
60633 J117 SPUK alternatieve kraamverblijfplaatsen	0	1.194	0	0	0	0
60634 J117 SPUK SMP overige	0	300	0	0	0	0
60641 NL PSN tariefsubsidies	0	1.182	1.439	1.439	1.439	1.439
60696 Nadere subsidieregulering preventie faunaschade 25	0	200	0	0	0	0
60741 Motie 3165 inzake de bever	0	210	0	0	0	0
60742 Motie 3114 beheer jakobskruidakkerdistel	0	98	98	0	0	0
60747 Inhaalslag beheer natuurcompensatie	0	100	130	130	0	0
60749 Inhaalslag toezicht natuurcompensatie	0	40	100	0	0	0
60822 Stelpost NL ANLB GLBNSP	0	0	0	0	0	4.010
67630 Rente en aflossing convenantlening	378	0	0	0	0	0
67995 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-413	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68167 NL affloop Groenfonds 30 jarig	2.356	1.086	1.120	1.120	1.120	1.120
68168 Natuur en landschap agraris ch natuurbeheer	-29	0	0	0	0	0
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	147	242	201	201	201	201
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	1.973	2.790	2.682	2.682	2.682	2.682
68172 N2000 onderzoeken	579	562	945	945	50	0
68173 N2000 organisatie	840	830	856	856	856	856
68174 Wet Natuurbescherming	2.616	2.502	1.608	1.608	1.608	1.608
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	865	594	0	0	0	0
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	3.450	3.450	3.450	5.295	5.615	0
68194 N2000 overige	-22	27	28	28	28	28
68573 Doorberekende personeelskosten	1.947	1.963	1.962	1.954	1.949	1.911
68574 Doorberekende personeelskosten	292	294	294	293	292	287
68673 Actieve soortenbescherming	532	878	988	988	1.113	1.113
68675 Aanpak invasieve exoten	368	523	636	336	336	336
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	9.719	9.848	12.927	12.911	13.348	13.605
68914 Subsidie vervoer opvang gewonde wilde dieren	0	250	125	125	0	0
69023 Subsidieplafond soorten	449	465	0	0	0	0
69389 Achtervang budgetschuif POP3	0	0	890	0	0	0
69440 Gebiedsontwikkeling Maasheggen	375	0	0	0	0	0
69469 Subsidieregeling invasieve exoten	169	0	0	0	0	0
69543 Subsidieplafond SILG 25 prev faunaschade	0	-29	0	0	0	0
69590 Passieve soortenbescherming	0	35	0	0	0	0
69591 Faunaschade en schadepreventie	0	0	260	260	260	260
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	0	1.370	445	0	0	0

Programmagbegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69700 Natuur inclusief naisoleren	96	1	0	533	0	0
69707 Nadere subsidieregels preventie faunaschade	84	42	0	0	0	0
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	111	239	174	174	174	174
69851 Exploitatiesubsidie Faunabeheereenheid	378	390	493	493	493	493
69859 SPUK L29 Monitoring	128	0	0	0	0	0
69938 Natuurbeheer eigen gronden	48	208	317	267	267	267
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	32.301	37.674	40.962	38.486	37.529	36.025
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied						
60603 Stelpost natuurpact 2013	0	0	0	0	0	0
60640 L37 SPUK RPMP PASmelders	0	15	0	0	0	0
60660 L16 SPUK Verwijderen bamboe	0	60	0	0	0	0
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	0	75	1.425	0	0	0
60690 L16 SPUK Watercrassula	0	368	303	0	0	0
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	0	93	29	0	0	0
60692 L16 SPUK ZLSM	0	0	0	0	0	0
60730 L16 SPUK kalkgraslanden miljoenenlijn	0	50	0	0	0	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	0	47	262	0	0	0
60732 L16 SPUK Leukderbeek	0	0	1.100	0	0	0
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	0	0	40	0	0	0
60734 L16 SPUK verbindingszones Schiepersberg	0	10	0	0	0	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0	90	0	0	0	0
60736 L16 SPUK Altweerterheide	0	1.200	0	0	0	0
60748 Samenwerking agrarirs in gebiedsprocessen	0	200	200	200	200	200

Programmagbegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60750 Realisatie natuurcompensatie	0	262	0	0	0	0
60759 Limburgse Biodiversiteitsmonitor	0	221	821	821	821	0
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	0	500	500	0	0	0
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910	6.910	6.910	6.910	0	0
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	21.425	12.392	11.547	12.761	0	0
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	-1.476	353	3.620	3.620	8.620	8.620
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	110	1.644	1.719	1.639	1.639	0
69180 Werkbudget stikstofreductie natuurverbeterin	-17	41	0	0	0	0
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	8.867	17.466	3.890	0	0	0
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.830	1.027	1.384	0	0	0
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	1.497	1.868	4.045	0	0	0
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	1.342	0	0	0	0	0
69689 Doorberekende personeelskosten	2.350	3.888	3.535	3.520	3.512	3.442
69694 RPML procesmiddelen	2.633	1.503	1.000	1.000	0	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	3.320	340	229	0	0	0
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	9.393	18	50	372	500	643
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	1.792	-357	-8	0	0	0
69834 MGA1 overige kosten belast KVH	0	0	0	0	0	0
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	516	0	0	0	0	0
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	324	576	0	0	0	0
69896 Uitvoeringskosten LPLG	0	0	0	0	0	0
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	0	0	2.282	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	60.816	50.858	44.881	30.843	15.291	12.905
1.1.3 Landschap						
60518 All4Biodiversity EU Life	13	196	0	0	0	0
60661 Reservering middelen landschapselementen	0	59	0	0	0	0
60667 Ondersteuning natuurbrandpreventie	0	56	379	0	0	0
60668 Procesmiddelen PLA	0	14	14	14	14	14
60763 Exploitatiesubsidie Steunpunt Landschapsbeheer	0	0	400	400	400	400
60770 DU Nationale Parken	0	0	0	0	0	0
60802 Nationale Parken	0	634	845	0	0	0
60808 Uitv achterstallig beheeronderh prov gronden	0	0	0	1.300	0	0
68127 Maasgaard	0	-230	0	0	0	0
68166 POP3 Leader subsidies	-2	0	0	0	0	0
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	18	36	37	37	37	37
68596 Brandstof wagenpark PLA	3	15	15	15	15	15
68676 Grensparken	220	240	240	100	60	60
68731 Vermaatschappelijking	0	87	111	122	0	0
68856 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	14	0	0	0	0	0
69197 Nota Landschap verbindt Limburg	227	57	0	0	0	0
69269 POP3 Leader organisatiekosten	-2	0	0	0	0	0
69648 Subsidieregeling landschapselementen	99	1.310	0	0	0	0
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	307	20	434	0	0	0
69690 Doorberekende personeelskosten	876	736	684	681	679	666
69782 Landschapsbeheer	210	304	646	666	666	666
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weerterland en ZLimburg	241	228	228	228	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	2.222	3.761	4.033	3.563	1.872	1.858
Totaal 1.1 Natuur en landschap	95.340	92.293	89.876	72.892	54.693	50.788
1.2 Land- en tuinbouw						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1.2.1 Land- en tuinbouw						
68007 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0	0	0
69226 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	0	0	0	0	0	0
69230 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.2.1 Land- en tuinbouw	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	0	0	0	0	0	0
1.3 Water						
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem						
60507 L31 Duurzaam Schoon Grondwater 2025	664	759	0	0	0	0
60635 E102 SPUK subsidies Waterveiligheid 2426	0	5.000	0	0	0	0
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveiligheid 2426	0	90	0	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	0	500	0	0	0	0
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	0	2.337	0	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	0	1.054	0	0	0	0
60715 Subs Deltaplan Hoge Zandgronden prior geb	0	0	2.300	3.700	0	0
60746 LLTB Waterwinst nitraatresidumetingen	0	235	235	235	0	0
60815 SPUK E102 Interreg NWE Flas Flood Breaker	0	50	0	0	0	0
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	0	35	0	0	0	0
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	52	54	55	55	55	55
64081 Oppervlaktewater algemeen	281	295	304	304	304	304
65689 Grondwaterbeheer algemeen	146	383	705	705	705	705
66046 Grondwatermonitoring	392	668	689	689	689	689
67990 Deltafonds Limburg	454	0	0	0	0	0
67991 POP3water	-108	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68060 Doorberekende personeelskosten	571	1.110	1.060	1.055	1.053	1.032
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	195	196	196	195	195	191
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	389	393	392	391	390	382
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	25	26	27	27	27	27
68928 Brandstof wagenpark Water	8	8	8	8	8	8
69288 Waterprogramma 20222027	74	92	161	161	0	0
69500 Werkbudget wateroverlast en hoogwater	0	0	0	0	0	0
69642 Fysieke invest POP3 integraal water par 2a	-1	0	0	0	0	0
69739 Klimaatadaptatie	0	826	25	0	0	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	583	490	13.600	5.537	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	2.217	3.000	0	0	0	0
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	605	0	0	0	0	0
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	0	250	1.000	750	0	0
69999 Subsidie riskfactory	250	250	0	0	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	6.796	18.100	20.759	13.813	3.427	3.394
1.3.2 Waterveiligheid Maas						
60682 Zuidelijke Maasdal	0	0	3.000	0	0	0
65052 Procesmiddelen Maasdal	106	125	125	125	125	125
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	0	0	1.500	0	0	0
67946 Kapitaallasten	307	307	307	307	307	307
68041 Doorberekende personeelskosten	652	980	959	954	952	933
68839 Uitgaven OW Ooijen Wanssum exploitatie	61	0	0	0	0	0
68907 Koploper Oeffelt MIRT	0	720	0	0	0	0
69359 Systeemmaatregel Well	4.000	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69361 Systeemmaatregel Baarlo	0	50	0	950	0	0
69617 Procesmiddelen verkenningfase WRL	312	54	0	0	0	0
69663 Systeemmaatregel ThornWessem	0	500	0	0	0	0
69840 Jachthaven Venlo	0	248	0	0	0	0
69957 Verkenningkosten Vierwaarden	0	791	0	0	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	5.438	3.775	5.891	2.337	1.385	1.366
1.3.3 Bodemvitalisering						
69953 Bodemvitaliteit	350	500	440	390	0	0
69955 Doorberekende personeelskosten	0	16	103	103	102	100
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	350	517	543	493	102	100
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)						
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	0	0	90	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	0	0	116	0	0	0
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	0	0	1.569	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	0	0	494	0	0	0
60812 Doorberekende personeelskosten	0	0	844	840	838	822
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	0	0	630	0	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	0	0	726	0	0	0
69999 Subsidie riskfactory	0	0	250	250	0	0
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	0	0	4.720	1.090	838	822
Totaal 1.3 Water	12.585	22.392	31.912	17.733	5.752	5.682
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	107.924	114.685	121.788	90.625	60.444	56.470
2 Samen leven en bestaanszekerheid						
2.1 Sociale agenda						
2.1.1 Sociale agenda						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60366 Burgerkracht Limburg	2.768	2.858	2.949	2.949	2.949	2.949
60594 Actieplan armoede en laaggeletterdheid	0	0	0	0	0	0
60637 Amendement 185 Limburg gezond vooruit	0	500	0	0	0	0
60643 Integrale aanpak arbeidsmigratie	0	345	0	0	0	0
60649 L1 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven S	0	0	0	0	0	0
60651 L2 Subs LA sticht vereniging coöperatie S	0	0	0	0	0	0
60707 Proceskosten kansrijke vernieuwingen	0	50	600	0	0	0
60768 Subs reg armoede en laaggeletterdheid 2527	0	845	950	750	0	0
60799 Gratis bibliotheeklidmaatschap	0	1.082	0	0	0	0
63349 CUBISS Limburg	1.549	1.600	1.651	1.651	1.651	1.651
63350 Maatschappelijke organisaties subsidie	3.179	3.520	3.723	3.723	3.723	3.723
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	298	79	12	12	362	362
65089 Beleidsontwikkeling welzijn en jeugdzorg	0	0	0	0	0	0
67706 Beleidsregels bibliotheekvernieuwing opdr	0	0	56	56	56	56
67707 Maatschappelijke organisaties opdrachten	3	22	22	22	22	22
68016 Doorberekende personeelskosten	1.012	941	1.164	1.159	1.156	1.133
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	49	49	49	49	49	48
69086 Opstellen uitvoeringsprog Sociale agenda	0	0	0	0	0	0
69145 SAL 2023 lijn 1 Opgroeien en ontplooi	335	50	0	0	0	0
69146 SAL 2023 lijn 2 Kans op ontwik en werk	93	39	0	0	0	0
69152 Subs Regeling Brede Participatie	131	221	0	0	0	0
69189 Participatie en inclusie vh amendement 50	0	318	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69190 SAL 20202023 amendem 52 Laaggeletterdheid	220	0	0	0	0	0
69191 SAL 20202023 amendement 52 Armoede	65	0	0	0	0	0
69218 SAL 2023 Subsidieregeling Sociale Agenda	611	0	0	0	0	0
69257 Beleidsbrief Integratie	53	0	0	0	0	0
69405 Toegankelijkheid zorg motie 2697	24	0	0	0	0	0
69448 Programma Vitaal Gezond	16	93	0	0	0	0
69981 Terugdringen armoede en laaggeletterdheid	220	1.005	750	0	0	0
69982 Veilige kansrijke gezonde jeugd	16	1.500	2.270	0	0	0
69983 Sociale cohesie en gemeenschapszin	0	367	200	0	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	10.642	15.483	14.396	10.371	9.968	9.945
Totaal 2.1 Sociale agenda	10.642	15.483	14.396	10.371	9.968	9.945
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
60546 L2 Dorpendeals grote initiatieven	0	0	0	0	0	0
60547 L2 Dorpendeals kleine initiatieven	0	0	0	0	0	0
60650 L2 Dorps en buurtgerichte aanpakken	0	0	0	0	0	0
60652 Uitvoeringskosten Subsidieregeling LA S	0	42	42	42	0	0
60712 L2 Uitvoeringsplannen dorsperichte aanpak	0	0	1.000	1.000	0	0
60716 Gebiedsgerichte wijkenaanpak	0	2.000	4.000	4.000	0	0
60791 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch sociaal	0	241	670	0	0	0
60792 LA Initiatieven stichtverenigingcop soc	0	355	1.000	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60800 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven S	0	92	0	0	0	0
60801 Subs LA sticht vereniging coöperatie S	0	145	0	0	0	0
68017 Doorberekende personeelskosten	194	633	554	552	551	540
68175 Subsidieregeling opruimen drugsafval Limb	176	265	0	0	0	0
69119 Wijkaanpak Vastenavondkamp Venlo	102	1.575	0	0	0	0
69275 Tegengaan van ondermijning	55	55	0	0	0	0
69277 Veilig buitengebied	150	0	0	0	0	0
69984 Procesmiddelen	41	250	300	0	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	718	5.653	7.566	5.594	551	540
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	718	5.653	7.566	5.594	551	540
2.3 Sport en bewegen						
2.3.1 Sport en bewegen						
67072 Bijzonder in Beweging	0	3	0	0	0	0
67885 Subs Regeling Sportakplatforms	2.264	3.038	2.774	2.774	2.774	2.774
68023 Doorberekende personeelskosten	482	340	446	445	443	435
68647 Jeugdfonds Sport en Cultuur	114	118	121	121	121	121
69207 Kansrijke vernieuwingen	230	0	0	0	0	0
69209 Subs Regeling Sport en bewegen voor senioren	4	0	0	0	0	0
69210 Subs Regeling Sport en bewegen voor jeugd	13	0	0	0	0	0
69312 Subsidieregeling opleiding jeugdtrainers	24	0	0	0	0	0
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	305	1.416	1.366	1.366	1.216	1.216
69735 Sport en bewegen voor senioren en jeugd	68	0	0	0	0	0
69871 Subsidieregeling bovenlok evenementen	31	69	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69872 Subsidieregeling topsport evenementen	246	254	250	250	0	0
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	3.781	5.237	4.957	4.956	4.554	4.546
Totaal 2.3 Sport en bewegen	3.781	5.237	4.957	4.956	4.554	4.546
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	15.141	26.373	26.920	20.921	15.074	15.030
3 Werken aan de toekomstige economie						
3.1 Vestigingsklimaat van morgen						
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen						
60564 Actielijn Toerisme 322	0	1.853	400	0	0	0
60578 Procesmidd strategische acquisitie 321	0	96	0	0	0	0
60669 HUB Dataportaal vrijetijdseconomie	0	225	0	0	0	0
60724 Innovatie in het brede MKB 423	0	205	0	0	0	0
60725 Procesmiddelen ZLSM	0	75	0	0	0	0
60786 Duurzame verankering TEFAF	0	150	0	0	0	0
63252 NV Industriebank LIOF	0	0	0	0	0	0
63253 Knelpuntenfonds	145	1.500	300	0	0	0
63258 Uitvoeringsprogramma economie en innovatie	66	82	85	85	85	85
65008 Technische bijstand Europese programma's	0	0	0	0	0	0
67382 Exploitatiesubsidie LHB	-3	0	0	0	0	0
67903 Kapitaallasten	0	1.400	0	0	0	0
68000 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0	0	0
68006 Doorberekende personeelskosten	433	1.497	1.342	1.336	1.333	1.307
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	774	342	419	400	0	0
68554 REBIS	0	0	0	0	0	0
68926 Partnership TEFAF	300	300	300	300	0	0
69238 MEB 21 BISC1	0	20	0	0	0	0
69239 MITregeling	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69246 MEB 52 Strategisch ondernemerschap	460	136	0	0	0	0
69247 MEB 53a Bruisend Ecosysteem	1.211	126	0	0	0	0
69253 MEB 74 InternatEconomische Relaties	5	0	0	0	0	0
69601 SPUK omzetederving watersnoodramp 2021	0	184	0	0	0	0
69863 DU Aanpak vakantieparken	0	0	0	0	0	0
69972 LIOF Trade	473	0	0	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	3.866	8.191	2.846	2.121	1.418	1.392
3.1.2 Industrie en vakmanschap						
68001 Doorberekende personeelskosten	769	0	0	0	0	0
69238 MEB 21 BISCi	20	0	0	0	0	0
69249 MEB 6 Brightlands Inst Supply Chain Man	387	0	0	0	0	0
69601 SPUK omzetederving watersnoodramp 2021	339	0	0	0	0	0
69713 Interreg Crossroads VLNL	49	0	0	0	0	0
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	1.564	0	0	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport						
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	0	0	2.893	0	0	0
66052 Kapitaallasten	244	203	203	203	203	203
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	5.500	9.860	12.040	5.500	5.500	5.500
67720 Procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	12	158	50	0	0	0
67753 Stichting Klachtentelefoon MAA	60	100	83	83	83	83
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	16	31	33	33	33	33
67895 Toev voorz luchthavengeb gebouwen	73	73	73	73	73	73
68004 Doorberekende personeelskosten	204	227	152	151	151	148

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	97	98	98	98	97	96
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	0	600	0	0	0	0
69220 Kapitaallasten reserve SIS	7.744	0	0	0	0	0
69639 Procesmiddelen amendement 145 MAA	0	0	0	0	0	0
69683 Bijdrage Omgevingsfonds MAA	1.750	1.602	1.602	1.752	1.752	1.192
69749 Vortex schade	0	133	0	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	15.700	13.085	17.225	7.892	7.891	7.326
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	21.130	21.276	20.071	10.013	9.309	8.718
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
60508 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 2	0	513	19	0	0	0
60517 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 2	381	1.046	649	464	0	0
60542 Procesmiddelen Innovaties Brede MKB 423	28	73	0	0	0	0
60568 MIT regeling tlv PR Economie	0	0	0	0	0	0
60579 Procesmiddelen innovatieve ecosystemen 422	0	2.300	0	0	0	0
60588 ET actielijn innovatief bedrijfsleven	0	719	500	0	0	0
60589 ET actielijn innovatieve ecosystemen	0	1.000	500	0	0	0
60591 ET actielijn majeure projecten	0	2.300	2.500	0	0	0
60593 Procesmiddelen Innovatief Bedrijfsleven 421	12	113	0	0	0	0
60689 Interreg Europe Project RISEMEDEU	0	6	18	15	11	5
60723 Actielijn innovatief bedrijfsleven 421	0	325	0	0	0	0
60795 Sprint Subsidies	0	0	3.000	0	0	0
60796 Economische Frontrunners	0	0	6.000	0	0	0

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
67755 Kennisas project ITEM	400	0	0	0	0	0
67898 University College	3.500	200	0	0	0	0
68002 Doorberekende personeelskosten	1.262	1.703	1.953	1.945	1.941	1.902
68153 BC Healthy Eating and Food Innovation	589	550	261	0	0	0
68296 KennisAs project LIME	650	0	0	0	0	0
68766 CHILL	500	500	500	500	500	500
68884 Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
69037 Interregproject Digital DeConstruction	19	0	0	0	0	0
69235 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	0	0	0	0	0	0
69268 Europese cofinanciering	1.452	0	0	0	0	0
69446 Procesgeld en Nationale en Europese fondsen	400	0	0	0	0	0
69608 Stelpost BMHC PS 2462022	0	0	0	0	0	0
69609 Stelpost BSSC PS 2462022	0	0	0	0	0	0
69610 Stelpost Brightlandsbreed PS 2462022	0	0	0	0	0	0
69637 Stelpost BCGV Voorjaarsnota 2022	0	0	0	0	0	0
69793 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	0	0	0	0	0	0
69797 Brightstart	0	0	0	0	0	0
69897 NV Industriebank LIOF	2.882	2.682	2.768	2.768	2.768	2.768
69898 Technische bijstand Europese programma's	1.173	1.180	1.180	1.180	1.180	1.180
69902 MEB 21 MKB innovatieprogramma LIOF	1.736	968	0	0	0	0
69903 MITregeling	832	1.235	1.000	1.000	1.000	1.000
69964 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 1	77	230	133	92	0	0
69965 Cofin Vestigingsklimaat v morgen actielijn 3	0	197	86	61	0	0
69966 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 1	251	661	399	285	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	16.147	18.500	21.466	8.310	7.399	7.355
3.2.2 Brightlands						

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60505 Procesmiddelen Campussen	19	161	0	0	0	0
60516 Procesmiddelen BCC BMHC en BSSC	22	11	0	0	0	0
60520 Procesmiddelen Expo Real	108	165	0	0	0	0
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	28	127	85	0	0	0
60644 LimburgInnovatie Kwartier Zorg	0	40	0	0	0	0
60797 BCGVprojecten	0	497	0	0	0	0
60798 Brightlands Startup Challenge	0	150	0	0	0	0
67767 Procesmiddelen Kennis As Brightlands	14	17	0	0	0	0
68215 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling BLMHC	250	5	0	0	0	0
69079 Brightlands Coordinatie	20	16	0	0	0	0
69083 Procesm Brightlands Chemelot Campus	0	0	0	0	0	0
69084 Procesm Brightlands Maastricht Health Camp	0	0	0	0	0	0
69124 Procesmiddelen Smart Services Campus	0	0	0	0	0	0
69293 Startupprogramma Brightlands 2023	100	0	0	0	0	0
69668 Brightlands Office en branding	65	65	0	0	0	0
69792 Project GRILL	874	0	0	0	0	0
69798 Regmed XB	235	0	0	0	0	0
69870 Brightlands Communicatie	500	500	500	0	0	0
69907 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	12	8	0	0	0	0
69913 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	106	494	0	0	0	0
69914 Project Smart Health Alliantie Limburg	0	500	0	0	0	0
69915 Brightlands Startup League	750	750	750	0	0	0
69927 Kapitaallasten	3.575	4.812	3.672	3.032	3.065	2.826
69928 Doorberekende personeelskosten	988	993	1.113	1.108	1.105	1.083

Programmagbegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 3.2.2 Brightlands	7.666	9.311	6.120	4.140	4.170	3.909
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	23.812	27.811	27.585	12.450	11.569	11.264
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt						
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt						
60509 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 2	0	0	420	30	0	0
60510 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 3	0	370	175	30	0	0
60765 Talent Charter	0	720	2.160	720	0	0
68013 Doorberekende personeelskosten	448	673	665	662	661	648
68091 Arbeidsmarktdata	41	102	73	73	73	73
69131 GIP Euregio Rijn Waal	6	11	11	11	11	11
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	97	162	162	162	162	162
69133 GIP Aachen Eurode	187	304	304	304	304	304
69134 GIP Maastricht	274	451	422	422	422	422
69241 MEB31 Kwalitatief toekomstbest onderwijs	35	6	0	0	0	0
69242 MEB 32 Veerkrachtige beroepsbevolking	8	0	0	0	0	0
69934 Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur 51	26	484	125	50	0	0
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	513	72	38	38	0	0
69936 Vraag en aanbod in balans 53	350	75	38	38	0	0
69967 Cofin Arbeidsmarkt en Onderwijs actielijn 1	0	1.260	950	40	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.985	4.690	5.541	2.579	1.632	1.619
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.985	4.690	5.541	2.579	1.632	1.619
3.4 Verduurzaming en circulaire economie						
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie						
60506 Procesmidd Verduurz en Circ bedrijfsleven	0	5	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60569 Prioritaire bedrijfsketensecosystemen	0	1.122	0	0	0	0
60583 Communicatie en kennisdeling 226	0	35	25	0	0	0
60584 Menselijk kapitaal onderwijs 224	0	25	50	0	0	0
60585 Ecosysteem 225	0	175	0	0	0	0
60670 Circulair Bouwend Programma	0	146	0	0	0	0
60688 Duurzaam Chemelot	0	400	0	0	0	0
60726 Chemelot proposities Clean Industrial Deal	0	500	0	0	0	0
60783 Kosten tbv aankoop gronden Graetheide	0	466	1.000	0	0	0
60794 Blue Circle Olefines	0	0	300	0	0	0
60841 Proceskosten Sea Eagle	0	25	375	0	0	0
69082 Procesmiddelen Circulaire Economie	19	0	0	0	0	0
69260 CEL actielijn 3 Goede Voorbeeld	40	0	0	0	0	0
69261 CEL actielijn 1 Omdenken	84	0	0	0	0	0
69262 CEL actielijn 2 Samenwerking	212	16	0	0	0	0
69263 CEL actielijn 4 Delen	261	0	0	0	0	0
69271 Inrichting Technische VeiligheidsCommissie	0	0	0	0	0	0
69303 CEL actielijn 5 Circulair Agenderen	105	0	0	0	0	0
69444 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling Chemelot	38	249	0	0	0	0
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	5	1	0	0	0	0
69751 Strategisch Integraal Action Plan CE	6	0	0	0	0	0
69850 Veilige omgeving Pilot Chemelot	37	72	0	0	0	0
69892 Full proposal CEL4LIFE 20252028	0	52	32	32	32	95
69900 REBIS	65	67	69	69	69	69
69904 Brightsite	2.250	0	0	0	0	0
69908 CEL LIOF Ontwikkelprogramma	0	450	0	0	0	0

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69929 Doorberekende personeelskosten	327	935	721	718	716	702
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	27	155	111	109	54	0
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	3.477	4.897	2.683	929	872	866
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	3.477	4.897	2.683	929	872	866
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						
60823 Stelpost uitvoeringskosten GLBNSP	0	0	0	0	0	1.604
69227 LLA1b Missiegedreven innoveren Campus	154	73	0	0	0	0
69228 LLA2 Circulair produceren	21	0	0	0	0	0
69229 LLA3 Sterker in de markketen	20	160	0	0	0	0
69267 LLA1a Transitie GLBPOP naar GLBNSP	0	0	0	0	0	0
69865 Cofinanciering GLBNSP GroenBlauwdierenwelz	241	2.805	0	0	0	0
69918 Doorberekende personeelskosten	594	510	723	720	718	704
69919 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	250	751	0	0	0	0
69920 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	157	58	30	0	0	0
69921 Uitvoeringskosten GLBNSP	1.491	1.400	1.400	1.400	1.256	0
69960 Cofin GLBNSP samenwerking EIP oper groepen	0	609	2.318	0	0	0
69962 Cofin GLBNSP Kennisverspreiding en informatie	0	292	292	0	0	0
69968 Cofinanciering Land en tuinbouw	168	633	599	100	0	0
69978 Opgavegericht innoveren	260	1.260	2.905	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69979 Strategisch verbinden	151	1.394	395	75	0	0
69980 Limburgse land en tuinbouw in beeld	23	295	522	200	0	0
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	3.530	10.241	9.183	2.495	1.975	2.308
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	3.530	10.241	9.183	2.495	1.975	2.308
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	53.933	68.915	65.064	28.465	25.357	24.776
4 Nieuwe energie en leefmilieu						
4.1 Nieuwe energie						
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen						
60574 Procesmiddelen uitvoeringsplan Duurzaamheid	0	125	68	51	0	0
60580 SPUK CDOKE Procesmidd UP Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0
60698 DU Versterking vergunningverl maatwerkaanpak	0	408	0	0	0	0
60700 SPUK K28 Subsidies proceskst Energiehubs 2025	0	1.000	0	0	0	0
60701 SPUK K28 Uitvoeringskst regeling Energiehubs	0	45	0	0	0	0
60702 SPUK K28 Spoor 2 Samenwerking en kennisdeling	0	120	0	0	0	0
60703 SPUK K28 Energiekansenkaart incl monitoring	0	80	0	0	0	0
60704 SPUK K28 Procesmiddelen LimbUitvoeringsprogr	0	60	0	0	0	0
67937 Kapitaallasten	11.400	0	0	0	0	0
68048 Doorberekende personeelskosten	1.178	1.177	1.786	1.778	1.774	1.739
68698 Warmtenet ZuidLimburg BSA	-1.057	463	594	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68894 Cofinanciering ELENAsubsidie	0	0	0	0	0	0
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	409	0	0	0	0	0
69399 PES 2 AL 1 Toekomstbest infrastructuur	69	0	0	0	0	0
69400 PES 2 AL 2 Innovatie en vakmanschap	50	6	0	0	0	0
69401 PES 2 AL 3 Kansen voor Limburgse warmte	50	0	0	0	0	0
69402 PES 2 AL 4 Soc eerlijke energietransitie	0	0	0	0	0	0
69403 PES 2 AL 5 Het Goede voorbeeld	25	0	0	0	0	0
69426 PES 2 Procesmiddelen	0	0	0	0	0	0
69587 PES2 Nadere Subsidieregels warmtenetten	120	0	0	0	0	0
69603 PES2 OPZuid energieopslag en omzetting	238	1.388	0	0	0	0
69605 PES2 Subs Aanjagen gem proj verduurz won	100	0	0	0	0	0
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	0	215	215	0	0	0
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	509	619	0	0	0	0
69760 SPUK CDOKE	1.358	3.571	-45	-45	0	0
69796 Interreg BLNL MAI Home	186	0	0	0	0	0
69886 Aanpak energiearmoede toezegging 9012	50	0	0	0	0	0
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	286	460	454	0	0	0
69975 Cofinanciering Energie Europese subsidies	0	200	0	0	0	0
69996 Proces en voorbereidingskosten Energie	16	9	0	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	14.987	9.945	3.073	1.784	1.774	1.739
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving &						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
warmte en grootschalige opwek.						
60713 SPUK J118 Ontzorging verduurz kl ondernemingen	0	1.411	0	0	0	0
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	0	56	56	19	0	0
69691 Doorberekende personeelskosten	943	1.144	785	782	780	764
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	296	1.105	610	0	0	0
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	7	304	853	290	0	0
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.246	4.019	2.304	1.090	780	764
Totaal 4.1 Nieuwe energie	16.233	13.964	5.377	2.874	2.554	2.503
4.2 Gezond en veilig leefmilieu						
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu						
60706 Bijdrage OGcamera	0	145	0	0	0	0
60708 Aanpak afval en CE	0	50	0	0	0	0
60793 Uitvoering beleidskader leefmilieu	0	95	275	35	0	0
63391 Uitvoering NMP BWL	0	0	0	0	0	0
67641 Procesmiddelen milieuvadvis	93	166	172	172	172	172
68051 Doorberekende personeelskosten	971	1.178	1.186	1.181	1.178	1.155
68637 Impuls omgevingsveiligheid	14	0	0	0	0	0
69388 Procesgeld militaire luchthavens	45	42	133	27	9	9
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	37	52	0	0	0	0
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	34	27	0	0	0	0
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	74	204	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69742 Verbetering leefomgeving	86	0	0	0	0	0
69997 Proces en voorbereidingskosten Leefmilieu	0	50	0	0	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.354	2.011	1.766	1.415	1.360	1.336
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving						
60531 DU Versterking vergunningverl maatwerkaanpak	112	23	0	0	0	0
60820 Bodemtaken RUD Noord	0	150	150	150	150	150
63119 Procesmiddelen VTH	32	134	138	138	138	138
63120 Toezicht en handhaving	0	0	0	0	0	0
63122 Bestuursdwang	23	129	133	133	133	133
63123 Wet Hygveiligheid zweminrichtcatCD	126	123	127	127	127	127
63127 Milieu Klachten Telefoon	12	11	12	12	12	12
63736 Handhavingsbeleidprocedures	0	0	0	0	0	0
64038 Groene Brigade	83	27	28	28	28	28
67594 Provinciale bijdrage RUDNoord	218	94	308	308	308	308
67955 Kapitaallasten	7	7	0	0	0	0
68053 Doorberekende personeelskosten	7.017	7.712	7.943	7.909	7.891	7.734
68119 DU Besluit Risico Zware Ongevallen BRZO	126	163	168	168	168	168
68584 Leasetermijnen wagenpark VTH	108	124	128	128	128	128
68594 Brandstof wagenpark VTH	17	23	24	24	24	24
68871 Provinciale bijdrage RUDZLODZL	11.339	13.519	13.519	13.519	13.519	13.519
69722 Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	0	62	21	21	0	0
69803 Stelpost ZRKvoorstellen VTH	0	0	0	0	0	0
69990 Uitvoering bodemsanering	60	277	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	19.280	22.579	22.699	22.665	22.626	22.469
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	20.634	24.590	24.465	24.080	23.986	23.806
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	36.866	38.554	29.841	26.954	26.539	26.309
5 Leefbare steden en dorpen						
5.1 Leefbare steden en dorpen						
5.1.1 Leefbare steden en dorpen						
60646 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven F	0	42	0	0	0	0
60647 Subs LA Stichting vereniging coperati F	0	1.353	0	0	0	0
60648 Subs LA gebiedsger publ initiatieven F	0	700	0	0	0	0
60787 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch fysiek	0	708	1.100	0	0	0
60788 LA Initiatieven stichtverenigingcop fysiek	0	1.147	4.000	0	0	0
60789 LA Gebiedsger publ initiatieven fysiek	0	7.300	12.000	0	0	0
60790 Uitvoeringskst subs reg Leefbaarheidsaanpak	0	86	0	0	0	0
68024 Doorberekende personeelskosten	594	1.970	2.576	2.565	2.559	2.509
69175 Procesmiddelen Kwaliteit Limburgse Centra	3	5	0	0	0	0
69270 Subsidie Gemeenschapsaccommodaties 2024	498	0	0	0	0	0
69329 Samenwerkingsagenda gemeente Vaals	0	268	0	0	0	0
69363 1e Samenwerkingsagenda gemeente Landgraaf	290	0	0	0	0	0
69456 Samenwerkingsagenda gemeente Brunssum	0	1.000	0	0	0	0
69618 Samenwerkingsagenda gemeente Venlo	0	1.185	0	0	0	0
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	1.000	35	415	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69684 2e Samenwerkingsagenda gemeente Weert	0	0	0	0	0	0
69701 2e Samenwerkingsagenda gemeente Peel en Maas	750	0	0	0	0	0
69702 Samenwerkingsagenda gemeente Heerlen	1.000	0	0	0	0	0
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	155	452	584	409	0	0
69719 Samenwerkingsagenda gemeente Stein	0	600	0	0	0	0
69725 Samenwerkingsagenda gemeente Maasgouw	0	115	0	0	0	0
69888 Proces en voorbereidingskst PR Leefbaarheid	100	314	0	0	0	0
69988 Leefbaarheid	23	0	0	0	0	0
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.413	17.279	20.675	2.975	2.559	2.509
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte						
60570 Limburg Centraal	15	685	0	0	0	0
60709 SPUK J210J6 Nadere subsidieregels FLOW	0	1.865	0	0	0	0
60710 SPUK J210 Uitvoeringskosten subsidieregel FLOW	0	27	0	0	0	0
60711 Nadere subsidieregels FLOW regionale afspraken	0	3.100	0	0	0	0
60825 Plancapaciteitsmonitor	0	0	100	350	100	100
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	1	14	15	15	15	15
68038 Doorberekende personeelskosten	2.049	2.172	1.677	1.670	1.666	1.633
68723 Actieplan Wonen Zuid Limburg	3	9	0	0	0	0
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	0	100	0	0	0	0
69193 Subsidieregels Stimulering Wonen 20202023	293	0	0	0	0	0
69194 Versnellen Limburgse Agenda Wonen	3	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69195 Fundament Limburgse Agenda Wonen	0	0	0	0	0	0
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	-4	0	0	0	0	0
69619 Subs Onderst Anal KK woningb proj	43	0	0	0	0	0
69650 Cofinanciering SPUK Flex woningbouw 2e tr	255	0	0	0	0	0
69657 SPUK Woondeals	101	143	0	0	0	0
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	96	0	0	0	0	0
69860 Proces en voorbereidingsmiddelen PR Wonen	7	200	0	0	0	0
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	99	482	0	0	0	0
69989 Woondeals Provincie	0	1.235	0	0	0	0
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	2.960	10.033	1.791	2.034	1.780	1.747
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte						
60572 DU Novex de Peel	0	125	0	0	0	0
60573 DU Novex ZuidLimburg	0	63	0	0	0	0
60664 DU Ondersteuning ruimtelijk arrangement	0	80	0	0	0	0
60665 DU Omgevingswet	38	38	0	0	0	0
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	0	0	0	0	0	0
63398 Ontwikkelingsgericht werken	58	265	177	177	177	177
63401 Budget RO internationaal	5	0	0	0	0	0
63992 Provinciale Omgevingsvisie	108	306	233	233	233	233
65438 Kostprijs projecten	324	0	0	0	0	0
65443 Algemene kosten	56	63	65	65	65	65
65444 Beheer onroerende eigendommen	397	442	456	456	456	456
67543 Baten en lasten exploitatie grondprojecten	-320	0	0	0	0	0
67942 Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68040 Doorberekende personeelskosten	3.834	3.530	3.334	3.320	3.312	3.246
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	50	11	204	0	0	0
69383 Proceskosten NOVlgebied ZuidLimburg	0	37	0	0	0	0
69544 Voorziening BIE IPSYard	586	0	0	0	0	0
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	143	510	0	0	0	0
69593 SPUK Novi de Peel	231	59	0	0	0	0
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	0	160	0	0	0	0
69862 DU POVI	0	175	0	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.511	5.865	4.469	4.251	4.244	4.178
5.1.4 Bodem en ondergrond						
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	4	25	0	0	0	0
60738 Kennisontwikkeling binnen Instituut I3ML	0	200	200	200	200	200
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	2	29	30	30	30	30
68052 Doorberekende personeelskosten	430	675	601	599	597	586
68196 Actieprogramma bodem en ondergrond	70	176	0	0	0	0
68297 Procesmiddelen project mijnwaterschade	0	0	0	0	0	0
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	566	1.984	1.980	630	630	630
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	0	0	0	0	0	0
68984 Woningen Gulikstraat Eyselshoven	4	21	0	0	0	0
69443 Plan van aanpak 20 bodemsanering Chemelot	6	12	0	0	0	0
69824 SPUK Afvoer grondsanering de Straat Roermond	50	3.162	0	0	0	0
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	72	46	0	0	0	0
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	1.204	6.328	2.811	1.458	1.457	1.445

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	14.088	39.505	29.747	10.719	10.040	9.879
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	14.088	39.505	29.747	10.719	10.040	9.879
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen						
6.1 Cultuur						
6.1.1 Cultuur						
60341 Huis voor de Kunsten	2.100	2.169	2.239	2.239	2.239	2.239
60502 Grote volksculturele evenementen	0	575	0	0	0	0
60503 Nieuwe ontwikkelingen Cultuur	203	20	300	0	0	0
60525 Subs bovenlok Evenementen PR SA lijn 624	10	24	0	0	0	0
60556 Uitvoering Groeiplan Noord en MiddenLimburg	0	320	1.000	1.000	0	0
60557 Cultuureducatie met Kwaliteit 2025	0	682	682	682	682	0
60558 Jongerencultuur	0	25	25	0	0	0
60559 Subsidiereregels Festivals en evenementen 2025	0	550	550	550	0	0
60560 Stimuleringsreg bovenlok evenementen 2025	0	320	320	320	0	0
60592 Limburgse musea compensatie energiekst 2024	462	0	0	0	0	0
60760 Compensatie 2025 Limburgse musea	0	1.480	0	0	0	0
60761 DU Verbreding en Vernieuwing Cult Infrastr	0	353	333	333	333	0
63344 Beleidsontwikkeling cultuur Cultuurtank	44	99	102	102	102	102
63373 Bonnefantenmuseum toevoeging voorziening	303	303	303	303	303	303
63374 Limburgs Museum Venlo toev voorziening	257	257	257	257	257	257
63375 Museumplein Limburg toev voorz	247	247	247	247	247	247
63377 Subs Regeling Cultuurplaninstellingen	3.111	0	0	0	0	0
63997 Bonnefantenmuseum belasting en verzek	55	40	41	41	41	41

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
63998 Limburgs Museum belasting en verzek	59	63	65	65	65	65
63999 Museumplein Limburg belasting en verzek	115	127	131	131	131	131
64023 Bonnefantenmuseum	6.342	6.261	6.426	6.426	6.426	6.426
64024 Limburgs Museum Venlo	4.764	5.491	5.347	5.347	5.047	5.047
64025 Stichting Discovery Museum	5.097	5.218	5.385	5.385	5.385	5.385
67452 Bijdrage philharmonie ZuidNederland	2.134	300	0	0	0	0
67704 Beleidskader cultuur opdrachten	160	0	0	0	0	0
67766 Filmfonds Limburg	400	413	426	426	426	426
67918 Kapitaallasten	362	362	354	354	331	224
68018 Doorberekende personeelskosten	1.080	801	1.161	1.156	1.153	1.130
68159 Subsidieregeling festivals en evenementen	404	146	0	0	0	0
68163 Subsidieregeling Subinfrastructuur	1.020	0	0	0	0	0
68258 Cultuureducatie met Kwaliteit 20212024	631	0	0	0	0	0
68736 Stichting Popmuziek Limburg	565	0	200	0	0	0
68814 Cultuurtank Limburg	169	0	0	0	0	0
68887 Kapitaallasten BR Creative City	706	706	706	706	706	706
68888 Kapitaallasten BR Limburgs Museum	187	187	187	187	95	87
68891 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	82	82	82	82	82	43
69137 Subs Regeling bovenlok evenementen 2023	255	0	0	0	0	0
69309 Stichting Van Eyck	205	0	0	0	0	0
69310 Stichting Opera Zuid	444	0	0	0	0	0
69418 Muziekbonden	510	527	544	544	544	544
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	0	0	0	0
69616 Comp Corona 2021 Culturele instellingen	150	0	0	0	0	0
69748 Subsidieregeling Cult infrastructuur 2528	0	7.428	7.660	7.660	7.660	7.490

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69858 Limburgse taal	335	1.772	1.163	1.163	1.173	1.173
69876 Voordekunst	500	0	500	0	0	0
69877 Matching Basis Infrastructuur	0	250	250	250	250	0
69939 Visitatie provinciale musea	60	90	0	0	0	0
69940 Limburgs Museum versterking N en M Limburg	0	500	250	250	0	0
69952 Subsidieregeling Carnavalsevenementen	60	0	0	0	0	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	33.922	38.188	37.237	36.207	33.679	32.066
Totaal 6.1 Cultuur	33.922	38.188	37.237	36.207	33.679	32.066
6.2 Erfgoed						
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie						
60340 Sociaal Historisch Centrum Limburg	543	560	605	605	605	605
60354 Steunpunt Archeologie en Monumenten	153	158	163	163	163	163
60477 Monumentenwacht	747	771	796	796	796	796
60501 Subsidieregeling Kerken 20242027	600	1.550	2.150	0	0	0
60504 Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed	8	950	500	0	0	0
60513 Nadere Subsidieregels Monulisa 20252028	300	850	850	850	850	0
60561 Subsidieregeling erfgoedverhalen	0	100	0	0	0	0
60562 Erfgoeddigitalisering	0	232	232	0	0	0
60563 Coperatie Erfgoed Limburg	0	120	120	0	0	0
60677 Nadere Subsidieregels Monulisa 2024	0	188	0	0	0	0
60678 Subsidieregeling Archeologie 2024	0	176	0	0	0	0
60679 Subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed 2024	0	108	0	0	0	0
60740 Restauratie en verduurz vml Van Horne Kazerne	0	0	1.200	0	0	0
60907 Limb Geschied en Oudheidk Genootschap	230	238	245	245	245	245
65087 Stichting Restauratie Atelier Limburg	503	520	537	537	537	537

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
65481 Depot bodemvondsten	108	113	116	116	116	116
65753 DUitkering restauratie rijksmonumenten	0	3.878	1.939	1.939	1.939	1.939
67635 Archeol onderz Maaspark Well oud ILG	859	422	509	434	0	0
67919 Kapitaallasten	3	3	1	1	1	1
68019 Doorberekende personeelskosten	1.354	1.270	1.147	1.142	1.139	1.117
68222 Erfgoedlab	71	500	500	500	0	0
68224 Actualisatie Cultuurhistorische Waardenkaart	0	0	0	0	0	0
68229 Subs Regeling Kerkenprogramma	2.353	0	0	0	0	0
68230 Bisschoppelijk Centrum Rolduc	994	974	651	775	0	0
68232 Restauratie monumenten	740	3.988	1.997	1.997	1.597	1.597
68234 Inspelen op incidentele ontwikkelingen	140	409	918	0	0	0
68256 Erfgoed OLS	50	170	116	116	116	116
68269 Beleidsmiddelen erfgoed	53	370	355	355	355	355
68650 Publieksfunctie De Vondst	59	121	90	90	0	0
68728 Via Belgica	72	72	72	72	0	0
69155 Subsidieregeling lokale en regionale musea	98	0	0	0	0	0
69157 Erfgoed breed	0	0	0	0	0	0
69291 Subsidieregeling Archeologie 20252027	464	300	300	300	0	0
69292 Subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed 2527	117	200	200	200	0	0
69501 Europees erfgoedlabel	889	420	275	155	0	0
69563 Bijdrage provincie Via Belgica	0	0	0	0	0	0
69571 Subsidieregels Erfgoed 3 Limb Taal	0	0	0	0	0	0
69576 Subsidieregeling Erfgoed 6 Verhalen erfgoed	0	0	0	0	0	0
69726 Subsidieregeling Coöperatieve projecten CEL	120	20	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69727 Subsidieregel Erfgoed 2 Federatie OLS 2023	0	20	0	0	0	0
69728 Subsidieregel Erfgoed 2 Schutterijen 2023	15	5	0	0	0	0
69729 Subsidiereregeling Limburgse taal	146	0	0	0	0	0
69731 Subsidieregel Erfgoed 4 Dig Publieksproj 23	102	24	0	0	0	0
69733 Subsidieregel Erfgoed5 Verenig en vrijw 23	3	38	0	0	0	0
69734 Subsidieregel Erfgoed6 Verhalen erfgoed 2023	49	11	0	0	0	0
69738 Ontwikkeling Kloosterdorp Steyl	0	1.000	0	0	0	0
69750 Hoes veur t Limburgs	79	81	84	84	84	84
69764 Limburgse taal	0	0	0	0	0	0
69861 DU Gebiedsbiografie	0	41	0	0	0	0
69878 Stichting Liberation Route Limburg	15	15	15	15	0	0
69884 Romeins museum Heerlen Thermenmuseum	0	1.000	0	0	0	0
69885 Restauratie Openluchttheater De Lichtenberg	379	0	0	0	0	0
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	12.415	21.985	16.683	11.487	8.543	7.671
Totaal 6.2 Erfgoed	12.415	21.985	16.683	11.487	8.543	7.671
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	46.336	60.173	53.920	47.694	42.222	39.737
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid						
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma						
60109 Reg Org Verkeersv Limb	473	430	443	443	523	568
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	0	249	249	249	249	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.693	1.007	1.153	500	0	0
60555 SPUK Regionale Aanpak Laadinfra Zuid E106B	6	244	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60566 Samenwerking regio's	0	1.000	1.500	0	0	0
60567 Goederenvervoercorridor BO MIRT	0	275	450	0	0	0
60601 Nadere subsidieregels Doortrappen 20252027	0	100	100	100	0	0
60766 SPUK Snelfietsroutes E103 SVD	0	2.275	0	0	0	0
60806 Deelmobiliteitshub	0	0	500	0	0	0
67130 Procesmiddelen mobiliteit	122	217	224	224	224	224
67625 Samenwerking Blueports	32	0	0	0	0	0
67862 Verkeers en vervoersmanagement	739	978	1.067	1.067	1.067	1.067
67929 Kapitaallasten	26	2	2	2	2	2
67931 Kapitaallasten	27	27	27	27	27	27
68029 Doorberekende personeelskosten	2.541	2.323	2.141	2.132	2.127	2.085
68187 Ronde Voorterraat voorheen N300	250	0	500	500	0	0
68190 SmartwayZNL	4.804	40	475	3.100	0	0
68844 Fietsverbinding HeuvelandParkstad	0	160	0	0	0	0
68952 Langjarige verplichtingen	347	380	392	392	392	392
69163 Minder Hinder Aanpak BO MIRT	0	0	35	35	40	0
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	9	10	50	50	200	200
69165 Digitalisering oa Data Top 15BO MIRT	146	77	100	100	100	0
69166 Procesmiddelen Goederencorridor BO MIRT	50	0	0	0	0	0
69168 Clean Energie Hubs BO MIRT	25	0	0	0	0	0
69172 Beleidskader Fiets Fietsprojecten	632	2.303	3.500	0	0	0
69198 Subsidieregels doortrappen 2024	36	0	0	0	0	0
69199 Beleidskader Fiets onderzoek	75	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69200 Snelfietsroute BeekElslooChemelot	145	2.146	0	0	0	0
69202 Dwarsverbindingen project A2 t Vonderen	750	0	0	0	0	0
69204 Doorontwikkeling verkeersmeetnet	164	364	600	372	100	0
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	52	146	186	186	35	0
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	916	1.401	1.815	1.815	1.315	1.065
69326 Slim veilig duurzaam	1.418	1.014	190	0	0	0
69427 A67A73 Parallelbaan Zaarderheiken	0	0	0	1.250	0	0
69468 Verkeerseducatiebeleid Limburg comp BTW	148	0	0	0	0	0
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.026	100	0	0	0	0
69889 Procesmiddelen WAhaven Roermond	32	18	0	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	16.686	17.286	15.698	12.544	6.400	5.628
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	16.686	17.286	15.698	12.544	6.400	5.628
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer						
7.2.1 Infrastructuur						
60638 Amendement 186 Duurzaam en Circulair bouwen	0	435	0	30	132	119
60676 Overdracht N556 Horst aan de Maas	0	1.617	0	0	0	0
60810 DU Verkeersveiligheid	0	247	94	94	94	94
60827 Programmakosten VDL Nedcar	0	1.373	10.125	0	0	0
63280 Wegbeheer algemene kosten	503	544	564	564	564	564
63284 Middelen	52	85	88	88	88	88
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	898	256	264	264	264	264
63286 Schade aan prov wegennietdeclarabel	68	56	58	58	58	58
63287 Recognities	145	155	160	160	160	160
63288 Klussenbestek	473	500	517	517	517	517

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
63289 Groen incl faunavoorziening	64	840	867	867	867	867
63292 Bebording bebakening en wegmeubilair	3	5	5	5	5	5
63293 Openbare verlichting	776	526	563	563	563	563
63294 Bewegwijzering UT GMS	143	192	198	198	198	198
63295 Verkeersregelinstantaties VRI	-95	319	333	333	333	333
63297 Afwatering incl oppervlaktewater	144	140	141	141	141	141
63298 Gladheidsbestrijding	2.192	1.784	1.841	1.841	1.841	1.841
63300 Incidentmanagement	714	794	819	819	819	819
63301 Verhardingen	5	359	357	357	357	357
63303 Kunstwerken incl geluidsvoorzieningen	314	1.066	1.100	1.100	1.100	1.100
63823 Contract CFOOR	4.489	4.856	5.137	5.137	5.137	5.137
64075 Schade door diefstal wegmeubilair	0	8	8	8	8	8
65580 Klein onderhoud steunpunten wegen	52	57	59	59	59	59
65581 Toev odhvoorziening steunpunten wegen	101	101	101	101	101	101
67768 Exploitatiesubsidie ZLSM	249	249	249	249	249	249
67773 Onderhoudsplan infra en opstallen ZLSM	187	185	185	0	0	0
67933 Kapitaallasten infraprojecten	7.663	8.647	11.957	13.911	16.493	16.371
67934 Kapitaallasten BPL	3.838	3.865	4.030	4.030	4.030	4.030
67935 Kapitaallasten bruteringsreserve N280	1.106	1.179	1.538	1.788	3.465	3.465
68033 Doorberekende personeelskosten	10.615	11.702	11.195	11.148	11.122	10.901
68580 Leasetermijnen wagenpark provinciale wegen	466	479	495	495	495	495
68590 Brandstof wagenpark provinciale wegen	125	107	110	110	110	110
68825 Markering	0	0	0	0	0	0
68827 Overige elektrische installaties	111	118	124	124	124	124
68828 Verkeersveiligheid	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68829 Wegaanleg algemene kosten	51	60	61	61	61	61
68830 OMOP verhardingen	17.286	17.588	18.151	18.151	18.151	18.151
68831 Groot onderhoud kunstwerken contract	909	930	959	959	959	959
68832 Onderhoudscontract openbare verlichting	251	269	277	277	277	277
68833 Onderhoudscontracten automaten VRA	181	210	217	217	217	217
68834 Onderhoudscontract buiteninstallatie VRI	330	230	240	240	240	240
68852 Kapitaallasten	0	166	172	172	172	172
69029 Kapitaallasten brut res VDLNedcar	117	6.563	206	206	206	206
69192 Beheer en onderhoud DRIS	57	90	96	96	96	96
69264 Kapitaallasten N266	22	23	108	189	189	189
69299 Kapitaallasten steunpunten	7	7	7	7	7	7
69386 Urgente functionele verkeersveiligheidszaken	65	136	140	140	140	140
69562 Voorbereidingskosten uitrol iVRIs	17	0	0	0	0	0
69634 Kapitaallasten BR N270 OoijenWanssum	721	721	721	721	721	721
69721 Kapitaallasten N270 OoijenWanssum	0	0	0	0	0	0
69740 Stelpost kaplst nota infrastrkapitaalgoed	0	0	0	0	0	894
69741 Stelpost kapitaallasten Risicocomponent	0	0	829	829	829	829
69762 Stelpost nota kapitaalgoederen exploitatie	0	0	0	0	0	0
69763 Stelpost nota kapitaalgoederen kapitaallast	0	0	0	0	0	0
69765 Stelpost verlenging afschr termkapitaallast	0	0	0	0	0	0
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	35	0	0	0	0	0
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	55.449	69.836	75.466	67.424	71.759	72.296
7.2.2 Openbaar vervoer						
60524 DU Voorkomen tariefstijgingen reg OV tarief	6.931	6.931	6.931	6.931	6.931	6.931

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	0	0	0	0	0	0
60527 DU OV aanbod verbeteren en op peil houden	0	13.983	6.989	6.989	6.989	6.989
60528 DU Herijking vergoeding studenten reisproduct	9.353	0	0	0	0	0
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	0	0	0	0	0	0
60596 Verbeteren toegankelijkheid OV	0	0	0	0	0	0
60600 Verbeteren toegankelijkheid OV DU	0	2.849	0	0	0	0
60803 Voorbereiding OVconcessie 2032	0	0	500	0	0	0
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	75.175	97.907	65.381	83.127	83.127	83.127
67869 OVconcessie 1631 ontwikkelruimte	193	237	244	244	244	244
67872 OV projecten	0	0	0	0	0	0
67873 OV projecten monitoring en bedrijfsvoering	436	466	480	480	480	480
68032 Doorberekende personeelskosten	1.037	1.168	1.079	1.075	1.072	1.051
68184 OV Concessie 20162031 Wensbus	17	33	33	33	600	600
68785 Pilot Mobility as a Service MaaS	182	0	0	0	0	0
68849 Kapitaallasten	66	66	66	66	66	66
68966 Nadere subsidieregulering de Wensbus	197	0	0	0	0	0
69211 Procesmiddelen concessieverlenging	-43	390	0	0	0	0
69284 SPUK Programma ERTMS	2.900	0	0	0	0	0
69385 Versnellingskansen openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
69454 Uitvoeringskosten subsidieregulering de Wensbus	0	0	0	0	0	0
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	360	0	0	0	0	0
69557 Herinrichting stationsomgeving Venray	57	2.107	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69791 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2022	-78	0	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	96.782	126.135	81.703	98.945	99.509	99.488
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	152.231	195.970	157.169	166.368	171.268	171.784
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
60630 CEF4 Rhombus Upside III proceskosten	0	250	0	0	0	0
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	0	0	11.752	0	0	0
67928 Kapitaallasten	9	25	103	103	103	103
68031 Doorberekende personeelskosten	633	668	765	762	760	745
68850 Kapitaallasten	1.822	1.250	2.125	3.875	5.625	6.014
69311 Inframaatregelen WeertHamontAntwerpen	0	0	0	4.000	0	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	15	4	139	0	0	0
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	20	75	100	0	0	0
69826 CEF1 Rhombus Works partners	265	1.227	0	0	0	0
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	1.310	0	280	0	0	0
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	78	8	0	0	0	0
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	1.595	0	927	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	5.746	3.505	16.192	8.740	6.488	6.862
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	5.746	3.505	16.192	8.740	6.488	6.862
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	174.662	216.762	189.060	187.652	184.156	184.274
8 Provincie midden in de samenleving						
8.1 Regiodeals						
8.1.1 Regiodeals						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60587 T4 Programma Veiligheid 2e tranche	283	856	0	0	0	0
60739 Regiodeal Parkstad en ZuidLimburg 6e tranche	0	5.000	0	0	0	0
60776 T1 NII Doorontw kenniseecosystduurz ondern	0	1.567	0	0	0	0
60777 T2 NII Talent aantrekken behouden ontwikk	0	133	0	0	0	0
60778 T3 NII Vitale gemeenschappen en pos gezondh	0	808	0	0	0	0
60779 T4 NII Veiligheid	0	605	0	0	0	0
60780 Procesmiddelen RD NLimburg II VATkosten	0	38	0	0	0	0
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	0	88	90	0	0	0
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	0	88	90	0	0	0
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	0	442	338	0	0	0
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	0	88	90	0	0	0
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	0	238	238	0	0	0
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	0	0	471	0	0	0
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energieanalyse hubs	0	0	439	0	0	0
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	0	0	711	0	0	0
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	0	0	165	0	0	0
68037 Doorberekende personeelskosten	380	130	195	194	194	190
69129 Center Court voor Gezondheid	116	1.241	0	0	0	0
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	9.777	0	0	0	0	0
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	599	0	0	0	0	0
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	116	249	0	0	0	0
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	330	0	0	0	0	0

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart I	314	0	0	0	0	0
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschr ondernemen	255	0	0	0	0	0
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	0	0	0	0	0	0
69471 T1P21 Poultry Research Center	960	40	0	0	0	0
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	0	350	0	0	0	0
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	0	1.300	0	0	0	0
69475 T2P25 LIFI	645	0	0	0	0	0
69476 T3P26 Regio in de rugzak	416	0	0	0	0	0
69489 Procesmiddelen VATkosten	0	265	0	0	0	0
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	1.393	2.357	0	0	0	0
69887 Investeringsagenda NoordLimburg	0	1.750	0	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.582	17.632	2.826	194	194	190
Totaal 8.1 Regiodeals	15.582	17.632	2.826	194	194	190
8.2 Betrouwbare en integere overheid						
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen						
60694 Jongerenparticipatieplan 20242027	0	395	0	0	0	0
60782 Staotecomit Limburgse taal	0	10	10	10	0	0
60809 DU Veilig Wonen	0	14	7	0	0	0
63216 Uitbestede werkzaamheden	15	30	31	31	31	31
63217 Werkbezoekenconferenties	9	16	16	16	16	16
63219 Rekenkamer	400	398	430	444	444	444
63234 Interbestuurlijk toezicht	46	47	49	49	49	49
63244 IPO Interprovinciaal overleg	1.925	2.811	2.782	2.782	2.782	2.782
63384 Procesmiddelen toezicht Gemeentefinancin	4	5	5	5	5	5

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
63415 Bestuurskracht versterken	0	359	81	81	81	81
63665 Procesmiddelen Controlecommissie	24	71	73	73	73	73
65108 Limburg agenda	0	90	96	96	96	96
65322 Apparaatskosten verg Statenlidmaatschap	1.451	1.550	1.550	1.550	1.550	1.550
65737 Fractievergoedingen	908	981	1.012	1.012	1.012	1.012
65738 Overige kosten Griffie	1	12	12	12	12	12
65740 Reis en verblijfkosten PS	164	113	116	116	116	116
65741 Representatiekosten PS	9	14	15	15	15	15
65743 ICTkosten PS	9	10	39	39	50	50
65744 Apparaatskosten salariskosten Griffie	1.421	1.607	1.672	1.672	1.672	1.672
65745 Reis en verblijfkosten Griffie	3	18	18	18	18	18
65746 Vorming en opleiding Griffie	2	19	20	20	20	20
65800 Representatie Griffie	5	2	2	2	2	2
65938 Accountantskosten onderzoek Jaarstukken	175	185	191	191	191	191
66073 Toevoegingvrijval voorziening APPA	1.807	993	993	993	993	993
67173 Doorberekende personele lasten GS	1.136	1.177	1.177	1.177	1.177	1.177
67174 Doorberekende pers lst vml bestuur	191	375	375	375	375	375
67743 Integriteit PS	19	38	40	40	40	40
67744 Onvoorziene uitgaven PS en Griffie	18	11	12	12	12	12
67988 Kapitaallasten	32	32	6	6	6	6
68071 Doorberekende personeelskosten	3.981	3.321	3.273	3.259	3.251	3.187
68353 PSGS Keuken	55	73	75	75	75	75
68373 Mobiele telefonie Provinciaal Bestuur	1	2	2	2	2	2
68374 RV GS binnenland	686	599	617	617	617	617
68378 RV GS Buitenland	12	13	13	13	13	13
68380 Repr Protocol en decorum	16	19	20	20	20	20
68381 Repr Provinciaal bestuur	144	156	161	161	161	161

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68506 Mobiele telefonie Griffie	1	4	4	4	4	4
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	144	160	165	165	165	165
68591 Brandstof wagenpark Bestuur	65	63	65	65	65	65
68823 Bijdrage oplossen Zeelandproblematiek	754	754	0	0	0	0
69142 Vergoeding burgercommissieleden	23	36	37	37	37	37
69231 SIS webcast en notulen	147	112	115	115	115	115
69259 Scholing PS	0	38	15	15	15	15
69564 Referendumcommissie	14	47	48	48	48	48
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	0	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.822	16.778	15.440	15.433	15.426	15.362
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking						
63246 Euregio MaasRijn	118	142	146	146	146	146
63247 Euregio RijnMaasNoord	49	40	41	41	41	41
63248 Euregio RijnWaal	14	15	16	16	16	16
65818 Huis Nederlandse Provincies Brussel	75	82	85	85	85	85
68069 Doorberekende personeelskosten	1.149	358	417	415	414	406
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	1.404	638	705	703	702	694
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn						
60684 823 EMRSTIPP programma	0	349	413	401	372	320
67631 Internationalisering	96	108	112	112	112	112
68068 Doorberekende personeelskosten	1.479	1.669	1.913	1.905	1.901	1.863
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	132	0	0	0	0	0
69631 Management Autoriteit Interreg VI	293	223	248	188	256	256
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.001	2.350	2.685	2.605	2.640	2.550

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs						
60602 Versterking lobby organisatie en PA	0	300	300	0	0	0
60817 Limburgse Veteranendag	0	0	15	15	15	15
60818 Nationaal Indi Monument	0	0	15	15	15	15
60819 Liberation Concert	0	0	50	50	50	50
60943 Bevrijdingsfestival Limburg	32	34	35	35	35	35
63242 Public affairs	229	294	304	304	304	304
67022 Regiobranding Limburg	332	640	1.300	650	0	0
68072 Doorberekende personeelskosten	414	1.023	667	664	663	650
69804 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	880	820	0	0	0	0
69883 Project Nachtegaal	300	0	0	0	0	0
69963 Procesmiddelen Fundraising	41	709	500	250	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.228	3.820	3.186	1.983	1.081	1.068
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid						
60544 Veilige Publieke taak	0	20	20	20	20	20
60545 Tegengaan van ondermijning	0	100	100	100	100	100
60675 Spreidingswet	0	752	0	0	0	0
63229 Grenspalen	0	10	10	10	10	10
65568 Integriteit	49	94	95	95	95	95
67752 Rijks en veiligheidstaken CdK	554	1.114	706	706	706	706
68070 Doorberekende personeelskosten	1.559	1.609	1.900	1.892	1.888	1.850
69404 Aanpak weerbaar bestuur kleinere gemeenten	238	369	185	185	185	185
69442 Procesmiddelen Wet Bibob	2	75	25	25	25	25
69693 Provinciale Regietafel	179	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.581	4.143	3.041	3.033	3.029	2.991
Totaal 8.2 Betrouwbare en integrale overheid	24.036	27.729	25.057	23.757	22.878	22.666

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	39.618	45.361	27.883	23.952	23.072	22.856
9 Financiën en overhead						
9.1 Overhead						
9.1.1 Overhead						
60511 Organisatieontwikkeltraject OOT	99	1.146	3.255	1.500	0	0
60548 Mobiele telefonie	38	75	77	77	77	77
60549 Werkbudget clusters centraal	41	0	0	0	0	0
60550 Basisgegevens gegevensmanagement	0	228	236	236	236	236
60575 Toekomstverkenning 2050 onderdeel Economie	0	200	0	0	0	0
60604 Reis en verblijfkosten dienstreizen concern	0	546	563	563	563	563
60605 Werkbudget cluster PO	0	15	15	15	15	15
60606 Werkbudget cluster FIN	0	22	22	22	22	22
60607 Werkbudget cluster OI	0	26	27	27	27	27
60608 Werkbudget cluster FD	0	20	21	21	21	21
60609 Werkbudget cluster AJZ	0	16	17	17	17	17
60610 Werkbudget cluster SA	0	21	21	21	21	21
60611 Werkbudget cluster SC	0	21	21	21	21	21
60612 Werkbudget cluster EI	0	14	15	15	15	15
60613 Werkbudget cluster CULT	0	12	13	13	13	13
60614 Werkbudget cluster RMT	0	17	17	17	17	17
60615 Werkbudget cluster WL	0	18	18	18	18	18
60616 Werkbudget cluster MOB	0	14	15	15	15	15
60617 Werkbudget cluster NW	0	19	20	20	20	20
60618 Werkbudget cluster WEGA	0	17	17	17	17	17
60619 Werkbudget cluster WEGB	0	22	23	23	23	23
60620 Werkbudget cluster SUB	0	13	13	13	13	13
60621 Werkbudget cluster VTH	0	29	30	30	30	30
60622 Werkbudget directie	0	31	32	32	32	32
60623 Werkbudget Kabinet	0	9	10	10	10	10

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60624 Werkbudget cluster Concern	0	10	10	10	10	10
60625 Werkbudget cluster PLA	0	15	15	15	15	15
60626 Werkbudget cluster PP	0	19	20	20	20	20
60627 Werkbudget cluster GVG	0	11	11	11	11	11
60628 Werkbudget cluster IA	0	5	5	5	5	5
60629 Werkbudget cluster EMR	0	5	5	5	5	5
60657 Communicatie over programmas en projecten	158	207	214	214	214	214
60762 SPUK Wet Open Overheid	0	69	0	0	0	0
60824 Garantie voorwaarden personeel ODZL	0	240	250	254	250	239
63236 Voorlichting algemeen	118	157	162	162	162	162
63241 Educatie	5	20	21	21	21	21
63254 Onderzoek promotie en advisering	74	59	61	61	61	61
63307 Landmeetkundige werkzaamheden	93	0	0	0	0	0
63417 Audits	90	96	99	99	99	99
63427 Jubilea en interne ontvangsten	68	68	70	70	70	70
63828 Strategisch relatiebeheer	396	518	535	535	535	535
63929 Procesmiddelen cluster EZ	9	5	5	5	5	5
65933 Eren en gedenken	95	96	49	49	49	49
65964 Rondleidingen Gouvernement	0	0	0	0	0	0
67040 Apparaatskosten voormalig personeel	433	370	370	370	370	370
67199 OZP Onderzoeksbudget strategie	1.029	1.250	1.290	1.290	1.290	1.290
67426 Interne communicatie	0	30	30	30	30	30
67427 Cursus Cfactor	1	20	21	21	21	21
67669 Procesmiddelen cluster SUB	4	16	17	17	17	17
67879 Nieuwe media	128	238	245	245	245	245
68294 Kapitaallasten	2.346	2.320	1.997	1.719	1.587	1.321
68300 ARBO	357	384	408	408	408	408

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68301 Collectieve rechtsbijstandsverzekering	0	12	0	0	0	0
68302 Externe ondersteunende procedurespansioenen	11	61	62	62	62	62
68303 Jongerenennetwerk	8	19	10	10	10	10
68304 Ondernemingsraad	10	52	53	53	53	53
68305 Onderzoeken en bijdragen	30	48	50	50	50	50
68306 Transformatie organisatie	238	411	425	425	425	425
68307 Personeelsvereniging	93	81	97	97	97	97
68309 Salarisadministratie	121	24	25	25	25	25
68311 Vertrouwenspersoon	18	36	37	37	37	37
68312 Procesmiddelen PO	92	46	47	47	47	47
68314 Werving en selectie incl advertentiekosten	281	173	179	179	179	179
68315 Accountantskosten	11	68	70	70	70	70
68316 Bankkosten	4	10	10	10	10	10
68318 Incassokosten	3	6	6	6	6	6
68319 Overige kosten financie administratie	0	16	17	17	17	17
68320 Procesmiddelen cluster FIN	75	294	192	192	192	192
68322 Aquisitie en beheer basisgegevens GIS	30	0	0	0	0	0
68323 Computersystemen en apparatuur	3.095	2.605	3.271	3.671	3.500	3.886
68324 Decentrale printers	150	146	151	151	151	151
68325 Externe kosten GIS	1	0	0	0	0	0
68326 Informatiemanagement en ontwikkeltaken	400	255	543	563	593	613
68327 Internet	199	210	217	217	217	217
68329 Portiekosten	100	108	111	111	111	111
68330 Programmatuur concernapplicaties	81	808	1.033	1.033	1.033	1.033
68331 Telefonie centraal	91	86	89	89	89	89
68332 Bedrijfshulpverlening	44	48	49	49	49	49
68333 Belastingen wagenpark overhead	2	2	2	2	2	2
68334 Brandstof wagenpark overhead	27	34	35	35	35	35

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68335 Leasetermijnen wagenpark overhead	120	135	139	139	139	139
68336 Belastingen heffingen ed gebouwen	339	358	369	369	369	369
68337 Beveiliging gebouwen	22	26	27	27	27	27
68338 Catering	450	469	484	484	484	484
68339 Dienstkleding bode receptie ed	40	43	44	44	44	44
68340 Externe ontvangsten declarabele kosten	48	80	83	83	83	83
68342 Groot Buggenum	176	200	206	206	206	206
68343 Huur gebouwen en parkeerplaatsen	240	173	178	178	178	178
68344 Huurleasestudies repro	216	253	261	261	261	261
68345 Inhuur	98	37	38	38	38	38
68346 Interne verhuizingen	10	24	25	25	25	25
68347 Kantoorbenodigdheden	23	34	35	35	35	35
68348 Kantoorinrichting	123	135	139	139	139	139
68350 Nutsvoorzieningen	851	696	718	718	718	718
68351 Onderhoud gebouwen	680	632	652	652	652	652
68355 Schoonmaak en afvalverwerking	686	689	711	711	711	711
68356 Front Office	10	22	23	23	23	23
68357 Uitbesteed drukwerk	17	8	8	8	8	8
68358 Diensten Front Office	25	24	25	25	25	25
68359 Vervoersplan provinciaal personeel	328	445	459	459	459	459
68360 Verzekering wagenpark overhead	1	2	2	2	2	2
68361 Verzekeringen gebouwen	122	129	133	133	133	133
68362 Juridische kosten	815	616	635	635	635	635
68363 Kosten inkoop	154	94	97	97	97	97
68364 Schadeuitkeringen	25	43	44	44	44	44
68365 Verzekering WAWEGAMfraude	117	148	153	153	153	153
68367 Algemene onderzoeken directie	0	38	40	40	40	40
68369 Centraal budget procesmiddelen directie	273	447	486	503	509	509
68370 Kunst Gouvernement	81	168	173	173	173	173

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68371 MO concern	938	731	751	651	651	651
68372 Documentatie Concernbreed	29	49	50	50	50	50
68375 Dienstexcursies	0	0	0	0	0	0
68376 Dienstkleding	40	45	46	46	46	46
68379 RV CDK	0	0	0	0	0	0
68388 Documentatie cluster PO	1	3	4	4	4	4
68390 Mobiele telefonie PO incl Trainepool	4	0	0	0	0	0
68391 RV cluster PO	10	0	0	0	0	0
68392 Reprcluster PO	1	1	1	1	1	1
68393 Documentatie cluster Financien	7	3	3	3	3	3
68395 Mobiele telefonie cluster Financien	2	0	0	0	0	0
68396 RV cluster Financin	10	0	0	0	0	0
68397 Reprcluster Financin	1	1	1	1	1	1
68398 Documentatie cluster OI	2	3	3	3	3	3
68400 Mobiele telefonie cluster OI	3	0	0	0	0	0
68401 RV cluster OI	29	0	0	0	0	0
68402 Reprcluster OI	3	3	3	3	3	3
68408 Documentatie cluster FD	0	5	5	5	5	5
68410 Mobiele telefoniecluster FD	3	0	0	0	0	0
68411 RV cluster FD	16	0	0	0	0	0
68412 Reprcluster FD	3	4	4	4	4	4
68413 Documentatie cluster AJZ	114	119	123	123	123	123
68415 Mobiele telefoniecluster AJZ	2	0	0	0	0	0
68416 RV cluster AJZ	10	0	0	0	0	0
68417 Reprcluster AJZ	5	1	1	1	1	1
68418 Documentatie cluster SA	0	0	0	0	0	0
68420 Mobiele telefonie cluster SA	2	0	0	0	0	0
68421 RV cluster SA	5	0	0	0	0	0
68422 Reprcluster SA	3	2	2	2	2	2

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68423 Documentatie cluster SC	9	12	12	12	12	12
68425 Mobiele telefonie cluster SC	3	0	0	0	0	0
68426 RV cluster SC	48	0	0	0	0	0
68427 Reprcluster SC	9	6	6	6	6	6
68433 Documentatie cluster EI	1	1	1	1	1	1
68435 Mobiele telefonie cluster EI	2	0	0	0	0	0
68436 RV cluster EI	38	0	0	0	0	0
68437 Reprcluster EI	4	4	4	4	4	4
68438 Documentatie cluster Cultuur	0	4	4	4	4	4
68440 Mobiele telefonie cluster Cultuur	1	0	0	0	0	0
68441 RV cluster Cultuur	22	0	0	0	0	0
68442 Reprcluster Cultuur	1	4	4	4	4	4
68443 Advertentiekosten cluster Ruimte	0	0	0	0	0	0
68444 Documentatie cluster Ruimte	1	1	1	1	1	1
68446 Mobiele telefonie cluster Ruimte	2	0	0	0	0	0
68447 RV cluster Ruimte	28	0	0	0	0	0
68448 Reprcluster Ruimte	2	1	1	1	1	1
68449 Advertentiekosten cluster WL	0	0	0	0	0	0
68451 Documentatie cluster WL	2	2	3	3	3	3
68453 Mobiele telefonie cluster WL	2	0	0	0	0	0
68454 RV cluster WL	31	0	0	0	0	0
68455 Reprcluster WL	1	1	1	1	1	1
68456 Documentatie cluster Mobiliteit	1	2	2	2	2	2
68458 Mobiele telefonie cluster Mobiliteit	1	0	0	0	0	0
68459 RV cluster Mobiliteit	39	0	0	0	0	0
68460 Reprcluster Mobiliteit	6	2	2	2	2	2
68461 Advertentiekosten cluster Natuur Water	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68463 Documentatie cluster Natuur Water	2	3	3	3	3	3
68465 Mobiele telefonie cluster Natuur Water	3	0	0	0	0	0
68466 RV cluster Natuur Water	54	0	0	0	0	0
68467 Reprcluster Natuur Water	1	1	1	1	1	1
68468 Documentatie cluster Wegaanleg	0	3	3	3	3	3
68470 Mobiele telefonie cluster Wegaanleg	4	0	0	0	0	0
68471 RV cluster Wegaanleg	39	0	0	0	0	0
68472 Reprcluster Wegaanleg	3	1	1	1	1	1
68473 Documentatie cluster Wegbeheer	1	2	2	2	2	2
68475 Mobiele telefonie cluster Wegbeheer	3	0	0	0	0	0
68476 RV cluster Wegbeheer	64	0	0	0	0	0
68477 Reprcluster Wegbeheer	9	2	2	2	2	2
68478 Documentatie cluster Subsidies	0	0	0	0	0	0
68480 Mobiele telefonie Subsidies	2	0	0	0	0	0
68481 RV cluster Subsidies	3	0	0	0	0	0
68482 Reprcluster Subsidies	1	1	1	1	1	1
68490 Advertentiekosten cluster VTH	0	0	0	0	0	0
68491 Documentatie cluster VTH	1	4	4	4	4	4
68493 Mobiele telefonie cluster VTH	5	0	0	0	0	0
68494 RV cluster VTH	35	0	0	0	0	0
68495 Representatie cluster VTH	3	3	4	4	4	4
68501 Documentatie directie	5	1	1	1	1	1
68503 Mobiele telefonie directie	2	0	0	0	0	0
68504 RV directie	38	0	0	0	0	0
68505 Repr Directie	49	31	32	32	32	32
68507 Documentatie Kabinet	2	2	2	2	2	2

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68509 Mobiele telefonie Kabinet	1	0	0	0	0	0
68510 RV Kabinet	24	0	0	0	0	0
68511 Repr Kabinet	1	3	3	3	3	3
68512 Documentatie Concern	8	14	15	15	15	15
68514 Mobiele telefonie Concern	1	0	0	0	0	0
68515 RV Concern	13	0	0	0	0	0
68516 Repr Concern	2	1	1	1	1	1
68577 Doorberekende personeelskosten overhead	32.961	31.801	33.422	33.282	33.204	32.545
68618 Declarabele ICTkosten RUDZLODZL	216	0	0	0	0	0
68632 Historisch Centrum Limburg	509	447	461	461	461	461
68633 Uitvoering provinciale archiefverordening	109	217	224	224	224	224
68654 Documentatie cluster Plattelandsontw	1	2	2	2	2	2
68656 Mobiele telefonie cluster Plattelandsontw	1	0	0	0	0	0
68657 RV cluster Plattelandsontw	41	0	0	0	0	0
68658 Representatie cluster Plattelandsontw	1	1	1	1	1	1
68669 Persoonlijk ontwikkelbudget tm 2022	-209	0	0	0	0	0
68718 Art80 ambtenarenreglement schadeverg	5	0	0	0	0	0
68810 R V cluster EMR	2	2	2	2	2	2
68819 Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid	56	24	25	25	25	25
68890 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	20	118	118	118	118	56
68906 Informatiebeveiliging	187	344	355	355	355	355
69109 Onderhoud gebouwen toevoeging voorziening	1.738	1.738	1.738	1.738	1.738	1.738
69110 Groot Buggenum toevoeging voorziening	117	117	117	117	117	117
69112 Station ZLSM Simpelveld toev voorziening	74	74	74	74	74	74

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69314 Documentatie cluster PP	2	1	1	1	1	1
69315 Mobiele telefonie cluster PP	2	0	0	0	0	0
69316 RV cluster pp	104	0	0	0	0	0
69317 Reprcluster PP	18	8	9	9	9	9
69318 Documentatie cluster GVG	0	0	0	0	0	0
69319 Mobiele telefonie cluster GVG	1	0	0	0	0	0
69320 RV cluster GVG	24	0	0	0	0	0
69321 Repr cluster GVG	2	3	3	3	3	3
69331 Levensfaseregeling cf afspraak GO	0	600	0	0	0	0
69460 Implementiekosten Wet open overheid Woo	0	0	450	80	0	0
69493 Documentatie cluster IA	3	11	11	11	11	11
69494 Mobiele telefonie cluster IA	0	0	0	0	0	0
69495 RV cluster IA	8	0	0	0	0	0
69496 Repr cluster IA	0	0	0	0	0	0
69600 Werkbudget programma bestuurscultuur	40	0	0	0	0	0
69614 Declarabele ICTkosten RIEC	167	0	0	0	0	0
69615 Declarabele huisvestingskosten RIEC	4	0	0	0	0	0
69681 Persoonlijk budget duurzame inzetbaarheid	1.074	1.262	1.262	1.262	1.262	1.262
69867 Toekomstverkenning 2050	200	640	0	0	0	0
Totaal 9.1.1 Overhead	56.248	59.100	62.972	60.770	58.840	58.249
Totaal 9.1 Overhead	56.248	59.100	62.972	60.770	58.840	58.249
9.2 Algemene financiën						
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting						
68008 Doorberekende personeelskosten	19	745	94	94	94	92
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	19	745	94	94	94	92
9.2.2 Provinciefonds						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68030 Doorberekende personeelskosten	19	12	0	0	0	0
Totaal 9.2.2 Provinciefonds	19	12	0	0	0	0
9.2.3 Dividenden						
67948 Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
68035 Doorberekende personeelskosten	19	11	66	65	65	64
Totaal 9.2.3 Dividenden	19	11	66	65	65	64
9.2.4 Rente						
65822 Renteopbrengst looptijd1 jaar	327	200	200	200	200	200
68027 Doorberekende personeelskosten	19	46	0	0	0	0
68260 Rente uitzettingen publieke taak	12	690	750	762	715	671
68261 Rente obligatieportefeuille	508	0	0	0	0	0
68262 Rente leningen ug decentrale overheden	9	0	0	0	0	0
68635 Rentekorting Stim leningen Duurzaam Thuis	19	0	0	0	0	0
68778 Rente lening BNG og pand Symbiose	45	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.4 Rente	939	937	950	962	915	871
9.2.5 Stelposten en overige financiën						
60444 Stelpost loonstijgingen	0	0	1.829	5.822	9.817	13.817
60681 Toevoeging voorziening RVU	432	0	0	0	0	0
60718 Dotatievrijval voorziening dub debiteuren	2.044	0	0	0	0	0
62047 Afrek VDJ gerelateerd aan rekeningsaldo	-9.258	-4.808	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
63628 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
67798 Stelpost onverdeelde personeelskosten	0	288	94	221	70	0
68084 Doorberekende personeelskosten	19	0	0	0	0	0
68708 Te verdelen personeelskosten	0	0	0	0	0	0
69046 Taakstelling Coalitieakkoord 20232027	0	0	0	0	0	0
69594 Stelpost prijsstijgingen	0	0	0	9.220	17.897	26.710

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69636 Stelpost GLBNSP Voorjaarsnota 2022	0	0	0	0	3.501	0
69802 Stelpost begrotingsruimte 2027 nieuwe Staten	0	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	-6.763	-4.521	-3.077	10.263	26.286	35.527
9.2.6 Onvoorzien						
60445 Reservering voor onvoorziene uitgaven	0	1.194	2.211	2.263	2.500	2.500
68067 Doorberekende personeelskosten	19	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.6 Onvoorzien	19	1.194	2.211	2.263	2.500	2.500
Totaal 9.2 Algemene financiën	-5.746	-1.622	245	13.647	29.860	39.053
Totaal 9 Financiën en overhead	50.502	57.478	63.216	74.417	88.700	97.301
Totaal Lasten	539.072	667.807	607.439	511.399	475.605	476.632
Baten						
1 Perspectief voor het landelijk gebied						
1.1 Natuur en landschap						
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna						
60533 DU Uitvoeringskosten Lbv en Lbvplus	0	0	0	0	0	0
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	0	0	2.818	0	0	0
60633 J117 SPUK alternatieve kraamverblijfplaatsen	0	1.194	0	0	0	0
60634 J117 SPUK SMP overige	0	300	0	0	0	0
60773 Provinciefonds DU Databank Flora en Fauna	0	83	99	99	99	99
60774 Provinciefonds DU Monitoring Natuurherstel	0	47	0	0	0	0
60775 Provinciefonds DU Verbeterprogramma VHR	0	127	127	127	0	0
68167 NL afloop Groenfonds 30 jarig	33	0	0	0	0	0
68172 N2000 onderzoeken	81	0	0	0	0	0
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	90	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68194 N2000 overige	0	0	0	0	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	0	1.370	445	0	0	0
69859 SPUK L29 Monitoring	128	0	0	0	0	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	333	3.120	3.489	226	99	99
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied						
60534 Provinciefonds Uitvoering Lbv en Lbvplus	125	137	0	0	0	0
60640 L37 SPUK RPMP PASmelders	0	15	0	0	0	0
60658 Provinciefonds DU Uitvoeringskosten NPLG	3.503	0	0	0	0	0
60660 L16 SPUK Verwijderen bamboe	0	60	0	0	0	0
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	0	75	1.425	0	0	0
60690 L16 SPUK Watercrassula	0	368	303	0	0	0
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	0	93	29	0	0	0
60692 L16 SPUK ZLSM	0	0	0	0	0	0
60730 L16 SPUK kalkgraslanden miljoenenlijn	0	50	0	0	0	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	0	47	262	0	0	0
60732 L16 SPUK Leukderbeek	0	0	1.100	0	0	0
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	0	0	40	0	0	0
60734 L16 SPUK verbindingszones Schiepersberg	0	10	0	0	0	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0	90	0	0	0	0
60736 L16 SPUK Altweerderheide	0	1.200	0	0	0	0
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	0	500	500	0	0	0
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	64	920	1.014	967	967	0
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	8.867	17.466	3.890	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.830	1.027	1.384	0	0	0
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	1.497	1.868	4.045	0	0	0
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	1.342	0	0	0	0	0
69694 RPML procesmiddelen	2.633	0	0	0	0	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	3.320	340	229	0	0	0
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	9.393	18	50	372	500	643
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	1.792	-357	-8	0	0	0
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	516	0	0	0	0	0
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	324	576	0	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	35.208	24.502	14.261	1.339	1.467	643
1.1.3 Landschap						
60518 All4Biodiversity EU Life	0	208	0	0	0	0
60655 Provinciefonds DU Natuurbrand preventie etc	435	0	0	0	0	0
60771 Provinciefonds DU Nationale Parken	0	386	643	0	0	0
68127 Maasgaard	165	40	0	0	0	0
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	307	20	297	0	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	907	654	940	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	36.448	28.276	18.690	1.565	1.566	742
1.3 Water						
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem						
60507 L31 Duurzaam Schoon Grondwater 2025	664	95	0	0	0	0
60635 E102 SPUK subsidies Waterveiligheid 2426	0	5.000	0	0	0	0
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveiligh 2426	0	90	0	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	0	500	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	0	2.337	0	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	0	1.054	0	0	0	0
60815 SPUK E102 Interreg NWE Flas Flood Breaker	0	50	0	0	0	0
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	0	35	0	0	0	0
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.073	1.321	1.363	1.363	1.363	1.363
66046 Grondwatermonitoring	51	0	0	0	0	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	583	490	13.600	5.537	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	2.217	3.000	0	0	0	0
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	605	0	0	0	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	5.192	13.972	14.963	6.900	1.363	1.363
1.3.2 Waterveiligheid Maas						
68839 Uitgaven OW Ooijen Wanssum exploitatie	44	0	0	0	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	44	0	0	0	0	0
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)						
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	0	0	90	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	0	0	116	0	0	0
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	0	0	1.569	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	0	0	494	0	0	0
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	0	0	630	0	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	0	0	726	0	0	0
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	0	0	3.626	0	0	0
Totaal 1.3 Water	5.236	13.972	18.589	6.900	1.363	1.363
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	41.684	42.248	37.279	8.465	2.929	2.105

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
2 Samen leven en bestaanszekerheid						
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
68156 Provinciefonds DU opruiming drugsafval	176	265	0	0	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	265	0	0	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	265	0	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	176	265	0	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie						
3.1 Vestigingsklimaat van morgen						
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen						
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	17	0	0	0	0	0
69601 SPUK omzetting watersnoodramp 2021	0	184	0	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	17	184	0	0	0	0
3.1.2 Industrie en vakmanschap						
69601 SPUK omzetting watersnoodramp 2021	339	0	0	0	0	0
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	339	0	0	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport						
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	0	0	2.893	0	0	0
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	569	602	621	621	621	621

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	0	600	0	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	569	1.202	3.513	621	621	621
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	925	1.386	3.513	621	621	621
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
68240 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	0	0	0	0	0	0
68899 Dividenden Greenport Venlo	0	0	0	0	0	0
69037 Interregproject Digital DeConstruction	51	0	0	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	51	0	0	0	0	0
3.2.2 Brightlands						
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	0	51	38	0	0	0
69101 Dividend Chemelot Ventures BV	2.567	0	0	0	0	0
69161 Dividend Chemelot Participaties BV	750	0	0	0	0	0
69905 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	1.700	1.538	2.123	2.603	2.760	2.948
69906 Dividend campus Greenport Venlo CV	160	160	160	160	160	160
Totaal 3.2.2 Brightlands	5.177	1.748	2.321	2.762	2.920	3.107
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	5.229	1.748	2.321	2.762	2.920	3.107
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt						
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt						
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	64	108	108	108	108	108
69133 GIP Aachen Eurode	125	203	203	203	203	203
69134 GIP Maastricht	169	300	271	271	271	271
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0	0	0	509	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	358	610	581	1.090	581	581
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	358	610	581	1.090	581	581
3.4 Verduurzaming en circulaire economie						
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie						
69444 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling Chemelot	12	0	0	0	0	0
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	0	6	0	0	0	0
69850 Veilige omgeving Pilot Chemelot	40	30	0	0	0	0
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	0	146	89	87	44	0
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	52	183	89	87	44	0
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	52	183	89	87	44	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	6.563	3.927	6.504	4.560	4.165	4.309
4 Nieuwe energie en leefmilieu						
4.1 Nieuwe energie						
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen						
60580 SPUK CDOKE Procesmidd UP Duurzaamheid	0	15	0	0	0	0
60700 SPUK K28 Subsidies proceskst Energiehubs 2025	0	1.000	0	0	0	0
60701 SPUK K28 Uitvoeringskst regeling Energiehubs	0	45	0	0	0	0
60702 SPUK K28 Spoor 2 Samenwerking en kennisdeling	0	120	0	0	0	0
60703 SPUK K28 Energiekansenkaart incl monitoring	0	80	0	0	0	0
60704 SPUK K28 Procesmiddelen LimbUitvoeringsprogr	0	60	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	409	0	0	0	0	0
69399 PES 2 AL 1 Toekomstbest infrastructuur	19	0	0	0	0	0
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	509	619	0	0	0	0
69760 SPUK CDOKE	1.358	3.616	0	0	0	0
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	286	460	454	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	2.582	6.015	454	0	0	0
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.						
60713 SPUK J118 Ontzorging verduurz kl ondernemingen	0	1.411	0	0	0	0
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	0	56	56	19	0	0
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	296	1.105	610	0	0	0
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	7	304	853	290	0	0
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	303	2.876	1.519	308	0	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	2.884	8.890	1.973	308	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu						
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu						
67641 Procesmiddelen milieuadvies	27	0	0	0	0	0
69327 Provinciefonds DU Veiligheidsdiensten	50	0	0	0	0	0
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	37	52	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	34	27	0	0	0	0
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	74	204	0	0	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	221	284	0	0	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving						
60131 Heffing ontgrondingen	0	0	2	2	2	2
60387 Vergunningverlening waterwet	0	0	0	0	0	0
60397 Vergunningverlening ontgrondingenwet	19	0	0	0	0	0
60532 Provinciefonds Maatwerkaanpak vergunningverl	543	0	0	0	0	0
60551 Provinciefonds DU Hergebruik stedel afvalw	0	21	21	21	0	0
60581 Leges maatwerkvoorschr bouw en milieu par 28	0	0	2	2	2	2
60582 Legesvermindering par 217	0	0	-7	-7	-7	-7
60838 Leges maatwerkvoors en gelijkw maatr 28	0	0	39	39	39	39
60839 Leges gelegenheid tot zwemmen en baden 28a	0	0	8	8	8	8
60840 Teruggaaf 218	0	0	1	1	1	1
63122 Bestuursdwang	0	129	133	133	133	133
64038 Groene Brigade	60	27	28	28	28	28
65929 Legesopbrengst omgevingsvergunningen	623	0	0	0	0	0
68235 Leges vergunningen Wet Natuurbescherming 98	15	0	2	2	2	2
69565 Leges bodeminformatie	13	0	0	0	0	0
69766 Leges vergunning milieubelastende activiteiten	0	0	0	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	21	0	0	0	0	0
69807 Leges vooroverleg 22	22	8	9	9	9	9
69808 Leges bouwwerken 23	377	500	640	640	640	640
69810 Leges aanlegactiviteiten 25	9	13	225	225	225	225

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69811 Leges kappen houtopstanden 26	1	0	56	56	56	56
69812 Leges MBA omgevingsplan 27a	8	0	4	4	4	4
69813 Leges MBA 27b	138	250	580	580	580	580
69814 Leges maatwerkvoorschriften 28	14	0	0	0	0	0
69815 Leges natuur 29	2	175	168	168	168	168
69816 Leges flora en fauna 210	56	250	291	291	291	291
69817 Leges maatwerkvoorschriften houtopst 211	4	12	-11	-11	-11	-11
69818 Leges ontgrondingsactiviteiten 215a	140	35	130	130	130	130
69819 Leges wateronttrekkingsactiviteiten 215b	4	15	18	18	18	18
69820 Leges overig 212	66	100	241	241	241	241
69821 Leges luchtvaartuigen TUGs 213	7	5	8	8	8	8
69822 Leges toestemming vuurwerk 214	0	0	0	0	0	0
69823 Leges niet benoemd rest 216	12	0	5	5	5	5
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.153	1.539	2.595	2.595	2.574	2.574
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.374	1.823	2.595	2.595	2.574	2.574
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	5.258	10.713	4.568	2.903	2.574	2.574
5 Leefbare steden en dorpen						
5.1 Leefbare steden en dorpen						
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte						
60709 SPUK J210J6 Nadere subsidieregels FLOW	0	1.865	0	0	0	0
60710 SPUK J210 Uitvoeringskosten subsidieregel FLOW	0	27	0	0	0	0
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	-4	0	0	0	0	0
69657 SPUK Woondeals	101	143	0	0	0	0

Programma begroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	96	0	0	0	0	0
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	99	482	0	0	0	0
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	292	2.517	0	0	0	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte						
60535 Provinciefonds DU Omgevingswet	77	0	0	0	0	0
60572 DU Novex de Peel	0	63	0	0	0	0
60659 Provinciefonds DU Onderst ruimt arrangement	80	0	0	0	0	0
63398 Ontwikkelingsgericht werken	18	0	0	0	0	0
63401 Budget RO internationaal	0	0	0	0	0	0
65439 Opbrengsten projecten	537	105	108	108	108	108
65444 Beheer onroerende eigendommen	898	674	696	696	696	696
67543 Baten en lasten exploitatie grondprojecten	0	0	0	0	0	0
67544 Tegenrekening exploitatie grondprojecten	-319	0	0	0	0	0
67877 Erfpachtcanon	1.982	1.782	1.534	1.534	1.534	1.534
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	22	4	0	0	0	0
68979 Vrijval voorz lening Prov Limb Commandiet BV	4.798	0	0	0	0	0
69566 Vrijval lening MinEZ inzake BIE IPSYARD	586	0	0	0	0	0
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	59	401	0	0	0	0
69593 SPUK Novi de Peel	231	59	0	0	0	0
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	0	160	0	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	8.969	3.248	2.338	2.338	2.338	2.338
5.1.4 Bodem en ondergrond						
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	4	25	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	3.351	647	647	647	647	647
69824 SPUK Afvoer grondsanerling de Straat Roermond	50	2.354	0	0	0	0
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	72	46	0	0	0	0
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.478	3.071	647	647	647	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	12.739	8.837	2.985	2.985	2.985	2.985
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	12.739	8.837	2.985	2.985	2.985	2.985
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen						
6.1 Cultuur						
6.1.1 Cultuur						
60761 DU Verbreding en Vernieuwing Cult Infrastr	0	20	0	0	0	0
60772 Provinciefonds DU Verbreding en vernieuwing	0	333	333	333	333	0
64023 Bonnefantenmuseum	1.102	1.102	1.102	1.102	1.102	1.102
64024 Limburgs Museum Venlo	934	934	934	934	934	934
64025 Stichting Discovery Museum	1.697	1.697	1.697	1.697	1.697	1.697
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	0	0	0	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.066	4.086	4.066	4.066	4.066	3.733
Totaal 6.1 Cultuur	4.066	4.086	4.066	4.066	4.066	3.733
6.2 Erfgoed						
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie						
68133 Provinciefonds DU restaur rijksmonumenten	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005	6.025	6.005	6.005	6.005	5.672
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid						
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma						
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	0	125	125	125	125	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.693	1.007	1.153	500	0	0
60555 SPUK Regionale Aanpak Laadinfra Zuid E106B	6	244	0	0	0	0
60766 SPUK Snelfietsroutes E103 SVD	0	2.275	0	0	0	0
67130 Procesmiddelen mobiliteit	17	0	0	0	0	0
67862 Verkeers en vervoersmanagement	40	0	0	0	0	0
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	0	0	0	0	0	0
69166 Procesmiddelen Goederencorridor BO MIRT	50	0	0	0	0	0
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	61	61	61	61	0	0
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	555	208	686	686	686	567
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.026	100	0	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	3.448	4.020	2.025	1.373	811	567
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	3.448	4.020	2.025	1.373	811	567
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer						
7.2.1 Infrastructuur						
60281 Wegenbeheer legesheffing	30	26	27	27	27	27
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	396	380	393	393	393	393
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	0	152	157	157	157	157
63298 Gladheidsbestrijding	73	0	0	0	0	0
63301 Verhardingen	11	0	0	0	0	0
67769 Gebruiksvergoeding ZLSM basis	3	259	259	259	259	259

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
67771 Gebruiksvergoeding ZLSM huur station	30	27	28	28	28	28
68829 Wegaanleg algemene kosten	9	0	0	0	0	0
68830 OMOP verhardingen	166	0	0	0	0	0
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	94	94	94	94	94	94
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	812	938	957	957	957	957
7.2.2 Openbaar vervoer						
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	6.931	6.931	6.931	0	0	0
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	6.994	6.989	6.989	0	0	0
60530 Provinciefonds Herijking studentenreisproduct	9.353	0	0	0	0	0
60596 Verbeteren toegankelijkheid OV	2.849	0	0	0	0	0
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	0	0	0	0	0	0
67882 Bijdrage Gelderland in OVconcessie	2.112	1.903	1.974	1.974	1.974	1.974
68118 SPUK exploitatie stoptreindiensten	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
68989 SPUK exploitatie sneltrein MHA	361	258	258	258	258	258
69284 SPUK Programma ERTMS	2.900	0	0	0	0	0
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	360	0	0	0	0	0
69791 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2022	-390	0	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	37.469	22.081	22.151	8.232	8.232	8.232
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	38.280	23.019	23.108	9.189	9.189	9.189
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
60630 CEF4 Rhombus Upside III proceskosten	0	250	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	0	0	11.752	0	0	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	-5	3	0	0	0	0
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	35	44	100	0	0	0
69826 CEF1 Rhombus Works partners	265	1.227	0	0	0	0
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	1.310	0	280	0	0	0
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	66	6	0	0	0	0
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	1.595	0	927	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	3.266	1.530	13.059	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	3.266	1.530	13.059	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	44.995	28.569	38.192	10.561	9.999	9.755
8 Provincie midden in de samenleving						
8.1 Regiodeals						
8.1.1 Regiodeals						
60587 T4 Programma Veiligheid 2e tranche	212	618	0	0	0	0
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	0	66	68	0	0	0
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	0	66	68	0	0	0
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	0	331	254	0	0	0
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	0	66	68	0	0	0
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	0	178	178	0	0	0
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	0	0	353	0	0	0
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energieanalyse hubs	0	0	329	0	0	0
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	0	0	533	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	0	0	124	0	0	0
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	7.325	0	0	0	0	0
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	449	0	0	0	0	0
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	87	187	0	0	0	0
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	247	0	0	0	0	0
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart l	235	0	0	0	0	0
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschr ondernemen	191	0	0	0	0	0
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	0	0	0	0	0	0
69471 T1P21 Poultry Research Center	720	30	0	0	0	0
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	0	263	0	0	0	0
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	0	975	0	0	0	0
69475 T2P25 LIFI	542	0	0	0	0	0
69476 T3P26 Regio in de rugzak	312	0	0	0	0	0
69489 Procesmiddelen VATkosten	0	190	0	0	0	0
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	1.045	1.767	0	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	11.366	4.738	1.973	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	11.366	4.738	1.973	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid						
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen						
60597 Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	59	59	59	59	59	59
65737 Fractievergoedingen	25	0	0	0	0	0
65743 ICTkosten PS	1	0	0	0	0	0
68378 RV GS Buitenland	1	0	0	0	0	0
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	7	7	7	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	93	66	66	59	59	59
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn						
60684 823 EMRSTIPP programma	0	349	413	401	372	320
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	132	0	0	0	0	0
69631 Management Autoriteit Interreg VI	293	223	248	188	256	256
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	426	573	660	588	627	576
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs						
69804 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	0	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	0	0	0	0	0	0
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid						
60653 Provinciefonds DU Spreidingswet	752	0	0	0	0	0
60654 Provinciefonds DU Weerbaar Bestuur	185	185	185	185	185	185
60656 Provinciefonds DU Natuurbrand preventie etc	400	30	0	0	0	0
63229 Grenspalen	0	6	6	6	6	6
69693 Provinciale Regietafel	225	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	1.562	220	191	191	191	191
Totaal 8.2 Betrouwbare en integrale overheid	2.080	859	917	838	877	825
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	13.446	5.596	2.890	838	877	825
9 Financiën en overhead						
9.1 Overhead						
9.1.1 Overhead						
60762 SPUK Wet Open Overheid	0	69	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
63307 Landmeetkundige werkzaamheden	1	0	0	0	0	0
68309 Salarisadministratie	21	0	0	0	0	0
68310 Vergoeding salarisadministratie derden	23	0	0	0	0	0
68312 Procesmiddelen PO	1	0	0	0	0	0
68318 Incassokosten	0	0	0	0	0	0
68319 Overige kosten financile administratie	1	0	0	0	0	0
68330 Programmatuur concernapplicaties	0	28	29	29	29	29
68338 Catering	5	0	0	0	0	0
68340 Externe ontvangsten declarabele kosten	0	80	83	83	83	83
68342 Groot Buggenum	0	0	0	0	0	0
68343 Huur gebouwen en parkeerplaatsen	20	0	0	0	0	0
68344 Huurleasestudies repro	0	24	25	25	25	25
68350 Nutsvoorzieningen	13	0	0	0	0	0
68351 Onderhoud gebouwen	5	0	0	0	0	0
68357 Uitbesteed drukwerk	4	0	0	0	0	0
68362 Juridische kosten	1	0	0	0	0	0
68364 Schadeuitkeringen	2	0	0	0	0	0
68370 Kunst Gouvernement	14	0	0	0	0	0
68371 MO concern	103	0	0	0	0	0
68391 RV cluster PO	0	0	0	0	0	0
68401 RV cluster OI	1	0	0	0	0	0
68421 RV cluster SA	0	0	0	0	0	0
68454 RV cluster WL	2	0	0	0	0	0
68515 RV Concern	0	0	0	0	0	0
68616 Declarabele huisvestingskosten RUDZLODZL	324	176	182	182	182	182
68618 Declarabele ICTkosten RUDZLODZL	657	0	0	0	0	0
68690 Externe ontvangsten opbrengsten	49	0	0	0	0	0
69316 RV cluster pp	14	0	0	0	0	0
69614 Declarabele ICTkosten RIEC	270	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69615 Declarabele huisvestingskosten RIEC	124	0	0	0	0	0
Totaal 9.1.1 Overhead	1.655	379	319	319	319	319
Totaal 9.1 Overhead	1.655	379	319	319	319	319
9.2 Algemene financiën						
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting						
60431 Motorrijtuigenbelasting	123.866	132.618	142.406	148.038	153.026	158.014
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	123.866	132.618	142.406	148.038	153.026	158.014
9.2.2 Provinciefonds						
60430 Uitkering uit provinciefonds	266.706	269.877	252.826	277.189	288.916	300.691
60807 Stelpost effect tussenoplossing provinciefonds	0	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.2 Provinciefonds	266.706	269.877	252.826	277.189	288.916	300.691
9.2.3 Dividenden						
60432 NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	337	392	300	300	300	300
60433 Nederlandse Waterschapsbank	32	27	0	0	0	0
60599 Liquidatie vennootschap PBE BV	166	0	0	0	0	0
60705 Dividend CSV Amsterdam BV	0	1.370	0	0	0	0
65890 Enexis Holding NV	5.837	20.480	16.120	16.120	16.120	16.120
Totaal 9.2.3 Dividenden	6.372	22.268	16.420	16.420	16.420	16.420
9.2.4 Rente						
65822 Renteopbrengst looptijd1 jaar	7.865	7.500	5.244	4.418	3.730	4.922
68260 Rente uitzettingen publieke taak	14.404	12.773	9.820	7.076	6.489	5.698
68261 Rente obligatieportefeuille	4.293	2.624	0	0	0	0
68262 Rente leningen ug decentrale overheden	8.464	9.567	8.412	7.667	7.049	5.939
Totaal 9.2.4 Rente	35.025	32.464	23.476	19.161	17.269	16.560
9.2.5 Stelposten en overige financiën						
60764 Afrek VDJ correctie MRB 2024	0	-3.605	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
62047 Afrek VDJ gerelateerd aan rekeningsaldo	1.159	0	0	0	0	0
69031 Verbeurde dwangsommen	2.513	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	3.672	-3.605	0	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	435.641	453.622	435.128	460.808	475.631	491.685
Totaal 9 Financiën en overhead	437.297	454.001	435.447	461.127	475.950	492.005
Totaal Baten	568.162	560.180	533.870	497.444	505.484	520.229
Saldo van baten en lasten	29.090	-107.627	-73.569	-13.955	29.879	43.598
Stortingen						
1 Perspectief voor het landelijk gebied						
1.1 Natuur en landschap						
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied						
60552 Toevoeging reserve N2000	2.380	0	0	0	0	0
60680 Toevoeging reserve bodemsanering	17	0	0	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	2.398	0	0	0	0	0
1.1.3 Landschap						
60743 Toevoeging aan bestemmingsreserve AROV	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	2.398	0	0	0	0	0
1.3 Water						
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem						
60721 Toevoeging aan reserve Grondwaterbeheer	585	300	0	0	0	0
69771 Toevoeging PR water en bodem	4.000	0	0	0	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.585	300	0	0	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60813 Toevoeging bestemmingsreserve AROV	0	1.135	0	0	0	0
69958 Toevoeging reserve waterveiligheid Limburg	2.500	0	0	0	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500	1.135	0	0	0	0
Totaal 1.3 Water	7.085	1.435	0	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	9.483	1.435	0	0	0	0
2 Samen leven en bestaanszekerheid						
2.1 Sociale agenda						
2.1.1 Sociale agenda						
69772 Toevoeging PR Sociale Agenda	27.000	0	0	0	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	27.000	0	0	0	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	27.000	0	0	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	27.000	0	0	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie						
3.1 Vestigingsklimaat van morgen						
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen						
60586 Toevoeging risicoreserve SIS Beesel Vastgoed	60	0	0	0	0	0
60722 Toevoeging risicoreserve SIS 322	0	98	0	0	0	0
69773 Toevoeging PR Economie	35.000	0	0	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.060	98	0	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport						
69502 Toevoeging risicoreserve SIS MAA	5.228	5.414	4.507	3.681	3.090	2.629
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	5.228	5.414	4.507	3.681	3.090	2.629
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	40.288	5.512	4.507	3.681	3.090	2.629

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
69503 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	0	0	0	0	0	0
69504 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	0	0	0	0	0	0
69505 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	0	0	0	0	0	0
69506 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	0	0	0	0	0	0
69843 Toevoeging PR Brightlands	0	0	0	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0	0	0
3.2.2 Brightlands						
60727 Toevoeging risicoreserve SIS BCGV	0	250	0	0	0	0
69909 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	165	165	0	0	0	0
69910 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	650	650	500	500	500	500
69911 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	2.310	1.860	1.260	1.260	1.260	1.260
69912 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	600	600	300	300	300	300
69916 Toevoeging PR Brightlands	4.749	3.800	4.550	4.550	4.550	4.550
Totaal 3.2.2 Brightlands	8.474	7.324	6.609	6.609	6.609	6.609
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.474	7.324	6.609	6.609	6.609	6.609
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt						
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt						
69774 Toevoeging PR onderwijs en arbeidsmarkt	10.000	0	0	509	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	0	509	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	0	509	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						
69922 Toevoeging PR Landbouw	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	68.762	12.836	11.117	10.799	9.699	9.238
4 Nieuwe energie en leefmilieu						
4.1 Nieuwe energie						
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen						
60821 Toevoeging risicoreserve SIS LEF	0	9.000	0	0	0	0
69775 Toevoeging PR Energie	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.000	9.000	0	0	0	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.000	9.000	0	0	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu						
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving						
69991 Toevoeging reserve bodemsanering 20242030	1.300	0	0	0	0	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.300	0	0	0	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	1.300	0	0	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.300	9.000	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
5 Leefbare steden en dorpen						
5.1 Leefbare steden en dorpen						
5.1.1 Leefbare steden en dorpen						
69776 Toevoeging PR Leefbaarheid	30.000	0	0	0	0	0
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000	0	0	0	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte						
60543 Toevoeging risicoreserve SIS Starterslening	69	0	0	0	0	0
69777 Toevoeging PR Wonen	5.000	0	0	0	0	0
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.069	0	0	0	0	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte						
60671 Toev risicoreserve SIS PrL Commandiet BV	4.798	0	0	0	0	0
60744 Toevoeging aan bestemmingsreserve AROV	0	1.135	0	0	0	0
60826 Toevrisicores offensieve anticip aankopen	0	5.000	0	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	4.798	6.135	0	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond						
68817 Toev reserve DU naijleffecten mijnbouw	2.746	0	0	0	0	0
69992 Toevoeging reserve bodem en ondergrond 2430	3.660	200	0	0	0	0
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	6.407	200	0	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	46.274	6.335	0	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	46.274	6.335	0	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen						
6.1 Cultuur						
6.1.1 Cultuur						
69778 Toevoeging PR Cultuur	15.000	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 6.1.1 Cultuur	15.000	0	0	0	0	0
Totaal 6.1 Cultuur	15.000	0	0	0	0	0
6.2 Erfgoed						
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie						
69779 Toevoeging PR monumenten erfgoed archeologie	15.000	0	0	0	0	0
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	0	0	0	0	0	0
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	15.000	0	0	0	0	0
Totaal 6.2 Erfgoed	15.000	0	0	0	0	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	30.000	0	0	0	0	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid						
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma						
69780 Toevoeging PR Bereikbaarheid	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.000	0	0	0	0	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.000	0	0	0	0	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer						
7.2.1 Infrastructuur						
67527 Toevoeging bestemmingsres realisatie N280	3.339	0	0	0	0	0
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	30	34	34	34	34	34
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	3.369	34	34	34	34	34
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	3.369	34	34	34	34	34
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
60745 Toevoeging aan bestemmingsreserve AROV	0	2.300	0	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	2.300	0	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	2.300	0	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	13.369	2.334	34	34	34	34
8 Provincie midden in de samenleving						
8.1 Regiodeals						
8.1.1 Regiodeals						
69767 Toevoeging PR Regiodeals 5e en 6e tranche	15.000	0	0	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.000	0	0	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	15.000	0	0	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid						
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen						
69768 Toevoeging PR Bestuurlijke vernieuwing	1.000	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	1.000	0	0	0	0	0
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs						
69769 Toevoeging PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	0	0	0	0
69944 Toevoeging PR Brightlands	1.083	0	0	0	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983	0	0	0	0	0
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.983	0	0	0	0	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	17.983	0	0	0	0	0
9 Financiën en overhead						
9.1 Overhead						
9.1.1 Overhead						
69869 Toevoeging reserve POBPBDI	0	0	0	0	0	0
Totaal 9.1.1 Overhead	0	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 9.1 Overhead	0	0	0	0	0	0
9.2 Algemene financiën						
9.2.5 Stelposten en overige financiën						
65755 Toev algemene reserve egalis jaarresultaten	87.641	50.462	22.330	2.674	272	0
69837 Toev algemene reserve egal coalitieakk	0	27.721	11.249	0	0	0
69890 Toevoeging risicoreserve SIS	7.301	0	0	0	0	0
69930 Toevoeging PR Perspectief Landelijk Gebied	2.000	0	0	0	0	0
69931 Toevoeging PR bestuurlijke vernieuwing	1.600	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	98.541	78.184	33.579	2.674	272	0
9.2.6 Onvoorzien						
69781 Toevoeging PR onvoorziene uitgaven	19.000	0	0	0	0	0
Totaal 9.2.6 Onvoorzien	19.000	0	0	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	117.541	78.184	33.579	2.674	272	0
Totaal 9 Financiën en overhead	117.541	78.184	33.579	2.674	272	0
Totaal Stortingen	341.712	110.124	44.729	13.507	10.005	9.272
Onttrekkingen						
1 Perspectief voor het landelijk gebied						
1.1 Natuur en landschap						
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna						
60538 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	0	694	346	50	0	0
60719 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	98	98	0	0	0
60751 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	229	319	219	0	0
67548 Aanwending reserve Natuur	4.757	3.699	890	0	0	0
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	111	231	161	161	161	161
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	4.869	4.951	1.814	430	161	161

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied						
60697 Aanwending reserve bodem en ondergrond 2430	0	41	0	0	0	0
60752 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	262	0	0	0	0
60753 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	200	200	200	200	200
69520 Aanwending reserve N2000	23.805	3.365	1.289	672	672	0
69541 Aanwending reserve DU bodemsanering	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	23.805	3.868	1.489	872	872	200
1.1.3 Landschap						
60539 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	0	335	223	182	60	0
60720 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	0	335	223	182	60	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	28.674	9.154	3.527	1.483	1.092	361
1.3 Water						
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem						
60500 Aanwending reserve Waterveiligheid Limburg	1.000	0	0	0	0	0
60717 Aanwending reserve grondwaterbeheer	0	63	0	0	0	0
60754 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	235	235	235	0	0
68624 Aanwending reserve DU Zoetwatermaatregelen	0	2	0	0	0	0
69948 Aanwending PR water en bodem	0	250	1.000	750	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.000	550	1.235	985	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas						
60814 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	1.135	0	0	0	0
67677 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	18	0	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69932 Aanwending algemene reserve vrije deel	2.500	0	0	0	0	0
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	0	1.039	3.000	0	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.518	2.174	3.000	0	0	0
1.3.3 Bodemvitalisering						
69954 Aanwending PR water en bodem	350	500	440	390	0	0
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	350	500	440	390	0	0
Totaal 1.3 Water	3.867	3.224	4.675	1.375	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	32.541	12.378	8.202	2.858	1.092	361
2 Samen leven en bestaanszekerheid						
2.1 Sociale agenda						
2.1.1 Sociale agenda						
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	17	4.005	4.420	400	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	17	4.005	4.420	400	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	17	4.005	4.420	400	0	0
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen						
69527 Aanwending reserve Transitiefonds	102	1.356	0	0	0	0
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	41	3.125	7.012	5.042	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	143	4.481	7.012	5.042	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	143	4.481	7.012	5.042	0	0
2.3 Sport en bewegen						
2.3.1 Sport en bewegen						
69873 Aanwending PR Sociale Agenda	289	323	250	250	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	289	323	250	250	0	0
Totaal 2.3 Sport en bewegen	289	323	250	250	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	448	8.809	11.682	5.692	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie						
3.1 Vestigingsklimaat van morgen						
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen						
60519 Aanw reserve knelpunten economisch beleid	40	1.500	300	0	0	0
60805 Aanwending risicoreserve SIS LBDF	0	1.400	0	0	0	0
69973 Aanwending PR Economie	473	2.528	400	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	513	5.428	700	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport						
60674 Aanwending risicoreserve SIS	7.744	0	0	0	0	0
69974 Aanwending PR Economie	12	158	50	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	7.756	158	50	0	0	0
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	8.269	5.586	750	0	0	0
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven						
60590 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	0	0	0	0	0	0
69844 Aanwending PR Brightlands	0	0	0	0	0	0
69899 Aanwending reserve aandelentransactie LIOF	1.562	968	0	0	0	0
69970 Aanwending PR Economie	751	9.763	13.804	917	11	5

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	2.312	10.731	13.804	917	11	5
3.2.2 Brightlands						
60645 Aanwending PR Wonen	0	43	0	0	0	0
60673 Aanwending risicoreserve SIS	3.510	4.747	3.607	2.967	2.999	2.761
69917 Aanwending PR Brightlands	2.515	3.507	1.250	0	0	0
69943 Aanwending PR Economie	394	257	47	0	0	0
Totaal 3.2.2 Brightlands	6.418	8.553	4.903	2.967	2.999	2.761
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.730	19.284	18.707	3.884	3.010	2.766
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt						
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt						
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0	0	0	0	0	0
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	889	3.106	3.905	945	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	889	3.106	3.905	945	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	889	3.106	3.905	945	0	0
3.4 Verduurzaming en circulaire economie						
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie						
60784 Aanwending PR Energie	0	230	0	0	0	0
60785 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	0	1.000	0	0	0
69893 Aanwending PR Economie	0	2.620	407	32	32	95
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	0	2.850	1.407	32	32	95
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	0	2.850	1.407	32	32	95
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg						
69971 Aanwending PR Landbouw	602	3.582	4.420	375	0	0
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	602	3.582	4.420	375	0	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	602	3.582	4.420	375	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	18.490	34.408	29.190	5.236	3.042	2.860
4 Nieuwe energie en leefmilieu						
4.1 Nieuwe energie						
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen						
60672 Aanwending risicoreserve SIS LEF	11.400	0	0	0	0	0
69976 Aanwending PR Energie	16	209	0	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	11.416	209	0	0	0	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	11.416	209	0	0	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu						
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu						
69998 Aanwending PR Energie	0	340	275	35	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	0	340	275	35	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving						
60683 Aanwending reserve bodemsanering 20242030	808	0	0	0	0	0
69993 Aanwending reserve DU Bodemsanering	1.300	0	0	0	0	0
69994 Aanwending reserve bodemsanering 20242030	60	277	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.169	277	0	0	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.169	617	275	35	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	13.585	826	275	35	0	0
5 Leefbare steden en dorpen						
5.1 Leefbare steden en dorpen						
5.1.1 Leefbare steden en dorpen						
69923 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	498	0	0	0	0	0
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	123	11.735	17.100	0	0	0
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	622	11.735	17.100	0	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte						
60571 Aanwending PR Leefbaarheid	15	600	0	0	0	0
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	0	100	0	0	0	0
69924 Aanwending PR Wonen	7	4.635	0	0	0	0
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	21	5.335	0	0	0	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte						
60728 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	1.135	0	0	0	0
60755 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	81	0	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	0	1.216	0	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond						
60699 Aanwending reserve bodemsanering 20242030	0	0	0	0	0	0
60756 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	2.000	0	0	0	0
68818 Aanw reserve DU najlleeffecten mijnbouw	0	2.704	0	0	0	0
69558 Aanwending reserve DU bodemsanering	3.660	200	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69995 Aanwending reserve bodem en ondergrond 2430	70	176	0	0	0	0
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.730	5.080	0	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	4.373	23.366	17.100	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	4.373	23.366	17.100	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen						
6.1 Cultuur						
6.1.1 Cultuur						
60666 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	0	1.230	0	0	0	0
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187	187	187	187	95	87
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	180	82	82	82	82	43
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706	706	706	706	706	706
69879 Aanwending PR Cultuur	1.192	4.246	4.447	3.422	1.102	0
69987 Aanwending PR Sociale Agenda	34	100	100	100	0	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	2.299	6.551	5.523	4.498	1.986	836
Totaal 6.1 Cultuur	2.299	6.551	5.523	4.498	1.986	836
6.2 Erfgoed						
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie						
60757 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	1.200	0	0	0	0
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	1.229	4.888	4.490	1.487	0	0
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.229	6.088	4.490	1.487	0	0
Totaal 6.2 Erfgoed	1.229	6.088	4.490	1.487	0	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	3.528	12.639	10.013	5.985	1.986	836
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid						
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma						
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	4.383	6.885	6.156	5.341	406	0
69532 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	5.113	0	0	0	0	0
69533 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	148	0	0	0	0	0
69875 Aanwending PR Bereikbaarheid	0	1.275	2.450	500	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	9.644	8.160	8.606	5.841	406	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	9.644	8.160	8.606	5.841	406	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer						
7.2.1 Infrastructuur						
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.106	1.179	1.538	1.788	3.465	3.465
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	117	7.936	10.332	206	206	206
69534 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	17	0	0	0	0	0
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWansum	721	721	721	721	721	721
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	1.962	9.836	12.591	2.716	4.393	4.393
7.2.2 Openbaar vervoer						
60804 Aanwending PR Bereikbaarheid	0	0	500	0	0	0
69529 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	239	2.107	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	239	2.107	500	0	0	0
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	2.201	11.943	13.091	2.716	4.393	4.393
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden						
60729 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	2.300	0	0	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
69530 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	0	4.000	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	2.300	0	4.000	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	2.300	0	4.000	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	11.845	22.402	21.696	12.556	4.798	4.393
8 Provincie midden in de samenleving						
8.1 Regiodeals						
8.1.1 Regiodeals						
60781 Aanwending PR Regiodeals 5e en 6e tranche	0	3.386	658	0	0	0
69933 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.750	5.000	0	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	1.750	8.386	658	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	1.750	8.386	658	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integrale overheid						
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen						
60695 Aanwending PR bestuurlijke vernieuwing	0	230	0	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	0	230	0	0	0	0
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs						
60758 Aanwending algemene reserve vrije deel	0	620	0	0	0	0
69805 Aanwending PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	0	0	0	0
69945 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.083	0	0	0	0	0
69977 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	41	1.409	500	250	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.024	2.029	500	250	0	0
Totaal 8.2 Betrouwbare en integrale overheid	2.024	2.259	500	250	0	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	3.774	10.645	1.158	250	0	0

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
9 Financiën en overhead						
9.1 Overhead						
9.1.1 Overhead						
60512 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	99	2.901	1.500	1.500	0	0
60576 Aanwending PR Economie	0	200	0	0	0	0
60685 Aanwending PR Landbouw	0	110	0	0	0	0
60686 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	0	110	0	0	0	0
69519 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	20	118	118	112	-82	-43
69688 Aanwending reserve POB	863	304	304	204	204	0
Totaal 9.1.1 Overhead	983	3.742	1.922	1.816	122	-43
Totaal 9.1 Overhead	983	3.742	1.922	1.816	122	-43
9.2 Algemene financiën						
9.2.5 Stelposten en overige financiën						
60828 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	0	17.220	0	0	0	0
65907 Aanw algemene reserve egalis jaarresultaten	130.949	122.619	51.691	36.869	8.987	2.261
69836 Aanwending algemene reserve vrije deel	113.600	13.605	4.036	0	0	0
69838 Aanw algemene reserve egal coalitieakk	77.799	0	0	5.826	0	0
69956 Aanwending reserve N2000	0	200	200	200	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	322.348	153.644	55.927	42.894	8.987	2.261
Totaal 9.2 Algemene financiën	322.348	153.644	55.927	42.894	8.987	2.261
Totaal 9 Financiën en overhead	323.331	157.386	57.849	44.710	9.109	2.219
Totaal Onttrekkingen	411.915	282.859	157.164	77.322	20.027	10.669
Saldo mutatie reserves	70.203	172.735	112.434	63.815	10.023	1.397
Resultaat	99.293	65.108	38.866	49.859	39.902	44.994

Toelichting per programma

Over het algemeen ontstaan de verschillen in de jaarcijfers door incidentele beleidsmiddelen en fasering van projecten. Na 2027 nemen de lasten af, vanwege het einde van deze statenperiode en de inzet van middelen voor het intensiveren van beleid.

Hieronder leggen we de belangrijkste verschillen tussen de jaren (2024 - 2025 - 2026) uit:

1. Perspectief voor het landelijk gebied: de hogere lasten in 2026 hebben grotendeels betrekking op de inzet van specifieke uitkeringen o.a. Deltaplan Hoge zandgronden. Vanaf 2027 zijn in de begroting de reguliere structurele lasten opgenomen.
2. Samen leven en bestaanszekerheid: de hogere lasten in 2025 en 2026 hebben betrekking op de uitvoering van het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027. Deze hebben een incidenteel karakter.
3. Werken aan een toekomstbestendige economie: de hogere lasten in 2025 en 2026 betreft de programmering van het uitvoeringskader bij het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie, een incidentele bijdrage aan NEDAB in 2025 en de inzet van een specifieke uitkering voor de ontsluiting van MAA.
4. Nieuwe energie en leefmilieu: de hogere lasten in 2025 t.o.v. 2026 bij dit programma hebben betrekking op de uitgaven i.v.m. het inzetten van specifieke uitkeringen o.a. CDOKE (capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) en Europese middelen ter ondersteuning van Limburgse projecten verduurzaming.
5. Leefbare steden en dorpen: de hogere lasten in 2026 en 2026 zijn te verklaren door de programmering van middelen in uitvoering van het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027.
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen: de hogere lasten in 2025 en 2026 t.o.v. andere begrotingsjaren zijn met name gerelateerd aan de programmering van middelen voor de uitvoering van het beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027.
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg: de hogere lasten in 2025 hebben vooral te maken met de exploitatiebijdrage Arriva 2025 in verband met optredende meerkosten exploitatie Maaslijn. Verder fluctueren de lasten binnen dit programma door de bijdragen aan mobiliteitsprojecten en respectievelijk ook de kapitaallasten. De fluctuaties in de jaren zijn ook sterk afhankelijk van de fase van uitvoering van infrastructurele projecten.
8. Provincie midden in de samenleving: de hogere lasten in 2024 en 2025 zijn met name het gevolg van de Investeringsagenda Noord Limburg 2023, regiodeal Noord.
9. Financiën en overhead: de jaarlijkse stijging in de lasten heeft in grote mate relatie met de prijsstijgingen en daaraan gekoppelde indexeringen, respectievelijk reserveringen. De baten, de algemene dekkingsmiddelen van deze begroting, stijgen niet met de zelfde tempo als de lasten.

Nieuw beleid

Met **bestaand beleid** in financiële zin (volgens BBV) bedoelen we de budgetten en investeringskredieten die door Provinciale Staten al zijn goedgekeurd.

Dit betekent dat **nieuw beleid** alle besluiten van PS omvat vanaf de Voorjaarsnota 2025 (PS 27 juni 2025) inclusief de verwerking van de meicirculaire 2025. De wijzigingen in de begroting uit de Najaarsnota 2025 zijn nog niet definitief, omdat PS deze nota op 30 oktober 2025 behandelt, samen met de Programmabegroting 2026. Zoals beschreven in het hoofdstuk 'Financieel kader' van de begroting, bevat de programmabegroting de volgende financiële onderdelen:

- Ruimte-scheppende aanpassingen ontstaan door het bijwerken van bestaande begrotingsposten en door autonome ontwikkelingen, zoals indexering.
- Ruimte-vragende aanpassingen zijn besluiten van GS die zijn genomen tussen de Voorjaarsnota 2025 en deze Begroting 2026, inclusief de Najaarsnota 2025. Dit omvat ook het aanpassen en indexeren van budgetten.

Met "ruimte" bedoelen we de financiële ruimte in de begroting. De kosten voor ruimte-vragende voorstellen kunnen worden gedekt uit het begrotingsresultaat, algemene middelen of reserves.

Deze mutaties leveren de volgende wijzigingen op in de totale omvang van de baten en de lasten (excl. mutaties reserves) van de begroting.

€ x
1.000

Baten en lasten vóór mutaties reserves	2026		2027		2028		2029	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestaand beleid (ramingen bij de Voorjaarsnota 2025 incl. BW5-2025)	511.249	475.045	502.322	469.619	477.163	486.615	470.502	499.838
Nieuw beleid cf. BBV (mutaties ná Voorjaarsnota 2025)	96.190	58.825	9.077	27.825	-1.558	18.869	6.129	20.391
Totaal lasten en baten	607.439	533.870	511.399	497.444	475.605	505.484	476.632	520.229

Mutaties reserves

Omschrijving

De mutaties van de reserves maken deel uit van de meerjarige exploitatiebegroting:

- De stortingen in de reserves zijn geprogrammeerd conform besluitvorming over eerdere voorstellen, aangevuld met de nieuwe voorstellen zoals opgenomen in het financiële kader van deze begroting.
- De onttrekkingen maken deel uit van het dekkingsplan van de begroting en vinden plaats overeenkomstig de specifieke bestemming van de betreffende reserve.

Voor de uitoefening van het budgetrecht door Provinciale Staten is het belangrijk dat er inzicht wordt geboden in de stortingen en onttrekkingen van de provinciale reserves. In onderstaande tabel wordt per programma een specificatie gegeven van de mutaties in de reserves.

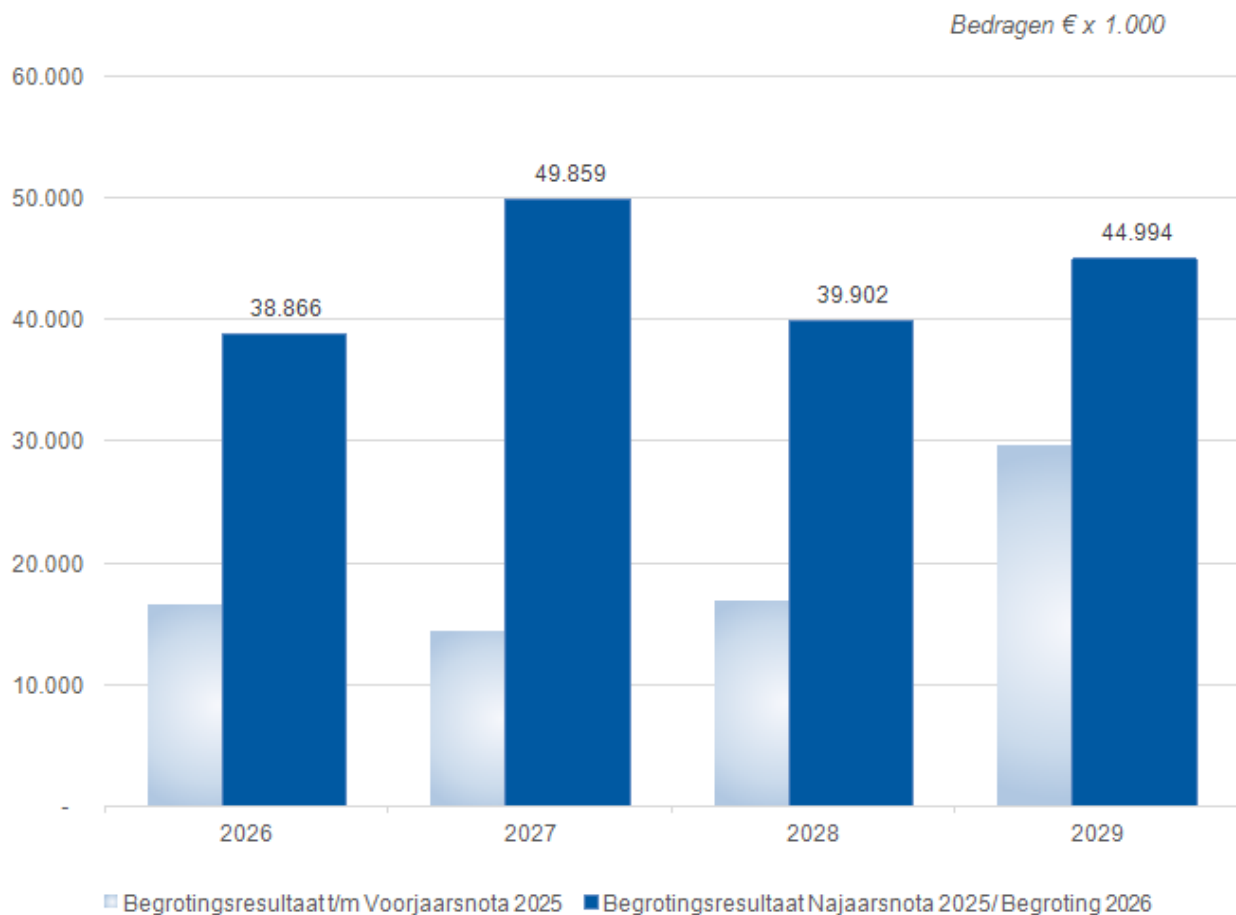
Excel-tabel

Programma	Reserve	Begroting 2026		Meerjarenraming					
		Lasten	Baten	L2027	B2027	L2028	B2028	L2029	B2029
1. Perspectief voor het landelijk gebied	Programmareserve Perspectief Landelijk Gebied		570		232		60		
	Programmareserve onvoorziene uitgaven		98						
	Algemene reserve (vrije deel)		754		654		200		200
	Reserve Natuur		890						
	Reserve N2000		1.289		672		672		
	Reserve DU Ooijen-Wanssum		161		161		161		161
	Programmareserve Water en bodem		1.440		1.140				
	Reserve Waterveiligheid Limburg		3.000						
Totaal 1		0	8.202	0	2.859	0	1.093	0	361
2. Samen leven en bestaanszekerheid	Programmareserve Sociale Agenda		11.682		5.692				0
Totaal 2			11.682	0	5.692	0	0	0	0
3. Werken aan de toekomstige economie	Reserve knelpunten economisch beleid		300		0		0		0
	Risicoreserve financieel instrumentarium SIS	6.567	3.607	5.741	2.967	5.149	2.999	4.688	2.761
	Programmareserve Brightlands	4.550	1.250	4.550		4.550		4.550	
	Programmareserve Onderwijs en Arbeidsmarkt		3.905	508	945				
	Programmareserve Economie		14.708		949		43		100
	Programmareserve Landbouw		4.420		375				
	Programmareserve Onvoorziene uitgaven		1.000						
Totaal 3		11.117	29.190	10.799	5.236	9.699	3.042	9.238	2.861
4. Nieuwe energie en leefmilieu	Programmareserve Energie		275		35				
Totaal 4		0	275	0	35	0	0	0	0
5. Leefbare steden en dorpen	Programmareserve Leefbaarheid		17.100						
Totaal 5		0	17.100	0	0	0	0	0	0
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	Bruteringsreserve Limburgs Museum		187		187		95		87
	Bruteringsreserve prov. gebouwen		82		82		82		43
	Bruteringsreserve Creative City		706		706		706		706
	Programmareserve Cultuur		4.447		3.422		1.102		
	Programmareserve Monumenten, erfgoed, archeologie		4.490		1.487				
	Programmareserve Sociale Agenda		100		100				

Programma	Reserve	Begroting 2026		Meerjarenraming					
Totaal 6		0	10.012	0	5.984	0	1.985	0	836
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Programmareserve Bereikbaarheid		2.950		500				
	Bruteringsreserve realisatie N280		1.538		1.788		3.465		3.465
	Bruteringsreserve VDL Nedcar		10.332		206		206		206
	Reserve Bereikbaarheidsmiddelen		6.156		9.341		406		0
	Bruteringsreserve N270 Ooijen-Wanssum		721		721		721		721
	Bestemmingsreserve ZLSM	34		34		34		34	
Totaal 7		34	21.697	34	12.556	34	4.798	34	4.392
8. Provincie midden in de samenleving	Programmareserve Onvoorziene uitgaven		500		250				
	Programmareserve Regiodeals 5e en 6e tranche		658						
Totaal 8		0	1.158	0	250	0	0	0	0
9. Financiën en overhead	Programmareserve Onvoorziene uitgaven		1.500		1.500				
	Algemene reserve (egaliseerbaar resultaat)	22.330	51.691	2.674	36.869	272	8.987		2.261
	Bruteringsreserve prov. gebouwen		118		112		-82		-43
	Reserve POB		304		204		204		
	Algemene reserve (vrije deel)		4.036						
	Algemene reserve (egaliseerbaar resultaat)	11.249			5.826				
	Reserve N2000		200		200		0		0
Totaal 9		33.579	57.849	2.674	44.711	272	9.109	0	2.218
Eindtotaal		44.730	157.165	13.507	77.323	10.005	20.027	9.272	10.668

Begrotingsresultaat 2026-2029

In het Financieel kader, vooraan in de begroting, is reeds gedetailleerd inzicht gegeven in de ontwikkeling van het begrotingsresultaat. Daarom volstaan we nu met de grafische voorstelling ervan.

Doorwerking Najaarsnota 2025 naar begroting 2026 e.v.

Alle voorstellen leidend tot begrotingswijzigingen in 2025 en volgende begrotingsjaren zijn toegelicht en aan PS aangeboden ter vaststelling (budgetrecht PS) in de Najaarsnota 2025 (PS 30 oktober 2025). De meerjarige consequenties van deze voorstellen zijn per begrotingsprogramma samengevat in de onderstaande tabel. Deze mutaties maken deel uit van de cijfers van deze programmabegroting.

De onderstaande voorstellen uit de Najaarsnota 2025, hebben consequenties voor het begrotingsresultaat over de jaren 2026-2029:

- Programma 1 'Perspectief voor het landelijk gebied': Uitrol Limburgse Biodiversiteitsmonitor - € 0,82 mln. per jaar.
- Programma 3 'Werken aan een toekomstbestendige economie': Grensinformatiepunten jaarlijks - € 0,13 mln.
- Programma 4 'Nieuwe energie en leefmilieu': Bijstelling legesopbrengsten 2025 e.v. jaren -€ 0,84 mln. jaarlijks; Bijdrage RUD Noord-Limburg -€ 0,36 mln.
- Programma 7 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg': Financiering Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij -€ 0,19 mln. in 2026; Beëindiging VDL Nedcar -€ 0,02 mln. per jaar.
- Programma 9 'Financiën en overhead': Garantie voorwaarden personeel ODZL -€ 0,25 mln.; Bijstelling IPO-budget -€ 0,84 mln. per jaar afrekeningen voorgaande dienstjaren € 5,00 mln.

Begrotingsprogramma		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Perspectief voor het landelijk gebied	37.156	17.021	14.096	50	1.798	500	1.326	643
2	Samen leven en bestaanszekerheid	100	0	-100	0	0	0	0	0
3	Werken aan een toekomstbestendige economie	17.280	3.090	618	706	1.572	197	316	197
4	Nieuwe energie en leefmilieu	689	-843	397	-843	362	-843	362	-843
5	Leefbare steden en dorpen	1.719	0	200	0	200	0	200	0
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	1.191	0	-10	0	0	0	0	0
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	12.220	14.332	2.939	620	744	119	219	0
8	Provincie midden in de samenleving	2.642	634	1.496	0	836	0	836	0
9	Financiën en overhead	-2.615	0	-4.667	0	-4.694	0	-4.775	0
Totaal baten lasten		70.382	34.234	14.969	533	817	-26	-1.516	-3
Mutatie reserves									
	Toevoeging aan reserves	17.781		509		0		0	
	Onttrekking aan reserves		55.121		16.692		2.595		1.070
Totaal ná mutatie reserves		88.163	89.355	15.478	17.225	817	2.569	-1.516	1.067
Resultaat		1.192		1.748		1.752		2.583	
Totaal		89.355	89.355	17.225	17.225	2.569	2.569	1.067	1.067

Technische aanpassingen in de meerjarenraming

Omschrijving

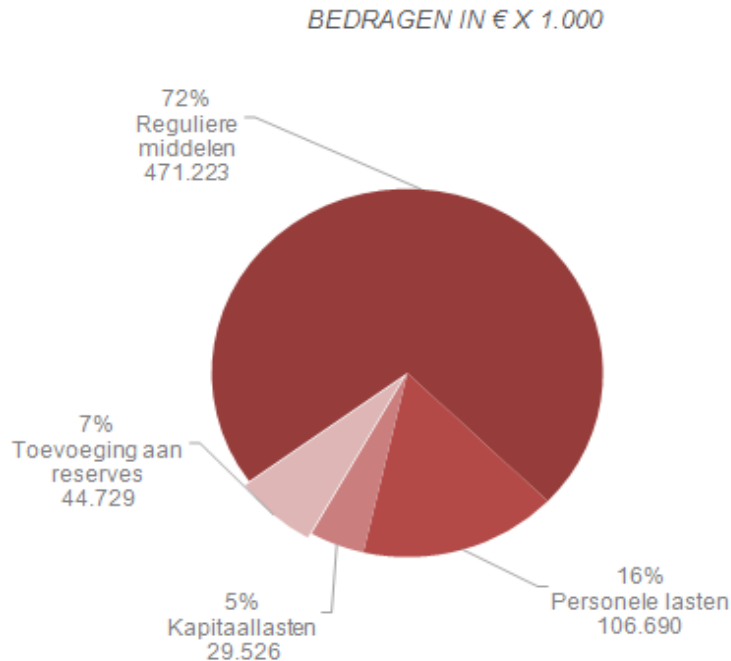
Tijdens het begrotingsproces is ook de meerjarenraming geactualiseerd op basis van de uitgangspunten van beleid. Zo zal de ontwikkelopgave Natuur na 2027 niet worden gecontinueerd. Daartegenover staat er wel een structurele opgave voor ANLB en uitvoeringskosten. Ook laten wij in het kader van transparantie de stelpost begrotingsruimte nieuwe Statenperiode vrijvallen.

Dwarsdoorsnede lasten Programmabegroting 2026

De programmabegroting heeft 9 begrotingsprogramma's, die zijn onderverdeeld in meerdere producten. Naast de beleidsindeling van de begroting maken we onderscheid in vier soorten budgetten:

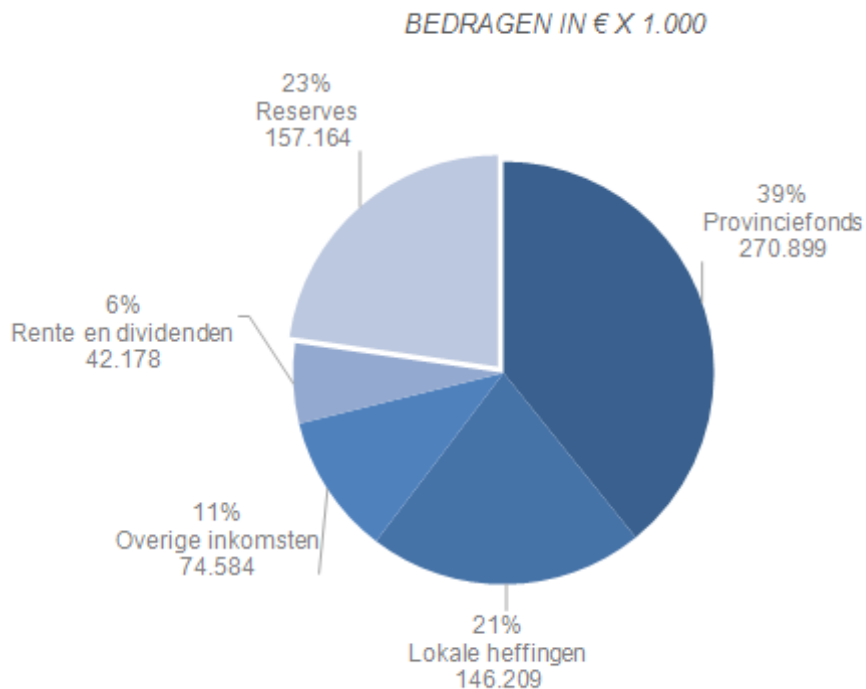
- toegekende reguliere budgetten (programmamiddelen) o.a. opdrachten, subsidies, directe kosten;
- verdeelde personele lasten: verdeling van de formatie naar programma's en producten;
- berekende kapitaallasten van de investeringen conform de afschrijvingstermijnen;
- toevoegingen aan de reserves: stortingen in de provinciale reserves ter dekking van de toekomstige uitgaven.

In onderstaande grafiek treft u de verdeling aan van de begrote lasten 2026.

Dwarsdoorsnede baten Programmabegroting 2026

In onderstaande grafiek is de verdeling van de begrote baten 2026 weergegeven. Deze is gerubriceerd naar de te onderscheiden baten-categorieën, inclusief aanwending van reserves. In deze categorieën zijn de grootste inkomstenbronnen voor de begroting van de Provincie opgenomen. Een aanzienlijk deel van de baten heeft het karakter van algemeen dekkingsmiddel. Dit zijn baten die vrij besteedbaar zijn. Hieronder vallen de opcenten MRB, provinciefonds, renteopbrengsten, dividenden en overige opbrengsten.

Financiële grondslagen

Algemene uitgangspunten

Om een goed beeld te geven van onze financiële situatie, zijn de uitgangspunten en onderliggende keuzes van belang.

Bestaand beleid

De begroting is gebaseerd op het bestaande beleid en is een uitwerking van eerder vastgestelde beleidskaders door Provinciale Staten. Daarbij hebben we ook rekening gehouden met autonome en andere ontwikkelingen, methodieken en regelgeving. Het bestaande beleid vormt de belangrijkste basis van deze programmabegroting.

Met 'bestaand beleid' bedoelen we de budgetten en investeringsplannen die al zijn goedgekeurd door Provinciale Staten. Dat betekent dat alle besluiten van Provinciale Staten tot en met de Voorjaarsnota 2025 in de begroting zijn verwerkt. Hierop zijn aanvullingen gedaan, zoals de meerjarige effecten van voorstellen uit de Najaarsnota 2025 en GS-besluiten over de begroting vanaf 2026. In de programmabegroting lichten we toe welke wijzigingen er zijn ten opzichte van de Voorjaarsnota 2025.

Methodieken en regelgeving

Het "Besluit Begroting en Verantwoording" vormt de grondslag voor de ramingen in onze begroting. Hierbij worden baten (opbrengsten) en lasten (kosten) toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Daarnaast leggen we uit hoe andere ramingen tot stand zijn gekomen en welke uitgangspunten we daarbij hebben gebruikt.

Begrotingsresultaat

Het begrotingsresultaat wordt berekend volgens de vastgelegde grondslagen. Baten worden verantwoord in het jaar waarin ze worden gerealiseerd, en lasten in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn. Het BBV schrijft voor dat eerst het saldo van baten en lasten wordt bepaald. Daarna verwerken we toevoegingen aan of onttrekkingen uit de reserves, wat resulteert in het uiteindelijke begrotingsresultaat.

Risico's

De risico's worden regelmatig beoordeeld via de Planning & Control-cyclus. Op basis hiervan geeft het risicoprofiel bij de begroting de meest actuele situatie weer. Gezien onze financiële positie en het weerstandsvermogen zijn er op dit moment geen extra stortingen nodig om de bufferfunctie van ons eigen vermogen op peil te houden. Voor meer informatie verwijzen wij naar de verplichte paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Afrondingsverschillen

In de financiële tabellen worden de bedragen weergegeven in duizenden euro's (€ 1.000), tenzij anders aangegeven. Hierdoor kunnen kleine afrondingsverschillen voorkomen in de presentatie.

Exploitatiegrondslagen

Autonome ontwikkelingen

Elk jaar zijn er (financiële) ontwikkelingen waarop de Provincie geen invloed heeft, maar die wel gevolgen hebben voor onze begroting. Hieronder noemen wij er een aantal:

Provinciefonds meicirculaire 2025

In onze schattingen van het provinciefonds baseren wij ons op de meicirculaire 2025. We maken hierbij een onderscheid tussen de algemene uitkering uit het provinciefonds en de decentralisatie-uitkeringen. De algemene uitkering provinciefonds is opgenomen in Hoofdstuk 9, 'Financiën en overhead', omdat het een algemeen dekkingsmiddel is. De decentralisatie-uitkeringen zijn toegewezen aan de betreffende beleidsterreinen/ begrotingsprogramma.

Personele begroting en de nieuwe CAO 2025-2026

De personeelskosten zijn berekend op basis van vaste lonen (met als uitgangspunt: de formatie op 1 mei 2025 en het salarisniveau op 1 juli 2025). Deze kosten zijn verdeeld over de verschillende beleidsproducten in de begroting. In de begroting en de meerjarenraming is een aparte stelpost opgenomen voor toekomstige loonontwikkelingen, zoals een nieuwe CAO voor provincies en hogere premies. Deze post neemt elk jaar met € 4 miljoen toe. De stelpost valt onder programma 9, 'Financiën en overhead'.

De toerekening van de personele lasten vindt plaats op basis van de voorschriften van het BBV, waarbij overhead apart inzichtelijk is gemaakt in de begroting. De loonkosten van medewerkers die voor meerdere taakvelden werken, zijn over deze meerdere taakvelden verdeeld. We hanteren een maximum aantal taakvelden van 5 waar de loonkosten van 1 medewerker aan toe worden bedeed. Ook taakvelden waar slechts een klein percentage (<10%) van de tijd aan wordt besteed, worden buiten beschouwing gelaten. De berekening van de toe te rekenen loonkosten is gebaseerd op de gemiddelde lasten per fte.

Ontwikkelingen groei aantal motorrijtuigen

De berekening van de zogenoemde theoretische opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting gebeurt als volgt: we vermenigvuldigen het aantal opcenten (waarover de Provinciale Staten zelf beslissen) met de opbrengst per opcent. Deze opbrengst per opcent is afhankelijk van de samenstelling van het wagenpark in de provincie, zoals het gewicht van auto's en het type brandstof. In het coalitieakkoord is afgesproken dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting voortaan meebewegen met de 'regulaire' van de begrotingsindexering. De jaarlijkse verhoging (indexatie) van de opcenten is daarom gelijkgesteld aan de algemene begrotingsindex.

Overige indexeringen

De verwachte effecten van algemene prijsinflatie zijn gebaseerd op de meicirculaire 2025 provinciefonds (berekend door het centraal planbureau) en bedragen:

2026: 3,20 %

2027: 3,95 %

2028: 3,40 %

2029: 3,30 %

De budgetten binnen de programma's zijn in de meerjarenraming berekend met vaste prijzen. Voor de verwachte stijgingen van lonen en prijzen is een aparte stelpost opgenomen in het programma 9 'Financiën en overhead'.

Voor het openbaar vervoer geldt een iets ander percentage, volgens de afspraken in het concessiecontract.

Gesubsidieerde instellingen volgen de indexatie die de Provincie hanteert.

Interne rentevoet

Dankzij de gunstige financieringspositie bedraagt de interne rentevoet 0%. De Provincie hoeft op dit moment geen vreemd vermogen aan te trekken om uitgaven te dekken. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de verplichte paragraaf 4 'Financiering'.

Kapitaallasten

De kapitaallasten komen voort uit de investeringen en bestaan meestal uit afschrijvingen en rente. Omdat de interne rente nu 0% is, worden alleen de afschrijvingen meegenomen. Deze afschrijvingen zijn verdeeld over de verschillende beleidsproducten en programma's van de begroting. De periode waarover wordt afgeschreven, is vastgelegd in de geldende financiële verordening. Investerings worden zo veel mogelijk afgedekt, zodat ze de ruimte in toekomstige begrotingen zo min mogelijk beperken. Hiervoor worden (bruterings)reserves gevormd om de toekomstige afschrijvingen te betalen.

Aanvullend hierop is in de begroting rekening gehouden met een stelpost kapitaallasten om mogelijke risico's in investeringen in weginfra op te kunnen vangen. Deze stelpost is opgenomen in programma 9 'Financiën en overhead'.

Subsidies

Lasten met betrekking tot subsidies worden in principe toegerekend aan het jaar waarop de prestatie wordt geleverd. Er is daarbij in lijn met de financiële verordening een grensbedrag ingesteld van € 1,2 mln. vanaf 1-1-2024. Onder dit bedrag wordt ervan uitgegaan dat, op het moment dat de subsidie wordt beschikt, de prestatie in datzelfde jaar wordt geleverd. Dit om de administratieve lastendruk te beperken en te voorkomen dat elke ontvanger van een subsidie ook meteen verantwoording moet afleggen.

Dividenden

Dividenden in de begroting zijn verwerkt in het jaar, waarop wij verwachten dat de Algemene vergadering van Aandeelhouders een besluit neemt tot uitkering van het (interim-)dividend.

Renteopbrengsten

In de begroting is uitgegaan van actuele inzichten in onze portefeuille volgens meerjarige prognoses. Daarbij is rekening gehouden met de effecten van Schatkistbankieren. In de paragraaf Financiering wordt e.e.a. nader toegelicht.

Stelposten

In de begroting is rekening gehouden met stelposten voor:

- loon- en prijsontwikkeling incl. CAO;
- structurele risico's infra;
- afrekeningen voorgaande dienstjaren.

Programmareserves voor intensiveringen

Op basis van het coalitieakkoord is er voor € 206,9 mln. aan ruimte gereserveerd voor beleidsintensiveringen. Bij het behandelen van de Jaarstukken 2023 in PS 21-6-2024 is besloten om € 2,0 mln. aan de Programmareserve Perspectief voor het Landelijk gebied. en € 1,6 mln. aan de Programmareserve Bestuurlijke vernieuwing toe te voegen vanuit het jaarresultaat 2023. De middelen worden ingezet voor de uitvoering van de beleidskader. De inzet van de reserves hiervoor gebeurt bij de documenten uit de P&C-cyclus.

Onvoorzien

In de begroting wordt rekening gehouden met een post onvoorzien. Voor inzet van deze post gelden de drie O's: Onvoorzien, Onvermijdbaar en Onuitstelbaar. Deze bedraagt vanaf 2024 € 2,50 mln. per jaar, waarop op basis van het coalitieakkoord gedurende de Statenperiode 2024-2027 jaarlijks € 0,13 mln. is onttrokken als dekkingsmiddel voor de uitvoering van het coalitieakkoord. Per saldo is op basis van de ontwerpbegroting 2026 nog een saldo beschikbaar van ruim € 42 mln.

Daarnaast is er op basis van het coalitieakkoord een reserve voor onvoorziene zaken opgenomen ter grootte van € 19 mln. voor deze Statenperiode. Deze post valt ook onder de bovengenoemde programmareserves voor intensiveringen. Per saldo is op basis van de ontwerpbegroting 2026 nog een saldo beschikbaar van ruim € 5 mln.

Vennootschapsbelasting

Op dit moment verwachten wij geen afdracht van vennootschapsbelasting.

Balansgrondslagen

Balans Activa

Investerings in Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde, en indien van toepassing verminderd met investeringssubsidies of bijdragen van derden. De afschrijvingen worden bepaald op basis van de verwachte economische levensduur en worden berekend volgens de lineaire methode. De afschrijvingstermijn van de immateriële vaste activa mag volgens de voorschriften maximaal 5 jaar bedragen.

Bij het activeren van kosten van onderzoek en ontwikkeling geldt als randvoorwaarde dat de kosten alleen dan worden geactiveerd als de plannen uitvoerbaar zijn en de kosten al redelijk omlind en in te schatten zijn. Daarbij is het ook van belang dat het daadwerkelijk om kosten ter voorbereiding van een nog te realiseren investering gaat.

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd conform PS-besluit. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode, waarin het betrokken actief van de derde bijdraagt aan de publieke taak.

Investerings in Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde, verminderd met (extra) afschrijvingen. Bijdragen van derden, die in directe relatie staan met een actief, worden in de regel hierop in mindering gebracht. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Het BBV schrijft voor dat de materiële vaste activa worden onderscheiden in de categorie economisch nut of maatschappelijk nut:

Maatschappelijk nut: materiële vaste activa met een maatschappelijk nut worden gewaardeerd voor het bedrag van de investering. Bijdragen uit reserves worden niet in mindering op een actief gebracht. Bijdragen van derden, voor zover deze een directe relatie met het actief hebben, worden op de waardering in mindering gebracht;

Economisch nut: Materiële vaste activa met een economisch nut worden bruto geactiveerd. Het verschil met investeringen met maatschappelijk nut is dat bestemmingsreserves gelijkmatig, gedurende de afschrijvingsperiode, in het resultaatbestemmende gedeelte ten gunste van de exploitatie worden gebracht.

Investeringsplanningen

De bestaande investeringsplanningen in vaste activa zijn geactualiseerd. De grondslag voor de bestaande investeringen zijn gebaseerd op door Provinciale Staten vastgestelde kredietbesluiten. Wij merken op dat wij voor uitvoering van investeringsprogramma's afhankelijk kunnen zijn van partners, zoals gemeenten, maar ook van juridische procedures. Dit heeft tot gevolg dat er sprake kan zijn van verschuivingen van kapitaallasten in de tijd. In de reguliere planning en control cyclus wordt dit jaarlijks herijkt. Daarnaast zijn er nieuwe (vervangings)investerings opgenomen in de begroting 2026 tot en met 2029.

Erfpacht

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij de eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van N.V.'s en B.V.'s (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden. De obligatieportefeuille is gewaardeerd tegen de verwachte aflossingswaarde.

Vlottende activa

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen de betaalde inkoopprijs.

De als onderhanden werk opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat die kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Winsten uit grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Gereede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Balans Passiva

Eigen vermogen

Wij maken bij onze reserves (eigen vermogen) onderscheid in:

Algemene reserve

De algemene reserve bestaat uit drie componenten:

- een bufferdeel (dit kan worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel);
- een egalisatie van jaarrekeningresultaten (wordt gebruikt voor het faseren van overboekingsvoorstellen);
- egalisatie dekkingsplan coalitieakkoord (wordt gebruikt voor het faseren van dekkingsmiddelen in de meerjarenraming).

Bestemmingsreserves

Middelen zijn geoormerkt voor het realiseren van een doelstelling. Daarbij maken we onderscheid tussen vrij aanwendbare reserves en gebonden bestemmingsreserves, op grond van de mate van beleidsvrijheid om de bestemming te wijzigen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden tegen nominale waarde of contante waarde gewaardeerd.

- Risicovoorzieningen en voorzieningen voor toekomstige verplichtingen:

Deze voorzieningen worden gevormd voor concrete of specifieke risico's c.q. verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

- Lasten-egaliserende voorzieningen:

Deze voorzieningen worden gevormd voor kosten die in volgende begrotingsjaren worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het (voorafgaande) begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. In de begroting 2024 wordt, net als bij voorgaande jaren uitgegaan van bestaande reeksen. Voor wat betreft onze onderhoudsvoorzieningen ligt er planvorming aan ten grondslag. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen wordt nader inzicht hierin gegeven. Ook is een storting in de voorziening APPA ten behoeve van verplichte pensioenverplichtingen rondom (voormalige) GS-leden meerjarig opgenomen. Uitgangspunt is een gemiddelde van de stortingen van de afgelopen 5 jaar.

- Tram Hasselt-Maastricht

In het besluit van de Jaarstukken 2021 is het addendum rondom de Tram Hasselt Maastricht betrokken. Er is op dit moment nog geen nieuwe informatie dan wel besluitvorming die heeft geleid tot aanpassing van boekwaardes en afschrijvingsreeksen.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Onderstaande tabel geeft (bij openklappen) gedetailleerd inzicht in de incidentele lasten en baten, incl. mutaties reserves. Incidentele lasten vormen (peiljaar 2026) 35% van de provinciale begroting en bijna 31% van de baten hebben een incidenteel karakter. Dit betekent dat een inzicht in de incidentele component van de begroting belangrijk is. De inhoudelijke analyse over de ontwikkeling van het structureel evenwicht is opgenomen in het onderdeel Financieel perspectief van deze begroting.

De tekorten in de tabel in het saldo van de incidentele baten en lasten is in 2026 ruim € 125 mln. negatief. Dit nadelig verschil is ook terug te zien in de grafiek. Dit is het gevolg van veel incidenteel beleid dat ook grotendeels met incidentele middelen wordt gedekt door aanwendungen van reserves. Dit saldo wordt in de meerjarenraming minder negatief doordat het aandeel aan incidentele lasten daalt. Deze is in financiële zin "beleidsarm".

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Lasten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60522 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
60537 Initiatieven natuur	166	50	0	0
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	2.818	0	0	0
60742 Motie 3114 beheer jakobskruiskruidakkerdistel	98	0	0	0
60747 Inhaalslag beheer natuurcompensatie	130	130	0	0
60749 Inhaalslag toezicht natuurcompensatie	100	0	0	0
68172 N2000 onderzoeken	945	945	50	0
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	0	1.845	2.165	0
68573 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68574 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68673 Actieve soortenbescherming	-125	-125	0	0
68675 Aanpak invasieve exoten	300	0	0	0
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	786	353	353	610
68914 Subsidie vervoer opvang gewonde wilde dieren	125	125	0	0
69389 Achtervang budgetschuif POP3	890	0	0	0
69591 Faunaschade en schadepreventie	47	47	47	47
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	445	0	0	0
69700 Natuur inclusief naisoleren	0	533	0	0
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	161	161	161	161

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69938 Natuurbeheer eigen gronden	50	0	0	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	6.936	4.064	2.776	817
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60603 Stelpost natuurpact 2013	0	0	6.910	6.910
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	1.425	0	0	0
60690 L16 SPUK Watercrassula	303	0	0	0
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	29	0	0	0
60692 L16 SPUK ZLSM	0	0	0	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	262	0	0	0
60732 L16 SPUK Leukderbeek	1.100	0	0	0
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	40	0	0	0
60734 L16 SPUK verbindingszones Schiepersberg	0	0	0	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0	0	0	0
60748 Samenwerking agrarirs in gebiedsprocessen	200	200	200	200
60759 Limburgse Biodiversiteitsmonitor	821	821	821	0
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	500	0	0	0
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	0	0	-6.910	-6.910
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	11.547	12.761	0	0
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	-5.000	-5.000	0	0
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	1.719	1.639	1.639	0
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	3.890	0	0	0
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.384	0	0	0
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	4.045	0	0	0

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69689 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69694 RPML procesmiddelen	1.000	1.000	0	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	229	0	0	0
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	50	372	500	643
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	-8	0	0	0
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	2.282	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	25.816	11.793	3.160	843
1.1.3 Landschap				
60667 Ondersteuning natuurbrandpreventie	379	0	0	0
60770 DU Nationale Parken	0	0	0	0
60802 Nationale Parken	845	0	0	0
60808 Uitv achterstallig beheeronderh prov gronden	0	1.300	0	0
68676 Grensparken	240	100	60	60
68731 Vermaatschappelijking	111	122	0	0
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	434	0	0	0
69690 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69782 Landschapsbeheer	-20	0	0	0
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weerterland en ZLimburg	228	228	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	2.217	1.750	60	60
Totaal 1.1 Natuur en landschap	34.969	17.607	5.995	1.720
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60715 Subs Deltaplan Hoge Zandgronden prior geb	2.300	3.700	0	0
60746 LLTB Waterwinst nitraatresidumetingen	235	235	0	0
68060 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	0	0	0	0
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	0	0	0	0
69288 Waterprogramma 20222027	161	161	0	0
69739 Klimaatadaptatie	25	0	0	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	13.600	5.537	0	0
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	1.000	750	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	17.321	10.383	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
60682 Zuidelijke Maasdal	3.000	0	0	0
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	1.500	0	0	0
68041 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69361 Systeemmaatregel Baarlo	0	950	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	4.500	950	0	0
1.3.3 Bodemvitalisering				
69953 Bodemvitaliteit	440	390	0	0
69955 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	440	390	0	0
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)				
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	90	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	116	0	0	0
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	1.569	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	494	0	0	0
60812 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	630	0	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	726	0	0	0
69999 Subsidie riskfactory	250	250	0	0
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	3.876	250	0	0
Totaal 1.3 Water	26.137	11.973	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	61.106	29.580	5.995	1.720
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1 Sociale agenda				
2.1.1 Sociale agenda				
60649 L1 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven S	0	0	0	0
60651 L2 Subs LA sticht vereniging coöperatie S	0	0	0	0
60707 Proceskosten kansrijke vernieuwingen	600	0	0	0
60768 Subs reg armoede en laaggeletterdheid 2527	950	750	0	0
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	-350	-350	0	0
68016 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	0	0	0	0
69981 Terugdringen armoede en laaggeletterdheid	750	0	0	0
69982 Veilige kansrijke gezonde jeugd	2.270	0	0	0
69983 Sociale cohesie en gemeenschapszin	200	0	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	4.420	400	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	4.420	400	0	0
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60546 L2 Dorpendeals grote initiatieven	0	0	0	0
60650 L2 Dorps en buurtgerichte aanpakken	0	0	0	0
60652 Uitvoeringskosten Subsidieregeling LA S	42	42	0	0
60712 L2 Uitvoeringsplannen dorspgerichte aanpak	1.000	1.000	0	0
60716 Gebiedsgerichte wijkenaanpak	4.000	4.000	0	0
60791 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch sociaal	670	0	0	0
60792 LA Initiatieven stichtverenigingcop soc	1.000	0	0	0
68017 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69984 Procesmiddelen	300	0	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012	5.042	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012	5.042	0	0
2.3 Sport en bewegen				
2.3.1 Sport en bewegen				
68023 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	150	150	0	0
69872 Subsidieregeling topsport evenementen	250	250	0	0
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	400	400	0	0
Totaal 2.3 Sport en bewegen	400	400	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	11.832	5.842	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen				
60564 Actielijn Toerisme 322	400	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
63253 Knelpuntenfonds	300	0	0	0
68006 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	419	400	0	0
68926 Partnership TEFAF	300	300	0	0
69972 LIOF Trade	0	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	1.419	700	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	2.893	0	0	0
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	6.540	0	0	0
67720 Procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	50	0	0	0
68004 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	0	0	0	0
69683 Bijdrage Omgevingsfonds MAA	1.602	1.752	1.752	1.192
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	11.084	1.752	1.752	1.192
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	12.503	2.452	1.752	1.192
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
60508 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 2	19	0	0	0
60517 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 2	649	464	0	0
60588 ET actielijn innovatief bedrijfsleven	500	0	0	0
60589 ET actielijn innovatieve ecosystemen	500	0	0	0
60591 ET actielijn majeure projecten	2.500	0	0	0
60689 Interreg Europe Project RISEMEDEU	18	15	11	5

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60795 Sprint Subsidies	3.000	0	0	0
60796 Economische Frontrunners	6.000	0	0	0
68002 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68153 BC Healthy Eating and Food Innovation	261	0	0	0
69964 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 1	133	92	0	0
69965 Cofin Vestigingsklimaat v morgen actielijn 3	86	61	0	0
69966 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 1	399	285	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	14.065	917	11	5
3.2.2 Brightlands				
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	85	0	0	0
69870 Brightlands Communicatie	500	0	0	0
69915 Brightlands Startup League	750	0	0	0
69927 Kapitaallasten	3.607	2.967	2.999	2.761
69928 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 3.2.2 Brightlands	4.942	2.967	2.999	2.761
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	19.006	3.884	3.010	2.766
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
60509 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 2	420	30	0	0
60510 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 3	175	30	0	0
60765 Talent Charter	2.160	720	0	0
68013 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69934 Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur 51	125	50	0	0
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	38	38	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69936 Vraag en aanbod in balans 53	38	38	0	0
69967 Cofin Arbeidsmarkt en Onderwijs actielijn 1	950	40	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905	945	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905	945	0	0
3.4 Verduurzaming en circulaire economie				
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie				
60583 Communicatie en kennisdeling 226	25	0	0	0
60584 Menselijk kapitaal onderwijs 224	50	0	0	0
60783 Kosten tbv aankoop gronden Graetheide	1.000	0	0	0
60794 Blue Circle Olefines	300	0	0	0
60841 Proceskosten Sea Eagle	375	0	0	0
69892 Full proposal CEL4LIFE 20252028	32	32	32	95
69929 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	111	109	54	0
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	1.893	141	86	95
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	1.893	141	86	95
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
69865 Cofinanciering GLBNSP GroenBlauwdierenwelz	0	0	0	0
69918 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69920 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	30	0	0	0
69921 Uitvoeringskosten GLBNSP	1.400	1.400	1.256	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69960 Cofin GLBNSP samenwerking EIP oper groepen	2.318	0	0	0
69962 Cofin GLBNSP Kennisverspreiding en informatie	292	0	0	0
69968 Cofinanciering Land en tuinbouw	599	100	0	0
69978 Opgavegericht innoveren	2.905	0	0	0
69979 Strategisch verbinden	395	75	0	0
69980 Limburgse land en tuinbouw in beeld	522	200	0	0
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.460	1.775	1.256	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.460	1.775	1.256	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	45.767	9.197	6.105	4.052
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen				
60574 Procesmiddelen uitvoeringsplan Duurzaamheid	68	51	0	0
68048 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68698 Warmtenet ZuidLimburg BSA	594	0	0	0
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	215	0	0	0
69760 SPUK CDOKE	-45	-45	0	0
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	454	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	1.287	6	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.				
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	56	19	0	0
69691 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	610	0	0	0
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	853	290	0	0
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.519	308	0	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	2.806	314	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu				
60793 Uitvoering beleidskader leefmilieu	275	35	0	0
68051 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69388 Procesgeld militaire luchthavens	121	17	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	396	52	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving				
68053 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	21	21	0	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	21	21	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	417	73	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	3.223	387	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen				
60646 Subs LA Kleinsch inwonersinitiatieven F	0	0	0	0
60647 Subs LA Stichting vereniging coperati F	0	0	0	0
60648 Subs LA gebiedsger publ initiatieven F	0	0	0	0
60787 LA Kleinsch Inwoners en gemeensch fysiek	1.100	0	0	0
60788 LA Initiatieven stichtverenigingcop fysiek	4.000	0	0	0
60789 LA Gebiedsger publ initiatieven fysiek	12.000	0	0	0
68024 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	415	0	0	0
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	584	409	0	0
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	18.099	409	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte				
68038 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	0	0	0	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte				
68040 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	204	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	204	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond				
60738 Kennisontwikkeling binnen Instituut I3ML	200	200	200	200

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
68052 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	1.350	0	0	0
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	1.550	200	200	200
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	19.853	609	200	200
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	19.853	609	200	200
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
60503 Nieuwe ontwikkelingen Cultuur	300	0	0	0
60556 Uitvoering Groeiplan Noord en MiddenLimburg	1.000	1.000	0	0
60557 Cultuureducatie met Kwaliteit 2025	682	682	682	0
60558 Jongerencultuur	25	0	0	0
60559 Subsidiereregels Festivals en evenementen 2025	550	550	0	0
60560 Stimuleringsreg bovenlok evenementen 2025	320	320	0	0
60761 DU Verbreding en Vernieuwing Cult Infrastr	333	333	333	0
64024 Limburgs Museum Venlo	300	300	0	0
68018 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68736 Stichting Popmuziek Limburg	200	0	0	0
69748 Subsidiereregeling Cult infrastructuur 2528	170	170	170	0
69858 Limburgse taal	-10	-10	0	0
69876 Voordekunst	500	0	0	0
69877 Matching Basis Infrastructuur	250	250	250	0
69940 Limburgs Museum versterking N en M Limburg	250	250	0	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.871	3.846	1.436	0
Totaal 6.1 Cultuur	4.871	3.846	1.436	0
6.2 Erfgoed				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie				
60501 Subsidiereregeling Kerken 20242027	2.150	0	0	0
60504 Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed	500	0	0	0
60513 Nadere Subsidieregels Monulisa 20252028	850	850	850	0
60562 Erfgoeddigitalisering	232	0	0	0
60563 Cooperatie Erfgoed Limburg	120	0	0	0
60740 Restauratie en verduurz vml Van Horne Kazerne	1.200	0	0	0
67635 Archeol onderz Maaspark Well oud ILG	509	434	0	0
68019 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68222 Erfgoedlab	500	500	0	0
68230 Bisschoppelijk Centrum Rolduc	651	775	0	0
68232 Restauratie monumenten	400	400	0	0
68234 Inspelen op incidentele ontwikkelingen	918	0	0	0
68650 Publieksfunctie De Vondst	90	90	0	0
68728 Via Belgica	72	72	0	0
69291 Subsidiereregeling Archeologie 20252027	300	300	0	0
69292 Subsidiereregeling Klein Limburgs Erfgoed 2527	200	200	0	0
69501 Europees erfgoedlabel	275	155	0	0
69878 Stichting Liberation Route Limburg	15	15	0	0
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	8.982	3.791	850	0
Totaal 6.2 Erfgoed	8.982	3.791	850	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	13.853	7.636	2.286	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	249	249	249	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.153	500	0	0
60566 Samenwerking regio's	1.500	0	0	0
60567 Goederenvervoercorridor BO MIRT	450	0	0	0
60601 Nadere subsidieregels Doortrappen 20252027	100	100	0	0
60806 Deelmobiliteitshub	500	0	0	0
68029 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68187 Rotonde Voorterstraat voorheen N300	500	500	0	0
68190 SmartwayZNL	475	3.100	0	0
69163 Minder Hinder Aanpak BO MIRT	35	35	40	0
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	50	50	200	200
69165 Digitalisering oa Data Top 15BO MIRT	100	100	100	0
69172 Beleidskader Fiets Fietsprojecten	3.500	0	0	0
69204 Doorontwikkeling verkeersmeetnet	600	372	100	0
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	186	186	35	0
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	750	750	250	0
69326 Slim veilig duurzaam	190	0	0	0
69427 A67A73 Parallelbaan Zaarderheiken	0	1.250	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.338	7.193	974	200
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.338	7.193	974	200
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60638 Amendement 186 Duurzaam en Circulair bouwen	0	30	132	119
60827 Programmakosten VDL Nedcar	10.125	0	0	0
67773 Onderhoudsplan infra en opstallen ZLSM	185	0	0	0
68033 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	10.310	30	132	119
7.2.2 Openbaar vervoer				
60524 DU Voorkomen tariefstijgingen reg OV tarief	0	0	0	0
60527 DU OV aanbod verbeteren en op peil houden	0	0	0	0
60803 Voorbereiding OVconcessie 2032	500	0	0	0
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	-17.746	0	0	0
68032 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69454 Uitvoeringskosten subsidieregel de Wensbus	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	-17.246	0	0	0
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	-6.936	30	132	119
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	11.752	0	0	0
68031 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69311 Inframaatregelen WeertHamontAntwerpen	0	4.000	0	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	139	0	0	0
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	100	0	0	0
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	280	0	0	0
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	927	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.199	4.000	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.199	4.000	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	16.602	11.223	1.106	319
8 Provincie midden in de samenleving				
8.1 Regiodeals				
8.1.1 Regiodeals				
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	90	0	0	0
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	90	0	0	0
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	338	0	0	0
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	90	0	0	0
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	238	0	0	0
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	471	0	0	0
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energianalyse hubs	439	0	0	0
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	711	0	0	0
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	165	0	0	0
68037 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	2.631	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	2.631	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid				
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen				
60782 Staotecomit Limburgse taal	10	10	0	0
60809 DU Veilig Wonen	7	0	0	0
65743 ICTkosten PS	-11	-11	0	0
68071 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	0	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	6	-1	0	0
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking				
68069 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	0	0	0	0
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn				
60684 823 EMRSTIPP programma	413	401	372	320
68068 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	413	401	372	320
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs				
60602 Versterking lobby organisatie en PA	300	0	0	0
67022 Regiobranding Limburg	1.300	650	0	0
68072 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69963 Procesmiddelen Fundraising	500	250	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.100	900	0	0
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid				
68070 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69404 Aanpak weerbaar bestuur kleinere gemeenten	185	185	185	185
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	185	185	185	185
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.703	1.484	556	505
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	5.334	1.484	556	505

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
60511 Organisatieontwikkeltraject OOT	3.255	1.500	0	0
68323 Computersystemen en apparatuur	-288	-288	0	0
68369 Centraal budget procesmiddelen directie	-23	-6	0	0
68371 MO concern	100	0	0	0
68577 Doorberekende personeelskosten overhead	0	0	0	0
69460 Implementiekosten Wet open overheid Woo	450	80	0	0
Totaal 9.1.1 Overhead	3.494	1.286	0	0
Totaal 9.1 Overhead	3.494	1.286	0	0
9.2 Algemene financiën				
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting				
68008 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0
9.2.2 Provinciefonds				
68030 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.2 Provinciefonds	0	0	0	0
9.2.3 Dividenden				
68035 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.3 Dividenden	0	0	0	0
9.2.4 Rente				
68027 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.4 Rente	0	0	0	0
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
67798 Stelpost onverdeelde personeelskosten	2.160	2.160	2.129	59
69046 Taakstelling Coalitieakkoord 20232027	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69594 Stelpost prijsstijgingen	500	-7.304	-15.126	-23.560
69636 Stelpost GLBNSP Voorjaarsnota 2022	0	0	3.501	0
69802 Stelpost begrotingsruimte 2027 nieuwe Staten	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	2.660	-5.144	-9.496	-23.501
9.2.6 Onvoorzien				
60445 Reservering voor onvoorziene uitgaven	-159	-107	0	0
Totaal 9.2.6 Onvoorzien	-159	-107	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	2.502	-5.252	-9.496	-23.501
Totaal 9 Financiën en overhead	5.996	-3.965	-9.496	-23.501
Totaal Lasten	183.565	61.992	6.752	-16.705
Baten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60632 J117 SPUK SMP subsidie I opstellen etc	2.818	0	0	0
60775 Provinciefonds DU Verbeterprogramma VHR	127	127	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	445	0	0	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	3.390	127	0	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60687 L16 SPUK Aanpak trosbosbes De Peel	1.425	0	0	0
60690 L16 SPUK Watercrassula	303	0	0	0
60691 L16 SPUK BerghofweideKeverberg	29	0	0	0
60692 L16 SPUK ZLSM	0	0	0	0
60731 L16 SPUK Wegbermen verbetering idverde	262	0	0	0
60732 L16 SPUK Leukderbeek	1.100	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60733 L16 SPUK Geuldert pompen kwelscherm St Jansb	40	0	0	0
60734 L16 SPUK verbindingszones Schiepersberg	0	0	0	0
60735 L16 SPUK instroom in bronbos Benzenrade	0	0	0	0
60811 L33 SPUK Natuur fase 2 Onderzoeksprogramma	500	0	0	0
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	1.014	967	967	0
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	3.890	0	0	0
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	1.384	0	0	0
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	4.045	0	0	0
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	229	0	0	0
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	50	372	500	643
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	-8	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	14.261	1.339	1.467	643
1.1.3 Landschap				
60771 Provinciefonds DU Nationale Parken	643	0	0	0
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	297	0	0	0
Totaal 1.1.3 Landschap	940	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	18.591	1.466	1.467	643
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	13.600	5.537	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	13.600	5.537	0	0
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60636 E102 SPUK inhuur subsidies Waterveilig 2426	90	0	0	0
60642 SPUK E102 inhuur personeel NIET BCF	116	0	0	0
60662 SPUK E102 overige kosten Beekdalen BCF	1.569	0	0	0
60663 SPUK E102 overige kosten Beekdalen NIET BCF	494	0	0	0
60816 SPUK E102 Interreg MaasRijn SPONGE	630	0	0	0
69864 SPUK E102 Inhuur personeel BCF	726	0	0	0
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	3.626	0	0	0
Totaal 1.3 Water	17.226	5.537	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	35.817	7.003	1.467	643
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
60553 SPUK Ontsluiting Maastricht Aachen Airport	2.893	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	2.893	0	0	0
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	2.893	0	0	0
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.2 Brightlands				
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	38	0	0	0
Totaal 3.2.2 Brightlands	38	0	0	0
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	38	0	0	0
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0	509	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0	509	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	0	509	0	0
3.4 Verduurzaming en circulaire economie				
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie				
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	89	87	44	0
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	89	87	44	0
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	89	87	44	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	3.020	596	44	0
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen				
69894 SPUK F44 PMO BO EVI cluster Chemelot	454	0	0	0
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	454	0	0	0
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.				
60714 SPUK J118 Uitvoeringskosten subsidieregeling	56	19	0	0
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	610	0	0	0
69947 SPUK J118 Ontzorgingsprogramma MKB procesmidd	853	290	0	0
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving &	1.519	308	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
warmte en grootschalige opwek.				
Totaal 4.1 Nieuwe energie	1.973	308	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving				
60551 Provinciefonds DU Hergebruik stedel afvalw	21	21	0	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	21	21	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	21	21	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	1.994	329	0	0
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte				
67877 Erfpachtcanon	0	0	0	0
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	0	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	0	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	0	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
60772 Provinciefonds DU Verbreiding en vernieuwing	333	333	333	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	333	333	333	0
Totaal 6.1 Cultuur	333	333	333	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	333	333	333	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	125	125	125	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	1.153	500	0	0
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	61	61	0	0
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	119	119	119	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	1.458	806	244	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	1.458	806	244	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.2 Openbaar vervoer				
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	0	0	0	0
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	0	0	0	0
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	0	0	0	0
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
60631 CEF4 Rhombus Upside III partners	11.752	0	0	0
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	100	0	0	0
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	280	0	0	0
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	927	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.059	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	13.059	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	14.518	806	244	0
8 Provincie midden in de samenleving				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
8.1 Regiodeals				
8.1.1 Regiodeals				
60829 SPUK J4 Regiodeal ML T1 begroting regiobureau	68	0	0	0
60830 SPUK J4 Regiodeal ML T2 begroting regiobureau	68	0	0	0
60831 SPUK J4 Regiodeal ML T3 begroting regiobureau	254	0	0	0
60832 SPUK J4 Regiodeal ML T4 begroting regiobureau	68	0	0	0
60833 SPUK J4 Regiodeal ML bedrijfsvoering VAT	178	0	0	0
60834 SPUK J4 Regiodeal ML T1 waterbeschikbaarheid	353	0	0	0
60835 SPUK J4 Regiodeal ML T1 energieanalyse hubs	329	0	0	0
60836 SPUK J4 Regiodeal ML T1 vergr bedrterreinen	533	0	0	0
60837 SPUK J4 Regiodeal ML T1 pilot Maasgouw	124	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	1.973	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	1.973	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid				
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen				
60597 Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	59	59	59	59
69848 prov fonds DU Veilig Wonen	7	0	0	0
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	66	59	59	59
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn				
60684 823 EMRSTIPP programma	413	401	372	320
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	413	401	372	320
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid				
60654 Provinciefonds DU Weerbaar Bestuur	185	185	185	185

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	185	185	185	185
Totaal 8.2 Betrouwbare en integrale overheid	663	644	615	564
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	2.636	644	615	564
9 Financiën en overhead				
9.2 Algemene financiën				
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting				
60431 Motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0
9.2.4 Rente				
68260 Rente uitzettingen publieke taak	0	0	0	0
Totaal 9.2.4 Rente	0	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	0	0	0	0
Totaal 9 Financiën en overhead	0	0	0	0
Totaal Baten	58.318	9.711	2.703	1.206
Saldo van baten en lasten	-125.248	-52.281	-4.049	17.912
Storting				
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
69502 Toevoeging risicoreserve SIS MAA	4.507	3.681	3.090	2.629
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	4.507	3.681	3.090	2.629
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	4.507	3.681	3.090	2.629
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.2 Brightlands				
69910 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	500	500	500	500
69911 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	1.260	1.260	1.260	1.260

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
69912 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	300	300	300	300
69916 Toevoeging PR Brightlands	4.550	4.550	4.550	4.550
Totaal 3.2.2 Brightlands	6.609	6.609	6.609	6.609
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	6.609	6.609	6.609	6.609
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
69774 Toevoeging PR onderwijs en arbeidsmarkt	0	509	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0	509	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	0	509	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	11.117	10.799	9.699	9.238
9 Financiën en overhead				
9.2 Algemene financiën				
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
65755 Toev algemene reserve egalis jaarresultaten	22.321	2.674	272	0
69837 Toev algemene reserve egal coalitieakk	11.249	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	33.571	2.674	272	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	33.571	2.674	272	0
Totaal 9 Financiën en overhead	33.571	2.674	272	0
Totaal Stortingen	44.687	13.473	9.971	9.238
Onttrekkingen				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60538 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	346	50	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60719 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	98	0	0	0
60751 Aanwending algemene reserve vrije deel	319	219	0	0
67548 Aanwending reserve Natuur	890	0	0	0
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	161	161	161	161
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.814	430	161	161
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60753 Aanwending algemene reserve vrije deel	200	200	200	200
69520 Aanwending reserve N2000	1.289	672	672	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	1.489	872	872	200
1.1.3 Landschap				
60539 Aanwending PR Perspectief Landelijk Gebied	223	182	60	0
Totaal 1.1.3 Landschap	223	182	60	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	3.527	1.483	1.092	361
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
60754 Aanwending algemene reserve vrije deel	235	235	0	0
69948 Aanwending PR water en bodem	1.000	750	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.235	985	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	3.000	0	0	0
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	3.000	0	0	0
1.3.3 Bodemvitalisering				
69954 Aanwending PR water en bodem	440	390	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	440	390	0	0
Totaal 1.3 Water	4.675	1.375	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	8.202	2.858	1.092	361
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1 Sociale agenda				
2.1.1 Sociale agenda				
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	4.420	400	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	4.420	400	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	4.420	400	0	0
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	7.012	5.042	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012	5.042	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	7.012	5.042	0	0
2.3 Sport en bewegen				
2.3.1 Sport en bewegen				
69873 Aanwending PR Sociale Agenda	250	250	0	0
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	250	250	0	0
Totaal 2.3 Sport en bewegen	250	250	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	11.682	5.692	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
60519 Aanw reserve knelpunten economisch beleid	300	0	0	0
69973 Aanwending PR Economie	400	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	700	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
69974 Aanwending PR Economie	50	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	50	0	0	0
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	750	0	0	0
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
69844 Aanwending PR Brightlands	0	0	0	0
69970 Aanwending PR Economie	13.804	917	11	5
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	13.804	917	11	5
3.2.2 Brightlands				
60673 Aanwending risicoreserve SIS	3.607	2.967	2.999	2.761
69917 Aanwending PR Brightlands	1.250	0	0	0
69943 Aanwending PR Economie	47	0	0	0
Totaal 3.2.2 Brightlands	4.903	2.967	2.999	2.761
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	18.707	3.884	3.010	2.766
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	3.905	945	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905	945	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	3.905	945	0	0
3.4 Verduurzaming en circulaire economie				
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie				
60785 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	1.000	0	0	0
69893 Aanwending PR Economie	407	32	32	95
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	1.407	32	32	95
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	1.407	32	32	95
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
69971 Aanwending PR Landbouw	4.420	375	0	0
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	4.420	375	0	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	4.420	375	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	29.190	5.236	3.042	2.860
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu				
69998 Aanwending PR Energie	275	35	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	275	35	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	275	35	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	275	35	0	0
5 Leefbare steden en dorpen				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen				
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	17.100	0	0	0
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	17.100	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	17.100	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	17.100	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
69879 Aanwending PR Cultuur	4.447	3.422	1.102	0
69987 Aanwending PR Sociale Agenda	100	100	0	0
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.547	3.522	1.102	0
Totaal 6.1 Cultuur	4.547	3.522	1.102	0
6.2 Erfgoed				
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie				
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	4.490	1.487	0	0
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	4.490	1.487	0	0
Totaal 6.2 Erfgoed	4.490	1.487	0	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	9.037	5.009	1.102	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	6.156	5.341	406	0
69875 Aanwending PR Bereikbaarheid	2.450	500	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	8.606	5.841	406	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	8.606	5.841	406	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
69028 Aanwending bruteringreserve VDL Nedcar	10.125	0	0	0
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	10.125	0	0	0
7.2.2 Openbaar vervoer				
60804 Aanwending PR Bereikbaarheid	500	0	0	0
69529 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	0	0
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	500	0	0	0
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	10.625	0	0	0
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
69530 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	4.000	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	4.000	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	4.000	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	19.231	9.841	406	0
8 Provincie midden in de samenleving				
8.1 Regiodeals				
8.1.1 Regiodeals				
60781 Aanwending PR Regiodeals 5e en 6e tranche	658	0	0	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	658	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	658	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid				

Exploitatie	Begroting 2026 incidenteel	Begroting 2027 incidenteel	Begroting 2028 incidenteel	Begroting 2029 incidenteel
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs				
69977 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	500	250	0	0
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	500	250	0	0
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	500	250	0	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	1.158	250	0	0
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
60512 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	1.500	1.500	0	0
69688 Aanwending reserve POB	304	204	204	0
Totaal 9.1.1 Overhead	1.804	1.704	204	0
Totaal 9.1 Overhead	1.804	1.704	204	0
9.2 Algemene financiën				
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
65907 Aanw algemene reserve egalis jaarresultaten	51.691	36.869	8.987	2.261
69836 Aanwending algemene reserve vrije deel	4.036	0	0	0
69838 Aanw algemene reserve egal coalitieakk	0	5.826	0	0
69956 Aanwending reserve N2000	200	200	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	55.927	42.894	8.987	2.261
Totaal 9.2 Algemene financiën	55.927	42.894	8.987	2.261
Totaal 9 Financiën en overhead	57.731	44.598	9.191	2.261
Totaal Onttrekkingen	153.605	73.518	14.833	5.482
Saldo mutatie reserves	108.917	60.045	4.862	-3.756
Resultaat	-16.330	7.764	813	14.156

Structurele baten en lasten

Programmabegroting 2026

Overzicht structurele baten en lasten

Onderstaande tabel geeft (bij openklappen) gedetailleerd inzicht in de structurele component van de begroting. Het overzicht betreft de lasten en baten, incl. mutaties reserves van de begroting 2026 en behorende meerjarenraming. De inhoudelijke analyse over de ontwikkeling van het structureel evenwicht is opgenomen in het onderdeel Financieel perspectief van deze begroting.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Lasten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.154	1.154	1.154	1.154
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	482	482	482	482
60472 Exploitatiesubsidie IVN	292	292	292	292
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	124	124	124	124
60522 Doorberekende personeelskosten	3.121	3.108	3.100	3.039
60536 Natuurmonitoring	636	636	544	544
60641 NL PSN tariefsubsidies	1.439	1.439	1.439	1.439
60822 Stelpost NL ANLB GLBNSP	0	0	0	4.010
68167 NL afloop Groenfonds 30 jarig	1.120	1.120	1.120	1.120
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	201	201	201	201
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	2.682	2.682	2.682	2.682
68173 N2000 organisatie	856	856	856	856
68174 Wet Natuurbescherming	1.608	1.608	1.608	1.608
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	3.450	3.450	3.450	0
68194 N2000 overige	28	28	28	28
68573 Doorberekende personeelskosten	1.962	1.954	1.949	1.911
68574 Doorberekende personeelskosten	294	293	292	287
68673 Actieve soortenbescherming	1.113	1.113	1.113	1.113
68675 Aanpak invasieve exoten	336	336	336	336
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	12.140	12.559	12.995	12.995
69591 Faunaschade en schadepreventie	213	213	213	213

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	14	14	14	14
69851 Exploitatiesubsidie Faunabeheereenheid	493	493	493	493
69938 Natuurbeheer eigen gronden	267	267	267	267
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	34.026	34.422	34.754	35.208
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied				
60603 Stelpost natuurpact 2013	0	0	-6.910	-6.910
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910	6.910	6.910	6.910
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	8.620	8.620	8.620	8.620
69689 Doorberekende personeelskosten	3.535	3.520	3.512	3.442
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	19.065	19.050	12.132	12.062
1.1.3 Landschap				
60668 Procesmiddelen PLA	14	14	14	14
60763 Exploitatiesubsidie Steunpunt Landschapsbeheer	400	400	400	400
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	37	37	37	37
68596 Brandstof wagenpark PLA	15	15	15	15
69690 Doorberekende personeelskosten	684	681	679	666
69782 Landschapsbeheer	666	666	666	666
Totaal 1.1.3 Landschap	1.816	1.813	1.812	1.798
Totaal 1.1 Natuur en landschap	54.907	55.285	48.697	49.068
1.2 Land- en tuinbouw				
1.2.1 Land- en tuinbouw				
68007 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 1.2.1 Land- en tuinbouw	0	0	0	0
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	0	0	0	0
1.3 Water				

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	55	55	55	55
64081 Oppervlaktewater algemeen	304	304	304	304
65689 Grondwaterbeheer algemeen	705	705	705	705
66046 Grondwatermonitoring	689	689	689	689
68060 Doorberekende personeelskosten	1.060	1.055	1.053	1.032
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	196	195	195	191
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	392	391	390	382
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	27	27	27	27
68928 Brandstof wagenpark Water	8	8	8	8
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	3.437	3.430	3.427	3.394
1.3.2 Waterveiligheid Maas				
65052 Procesmiddelen Maasdal	125	125	125	125
67946 Kapitaallasten	307	307	307	307
68041 Doorberekende personeelskosten	959	954	952	933
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	1.391	1.387	1.385	1.366
1.3.3 Bodemvitalisering				
69955 Doorberekende personeelskosten	103	103	102	100
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	103	103	102	100
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)				
60812 Doorberekende personeelskosten	844	840	838	822
Totaal 1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	844	840	838	822
Totaal 1.3 Water	5.775	5.760	5.752	5.682

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	60.682	61.045	54.449	54.750
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1 Sociale agenda				
2.1.1 Sociale agenda				
60366 Burgerkracht Limburg	2.949	2.949	2.949	2.949
60768 Subs reg armoede en laaggeletterdheid 2527	0	0	0	0
63349 CUBISS Limburg	1.651	1.651	1.651	1.651
63350 Maatschappelijke organisaties subsidie	3.723	3.723	3.723	3.723
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	362	362	362	362
67706 Beleidsregels bibliotheekvernieuwing opdr	56	56	56	56
67707 Maatschappelijke organisaties opdrachten	22	22	22	22
68016 Doorberekende personeelskosten	1.164	1.159	1.156	1.133
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	49	49	49	48
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	9.976	9.971	9.968	9.945
Totaal 2.1 Sociale agenda	9.976	9.971	9.968	9.945
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
60716 Gebiedsgerichte wijkenaanpak	0	0	0	0
68017 Doorberekende personeelskosten	554	552	551	540
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	554	552	551	540
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	554	552	551	540
2.3 Sport en bewegen				
2.3.1 Sport en bewegen				
67072 Bijzonder in Beweging	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
67885 Subs Regeling Sporttakplatforms	2.774	2.774	2.774	2.774
68023 Doorberekende personeelskosten	446	445	443	435
68647 Jeugdfonds Sport en Cultuur	121	121	121	121
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	1.216	1.216	1.216	1.216
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	4.557	4.556	4.554	4.546
Totaal 2.3 Sport en bewegen	4.557	4.556	4.554	4.546
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	15.088	15.079	15.074	15.030
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen				
63258 Uitvoeringsprogramma economie en innovatie	85	85	85	85
68000 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68006 Doorberekende personeelskosten	1.342	1.336	1.333	1.307
68926 Partnership TEFAF	0	0	0	0
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	1.427	1.421	1.418	1.392
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
66052 Kapitaallasten	203	203	203	203
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	5.500	5.500	5.500	5.500
67753 Stichting Klachtentelefoon MAA	83	83	83	83
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	33	33	33	33
67895 Toev voorz luchthavengeb gebouwen	73	73	73	73
68004 Doorberekende personeelskosten	152	151	151	148
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	98	98	97	96

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	6.141	6.140	6.140	6.135
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	7.568	7.561	7.558	7.526
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
68002 Doorberekende personeelskosten	1.953	1.945	1.941	1.902
68766 CHILL	500	500	500	500
68884 Kapitaallasten	0	0	0	0
69897 NV Industriebank LIOF	2.768	2.768	2.768	2.768
69898 Technische bijstand Europese programma's	1.180	1.180	1.180	1.180
69903 MITregeling	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	7.401	7.393	7.388	7.350
3.2.2 Brightlands				
69927 Kapitaallasten	65	65	65	65
69928 Doorberekende personeelskosten	1.113	1.108	1.105	1.083
Totaal 3.2.2 Brightlands	1.178	1.173	1.171	1.149
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.579	8.566	8.559	8.499
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
68013 Doorberekende personeelskosten	665	662	661	648
68091 Arbeidsmarktdata	73	73	73	73
69131 GIP Euregio Rijn Waal	11	11	11	11
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	162	162	162	162
69133 GIP Aachen Eurode	304	304	304	304
69134 GIP Maastricht	422	422	422	422
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.636	1.634	1.632	1.619
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.636	1.634	1.632	1.619

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
3.4 Verduurzaming en circulaire economie				
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie				
60583 Communicatie en kennisdeling 226	0	0	0	0
69900 REBIS	69	69	69	69
69929 Doorberekende personeelskosten	721	718	716	702
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	790	787	786	772
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	790	787	786	772
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg				
60823 Stelpost uitvoeringskosten GLBNSP	0	0	0	1.604
69918 Doorberekende personeelskosten	723	720	718	704
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	723	720	718	2.308
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	723	720	718	2.308
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	19.297	19.269	19.253	20.723
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen				
68048 Doorberekende personeelskosten	1.786	1.778	1.774	1.739
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	1.786	1.778	1.774	1.739

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.				
69691 Doorberekende personeelskosten	785	782	780	764
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	785	782	780	764
Totaal 4.1 Nieuwe energie	2.570	2.560	2.554	2.503
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu				
60793 Uitvoering beleidskader leefmilieu	0	0	0	0
67641 Procesmiddelen milieuadvies	172	172	172	172
68051 Doorberekende personeelskosten	1.186	1.181	1.178	1.155
69388 Procesgeld militaire luchthavens	12	10	9	9
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.370	1.363	1.360	1.336
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving				
60820 Bodemtaken RUD Noord	150	150	150	150
63119 Procesmiddelen VTH	138	138	138	138
63122 Bestuursdwang	133	133	133	133
63123 Wet Hygveiligheid zweminrichtcatCD	127	127	127	127
63127 Milieu Klachten Telefoon	12	12	12	12
64038 Groene Brigade	28	28	28	28
67594 Provinciale bijdrage RUDNoord	308	308	308	308
68053 Doorberekende personeelskosten	7.943	7.909	7.891	7.734
68119 DU Besluit Risico Zware Ongevallen BRZO	168	168	168	168
68584 Leasetermijnen wagenpark VTH	128	128	128	128
68594 Brandstof wagenpark VTH	24	24	24	24

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68871 Provinciale bijdrage RUDZLODZL	13.519	13.519	13.519	13.519
69803 Stelpost ZRKvoorstellen VTH	0	0	0	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	22.678	22.645	22.626	22.469
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	24.047	24.008	23.986	23.806
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	26.618	26.567	26.539	26.309
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen				
68024 Doorberekende personeelskosten	2.576	2.565	2.559	2.509
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	2.576	2.565	2.559	2.509
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte				
60825 Plancapaciteitsmonitor	100	350	100	100
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	15	15	15	15
68038 Doorberekende personeelskosten	1.677	1.670	1.666	1.633
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.791	2.034	1.780	1.747
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte				
63398 Ontwikkelingsgericht werken	177	177	177	177
63992 Provinciale Omgevingsvisie	233	233	233	233
65443 Algemene kosten	65	65	65	65
65444 Beheer onroerende eigendommen	456	456	456	456
68040 Doorberekende personeelskosten	3.334	3.320	3.312	3.246
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	4.265	4.251	4.244	4.178
5.1.4 Bodem en ondergrond				

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
60738 Kennisontwikkeling binnen Instituut I3ML	0	0	0	0
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	30	30	30	30
68052 Doorberekende personeelskosten	601	599	597	586
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	630	630	630	630
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	1.261	1.258	1.257	1.245
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	9.894	10.110	9.840	9.679
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	9.894	10.110	9.840	9.679
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
60341 Huis voor de Kunsten	2.239	2.239	2.239	2.239
63344 Beleidsontwikkeling cultuur Cultuurtank	102	102	102	102
63373 Bonnefantenmuseum toevoeging voorziening	303	303	303	303
63374 Limburgs Museum Venlo toev voorziening	257	257	257	257
63375 Museumplein Limburg toev voorz	247	247	247	247
63997 Bonnefantenmuseum belasting en verzek	41	41	41	41
63998 Limburgs Museum belasting en verzek	65	65	65	65
63999 Museumplein Limburg belasting en verzek	131	131	131	131
64023 Bonnefantenmuseum	6.426	6.426	6.426	6.426
64024 Limburgs Museum Venlo	5.047	5.047	5.047	5.047
64025 Stichting Discovery Museum	5.385	5.385	5.385	5.385
67766 Filmfonds Limburg	426	426	426	426
67918 Kapitaallasten	354	354	331	224
68018 Doorberekende personeelskosten	1.161	1.156	1.153	1.130
68887 Kapitaallasten BR Creative City	706	706	706	706

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68888 Kapitaallasten BR Limburgs Museum	187	187	95	87
68891 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	82	82	82	43
69418 Muziekbonden	544	544	544	544
69748 Subsidieregeling Cult infrastructuur 2528	7.490	7.490	7.490	7.490
69858 Limburgse taal	1.173	1.173	1.173	1.173
Totaal 6.1.1 Cultuur	32.366	32.361	32.243	32.066
Totaal 6.1 Cultuur	32.366	32.361	32.243	32.066
6.2 Erfgoed				
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie				
60340 Sociaal Historisch Centrum Limburg	605	605	605	605
60354 Steunpunt Archeologie en Monumenten	163	163	163	163
60477 Monumentenwacht	796	796	796	796
60907 Limb Geschied en Oudheidk Genootschap	245	245	245	245
65087 Stichting Restauratie Atelier Limburg	537	537	537	537
65481 Depot bodemvondsten	116	116	116	116
65753 DUitkering restauratie rijksmonumenten	1.939	1.939	1.939	1.939
67919 Kapitaallasten	1	1	1	1
68019 Doorberekende personeelskosten	1.147	1.142	1.139	1.117
68232 Restauratie monumenten	1.597	1.597	1.597	1.597
68256 Erfgoed OLS	116	116	116	116
68269 Beleidsmiddelen erfgoed	355	355	355	355
69750 Hoes veur t Limburgs	84	84	84	84
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	7.701	7.696	7.693	7.671
Totaal 6.2 Erfgoed	7.701	7.696	7.693	7.671
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	40.067	40.057	39.937	39.737
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				
60109 Reg Org Verkeersv Limb	443	443	523	568
67130 Procesmiddelen mobiliteit	224	224	224	224
67862 Verkeers en vervoersmanagement	1.067	1.067	1.067	1.067
67929 Kapitaallasten	2	2	2	2
67931 Kapitaallasten	27	27	27	27
68029 Doorberekende personeelskosten	2.141	2.132	2.127	2.085
68952 Langjarige verplichtingen	392	392	392	392
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	1.065	1.065	1.065	1.065
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	5.360	5.351	5.426	5.428
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	5.360	5.351	5.426	5.428
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
60810 DU Verkeersveiligheid	94	94	94	94
63280 Wegbeheer algemene kosten	564	564	564	564
63284 Middelen	88	88	88	88
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	264	264	264	264
63286 Schade aan prov wegnietdeclarabel	58	58	58	58
63287 Recognities	160	160	160	160
63288 Klussenbestek	517	517	517	517
63289 Groen incl faunavoorziening	867	867	867	867
63292 Bebording bebakening en wegmeubilair	5	5	5	5
63293 Openbare verlichting	563	563	563	563
63294 Bewegwijzering UT GMS	198	198	198	198
63295 Verkeersregelininstallaties VRI	333	333	333	333
63297 Afwatering incl oppervlaktewater	141	141	141	141
63298 Gladheidsbestrijding	1.841	1.841	1.841	1.841

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
63300 Incidentmanagement	819	819	819	819
63301 Verhardingen	357	357	357	357
63303 Kunstwerken incl geluidsvoorzieningen	1.100	1.100	1.100	1.100
63823 Contract CFOOR	5.137	5.137	5.137	5.137
64075 Schade door diefstal wegmeubilair	8	8	8	8
65580 Klein onderhoud steunpunten wegen	59	59	59	59
65581 Toev odhvoorziening steunpunten wegen	101	101	101	101
67768 Exploitatiesubsidie ZLSM	249	249	249	249
67933 Kapitaallasten infraprojecten	11.957	13.911	16.493	16.371
67934 Kapitaallasten BPL	4.030	4.030	4.030	4.030
67935 Kapitaallasten bruteringsreserve N280	1.538	1.788	3.465	3.465
68033 Doorberekende personeelskosten	11.195	11.148	11.122	10.901
68580 Leasetermijnen wagenpark provinciale wegen	495	495	495	495
68590 Brandstof wagenpark provinciale wegen	110	110	110	110
68827 Overige elektrische installaties	124	124	124	124
68829 Wegaanleg algemene kosten	61	61	61	61
68830 OMOP verhardingen	18.151	18.151	18.151	18.151
68831 Groot onderhoud kunstwerken contract	959	959	959	959
68832 Onderhoudscontract openbare verlichting	277	277	277	277
68833 Onderhoudscontracten automaten VRA	217	217	217	217
68834 Onderhoudscontract buiteninstallatie VRI	240	240	240	240
68852 Kapitaallasten	172	172	172	172
69029 Kapitaallasten brut res VDLNedcar	206	206	206	206
69192 Beheer en onderhoud DRIS	96	96	96	96
69264 Kapitaallasten N266	108	189	189	189

Programmabegroting 2026

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69299 Kapitaallasten steunpunten	7	7	7	7
69386 Urgente functionele verkeersveiligheidszaken	140	140	140	140
69634 Kapitaallasten BR N270 OoijenWanssum	721	721	721	721
69721 Kapitaallasten N270 OoijenWanssum	0	0	0	0
69740 Stelpost kaplst nota infrastrkapitaalgoed	0	0	0	894
69741 Stelpost kapitaallasten Risicocomponent	829	829	829	829
69763 Stelpost nota kapitaalgoederen kapitaallast	0	0	0	0
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	0	0	0	0
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	65.156	67.394	71.627	72.178
7.2.2 Openbaar vervoer				
60524 DU Voorkomen tariefstijgingen reg OV tarief	6.931	6.931	6.931	6.931
60527 DU OV aanbod verbeteren en op peil houden	6.989	6.989	6.989	6.989
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	83.127	83.127	83.127	83.127
67869 OVconcessie 1631 ontwikkelruimte	244	244	244	244
67873 OV projecten monitoring en bedrijfsvoering	480	480	480	480
68032 Doorberekende personeelskosten	1.079	1.075	1.072	1.051
68184 OV Concessie 20162031 Wensbus	33	33	600	600
68849 Kapitaallasten	66	66	66	66
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	98.949	98.945	99.509	99.488
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	164.105	166.338	171.136	171.665
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden				
67928 Kapitaallasten	103	103	103	103

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68031 Doorberekende personeelskosten	765	762	760	745
68850 Kapitaallasten	2.125	3.875	5.625	6.014
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	2.993	4.740	6.488	6.862
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	2.993	4.740	6.488	6.862
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	172.458	176.429	183.050	183.955
8 Provincie midden in de samenleving				
8.1 Regiodeals				
8.1.1 Regiodeals				
68037 Doorberekende personeelskosten	195	194	194	190
Totaal 8.1.1 Regiodeals	195	194	194	190
Totaal 8.1 Regiodeals	195	194	194	190
8.2 Betrouwbare en integere overheid				
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen				
63216 Uitbestede werkzaamheden	31	31	31	31
63217 Werkbezoekenconferenties	16	16	16	16
63219 Rekenkamer	430	444	444	444
63234 Interbestuurlijk toezicht	49	49	49	49
63244 IPO Interprovinciaal overleg	2.782	2.782	2.782	2.782
63384 Procesmiddelen toezicht Gemeentefinancin	5	5	5	5
63415 Bestuurskracht versterken	81	81	81	81
63665 Procesmiddelen Controlecommissie	73	73	73	73
65108 Limburg agenda	96	96	96	96
65322 Apparaatskosten verg Statenlidmaatschap	1.550	1.550	1.550	1.550
65737 Fractievergoedingen	1.012	1.012	1.012	1.012
65738 Overige kosten Griffie	12	12	12	12
65740 Reis en verblijfkosten PS	116	116	116	116

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
65741 Representatiekosten PS	15	15	15	15
65743 ICTkosten PS	50	50	50	50
65744 Apparaatskosten salariskosten Griffie	1.672	1.672	1.672	1.672
65745 Reis en verblijfkosten Griffie	18	18	18	18
65746 Vorming en opleiding Griffie	20	20	20	20
65800 Representatie Griffie	2	2	2	2
65938 Accountantskosten onderzoek Jaarstukken	191	191	191	191
66073 Toevoegingvrijval voorziening APPA	993	993	993	993
67173 Doorberekende personele lasten GS	1.177	1.177	1.177	1.177
67174 Doorberekende pers Ist vml bestuur	375	375	375	375
67743 Integriteit PS	40	40	40	40
67744 Onvoorziene uitgaven PS en Griffie	12	12	12	12
67988 Kapitaallasten	6	6	6	6
68071 Doorberekende personeelskosten	3.273	3.259	3.251	3.187
68353 PSGS Keuken	75	75	75	75
68373 Mobiele telefonie Provinciaal Bestuur	2	2	2	2
68374 RV GS binnenland	617	617	617	617
68378 RV GS Buitenland	13	13	13	13
68380 Repr Protocol en decorum	20	20	20	20
68381 Repr Provinciaal bestuur	161	161	161	161
68506 Mobiele telefonie Griffie	4	4	4	4
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	165	165	165	165
68591 Brandstof wagenpark Bestuur	65	65	65	65
68823 Bijdrage oplossen Zeelandproblematiek	0	0	0	0
69142 Vergoeding burgercommissieleden	37	37	37	37
69231 SIS webcast en notulen	115	115	115	115
69259 Scholing PS	15	15	15	15

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69564 Referendumcommissie	48	48	48	48
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.434	15.434	15.426	15.362
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking				
63246 Euregio MaasRijn	146	146	146	146
63247 Euregio RijnMaasNoord	41	41	41	41
63248 Euregio RijnWaal	16	16	16	16
65818 Huis Nederlandse Provincies Brussel	85	85	85	85
68069 Doorberekende personeelskosten	417	415	414	406
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	705	703	702	694
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn				
67631 Internationalisering	112	112	112	112
68068 Doorberekende personeelskosten	1.913	1.905	1.901	1.863
69631 Management Autoriteit Interreg VI	248	188	256	256
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.273	2.205	2.268	2.230
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs				
60817 Limburgse Veteranendag	15	15	15	15
60818 Nationaal Indi Monument	15	15	15	15
60819 Liberation Concert	50	50	50	50
60943 Bevrijdingsfestival Limburg	35	35	35	35
63242 Public affairs	304	304	304	304
68072 Doorberekende personeelskosten	667	664	663	650
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.086	1.083	1.081	1.068
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid				
60544 Veilige Publieke taak	20	20	20	20

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
60545 Tegengaan van ondermijning	100	100	100	100
63229 Grenspalen	10	10	10	10
65568 Integriteit	95	95	95	95
67752 Rijks en veiligheidstaken CdK	706	706	706	706
68070 Doorberekende personeelskosten	1.900	1.892	1.888	1.850
69442 Procesmiddelen Wet Bibob	25	25	25	25
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.857	2.849	2.844	2.807
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	22.354	22.274	22.322	22.161
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	22.549	22.468	22.516	22.351
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
60548 Mobiele telefonie	77	77	77	77
60549 Werkbudget clusters centraal	0	0	0	0
60550 Basisgegevens gegevensmanagement	236	236	236	236
60604 Reis en verblijfkosten dienstreizen concern	563	563	563	563
60605 Werkbudget cluster PO	15	15	15	15
60606 Werkbudget cluster FIN	22	22	22	22
60607 Werkbudget cluster OI	27	27	27	27
60608 Werkbudget cluster FD	21	21	21	21
60609 Werkbudget cluster AJZ	17	17	17	17
60610 Werkbudget cluster SA	21	21	21	21
60611 Werkbudget cluster SC	21	21	21	21
60612 Werkbudget cluster EI	15	15	15	15
60613 Werkbudget cluster CULT	13	13	13	13
60614 Werkbudget cluster RMT	17	17	17	17
60615 Werkbudget cluster WL	18	18	18	18
60616 Werkbudget cluster MOB	15	15	15	15
60617 Werkbudget cluster NW	20	20	20	20

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
60618 Werkbudget cluster WEGA	17	17	17	17
60619 Werkbudget cluster WEGB	23	23	23	23
60620 Werkbudget cluster SUB	13	13	13	13
60621 Werkbudget cluster VTH	30	30	30	30
60622 Werkbudget directie	32	32	32	32
60623 Werkbudget Kabinet	10	10	10	10
60624 Werkbudget cluster Concern	10	10	10	10
60625 Werkbudget cluster PLA	15	15	15	15
60626 Werkbudget cluster PP	20	20	20	20
60627 Werkbudget cluster GVG	11	11	11	11
60628 Werkbudget cluster IA	5	5	5	5
60629 Werkbudget cluster EMR	5	5	5	5
60657 Communicatie over programmas en projecten	214	214	214	214
60824 Garantie voorwaarden personeel ODZL	250	254	250	239
63236 Voorlichting algemeen	162	162	162	162
63241 Educatie	21	21	21	21
63254 Onderzoek promotie en advisering	61	61	61	61
63417 Audits	99	99	99	99
63427 Jubilea en interne ontvangsten	70	70	70	70
63828 Strategisch relatiebeheer	535	535	535	535
63929 Procesmiddelen cluster EZ	5	5	5	5
65933 Eren en gedenken	49	49	49	49
67040 Apparaatskosten voormalig personeel	370	370	370	370
67199 OZP Onderzoeksbudget strategie	1.290	1.290	1.290	1.290
67426 Interne communicatie	30	30	30	30
67427 Cursus Cfactor	21	21	21	21
67669 Procesmiddelen cluster SUB	17	17	17	17
67879 Nieuwe media	245	245	245	245
68294 Kapitaallasten	1.997	1.719	1.587	1.321
68300 ARBO	408	408	408	408

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68301 Collectieve rechtsbijstandsverzekering	0	0	0	0
68302 Externe onderste bij procedurespensioenen	62	62	62	62
68303 Jongerenennetwerk	10	10	10	10
68304 Ondernemingsraad	53	53	53	53
68305 Onderzoeken en bijdragen	50	50	50	50
68306 Transformatie organisatie	425	425	425	425
68307 Personeelsvereniging	97	97	97	97
68309 Salarisadministratie	25	25	25	25
68311 Vertrouwenspersoon	37	37	37	37
68312 Procesmiddelen PO	47	47	47	47
68314 Werving en selectie incl advertentiekosten	179	179	179	179
68315 Accountantskosten	70	70	70	70
68316 Bankkosten	10	10	10	10
68318 Incassokosten	6	6	6	6
68319 Overige kosten financie administratie	17	17	17	17
68320 Procesmiddelen cluster FIN	192	192	192	192
68323 Computersystemen en apparatuur	3.559	3.959	3.500	3.886
68324 Decentrale printers	151	151	151	151
68326 Informatiemanagement en ontwikkeltaken	543	563	593	613
68327 Internet	217	217	217	217
68329 Portikosten	111	111	111	111
68330 Programmatuur concernapplicaties	1.033	1.033	1.033	1.033
68331 Telefonie centraal	89	89	89	89
68332 Bedrijfshulpverlening	49	49	49	49
68333 Belastingen wagenpark overhead	2	2	2	2
68334 Brandstof wagenpark overhead	35	35	35	35
68335 Leasetermijnen wagenpark overhead	139	139	139	139
68336 Belastingen heffingen ed gebouwen	369	369	369	369

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68337 Beveiliging gebouwen	27	27	27	27
68338 Catering	484	484	484	484
68339 Dienstkleding bode receptie ed	44	44	44	44
68340 Externe ontvangsten declarabele kosten	83	83	83	83
68342 Groot Buggenum	206	206	206	206
68343 Huur gebouwen en parkeerplaatsen	178	178	178	178
68344 Huurleasesupplies repro	261	261	261	261
68345 Inhuur	38	38	38	38
68346 Interne verhuizingen	25	25	25	25
68347 Kantoorbenodigdheden	35	35	35	35
68348 Kantoorinrichting	139	139	139	139
68350 Nutsvoorzieningen	718	718	718	718
68351 Onderhoud gebouwen	652	652	652	652
68355 Schoonmaak en afvalverwerking	711	711	711	711
68356 Front Office	23	23	23	23
68357 Uitbesteed drukwerk	8	8	8	8
68358 Diensten Front Office	25	25	25	25
68359 Vervoersplan provinciaal personeel	459	459	459	459
68360 Verzekering wagenpark overhead	2	2	2	2
68361 Verzekeringen gebouwen	133	133	133	133
68362 Juridische kosten	635	635	635	635
68363 Kosten inkoop	97	97	97	97
68364 Schadeuitkeringen	44	44	44	44
68365 Verzekering WAVEGAMfraude	153	153	153	153
68367 Algemene onderzoeken directie	40	40	40	40
68369 Centraal budget procesmiddelen directie	509	509	509	509
68370 Kunst Gouvernement	173	173	173	173
68371 MO concern	651	651	651	651
68372 Documentatie Concernbreed	50	50	50	50
68375 Dienstexcursies	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68376 Dienstkleding	46	46	46	46
68388 Documentatie cluster PO	4	4	4	4
68392 Reprcluster PO	1	1	1	1
68393 Documentatie cluster Financien	3	3	3	3
68397 Reprcluster Financin	1	1	1	1
68398 Documentatie cluster OI	3	3	3	3
68402 Reprcluster OI	3	3	3	3
68408 Documentatie cluster FD	5	5	5	5
68412 Reprcluster FD	4	4	4	4
68413 Documentatie cluster AJZ	123	123	123	123
68417 Reprcluster AJZ	1	1	1	1
68418 Documentatie cluster SA	0	0	0	0
68422 Reprcluster SA	2	2	2	2
68423 Documentatie cluster SC	12	12	12	12
68427 Reprcluster SC	6	6	6	6
68433 Documentatie cluster EI	1	1	1	1
68437 Reprcluster EI	4	4	4	4
68438 Documentatie cluster Cultuur	4	4	4	4
68442 Reprcluster Cultuur	4	4	4	4
68443 Advertentiekosten cluster Ruimte	0	0	0	0
68444 Documentatie cluster Ruimte	1	1	1	1
68448 Reprcluster Ruimte	1	1	1	1
68449 Advertentiekosten cluster WL	0	0	0	0
68451 Documentatie cluster WL	3	3	3	3
68455 Reprcluster WL	1	1	1	1
68456 Documentatie cluster Mobiliteit	2	2	2	2
68460 Reprcluster Mobiliteit	2	2	2	2
68461 Advertentiekosten cluster Natuur Water	0	0	0	0
68463 Documentatie cluster Natuur Water	3	3	3	3
68467 Reprcluster Natuur Water	1	1	1	1

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68468 Documentatie cluster Wegaanleg	3	3	3	3
68472 Reprcluster Wegaanleg	1	1	1	1
68473 Documentatie cluster Wegbeheer	2	2	2	2
68477 Reprcluster Wegbeheer	2	2	2	2
68478 Documentatie cluster Subsidies	0	0	0	0
68482 Reprcluster Subsidies	1	1	1	1
68490 Advertentiekosten cluster VTH	0	0	0	0
68491 Documentatie cluster VTH	4	4	4	4
68495 Representatie cluster VTH	4	4	4	4
68501 Documentatie directie	1	1	1	1
68505 Repr Directie	32	32	32	32
68507 Documentatie Kabinet	2	2	2	2
68511 Repr Kabinet	3	3	3	3
68512 Documentatie Concern	15	15	15	15
68516 Repr Concern	1	1	1	1
68577 Doorberekende personeelskosten overhead	33.422	33.282	33.204	32.545
68632 Historisch Centrum Limburg	461	461	461	461
68633 Uitvoering provinciale archiefverordening	224	224	224	224
68654 Documentatie cluster Plattelandsontw	2	2	2	2
68658 Representatie cluster Plattelandsontw	1	1	1	1
68810 R V cluster EMR	2	2	2	2
68819 Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid	25	25	25	25
68890 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	118	118	118	56
68906 Informatiebeveiliging	355	355	355	355
69109 Onderhoud gebouwen toevoeging voorziening	1.738	1.738	1.738	1.738
69110 Groot Buggenum toevoeging voorziening	117	117	117	117

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69112 Station ZLSM Simpelveld toev voorziening	74	74	74	74
69314 Documentatie cluster PP	1	1	1	1
69317 Reprcluster PP	9	9	9	9
69318 Documentatie cluster GVG	0	0	0	0
69321 Repr cluster GVG	3	3	3	3
69493 Documentatie cluster IA	11	11	11	11
69496 Repr cluster IA	0	0	0	0
69681 Persoonlijk budget duurzame inzetbaarheid	1.262	1.262	1.262	1.262
Totaal 9.1.1 Overhead	59.477	59.484	58.840	58.249
Totaal 9.1 Overhead	59.477	59.484	58.840	58.249
9.2 Algemene financiën				
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting				
68008 Doorberekende personeelskosten	94	94	94	92
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	94	94	94	92
9.2.2 Provinciefonds				
68030 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.2 Provinciefonds	0	0	0	0
9.2.3 Dividenden				
68035 Doorberekende personeelskosten	66	65	65	64
Totaal 9.2.3 Dividenden	66	65	65	64
9.2.4 Rente				
65822 Renteopbrengst looptijd1 jaar	200	200	200	200
68027 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
68260 Rente uitzettingen publieke taak	750	762	715	671
68261 Rente obligatieportefeuille	0	0	0	0
Totaal 9.2.4 Rente	950	962	915	871
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
60444 Stelpost loonstijgingen	1.829	5.822	9.817	13.817

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
62047 Afrek VDJ gerelateerd aan rekeningsaldo	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
67798 Stelpost onverdeelde personeelskosten	-2.066	-1.939	-2.059	-59
68084 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
69594 Stelpost prijsstijgingen	-500	16.524	33.024	50.269
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	-5.737	15.407	35.782	59.027
9.2.6 Onvoorzien				
60445 Reservering voor onvoorziene uitgaven	2.370	2.370	2.500	2.500
68067 Doorberekende personeelskosten	0	0	0	0
Totaal 9.2.6 Onvoorzien	2.370	2.370	2.500	2.500
Totaal 9.2 Algemene financiën	-2.257	18.899	39.356	62.554
Totaal 9 Financiën en overhead	57.220	78.382	98.195	120.802
Totaal Lasten	423.873	449.407	468.853	493.337
Baten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
60773 Provinciefonds DU Databank Flora en Fauna	99	99	99	99
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	99	99	99	99
Totaal 1.1 Natuur en landschap	99	99	99	99
1.3 Water				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem				
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.363	1.363	1.363	1.363
66046 Grondwatermonitoring	0	0	0	0
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.363	1.363	1.363	1.363
Totaal 1.3 Water	1.363	1.363	1.363	1.363

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	1.462	1.462	1.462	1.462
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	621	621	621	621
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	621	621	621	621
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	621	621	621	621
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.2 Brightlands				
69905 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	2.123	2.603	2.760	2.948
69906 Dividend campus Greenport Venlo CV	160	160	160	160
Totaal 3.2.2 Brightlands	2.282	2.762	2.920	3.107
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	2.282	2.762	2.920	3.107
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	108	108	108	108
69133 GIP Aachen Eurode	203	203	203	203
69134 GIP Maastricht	271	271	271	271
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	581	581	581	581
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	581	581	581	581
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	3.484	3.964	4.122	4.309
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving				
60131 Heffing ontgrondingen	2	2	2	2
60581 Leges maatwerkvoorschr bouw en milieu par 28	2	2	2	2
60582 Legesvermindering par 217	-7	-7	-7	-7
60838 Leges maatwerkvoors en gelijkw maatr 28	39	39	39	39
60839 Leges gelegenheid tot zwemmen en baden 28a	8	8	8	8
60840 Teruggaaf 218	1	1	1	1
63122 Bestuursdwang	133	133	133	133
64038 Groene Brigade	28	28	28	28
65929 Legesopbrengst omgevingsvergunningen	0	0	0	0
68235 Leges vergunningen Wet Natuurbescherming 98	2	2	2	2
69565 Leges bodeminformatie	0	0	0	0
69766 Leges vergunning milieubelastende activiteiten	0	0	0	0
69807 Leges vooroverleg 22	9	9	9	9
69808 Leges bouwwerken 23	640	640	640	640
69810 Leges aanlegactiviteiten 25	225	225	225	225
69811 Leges kappen houtopstanden 26	56	56	56	56
69812 Leges MBA omgevingsplan 27a	4	4	4	4
69813 Leges MBA 27b	580	580	580	580
69815 Leges natuur 29	168	168	168	168
69816 Leges flora en fauna 210	291	291	291	291
69817 Leges maatwerkvoorschriften houtopst 211	-11	-11	-11	-11
69818 Leges ontgrondingsactiviteiten 215a	130	130	130	130
69819 Leges wateronttrekkingsactiviteiten 215b	18	18	18	18
69820 Leges overig 212	241	241	241	241

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69821 Leges luchtvaartuigen TUGs 213	8	8	8	8
69822 Leges toestemming vuurwerk 214	0	0	0	0
69823 Leges niet benoemd rest 216	5	5	5	5
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.574	2.574	2.574	2.574
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.574	2.574	2.574	2.574
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.574	2.574	2.574	2.574
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1 Leefbare steden en dorpen				
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte				
65439 Opbrengsten projecten	108	108	108	108
65444 Beheer onroerende eigendommen	696	696	696	696
67877 Erfpachtcanon	1.534	1.534	1.534	1.534
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	2.338	2.338	2.338	2.338
5.1.4 Bodem en ondergrond				
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647	647	647	647
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647	647	647	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	2.985	2.985	2.985	2.985
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	2.985	2.985	2.985	2.985
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
64023 Bonnefantenmuseum	1.102	1.102	1.102	1.102
64024 Limburgs Museum Venlo	934	934	934	934
64025 Stichting Discovery Museum	1.697	1.697	1.697	1.697
Totaal 6.1.1 Cultuur	3.733	3.733	3.733	3.733
Totaal 6.1 Cultuur	3.733	3.733	3.733	3.733

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
6.2 Erfgoed				
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie				
68133 Provinciefonds DU restaur rijksmonumenten	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	5.672	5.672	5.672	5.672
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	567	567	567	567
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	567	567	567	567
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	567	567	567	567
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
60281 Wegenbeheer legesheffing	27	27	27	27
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	393	393	393	393
63295 Verkeersregelininstallaties VRI	157	157	157	157
67769 Gebruiksvergoeding ZLSM basis	259	259	259	259
67771 Gebruiksvergoeding ZLSM huur station	28	28	28	28
69847 prov fonds DU Verkeersveiligheid	94	94	94	94
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	957	957	957	957
7.2.2 Openbaar vervoer				
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	6.931	0	0	0
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	6.989	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
67882 Bijdrage Gelderland in OVconcessie	1.974	1.974	1.974	1.974
68118 SPUK exploitatie stoptreindiensten	6.000	6.000	6.000	6.000
68989 SPUK exploitatie sneltrein MHA	258	258	258	258
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	22.151	8.232	8.232	8.232
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	23.108	9.189	9.189	9.189
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	23.675	9.755	9.755	9.755
8 Provincie midden in de samenleving				
8.2 Betrouwbare en integere overheid				
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn				
69631 Management Autoriteit Interreg VI	248	188	256	256
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	248	188	256	256
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid				
63229 Grenspalen	6	6	6	6
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	6	6	6	6
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	254	194	262	262
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	254	194	262	262
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
68310 Vergoeding salarisadministratie derden	0	0	0	0
68330 Programmatuur concernapplicaties	29	29	29	29
68340 Externe ontvangsten declarabele kosten	83	83	83	83
68344 Huurleasesupplies repro	25	25	25	25

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
68616 Declarabele huisvestingskosten RUDZLODZL	182	182	182	182
Totaal 9.1.1 Overhead	319	319	319	319
Totaal 9.1 Overhead	319	319	319	319
9.2 Algemene financiën				
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting				
60431 Motorrijtuigenbelasting	142.406	148.038	153.026	158.014
Totaal 9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	142.406	148.038	153.026	158.014
9.2.2 Provinciefonds				
60430 Uitkering uit provinciefonds	252.826	277.189	288.916	300.691
60807 Stelpost effect tussenoplossing provinciefonds	0	0	0	0
Totaal 9.2.2 Provinciefonds	252.826	277.189	288.916	300.691
9.2.3 Dividenden				
60432 NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	300	300	300	300
65890 Enexis Holding NV	16.120	16.120	16.120	16.120
Totaal 9.2.3 Dividenden	16.420	16.420	16.420	16.420
9.2.4 Rente				
65822 Renteopbrengst looptijd1 jaar	5.244	4.418	3.730	4.922
68260 Rente uitzettingen publieke taak	9.820	7.076	6.489	5.698
68262 Rente leningen ug decentrale overheden	8.412	7.667	7.049	5.939
Totaal 9.2.4 Rente	23.476	19.161	17.269	16.560
Totaal 9.2 Algemene financiën	435.128	460.808	475.631	491.685
Totaal 9 Financiën en overhead	435.447	461.127	475.950	492.005
Totaal Baten	475.552	487.733	502.781	519.023
Saldo van baten en lasten	51.679	38.326	33.928	25.686
Stortingen				
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	34	34	34	34
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	34	34	34	34
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	34	34	34	34
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	34	34	34	34
9 Financiën en overhead				
9.2 Algemene financiën				
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
65755 Toev algemene reserve egalis jaarresultaten	8	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	8	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	8	0	0	0
Totaal 9 Financiën en overhead	8	0	0	0
Totaal Stortingen	42	34	34	34
Onttrekkingen				
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1 Sociale agenda				
2.1.1 Sociale agenda				
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	0	0	0	0
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	0	0	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	0	0	0	0
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen				
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	0	0	0	0
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	0	0	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	0	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
69970 Aanwending PR Economie	0	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	0	0	0	0
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu				
69998 Aanwending PR Energie	0	0	0	0
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	0	0	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	0	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	0	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187	187	95	87
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	82	82	82	43
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706	706	706	706
Totaal 6.1.1 Cultuur	976	976	883	836
Totaal 6.1 Cultuur	976	976	883	836

Exploitatie	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel	Begroting 2029 structureel
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	976	976	883	836
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.538	1.788	3.465	3.465
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	206	206	206	206
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWanssum	721	721	721	721
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	2.466	2.716	4.393	4.393
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	2.466	2.716	4.393	4.393
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	2.466	2.716	4.393	4.393
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
69519 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	118	112	-82	-43
Totaal 9.1.1 Overhead	118	112	-82	-43
Totaal 9.1 Overhead	118	112	-82	-43
9.2 Algemene financiën				
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
65907 Aanw algemene reserve egalis jaarresultaten	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	0	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	0	0	0	0
Totaal 9 Financiën en overhead	118	112	-82	-43
Totaal Onttrekkingen	3.559	3.803	5.194	5.186
Saldo mutatie reserves	3.517	3.769	5.160	5.152
Resultaat	55.196	42.095	39.088	30.838

Structurele mutaties reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025 structureel	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel
Stortingen				
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1 Vestigingsklimaat van morgen				
3.1.3 Maastricht Aachen Airport				
69502 Toevoeging risicoreserve SIS MAA	0	0	0	0
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	0	0	0	0
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	0	0	0	0
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven				
69503 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	0	0	0	0
69504 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	0	0	0	0
69505 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	0	0	0	0
69506 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	0	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	0	0	0	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	34	34	34	34

Exploitatie	Begroting 2025 structureel	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	34	34	34	34
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	34	34	34	34
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	34	34	34	34
Totaal Stortingen	34	34	34	34
Onttrekkingen				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1 Natuur en landschap				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna				
67548 Aanwending reserve Natuur	0	0	0	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	0	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	0	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt				
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt				
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	0	0	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0	0	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	0	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	0	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1 Cultuur				
6.1.1 Cultuur				
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187	187	187	187
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	82	82	82	82

Exploitatie	Begroting 2025 structureel	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706	706	706	706
Totaal 6.1.1 Cultuur	976	976	976	976
Totaal 6.1 Cultuur	976	976	976	976
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	976	976	976	976
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma				
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	0	0	0	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	0	0	0	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer				
7.2.1 Infrastructuur				
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.349	1.531	2.656	3.468
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	205	205	205	205
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWanssum	721	721	721	721
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	2.276	2.457	3.582	4.395
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	2.276	2.457	3.582	4.395
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	2.276	2.457	3.582	4.395
9 Financiën en overhead				
9.1 Overhead				
9.1.1 Overhead				
69519 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	20	20	20	20
Totaal 9.1.1 Overhead	20	20	20	20
Totaal 9.1 Overhead	20	20	20	20
9.2 Algemene financiën				

Exploitatie	Begroting 2025 structureel	Begroting 2026 structureel	Begroting 2027 structureel	Begroting 2028 structureel
9.2.5 Stelposten en overige financiën				
65907 Aanw algemene reserve egalis jaarresultaten	0	0	0	0
69956 Aanwending reserve N2000	0	0	0	0
Totaal 9.2.5 Stelposten en overige financiën	0	0	0	0
Totaal 9.2 Algemene financiën	0	0	0	0
Totaal 9 Financiën en overhead	20	20	20	20
Totaal Onttrekkingen	3.271	3.453	4.578	5.390
Saldo mutatie reserves	3.237	3.419	4.544	5.356

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

In de begroting zijn stortingen in de voorziening APPA opgenomen. De voorziening kent per 1 januari 2025 (stand van de balans) een omvang van € 9,05 mln. Voeding vindt plaats op basis van gemiddelde stortingen over enkele jaren. In de begroting is een jaarlijkse storting in de voorziening van € 0,99 mln. opgenomen.

Daarnaast is in de begroting een structureel bedrag geraamd voor kosten voormalig personeel/ niet-actieven: € 0,37 mln. en voor kosten voormalig bestuur € 0,38 mln. per jaar.

Uitvoeringsinformatie met behulp van taakvelden

Verdelingsprincipe taakvelden

Naast de organieke indeling van de begroting op basis van programma's en producten, waarvoor de Provincie zelf keuzes kan maken, geldt er een wettelijke verplichting om de begroting volgens taakvelden te presenteren. Deze verplichting, die voor alle provincies geldt, maakt het mogelijk om financiële gegevens onderling te vergelijken.

De Programmabegroting 2026 bestaat uit negen begrotingsprogramma's.

Elk begrotingsprogramma is opgedeeld in meerdere producten, waarbij de beschikbare middelen nader zijn uitgesplitst in verschillende budgetten. Binnen deze indeling onderscheiden wij vier soorten budgetten:

- toegekende reguliere budgetten;
- doorverdeelde personeelslasten;
- berekende kapitaallasten;
- mutaties in reserves.

Elk budget wordt vervolgens toegewezen aan het taakveld dat het beste aansluit bij de betreffende beleidsinhoudelijke bijdrage. Deze toedeling van budgetten vindt plaats conform de regeling van het Ministerie van BZK en het Iv3-informatievoorschrift voor provincies.

Financieel overzicht taakvelden

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten uit de begroting 2026 weergegeven, gespecificeerd naar de Iv3-taakvelden.

Taakveld		Begroting 2026		
		Baten	Lasten	Saldo
0.	Algemene dekkingsmiddelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	270.899	0	270.899
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	142.406	94	142.312
0.3	Geldleningen en uitzettingen	23.476	950	22.526
0.4	Deelnemingen	18.702	66	18.636
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	0	-866	866
0.6	Overhead	319	62.923	-62.603
0.7	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.8	Mutaties reserves	157.164	44.729	112.434
0.9	Resultaat	0	38.866	-38.866
	Totaal 0. Algemene dekkingsmiddelen	612.966	146.762	466.204
1.	Bestuur			
1.1	Provinciale Staten	0	5.483	-5.483
1.2	Gedeputeerde Staten	0	3.406	-3.406
1.3	Kabinetszaken	6	3.940	-3.934
1.4	Bestuurlijke organisatie	0	1.994	-1.994
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	0	106	-106
1.6	Openbare orde en veiligheid	0	891	-891
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	660	8.716	-8.056
	Totaal 1. Bestuur	666	24.536	-23.870
2.	Verkeer en vervoer			
2.1	Landwegen	576	68.567	-67.990
2.2	Waterwegen	0	0	0
2.3	Openbaar vervoer	11.124	99.117	-87.993
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	15.084	36.034	-20.950
	Totaal 2. Verkeer en vervoer	26.785	203.718	-176.933
3.	Water			0
3.1	Waterkeringen	3.536	5.161	-1.625
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	90	4.687	-4.597
3.3	Kwantiteit grondwater	1.363	1.787	-424
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	0	1.304	-1.304
3.5	Kwaliteit grondwater	0	326	-326
3.9	Water, overige baten en lasten	13.600	18.079	-4.479
	Totaal 3. Water	18.589	31.344	-12.755
4.	Milieu			0
4.1	Bodembescherming	0	1.174	-1.174
4.2	Luchtverontreiniging	0	0	0

€ x 1.000

4.3	Geluidhinder	0	314	-314
4.4	Vergunningverlening en handhaving	2.577	14.735	-12.158
4.5	Ontgronding	2	0	2
4.6	Duurzaamheid	1.973	5.792	-3.818
4.9	Milieu, overige baten en lasten	-6	9.326	-9.331
	Totaal 4.Milieu	4.547	31.340	-26.793
5.	Natuur			0
5.1	Natuurontwikkeling	2.898	16.395	-13.497
5.2	Beheer natuurgebieden	9.008	35.811	-26.803
5.3	Beheer flora en fauna	5.644	10.987	-5.343
5.9	Natuur, overige baten en lasten	229	23.338	-23.109
	Totaal 5.Natuur	17.779	86.531	-68.752
6.	Regionale economie			0
6.1	Agrarische aangelegenheden	0	11.764	-11.764
6.2	Logistiek	621	309	312
6.3	Kennis en innovatie	127	29.614	-29.487
6.4	Recreatie en toerisme	287	834	-547
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	2.554	11.184	-8.630
	Totaal 6.Regionale economie	3.589	53.705	-50.116
7.	Cultuur en maatschappij			0
7.1	Cultuur	3.733	53.920	-50.187
7.2	Maatschappij	0	22.970	-22.970
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	3.113	-3.113
	Totaal 7.Cultuur en maatschappij	3.733	80.003	-76.270
8.	Ruimte			0
8.1	Ruimtelijke ordening	696	26.988	-26.292
8.2	Volkshuisvesting	0	310	-310
8.3	Stedelijke vernieuwing	0	3.575	-3.575
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	1.684	2.222	-538
	Totaal 8.Ruimte	2.380	33.095	-30.715
Totaal		691.034	691.034	0

Lijst met afkortingen

Afkortingen

Afkortingen

Excel-tabel

A	
AI	Kunstmatige Intelligentie
ALTMAA	Aangewezen Luchtvaartterrein Maastricht-Aachen-Airport
ANLb	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
APG	Algemene Pensioen Groep
APPA	Algemene Pensioenwet politieke ambtsdragers
B	
BAF	Brightlands Agrofood Fund
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BKaL	Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO-KRW	Bestuurlijk Overleg Kaderrichtlijn water
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg - Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BO	Bestuurlijk Overleg
BOB	Bewust onbeschonken Bestuurder
BROL	Bestuurlijk Regionaal Overleg Limburg
BSSC	Brightlands Smart Service Campus
BVP	Brightlands Venture Partners
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCV	Chemelot Campus Vastgoed C.V.
CdK	Commissaris van de Koning
CDOKE	Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid
CE	Circulaire Economie
CEL	Circulaire Economie Limburg
CHILL	Chemelot innovation and Learning Labs
CHV	Campus Huisvesting
CIMLK	Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit
CMD	Campus Management & Development
CPB	Centraal Planbureau
CRF	Chemelot Research Facilities
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CSP	Chemelot Scientific Participations
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
CV	Chemelot Ventures
D	
DHZ	Deltaplan Hoge zandgronden Zuid Nederland

A	
E	
EGTS	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking
EIB	Europese Investeringsbank
EIP	Europees Innovatie Partnerschap
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
F	
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
G	
GBDA	Groenblauwe dooradering
GIP	Grens Info Punten
GLB-NSP	Gemeenschappelijke Landbouwbeleid-Nationaal Strategisch Plan
GPP's	Geluidsproductie Plafonds
GS	Gedeputeerde Staten
GUN	Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwestijl
H	
HBO	Hoger beroepsonderwijs
I	
IAMA	Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes
IBA	Internationale Bau Ausstellung
IBEL	Impuls Bio circulaire Economie Limburg
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IPML	Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg
IPO	Interprovinciaal overleg
IRM	Integraal Riviermanagement
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
I&W	Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat
J	
JIM	Jumping Indoor Maastricht
K	
KICL	Klachten Informatie Centrum Luchtverkeer
KLC	Kwaliteit Limburgse Centra
KRW	Kader Richtlijn Water
L	
LBDF	Limburg Business Development Fonds
LEA	Limburgs Energie Akkoord
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
LEF	Limburgs Energiefonds

A	
LHB	Limburgse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen
LIOF	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering
LIPI	Leidraad Inrichting Provinciale infrastructuur
LOS	Limburgse Offensief Stikstof
LPLG	Limburgs Programma Landelijk Gebied
LUPEH	Limburgse uitvoeringsprogramma Energiehubs
M	
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAA	Maastricht Aachen Airport
MAABI	Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MER	Milieueffectrapportage
MEZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MGB	Maatregel gebiedsgerichte beëindiging
MI&W	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	MKB-Innovatiestimulering-Topsectoren
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
MONO	Ongestoord onderweg zijn
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MUMC+	Maastricht Universitair Medisch Centrum
MVOI	maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen
N	
N2000	Natura 2000
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEDAB	Niet Economische Diensten van Algemeen Belang
NEET	Not in Education, Employment or Training
NIK	Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen
NNL	Natuurnetwerk Limburg
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NSP	Nationaal Strategisch Plan
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
O	
ODZL	Omgevingsdienst Zuid-Limburg
OOT	Organisatie Ontwikkeltraject
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbaar Vervoer

A	
P	
PAS	Programma Aanpak Stikstof
P&C	Planning en Control
PEM	Provinciale Energiediensten Maatschappij
PES	Provinciale Energie Strategie
PFAS	Poly- en Perfluoralkylstoffen
POVI	Provinciale Omgevingsvisie
PS	Provinciale Staten
PWP	Provinciaal Waterprogramma
R	
R&D	Research and Development
RBV	Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
RES	Regionale Energie Strategieën
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum Limburg
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RUD-LN	Regionale Uitvoerings Diensten Limburg Noord
RUD-NML	Regionale Uitvoerings Diensten Noord Midden Limburg
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RvR	Ruimte voor Ruimte
S	
SEB	Schoon en Emissie loos Bouwen
SIBL	Strategisch Informatiebeleid Limburg
SIS	Sturing in Samenwerking
SKB	Schatkistbankieren
SMR	Kleine modulaire reactoren
SPP	Strategische Personeelsplanning
SpUK	Specifieke Uitkering
U	
Ufdo	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UM	Universiteit Maastricht
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	
VDL	Van der Leegte
VHR	Vogel en Habitatrichtlijn
VPD	Veilige Publieke Dienstverlening
VRP	Vermijdings- en Reductieprogramma's
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving

A	
W	
WBI	Woningimpuls
WDO	Wet digitale Overheid
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
WO	Wetenschappelijk onderwijs
WOKT	Woningbouw op Korte Termijn
WOO	Wet Open Overheid
WRL	Waterveiligheid en Ruimte Limburg
WvrV	Wet versterking regie Volkshuisvesting
WZL	Warmtenet Zuid-Limburg
Z	
ZLSM	Zuid-Limburgse Stoomtrein Maatschappij